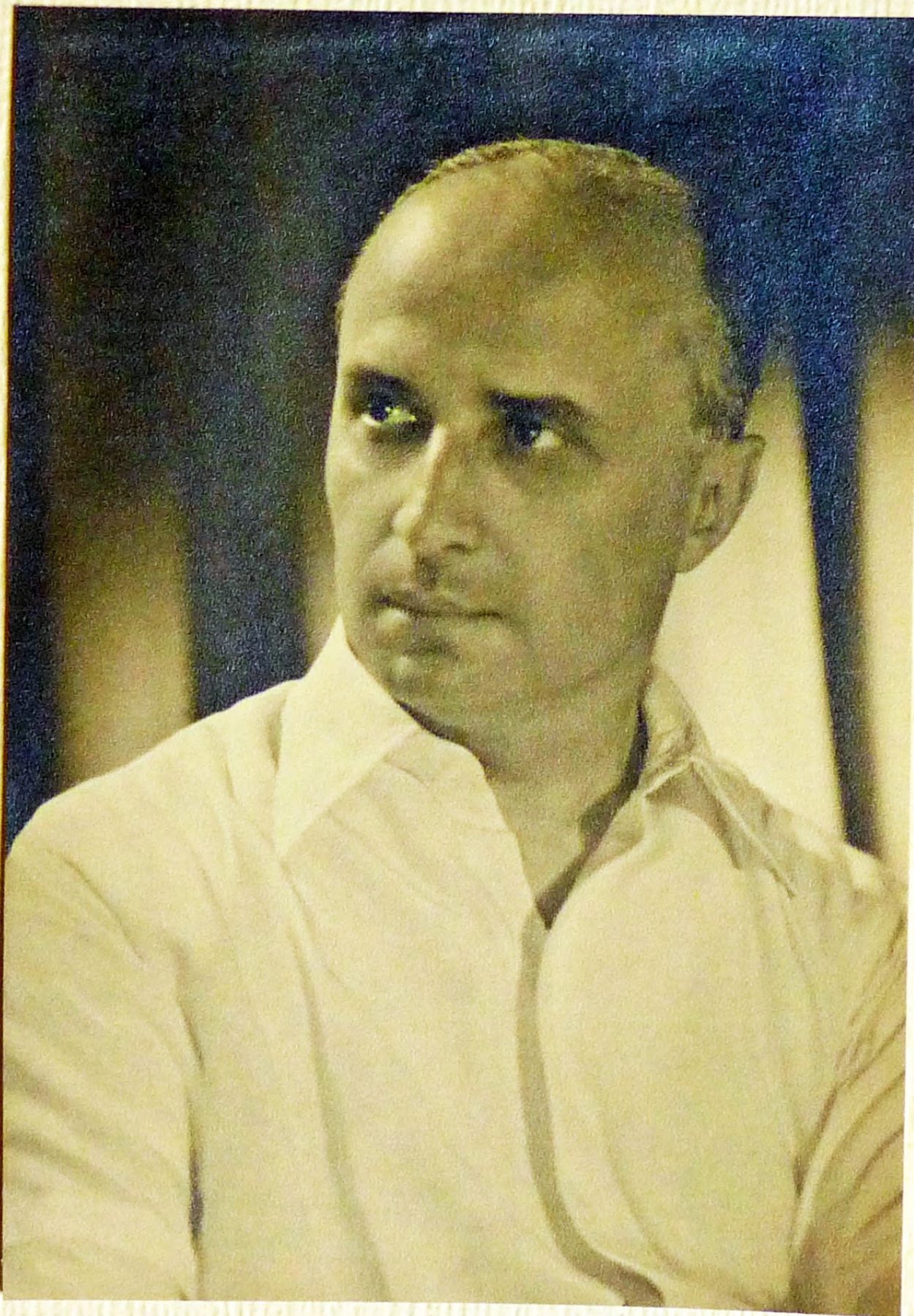

ΑΡΧΕΙΟ Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ

TH_BOX_10_F_01

Τα υπόλοιπα Προγράμματα Συναυλιών εντός Ελλάδος, από το 1956 έως το 1971, αναφέρονται χωρίς κριτικές στο DOSSIER No 3.

Όλα τὰ Προγράμματα και οι κριτικές των Συναυλιών τού Εξωτερικού αναφέρονται ατά 6 DOSSIERS 1952 - 1970 πού περιλαμβάνονται στο Αρχείο Θ.Βαβαγιάννη.

→ Τσαλίκης

(Στις πρώτες Σελίδες του κάθε DOSSIER υπάρχουν):
Φωτογραφία - Βιογραφικό Σημείωμα - Σπουδές - Τιμητικές Διακρίσεις -
Πρόσκληση εκμέρους U.S.A. (Φωτοαντίγραφο) - Συστατικό γράμμα Δ.Μητρόπουλου .
Ορχήστρες με τις οποίες συνεργάστηκε - Συμφωνικό REPERTOIRE -
Πρώτες εκτελέσεις έργων Ξένων Συνθετών -
Πρώτες εκτελέσεις έργων Ελλήνων Συνθετών -

— J. B. [unclear]

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΣ
1905 - 1988

Vavayiannis

Ο Θεόδωρος Βαβαγιάννης, άρχισε την σταδιοδρομία του σαν μέλος παιδικής εκκλησιαστικής Χορωδίας, και σε ηλικία 12 ετών διηύθυνε ο ίδιος την Χορωδία αυτή.

Αριστούχος παμψηφεί του Ωδείου Αθηνών, στην τάξη των Ανωτέρων Θεωρητικών του αειμνήστου Φιλοκτήτη Οικονομίδη, συμπλήρωσε τις σπουδές του στην HOCHSCHULE FÜR MUSIK του Βερολίνου, στην Φιλαρμονική και στην Όπερά της ίδιας πόλης.

1929 - 1939 είχε την τιμή να διατελέσει μαθητής και βοηθός του αειμνήστου Δημήτρη Μητρόπουλου, τότε Αρχιμουσικού της Συμφωνικής Ορχήστρας του Ωδείου Αθηνών.

Οι πρώτες εμφανίσεις του στο Αθηναϊκό κοινό πραγματοποιήθηκαν με οργάνωση και πρωτοβουλία της Ελληνικής Περιηγητικής Λέσχης, στο Αμφιαράειον στις 11-4-37, στις 8-5-38 και στο Φράγμα του Μαραθώνα στις 16-10-1938.

Από το 1938, όταν ιδρύθηκε το Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας, διηύθυνε τακτικά την Ορχήστρα του Ιδρύματος.

Από το 1939 και μετά την αποχώρηση του Δημήτρη Μητρόπουλου από την Ελλάδα, διηύθυνε επίσης Συναυλίες της Συμφωνικής Ορχήστρας του Ωδείου Αθηνών, και όταν αυτή κρατικοποιήθηκε και μετονομάστηκε "Κρατική Ορχήστρα Αθηνών", ο Βαβαγιάννης διορίστηκε μόνιμος Αρχιμουσικός της. Από το 1957 ανέλαβε επίσης και την Γενική Διεύθυνσή της.

Καλεσμένος διηύθυνε πολλές και μεγάλες Ορχήστρες του Εξωτερικού (σύνολο 51) με καταπληκτικά αποτελέσματα, όπως επιβεβαιώνεται από τις σχετικές κριτικές. Διηύθυνε όλες τις Συναυλίες του χωρίς παρτιτούρα και χωρίς μπαγκέτα.

Οι επιτυχίες του στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό, κρίνονταν από τον Ελληνικό και διεθνή Τύπο, σαν επιτυχίες της Ελληνικής Ορχηστρικής Τέχνης, της οποίας χαρακτηρίζεται φορέας, αγγελιοφόρος και συνεχιστής της παράδοσης του Δημήτρη Μητρόπουλου.

Την εκπροσώπηση της Πατρίδας του στο Εξωτερικό, αισθανόταν πάντοτε σαν αποστολή, και την έφερε σε πέρας με την μετριοφροσύνη που τον διέκρινε σαν Καλλιτέχνη και Άνθρωπο, ενώ συγχρόνως παρέμενε αφοσιωμένος στο έργο της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, με το οποίο είχε συνδέσει την ύπαρξή του... μέχρι την ημέρα που γιά λόγους οι οποίοι δεν χρειάζεται ν' αναφερθούν εδώ, αναγκάστηκε σε παραίτηση. Η ιστορία αν κάποτε θελήσει ν' αναζητήσει την αλήθεια, θα τον δικαιώσει. (Παραιτήθηκε τον Αύγουστο 1969).

Συγχρόνως με τις υποχρεώσεις του προς την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών και τις Ορχήστρες του Εξωτερικού, δεν παρέλειπε να διδάσκει γενεές γενεών νέων μουσικών, σαν καθηγητής θεωρητικών του Ωδείου Αθηνών, με την βοήθεια και συμπράσταση των φίλων του και συναδέλφων, καθηγητών επίσης του Ωδείου Αθηνών κ.κ. Μενελάου Παλλαντίου και Κωνσταντίνου Κυδωνιάτη, οι οποίοι αναλάμβαναν να τον αναπληρώνουν όταν απουσίαζε στο Εξωτερικό, πράγμα γιά το οποίο αισθανόταν μεγάλη ευγνωμοσύνη.

Με όλους τους κάποτε μαθητές του, συναδέλφους του, μουσικούς της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, συνθέτες, μουσικοκριτικούς κ.α. συνέχισε και μετά την αναγκαστική του αποχώρηση από την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, να συνδέεται με στενή φιλία, μέχρι το τέλος της ζωής του.

- ΣΠΟΥΔΕΣ: 1924 Εγγράφεται στην Σχολή Ανωτέρων Θεωρητικών του Ωδείου Αθηνών, στην τάξη του Καθηγητή: Φιλοκτήτη Οικονομίδα.
- 1927 Παίρνει το Πτυχίο Αρμονίας με τον βαθμό Άριστα παμψηφεί.
(Έκθεση Ωδείου Αριθ.33 1928-1929)
- 1929 Διδάσκει επί τρία χρόνια Πρακτικό Διδασκαλείο στο Ωδείο Αθηνών.
- 1932 Παίρνει το Πτυχίο Αντίστιξης και Φυγής με τον βαθμό Άριστα παμψηφεί.(Έκθεση Ωδείου Αριθ.36 1931-1932).Επίσης από όλα τα σχετικά με τις σπουδές του γενικά μαθήματα, πρώτου και δευτέρου κύκλου, αποφοιτά με τον βαθμό Άριστα παμψηφεί.
- 1932 Διορίζεται Δάσκαλος Θεωρητικών και Αρμονίας στο Ωδείο Αθηνών.
- 1939 Μετεκπαιδεύεται στο Βερολίνο στην HOCHSCHULE FÜR MUSIK. στην Φιλαρμονική και στην Όπερα της ίδιας πόλης.

ΤΙΜΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ:

- 1961 Σε ένδειξη αναγνώρισης της μεγάλης προσφοράς του προς την πατρίδα και την τέχνη, η Α.Μ.ο Βασιλεύς των Ελλήνων Παύλος ο Β΄, του απονέμει τον Σταυρό των Ταξιαρχών του Τάγματος του Φοίνικος.
- 1950 Σαν αναγνώριση της μεγάλης προσφοράς του στον τομέα της Μουσικής δέχεται εκ μέρους του Υπουργείου Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, τιμητική πρόσκληση να επισκεφθεί και να παρακολουθήσει από κοντά όλες τις μουσικές δραστηριότητες της μεγάλης αυτής χώρας: Ορχήστρες, Ωδεία, Φεστιβάλ...κ.τ.λ. σαν επίσημος καλεσμένος της, προσφέροντάς του όλα τα έξοδα:ταξιδιού διαμονής, μετάβασης από πόλη σε πόλη, ξενοδοχείων κ.τ.λ. Επιπλέον, συνεντεύξεις με τα πιο γνωστά και διάσημα πρόσωπα στον χώρο της Μουσικής της εποχής εκείνης, περιλαμβάνονταν στην πρόσκληση και είχαν προγραμματιστεί.
- 1962 Η Ιταλική Κυβέρνηση του απονέμει το Παράσημο του Επίσημου Ιππότη της Τάξης των Αξιών της Ιταλικής Δημοκρατίας.
- 1969 Η Γαλλική Κυβέρνηση του απονέμει το Αργυρό Μετάλλιο της Πόλης των Παρισίων. (PRIX THORLET).
- 1978 Ο Σύλλογος των Καθηγητών Αναγνωρισμένων Ωδείων του απονέμει Τιμητικό Δίπλωμα του Συλλόγου.
- 1982 Η Ελληνική Περιηγητική Λέσχη του απονέμει το αναμνηστικό Μετάλλιο της 60ετίας της, γιατί σαν μέλος της επί 45 χρόνια, βοήθησε στην επιτυχία του έργου της.
- 1986 Η Ακαδημία Αθηνών του απονέμει το Βραβείο της Ακαδημίας.
- 1989 Ο Σύλλογος Καθηγητών και Διδασκάλων του Ωδείου Αθηνών του απονέμει τιμητικό Μετάλλιο, αναγνωρίζοντας την προσφορά του στη Μουσική Παιδεία της χώρας μας.

Στην πίσω σελίδα φωτοαντίγραφο της τιμητικής πρόσκλησης εκ μέρους της Αμερικής.

~~Program No. C 20~~

My dear Mr. Vavayiannis:

In recognition of your great contribution to the field of music, the Embassy of the United States, on behalf of the Department of State, extends an invitation to you to visit the United States for the purpose of observing modern trends of music and methods of teaching in the United States.

The grant as authorized by the United States Information and Educational Exchange Act of 1948 (Public Law 402, 80th Congress--the Smith-Mundt Act) provides for first class round-trip transportation from Athens to Washington, necessary travel within the United States, and a per diem of \$10 for a period not to exceed three months from the date of your departure from Greece until your return thereto.

If you are able to accept this grant, kindly advise the Embassy in writing and travel orders will be prepared.

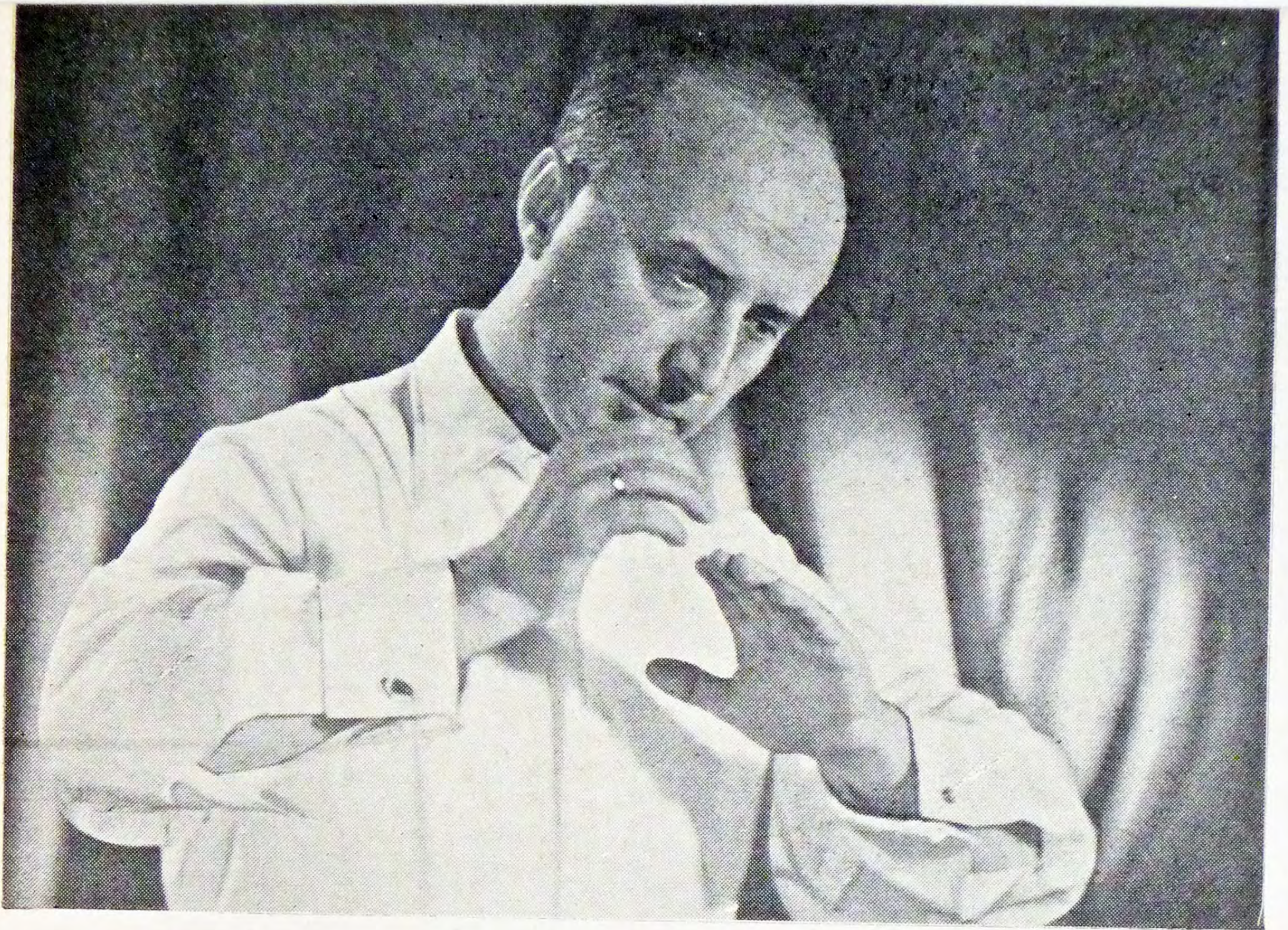
Let me congratulate you upon your selection and express my confidence that your proposed visit to the United States will be of mutual benefit to Greece and to the United States.

Sincerely yours,

For the Ambassador:

George W. Edman
Public Affairs Officer

Mr. Theodore Vavayiannis,
16 Zakynthou Street,
Athens, Greece.

Le 20 Mars, 1948

Je suis heureux de certifier que M. Theodor Vavayiannis, qui a été mon élève et mon associé pendant que j'ai été chef d'orchestre de l'Orchestre d'Athènes, est un musicien de talent et un chef d'orchestre accompli.

Je sais que pendant les dix années de mon absence il a rempli cette position et il la maintient encore aujourd'hui avec succès.

Je le recommande sans hésitation et avec une conviction absolue qu'il peut avoir des résultats excellents avec n'importe quel orchestre qu'on lui confiera.

Dimitris Mitropoulos

BIOGRAPHIE

VAVAYANNIS fit ses débuts comme chantre d'église et à l'âge de douze ans il y dirigeait déjà le chœur. Il suivit les cours de théorie musicale au Conservatoire d'Athènes, pendant huit ans, et, devenu ensuite membre de l'orchestre de ce même établissement il suivit les répétitions, sous la direction des grands Chefs d'Orchestre renommés, comme, Weingartner, Schuricht, Knappertsbusch, Dobroven, A. Wolff, Bruno Walter P. Paray, Georgesco, Scherchen.....

Il étudia la direction avec le Maître D. Mitropoulos qui était alors Chef d'Orchestre titulaire de l'orchestre Symphonique du Conservatoire, pour en devenir moniteur quelques années plus tard.

Avant la dernière guerre il fit des études en Allemagne et en Autriche. Dès son retour de l'étranger il donna son premier concert à Athènes en 1940, où il dirigea le Grand Orchestre Symphonique du Conservatoire. Il fut nommé Chef d'Orchestre titulaire en 1943 de ce même orchestre connu aujourd'hui comme «Orchestre Symphonique de l'Etat».

Depuis la fondation de l'Institut de Radio - Diffusion - Nationale d'Athènes, il y dirige l'orchestre symphonique.

En 1950, en reconnaissance des services rendus au mouvement musical de son pays, il fut invité par le Gouvernement Américain à se rendre aux Etats Unis pour assister au Festival de Berkshire - Tanglewood, et connaître les tendances musicales modernes du pays.

Ajoutons ici que Vavayannis doué d'une mémoire extraordinaire dirige depuis toujours ses concerts sans l'aide de partition.

J'attendais sa première apparition avec l'orchestre symphonique pour écrire cette année-ci au sujet de l'excellent musicien, dont je me suis occupée tant de fois. Dès son enfance il démontrait une flamme et une âme de musicien. Il grandissait dans l'ombre de Mitropoulos et en même temps, pendant qu'il faisait ses études au Conservatoire, il s'inspirait des préceptes précieux du grand Maître.

D. Mitropoulos parlait avec un enthousiasme sans réserve du talent exceptionnel de son élève.

Février 1940

«ATHINAÏKA NEA», Sophie Spanoudis

Vavayannis a profondément saisi l'esprit de la musique de Bruckner, dans la quatrième Symphonie (La Romantique) sans nuire à la ligne architectonique, il a mis toute son ardeur pour l'interprétation des phrases musicales, et sans nuire aussi à l'esprit il a fait surpasser le chant, ce qui est, je crois, son plus grand mérite. Sûr de sa direction, de son rythme et en général de la conception de l'œuvre, il a conduit l'orchestre d'une façon qui l'élève encore davantage comme chef; ce qui constitue une étape dans sa carrière artistique.

Novembre 1943

«PROIA», D. Hamoudopoulos

Dès ses premières apparitions Vavayannis dirige sans partition toutes les œuvres de ses programmes; cela témoigne de la profonde et intensive étude à laquelle il s'est consacré.

Les partitions sont empreintes dans sa mémoire et dans son âme où elles se conservent fidèlement avec un amour et un lyrisme respectueux. Vavayannis prouve qu'il possède à la perfection toutes les possibilités pour maintenir avec sûreté non seulement la cohérence des éléments musicaux mais aussi tous les groupes instrumentaux, sans négliger l'observation des détails de la ligne architectonique significative, imposante et inébranlable.

Juillet 1940

«ATHINAÏKA NEA», Sophie Spanoudis

L'exécution de la Seconde Symphonie de Beethoven fut vraiment un plaisir artistique.

Il y avait longtemps que nous n'avions pas eu l'occasion d'entendre une aussi bonne interprétation de la plus joyeuse, la plus spontanée et la plus brillante entre les neuf symphonies du Géant de la musique.

Mars 1943

«VIMA», J. Psaroudas

Vavayannis nous a présenté un programme merveilleux consacré aux œuvres de Beethoven, dans lequel il nous a prouvé, une fois de plus ses brillantes qualités d'assimilation et d'interprétation, ainsi que l'excellente évolution de son beau talent.

Décembre 1948

«ETHNOS», M. Calomiris

Un frisson d'enthousiasme nous parcourait en entendant la cinquième symphonie de Beethoven, que Vavayannis dirigeait d'une manière aussi entraînante qu'emportée.

Nous avons le sentiment d'un événement merveilleux, unique en son genre dans la période musicale de la saison.

Vavayannis, évidemment, l'a étudiée à fond et dans tous ses détails; on y a retrouvé non seulement la connaissance et l'amour, mais le respect aussi avec lequel il a fait face au contenu effrayant de cette partition.

Il se l'est assimilée et nous l'a représentée brillante sous le prisme de sa personnalité.

Décembre 1948

«KATHIMERINI», M. Dounias

Je dois tout spécialement faire ressortir la merveilleuse interprétation de la quatrième symphonie de Brahms, dans laquelle Vavayannis s'est surpassé... c'était quelque chose de plus profond et de beaucoup plus psychique, c'était toute la nostalgie, le romantisme et la rêverie de Brahms.

... une interprétation fidèle de la ligne classique.

Janvier 1949

«VRADINI», A. Lalaounis

Avec la quatrième symphonie de Brahms, Vavayannis eut un énorme succès. Je ne m'étendrai pas ici en parlant de ce qui concerne la supériorité technique et la vigueur que notre chef est parvenu à obtenir par son long contact avec l'orchestre.

(Nous nous sommes déjà tellement habitués à ses capacités de virtuose et à son extraordinaire mémoire).

Je désirerais aussi noter une grande évolution de sa personnalité.

Janvier 1949

«KATHIMERINI» M. Dounias

Une interprétation vraiment supérieure de l'ouverture «Leonora» No. 3 ainsi que de la quatrième symphonie, ce poème de joie, de calme et de paix...

... Vavayannis est parvenu à faire chanter son orchestre dans cet adagio angélique...

... Le final fut donné avec énormément de lumière, de transparence d'esprit et de calme...

Février 1951

«VRADINI», A. Lalaounis

Dès le commencement du programme avec le prélude du troisième acte de Lohengrin de Wagner, il était évident que Vavayannis était inspiré de sentiments profonds.

Dans «Pini di Roma» de Respighi qui suivit, il se transporta aux sommets de la poésie, et avec l'aide de sa technique infallible et de sa mémoire

admirable, il nous donna une interprétation de cette oeuvre étonnante de couleurs et de rythmes, et fit dégager de l'orchestre une telle atmosphère, que le public extasié se sentit transporté vers les promenades idéales qu'offre la nature enchanteuse aux alentours de la ville Éternelle.

Mars 1950

«KATHIMERINI», M. Dounias

Vavayannis s'est montré dans «Leonora» No 3 et la quatrième symphonie un Beethoveniste inspiré et profondément réfléchi, justifiant, comme toujours, sa valeur reconnue.

Février 1951

«NEA», Sophie Spanoudis

Rarement notre orchestre symphonique nous donna-t-il tant de joie, comme avant-hier, à son dernier concert au théâtre de «Hérode Atticus». Ce n'était pas uniquement la composition réussie du programme, mais aussi cette ardente manière d'interprétation qui a touché l'auditoire.

Il n'est point besoin de dire que cet esprit vivifiant provenait de Vavayannis, qui semblait cette fois encore réaliser avec une justesse absolue ses visions artistiques.

...rarement avons-nous eu le succès d'hier, grâce, non seulement à l'absolue maîtrise du chef concernant la matière, mais aussi au sens expressif de l'interprétation. Nous n'avions eu l'occasion d'entendre comme cette fois la 8me symphonie de Beethoven exécutée avec un tel souffle rythmique et la deuxième symphonie de Brahms avec une aussi mélodieuse profondeur.

Septembre 1951

«KATHIMERINI», M. Dounias

Représentant :

BUREAU ARTISTIQUE D'ATHÈNES

GEORGES P. KOURAKOS

ORGANISATION ARTISTIQUE INTERNATIONALE

Avenue de l'Université 39 (Immeuble Pesmazoglou 33/35)

ATHÈNES - GRÈCE

Téléphone : 26 - 309

Adr. Tél. : «Artorganorian»

T H E O D O R E V A V A Y A N N I S

Chef d'orchestre permanent de l'Orchestre d'Etat d'Athènes, depuis 1942, et Directeur Général également de ce même Orchestre, depuis 1957. Invité, il a dirigé, une ou plusieurs fois, les Orchestres mentionnés ci-dessous:

Orchestre Symphonique du Conservatoire d'Athènes (1940-1942) ATHENES
 Orchestre Symphonique de la Radio d'Athènes (depuis 1938) ATHENES
 Orchestre Philharmonique de BEOGRAD
 Orchestre Philharmonique de CKOPJE
 National Symphony Orchestra, WASHINGTON U.S.A.
 Orchestre Radio-Symphonique de PARIS
 Das Rundfunk-Sinfonieorchester, STUTTGART
 Orchestre de Radio-GENEVE
 Berliner Philharmonisches Orchester, BERLIN
 Orchestre de la Suisse Romande, GENEVE
 Orchestre Symphonique de MONTE-CARLO
 Orchestre Philharmonique Slovène, LJUBLJANA
 Orchestre Symphonique de Radio SARAJEVO
 Orchestre Philharmonique de Zagreb, ZAGREB
 Pfälzisches Orchester in KAISERSLAUTERN
 Orchestre Symphonique de la Radio, BEOGRAD
 Orchester der Provinzialhauptstadt MÜNSTER (WESTF)
 Städtisches Orchester HEIDELBERG - HEIDELBERGER MUSIKTAGE
 Filarmonica de Stat "George Enescu", BUCAREST
 Filarmonica de Stat CLUZ
 Orquesta Nacional MADRID
 Sinfoniekonzerte-Staatsskapelle BRAUNSCHWEIG
 Hessischer Rundfunk-sinfonieorchester, FRANKFURT/ Main
 Städtisches Orchester GELSENKIRCHEN
 Orchestre Philharmonique de l'Etat, BUDAPEST
 Orchestre Philharmonique (MAV), DEBRECEN-SOLNOK
 Orchester der Stadt BOCHUM
 Limburgs Symphonie Orkest, MAASTRICHT
 Czech Philharmonic Orchestra, PRAG
 Philharmonic Orchestra OSTRAVA
 Städtisches Symphonieorchester DUISBURG
 Städtisches Orchester MÜLHEIM-ESSEN
 Städtisches Orchester BIELEFELD
 Städtisches Orchester NÜRNBERG
 Symphonieorchester der Hauptstadt PRAG (FOK), PRAGER FRÜHLING
 Bayerisches Staatsorchester MÜNCHEN
 Niedersächsisches Symphonie-Orchester, HANNOVER
 Orchester des Linzer Landestheaters, LINZ
 Orchestre Radio-symphonique de STRASBOURG
 Orchestre Philharmonique de la R.T.F. PARIS
 Orchestra RAI - Radiotelevisione Italiana, TORINO
 N.O. Tonkünstlerorchester, WIEN - ST. PÖLTEN - KREMS
 Symphoniekonzerte der Stadt HAGEN
 Philharmonisches Orchester der Stadt FREIBURG
 Städtisches Orchester Marienbad - TCHECOSLOVAQUIE
 Rundfunksymphonieorchester Bratislava - TCHECOSLOVAQUIE
 Filarmonia NARODOWA, VARSOVIE
 Symphonisches Orchester Berlin, BERLIN
 Städtische Symphonie-Konzerte SAARBRÜCKEN
 Konzerte der Stadt Bonn - Beethovenhalle - BONN
 Städtisches Orchester BREMERHAVEN

S Y M P H O N I C - R E P E R T O R Y

- FRESCOBALDI - GIANNINI: Frescobaldiana (Toccata, Aria, Fuga).
- JOHANN CHRISTIAN BACH: Symphonies: in B, E flat, D.
- JOHANN SEBASTIAN BACH: Brandenburgish Concert Nr.3, Suites Nr.1, 2, 3.
- BACH - MITROPOULOS: Fantasy and Fugue in G.Minor.
- BACH - RESPIGHI: Prelude and Fugue in D Major.
- HAENDEL: Concerti Grossi Nr.5, 10, 17.
- HAENDEL - MOLINARI: Largo. HAENDEL - HARTY: Water - Music.
- HAENDEL - ELGAR: Overture in D Minor.
- CORELLI: Concerto Grosso Nr.8 (Christmas Concert).
- GLUCK: Overtures: Iphigenie, Alceste.
- HAYDN: Symphonies: La Chasse, The Oxford, La Reine, The Clock, The Military, The London, The Drum Roll, Nr. 5, 13, 95, 102.
- BOYCE: Symphony Nr.7.
- RAMEAU: Castor and Pollux (Suite).
- MOZART: Symphonies: Nr.25, 28, 29, 32, 33, 35, 36, 38, 39, 40, 41. Divertimenti: D Major, B flat Major. Overtures: Magic Flute, Marriage of Figaro, Idomeneo Suite, Kleine Nachtmusik (serenade), Requiem.
- COUPERIN - MILHAUD: Introduction and Allegro.
- BEETHOVEN: All the Symphonies and Overtures. Ballet-Suite from Prometheus. Egmont-music.
- BRAHMS: All the four Symphonies and Overtures. Variations on a theme by Haydn. A German Requiem.
- BRUCKNER: Symphonies Nr.3, 4, 5 (Romantic), 7.
- SCHUBERT: Symphonies Nr.2, 3, 5, 6, The Unfinished Symphony, Symphony in E Major. Overtures: Ballets and Entracts from Rosamunde, Overture in Italian Style. Messe in E flat and G Major.
- SCHUMANN: Symphonies: Nr.1, 2, 3, 4. Manfred Overture and the whole work on the text by Byron.
- MENDELSSOHN: Symphonies: Nr.3 (Scotch) and Nr.4 (Italian). Overtures: Ruy Blas, Summernight Dream, Hebriden.
- WEBER: Overtures: Freischütz, Oberon, Euryante, The Ruler of the Spirits.
- WAGNER: Overtures: The Flying Dutchman, Lohengrin, Tannhäuser, Meistersinger, Rienzi, Tristan-Isolde, A "Faust" Overture.
- HUMPERDINCK: Hänsel and Gretel (Overture).
- LISZT: Symphonic Poems: Preludes, Orpheus.
- STRAUSS: Death and Transfiguration, Don Juan, Tilleulenspiegel, Macbeth.
- TSCHAIKOWSKY: Symphonies Nr.5 and 6. Italian Caprice, Nut-cracker Suite. Overtures Fantasies: Romeo and Juliet, Hamlet, Francesca da Rimini.
- GLINKA: Russland and Ludmila (Overture).
- BORODIN: Symphony Nr.2, Sketches from the Steppes of Asia Minor. Dances from Prince Igor.
- ARENSKY: Variations on a theme by Tschaikowsky.
- MOUSSORSKY: Khowantchina (Overture).
- SIBELIUS: Symphonies: Nr. 1, 2, 3, Finlandia (Symphonic Poem), Valse Triste.
- DVORAK: Symphonies Nr. 5, 7, 8, 9 (New World), Carnival Overture.
- SMETANA: Moldau (Symphonic Poem)
- BERLIOZ: Overtures: Benvenuto Cellini, Roman Carnival, Corsair, Harold in Italy (Symphony). Three pieces from the "Faust Damnation".
- SAINT-SAËNS: Symphonies Nr.2, 3. Heroic March, Phaethon (Symphonic Poem).

50

FRANK: Symphony D Minor, Redemption and Chasseur Maudit (Symph. Poems).
 Prelude-Choral-Fugue (Orchestrated by Pierné).

FAURE: Pelleas-Melisande (Suite).

RABAUD: Procession Nocturne (Sym. Poem).

BISSET: La Patrie (Overture).

MASSENET: Phèdre (Overture).

GRIEG: Suites from Per Gynt Nr. 1, 2, Lyric Suite, Two Melodies.

VERDI: Overtures: Vespri Siciliani, La Forza del destino, Requiem.

M O D E R N W O R K S

REGER: Variations on a theme by Mozart op.132

MAHLER: Symphonies Nr.1, 4, 6, Adagietto from the 5th Symphony,
 Songs of a wayfaring man, Songs of the death of infants.

DEBUSSY: Two Nocturnes, Petite Suite, Two Dances, Afternoon of a faun.

RAVEL: Ma mère L'oye, Pavane.

ROUSSEL: Symphonies: Nr.3 and 4, Rhapsodie Flamande, Suite in F.

CHAUSSON: Symphony in B flat.

RESPIGHI: Dances and Arias, Suites Nr.1, 3, Pini and Fontane di Roma.

PIZZETTI: The Foreign (Overture), Prelude for another Day (Sym.Poem),
 Concert for the Summer.

CILEA: Piccola Suite.

MALIPIERO: Symphonies Nr.1 and 3 (Delle Campanie).

ANDRIESEN: Variations on a theme by Kuhnau, Capriccio.

VUATAZ: Overture for the Youth.

HONEGGER: Symphonies: The Liturgic, Nr.5, The Song of Joy.
 Prelude and Fugetta on the name of Bach, "King David" (orat)

MILHAUD: Symphony Nr.1, Serenade, Suite Provençale.

ENESCU: Roumanian Rhapsody, Nr.1 in A Major.

BRITTEN: Simple Symphony, Musical Soirées.

DELIUS: Brig Fair (Rhapsody), The walk to the paradise garden.

IRELAND: Epic March.

V.WILLIAMS: Fantasy on a Theme by Thomas Tallis.

ELGAR: Introduction and Allegro, Enigma Variations.

GRAENER: The Flute of "Sans Souci" (Suite), Symphony from Vienna.

HINDEMITH: Nobilissima Visione (Suite), Symphonic Dances,
 Symphonische Metamorphosen.

SHOSTAKOVITCH: Symphonies Nr.1 and 5.

PROKOFIEFF: Classical Symphony, Peter and the Wolf (Symph.Tale)
 Ballet Suite Nr.3 from "Zolinka", Lieutenant Kijé,
 Symphonies: Nr.3, 5, 7,

B.HERMANN: For the Fallen (Symph.Poem).

BARBER: Adagio for Strings, Second Essay for Orchestra.

HANSON: Symphony Nr.2 (The Romantic).

MARTINU: Symphonies Nr. 1, 3, 4, 5.

R.WARD: First Symphony, Jubilation - An Overture.

Π Ρ Ω Τ Ε Σ Ε Κ Τ Ε Α Ε Σ Ε Ι Σ Ε Ρ Γ Ω Ν Ε Ε Ν Ω Ν Σ Υ Ν Θ Ε Τ Ω Ν
Numbers of Concerts Numbers of archives at the

First performances by T.Vavayannis with the end of the same Copy-book
Athens State Orchestra, concerning foreign compositions.

2. Sibelius: Finlandia (Symphonic Poem)	* I
3. Schumann: Romanza for Strings in F Sharp	* 2
5. Schubert: Symphony Nr.3	* 3
27. Delius: Brig Fair (Rhapsody)	* 4
31. Honegger: Preludio-Arioso-Fugetta (on the name of Bach)	* 5
36. Lars Erik Larsson: Pastoral Suite	* 6
39. Johann Ch. Bach: Symphony in D	* 9
40. Rossini-Britten: "Soirées Musicales"	* 7
43. Honegger: The Song of Joy	* 36
49. Haydn: Symphony Nr.97 in C	* II
54. Barber: Adagio	* I5
54. Mendelssohn: Athalia	* I4
58. Boyce: Symphony Nr.7 in B Flat	* I6
59. Johann Ch.Bach: Symphony in E Flat	* IO
67. Britten: Simple Symphony	* I7
68. A.Liadoff: " Verzauberter See "	* I8
74. Dvorak: Symphony Nr.4 In G Major	* 22
76. P.Graener: The Flute of " Sans Souci " (Suite)	* 2I
77. Masetti: " Ora di Vespro "	* 26
80. Pizzetti: " Lo Straniero " - Preludio	* 32
83. Dvorak: Carnival (Overture)	* 33
84. Bach-Respighi: Preludio-Fuga in D Major	* 34
84. Andriessen: Variations on a theme by Kuhnau	* 35
85. Mozart: "Gebet", Trauermusik", Symphony Nr.28 in C Major	* 37*38* 39
91. Cilea: Piccola Suite	* 40
92. Prokofieff: Classical Symphony	* 42
94. Enescu: Roumanian Phapsody Nr.I in A Major	* 44
IO4. Roussel: Symphony Nr.4 in A Major	* 47
IO5. V.Williams: Fantasy - on a theme by Tomas Tallis	* 48
IO6. Hindemith: " Nobilissima Visione "	* 49
IO9. Respighi: "Antiche Arie e Danze" Suite Nr.3	* 50
III. P.Graener: Vienna Symphony	* 52
II2. Prokofieff: Peter and the Wolf	* 53
II4. Schostacovitch: Symphony Nr.I in F Minor	* 56
II7. Pizzetti: " Preludio a un altro Giorno " (Symphonic Poem)	* 58
II8. Mozart: Divertimento in D Major	* 59
I20. R.Ward: Symphony Nr.I	* 60
I21. Schubert: Symphony Nr.6	* 6I
I22. Reger: Variations on a theme by Mozart op.I32	* 62
I23. Dvorak: Symphony Nr.2 in D Minor	* 63
I24. Schostacovitch: Symphony Nr.5 in D Major	* 64
I27. Prokofieff: Lieutenant Kije	* 67
I30. Handel-Elgar: Overture in D Minor	* 68
I35. Barber: Second Essay for Orchestra	* 69
I38. Frescobaldi-Giannini: Frescobaldiana (Toccata, Aria, Fuga)	* 7I
I39. Mozart: Symphony Nr.25 in G Minor	* 73
I40. Hanson: Symphony Nr.2 (the Romantic)	* 74
I43. Vuataz: Overture for the Youth	* 75
I46. Mozart: Symphony Nr.29 in A	* 76
I47. Couperin-Milhaud: Preludio-Allegro "Sultane Suite"	* 77
I50. G.F.Malipiero: Symphony Nr.3 " Delle Campane "	* 77
I59. R.Ward: Jubilation - an Overture	* 79
I64. Martin: Athalie (Overture)	* 8I
I67. Hindemith: "Symphonische Metamorphosen"	* 83
I70. Haydn: Symphony Nr.22 (The Philosopher)	* 84

6a

Numbers of Concerts

Numbers of archives at the
end of the same Copy-book

I7I. Smetana: Sarka	* 85
I77. Tschaikowsky: Nut-craker Suite	* 89
I79. Haydn: Symphony Nr.102	* 91
I83. Mozart: Symphony Nr.32 in G Major	* 92
I84. W.Egk: French Suite (Rameau)	* 94
I92. Prokofieff: Symphony Nr.7	* 97
I95. R.Ward: Symphony Nr.3	* 99
208. Schubert: Symphony Nr.1	* 101
208. Rubbra:A Festival Overture	* 102
210. Martinu: Symphony Nr.4	* 103
211. Brahms: Serenade in A op.16	* 104
212. Pfizner: Small Symphony	* 105
221. W.Egk: Sonata for Orchestra	* 106
229. Tschaikowsky: Symphony Nr.2	* 107
233. J.Suk: Dramatic Overture	* 108
239. Liszt: Orpheus	* 110
240. Tcherepnin: Symphonic Prayer	* 111
245. Mozart: Symphony Nr.33 in B Major	* 112
250. Tschaikowsky: Hamlet	* 114
256. Kodaly: Symphony	* 115
264. N.Dello Joio: Variations-Chaconne-Finale	* 118
267. Hindemith: Harmony of the World - Symphony	* 122
285. Bruckner: Symphony Nr.5	* 124
286. Schubert: Messe Nr.2 in G Major	* 125
290. Sibelius: Karelia - Suite	* 127
290. Morawetz: Passacaglia	* 128
292. Martinu: Symphony Nr.5	* 129
305. Miaskovsky: Symphony Nr.27	
308. Martinu: Concerto Grosso	
309. Prokofieff: Symphony Nr.3	
312. R.Strauss: Symphony in F Minor	
323. Giannini: Divertimento	
328. Haydn: Symphony Nr.21 in A	
329. Sibelius: Symphony Nr.3	
332. Martinu: Symphony Nr.1	
333. E.Bloch: Concerto Grosso	

Π Ρ Ω Τ Ε Σ Ε Κ Τ Ε Λ Ε Σ Ε Ι Σ Ε Ρ Γ Ω Ν Ε Λ Λ Η Ν Ω Ν Σ Υ Ν Θ Ε Τ Ω Ν

Πρώτες εκτελέσεις του Θεοδώρου Βαβαγιάννη έργων Ελλήνων Συνθετών
με την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών(από το ιδιόχειρο Αρχέλο του)

- Μητροπούλου-Σκαλκώτα: Κρητική Γιορτή
 Ι. Παλλαντίου: Μικρή Σουΐτα
 2. Νεζερίτη: Μουσική Μπαλέττου
 3. Λεβίδη: Δύο Πρελούδια
 4. Παλλαντίου: Προσευχή στην Ακρόπολη
 5. Σκλάβου: Κρίνος στ' Ακρογιάλι
 6. Κυριακού: Κοντσέρτο για Πιάνο
 7. Καζάσογλου: Πρελούδια
 8. Βιτάλη: Ελληνική Φαντασία
 9. Ξένου: Εισαγωγή
 Ι0. Μιχαηλίδη: Δύο Βυζαντινά Σκίτσα
 ΙΙ. Μιχαηλίδη: Πρώτο Εύπνημα
 Ι2. Καρυωτάκη: Πρελούτιο-Ιντερμέτζο-Φινάλε
 Ι3. Αξιώτη: Στον Κάμπο
 Ι4. Αξιώτη: Σουΐτα Εγχόρδων
 Ι5. Αξιώτη: Λυρικό Ιντερμέτζο
 Ι6. Παλλαντίου: Νάρκισσος
 Ι7. Κωνσταντινίδη: Δωδεκάνησα
 Ι8. Λιάλιου. Σερενάτα
 Ι9. Παπαϊωάννου: Τρίπτυχο
 20. Πονηρίδη: Συμφωνία
 2Ι. Νεζερίτη: Προανάκρουσμα
 22. Παπαϊωάννου: Ποίημα του Δάσους
 23. Μόρου: ADAGIO Εγχόρδων
 24. Βακαλοπούλου: Εισαγωγή Ελληνικών Θεμάτων
 25. Κωνσταντινίδη: Πρελούτιο-Οστινάτο
 26. Σκαλκώτα: Τέσσαρες Εικόνες
 27. Παλλαντίου: Συμφωνία σε Si ύφεση
 28. Μώρου: Έκστασις
 29. Ξένου: Τζαβέλλας
 30. Παλλαντίου: DIVERTIMENTO
 3Ι. Κουνάδη: SIMFONietta
 32. Γ.Παπαϊωάννου: Κοντσέρτο για Ορχήστρα
 33. Κυδωνιάτη: Συμφωνία Αριθ.Ι
 34. Κουντούρωφ: LARGHETTO
 35. Κυδωνιάτη: Συμφωνία Αριθ.3
 36. Κόντη: Πρελούτιο
 37. Θεοδωράκη: Εικόνες Αντιγόνης
 38. Παλλαντίου: CHACONNE
 39. Νεζερίτη: Συμφωνία Αριθ.2
 40. Κουντούρωφ: Ορφεύς
 4Ι. Ξένου: Κύπρος - Ελλάς

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α ΙΙ7

2-5-1954 (Η Συναυλία δόθηκε στην αίθουσα "Ορφεύς", υπέρ των Σεισμοπλήκτων)

Πονηρίδη: PRELUDIO-FUGA

SAINT-SÄENS: Κοντσέρτο για Βιολοντσέλλο (Σολίστ P.FOURNIER)

PIZZETTI: "PRELUDIO A UN ALTRO GIORNO" (α' εκτέλεση)

DVORAK: Κοντσέρτο για Βιολοντσέλλο (Σολίστ P.FOURNIER)

Για το Πρόγραμμα ΙΙ8: 28-6-1954 δεν βρέθηκαν Κριτικές.

Επίσης για το Πρόγραμμα ΙΙ9: 3-7-1954 δεν βρέθηκαν Κριτικές: Η Συναυλία αυτή δόθηκε στον ΑΟΚ Κηφισιάς.

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α Ι20

19-7-1954

SCHUBERT: Αποσπάσματα "ROSAMUNDE"

Βάρβογλη: " Αγία Βαρβάρα"

R.WARD: SYMPHONY No I (α' εκτέλεση)

BEETHOVEN: Συμφωνία No 2

Για το Πρόγραμμα Ι21: 30-8-1954 δεν βρέθηκαν Κριτικές

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α Ι22

14-11-1954

MOZART: Συμφωνία No 28

REGER: VARIATIONEN OP.132 (α' εκτέλεση)

MENDELSSOHN: Κοντσέρτο για Βιολί (Σολίστ Β.Κολάσης)

BRAHMS: Ακαδημαϊκή Εισαγωγή

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α Ι23

19-12-1954

Νεζερίτη: Μουσική Μπαλέττου

SCHUMANN: Κοντσέρτο για Πιάνο, Λα Έλασ. (Σολίστ ERIK THEN-BERGH)

DVORAK: Συμφωνία No 2 Ρε Έλασ. (α' εκτέλεση)

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α Ι24

30-1-1955

BERLIOZ: BENVENUTO CELLINI, Εισαγωγή

GRIEG: Κοντσέρτο για Πιάνο (Σολίστ Ρ.Κυριακού)

SCHOSTAKOWITCH: Συμφωνία No 5, Έργ. 47 (α' εκτέλεση)

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α Ι25

20-2-1955

BACH-MITROPOULOS: Φαντασία - Φούγκα Σολ Έλασ.

BRAHMS: Συμφωνία No 3

BEETHOVEN: Συμφωνία No 7

2-5-54

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

Στην ιστορία της Ιταλικής μουσικής θαρραίνει, όπως είναι γνωστό, περισσότερο ή μελοδραματική παράδοση. Μόνο τον τελευταίο καιρό η καθαρώς συμφωνική μουσική άρχισε ν' αναπτύσσεται και εμφανίζει όλα τα χαρακτηριστικά φαινόμενα μιάς σχολής, που μη έχοντας δικό της θάβρο, μοιραία στηρίζεται και δέχεται ξένες επιδράσεις. Έτσι η επίδραση της γαλλικής σχολής, και ιδιαίτερα του Ντεμπουσσώ, στην Ιταλική συμφωνική μουσική και τη μουσική δωματίου, είναι καταφανής. Δεν λείπει βέβαια και η προσπάθεια από τους Ιταλούς συνθέτες να ξεφύγουν από τις ξενικές επιδράσεις και να δημιουργήσουν ανεξάρτητα και πρωτότυπα έργα.

Από τους πιο εξέχοντες Ιταλούς δημιουργούς στο είδος της συμφωνικής μουσικής είναι ο Πιτσέτι (1880) που πήρε και το όνομα «Ildebrando da Parma».

Το έργο του: «Preludio a un altro giorno» (Πρελούδιο σε μία άλλη μέρα), που άκουσαμε σε πρώτη έκτασή την περασμένη Κυριακή, γράφηκε στην περίοδο του τελευταίου πολέμου. Ειρηνόφιλο και ανθρωπιστικό το έργο αυτό, φανερώνει τον ιδεολογικό κόσμο του συνθέτη και τα βαθειά του συναισθήματα. Με δέος αντιμετωπίζει τα φρικιαστικά γεγονότα του πολέμου και δραματίζεται ένα καλύτερο αύριο με τη συναισθηματική των λαών. Όσοι όμως εδώ παρηγορηθεί κανείς πως το ιδεολογικό θάβρο του Πιτσέτι είναι περισσότερο ούτοπιστικό και λιγότερο ρεαλιστικό. Δεν αναζητάει τα βαθύτερα αίτια που δημιούργησαν τα συγκλονιστικά γεγονότα της ανθρωποφαγίας, δεν αντιδρά ουσιαστικά, δέχεται με παθητικό τρόπο τα πράγματα, και στο τέλος εύχεται και ποθεί την ειρήνευση του «σύμπαντος κόσμου». Η αισθητική δικαίωση του «Πρελούδιου σε μία άλλη μέρα» είναι σχεδόν απόλυτη. Στο έργο αυτό φανερώνεται το έκλεκτικό δημιουργικό πνεύμα του Πιτσέτι, με το ωραίο αρχιτεκτονικό σχέδιο της φόρμας, τα θαυμαστά συνηχητικά μέσα και τα πλούσια χρώματα της ορχήστρας.

Η απόδοση του έργου από την ορχήστρα στάθηκε σε υψηλό καλλιτεχνικό επίπεδο τόσο από την πλευρά της τεχνικής όσο και από την άποψη της έρμηνείας. Αξίζει γι' αυτό θερμός έπαινος στον μαέστρο κ. Βαβαγιάννη και στους μουσικούς της ορχήστρας.

Πολύ ωραία τεχνικά γραμμένο το «Πρελούδιο και Φούγκα» για ορχήστρα έγχορδων, του κ. Γ. Πονηρίδη. Αυτό φανερώνει τις τεχνικές ικανότητες του συνθέτη και μάλιστα σ' ένα είδος που θεωρείται από τις σοβαρότερες και δύσκολες μορφές συνθέσεως. Κρίμα μόνο που λείπει από το «Πρελούδιο και Φούγκα» εκείνο που ακριβώς χαρακτηρίζει τα αληθινά και ζωντανά έργα τέχνης: Το περιεχόμενο, ή ψυχή. Όσο για την απόδοση του έργου για μία φορά ακόμη διαπιστώνεται το πόσο τα ελληνικά έργα αδικούνται από τους Έλληνες μαέστρους, που τις περισσότερες φορές ή έρμηνεία τους στέκεται στο επίπεδο μιάς προχειρόλογης ανάγνωσης.

Υστερα από τον Mainardi το φιλόμουσο κοινό είχε την ευτυχία να απολαύσει έναν άλλο μεγάλο καλλιτέχνη του βιολοντσέλλου τον κ. Riet-ter Fournier, που εμφανίστηκε στην περασμένη συναυλία με δύο κοντσέρτα.

Το «Κοντσέρτο για βιολοντσέλλο» του Σαίν-Σάνς είναι από τα έργα εκείνα που με τα δεξιοτεχνικά άμφε και την εκμετάλλευση της θερμής ήχτικότητας του όργανου, προσπαθούν να καλύψουν την έλλειψη ουσιαστικού περιεχομένου. Παρά το ότι όμως, ο Γάλλος καλλιτέχνης με την έξοχη μουσικότητα που τον διακρίνει, κατάφερε να δώσει με τον παλμό του δικού του συναισθηματικού κόσμου, κάποια ουσία και βάθος στη σύνθεση αυτή.

Μέσα στα λιγοστά, σχετικώς, έργα για βιολοντσέλλο και ορχήστρα, το κοντσέρτο του Ντεβόρζακ, κατέχει εξέχουσα θέση στην παγκόσμια μουσική φιλολογία. Η έρμηνεία του κ. Fournier παρουσίασε σ' όλη την έκταση και το βάθος τα στοιχεία που συγκροτούν και συναποτελούν τη μαγισμένη αυτή σύνθεση.

Β. ΑΡΚΑΔΙΝΟΣ

8a

ΒΡΑΔΥΝΗΣ

2-5-54

- 4 MAI. 1954

Μουσική Κριτική

‘Η Κρατική ‘Ορχήστρα υπό τον Βαβαγιάννη.-‘Ο Γάλλος βιολον- τσελλίστας Πιέρ Φουρνιέ.-‘Η ύ- ψίφωνος Κ. Παπαμιχαήλ

ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΔΟΣ ΜΑΣ Κ. ΑΛ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Οι ‘Αθηναίοι φιλόμουσοι —οι δεν ξεμυαλίσθηκαν απ' την Πρωτομαγιάτικη καλοκαιρία — είχαν την χαρά και την ευτυχία, να χειροκροτήσουν αυτήν την Κυριακή ως σολίστ της Κρατικής ‘Ορχήστρας, έναν πολύ μεγάλο καλλιτέχνη, ίσως τον μεγαλύτερο βιολοντσέλλιστα του κόσμου, σήμερα, μετά τον Καζαλς, που έχει αποσυρθεί πιά: τον Γάλλο Πιέρ Φουρνιέ, που πέρασε σαν «διάττων άστήρ» απ' την πόλι μας — είναι τόσο πολύ περιζήτητος, που ταξιδεύει διαρκώς και ήταν αληθινή τύχη το ότι μπόρεσε να δώσει έστω και δύο μέρες στην ‘Ελλάδα. Για τον Πιέρ Φουρνιέ είχα γράψει στη «Βραδυνή» πριν από δυο χρόνια, όταν τον είχα πρωτακουσί στο Παρίσι, να έρμηνεύη το Κοντσέρτο του Χαύντν με την ‘Ορχήστρα Δωματίου ‘Εουίτ». Μέσα σ' αυτά τα δυο χρόνια τί δεν άκουσα και τί δεν είδα... Όμως εκείνη η συναυλία του Παρισιού, στην αίθουσα Γκαβώ, μού μένει αλησμόνητη — όπως μάς μένουν αλησμόνητες οι μεγάλες στιγμές της ζωής μας...

Στη συναυλία της Κυριακής, που διηύθυνε ο κ. Βαβαγιάννης, ο Πιέρ Φουρνιέ μάς έδωσε δυο εξαισίες έρμηνείας: του Κοντσέρτου του Σαίν-Σάνς και κείνου του Ντεβόρζακ, που κατεγοήτευσαν και συνήρπασαν όλους τους ακροατές. Και τί να γράψω, τί μπορεί να γράψω κανείς, μπροστά σε μια τέτοια τελειότητα; Το να μιλήσης περί «άψογης τεχνικής» και «βαθείας μουσικότητας», προκειμένου για τον Φουρνιέ, είναι άστειο. Ένας μεγάλος έρμηνευτής, κάθεται εκεί ψηλά, ανάμεσα στην ορχήστρα, αποσπεί απ' τις χορδές του όργανου του ένα βαθειά ανθρώπινο τραγούδι και συνεπαίρνει και ορχήστρα και ακροατές στα «ύψη τα άστερικά». Μόνο αργότερα, όταν διαλυθή ή μαγεία, μπορείς να σκεφθής την απόλυτη κυριαρχία του μουσικού πάνω στ' όργάνο του, μπορείς ν' ακούσης, ίσως, ακόμα μέσα σου τον θαυμάσιο εκείνον ήχο, ν' απορήσης, αν ξέρεις τα έργα, για την εύκολία και τη φυσικότητα που ξεπέρασε τις τόσες τεχνικές

δυσκολίες... Κι' ακόμα ν' απορήσης πως μπόρεσε να δώσει τέτοια πνοή σ' εκείνο το άψυχο Κοντσέρτο του Σαίν-Σάνς — ένα έργο γραμμένο, θαρρείς, μόνο για να δείξη τις τεχνικές ικανότητες του συνθέτη και τη δεξιοτεχνία του εκτελεστή —να του δώσει μορφή, φως, ζωτάνεια...

Η ορχήστρα μας, υπό τον μαέστρο Βαβαγιάννη, συνώδεσε τον μεγάλο καλλιτέχνη κατά τρόπο πραγματικά ιδεώδη. Και στα δυο Κοντσέρτα, τόσο του Σαίν-Σάνς όσο και του Ντεβόρζακ, ο ρόλος της ορχήστρας είναι σημαντικός, πολύ πιο πάνω από μια απλή συνοδεία. ‘Ο κ. Βαβαγιάννης κατώρθωσε να κάμψη τον ήχητικό όγκο της, να τον προσαρμόση στις προθέσεις του σολίστα, να την κάνει να τραγουδήσῃ μαζί του, ιδιαίτερα στο Κοντσέρτο του Ντεβόρζακ, με μιά θαυμαστή διαύγεια και εύλυγυσία.

Στα ίδια πρόγραμμα άκουσαμε το «Πρελούδιο και Φούγκα» του Γ. Πονηρίδη, ένα έργο γεμάτο ελκρινή έμπνευσι, ιδίως στο τόσο υποβλητικό αρχικό αντάτζιο, όσο και τεχνικά πληρότητα. Ένα ωραίο ελληνικό έργο. Επίσης το «Πρελούδιο σε μίαν άλλη ημέρα» του μεγάλου Ιταλού συνθέτη ‘Ιλντεμπράντο Πιτσέτι, που, ανεξάρτητα απ' το «πρόγραμμα» που ακολουθεί ή τη φιλοσοφική σκέψι που το έμπνέει, είναι μιά μουσική με ρωμαλέα έμπνευσι, όπου οι μελωδίες διαγράφονται πλαστικά και ανάγλυφα μέσα απ' την πλούσια και γεμάτη χρώματα ορχήστρα, αποκαλύπτοντας την Ιταλική προσωπικότητα του συνθέτη και μιλώντας στη σκέψι και στην καρδιά του ακροατή. Η λαμπρή και εκφραστική έρμηνεία του κ. Βαβαγιάννη και της ορχήστρας, ανέδειξε όλες τις όμορφιές, τόσο του ελληνικού όσο και του Ιταλικού έργου.

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΤΟ ΡΕΣΙΤΑΛ ΤΗΣ ΖΑΡΑ ΝΤΟΛΟΥΧΑΝΟΒΑ

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ Κ. Γ. ΒΩΚΟΥ

Το συμφωνικό πρόγραμμα της τελευταίας συναυλίας της Κρατικής Ορχήστρας απέδειξε ότι η γκρίνια μου, για τις μετριότητες των σολιστ που είχαν μετακληθεί κατά την φετινή μουσική περίοδο, δεν ήταν άδικαιολόγητη.

Εάν επιχειρήσουμε να βασίσουμε σε τέτοια δεδομένα την μία κάποια προσπάθεια ανόδου της καλλιτεχνικής μας στάθμης, ασφαλώς τα αποτελέσματα δεν ήταν παρά ολόκληρα απογοητευτικά.

Εξ άλλου, οι όδυνες συνέπειες της τακτικής αυτής προβάλλουν ολοφάνερα σε κάθε μας βήμα.

Νομίζω ότι η Κρατική Ορχήστρα θα μπορούσε να υιοθετήσει μία νέα κατάσταση, εύνοιας τους δικούς μας νέους καλλιτέχνες, οι οποίοι στο κάτω-κάτω, θα μπορούσαν κάλλιστα να λάβουν θέσι προτιμήσεως, αντί μερικτών ξενόγλωσσων ονομάτων, στα οποία, φεύ! έξακολουθούμε ν' αποδίδουμε υπερφυσικές καλλιτεχνικές δυνάμεις, ενώ το παρουσιασμός τους θρονιοφωνάει, ότι τίποτε το ανώτερο μουσικό δεν υπάρχει σ' αυτά.

Είνε μία παληά άρρώστια, που δυστυχώς στον τόπο μας δεν έχει ακόμη θεραπευθεί.

Περιορισμένος ο κύκλος των αξίων λόγου οργανικών σολιστ, οι οποίοι συνήθως έφετος με την Κρατική Ορχήστρα.

Σε πρώτη σειρά ασφαλώς πρέπει να τοποθετηθούν ο Ιταλός βιολοντελλίστας Μανιάντι, ο Γερμανός πιανίστας Τέν-Μπέργκ, και ο Γάλλος βιολοντελλίστας Φουρνιέ, που συμμετέχε κατά την τελευταία συμφωνική συναυλία υπό την διεύθυνση του κ. Βαθαγιάννη.

Το «πρελούδιο και φούγκα» του κ. Πονγκνιού προβάλλει ανάγλυφο στην άρχιτεκτονική του διαμόρφωσι, και ιδίως το «πρελούδιο» παρουσιάζει «ψυχικό» ενδιαφέρον, στην κλασική μορφή, λογική και τεχνολογική του διαγράψης.

Εκτός της άρτιας τεχνικής της επεξεργασίας, η φούγκα δεν αντανακλά κάτι το αξιοίδιαίτερης μνείας.

Ο Γάλλος βιολοντελλίστας κ. Πιέρ

Φουρνιέ, είναι ένας ολοκληρωμένος καλλιτέχνης, που παίζει με την φωνή του, με την σκέψη του, με την καρδιά του, με την ψυχή του, με την σωματική του δύναμη.

Διατηρώ άσθητη στη μνήμη μου την άριστουργηματική έρμηνεία του κοντσέρτου για βιολοντελλό του Ντβόρζακ από τον Κασσαντό.

Βέβαια, αν ο κ. Φουρνιέ δεν φθάνει την κλάση του άσυγκρινστου Ισπανού καλλιτέχνη, εν τούτοις, με μία ρωμαλέα και θερμούργω έρμηνεία ανάγλυφου, φεποίησε το δημιούργημα του Τσέχου συνθέτη, με μία ολοκληρωμένη έσωτερική σύλληψη της μουσικής ιδέας. Τίσως το κονσέρτο του Ντβόρζακ παρουσιάζει μία ξεχωριστή ήχητική ιδιοσυγκρασία, ιδίως με το πρώτο και το τελευταίο μέρος ('Αλλέγκρο-και 'Αλλέγκρο Μοντεράτο), άπόρροια του ιδιαίτερου έθνικού μουσικού του χρώματος και της κλασικιστικής άτμοσφαιρας που το περιβάλλουν.

Και η σύγκρισι εύνοιε σ' αυτό το σημείο την έμφυτη φλογερή μουσική ιδιοσυγκρασία του Κασσαντό, η οποία εκδηλώνεται με το άφθαστης συναρπαστικότητας παίξιμό του.

Όμως και εδώ ο κ. Φουρνιέ, έδωσε άπτά δείγματα της μεγάλης καλλιτεχνικής του αξίας.

Η μεταφυσική εικόνα, στο έργο του Πιττέτι «Πρελούδιο σε ούν άλλο τζιόρννο», εκφράζεται με άριστουργηματικό τρόπο.

Ηχητική διαφάνεια, άρμονική πρωτοτυπία, άγνότης στην μουσική διαγράψη, πιστοποιούν τον φιλοσοφικό χαρακτήρα, που τείνει να πλάση κάτι τι ολόκληρο νέο μία γενιά που ανάμεσα της να βασιλεύη η άγάπη και η παντοτεινή καλωσύνη, με τελικό σκοπό μία αλάνια ειρήνη.

Ο συνθέτης, δίχως έντυπωσιασμούς, άγωνίες και ήχητικές ύπερδιεγέρσεις, πραγματοποιεί μία έκτακτη στο βασικό της νόημα τέχνη.

Μέσα στην ώραιοπλάσμένη αυτή μουσική συγκέντρωσι, ο μάστρας κ. Βαθαγιάννης έδωσε όλη την πολύτιμη πεί-

ρα του και τον άκέραιο καλλιτεχνισμό του.

Στο γενικό κριτικό μου άρθρο, είχα γράψη για την Ρωσίδα μετσο-σοπράνο, Ζάρα Ντολουχάνοβα, που με την πρώτη της εμφάνισι, κατέδειξε πασιφανέστατα, όλα τα χαρακτηριστικά σημεία μίας από πάσης άπόψεως θαυμασίας καλλιτεχνίδος.

Με το ρεσιτάλ της, θεμελίωσε για άκόμη μία φορά την καλλιτεχνική της αξία, μ' ένα πρόγραμμα, στο όποιο η άφθαστη μουσικότητα, η πεντακάθαρη «ντιζιόν», η αίσθησι και η άμεμπτη έρμηνευτική γραμμή συνέθεταν την εικόνα μίας μουσικής εκδηλώσεως, γιγαντιαίας κι' επιβλητικής.

Με το τραγούδι της Ντολουχάνοβα καταφάνεται το πνεύμα της άνώτερης έρμηνείας, το «πιστεύω» στα κελεύσματα μίας τέχνης δίχως συμβιβασμούς: Μία θαυμαστή σχολή, τοποθετημένη σ' ένα άηδονόλαλο λαϊμό, που έξιδανικεύει την κάθε μορφή του τραγουδιού.

Απ' την άδια άντίκα, μέχρι τα μιλωδικά διαμάντια του Σομπέρτ και την άρια της όπερας.

Και στο πιάνο ένα αίθεριο — τέλει στην ίχνογραφίσι του — άκουαπανιάρισμα από τον κ. Άθραάμ Μακάρωθ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΩΚΟΣ

Η πρωταγωνίστρια του Έθνικού θεάτρου Κα Μαίρη Λεκού, η οποία μετά άπουσίαν άρκετών έτών εις Ιταλίαν, εμφανίζεται από προχθές εις το Δημοτικόν Θέατρον Πειραιώς με τον θίασον του Έθνικού, στο ρόλο της Λίντιας, της κωμωδίας του Σέρινταν οι «Αντίζηλοι».

μηνευτική του γραμμή, το φωτεινό πνεύμα μίας μουσικής προσφοράς, τόσο γοητευτικής κι' άληθινής στην καλλιτεχνική της έξαρσι.

Η δεξιότεχνική ικανότητα του θαυμασίου Γάλλου βιολοντελλίστα εινε άπερίοριστη.

Στο κονσέρτο του Σαίν-Σάνς, ο κ. Φουρνιέ διεξήλθε με καταπλησσοσα εύχέρεια, τους τεχνικούς μαιάνδρους της λαμποκοπούσεως αυτής συνθέσεως της όποιας η φρεσκάδα και η σφιγγολότης, πάντα αποτελούν πρότυπο άκουστικής γοητείας.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις δεν έξυ-

Προγρ.
II7

ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

2-5-54

8 ΜΑΙ. 1954

Η θαυμασία Ρωσίδα μετσο σοπράνο Ζάρα Ντολουχάνοβα και ο νεαρώτατος Ρώσος βιολοντελλίστας Ραφαήλ Σομπολέσκου, άβραβείον διαγωνισμού Ζακ Τιμπώ, που έδωσαν χθές ρεσιτάλ στο «Κεντρικόν», με μεγάλην έπιτυχίαν.

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Η Συμφωνική, σολιστ: Πιέρ Φουρνιέ. Βρεταννικόν Συμβούλιον: Μουσική δωματίου. Οί Ρώσοι καλλιτέχναι.

ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. ΜΙΝ. ΔΟΥΝΙΑ

Με την εμφάνισιν του θαυμασίου Πιέρ Φουρνιέ συμπληρώνεται μία μακρά σειρά καλλιτεχνών του βιολοντελλού που είχαμε το προνόμιο ν' άκούσουμε εφέτος. Το περιορισμένο ρεπερτόριο του όργάνου σε κοντσέρτα έχει ως συνέπεια την συχνή επανάληψι έργων από τα όποια σχετικώς όλίγα είναι πραγματικά άριστουργήματα. Άπορεί κανείς γιατί δεν εκτελούνται συχνότερα μερικά από τα κοντσέρτα της παλαιότερας εποχής. Έκτός από το περίφημο σε ρε μείζονα, ο Χάυνδ έχει γράψει άλλα πέντε, ο Μπεκερίνι τέσσερα και ο Ταρτινί τρία. Πολλά ακόμη άγνωστα έργα αυτής της εποχής άναμνούν την έξοδο τους από την άφάνεια. Έπίσης είναι άνεύγηστο γιατί η σύγχρονη δημιουργία έχει παραμελήσει το βαθύτερο αυτό έγχροδο τόσο πολύ. Δεν γνωρίζω κανένα νεότερο πραγματι άξιόλογο κονσέρτο για βιολοντελλό μετά τα ποιητικώτατα του Ευγένιου ντ' Άλμπέρ και του Έδουάρδου Έλγκαρ.

Το θέμα της φιλολογίας του βιολοντελλού παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην εποχή μας, όπου ένα πλήθος άρίστων αντιπροσώπων του όργάνου εμφανίζεται ως σολιστ. Πράγματι, μετά την συμβολή του Καζάλς, μπορούμε να πούμε πως η εποχή μας κατέκτησε το δύστροπο, όμως έκφραστικώτατο αυτό έγχροδο.

Στο πρόσωπο του Γάλλου καλλιτέχνου Πιέρ Φουρνιέ γνωρίσαμε όχι μόνο ένα ύπεροχο βιολοντελλίστα, αλλά και ένα βαθύτατα καλλιέργημένο μουσικό. Ήταν μία σπανία απόλαυσις νά τον άκούη κανείς. Άπόλυτη τονική άκρίβεια, πλαστικότητα δεξιαράς, άπείριτο γούστο και μία άπειραντη ευγένεια ψυχής συνεδυάζοντο στην ύπηρεσία μίας έρμηνείας όπου δεν υπήρχε ούτε η έλαχιστη ρωγμή.

Το πρώτο κονσέρτο (σε λα έλ.) του Σαίν-Σάνς, έργον περιορισμένης αξίας, απέδοθη εν τούτοις από τον Γάλλο καλλιτέχνη με άπαραμίλλη φραστική γοητεία. Η τελειότης της εκτέλεσεως, περισσότερο από την συμβατική κομψότητα των μουσικών έννοιών, ήταν εκείνο που έκεντο σε το ένδιαφέρον του άκροατού. Είναι, αλήθεια, περίεργο πως το δαιμόνιον ενός Μπερλιόζ, ο όποιος συνεπλήρωσε τη ζωή και το μεγαλειώδες έργον του το 1869, δεν άφησε στον νεώτερο συμπατριώτη του Σαίν-Σάνς, τότε ακόμη μόλις τριαντατεσσάρων έτών, κανένα ίχνος!

Βαθύτερες ανθρώπινες χορδές εγγίζει το Κονσέρτο του Ντβόρζακ. Ο Φουρνιέ απέδωσε την σλαβική νοσταλγία του έργου με τις πλούσιες αποχρώσεις μίας τέχνης ικανής νά διαβαθμίση την έκφρασι από την λεπτότερη συγκίνησι ως το θερμότερο πάθος.

Η συμβολή της όρχήστρας υπό τον Βαθαγιάννη στάθηκε άντάξια του σολιστ, τόσο στο έργο του Σαίν-Σάνς, όσο και του Ντβόρζακ. Στο κονσέρτο του Βοημού συνθέτου η όρχήστρα θα έπρεπε ίσως νά είχε έπιτύχει μεγαλύτερη διαφάνεια που θα

επέτρεπε στον Γάλλο καλλιτέχνη νά χειρίζεται τους χρωματισμούς με περισσότερη άνεσι. Όμολογουμένως όμως ο σολιστ καταδυναστεύεται σε πολλά σημεία από την πυκνή, σχεδόν άδιαπέραστη ένορχήστρωσι του έργου.

Το Πρελούδιο και Φούγκα του Γ. Πονηρίδη αρχίζει με μία ώραιοτάτη μελωδία στα βιολιά, ενώ τα υπόλοιπα έγχροδα περιορίζονται σε μία ύπουτπώδη συνοδεία, μάλλον άσυμβίβαστη προς το συμφωνικό ύφος. Θα περιμέναμε κάποια άντιστικτική ανάπτυξι ή κάποια συμμετοχή των βαθύτερων φωνών στο τραγούδι της κορυφαίας άδελφής των. Το έπομενο 'Αλλέγκρο ανάπτυσσεται σε μία κλασική φούγκα, η όποια όμως δεν παρουσιάζει ιδιαίτερον ενδιαφέρον πέραν μίας στερεάς, αλλά άπρόσωπης πολυφωνικής εργασίας.

Στο «Πρελούδιο σε μία καλύτερη αύριο» ο Ιλντεμπράντο Πιττέτι δραματίζεται μέσα στην άγωνία του τελευταίου πολέμου ένα μελλοντικό κόσμο γαλήνης και άγάπης. Ο συνθέτης δεν χρησιμοποιεί άόριστα αισθηματικά σχήματα, απ' έναντίας διατυπώνει την σκέψι του με λογική συνέπεια, αξιοθαύμαστη αυτεκρινία και σοβαρότητα που προσδίδουν στο έργο του μνημειώδη ένότητα. Χωρίς νά άρνηται την ήγεμονία της μελωδίας, πράγμα που άποτελεί ύψηλο ιδεώδες της όρθόδοξης ιταλικής νοοτροπίας, ο Πιττέτι δεν παραμελεί την άλλη κινητήρια δύναμι της μουσικής, την άρμονία, την όποια έντάσσει τεχνικώτατα στην άρχιτεκτονική του έργου. Η συναρπαστική χρήσις του στρατιωτικού τυμπάνου άποτελεί εύρημα συμβάλλει στην δημιουργία ύποβλητικής άτμοσφαιρας και έπισφραγίζει την όλη σύνθεσι σε τόνο άμείλικτης άσθηρότητας. Η άσκητική έγκράτεια του έργου είναι στυφή και πικρή στη γεύσι· ο άκροατής έχει την έντύπωσι ότι εδώ η μουσική γίνεται πομπός ιδεών έμπνευσμένων από τα γεγονότα μίας έποχής μεγάλης και ζοφερής.

Ο μάστρας Βαθαγιάννης έστήσε το οικόδομημα του έργου με άγάπη για την λεπτομέρεια χωρίς ποτέ νά χάνη την έπαφή με την μεγάλη γενική γραμμή των ιδεών. Ήταν μία πρώτη έκτελεσις αξία μνήμης ή προχθεσινή.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ

2-5-54

5 ΜΑΙ. 1954

ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΓΑΛΛΟ ΒΙΟΛΟΝΤΣΕΛΛΙΣΤΑ ΠΙΕΡ ΦΟΥΡΝΙΕ

ΕΙΧΑΜΕ την ευκαιρία ν' ακούσουμε κατά την έφ'κει η μουσική περίοδο πολλούς βιολοντσελλιστές. Σα στους καλύτερους πρέπει να κατατάξουμε τον Γάλλο καλλιτέχνη Πιέρ Φουρνιέ, που έπαιξε μαζί με την Κρατική Ορχήστρα την περασμένη Κυριακή δύο κοντσέρτα.

Ο σολίστας κράτησε όλο σχεδόν το βάρος της συναυλίας με την εκτέλεσι των έργων του Σαίν Σάνς και του Ντβόρζακ.

Ο Πιέρ Φουρνιέ είναι πρώτ-

Ο Ίταλός μουσουργός Ίλντεμ-πράντο Πιτσέττι.

απ' όλα ένας καλλιτέχνης προσωπικότητας με βαθύ μουσικό αίσθημα, που ξέρει να δίνει σ' αυτό που παίζει όχι μόνο μία παλλόμενη ψυχή, αλλά και μία μορφή στολισμένη — ποτέ υπερβολικά — με όλες τις όμορφες της δεξιοτεχνίας του. Έκείνο που καθιστά το παίξιμό του τόσο συμπληρωτικό και γεμάτο συγκίνηση είναι ότι το βιολοντσέλλο του παίρνει συχνά τους θερμούς τόνους της ανθρώπινης φωνής.

Ο χειρισμός του δοξαριού του γίνεται δίχως κόπο, παρά τα αρκετά δύσκολα μέρη του Κοντσέρτου σε λ' ελασσ. αριθ. 1 του Σαίν Σάνς, που είναι άλλωστε το λιγώτερο εντυπωσιακό από τα δύο που έγραψε ο Γάλλος μουσουργός για βιολοντσέλλο. Ήταν αραγε έπειδή το κοντσέρτο αυτό βασίζεται κυρίως στη δεξιοτε-

χνία και στο παιχνίδισμα, που ο φθόγγος μάς φάνηκε στην αρχή γρήγορος, κάπως χωρίς πληρότητα; Αλλά το εξαιρετικό απαλό «κουσέ», η ποικιλία στην έκφραση, η δυναμική πλαστικότητα και μία άπειρη λεπτότητα, συγκινησαν ήδη τον ακροατή, που άκουγοντας αργότερα το «Κοντσέρτο για βιολοντσέλλο» του Ντβόρζακ σίχμαλτιζόταν έντελώς από αυτόν τον αξιαγάπητο καλλιτέχνη.

Το «Κοντσέρτο για βιολοντσέλλο και ορχήστρα» του Ντβόρζακ είναι εκπληκτικό, γιατί μπορεί κανείς να το θεωρήσει ως μία έπισκόπηση του μουσικού έργου του. Υπάρχουν σ' αυτό ανάμνησεις τραγουδιών του, μελωδισμάτων του της «Συμφωνίας του Νέου Κόσμου», και αντιλαμβάνεται κανείς καθαρά επιδράσεις του Μπετόβεν και του Μπραμς. Ανεύτως, αν ο σολίστας δίνει το θέμα ή αν συνοδεύει με δεξιοτεχνικές επιδιώξεις την ορχήστρα, ο Πιέρ Φουρνιέ δεν παραμέλησε ποτέ να εκφράσει, παράλληλα μ' αυτά, τη μελωδικότητα της σλαβικής μουσικής.

Στο δεύτερο μέρος, ο ρόλος του βιολοντσέλλου ή καλύτερα όλων των οργάνων είναι: τραγουδι και μόνο τραγουδι. Εδώ δε ακριβώς ο Γάλλος καλλιτέχνης συνεκίνησε περισσότερο απ' ό-πουδήποτε άλλο με την απλότητα των μέσων του.

Ας αναφέρουμε επίσης την ά-πρόλυτη συνεργασία της ορχήστρας και την άψογη έρμηνεία του ορνιμουσικού κ. Θ. Βαβαγιάννη. Αξιοσημείωτο ήταν το απαλό σήσιμο όλων των οργάνων στο τέλος του δεύτερου μέρους μ' ένα «κλιανίσσιμο», που υαλίσ διεκρίνεται.

Η ορχήστρα έπαιξε επίσης το «Πρελούδιο και φούγκα» για ορνήστρα έγχορδων του Γ. Πονηρίδη. Πρόκειται για ένα έργο στο στυλ της παλιάς κλασσικής μουσικής, που το πρώτο μέρος του πορ πάντων είναι καλά αναπτυγμένο.

Τέλος η ορχήστρα μάς έδωσε σε πρώτη εκτέλεσι το «Πρελούδιο σε μία άλλη μέρα» του Πιτσέττι. Τα έργα του Ίταλίου αυτού μουσουργού χαρακτηρίζονται από την ευρύτητά τους και από την ικανότητα του συνθέτου ν' αφομοιώνει τα μουσικά συστήματα των αρχαίων Έλλήνων, της εκκλησίας του Μεσαίωνα και άλλα, δίνοντας όμως σ' αυτά τη σφραγίδα της προσωπικότητάς του.

Η πρόθεσι του κ. Βαβαγιάννη να μάς παρουσιάσει μαζί με έργα, που έχουν παινη συνά, άλλα, ο-λιγώτερον, ή καθόλου γλωσσά, είναι σπ' ολάνθις αδιέπαινη. Ας μην ξεχνάμε ότι η γεμάτη κατανοήσι έρμηνεία του και η υποδειγματική εκτέλεσι της ορχήστρας έσαν δύο πολύτιμοι παράγοντες, που μαζί με τον Γάλλο καλλιτέχνη, έκαναν αυτή τη συναυλία μία μουσική απόλαυση.

ΑΙΛΥ ΣΠΕΡΕΡ—ΔΡΑΚΟΥ

ΝΕΩΝ

2-5-54
- 7 ΜΑΙ. 1954

9a

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ «ΚΡΑΤΙΚΗΣ» ΜΕ ΣΟΛΙΣΤ ΤΟΝ ΒΙΟΛΟΝΤΣΕΛΛΙΣΤΑ κ. ΠΙΕΡ ΦΟΥΡΝΙΕ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞ. ΚΑΖΑΝΤΖΗ

Όταν σε έναν αληθινά μεγάλο καλλιτέχνη σαν τον Γάλλο βιολοντσελλίστα κ. Πιέρ Φουρνιέ δόθηκε τόσο εύρεια συμμετοχή σε ένα συμφωνικό πρόγραμμα της κρατικής μας (μάς έπαιξε δύο μεγάλα κοντσέρτα), είναι εύλοπον πώς έπροβλέπετο ότι αϊ εκτελέσεις του θα προκαλούσαν ένα ξέχωρο και όλως εξαιρετικό ενδιαφέρον.

Επρόκειτο όντως για καλλιτέχνη όχι μόνον αληθινά δημιουργό που ξέρει να μάς παρουσιάσει πάμφωτες τις άδρες γραμμές της αρχιτεκτονικής των έργων που έρμηνεύει, όχι μόνον ανατόμο που ξέρει να δρίσκει μέσα στην ελαχίστη πτυχή των θεμάτων και της αναπτύξεώς των τον πιο μύχιο μουσικό στοχασμό του συνθέτου και να τον κάνει να μιλήσει στην ψυχή μας με την ίδια άπληχσι που παίρνουν μέσα της όλες οι μεγάλες φρασεολογικές εξάρσεις αυτών των έργων, αλλά και, σε γενικώτερο χαρακτηρισμό, για μίαν επιβλητική φυσιογνωμία καλλιτέχνη του βιολοντσέλλου που μάς αποδείχνει ότι αναμφισβήτητα η τέχνη του οργάνου αυτού έχει σημειώσει μία αληθινή ανιούσα επί των ημερών μας.

Η εκτέλεσις του κοντσέρτου του Σαίν Σάνς σε λ' ελάσσονα ήταν ένα αληθινό χάρμα. Τι να πούμε για κείνο το αθέριον μενουέττο του που αυτό και μόνο θα άρκούσε να μάς επιβεβαιώσει πόσο δίκαια ο μεγάλος συνθέτης χαρακτηρίστηκε ως ο «τελευταίος των κλασσικών»; Όσον άφορρά το κοντσέρτο του Ντβόρζακ, εκτός από την άπείριτη και άνυπέρβλητα πλούσια σε απόδοσι χρωμάτων έρμηνεία του, πρέπει να προσθέσουμε πως η τόσο άδίαστη εκτέλεσις του μπορούσε να κάνει να περνούσαν σαν άνυπαρκτες οι άφάνταστες τεχνικές δυσκολίες που είναι διάχυτες σε όλόκληρο το έργο.

Ο κ. Φουρνιέ χειροκροτήθηκε με αληθινόν ένθουσιασμό όμόθυμα από όλο το κοινόν, ανακλήθηκε επανειλημμένως επί σκηνής και ύπαικων στην τόσο έκδηλη έπιθυμία του ακροατηρίου, έπαιξε και εκτός προγράμματος μία από τις γοητευτικές εκείνες σελίδες του Μπαχ.

Ο κ. Θ. Βαβαγιάννης, που διηύθυνε τη συναυλία αυτή, μάς έδωσε στην αρχή του προγράμματος μία διάφανη αλλά και έμψυχη εκτέλεσι του Πρελούδιου και Φούγκας του κ. Γ. Πονηρίδη. Ο συνθέτης και σ' αυτό το έργο που ανήκει στην πρώτη δημιουργική του περίοδο, μάς δείχνει, εκτός από την ελίκρινή του προσήλωσι στην άπεικόνισι μίας ατμόσφαιρας Βυζαντινού ύφους που είναι

έκδηλη στην άγνή γραμμή του Πρελούδιου, και μία ζηλευτή τεχνολογία στην έπεξεργασία του θέματος της φούγκας του που παίρνει την ανάντυξ της με αληθινόν παλμό και ζωντάνια.

Το «Πρελούδιο σε μίαν άλλη μέρα» του Ίλ Πιτσέττι, που μάς έδωσε σε αϊ εκτελέσιν ο κ. Βαβαγιάννης, αποτελούσε άλλο ένα δείγμα της εκλεκτικότητας με την όποια πάντα καταρτίζει τα προγράμματά του. Η κατά λέξιν αυτή μεταφρασσις του τίτλου του έργου δεν μάς δίνει πλήρη την εικόνα του οραματισμού του συνθέτου που θέλει σε στιγμές ζοφές του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου να βλέπει το τέλος του σαν τον «Πρόλογο μίας καινούργιας εποχής» σ' έναν κόσμο καλλίτερο χωρίς αιματοχυσίες και μι-

Ο διάσημος Γάλλος βιολοντσελλίστας κ. Πιέρ Φουρνιέ, που έπαιξε την παρελθούσαν Κυριακή με άπαράμιλλην τέχνην τα κοντσέρτα για βιολοντσέλλο των Σαίν Σάνς και Ντβόρζακ, καταχειροκροτηθείς.

ση, έναν κόσμο εύτυχισμένο μέσα σε μία ατμόσφαιρα πανανθρώπινης κατανόησης και αγάπης.

Ανεξάρτητα από τον βαθμό της έπιτυχούς αποδόσεως από τον συνθέτη της ιδέας ενός τόσο μεγάλου ιδανικού, που τους οραματισμούς του αυτούς ο κ. Βαβαγιάννης και οι καλλιτέχναι της ορχήστρας μας κατέβαλαν κάθε προσπάθεια για να μάς τους φέρουν όσο το δυνατόν έγγύτερα στην ψυχή μας, η άνωτέρω της τέχνης του Πιτσέττι που είναι ένας των κορυφαίων συγχρόνων Ίταλών συνθετών, είναι αναμφισβήτητη και μάς δείχνει πόσο αποτελεσματική ήταν η έπιρροή του στο δημιουργικόν έργο της νεώτερης γενεάς των συνθετών της πατρίδος του.

ΑΛΕΞ. ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ

2-5-54

- 8 MAI 1954

AAX

Απόκομμα ΒΗΜΑΤΟΣ

2-5-54

Χρονολογία

- 8 MAI. 1954

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΣΥΝΑΥΛΙΑΙ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. Γ. ΛΥΚΟΥΔΗ

Ἐβδομάδα παρελάσεως σολιστικῶν ἀστέρων ἀσυνήθους ὁλκῆς, μπορούμε ν' ἀποκαλέσουμε τὴν ἑβδομάδα πού ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν συναυλία τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας τῆς περασμένης Κυριακῆς, μὲ σολίστ τὸν κολοσσιαῖο οἱ τὸν καλλιτέχνη τοῦ βιολοντσέλλου, κ. Φουρνιέ, δὲν ἔπαυσε κάθε μέρα νὰ παρουσιάζει στοὺς Ἀθηναίους καὶ μιά καινούργια μουσικὴ ἀπόλοισι. Στὴν ἐντελῶς ἐξαιρετικὴ αὐτὴ ἀτμόσφαιρα ἀληθινῶς ὀργασμοῦ ἐκλεκτῶν συναυλιῶν, συνέτεινε τὸ πέρασμα τοῦ πιανίστα μας Θέμελη, καθὼς καὶ ἡ ὁμαδικὴ παρουσία στὴν Πρωτεύουσα ἐπὶ τὰ Σοβιετικῶν καλλιτεχνῶν πού ὡς, πρῶτοι μεταπολεμικοὶ ἐπισκέπται, ἦρθαν μὲ πρόθεσι νὰ μᾶς μιλήσουν στὴ διεθνή γλῶσσα τῶν ἤχων, καὶ μὲ πρωταρχικὸ σκοπὸ ν' ἀποδείξουν μὲ τίς ἐρμηνείες τους πῶς, μαζί μὲ ὅλες τίς κοινωνικὲς μεταρρυθμίσεις, καὶ τίς ἀντιλήψεις τοῦ τρόπου πού, κατ' αὐτοὺς τὸ ἀταμον πρέπει νὰ ζῇ καὶ νὰ ἐργάζεται, στὸν τομέα τῆς μουσικῆς τέχνης οἱ ἐπιτεύξεις τους εἶναι ἐξαιρετικὲς. Δὲν νομίζω πῶς εἶναι ἀνάγκη νὰ μιλήσω ἰδιαίτερα γιὰ τοὺς δύο θαυμάσιους χορευτὰς διότι θὰ ἦταν πλεονασμὸς ἢ ἐκ νέου διαπίστωσης πῶς ἡ χορευτικὴ θάλαγα ἐπιστήμη, γιὰ τὴ Ρωσσία, ἔχει συνδεθῇ μὲ τὸν ἀπέραντο αὐτὸ τόπο, ὅπως ἔχει συνδεθῇ ἡ ἀρχαία τραγωδία μὲ τὴν Ἑλλάδα. Πάν-

τως θὰ ἦταν παράλειψις ἂν δὲν ὑπογραμμίζαμε πῶς ἡ κυρία Τιχομύροβα καὶ κ. Λέντιαχ μᾶς ἔδειξαν ὅτι οἱ χοροὶ τῶν, τόσο οἱ κλασσικοὶ ὡς καὶ οἱ ακροβατικοί, εἶναι ἀνώτερες ἐκδηλώσεις τέχνης, ὅταν παρουσιάζονται μὲ τὴν ὑπέροχην τεχνικὴ τῶν δύο αὐτῶν ἀστέρων. Ἀλλ' ἂς γυρίσουμε στὴν συναυλία τῆς Κρατικῆς πού, ὑπὸ τὴ διεύθυνσι τοῦ κ. Βασιγιάννη, τὰ συμφωνικά ἔργα ἄφησαν τὴν μερίδα τοῦ λέοντος, ὅσον ἀφορᾷ τὴ σύνθεσι τοῦ προγράμματος, στὸν ὑπέροχον Γάλλο μουσικὸ καὶ ἐξαιρετικὸν τεχνίτη κ. Φουρνιέ. Παραγνωρισμένο καὶ συχνοπαίγμένο τὸ κοντσέρτο γιὰ βιολοντσέλλο τοῦ Σαίν-Σάνς, ἀκούστηκε τὴ φορὰ αὐτὴ παίρνοντας τὴ θέσι ἐνὸς μεγάλου ἔργου, διότι στὰ χέρια τοῦ ἀληθινοῦ αὐτοῦ Μάλτρε, φράσεις καὶ θέματα πού δὲν ἔχουν ἴσως λόγῳ νὰ θεωροῦνται ἐμπνεύσεις μὲ ἀξιώσεις μεγάλου μουσικοῦ περιεχομένου, παίρνουν τὴν ὀψι συνθέσεων μὲ ἀνώτερη πνοή καὶ ὠραιότητα, πού ὀφείλονται στὴν, ἀπὸ πάσης πλευρᾶς, τέλει ἐρμηνεία τοῦ κ. Φουρνιέ. Τὸ μεγαλόσχημο καὶ τὸ σοπλοῦσιο σὲ ἔκφρασι κοντσέρτο τοῦ Ντεβόρζακ, δοσμένο μὲ τὴν ἀπόλυτη τεχνικὴ ἀκρίβεια καὶ τὸν εὐγενικὸν ρωμαντισμὸ, πού μόνο μεγάλοι ἐρμηνευταὶ ἔχουν νὰ μεταδίδουν, ἄφησε τὸ ἀκροατήριον σὲ μιά ἐκόγισι τὸ κορύφωμα τῆς

ὁποίας ἦταν τὸ Adegio. Ἀντάξια μὲ τὴν ὑπέροχην τέχνη τοῦ ἦταν καὶ ἡ γενναϊὸν χειρνομία τοῦ μεγάλου καλλιτέχνη, πού ἄφησε τὴν ἀμοιβή του ὑπὲρ τῶν σεισμοπαθῶν τοῦ τόπου μας. Στὰ ἐνθουσιώδη καὶ ἀτέλειωτα χειροκροτήματα τοῦ κοινῶ μᾶζι μὲ τὸν θαυμασμὸ γιὰ τὸν ἐκτακτὸ αὐτὸν τεχνίτη, ὡς βρῇ καὶ τὴν ἔκφρασι τῆς εὐγνωμοσύνης μας. Σὲ πρώτη ἐκτέλεσι τὸ «Πρελούδιο σὲ μιά ἄλλη μέρα» τοῦ Πισσέτι, ἔδωσε στὸν κ. Βασιγιάννη καθὼς καὶ στοὺς μουσικούς μας, μιά καινούργια εὐκαιρία νὰ ἐπιδείξουν ζηλευτὴ ἀκρίβεια καὶ ὠραίους χρωματισμούς, πού ἐξυπηρέτησαν τίς προθέσεις τοῦ ὀνομαστοῦ συνθέτη μὲ τὸν καλύτερο δυνατό τρόπο. Μιά προσεχὴς ἂς ἐλπίσουμε ἐκτέλεσι θὰ μᾶς δώσει τὴν εὐκαιρία νὰ μιλήσουμε ἐκτενέστερα γιὰ τὸ πρελούδιο αὐτὸ πού μπορούμε χωρὶς ὑπερβολὴ νὰ χαρακτηρίσουμε ὡς συμφωνικὸ ποίημα, δοθέντος ὅτι, τόσο σὲ φόρμα ὡς καὶ σὲ περιεχόμενο, πρόκειται περὶ ἔργου μὲ καθορισμένη πηγὴ ἐμπνεύσεως.

Τὴν περασμένη Τρίτῃ ὁ ἐκ τῶν Σοβιετικῶν καλλιτεχνῶν πιανίστας Ὁμπορίν, ὕστερ' ἀπὸ τὴν συναυλία πού δόθηκε τὴν Δευτέρα στὰ «Ὀλύμπια» μὲ σκοπὸ τὴν παρουσίαν ὅλων τῶν ἐκτελεστῶν, ἀκούστηκε στὸ «Κεντρικόν» σ' ἓνα ρεσιτάλ μὲ πρόγραμμα πού μᾶς ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ θαυμάσουμε τὴν ἀφογῆ τεχνικὴν του, τὴν ἀνώτερη μουσικότητα τῶν ἐρμηνειῶν του, καὶ γενικὰ τὸν ἀκαδημαϊσμὸ πού ἐξυπηρετεῖ τὴν μουσικὴν τέχνη, χωρὶς ν' ἀφαιρεῖ τὴν καλῶς ἐννοουμένη αἰσθηματικότητα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ζηλευτὴ ἀκρίβεια καὶ τὴν θεαματικὴν πλαστικότητα μὲ τὴν ὁποία ἀπέδωσε, τὴν χρωματικὴν φαντασία καὶ φούγκα εἰς ρε-

έλ. τοῦ Μπαχ, τὴν σονάτα, ἔργον 81, τοῦ Μπετόβεν καὶ τὴν ὑποδειγματικὴ ἐκτέλεσι τοῦ ἔργου τοῦ Μουσάργκσκυ «Εἰ κόνες ἀπὸ μιά ἔκθεσι», ἐξωντάνευσε στὶς συνθέσεις τῶν Ροχμάνινωφ, Σοστακόβιτς καὶ Προκόφιεφ, τοπικὰ χρώματα κ' ἐπέτυχεν χρωματισμούς καὶ πιανιστικά ἐφέ, μένοντας πάντα μέσα στὸ περιθώριον πού προϋποθέτει μουσικὴ μὴ μὴ καὶ τεχνικὴ ἀριότητα.

Τὴν Τετάρτη, ὁ μοναδικὸς αὐτὸς ποιητῆς τοῦ πιάνου, Γιώργος Θέμελης, μὲ τὴν δόξα, ὅπως πάντα τὴν ἀληθινὴ συγκίνησι πού ξέρουν νὰ δίδουν οἱ ἰδιαίτερα προικισμένοι ἀπὸ τὴ φύσιν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι πείθουν τὸν ἀκροατὴ πῶς τὸ πιάνο δὲν προορίζεται γιὰ νὰ προκαλεῖ μόνον θαυμασμὸ, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ μιλήσῃ καὶ στὴν ψυχὴ τοῦ ἀκροατῆ, ὅπως μίλησεν χειριζόμενον ἀπὸ τὸν ὑπέροχον αὐτὸν καλλιτέχνη. Ἀπὸ τὸ ρεσιτάλ πού δόθηκε στὸ «Κεντρικόν» μὲ πρόγραμμα καταρτισμένο μὲ τὰ πλέον ἀντιπροσωπευτικὰ ἔργα γιὰ πιάνο, ξεχωρίζουμε τὴν ἀπόδοσι τοῦ «Καρναβαλίου» τοῦ Σούμαν, μὲ τὸ ὁποῖο τελείωνε τὸ πρῶτο μέρος. Τὸ δεύτερο μέρος, ἀφιερωμένο σχεδὸν ἐντελῶς σὲ συνθέσεις Ἰσπανικοῦ περιεχομένου, μᾶς ἐδημιούργησε κάπως τὴν ἐντύπωσι, πῶς εἶχε σκοπὸ τὴν εὐκολὴ γοητεία πού προκαλεῖται ἀπὸ θέματα καὶ ρυθμούς μιάς μουσικῆς πού μιλάει μάλλον στὶς αἰσθήσεις παρὰ στὸ πνεῦμα, χωρὶς μ' αὐτὸ τὰ μειώνουμε τὸ ἐνδιαφέρον πού προκαλεῖ ἡ ἀρτία ἀπόδοσί της, ὅπως εἶναι ἡ ἐρμηνεία τοῦ Θέμελη. Ἄς ἐλπίσουμε πῶς στὶς προσεχεῖς του συναυλίαις ὁ ἐξαιρετικὸς μουσικὸς-πιανίστας θὰ μᾶς χαρίσῃ, μὲ ἔργα ἀντάξια τῆς μεγάλης ἀξίας του, συγκινήσεις καὶ χαρὲς ἀνώτερες.

Τὴν Πέμπτη, ἡ κυρία Ντολουχάνοβα,

πού ἀντιπροσωπεύει τὸ τραγοῦδι στὴν ὁμάδα τῶν Σοβιετικῶν καλλιτεχνῶν, ἔδωσε, μ' ἓνα πρόγραμμα προεπαναστατικῆς συντηρητικότητος, ἓνα ρεσιτάλ συννοημένη μὲ ἀπαράμιλλήν τέχνη ἀπὸ τὸν κ. Μακάρωφ. Οἱ φωνές τῶν μέτζο σοπράνο πού μπορούν νὰ ἐκτελεῖν, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, τραγοῦδια μὲ περιεχόμενον καὶ τεχνικὴ ἐλαφρὰς ὑψιφώνου εἶναι ἀπὸ κείνης πού δὲν ἀκούγονται συχνά, ὅπως σπάνια ἀκούμε τραγουδίστριες πού νὰ μᾶς δίδουν τὴν ἐντύπωσι πῶς ἡ τέχνη τους δὲν βασιζέται μόνον στὴν ὠραία φωνή τους, ἀλλὰ ἔχει καὶ τὴν τελειότητα πού πηγάζει ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ μιάς σχολῆς, πού δὲν ἀφήνει καμμιὰ λεπτομέρεια φωνητικὴ ἢ μουσικὴ χωρὶς νὰ τὴν ἐμπαθεῖ. Μὲ τίς προϋποθέσεις αὐτὲς ἡ κυρία Ντολουχάνοβα ἐνθουσίασεν τὸ κοινὸν πού τῆς ἐπεφύλαξε θερμὰς ἐκδηλώσεις θαυμασμοῦ, τόσο γιὰ τὴν ἀσυνήθιστη ἔκτασι καὶ ὁμοιογένεια τῆς φωνῆς της ὡς καὶ γιὰ τὴν ἔκφρασι πού ἔδωσε σὲ κάθε ἓνα ἀπὸ τὰ τραγοῦδια τοῦ προγράμματός της, δίνοντας σὲ κάθε σύνθεσι τὴν ἰδιαίτερη ἐρμηνεία πού μπορούν νὰ δώσουν ξεχωριστὲς καλλιτεχνικὲς φυσιογνωμίες.

Γιὰ τὴν κυρία Φανουράκη-Παπαγεωργίου δὲν πρέπει νομίζω νὰ ἐκφέρουμε γνώμη. Μόνον ἡ ἀκατανίκητη νευρικότης, ἀπὸ τὴν ὁποία κατεῖχτο, ἡ νευρικήτης πού ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοὺς ἐκτελεστὰς κάθε μέσον ἐρμηνείας, μπορεῖ νὰ δικαιολογήσῃ τίς φωνητικὰς ἀστάθειες καὶ μουσικὰς ἀδεξιότητες πού ἀκούσαμε στὸν «Καρναβάλ». Ἡ φωνὴ της ἔχει χάρισμα πού, ὑπὸ ἄλλες συνθήκες, θὰ μᾶς δόσούν ἐλπίσιν τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὰ διαπιστώσουμε χωρὶς ἐπιφυλάξεις.

Γ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΣΥΝΑΥΛΙΑΙ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. Γ. ΛΥΚΟΥΔΗ

Ο κ. Βαβαγιάννης που διύθυνε την τελευταία συναυλία της Κρατικής ορχήστρας στο Ωδείο του Ηρώδη, πρέπει να είναι βέβαιος ότι εκτός από την επιτυχία του, την ατομική, ως αρχιμουσικού, μάς έδωσε και τη χαρά να διαπιστώσουμε ένα γεγονός που, κατά την γνώμη μας, αποτελεί την ανεκτίμητα ευχάριστη απόδειξη πως οι δυνατότητες της ορχήστρας μας έχουν αυξηθεί προκειμένου να ερμηνεύουν έργα κλασσικά. Αυτό φάνηκε από την ευχέρεια με την οποία τα κόρνα αΐφνης αντιμετώπισαν τις δυσκολίες που κρύβει το λαργκέτο της δεύτερης συμφωνίας του Μπετόβεν, ή τεχνική διαύγεια των έγχορδων εις το φινάλε του ίδιου έργου, και η ομοιογένεια αντίληψης των διαφόρων θεμάτων του έργου από όλους σχεδόν τους εκτελεστές. Ό,τι δε πρέπει να εξαρθή ιδιαίτερα είναι

η έντυπωση πως οι πανάξιοι και δοκιμασμένοι μουσικοί έδιδαν αυτή τη φορά την έντυπωση πως χαιρόντουσαν κάνοντας καλή μουσική. Με τις προϋποθέσεις λοιπόν αυτές, ήταν φυσικό ν' αποδοθούν τα άριστουργηματικά αποσπάσματα από την «Ροζαμούνδη» του Σούπερτ, με μια φρεσκάδα και έκφραση που σε πολλές στιγμές, το ήχητικό αποτέλεσμα, βοηθούμενο από ένα άμεπτο στυλ, και με ανεπιτήδευτες ρυθμικές αγωγές, άφησαν τις πιο ευχάριστες εντυπώσεις. Βιαστικά μάς φάνηκαν τα ΑΙ-legrī της συμφωνίας του Μπετόβεν, χωρίς όμως ή βιάσυνή αυτή να μειώνει την διαύγεια τόσο των καθαρώς τεχνικών σημείων όσο και της γενικότερης αποδόσεως. Ίσως να έμικρνε ο χαρακτηριστικός εσωτερικός παλμός του Μπετόβεν. Ο παλμός εκείνος που απαντιέται και στα

ποιο μικρά του έργα. Άλλα ή έλλειψι αυτή άντεκατεστάθη από μια άναμφισβήτητη και συνεχή πνοή άνώτερης μουσικής αντίληψης. Στην τέχνη γενικά, και ιδιαίτερα στη μουσική, δεν υπάρχει τίποτε το τυποποιημένο. Κάθε έρμηνεία έχει δικαίωμα να δοθή σε έργα και της ποιο καθιερωμένης αποδόσεως φθάνει, όπως στην περασμένη συναυλία της Κρατικής, ή προσωπικότητας του αρχιμουσικού να είναι σε θέση να συναρπάσει το άκροατήριό του, μένοντας στα πλαίσια του σεβασμού στο ύψος της συνθέσεως που διευθύνει, και της μουσικής εύρεπείας. Χάρης στην έφαρμογή των άρχων αυτών, ο κ. Βαβαγιάννης κατώρθωσε να συνδυάσει με άληθινά ιδιαίτερη επιτυχία τις δύο αντίθετες ψυχικές καταστάσεις μέσα στις οποίες ο γίγας της Μπόν ενεπνεύσθη τη δεύτερη συμφωνία του. Την απογοήτευσιν που δημιουργεί μια άποτυχημένη αγάπη, και την άμεριμνησίαν και ίσως αίσιοδοξίαν που έχει τη δύναμι να διαβλέπει σ' ένα καλλίτερο μέλλον κάθε άνώτερη διάνοια. Η γνώριμία μας με τον νέο Άμερικανό συνθέτη κ. Ρόμπερτ Γουόρντ, έγινε μέσω της

πρώτη συμφωνίας του και χωρίς καμία επίφυλαξη όμολογούμε πως μάς άφησε τις πιο ευχάριστες εντυπώσεις. Έχει μεταξύ άλλων και το πλεονέκτημα να πείθει τον άκροατή πως είναι ένα μουσούργημα που είδε το φώς από άγνή ψυχική ανάγκη και όχι από πρόθεσι να καταπλήξει. Από την πρώτη αυτή έκτέλεσι μπορέσαμε να εκτιμήσουμε, εκτός από τις ωραίες έμπνεύσεις, και μια έπιδέξια ένορχήστρωσι που συντείνει στο να παρουσιάσει το έργο μέσα σε μια άσυνήθιστη ήχητική φρεσκάδα. Γενικά ή τελευταία αυτή συναυλία, χάρις στην καλή της ποιότητα, μάς έκαμε να λησμονήσουμε τις μιζέριες της καθημερινής ζωής, και αυτήν άκόμη τη βασανιστική ζέστη.

Η χορωδία του Κολλεγίου Θηλέων Σμύθ, εις Νορθάμπτον που μάς παρουσίασε στο περιστύλιον του Ζαπείου ή Άμερικανική Υπηρεσία Πληροφοριών, είναι ώρισμένως ένα από τα τελειότερα συγκροτήματα του είδους. Η διεθύνουσα την χορωδίαν κ. Άϊβα ντί Χάϊατ, γνωρίζει να οδηγεί το ζηλευτό αυτό σύνολον με σιγουριά και άνεπίλεκτη μουσική αντίληψη, και έτσι τα καλοδιαλεγμένα στοιχεία που το άπαρτίζουν, δίδουν την

έντυπωση πως είναι μέλη μιας άπόλυτα πειθαρχημένης φωνητικής ορχήστρας, που εκτός από την γοητεία του ωραίου ήχου έχει, ως μέσον έκφράσεως και το λόγο. Ένα πρόγραμμα κατάρτισμένο με ιδιαίτερη φροντίδα και με περιεχόμενα άνώτερης καλλιτεχνικής άξίας, έρμηνεύτηκε με ύπεροχους χρωματισμούς και μουσική κατανόησι άληθινά ύποδειγματική. Άποσπάσματα από καντάτες του Μπάχ (έργα που άκόμη δεν έχουν άκουσθή όλόκληρα στον τόπο μας) καθώς και από το Μιζερέρε εις ρε έλ. του Χάσσε, στάθηκαν κοντά σε χαρακτηριστικά Ούγγρικά τραγούδια του Μπέλα Μπάρτοκ και δόθηκαν με την άρμόζουσα έκφρασι δημιουργώντας ένα αίσθημα μουσικής πληρότητας. Περιττό βρίσκω να ύπογραμμίσω την άληθινά άριστουργηματική απόδοσι των θρησκευτικών Νέγκρικων τραγουδιών, θά ήταν όμως άδικο να μη άναφέρω όλως ιδιαίτερα την προσφορά της κ. Μάριαν Χώλμπρουκ, που έσυνόδευσε στο πιάνο με ζηλευτή ακρίβεια και μουσικότητα. Η συναυλία γενικά ήταν μια άληθινή άπόλαυσις άκοής και... όράσεως.

Γ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

Η θαυμασία απόδοση του προλουτίου «Άγία Βαρβάρα» του Μάριου Βάρβογλη από την ορχήστρα υπό την διεύθυνση του κ. Βαβαγιάννη, θέτει για μια φορά άκόμη το ζήτημα της έρμηνείας των έλληνικών έργων από τους δικούς μας μαέστρους. Έπανειλημμένα το έργο αυτό έχει έμφανιστεί στα προγράμματα της Κρατικής κι' ως τόσο τις περισσότερες φορές πέρασε σχεδόν άπαρατήρητο. Στην συναυλία όμως της περασμένης Δευτέρας σε πολλούς δόθηκε ή ευκαιρία να εκτιμήσουν την άξία του και να χαρούν μια έλληνική δημιουργία ωραία παιγμένη. Σ' αυτές τις περιπτώσεις — όπως στην τόσο καλή έρμηνεία της «Άγίας Βαρβάρας» — γίνεται πιο καταφανής ή άδικία που γίνεται στα έλληνικά έργα — κατά το πλείστο — από μια βιαστική και επίπολαιη εμφάνισή τους. Νομίζει κανείς πως ή υπόθεση της έλληνικής μουσικής έχει γίνει τόσο όχληρή για τους Έλληνες αρχιμουσικούς, όσο και για μερικούς νεόπλουτους οι «πτωχοί συγγενείς». Ωστόσο, δε γά πρέπει να ξεχνάμε — όπως σωστά παρατήρησε κάποτε και ο κ. Καλομοίρης — ότι όλοι μας στο «ίδιο καζάνι βράζουμε» και κανείς δε μπορεί να κομπάζει «για Τσελεμπιτά». Ο κ. Βαβαγιάννης έδωσε προχθές το μέτρο μιας εύσυνείδητης, φροντισμένης και πολύ άξιόλογης έρμηνείας έλληνικού έργου. Θέλουμε να πιστεύουμε πως και μελλοντικά θά άκολουθήσει το σωστό αυτό δρόμο, άποδεικνύοντας έτσι πως δεν είναι — όπως έχει κατηγορηθεί — πολέμιος της έλληνικής μουσικής. Δεν έχει σημασία αν τα έλληνικά έργα τά διευθύνει από μνήμης ή όχι, ούτε αυτό μπορεί να είναι ένδεικτικό καλής ή κακής έρμηνείας.

Είναι πάντα δύσκολο να άξιολογήσει κανείς ή να τοποθετήσει κανείς ένα μουσικό έργο σε πρώτη άκρόαση, και πολύ περισσότερο όταν αυτό είναι σύγχρονο και ο συνθέτης του όχι τόσο γνωστός. Δεν έχουμε έδώ τη λιτότητα της κλασσικής μορφής με τα άπλά έκφραστικά μέσα, ούτε την προγραμματισμένη μουσική των ρομαντικών, που όπωσδήποτε λίγο — πολύ στηρίζεται στα κλασσικά πρό-

τυπα και έμφανίζει μια εξέλιξη φυσιολογική. Στη σύγχρονη μουσική — και ιδιαίτερα στους μοντέρνους συνθέτες δυτικού τύπου — τα πάντα έχουν άνατραπεί. Αρχιτεκτονικό σχέδιο, φόρμας, μελωδική γραμμή, συνηχητικά μέσα, παλέττα της ορχήστρας, έμφανίζονται τόσο συγκεχυμένα μερικές φορές που θά πρέπει κανείς να έχει μελετήσει πολύ και συστηματικά τη μοντέρνα τεχντροπία — μια γλώσσα άκατανόητη για τον περισσότερο κόσμο — για να μπορέσει να καταλήξει σ' ένα θετικό συμπέρασμα και μια όρθη — κατά το δυνατό — κρίση. Διαγράψαμε τον παραπάνω κύκλο ιδεών με την ευκαιρία της «Πρώτης Συμφωνίας» του νέου άμερικανού συνθέτη Robert Ward που μάς παρουσίασε σε πρώτη έκτέλεση ο κ. Βαβαγιάννης στη συναυλία της περασμένης Δευτέρας.

Κατ' άρχην δεν μπορεί ν' άμφισβητήσει κανείς το ταλέντο και τη μαστοριά αυτού του συνθέτη που όπως φαίνεται έχει μελετήσει και άσχοληθεί συστηματικά με την Τέχνη. Μέσα από το έργο αυτό διαφαίνεται άκόμη και κάποιος προσωπικός χαρακτήρας. Η βασική όμως άδυναμία του έργου προκύπτει από την τοποθέτησή του στα πλαίσια της φορμαλιστικής μουσικής. Μιας μουσικής που πηγάζει περισσότερο από τον έγκέφαλο, μιας τέχνης που γι' αυτή το μέσο γίνεται άυτοσκοπός, που άπωθεί την ιδέα του περιεχομένου — συναισθηματικού ή ιδεολογικού — και που σε τελευταία άνάλυση γίνεται άποκρουστικό γιατί δε δίνει καμιά άνώτερη συγκίνηση. Του λείπει άκριβώς εκείνο που ή φύση και το νόημα της μουσικής άπαιτούν.

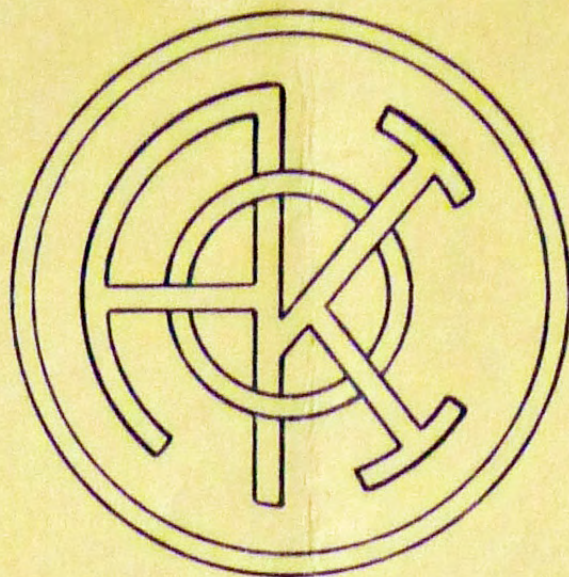
Κάπου — κάπου διαβλέπει κανείς και κάποια προσπάθεια του συνθέτη να λυτρωθεί από το βάρος του διανοητικού αυτού φορμαλισμού.

Τα περιορισμένα όρια αυτού του σημειώματος δεν μάς επιτρέπουν να έπεκταθούμε λεπτομερέστερα, θά προσθέσουμε μόνο πως ο κ. Βαβαγιάννης παρουσίασε μια πολύ έπιμελημένη έκτέλεση του έργου.

Ήπίσης πολύ καλή ήταν ή έρμηνεία της «Δευτέρας» του Μπετόβεν.
Β. ΑΡΚΑΔΙΝΟΣ

11
Προγρ.
II9

Εκτακτη Σύναυλία

ΜΟΥΣΙΚΗ ΒΡΑΔΥΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟΝ ΤΟΥ

Ἀθλητικοῦ Ὁμίλου Κηφισιάς

(Α.Ο.Κ.) Στροφῦλι

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΑΥΛΙΑ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

ΤΟΥ

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΥΠΟ ΤΟΝ Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΝ

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 3 ΙΟΥΛΙΟΥ 1954

ΩΡΑ 8.30 Μ. Μ.

ΤΙΜΗ ΕΙΣΙΤΗΡΙΟΥ ΔΡΧ. 25

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

"Αλκηστις (είσαγωγή)

ΓΚΛΟΥΚ

Συμφωνία σέ ρέ μειζον

ΙΩΑΝ. ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ ΜΠΑΧ

Κονσέρτο σέ σόλ μειζον, για
φλάουτο και όρχήστρα
Σολιστ ό κ. Ζαργάνης

ΜΟΤΣΑΡΤ

«Βραδυνό τραγοῦδι»
«Ρεμβασμός» }

ΣΟΥΜΑΝ

Συμφωνία άριθ. 3

ΣΟΥΜΠΕΡΤ

★ ★ ★

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
21 ΙΟΥΛ. 1954

19-7-54 ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Ἡ Πριγκίπισσα τοῦ Ἱπποδρομίου. — Ἡ Συμφωνική.

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. ΜΙΝ. ΔΟΥΝΙΑ

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ διεγερτική ὁπερέττα ἔχει πιά γεράσει. Ἐτοί εἰρηγείται ἡ ἀγωνία τῶν διεθνῶν παραγωγῶν τῆς νᾶ τὴν ξανανειώσουν μετ' ὀλγῆς—λογῆς ἐνέσεις. Τὴν ἴδια τακτική ἔχει ἀκολουθήσει καὶ ἡ Λυρική Σκηνὴ ἀνεβάζοντας τὴν Πριγκίπισσα τοῦ Ἱπποδρομίου τοῦ Ἑμρίχ Κάλμαν. Σκηνοθεσία, κοστούμια, χορογραφία καὶ διασκευή κειμένου ἔκαναν ὅ,τι μπορούσαν νὰ μεταμορφώσουν μιά σκονισμένη ὁπερέττα σὲ μοντέρνα ἐπιθεώρηση. Καὶ ὁρθῶς ἐπραξαν! Ἐτοί τούλαχιστον ἔχει τὸ μάτι μας κατὰ νὰ δῇ καὶ νὰ θαυμάσει. Ἀλλοιῶς θὰ ἔπρεπε νὰ ἱκανοποιηθούμε πάλι μόνο μετ' ἡν στερεότυπη σάτυρα τῆς ἀρθρικής ἀριστοκρατίας τοῦ 1900, τὸ μοναδικὸ θέμα που ἀπασχολεῖ τὴν ὁπερέττα. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ὁθεν πριγκίπες, οἱ μασκαρεμένοι δοῦκες εἶναι τὰ ἴδια πάντοτε ἀνδρείκελα που κινεῖται καὶ χαριεντίζονται στὰ ἴδια πάντοτε καλοῦπια. Κατὰ τί διαφέρει αἴφνης ἡ Πριγκίπισσα τῆς Τσάρδας ἀπὸ τὴν Κοντεσσα Μαρίτσα, καὶ πῶς θὰ τις ξεχωρίσουμε ἀπὸ τὴν προχθεσινὴ Πριγκίπισσα τοῦ Ἱπποδρομίου; Καὶ ἀν' αὐτὴ τὴν φορὰ ἡ σκηνὴ τῆς ἱεροτραγωδίας ἔχει μεταφερθῇ στὴν τσαρική Ρωσία, ἡ γλώσσα, οἱ μορφασμοί, τὰ μασκαράτικα, τὰ ψυχρὰ ἀστεία, οἱ ψευτοαισθητικοὶ καὶ, φεῦ, ἡ μουσική δὲν ἔχουν ἀλλάξει κατὰ τίποτε.

Γιὰ νὰ εἶμαι ἀκριβὴς προστίθεται ἐδῶ κάποιο Ἱπποδρόμιο. Εὐτυχῶς! Γιατί ἀπ' αὐτὸ πιάστηκε ἡ σκηνοθεσία καὶ κατάφερε νὰ μετατρέψῃ τὴν σκηνὴ σὲ φαντασμαγορικὸ θέαμα, ὅπου ὁ χορὸς, τὸ χρώμα, ἡ κίνηση καὶ φυσικά τὸ ἡμίγυμνον κυριολεκτικὰ ὀργιάζουν. Μία ἐξέδρα που ἐπεκτείνει τὴν σκηνὴ ὡς τὴν πλατεία καὶ ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα, δίδει στοὺς θεατὰς τῶν πρώτων καθισμάτων τὴν εὐκαιρία νὰ ἐρχονται σὲ ἀμεση ἐπαφὴ μετ' ὅσους χορευτὴς. Φυσικά ὅλες αὐτὲς οἱ θεαματικὲς καινοτομίες προδικάζουν τὴν ἐμπορικὴ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου. Καὶ ὀφείλω νὰ προσθέσω ὅτι γενικά τὸ πλοῦσιον στήσιμο τῆς ἐπιθεωρήσεως ἀπὸ τὸν Πέλο Κατσέλη, τὸ ντύσιμο τῶν ἡθοποιῶν καί... τὸ γδύσιμο τῶν χορευτῶν ἀπὸ τὸν ἐνδυματολόγο Γ. Βακαλό ἔγιναν μετ' ἐνθουσιασμό καὶ θὰ ἔλεγα, μετ' ὀλγῆς. Ἰσως ἡ φούστα τῆς σουμπρέτας νὰ ἔπρεπε κάπως λίγο ὑπερβολικὰ κοντὴ, ὅμως ἦταν ἀπαραίτητο ἡ Μελίμπελ τῆς Σάσας Νταριὸ νὰ μᾶς ἀποζημιώσῃ γιὰ τὴν ἐλλειψὴ φωνητικῶν, δηλ. ἀκουστικῶν προσόντων μετ' ἄλλα ὀπτική φύσεως.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι στὸ ὅλον ἔργον ἡ μουσικὴ παίζει τὸν τελευταῖον ρόλον. Οἱ τραγουδισταὶ προτιμοῦν συχνὰ νὰ κουβεντιάσουν συνοδευόμενοι ἀπὸ κάποια μᾶλλον ἐνοχλητικὴ ὑπόκρουσι. Καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ περίφημο βιεννέζικο βάλς, ζαλισμένο, κουρασμένο, μόλις καὶ μετὰ θίας ἀρθρώνει ἐδῶ κι' ἐκεῖ τὸ λικνιστικὸ τοῦ οὐμ-πα-πα. Τὸ τραγούδι, ἐπιστὴς λιγοστὸ, περιορίζεται κυρίως στὴν πριγκίπισσα Φαϊδώρα τῆς Ἀνθῆς Ζαχαράτου, ἡ ὁποία εἶναι πάντοτε στὸ ὕψος τῆς, μὴ ἀληθινῆς ἀριστοκρατίας τῆς φωνητικῆς τέχνης καὶ τῆς ὑποκρισεως. Καὶ ὁ Μίστερ Χ., ὁ μυστηριώδης ἱππεύων ἀκροβάτης τοῦ τσίρκου, τραγουδεῖ κατὰ δύναμιν. Κάποιος ἀτυχὴς ἔρως τὸν ἀναγκάζει νὰ κρύβῃ τὴν γαλαζοαίματην καταγωγὴν του κατὰ ἀπὸ μᾶσκα καὶ μανδύα, καὶ νὰ κλαίῃ τὴν μοῖρα του ἐπάνω στὰ καλοῦπια τοῦ «γέλα παληάτσου». Εἶναι τόσο ἀχάριστος, τόσο στερεότυπος καὶ μελοδραματικός ὁ ρόλος τῶν τενόρων τῆς ὁπερέτας... Πῶς νὰ σώσῃ τὴν καταστάσιν ὁ συμπαθὴς Διον. Θάνος, ἡ ἔστω ἕνας Ριχάρδος Τάουμπερ; Ὁ Π. Ἐπιτροπάρχης ὑποδύεται τὸν Πρίγκιπα Σέργιο Βλαντιμίρ μετ' ἐπιπλέον σοβαρότητα καὶ λιγώτερο χιούμορ ἀπ' ὅ,τι ἀπαιτεῖ ὁ ρόλος. Βέβαια, ἡ ἐκδίκησης που ἐτοιμάζει τῆς πριγκίπισσας Φαϊδώρας εἰς ἀνταπόδοσιν τῆς εὐγενικῆς χυλότητος που τοῦ προσέφερε εἶναι ἀληθινὰ στανική καὶ ἡ στιγμὴ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς εἶναι τρομερὴ — ἐδῶ γιὰ λίγα μέτρα ὁ Κάλμαν γίνεται σχεδὸν δραματικώτερος τοῦ Καλομοῖρη. Ὅμως παρὰ τὴν σκοτεινὴν συνωμοσίαν που σχεδιάζει ὁ γενναῖος αὐτὸς ἀριστοκράτης, παραμένει ἡ κυρία κωμικὴ μορφή. Τώρα γιὰ τί ἔπρεπε ὁ Ἐπιτροπάρχης, ἕνας λυρικός τενόρος, νὰ μεταμορφωθῇ διὰ τῆς θίας σὲ πρόσωπον σατυρικό, δὲν εἰμεθα σὲ θέσι νὰ ἐρευνήσουμε. Κι' ἄλλος λυρικός τενόρος, ὁ Μ. Καζαντζής, ἔχει καταδικασθῇ νὰ χρησιμοποιοῖ τὴς φωνητικῆς χορδὲς μόνο γιὰ νὰ ἀπαγγέλλῃ ἐναλλαξί ἀλατισμένα καὶ ἀνάλατα ἀστεία. Δὲν ξεύρω ἀν' φταιγὴ ἡ διασκευή τοῦ κειμένου ἀπὸ τὸν Δημήτρη Γιαννουκάκη, ἀλλὰ οἱ ἄξιοι κατὰ τὰ ἄλλα αὐτοὶ καλλιτέχναι οὐτὲ ἔχουν ἐκπαιδευθῇ στὴν τέχνην τοῦ πέζου λόγου, οὐτὲ τοὺς ἔχει προικίσει ἡ φύσις μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Ἀντιθέτως ὁ Ν. Ντουφεζιάδης στὸν ρόλον τοῦ Πελεκάνου (δὲν πρόκειται περὶ τοῦ γνωστοῦ περρωτοῦ), ἀπὸ τοὺς καλυτέρους τενόρους τῆς Λυρικῆς Σκηνῆς, ὁ ὁποῖος ὅμως ἐδῶ δὲν τραγουδεῖ οὐτὲ μὴ νότα, εἶναι μὴ ἀποκαλύψις, ἕνας γνήσιος κωμικός που σκόρπισε στὴν τρίτη πράξιν τὴν δροσιά καὶ τὸ γέλιο στὸ ἐλοσυρὸ ἀκροατήριον τῆς πρεμιέρας, που ὡς τότε παρακολουθοῦσε τὴν «εὐθυμὴν» παράστασιν ἀγέλαστο καὶ περίλυπον.

Γιὰ ὅλους τοὺς ἄλλους ὑπομονητικούς καλλιτέχναις, τοὺς εὐγενεῖς τῆς Αὐλῆς καὶ τοὺς ταπεινοὺς τοῦ Ἱπποδρομίου, που ἔσμιγαν τόσο δημοκρατικὰ στὴν κοινωνία τῆς ἐλαφρᾶς μουσικῆς, μπορῶ νὰ πῶ ὅτι προσέθεσαν ὁ καθένας τοὺς κι' ἕνα πετράδι στὸ παρδαλὸ καλεϊδοσκόπιο τῆς σκηνῆς. Ἡ λίγη μουσικὴ που διεκδικοῦσε κάποια θέσι ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ράμπας, τόσο στὴν ὀρχήστρα τοῦ Β. Πφέφφερ ὅσο στὰ οὐσιαστικὰ χορῶν διακὰ σύνολα τοῦ Μ. Βούρτσιν, ἦταν ὡς ἐκτέλεσις καλῆς, πολὺ καλῆς ποιότητος. Δὲν μοῦ μένει τώρα παρὰ νὰ προσθέσω λίγα ἐπαινετικά λόγια γιὰ τὴν χορογραφίαν τοῦ Ἀγγελου Γριμάνη,

ὁ ὁποῖος διάλεξε κοπέλλες μετ' ἀψογὰ κατὰ ἄκρα (ἀκούσον, ἀκούσον!) καὶ τις ἐκίνησε μετ' ὀλγῆς. Σῶμα καὶ ψυχὴ — ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ πῶ μὴ μὴ μεγάλη κουθέντα γιὰ νὰ χαρακτηρίσω μὴ ἔστω μικρὴ ὑπόθεσιν — σῶμα καὶ ψυχὴ, λοιπόν, ἔχουν ταυτισθῇ σὲ μὴ καλοδουλεμένη χορευτικὴ ἐκδήλωσιν, εὐχάριστη καὶ χαρούμενη. Ἀριστοὶ ἦσαν οἱ τέσσαρες μανδάρινοι, οἱ ὁποῖοι ὅμως, Κύριος οἶδε πῶς, εἶχαν διδαχθῇ καὶ ἐκτελοῦσαν κοζάκικους χορούς!

Εὐχομαι καλὴ τύχη στὴν παράστασιν. Τῆς ἀξίζει. Καὶ μακρὸν καλοκαίρι στὴν κάσσαν. Τὸ ἔχει ἀνάγκη. Μένει μόνο νὰ ἐξετασθῇ τὸ «μελανὸν σημεῖον» τῆς ὑποθέσεως, ἕνα σημεῖον κάπως διαφορετικὸ ἀπὸ ἐκεῖνο, γιὰ τὸ ὁποῖο συχνὰ γίνεται λόγος στὸ ἔργο, ἀν' ὅσον ἡ ἐπιθεώρησις εἶναι τὸ ἐνδεδειγμένο πεδὸν δράσεως μὴς Ἐθνικῆς Σκηνῆς. Σκέπτομαι ἀκόμη ἀν' εἶναι δίκαιον νὰ μασκαρευεῖται τὸ ἄδον προσωπικὸν ἐνὸς λυρικοῦ θεάτρου σὲ μετρίους κωμωδούς, προκειμένου νὰ ἐπιδειχθῶν κοπέλλες, κοστούμια καὶ διάκοσμος.

★

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀποσπασμάτων τῆς Ροζαμούνδης τοῦ Σοῦμπερτ θὰ περιμένει κανεὶς προχθὲς ἀλλήμια ἀπὸ τις κλασσικὰ ἀνιάρεις συμφωνικὲς θραυδὲς τῆς ὀρχήστρας μας στὸ θέατρο τοῦ Ἡρώδου. Ὅμως ἀπὸ τὰ πρώτα μέτρα τῆς ἐπομένης εἰσαγωγῆς στὴν Ἀγία Βαρβάρα τοῦ Μ. Βάρβογλη ὁ μαέστρος Βαθαγιάννης ἐδημιούργησε ὑποβλητικὴν ἀτμόσφαιραν, που σκόρπισε τοὺς φόβους μας. Ἀνάγλυφον διεγράφετο ἡ ὠραία ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ἔργου μετ' ὁπέρωχον τόξον, καθὼς ὑψώνεται ἀπὸ τὸ ἀρχικὸ οὐνισόν ὡς τὸ ἐπιβλητικὸ χορικὸ τῶν χαλκίνων, γιὰ νὰ καταλήξῃ μετὰ τὰ σόλα τοῦ βιολοντσέλλου καὶ κόρνου στὴν μυστικὴ γαλήνη τοῦ ἐπιλόγου. Σπανίως ἐλληνικὴ σύνθεσις ἐκτελεῖται μετ' ὅσην στοργὴν καὶ ἐμπνευσιν καὶ ἴσως γιὰ πρώτη φορὰ ἐκ μνήμης!

Ἡ ἴδια ἐπιμέλεια ἐχαρακτήριζε τὴν πρώτη ἐκτέλεσιν τῆς Πρώτης Συμφωνίας τοῦ Ἀμερικανοῦ Ρόμπερτ Γουώρντ. Ἐπειτα ἀπὸ ἕνα ἀρχικὸ φουγκάτο, τὸ ἀλλέγκρο πεζάντε ἀναπτύσσεται στὸ κύριον τῆς καὶ συμπληρώνει τὴν τροχίαν του μετ' ὀλγῆς συντομία. Διεξοδικώτερον εἶναι τὸ μεσαῖον μέρος καὶ, θὰ ἔλεγα, ἴσως τὸ σημαντικώτερον. Ἡ χρῆσις ἐνὸς ἐπιμονοῦ μπάσσου πρῶτον στὰ τύμπανα, ἔπειτα στὰ κοντραμπάσσονα πιτσικάτο, πάνω ἀπὸ τὸ ὁποῖο στηρίζεται ἡ μελωδικὴ ἀνάπτυξις, εἶναι εὐρημα. Ἐνα ζωηρὸ καὶ πνευματικὸν ἀλλέγκρο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο δὲν λείπουν ἐδῶ κι' ἐκεῖ οἱ ξαφνικὲς ἐκρήξεις ἐνθουσιασμοῦ, συμπληρώνει τὴν καλοδουλεμένην, μεστὴν νοημάτων, ὅμως κάπως συγκρατημένην ἐμπνεύσεως σύνθεσιν.

Μία θαυμασιὰ ἐκτέλεσις τῆς Δευτέρας τοῦ Μπετόβεν ἐπιβεβαιώνει τὸ γεγονός ὅτι στὸν τόπον μας μπορεῖ νὰ περιμένῃ κανεὶς ἀνέλπιστα θαύματα. Ποῦ δρέθηκε ξαφνικὰ αὐτὸ τὸ μῆλον, ἡ ἔξαρσις, αὐτὴ ἡ τελεία ἀρμονία τῶν πνευστῶν, ἡ γοητεία τῶν ἐγγόρδων; Θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαμε ἀποτυπώσῃ σὲ ταινίαν τὴν κλασσικὴ αὐτὴ ἐρμηνείαν.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

Προγρ.
I20

2318A 1954

19-7-54

12b

12a

μα ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

2318A 1954 19-7-54

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ Κ. Γ. ΒΩΚΟΥ

Το τελευταίο συμφωνικό πρόγραμμα της Κρατικής ορχήστρας νομίζω ότι ξέφυγε απ' τα συνηθισμένα πλαίσια, μέσα στα οποία συνήθως κλείνονται οι μεγαλεπήβολες — καθώς επιχειρούνται να παρουσιασθούν από τους λίγους ενδιαφερομένους — μουσικές εκδηλώσεις του τόπου μας, που στην πραγματικότητα όμως πάσχουν από κακοήθη άναιμία.

Η ορχήστρα προχθές ένοιωσε την ευεργετική επίδραση του καλλιτεχνικού «πιστεύω» του κ. Βαθαγιάννη, που την ξανάφερε δίχως μαγνητισμούς και αλχημείες στην ευθεία οδό.

Το ποίμνιο των μουσικών, έτήρησε μια παραδειγματική πειθαρχία, τεχνική κι αισθητική, που έρχεται κατά τον πανηγυρικότερο τρόπο να επαληθεύσει εκείνο που γράφει στο προηγούμενο κριτικό μου σημείωμα, ότι «έκ του αρχιμουσικού έρρүйει τά φαύλα και τά κρείττω».

Δέν ήταν άκαιρη ή ιδέα του κ. Βαθαγιάννη να ξαναφέρει στην επίφαινα τις ώραισπλάσμενες και δροσερές μουσικές σελίδες της Ροζαμούνδης του Σούμπερτ.

Διάχυτος αύθορητισμός, πρωτότυπα μελωδικά εύρηματα, εύγένεια ύφους, αποτελούν αδιάφευστα στοιχεία της θαλερότητας της ψυχικής αυτής μουσικής δημιουργίας, αληθινό πνευματικό κι ακουστικό χάδι, που έβριζε με την θερμή της έρμηνείας της από την ορχήστρα, το απόλυτο ήθικό της νόημα.

Σε σπάνιες περιπτώσεις το πρελούδιο της «Αγίας Βαρβάρας» του Βάρβογλη δόθηκε με τόσο ανάγλυφη παραστατικότητα. Το συγκινητικό στοιχείο και ο θρησκευτικός μυστικισμός, προτάσσονται με εσωφυχη διάθεση, που έξωτερικεύεται με μία πολύπτυχη σε χρώμα και τεχνοτροπία άρμονική, μελωδική κι ένορχηστρωτική διαρρύθμιση.

Κι' η έρμηνευτική διεξοδικότητα απ' τον Βαθαγιάννη στάθηκε ιδιαίτερος τιμητική για την έλληνική αυτή μουσική δημιουργία, την οποία ο αρχιμουσικός έδωσε από μνήμης...

Υπάρχει ενδιαφέρον τεχνοτροπικό κυρίως στην αμερικανική σύνθεση του Ρόμπερτ Γουάρντ.

Ο δημιουργός την τιτλοφορεί συμφωνία. Νομίζω ότι ο μορφολογικός όρος δέν αντικατοπτρίζει εις το άκέραιο την συνθετική ύψη στη γενικότητά της.

Έντονοι ρυθμοί, όργανικοί διαξιφισμοί, μονομερή ήχητικά έφέ, συγκλίνουν, διασπώνται, άποχωρίζονται και πάλιν ένώνονται με μία κοινή κι άποκλειστική επίδιωξη: Νά προκαλέσουν έπιφανειακές έντυπώσεις.

Η θεματική προβολή των φουγκάτι στο «Αλλέγκρο πεζάντε», περιέχει πρωτοτυπία, ένεργητικότητα, που όμως στη συνέχεια άτονούν, πρό της συνειδητής διαθέσεως του δημιουργού να διαπλάση τις μουσικές του ιδέες

στο σύγχρονο αμερικανικό συμφωνικό μουσικό στυλ. Το δεύτερο μέρος ο Αμερικανός συνθέτης το εμπιστεύεται διαδοχικά στους συριγμούς του «πίφφορο» στο γαλάζιο ήχοχρώμα του φλάουτου και έν κατακλείδι στα κόρνα, τα όποια θαυματολογώ με άριστα, για την τεχνική και ήχητική πληρότητα που επέδειξαν, έπωμισθέντα το κύριο μουσικό θάρρος και την όξυτητα των φθόγγων του Αντάντε.

Επ' αυτό το σημείο θεωρώ άναγκαίο να κάμω μνείαν του πρώτου κορνίστα κ. Κάντζη.

Η έρμηνεία σε α' εκτέλεσι έδωσε την εύκαιρία στον κ. Βαθαγιάννη να επιδείξη όλο τον θαυμό της αυτοσυγκεντρώσεως, της κατανοήσεως και της υποβολής του στην ορχήστρα.

Το μουσικώτατο αυτό μουσικό δράδυ, συμπληρώθηκε με την δεύτερη Συμφωνία του Μπετόβεν. Πιστεύω ότι μία τόσο αξιωματική έρμηνεία δέν άφήνει περιθώριο για διατύπωση αντίρρησης.

Κλείνοντας, θεωρώ επάναγκες να έπαναφερθώ επί της τονικής διαφορας, που διεπίστωσα πάλιν μεταξύ του κλαρινού και του όμπεε, στην περιοχή των «ίμιτασιόν» της Ροζαμούνδης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΩΚΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΖΩΗ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ

ΤΟΥ Κ. ΜΑΝ. ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

Είμαι εύτυχής που μπορώ να επικροτήσω άνεπιφύλακτα την εκτέλεσι των έργων της τελευταίας Συμφωνικής Συναυλίας υπό την διεύθυνσι του κ. Βαθαγιάννη. Γιατί τόσο η απόδοσις της 2ας Συμφωνίας του Μπετόβεν, όσο και της τρισχαρτωμένης μουσικής του Σούμπερτ στη «Ροζαμούνδη» στάθηκαν σε ένα έξαιρετο καλλιτεχνικό ύψος και καταχειροκροτήθηκαν δικαίως από το Κοινό.

Όρισμένως ο κ. Βαθαγιάννης είχε μίαν εύτυχισμένη έμπνευσι περιλαμβάνοντας στο πρόγραμμά του τα θαυμάσια αυτά άποσπάσματα από τη δραματική μουσική της «Ροζαμούνδης». Πρόκειται για ένα θεατρικό έργο της Βίλχελμινς Κέζυ, που είχε το ταλέντο να ανακαλύπτει μεγάλους μουσουργούς, όπως ο Σούμπερτ και ο Βέμπερ, για να αποδίδουν μουσικά την άναιμική της ποιητική και θεατρική έμπνευσι και να καταβαραθρώνη την μουσική με την δική της άποτυχία...

Όπως έγινε και με την «Ευρύανθη» του Βέμπερ! Έτσι και από την «Ροζαμούνδη» δέν επέζησε παρά μόνο η θαυμάσια μουσική του Σούμπερτ. Πρόκειται για μία μουσική, που ξεχειλίζει από μελωδία, μία μελωδία τόσο φυσική και άδίστατη, που νομίζει ο άκροατής πως τραγουδάει μέσα από την ίδια την ψυχή και την καρδιά του! Όμολογουμένως δε ο κ. Βαθαγιάννης και η Ορχήστρα απέδωκαν τα θεία αυτά μελωδίσματα με μία έξαιρετική διαύγεια και αληθινή αισθητική κατανόηση.

Το ίδιο με πραγματική στοργή άπεδόθη η γνωστή ώραία εισαγωγή του Μαρίου Βάρβογλη «Αγία Βαρβάρα» έπάνω στο όμώνυμο έργο του Σκίππ. Αν και νεανικό έργο ή «Αγία Βαρβάρα», διατηρεί πάντα τη δροσιά της και ήχει άριστα. Συγκινεί το άκροατήριο με την ειλικρίνεια του σισθηματός της και με την άρμονική της πληρότητα, που για την εποχή που το έργο έγράφηκε είνε έξαιρετική και θα έλεγα τολημής.

Ο κ. Βαθαγιάννης και η Ορχήστρα είνε άξιοι συγχαρητηρίων για την ώραία εκτέλεσι.

Στο τέλος του πρώτου μέρους της συναυλίας ο κ. Βαθαγιάννης μας έδωσε σε πρώτη εκτέλεσι την 1η Συμφωνία ενός νέου Αμερικανού συνθέτου, του κ. Ρόμπερτ Γουάρντ. Η εκτέλεσις του δύσκολου αυτού έργου ήταν άριστη, όσον ήταν δυνατόν καλύτερη, προκειμένου για ένα έργο γεμάτο τεχνικές δυσκολίες και διαφωνές παρηχήσεις.

Όμολογουμένως, ο κ. Γουάρντ έχει αληθινό τάλαντο και κατέχει πλήρως τα μυστικά της τέχνης του.

Δέν μπορώ όμως να πώ πως η Συμφωνία αυτή με ένθουσίασε. Ίσως με τον καιρό και με τα γεράματα να έχω άρχισει να γίνωμαι συντηρητικός. Όμως, η συστηματική χρησιμοποίησις διαφωνων συγχορδιών καταντάει να γίνεται τόσο έννοχη, όσο και η άπλη χρησιμοποίησις καθάρων τρίφωνων συγχορδιών. Καταντάει, ακούγοντας κανείς τις διαρκείς αυτές διαφωνίες, ν' αναζητήσιν επί τέλους και μίαν άπλη συμφωνική συνήχου και μίαν άπλη άνάφωνησι του παλιού Γάλλου συνθέτου Γκρετρυ, όταν κάποιος συνθέτης της εποχής του, για να προσδώσιν Μεσσιανικό χρώμα σε μίαν όπερα, είχε γράσει τα βιολιά από την ορχήστρα και αφήσει μόνο τις διόλες. Ο Γκρετρυ κάποια στιγμή ξεφώνισε: «Vingt Louis d'or pour une chauterelle!» (Είκοσι χρυσά Λουδοβίκια για ένα βιολί!). Εδώ θα έπρεπε να πούμε: για μία σύμφωνη συγχορδία!

Άλλ' αυτό είνε το πνεύμα της εποχής και, όπως έλεγα και σε κάποιο πραγματικό φιλόμωσο άκροατή, που μου εξέφραζε την άπορίαν μου: Υπάρχουνε και πολύ χειρότερα!

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

ΒΡΑΔΥΝΗΣ

2.1.18A 1954

Προχθές, ο μάεστρος Βαθαγιάννης, διευθύνοντας την Κρατική Ορχήστρα στο Ωδείο Ηρώδου, μας πρόσφερε ένα ώραίο πρόγραμμα: Μία θαυμάσια έρμηνεία άποσπασμάτων από τη «Ροζαμούνδη» του Σούμπερτ, μία αληθινά υπέροχη απόδοσι του πρελούδιου της «Αγίας Βαρβάρας» του Βάρβογλη. Ένα θαυμάσιο έλληνικό έργο, άγέραστο, μ' όλο που γράφηκε στα 1912.

Μία πρώτη εκτέλεσις της Συμφωνίας υπ' αριθ. 1, του Αμερικανού συνθέτη Ρόμπερτ Ε. Γουάρντ προκαλούσε πολύ ενδιαφέρον, άποκαλύπτοντας έναν μουσικό με ταλέντο και άριστο τεχνίτη της ορχήστρας. Η Συμφωνία του Γουάρντ, σε τρία μέρη, έχει μία άρτια αρχιτεκτονική, ακολουθεί το κλασικό ύφος με ένα μάλλον ρομαντικό περιεχόμενο, ένω μερικές άρμονικές τολημρότητες, πολύ άνεκτές χάρι στην λογική και την συνέπεια της ιδέας, δίνουν στο έργο μία ιδιαίτερη πρωτοτυπία. Το πρώτο μέρος — τί παράρξεν, αλήθεια — έχει κάποιον έλληνικό χαρακτήρα — το δεύτερο, που είνε και το ώραϊότερο, κατά τη γνώμη μου, δείχνει την έσώτερη έμπνευσι του συνθέτη. Η ζωντανή και έκφραστική έρμηνεία του Βαθαγιάννη και της ορχήστρας άνέδειξε όλες τις όμορφίες του έργου, που χειροκροτήθηκε με πολλή θερμότητα.

Μία υπέροχη έρμηνεία της Δευτέρας Συμφωνίας του Μπετόβεν έκλεινε το πρόγραμμα. Ήταν μία απ' τις μεγαλύτερες έπιτυχίες του Βαθαγιάννη και της ορχήστρας μας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΛΑΛΑΟΥ

2.1.18A, 1954

13-7-54

Κάθε Τετάρτη

Η μουσική εβδομάς

Η συναυλία της Κρατικής Όρχηστρας
—Ο κ. Εὐαγγελᾶτος στὴ Γερμανία

Ο κ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΣ κατάρ-
θωσε στὴν προχθεσινὴ συναυ-
λία τῆς Κρατικῆς Όρχη-
στρας, νὰ ικανοποιήσῃ καὶ
τοὺς πιὸ δύσκολους ἀκροα-
τὰς, μὲ τὴν ἀριστοτεχνικὴ ἐκτέλεσι
τῶν ἔργων ποὺ διηύθυνε. Ἀλλὰ πῶς
νὰ μὴ ἀναγνωρίσωμε τὴν προσπάθεια
τοῦ διαλεχτοῦ μας μαέστρου, ποὺ τό-
σο ἀπὸ ἀποψὶ ἐκλογῆς προγράμματος,
ὅσο καὶ ἀπὸ ἀποψὶ ἐκτέλεσεως ξεχω-
ρίσε ἀπ' ὅλες τὶς καλοκαιρινὲς συ-
ναυλίες τῆς φετινῆς χρονίας; Τέσ-
σαρες συνθέται διαφόρων ἐποχῶν σχη-
μάτιζαν τὸ καλλιτεχνικὸ πρόγραμμα
τῆς συναυλίας. Πρέπει νὰ ὁμολογή-
σωμε ὅτι ἡ εἰσαγωγή στὴν Ἀγία Βαρ-
βάρα τοῦ κ. Βαρδολῆ εἶχε μεγαλύ-
τερη ψυχικὴ συγγένεια καὶ ταίριαζε

σὲ ὁμορφιά περισσότερο μὲ τὰ ἀπο-
σπάσματα τῆς Ροζαμουνδῆς τοῦ Σούμ-
περτ, παρὰ μὲ τοῦ Ἀμερικανοῦ συν-
θέτου Ρόμπερτ Γουόρντ, τὴν πρώτη
συμφωνία.

Μὲ καλὴ θέλησι μπορεῖ κανεὶς νὰ
δρῇ μερικοὺς ἐντυπωσιακοὺς ρυθμοὺς
στὸ Φινάλε τῆς συμφωνίας αὐτῆς, ἀλ-
λὰ τὸ πρῶτο μέρος εἶναι τόσο ἀνοῦ-
σιο, ποὺ παρ' ὅλη τὴν προσπάθεια
τοῦ κ. Βαβαγιάννη δὲν μπόρεσε νὰ
δώσῃ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ ὀρχήστρα
μας προσφέρει κάτι ὠραῖο στὸ πιστό
τῆς ἀκροατήριον. Ἴσως ἡ ἐντύπωσις
μειώθηκε ἀκόμα περισσότερο ἀπὸ τὸ
εργο τοῦ κ. Βαρδολῆ, ποὺ εἶναι ἀ-
ληθινὴ μουσικὴ. Ἡ ἀπλή, ἀπέρριπτη,
μελωδικὴ γραμμὴ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς
Ἀγ. Βαρβάρας, σὲ δυζαντινὸ θρησκευ-
τικὸ πλαίσιο, προδιαθέτει τόσο εὐχά-
ριστα τὸν ἀκροατὴ, ποὺ δικαιολογεῖ-
ται ἀπόλυτα ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου
αὐτοῦ στὴν Εὐρώπη.

Ὁ Σούμπερτ πάλι μᾶς ἐγοήτευσε
μὲ τὶς θαυμάσιες μελωδίες του στὰ
διάφορα ἀποσπάσματα τῆς Ροζαμουν-
δῆς. Ἡ ὅπερα αὐτὴ τοῦ μεγάλου ρο-
μαντικοῦ συνθέτου, δὲν μπόρεσε ποτὲ
νὰ σταθῇ στὸ θέατρο. Καὶ ὅμως ἡ
μουσικὴ τῆς εἶναι ἀρίστουρηματικὴ.
Ἀκούσαμε διάφορα ἀποσπάσματα ἀ-
πὸ τὴν ὅπερα τοῦ Σούμπερτ γιὰ μπα-
λέττο, γιὰ χορὸ, γιὰ τραγούδι. Ὁ
Σούμπερτ ὁλόκληρος, πρωτόγονο παι-
δί τῆς φύσεως, ὁ χαϊδεμένος τῶν
θεῶν, κατάρθανε καὶ τὸν ἥλιο καὶ τὸ
φεγγάρι καὶ τὰ δένδρα κι' ὅλη τὴν
αρμονία τοῦ σύμπαντος νὰ τὴν με-
τατρέπη σὲ μιὰ ἀπέραντη μελωδία
θεϊκή!

Ὁ κ. Βαβαγιάννης κατάρθανε καὶ
στὸ ἔργο αὐτὸ καὶ στὴ δευτέρα sym-
φωνία τοῦ Μπετόβεν, ποὺ ἀκούσαμε
στὸ δεύτερο μέρος, νὰ δώσῃ ἀτμό-
σφαιρα ἀπόλυτα καλλιτεχνική.

Ὁ ἐκλεκτὸς ἀρχιμουσικὸς ἀπὸ τὴν
πρῶτη νύκτα εἰς τὴν τελευταία ἔκανε
μουσικὴ μὲ πλοῦσια καὶ λαμπρὰ χρώ-
ματα, ὅχι ὁμῶς κτυπητὰ, ἀλλὰ μα-
λακὰ καὶ ὠραία. Ἀλυσμὸν θὰ
μᾶς μείνῃ τὸ Ἀντάντε τῆς δευτέρας
συμφωνίας, ἕνας ὕμνος στὴν ὁμορφί-
α τῆς ζωῆς καὶ στὴν ἀγάπη.

Τὸ κοινὸν ἐχειροκρότησε μὲ τὸν με-
γαλύτερο ἐνθουσιασμό τὸν μαέστρο
καὶ τὴν ὀρχήστρα.

Χθὲς ἔφυγε γιὰ τὴ Γερμανία ὁ κ.
Εὐαγγελᾶτος, κατόπιν μιᾶς τιμητικῆς
προσκλησεως, ποὺ τοῦ ἐστάλη ἀπὸ
τὴν καρδιά τῆς Γερμανίας καὶ ποὺ τὸν
δοξάζει καὶ ὡς μαέστρο καὶ ὡς συν-
θέτη.

Στὸ Μόναχο θὰ διευθύνῃ, ὁ ξεχωρι-
στός μας μουσουργός, στίς 27 Ἰου-
λίου, τὴν περίφημη φιλαρμονικὴ ὀρ-
χήστρα τοῦ Μονάχου ἀπὸ ραδιοφώνου,
ἡ ὁποία θὰ παίξῃ, πλὴν τῶν ἄλλων,
καὶ τὶς παραλλαγὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ συν-
θέτου. Τὸ ἔργο, ποὺ ὅπως ἔχομε κι'
ἄλλοτε γράψῃ, ἔχει κιόλας κατακτή-
σῃ τὴ Γερμανία καὶ ὁ περίφημος ἐκ-
δοτικὸς οἶκος Σόττ ἀνέλαβε νὰ τὸ
τυπώσῃ.

Ἡ δευτέρα ἀναγνώρισις τοῦ κ.
Εὐαγγελᾶτου ὡς μαέστρου εἶναι στὸ
Ἀουγκσμπουργκ — ἕνα μικρὸ μέρος
κοντὰ στὸ Μόναχο, μὲ αἰῶνων πολιτι-
σμὸ καὶ παράδοσι. Ἐκεῖ διοργανώνον-
ται σὲ ὑπαίθριον ὠραιότατο θέατρο, τὰ
περίφημα φεστιβάλ Βέρντι — ὅπως
λέγονται — μὲ συμμετοχὴ τῶν καλλι-
τέρων σολίστ ἀπὸ τὴ «Σκάλα» τοῦ
Μιλάνου κλπ. καὶ τῶν πιὸ διαλεχτῶν
μαέστρων ὅλου τοῦ κόσμου. Ὁ κ.
Εὐαγγελᾶτος ἐπῆρε τὴν τιμητικώτατη
προσκλησιν νὰ διευθύνῃ σὲ δύο παρα-
στάσεις τὴν «Αἴντα» καὶ σὲ μιὰ τὴν
«Δύναμι τοῦ πεπρωμένου». Πρὸς τὸ
παρὸν δὲν ἔχομε παρὰ νὰ τοῦ εὐχη-
θούμε νὰ γυρίσῃ θριαμβευτὴς ἀπ' ἐκεῖ
καὶ ἐν καιρῷ θὰ κατατοπίσωμε κι' ἐ-
μεῖς τοὺς ἀναγνώστας μας.

ΙΩΛΗ Γ. ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑ

ΑΘΗΝΑΤΙΚΗ

19-7-54

2.218A, 1954

ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΣΟΥΜΠΕΡΤ ΚΑΙ ΜΠΕΤΟΒΕΝ

ΜΙΑ συναυλία, ὅπως ἡ
περασμένη, τῆς Κρατι-
κῆς Όρχηστρας, ὑπὸ
τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Θ.
Βαβαγιάννη μᾶς κάνει νὰ ἐξυψώ-
με καθε πειραστήσοι, ἐπιφύλαξι
καὶ ἐπὶ κροισι γιὰ τὶς προηγούμε-
νες συναυλίες στὸ Ὁδεῖον Ἡρώ-
δου Ἀττικῆς.

Ἡ ἐρμηνεία τῶν ἔργων, ποὺ
παίγτηκαν εἶχε τόση κατανόησι,
κάθε μέτρο ἦταν τόσο θαυμάσια με-
λετημένο, ὥστε ἀκόμα καὶ ἡ πα-
ρασκευὴ ἐκφραστικὴ ἀπόψεως
καὶ ἡ ἐλάχιστη πλαστικότης τοῦ
ἡχοῦ ἀπεδόθησαν μὲ ἀκοίβεια.
Ἐπίσης, ἡ καθοδήγησις τοῦ ἀρ-
χιμουσικοῦ δὲν παρουσίαζε καμ-
μιὰ νευρικότητα ἢ ὑπερβολή, ἦ-
ταν δὲ τόσο ἀνετη καὶ ἐμπνευ-
σμένη, ὥστε ὅλη ἡ ὀρχήστρα,
ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος βρι-
σκόταν ἐπὶ ἐπίπεδο μιᾶς θαυμα-
στῆς ἀποδόσεως.

Εὐθεὶς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς συ-
ναυλίας γινόνταν κατανοητὸ (ἐνῶ
με κάποια πικροῖα ἀναλογιζόταν
κανεὶς τὶς προηγούμενες ἀποτο-
νημένες σχεδὸν συναυλίες) ὅτι
ἐν ὅλῃ ἀρχιμουσικῇ μας καὶ ἡ
ὀρχήστρα μας ἐπιθυμοῦν προ-
σπαθῆναι νὰ ἐμβυθύνουν στὸ πνεῦ-
μα καὶ στὴ «διάθεσιν» ἐνὸς ἔργου.
Ἡ ἀπόδοσις τοῦ θὰ μπορούσε νὰ
συγκριθῇ μὲ ἐρμηνείας παγκοσμι-
οῦ φήμης.

Αὐτὸ ποὺ εἰδικὰ ἱκανοποίησε
τὸν ἀκροατὴ ἦταν, κοντὰ στὴν
αὐθιμὴ ἀκοίβεια μιᾶς τέλει ἡ-
χητικῆς ὁμοιότητος ἀπὸ τὴ μιὰ με-
ριάς, στίς διαφόρες ομάδες τῶν
ἐνσώφων καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀνά-
μεσα στὰ ἔγχωρδα καὶ στὰ
πνευστὰ. Ἀς ἐλπίζουμε ὅτι οἱ
προσπάθειες καὶ τὸ ἀποτέλεσμα
τῆς προχθεσινῆς συναυλίας θὰ
γίνωνται παράδειγμα γιὰ τὶς ἐπο-
μενες.

Ἀς μιλήσωμε ὅμως τώρα γιὰ
τὸ πρόγραμμα. Τ' ἀποσπάσματα
ἀπὸ τὴ «Ροζαμουνδῆ» τοῦ Σούμ-
περτ καὶ ἰδίως τὰ ἥρεμα μέρη
τῆς ἀπεδόθησαν πολὺ ἀπαλά,
πότε σὰν ἕνα νανούκισμα καὶ πότε
σὰν λεπτὴ δαντέλλα. Ὁ νεμάτος
φθόγγος τῶν ἐνσώφων ζωντανέ-
ψε ἔξοχα τὴν πλοῦσια μελωδικό-
τητα τοῦ Σούμπερτ.

Μετὰ ἀπὸ τὸ «πρελούδιον»
τῆς Ἀγίας Βαρβάρας τοῦ Μ.
Βαρδολῆ, ποὺ τείνει—ὅχι πάν-
τα μὲ πολὺ πλοῦτο ἰδεῶν—νὰ
δημιουργήσῃ μιὰ ἀτυφώφαιρα
θρησκευτικὴ μυστικισμοῦ καὶ
ποὺ παρουσιάστηκε σὲ μιὰ καθα-
ρὴ καὶ περιποιημένη ἐρμηνεία
(ἂς ἀναφέρουμε τὸ ὠραῖο ἀπὸλὸ
σβήσιμο τῶν ὀργάνων κατὰ τὸ
τέλος) ἀκοίσαμε σὲ πρῶτῃ ἐκτέλε-
σιν τὴν «Πρώτη Συμφωνία» τοῦ
νέου Ἀμερικανοῦ συνθέτη Ράμ-
ποστ Ε. Γουάιντ. Τὸ ἔργο αὐτὸ
δὲν χαρακτηρίζεται οὔτε ἀπὸ
πλοῦτο ἀρμονίας, οὔτε ἀπὸ ἐ-
ξαιρετικὴ ποικιλίαν στὴν ἐνορχή-
στωση. Ὁ συνθέτης δὲν ἐμε-
ταλλεύθηκε ὅλες τὶς δυνατότητες
ποὺ προσφέρουν τὰ διάφορα ὄρ-
γωνα. Ἡ ἀρχὴ μὲ τὴν ἐπανάληψιν
τοῦ ἀπλοῦ, τοῦ πρωτόγονου μάλι-
στα θέματος τῶν κοντρομπάσων
ἀπὸ τὰ βιολοντσέλλα, στὰ ὁ-
ποῖα προστίθενται τὰ βιολιά μὲ
τὸ ἴδιο θέμα, δὲν προκάλεσε τὴν
ἐντύπωσιν ποὺ ἐπέδωκε νὰ δώσῃ
ὅλας τὸ ἀίσθημα τῆς ἐπιμονῆς
καὶ τῆς ἐνισχύσεως, ἀλλ' ἦταν
ἀπλῶς μονότονη. Καλύτερο ἦταν

τὸ δεύτερο μέρος τῆς συμφωνίας
μὲ περισσότερο χρῶμα καὶ ἐκ-
φραστικότητα καὶ ἀξιοσημείωτος
ὁ ρυθμὸς τοῦ τρίτου (ἡ συμφωνία
αὐτὴ δὲν εἶχε παρὰ τρία μόνο
μέρη). Παρὰ τὸ ἀνάριστο τὴν
προσπάθειαν, ἦταν φανερό μὲ
πόση ἀνεσι διηύθυνε ὁ μαέστρος
καὶ ὡς ποῖο σημεῖο εἶχε ἀφομοι-
ώσῃ τὸ ἔργο.

Τὸ ἴδιο θὰ πρέπει νὰ ὑπογραμ-
μίσθῃ καὶ γιὰ τὴ «Δεύτερη sym-
φωνία» τοῦ Μπετόβεν. Μελετημέ-
νη, ὡς τὴν τελευταία λεπτομέρεια,
ἡ συμφωνία αὐτὴ, ποὺ, ἀπὸ μου-
σικῆς ἀπόψεως εἶναι ἀποφασί-

Ὁ Μπετόβεν τὸ 1803, ὅταν πρω-
τοπαίχθηκε ἡ «Δεύτερη Συμφωνία»
τοῦ στὴ Βιέννη.

σικὴ γιὰ τὴ δημιουργικὴ ἐξέλι-
ξιν τοῦ Μπετόβεν, παίγτηκε μὲ
τόση δροσισμὸ, ὥστε νόμιζε κανεὶς
ὅτι τὴν ἀκούε γιὰ πρώτη φορά.

ΛΙΛΥ ΣΠΕΡΕΡ—ΔΡΑΚΟΥ

13b

Προγρ.
I20

μα
19-7-54
ογία 2 218Α, 1954

Είχαν περάσει ξη δολοκλήρα χρό-
νια από τότε που ο Μπετόβεν είχε
νοιώσει τα πρώτα συμπτώματα της
τρομερής αρρώστιας, που αργότερα
τον στέρησε της πιο πολύτιμης αλ-
μήςσεως, της ακοής, όταν ο άθνα-
τος Μπετόβεν έγραψε την «Δευτέρα
Συμφωνία» (καλοκαίρι 1702). Λίγο
πιο πριν έγραψε τη συγκλονιστική
την τραγική διαθήκη του «Χάιλιγκεν
στατ», που έξηγεί στους ανθρώπους
την απερίγραπτη δυστυχία του και
τους ζητάει να τον συγχωρήσουν.
Ήτανε, ακριβώς, η εποχή, που έν-
οιώσε την πρώτη του έρωτική απο-
τυχία. Το «Θείο παιδί», η Τουλιέ-
τα Τζισσιόρντι, άντ' αυτού, είχε προ-
τιμήσει τον κόμη Γιάλλενμπεργκ.

Στο έργο αυτό ο μεγάλος δημιουρ-
γός, δίνει μιάν εικόνα χαρούμενη.
Όμως, ο άκροατής αισθάνεται πό-
τε-πότε την βαθειά πικρία που τα-
ράζει την γαλήνη του.

Ο κ. Βαβαγιάννης μās χάρισε
μιά υποδειγματική, ύφ' όλης τās ά-
πόψεις, εκτέλεση της «Δευτέρας Συμ-
φωνίας» και προκάλεσε θύελλα ένθου-
σιωδών έπευφημιών.

Η «ΡΟΖΑΜΟΥΝΔΗ» — Βασί-
λισσα της Κύπρου — είναι μιá σκη-
νική δραματική δημιουργία της Βι-
λελμίνης Σεξύ, που ο γλυκόστομος
βιεννέζος τραγουδιστής Φρ. Σούμ-
περτ, έγραψε στο τέλος του 1824, τη
μουσική, που ύπετελείτο από μπαλ-
λέτα, ιντερμέτζα, ρωμάντζα και χο-
ρωδίες. Ένθ, όμως, το έργο απέτυ-
χε παταγωδώς — δυό φορές παίχθη-
κε — ή γεμάτη δροσιά και χάρη μου-
σική του Σούμπερτ άρρεσε. Από το
1867 ή μουσική της «Ροζαμούνδης»
είνε στα προγράμματα όλων των όρ-
χηστρών του κόσμου. Στην χθεσινή
εκτέλεση, ή όρχήστρα μās έδωσε
ώραία δείγματα έκφραστικής έντά-
σεως και ο κ. Βαβαγιάννης έρμή-
νευσε την μουσική αυτή σελίδα, με
λεπτότητα και φρεσκάδα.

Στο Παρίσι στα 1912 γράφτηκε
και στη Ντόσσελντορφ της Γερμα-
νίας πρωτοπαίχτηκε τον ίδιο χρό-
νο ή «Αγία Βαρβάρα» (έισαγωγή)
του Άθναλου ξεχωριστού μουσουρ-
γοϋ κ. Μάρκου Βάρβογλη. Το ώ-
ραίο έργο έχει κριτή πρό πολλού κι'
έχει παιχτή άπειρες φορές. Στην
χθεσινή εκτέλεση, ο άρχιμουσικός κ.
Βαβαγιάννης μās έδωσε με τον νευ-
ρώδη αυθορμητισμό του, μιάν ακό-
μη ώραία εκτέλεση γεμάτη γοη-
τεία και έκθραυσε τά πλήθη.

Ο συμπαθής μαέστρος μās χάρι-
σε ακόμη σε πρώτη εκτέλεση ένα και
νούργιο έργο του άμερικανού μου-
σουργοϋ Ρόμπερτ Γουάρντ. Την «Πρώ-
τη Συμφωνία», με την οποία έγινε
ευφώνως γνωστός σ' όλο τον κό-
σμο. Το έργο, γεμάτο από πρωτοτυ-
πία και νεωτεριστική τεχντροπία,
παρουσιάζει, έν τούτοις, αρκετή με-
λωδικότητα και χρωματικών πλούτο.
Έχει έμπνευση, έχει χρώμα, χωρίς
καμμιάν έκζητηση. Στην παρτιτούρα
αυτή ο συμπαθής μαέστρος κατέ-
γραψε στο ενεργητικό του μιάν ά-
κόμη έπιτυχία. Και γι' αυτό το άπει-
ρο κοινό αποθέωσε μαέστρο και έκ-
τελεστάς και τους άναγκάλεσε ξη
φορές στη σκηνή.

Η κ. Έλλη Μαραγκουδάκη — Σι-
μοπούλου, καθηγήτρια του πιάνου
στο Έθνικό Όδείο Άθηνών, είναι
ευφώνως γνωστή στον Πειραιά, ά-
πό την λαμπρά κατάρτισή της, από
την έργατικότητα της και από την
θέση των μαθητών και μαθητριών
της, που έδίδαξε και που κατά δεκά-
δες εκατοντάδες πέρασαν από τά
χέρια της.

Προχθές είχε την καλή ιδέα να μās
καλέσει στο «Δημοτικό» μās, για να
παρακολοιθήσουμε την πρόοδο της
χρονιας, που τελειώνει. Όλες οι μα-
θητρίες της παρουσιάζουν έξαιρετη
μουσική αντίληψη και έρμηνεύουν
κάθε πιανιστική σύνθεση με προσω-
πικότητα και ταμπεραμέντο φθασμέ-
νης καλλιτεχνίδος.

Έξ άλλου, ή λαμπρά σχολή της
δασκάλας των και ή όρθή μουσική
καθοδήγησή των, συνδυασμένη με
αυστηρή τήρηση του ύφους και του
ρυθμού των έργων του προγράμμα-
τος, πρᾶγμα σπάνιο σε μαθητικές έ-
κπιδείξεις, έδωσε για πολλαπλή φο-
ρά δείγματα της φωτεινής κι' έμ-
πνευσμένης διδασκαλίας της.

Ας μου επιτραπή να αναφέρω ό-
λα τά αξιοπρόσεχτα ταλέντα :

Ε. Κεφαλλονίτου, Ν. Πολίτου, Β.
Καλαποθάκη, Ζ. Βαζανέλη, Μ. Κα-
τσούλη, Ν. Ζηλάκου, Α. Καζίσης, Τ.
Πολάτου, Γ. Καραχάλιος, Φ. Πλα-
κωτάκη, Α. Δρακοπούλου, Χ. Τριγε-
ριάτου, Α. Νικολάου, Σ. Νικολάου,
Κ. Καζίση, Μ. Χατζηανδρέα, Μ.
Κουράντη, Ν. Βαζανέλη, Π. Μουν-
τάνου, Μ. Δραγουμάνου, Μ. Στασι-
νοπούλου, Μ. Καβαλίκια, Κ. Καβαλί-
κα, Β. Χέλμη, Ν. Καλαποθάκη, Α.
Ποιμενίδου, Κ. Κωνσταντινίδου, Ζ.
Κάλφα, Α. Μαρούλη, Ε. Μαργαρίτου,
Μ. Μαργαγιάννη, Ρ. Έτζεόγλου,
Σ. Τραυλοϋ, Φ. Εύγενή, Μ. Κλέαυ,
Ν. Βαποράκη Β. Σούφρα, Χ. Πα-
λαμά, Ε. Σταυριανάκου και Μ. Πλα-
κωτάκη.

13c

μα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.....
ογία 2 218Α, 1954
19-7-54
Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ
ΤΟΥ κ. Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ

Ο άρχιμουσικός κ. Θ. Βαβαγιάννης
μās έδωσε κατά την προχθεσινή συναυ-
λία της Κρατικής Όρχηστρας Άθη-
νών άποσπάσματα από τη «Ροζαμούν-
δη» του Σούμπερτ, την «Αγία Βαρ-
βάρα» (πρελούδιο) του Μ. Βάρβο-
γλη, την Πρώτη συμφωνία του σύγχρο-
νου Άμερικανού συνθέτη Ρόμπερτ Ε.
Βάρντ (το έργο τούτο σε πρώτη έκτέ-
λεση) και τη Δευτέρα Συμφωνία του
Μπετόβεν.

Ο κ. Βαβαγιάννης πρόσεξε ιδιαί-
τερα το ζήτημα της ισορροπίας των
όργανων της όρχηστρας, καθώς και
της πλαστικότητας των μουσικών φρά-
σεων.

Η δυναμική του επέτρεψε ν' άκου-
στούν καθαρά οι διάφορες φωνές και
ή έσωτερική διάθεση και μουσικότητά
του τον ώδηγησαν σε έκφραστικές έ-
πιτεύξεις πραγματικά ωραίες.

Η όρχήστρα του τραγούδησε.

Και, το κυριώτερο, ήταν άπαλλα-
γμένη από το θάρος εκείνο, που καταρ-
γεί την έννοια της πραγματικής μου-
σικής και του ήχου, κατεβάζοντας την
όρχηστρα σε έπιπεδα άπαράδεκτα για
τον πνευματικό πολιτισμό και την καλ-
λιτεχνική μας ζωή.

Οι μουσικοί μās είναι ένα ευπλα-
στο ύλικό.

Με μιá θερμή και ειλικρινή προσπά-
θεια των άρχιμουσικών μās θά κατα-
νικηθεί ή αδυναμία τούτη — το θάρος
— που μās έγινε, δυστυχώς, δεύτερη
φύση.

Με λεπτότητα απέδωσε ή όρχήστρα
την αιώνια μουσική του Σούμπερτ.

Και ή ευγενικά σελίδα του Μ. Βάρ-
βογλη παίχτηκε με άνεση και τέχνη
λαμπρά πέτυχε ο κ. Βαβαγιάννης τη
χαρακτηριστική της «αύξηση».

Η Πρώτη συμφωνία του Ρ. Βάρντ
έχει μουσικό περιεχόμενο και αρκετή
πρωτοτυπία.

Χωρίς έκζητήσεις άρμονικές και με
λωδικές, φανερώνει κάτι το άδολο
στούς στοχασμούς, την έμπνευση και
τις επιδιώξεις του συνθέτη.

Το δεύτερό της μέρος έχει μιάν ευ-
γένεια, ακόμα και ποίηση, και το τρί-
το (τελευταίο μέρος) ζωηρό το ρυ-
θμό.

Χωρίς ν' αφήνει τίποτα το ιδιαίτε-
ρο το έργο τούτο άκούεται, πάντως,
ευχάριστα.

Ο κ. Βαβαγιάννης το διηύθυνε με
πραγματικό παλμό.

Η απόδοση της Δεύτερης Συμφω-
νίας του Μπετόβεν τεχνικά και έκφρα-
στικά ήταν άληθινά ικανοποιητική.

Θά είχαμε μόνο να παρατηρήσωμε
την κάποια τάση, που έχει ο κ. Βαβα-
γιάννης να «στενοχωρεί» λίγο τις φρά-
σεις του από την άποψη άγωγής —
τέμπο, τάση, που όχι μόνο δέν προσ-
φέρει τίποτα (ιδίως όταν πρόκειται
για μουσική, όπως του Μπετόβεν),
στην έκφραση, άλλ' αντιθέτως δημι-
ουργεί κάτι το ψεύτικο στο ύφος της
έρμηνείας, μειώνοντας, έτσι, το θαύμα
της μουσικής προσφοράς.

Τέτοιες τάσεις παρουσίασε προχθές
ο κ. Βαβαγιάννης ιδίως κατά την έκ-
τέλεση του Β' μέρους της Συμφω-
νίας.

Πάντως ή εκτέλεση του Μπετοβενί-
κού τούτου έργου, στο σύνολό της,
μās χάρισε καλλιτεχνική ευχαρίστηση.

Ο κ. Βαβαγιάννης και ή όρχήστρα
είχαν προχθές μιá θετική έπιτυχία.

Ας έλπίσωμε, ότι θά αποτελέσει
αυτή τη βάση για νέες ωραίες έξορ-
μήσεις.

Δ. Α. Χ.

Athens Symphony Concert

By Emil Bouratinos

Should Athens ever want to pay a real tribute to the art of music, it should pay the members of its orchestra a better salary first. This would enable them to give to their work full time, and real appreciation.

This, at present, is neither the fact nor — it seems — the goal of the management of this Orchestra.

That is why I can never stop being perplexed over the way Mr Vavayiannis manages to overcome this discouraging factor to a certain extent, of course. Handicapped because of it, and with poor means at his disposal, he always succeeds in presenting something new, while giving real musical pleasure to his audiences at the same time.

I am sure that, had the audience of last Sunday known how much sweating the performance of a new piece involves, they would have been more appreciative of an effort deriving from true devotion to the idea of forwarding good music.

Reger's Variations and Fugue on a theme of Mozart is undoubtedly a noteworthy piece in the field of variations. However, unlike the Brahms-Haydn variations where amazing unification of the two composers' spirit is reached, this work fails to give the impression of a Mozart-Reger achievement. In parts it is Mozart. In other parts, Reger.

This, of course, is not so important when one thinks of the quite outstanding — though purely classical — development the original theme gradually undergoes. Nevertheless, it does prove, in a way, that there can be no comparison between Brahms and Reger.

The former is a deep classical composer with a romantic outlet, the latter is a touching romantic, with no outlet at all.

I think Mr Vavayiannis tried to overcome this by applying a more Brahms-like style in conducting. Though not quite successful in this, it did however pay Reger many a flattering compliment he would have otherwise not deserved.

On the contrary, Brahms' Academic Overture was not too flattered. More than once I noticed more than one instrument taking leave of time, happily playing away to independence, and into new harmonious circles.

But we had already been pre-

viously compensated with a true gypsy rendering of the too well-known Mendelsohn Violin Concerto. The soloist was Mr Kolassis, who, having worked himself into the soul of this charming love explosion, moved every heart that music could have moved at all.

I honestly did not expect such passion and warmth from either the soloist or the orchestra. Especially as the concert had started with a most vivid performance of Symphony No. 28 by Mozart. Personally, I enjoyed this more than anything else. The orchestra went through it with an ease and charm, it rarely acquires under other conductors when playing Mozart.

Mr Vavayiannis, far from turning out a strict academic interpretation, was yet restricted enough not to miss that irrepressible sense of humour, without which Mozart sounds just like a heavy joke.

The touching 2nd movement, and vigorous 1st and 4th, allowed him to display all his mastery in the Mozart field, in which he is quite unsurpassable by either of his two colleagues.

He is not to blame for the sense of difficulty with which the orchestra allowed themselves to follow his ardent tempo.

140
ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ
14-11-54

17 NOV. 1954

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

ΣΥΝΑΥΛΙΑΙ-ΡΕΣΙΤΑΛ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΥΠΟ ΤΟΝ κ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΝ — ΡΕΣΙΤΑΛ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ Σ. ΣΑΛΙΓΓΑΡΟΥ — Ο ΠΙΑΝΙΣΤΑΣ ΜΠΑΡΕΜΠΟΪΜ

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ Κ. Γ. ΒΩΚΟΥ

Ἀληθινὰ σπανίζουν οἱ περιπτώσεις ἐκεῖνες, ὅπου μὴ μουσικὴ προσφορά, παίρνει ξεχωριστὴ ὑπόστασις καὶ καλλιτεχνικὴ ἀνωτερότητα, πού δίκαια μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἡ ἐξω ἀπὸ κείνα — πού ἡ φθοροποιὸς μουσικὴ ρουτίνη ἔχει περιζώσει ἐδῶ καὶ κάμποσο καιρὸ — τὰ συμφωνικά προγράμματα τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας.

Ὁ Βαβαγιάννης ἀνέλαβε καὶ ἔφερε σὲ αἴσιο πέρασ τὴν προσπάθειά του, τῆς ἀναβατίσεως τοῦ ὑπὸ τὴν δὴνσιν τοῦ συμφωνικοῦ προγράμματος, τόσο στὴν ψυχολογημένη του κατάρτισι, ὅσο καὶ στὴν αἰσθητικὴ του ἐρμηνεία.

Ἡ καλλιτεχνικὴ συνείδησι τοῦ τόσο ἀποδοτικοῦ ἀρχιμουσικοῦ μας καὶ τὸ δημιουργικὸ του ὀρμέφυτο, φάνηκαν σ' ὅλο τους τὸ πλάτος καὶ τὴν ἀληθοφάνειά τους.

Σ' αὐτό μου τὸ σημείωμα δὲν νομίζω πὼς συντρέχει εἰδικὸς λόγος τεχνοκριτικῆς ἐπεκτάσεως καὶ μουσικοφιλοσοφικῶν ἀναλύσεων.

Ὁ Βαβαγιάννης σ' ὅλο τὸ πλάνο τῶν ἐρμηνειῶν του ἔδωσε ἕνα ἰδιαίτερο μὰ καὶ γοητευτικὸ καλλιτεχνικὸ φῶς. Ἡ ὀρχήστρα του σφιχτοδεμένη, «διανοητικὴ», ἀνάγλυφη στὰ χρώματά της, θεμελιωμένη πάνω στοὺς νόμους τῆς αἰσθητικῆς ἐκφράσεως, μεταβλήθηκε σ' ἕνα ἡχητικὸ σῶμα, ὅπου κυρία του ἀποστολῆς ἦταν νὰ μᾶς δώσῃ καὶ τὸ ἔκτακτο, καὶ ἔξω ἀπ' τὰ πλαίσια τῶν συνήθων συμβατισμῶν.

Κι' ὁ Βαβαγιάννης μὲ τὸ πρόγραμμά του τῆς Κυριακῆς, κατέδειξε ὅχι μόνον τὴν καλλιτεχνικὴ του προσωπικότητα ἀλλὰ καὶ τὸ πνευματικὸ του εἶ-

τὴν μουσικότητά του, στάθηκε ὡς ἀληθινὸς καλλιτέχνης διεθνοῦς κλάσεως.

Χειμαρρώδης στὶς σκάλες, στὰ «πασσάζ», στὴν φραστικὴ «ἐγκαλιτέ», στοὺς ἀκροβατισμούς πού ἐπιβάλλουν οἱ ἀτελεύτητες μεταθέσεις τῶν «ποζισιόν», πρόσφερε τὴν ἐρμηνεία ἐκείνη πού συναρπάζει, ἐδραιώνοντας τὸν καλλιτέχνη στὴν συνείδησι τοῦ ἀκροατοῦ. Καὶ διπλα στὸν ἐξαιρετὸ Κολάση, ἡ περίφημη πλαίσισις ἀπ' τὴν ὀρχήστρα, μὲ τὸν Βαβαγιάννη ἐπὶ κεφαλῆς, πού ὠλοκλήρωσε τὴν καλλιτεχνικὴ του κατάρτισι μὲ μιὰ ὑποδειγματικὴ ἐρμηνεία τῆς ἀκαδημαϊκῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Μπράμς.

Θος καὶ τὸν εὐγενικό του ἀγῶνα στὴν ἐπίτευξι τῆς ἀποστολῆς του.

Τέχνη καθαρὴ κάνει ὁ Βαβαγιάννης. Τέχνη «ἀσπιλὴ καὶ ἀμόλυντη». Καὶ μέρα μὲ τὴν μέρα ἀνεβαίνει στὴν συνείδησι ὅλων ἐκείνων πού ξέρουν νὰ ἐκτιμῶσιν μιὰ θαυμαστὴ μουσικὴ προσφορά.

Κι' εἶμαι βέβαιος πὼς τέτοιο δρόμο — δρόμο καλλιτεχνικῆς «ἠθικῆς» — θὰ τραβήξῃ ὁ Βαβαγιάννης.

Δὲν χρειάζονται τὰ πολλὰ σχόλια. Μὲ τὴν συμφωνία ἀριθ. 28 σὲ ντὸ μείζον τοῦ Μότσαρτ, κατεδείχθη σ' ὅλη τὴν λεπτομερειὰ τῆς γενικότητάς ἡ λεπτὴ διαίσθησι τοῦ ἀρχιμουσικοῦ: Διαυγῆς ἡ ὁμάδα τῶν ἐγχόρδων μὲ δοξάρι, γραφικὰ τὰ ξύλινα πνευστά, ἰσορροπία, διαίσθησι, ἡχητικὴ λεπτότητα, ἔδωσαν τὴν τέλεια μορφή καὶ τὴν αἰθέρια ἐρμηνεία.

Καὶ πάντα ὁ Βαβαγιάννης μὲ τὴν φλόγα καὶ τὸν παλμό του δὲν ἀφήνει εὐκαιρία πού νὰ μᾶς δώσῃ καὶ καινούργιο. Ἔτσι καὶ τώρα.

Ἕνας συνθετικὸς κολοσσὸς — οἱ παραλλαγές καὶ φούγκα — τοῦ Μάξ Ρέγκορ, πάνω σὲ θέμα τοῦ Μότσαρτ, εἶδαν γιὰ πρώτη φορά στὸν τόπο μας τὸ ἐρμηνευτικὸ τους φῶς μ' ἕνα σπάνιο τρόπο.

Μέσα ἀπ' τοὺς μαιάνδρους τῆς ἐνορχηστρωτικῆς διαγραφῆς πού πλασιῶνουν τὴ σειρά τῶν ὀκτῶ παραλλαγῶν, μὲ κατακλείδα τὴν δαιδαλώδη φούγκα, ὁ Βαβαγιάννης ἀπὸ μνήμης ἔκλεισε τὸ ἀριστοῦργημα αὐτὸ στὸ πλαίσιο μιᾶς ἀντάξις ἐρμηνείας.

Ἀπροσμέτρητη συγκίνησι σκόρπισε ἐν συνεχείᾳ ὁ βιολονίστας Βύρων Κολάσης, μὲ τὸ κονσέρτο τοῦ Μέντελσον — καλλιτέχνημα ἀφθαρτὸ στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων.

Βιολονιστικὸ διαμάντι πού λαμποκοπᾷ. Δεξιολογικὸ ἀγκάθι. Μιὰ ἀπ' τὰς λυδίας λίθους τῶν θειτουόζων τοῦ τετραχόρδου.

Ὁ Κολάσης, μὲ τὸν βελούδινο του ἤχο, τὴν τεχνικὴ του ρωμαλεότητα καὶ

ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΡΕ

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ ΧΩΡΙΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ

Ο Β. Κολάσης στο κοντσέρτο του Μέντελσον

ΝΕΩΝ 14-11-54

19 NOE. 1954

Μέσα στις τόσες ενδιαφέρουσες πρώτες εκτελέσεις που μας έχει δώσει ως τώρα ο κ. Θ. Βαβαγιάννης μία που αξίζει να σημειωθεί είναι του έργου του Μάξ Ρέγκερ «Παραλλαγές και φούγκες» επί θεμάτων του Μότσαρτ που παιχθήκε υπό την διεύθυνσή του στη συναυλία της Κυριακής. Δεν θέλαμε να πούμε μ' αυτό ότι μας ενθουσιάζει ή ιδέα του να γραφεί ένα τέτοιο επιβλητικό συμφωνικό έργο πάνω στο θέμα της σονάτας σε λα μείζονα του Μότσαρτ, μιάς από τις πολυτιμότερες κληρονομίες της όλης δημιουργίας του έτσι όπως είναι γραμμένη για πιάνο με τις δικές του παραλλαγές που αποτελούν ένα από τα τελειότερα πρότυπα του είδους. Μας ξενίζει μάλιστα πολύ λίγος να ακούμε αυτή την αϊθέρια φράση του που παιγμένη από κάθε αληθινό πιανίστα μας μεταφέρει πάντα σε άλλους κόσμους, να μας παρουσιάζεται εκτελούμενη από ένα συμφωνικό σύνολον και διη με έρωταποκρίσεις των ομάδων εγχόρδων, ξυλίνων κλπ. Τέτοια μελωδική γραμμή απεικονίζουσα μία κατάμονα ανάτασι που βγαίνει αμόρφητα από ψυχική ανάγκη υπό το συναισθηματικό του μεγαλείου της φύσεως, δεν έχει πιά την ίδια έξαρση όταν μπαίνει σε πλαίσια μιάς ομαδικής επίκλησης.

Και έπρεπε οι παραλλαγές αυτές και η φούγκα να γραφούν από έναν αληθινό μουσικό σαν τον Μάξ Ρέγκερ — που ήταν και βαθύς θαυμαστής του Μότσαρτ — για να ακούγονται με την ευλάβεια, με την οποία τις παρηκολούθησε το κοινό μας κατά την προχθεσινή συναυλία. Είναι αλήθεια πως από την τρίτη παραλλαγή το κοινό από την πέρα ακούσαμε όλο και πιο πολύ Ρέγκερ, τον αγνό αυτό μετακλασσικό που χωρίς να φθάσει σε ύψη ενός Μπράμς στέκεται όμως κι αυτός σαν ένας αξιοσέβαστος δημιουργός που η ιερωσύνη του δίνει την απήχσή της μέσα σε μία επίσης καθαρία άτμόσφαιρα. Η εκτέλεσις τόσο του Βιόλας όσο του Πρέστο και της φούγκας υπό την μαχητικότητα του κ. Βαβαγιάννη απέδιδε πλήρως την αρρενωπή έμπνευσή του συνθέτου ενώ στο Μόλτο σαστεντούτο μας περιέλαβε ένδοξο όλο το βάθος του εκφραστικού του κόσμου.

Θα έπρεπε γενικά να παίζονται πολύ συχνότερα τα έργα του Μάξ Ρέγκερ τόσο για όρχηστρα όσο για πιάνο και για μουσική δωματίου. Και εφ' όσον μιλήσαμε και για Μπράμς πρέπει να προσθέσουμε ότι η γνωστή 'Ακαδημαϊκή εισαγωγή του που παιχθήκε στο τέλος της συναυλίας αποτέλεσε την πιο εύαρμοστη κατακλείδα του προγράμματος. Ο μεγάλος Μπράμς μ' αυτό του το έργο άφησε μας δίνει την αληθινή του επιβλητικότητα με τις θυμικές επάφια του είχε απονεμηθεί ο τίτλος επιτίμου διδάκτορος της φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου του Μπρεσλάου.

Δεν θα είχαμε να προσθέσουμε για την εκτέλεση της Συμφωνίας αρ. 28 σε ντο μείζονα του Μότσαρτ που είναι ένα αληθινό διαμάντι μέσα στην όλη του συμφωνική δημιουργία, τίποτε περισσότερο από ότι γράφθηκε συχνά από της στήλης αυτής για τις έρμηνείες αυτών των έργων του συνθέτου που μας έδωσε ως τώρα ο κ. Βαβαγιάννης με τη συνεργασία των καλλιτεχνών της Κρατικής.

Ο διαλεχτός μας καλλιτέχνης του βιολιού κ. Β. Κολάσης ήταν όπως πάντα ο σύμφωνος και έκφραστος σολίστας που ζωντανεύει τα έργα που παίζει και μάλιστα όταν του παιρίζουν τόσο όπως το Κοντσέρτο του Μέντελσον. Η επιτυχία του ήταν πλήρης και στο 1ο μέρος και στο 'Αντάντε όπως τόσο ωραίες οι δεξιοτεχνικές αναλαμπές του στο φινάλ. Χειροκρατήθηκε με μεγάλον ένθουσιασμό από όλα τα κοινά.

ΑΛ. ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ

να μας γνωρίσει και την νεώτερη μουσική παραγωγή. Μ' αυτόν τον τρόπο προωθεί τη μουσική μας ζωή με τη βοήθεια που δίνει στο κοινό να έρχεται σε επαφή με τη μοντέρνα μουσική.

Η έκλογη όμως κάθε φορά του έργου που μας δίδεται σε πρώτη εκτέλεση, δεν είναι τόσο απλή όσο μπορεί να φαίνεται.

Πρέπει να εξυπηρετή πραγματικά τον σκοπό για τον οποίο και γίνεται.

Κι ο σκοπός αυτός δεν μπορεί να είναι άλλος παρά η ανάγκη να γνωρίσουμε, αφού δεν είναι δυνατόν όλα, τουλάχιστον τα πιο αντισπροσωπευτικά έργα της νεώτερης μουσικής παραγωγής.

Όταν μάλιστα σκεφθούμε ότι τα προγράμματα των συμφωνικών συναυλιών μας έχουν σταματήσει στην μουσική του προχθυσμένου αιώνα, νοιώθουμε την εύθυνη που έχει ο μασέτορας για την έκλογη ενός νέου έργου.

Μ' αυτό το πρίσμα, ποιά δικαιολογία άραγε υπάρχει για τη

χθεσινή εκτέλεση του Ρέγκερ; Τι προσέφεραν οι «Παραλλαγές και φούγκες» πάνω σ' ένα θέμα του Μότσαρτ;

Συνθέτης, που στάθηκε μεγάλος δάσκαλος στον καιρό του, μα δημιουργός που δεν μπόρεσε να συλλάβει τα αίτια της εποχής του, ο Ρέγκερ μας άφησε ένα έργο τυπικά ακαδημαϊκό. Ένα έργο που ακριβώς γιατί δεν αντιπροσώπευε καμιά εποχή και τις τάσεις της, στερείται προσωπικού στυλ.

Από την αρμονική αντίληψη έως την ενόρχηστρωση και γενικότερα τη φόρμα, ο Ρέγκερ εξακολουθεί να είναι προσκολλημένος στον τρόπο με τον οποίο έγραφαν ένα αιώνα πριν, όταν γύρω του τα πάντα έχουν αλλάξει. Όταν ο Ντεμπυσυ πρώτα και μετά ο Στραβίνσκυ, έχουν ανοίξει τους νέους δρόμους της μουσικής. Τους δρόμους, που ακολουθήσαν και ακολουθούν έκτοτε οι δεκάδες των νεωτέρων συνθετών. Να γιατί η χθεσινή εκτέλεση δεν πρόσθεσε τίποτα ούτε στον «συναίσθη-

ματικό μας κόσμο, ούτε στη γνώση μας».

Στη θέσι του πόσο πιο ενδιαφέρον θα είχε ένα ελληνικό έργο ή ένας Μπάχ, ένας Χαίντελ. Σκεφθήκαμε άραγε ποτέ, πόσα απ' τα πιο συχνά παιζόμενα έργα του Μπάχ ακόμα δεν ξέρουμε; Ε πόση χαρά δεν θ' ακούγαμε ένα κοντσέρτο του. Και αντ' αυτού έχουμε σε «πρώτη εκτέλεση» ένα έργο του Ρέγκερ, ένα έργο που έχει πεθάνει αμέσως με την γέννησή του.

Η εύθυνη δεν περιορίζεται μόνο στην υποχρέωση να μας διώσει κάθε τόσο μία «πρώτη εκτέλεση», αλλά στη μουσική που αυτή αντιπροσωπεύει.

Ο κ. Β. Κολάσης στο κοντσέρτο του Μέντελσον, για μία ακόμη φορά μας έπεισε για τα προσόντα — μουσικά και τεχνικά — που διαθέτει, και που τον τοποθετούν επί κεφαλής των διολιστών μας.

Παραλλήλα όμως, έχουμε και την υποχρέωση να ερωτήσουμε γιατί — όπως και στα καλύτερά του

τρίν λίγες μέρες στον «Παρνασσό», αφήνει συχνά να παρασυρθεί από τον τόσο έντονο συναισθηματικό του κόσμο επιταχύνοντας, συχνά, επικίνδυνα τα τέμπια, ε αποτέλεσμα ν' αλλοιώνεται, οι σπάνια, τόσο η ισορροπία όσο και η τεχνική καθαρότητα. Ε προσθέσουμε ότι η συμφωνία του Μότσαρτ, με την οποία άρχισε το πρόγραμμα, στάθηκε το απαραίτητο «θύμα» για την εκτέλεση του Ρέγκερ.

ΦΟΙΒΟΣ ΑΝΩΓΕΙΑΝΑΚΗΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

14-17 NOE. 1954

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

Η συμφωνία αρ. 28, σε ντο μείζ, του Μότσαρτ, οι Παραλλαγές και φούγκες σ' ένα θέμα του Μότσαρτ του Μάξ Ρέγκερ και η 'Ακαδημαϊκή Εισαγωγή του Μπράμς αποτελούσαν το πρόγραμμα του αρχιμουσικού κ. Θ. Βαβαγιάννη κατά την προχθεσινή συναυλία της Κρατικής 'Ορχήστρας 'Αθηνών.

Το δεύτερο από τα έργα που αναφέραμε παιζότανε για πρώτη φορά εδώ. Και πρέπει να συγχαρούμε τον κ. Βαβαγιάννη για την εκλογή.

Γιατί οι παραλλαγές αυτές (που τις έγραψε ο συνθέτης κατά το 1913) είναι ένα έργο, που κρατά από την αρχή ως το τέλος ζωηρό πάντα το ενδιαφέρον του ακροατή και ως τεχνική επίτευξη και ως μουσική προσφορά.

Συνδυάζει, δηλαδή, την τέχνη του γραφισματος με την έμπνευση.

Και, προχωρώντας περισσότερο στην ουσία και το καλλιτεχνικό αποτέλεσμα, μπορούμε να προσθέσουμε ότι οι παραλλαγές αυτές παρ' όλο, που αποτελούν μιάν αθύρναρκτη μουσική δημιουργία με πρωτότυπες τις επιδιώξεις και αξιώσεις, παρ' όλο που αποτελούν μουσικά κείμενα συναισθηματικού χαρακτήρα, ικανοποιούν και το άλλο σκέλος — την επιδίωξη, δηλαδή, της έπεξεργασίας στο καθαρά τεχνικό επίπεδο.

Ωρισμένες, ειδικότερα, από τις παραλλαγές αυτές (με κορύφωμα στην τελευταία, την όγδοη) είναι μουσικές σε όλες με αληθινή ποίηση και παλμό.

Το έργο είναι δύσκολο για να αποδοθεί όπως πρέπει.

Θα πει πολλές και συστηματικές δοκιμές.

Μολταυτα πρέπει να αναγνωρίσουμε, ότι οι ελκρινείς προσπάθειες και η αντίληψη, που χαρακτηρίζει τους μουσικούς μας, έκαναν και εδώ ώστε να μπουν τα πράγματα σ' έναν καλό δρόμο.

Βέβαια έλειπε το ανάγλυφο στην απόδοση των λεπτομερειών τεχνικής (ιδίως των διαφόρων φωνών της όρχηστρας) και συναισθηματος. (Τα δύο αυτά, άλλως τε, στην περίπτωση μιάς μουσικής, όπως του Ρέγκερ, είναι αλληλένδετα). Ένα μικρό παράδειγμα: η πρώτη παραλλαγή, όπως χρησιμοποίησε τον Μότσαρτ ως όρχηστρα εδώ ο Ρέγκερ, νομίζεις πως είναι ένα χρυσό φως, μία χρυσή φωτεινή σκόνη, που περιβάλλει, που λούζει πράγματα και μορφές.

14d

Θα μπορούσε ασφαλώς με την ανάλογη δυναμική και την «τοποθέτηση» του ήχου από την άποψη της ποιότητάς του, η έντύπωση αυτή να ήταν περισσότερο αληθινή, εκ των έσω, φυσικά, γιατί στη μουσική τούτη του Ρέγκερ δεν υπάρχουν εξωτερικά στοιχεία.

Επίσης στη Ρούγκα παρατηρήθηκαν μερικές ρυθμικές αστάθειες.

Πάντως η γενική γραμμή ήταν πραγματικά καλή και τούτο, όπως αναφέραμε, χάρη στις ελκρινείς προσπάθειες και την αντίληψη αρχιμουσικού και των συνεργατών του.

Και η χαρά μας είναι πραγματική γιατί η 'Ορχήστρα μας έδωσε μία πρώτη εκτέλεση τέτοιου έργου.

Η συμφωνία του Μότσαρτ αποδόθηκε κάπως βαρειά και με άτονη την εκφραση.

Πότε άρα γε θα φροντίσουν οι αρχιμουσικοί μας ώστε να εκλείψει το κακό τούτο (το βάρος), που, δυστυχώς, αποτελεί ένα από τα (αρνητικά) γνωρίσματα της όρχηστρας;

Σολίστ της συναυλίας ο βιολιστής κ. Βύρων Κολάσης.

Επαιξε το κοντσέρτο του Μέντελσον με τη θερμή εκτέλεση και την ωραία τεχνική, που χαρακτηρίζουν την καλλιτεχνική εξωτερικότητά του.

Θα έπρεπε ίσως μόνο να αποφύγει μερικές ελευθερίες στο τέμπο, κι' ακόμα, του ρυθμού, που κλονίζουν την αρχιτεκτονική του έργου έστω και αν το έργο τούτο βρίσκεται στις σφαίρες της ρωμαντικής μουσικής.

Η όρχηστρα, κάπως περισσότερο δυνατή σε ώριμα μέρη, έκάλυπτε τον σολίστ.

Τον κ. Κολάση ακούσαμε πριν λίγες μέρες στον «Παρνασσό», κατά την πρώτη χειμερινή συναυλία του Γαλλο-Ελληνικού Συνδέσμου.

Επαιξε ανάμεσα στ' άλλα τη Σονάτα σε λα μείζ. του Μπράμς, Καπρίς του Παγκανίνι (κατά διασκευή, με συνοδεία πιάνου, Συμανόφσκυ) το Ρόντο του Μότσαρτ και συνθέσεις Σκαλκώτα και Κωνσταντινίδη με λαμπρή τεχνική, αθρορητισμό, μουσικό ένστικτο, θερμό ήχο.

Δεν νομίζουμε όμως, ότι συμβιβάσονται με τη μουσική του Μπράμς το υπερβολικό «βιμπράτο» και η κάπως «αίσθησιακή» απόδοση της μουσικής αυτής.

Στο κεφάλαιο τούτο χρειάζεται στενή συνεργασία αισθήματος και πνεύματος.

Ωραιότατα απέδωσε ο κ. Κολάσης τις τόσο ενδιαφέρουσες ελληνικές συνθέσεις του προγράμματός του.

Δ.Α.Χ.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΑΣ ΖΩΗ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ Κ. Γ. ΛΥΚΟΥΔΗ

Με πρόγραμμα καταρτισμένο με συνθέσεις ιδιαιτέρου μουσικού ενδιαφέροντος, έδόθη και η δεύτερη συναυλία της Κρατικής Όρχηστρας, υπό την διεύθυνση του κ. Βαβαγιάννη, και με σολίστ ένα από τους κορυφαίους βιολιστές μας, τον κ. Κολάση, χωρίς και τη φορά αυτή, η εβδομαδιαία βασική μουσική έκδηλωση της πρωτεύουσας να προσελκύσει όσο έπρεπε τους μουσόφιλους. "Ας ελπίσουμε πως η παρουσία στο ανάλογο του αρχιμουσικού, της ξένης μουσικής προσωπικότητας που θα διευθύνει την προσεχή συναυλία, θα γίνει αίτια να ξαναδρούν το δρόμο που οδηγεί στον «Όρφέα» όλοι όσοι προς το παρόν φαίνεται πως αγνοούν την ύπαρξη των συναυλιών αυτών! "Η υπ' αριθ. 28 εις ντό μείζονα συμφωνία του Μότσαρτ, με την οποία άρχισε η συναυλία, κρύβει, όπως συχνά συμβαίνει με τα έργα του μεγαλοφυούς παιδιού του Ζάλτσμπουργκ, αρκετές δυσκολίες, σχετικές με την τεχνική διαύγεια, που άφορουν τους εκτελεστές της όρχηστρας, καθώς και την γενικότερη δυσκολία που ένυπάρχει στην ταυτόχρονη και συγχρονισμένη απόδοσι. Διότι, εάν παραδεχτούμε πως κάθε εκτελεστής ενός έγχόρδου αίφνης όργάνου αντιμέτωπος έστω με εύχρηστα την φρεσκάδα και την ιδιομορφία της Μοτσαρτίου τεχνικής, ή προϋπόθεσι πως το σύνολον των μουσικών της Κρατικής, ύπακουοντες στο τέμπο και τις προθέσεις του αρχιμουσικού, έπαιξαν με την ίδια έσωτερική συνοχή αντίληψως, ή προϋπόθεσι νομίζω αυτή ήταν καταφανώς άπουσα. Το άκουσμα που στην συναυλία της περασμένης Κυριακής, άξιζει να χαρακτηρισθί σαν μια ξεχωριστή έπίτευξι αρχιμουσικού και εκτελεστών, είναι οι «Παραλλαγές και φούγκα επί θέματος του Μότσαρτ», έργο που έδωσε στον Μάξ Ρέγκερ την ευκαιρία να άραδιάσει με άπαράμιλλη τέχνη ένα πλούτο γνώσεων και συναισθημάτων, που σπάνια έχουν δει το φώς μετά τις παραλλαγές που έγραψε ο Μπάχ για το μαθητή του Goldberg. Πρόκειται για μια πρώτη έκτέλεσι που διεκρίθη από μια φροντισμένη απόδοσι, πίσω από την οποία διεφάνετο το κέφι με το οποίο οι μουσικοί έρμήνευσαν μια από τις πλέ-

Απόκομμα ΒΗΜΑΤΟΣ 14-11-54

Χρονολογία

20. NOE. 1954

Προγρ.
122

ον αντιπροσωπευτικές σελίδες της νεοκλασικής γερμανικής μουσικής παραγωγής. Βεβαίως στην όρμη της έμπνευσως του ο νεοροπαθής μουσουργός απομακρύνεται συχνά από το κεντρικό θέμα, αλλά ή απομάκρυνσι αυτή έχει τόσο ενδιαφέρουσα πλοκή, ώστε μπορούμε να πούμε πως το ίδιο θέμα που και ο Μότσαρτ παρουσιάζει με παραλλαγές στην άρχη της δωδεκάτης «σινάτας του για πιάνο, χρησιμεύει στον Ρέγκερ για ξεκίνημα στην άριστουργηματική αυτή δημιουργία. Έντεχνα και με άπόλυτη κατοχή της παρτιτούρας ο αρχιμουσικός της συναυλίας κ. Βαβαγιάννης ώδήγησε την όρχηστρα του και παρουσίασε άνάγλυφα το πολύπλευρο ενδιαφέρον που περικλείει το ρωμαλέο αυτό μουσούργημα. (Ο κ. Κολάσης, που τη φορά αυτή είχε άναλάβει την έρμηνεία του κοντσέρτου του Μέντελσον, είναι ώρισμένος ο βιολιστής-έκπληξις. Βλέποντας πάντα με χαρά τον άθλητοφανή βιρτουόζο να φθάνει στο προσκήνιο, άρχίζει κανείς να μην είναι δέβαιος για τον τρόπο με τον οποίο πρόκειται ν' αντιμετώπισει την καλλιτεχνική άποστολή του. Διότι ύστερ' από τις άξέχαστες έρμηνείες που μάς έχει χαρίσει των κοντσέρτων του Έλγκαρ, του Κατατουριάν και ιδιαίτερα την περσινή του Μπετόβεν, έρμηνείες που άποτελούν, κατά τη γνώμη μου, σταθμούς στην καριέρα του, εμφανίζεται, όπως την περασμένη Κυριακή κατά τρόπο που μάς άφίνει ένα αίσθημα λύπης. Και λυπούμεθα ειλικρινά διότι στο πρόσωπο ενός γεννημένου βιολιστού, που έχει ό,τι χρειάζεται για να φθάσει στην κορυφή της καλλιτεχνικής Ιεραρχίας του τόπου του, διαβλούμε μερικές φορές τον χειροκροτηματοθήρα βιρτουόζο, που παρουσιάζεται με τεχνικές και μουσικές άτέλειες που μάς φέρνουν άπαισιόδοξες σκέψεις για το μέλλον του. "Όταν, την περασμένη Κυριακή, έτελείωσαν οι ένθουσιώδεις έκδηλώσεις του κοινού, άρχισα να διερωτώμαι: "Επιτρέπεται σ' ένα δεξιόταχνη της σειράς του Κολάση να παίξει το πρώτο μέρος του κοντσέρτου του Μέντελσον

με τόσες τονικές ανακρίβειες νοητό, για ένα νέο καλλιτέχνη, ο οποίος ή εμφάνισι είναι ή ποιήσι του άνδρισμού, ν' άρκετο... παρθενικό και άηχο αυτό μο, που μεταβάλλει τη συ του σε μια συναυλία, εις αντί να είναι άκουσμα; "Υσ τόσα χρόνια που το τελευταίο κοντσέρτου αυτού παί την πιδ άνάλαφρη τοξαρία ρεί να έπιτύχει ένας β που βασίζεται ο πολυπροι καλλιτέχνης μας για να με άρδην το μουσικό νόημα του μου αυτού φινάλε, παίζοντι τοξαρίες που αντί για σπ σαν την έντύπωσι έκτυφλωτ βολέων; Με το ν' άναγνωρίσ στην όλη έκτέλεσι και ιδιαί άργό, δεύτερο μέρος, είχε

"Ητανε εξαιρετικά ευπρόδεκτη ή προσφορά του κ. Βαβαγιάννη στην τελευταία συμφωνική συναυλία της κρατικής όρχηστρας.

Και κυρίως όχι τόσο για την ώραία απόδοσι της συμφωνίας του Μότσαρτ σε ντό μείζ. (άρ. 28), ούτε για το πασίγνωστο κοντσέρτο για βιολι του Μέντελσον, που έξετέλεσεν όμολογουμένως θαυμάσια ο κ. Κολάσης ή για την ύπερ το δέον «Ακαδημαϊκήν» εισαγωγήν του Μπράμς, αλλά γιατί μάς χάρισε σε πρώτη έκτέλεσι για τας Αθήνας ένα θαυμάσιο, όσο και θαυστόχαστο έργο του Μάξ Ρέγκερ τις «Παραλλαγές και φούγκα για όρχηστρα, επάνω σ' ένα θέμα του Μότσαρτ».

Ο Μάξ Ρέγκερ είνε μια από τις σημαντικές μεγαλοφυίες που έχουν εμφανισθί στη μεταβαγκενερική γερμανική μουσική.

"Αν και απέθανε νέος, το έργο του είνε εξαιρετικά έκτεταμένο, εξαιρετικά ενδιαφέρον σε ποιότητα. Γιατί ο Ρέγκερ αν και ζούσε στην εποχή που άρχιζε να μεσουρανή στη Γερμανία το άστρο του Ριχάρδου Στράους και στη Γαλλία ο Κλαύδιος Ντεμπυσσύ, δεν έπηρεάσθηκε ούτε από το δραματικό πάθος και τη δυναμικότητα του πρώτου, ούτε από τη λεπτή αισθαντικότητα του δεύτερου.

Ακολούθησε ένα δικό του δρόμο που τον έφερνε κατ' ευθείαν στις πηγές της παλιάς γερμανικής τέχνης των Καντόρων και μουσικοδιδασκάλων, που σκυμμένοι επάνω στα πληκτρα του εκκλησιαστικού τους όργάνου ή του κλαβιτσέμπλου σχεδιάζαν μουσική, έκαλλιέργουσαν τις παλιές πατροπαράδοτες μουσικές μορφές και άφιναν την ψυχή τους να τραγουδά ή οράνιες μελωδίες και τα δάχτυλά τους να δοκιμάζουν καινούργια πρωτόφαντα άρμονικά συμπλέγματα.

Γι' αυτό ή μουσική του Ρέγκερ είνε καθαρά μουσική, σπανιότατα επιζητεί να κερδίση τον άκροατή του με έπίδειξι των χρωμάτων της όρχηστρας ή με έμπρεσσιονιστικές άρμονίες.

Η διαφωνία δεν χρησιμοποιείται για τη χαρά της διάφωνης προατριβής, αλλά έρχεται σαν λογική συνέπεια των μελωδικών γραμμών, που διαίνονται από μια πλουσιώτατη πολυφωνική κίνησι.

Γιατί ο Μάξ Ρέγκερ ήτανε μαζί με τα άλλα ένας θαυμάσιος Κοντραποντίστας. "Ισως ο τελευταίος έμπνευσμένος πολυφωνιστής που συνέχιζε με νεώτερα μέσα το έργο του μεγάλου Σεβαστιανού Μπάχ.

Γι' αυτό έπαναλαμπάνω όφείλωμε να εύχαριστήσωμε τον κ. Βαβαγιάννη και την όρχηστρα, που δεν έ-

φείσθησαν κόπων και μάς έδωσαν ένα τόσο ώραίο και τόσο άγνό μουσικό έργο σαν τις παραλλαγές αυτές του Ρέγκερ επάνω σ' ένα θέμα του Μότσαρτ.

Το θέμα αυτό του Μότσαρτ από τη σπουδή για πιάνο σε λα μείζ. ει νε γνωστότατο, το ξέρουν και το παίζουν όλες οι μαθήτριες της μέσης σχολής των Ωδείων σε όλο τον Κόσμο.

Ο ίδιος ο Μότσαρτ το χρησιμοποεί και αυτός σαν θέμα για να κεντήσει επάνω του ώραίες άπλές και άνάλαφρες παραλλαγές.

Ο Ρέγκερ το αναπτύσσει σε ένα καταπληκτικό ήχνο οικοδόμημα, όπου μπορεί κανείς να πη πως το θέμα αυτό άποτελεί το θεμέλιο του.

Δεν ξέρουμε τί να πρωτοθαυμάσουμε: την ώραία ήχητικότητα ή την άφάνταστη μουσική σοφία, που κατορθώνει όμως να κρύβεται γυρω από τα αισθηματικά λουλούδια που προβάλλουν από κάθε παραλλαγή σαν τον κισσό που περιβάλλει τον κορμό ενός αινιόβιου δέντρου.

Το έργο καταλήγει σε μια περίτεχνη φούγκα όπου Πνεύμα και Γνώση και Τέχνη ένώνονται σε ένα άπο τα πιδ μοναδικά σύνολα που μπορεί να δώση ή άπόλυτη μουσική του άνάμικτου πολύφωνου ύφους.

Η έκτέλεσις έτιμούσε, πράγματι και τον κ. Βαβαγιάννη και την όρχηστρα και τους συγχάρω από την καρδιά μου.

2-11-1954
"Ισως οι «αναπνοές» που άφρίζουν τη μια παραλλαγή από την άλλη να έπρεπε να είνε συντομότερες, ώστε να μη ξεγελιέται το Κοινό πως το έργο τελειώνει και να μην έσπώη σε άκαιρα χειροκροτήματα. Θοιάμβο αληθινά άπεκείμινεν ο κ. Κολάσης με την έρμηνεία του κοντσέρτου του Μέντελσον για βιολι και όρχηστρα.

Το Κοινό, έξαλλο από ένθουσιασμό έπευφήμισε τον λαμπρό καλλιτέχνη που άποτελεί αληθινό φαινόμενο μέσα στη μουσική μας ζωή.

Θά τον έλεγα Ιεροπόστολο της Μουσικής στην Ελλάδα. Γιατί ο Κολάσης, φτασμένος πια στην ολοκλήρωσι της τεχνικής και της τέχνης του όργάνου του, κάνει κάτι που δεν έφρόντισαν, ούτε τα ίδρύματα, ούτε το Κράτος να κάνουν: ευπνάνει το ενδιαφέρον και την αγάπη της Μουσικής σε όλη την Ελλάδα, από την Πελοπόννησο ως την Μακεδονία και από την Κέρκυρα ως τη Ρόδο και τα άποτελέσματα είνε καταπληκτικά. "Ετσι ο Κολάσης ένει έξελιχθί από παναθηναϊκή σε πανελλήνιο φυσιογνωμία και ή υποδοχή που του έπεφύλαξε το Κοινό στην ώραία του έρμηνεία του κοντσέρτου του Μέντελσον, στάθηκε μια δίκαιη άναγνώρισις ενός λαμπρού και άκάματου δεξιόταχνη, από τους λίγους που ένει να καμαρώση ή μουσική Ελλάδα.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΑΣ ΖΩΗ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ Κ. Γ. ΛΥΚΟΥΔΗ

Απόκομμα ΒΗΜΑΤΟΣ 14-11-54

Χρονολογία 20. ΝΟΕ. 1954

Προγρ.
122

Με πρόγραμμα καταρτισμένο με συνθέσεις ιδιαίτερου μουσικού ενδιαφέροντος, εδόθη και η δεύτερη συναυλία της Κρατικής Όρχηστρας, υπό την διεύθυνση του κ. Βαβαγιάννη, και με σολίστ ένα από τους κορυφαίους βιολιστές μας, τον κ. Κολάση, χωρίς και τη φορά αυτή, η εβδομαδιαία βασική μουσική έκδηλωση της πρωτεύουσας να προσελκύσει όσο έπρεπε τους μουσόφιλους. "Ας ελπίσουμε πως η παρουσία στο ανάλογο του αρχιμουσικού, της ξένης μουσικής προσωπικότητας που θα διευθύνει την προσεχή συναυλία, θα γίνει αίτια να ξαναβρούν το δρόμο που οδηγεί στον «Όρφέα» όλοι όσοι προς το παρόν φαίνεται πως αγνοούν την ύπαρξη των συναυλιών αυτών! 'Η ύπ' αριθ. 28 εις ντό μείζονα συμφωνία του Μότσαρτ, με την οποία άρχισε η συναυλία, κρύβει, όπως συχνά συμβαίνει με τα έργα του μεγαλοφυούς παιδιού του Ζάλτσμπουργκ, αρκετές δυσκολίες, σχετικές με την τεχνική διαύγεια, που άφορουν τους εκτελεστές της όρχηστρας, καθώς και την γενικότερη δυσκολία που ένυπάρχει στην ταυτόχρονη και συγχρονισμένη απόδοσι. Διότι, εάν παραδεχτούμε πως κάθε εκτελεστής ενός έγχόρδου αΐφνης όργάνου αντιμετώπισε ίσως με ευχέρεια την φρεσκάδα και την ιδιομορφία της Μοτσαρτίου τεχνικής, η προϋπόθεσι πως το σύνολον των μουσικών της Κρατικής, υπακούοντες στο τέμπο και τις προθέσεις του αρχιμουσικού, έπαιξαν με την ίδια έσωτερική συνοχή αντίληψως, η προϋπόθεσι νομίζω αυτή ήταν καταφανώς άπούσα. Το άκουσμα που στην συναυλία της περασμένης Κυριακής, αξίζει να χαρακτηρισθί σαν μια ξεχωριστή επίτευξι αρχιμουσικού και εκτελεστών, είναι οι «Παραλλαγές και φούγκα επί θέματος του Μότσαρτ», έργο που έδωσε στον Μάξ Ρέγκερ την ευκαιρία να άραδιάσει με άπαραμιλλη τέχνη ένα πλούτο γνώσεων και συναισθημάτων, που σπάνια έχουν διη το φώς μετά τις παραλλαγές που έγραψε ο Μπάχ για το μαθητή του Goldberg. Πρόκειται για μια πρώτη έκτέλεσι που διεκρίθη από μια φροντισμένη απόδοσι, πίσω από την οποία διεφαίνετο το κέφι με το οποίο οι μουσικοί έρμήνευσαν μια από τις πλέ-

ον αντιπροσωπευτικές σελίδες της νεοκλασικής γερμανικής μουσικής παραγωγής. Βεβαίως στην όρμη της έμπνεύσεως, του ο νευροπαθής μουσουργός απομακρύνεται συχνά από το κεντρικό θέμα, αλλά η άπομάκρυνσι αυτή έχει τόσο ενδιαφέρουσα πλοκή, ώστε μπορούμε να πούμε πως το ίδιο θέμα που και ο Μότσαρτ παρουσιάζει με παραλλαγές στην αρχή της δωδεκατης σονάτας του για πιάνο, χρησιμεύει στον Ρέγκερ για ξεκίνημα στην άριστουργηματική αυτή δημιουργία. Έντεχνα και με άπόλυτη κατοχή της παρτιτούρας ο αρχιμουσικός της συναυλίας κ. Βαβαγιάννης ωδήγησε την όρχηστρα του και παρουσίασε ανάγλυφα το πολύπλευρο ενδιαφέρον που περικλείει το ρωμαλέο αυτό μουσούργημα. Ο κ. Κολάσης, που τη φορά αυτή είχε αναλάβει την έρμηνεία του κοντσέρτου του Μέντελσων, είναι ώρισμένως ο βιολιστής - έκπληξις. Βλέποντας πάντα με χαρά τον άθλητοφανή βιρτουόζο να φθάνει στο προσκήνιο, αρχίζει κανείς να μην είναι δέβαιος για τον τρόπο με τον οποίο πρόκειται ν' αντιμετώπισει την καλλιτεχνική άποστολή του. Διότι ύστερ από τις άεχαστες έρμηνείες που μάς έχει χαρίσει των κοντσέρτων του Έλγκαρ, του Κατσατουριάν και ιδιαίτερα την περσινή του Μπετόβεν, έρμηνείες που αποτελούν, κατά τη γνώμη μου, σταθμούς στην καριέρα του, εμφανίζεται, όπως την περασμένη Κυριακή κατά τρόπο που μάς άφίνει ένα αίσθημα λύπης. Καί λυπούμεθα ελκρινά διότι στο πρόσωπο ενός γεννημένου βιολιστού, που έχει ό,τι χρειάζεται για να φθάσει στην κορυφή της καλλιτεχνικής ιεραρχίας του τόπου του, διαβλέπουμε μερικές φορές τον χειροκροτηματοθήρα βιρτουόζο, που παρουσιάζεται με τεχνικές και μουσικές ατέλειες που μάς φέρνουν άπαισιόδοξες σκέψεις για το μέλλον του. Όταν, την περασμένη Κυριακή, έτελείωσαν οι ένθουσιώδεις έκδηλώσεις του κοινού, άρχισα να διερωτώμαι: Έπιτρέπεται σ' ένα δεξιότηχνη της σειράς του Κολάση να παίζει το πρώτο μέρος του κοντσέρτου του Μέντελσων

με τόσες τονικές ανακρίβειες; Είναι νοητό, για ένα νέο καλλιτέχνη, του οποίου η εμφάνισι είναι η προσωποποίηση του άνδρισμού, ν' άρκείται εις το... παρθενικό και άηχο αυτό παίξιμο, που μεταβάλλει τη συμμετοχή του σε μια συναυλία, εις εμφάνισι αντί να είναι άκουσμα; Ύστερ από τόσα χρόνια που το τελευταίο μέρος του κοντσέρτου αυτού παίζεται με την πιο άνάλαφρη τοξαρία που μπορεί να έπι τ ύ χ ε ι ένας βιολιστής, που βασίζεται ο πολυπροικισμένος καλλιτέχνης μας για να μεταβάλλει άρδην το μουσικό νόημα του περίφημου αυτού φινάλε, παίζοντάς το με τοξαρίες που αντί για σπίθες έδωσαν την έντύπωση έκτυφλωτικών προβολέων; Με το ν' άναγνωρίσουμε ότι στην όλη έκτέλεσι και ιδιαίτερα στο άργό, δεύτερο μέρος, είχε στιγμές

αίσθηματικής εξάρσεως, και ότι τη φορά αυτή δεν έδασάνισε πολυ με το τρέξιμό του τους μουσικούς που τον συνόδεψαν και τον έπευφήμησαν, είναι νομίζω πολυ λίγο για μια βιολιστική αξία σαν τον Κολάση.

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΜΠΑΡΕΜΠΟ-Ι·Μ

Ο χώρος μου άφαιρεί τη δυνατότητα να επέκταθώ σε κρίσεις για το πιανιστικό φαινόμενο που παρουσιάζει ο δωδεκαετής αυτός καλλιτέχνης. Άρκομαι σήμερα να είπω ότι δεν πρόκειται για παιδί-θαύμα, αλλά για ένα θαυμάσιο πιανίστα έν μικρογραφία, του οποίου τα σπάνια μουσικά και πιανιστικά χαρίσματα θα έζηλευσαν πολλοί καθιερωμένοι και διάσημοι συνάδελφοί του.

Γ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

ΑΘΗΝΑ: 14-11-54
19.11.1954

150

Προγρ.
122

ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΤΟ ΡΕΣΙΤΑΛ ΤΟΥ Γ. ΘΕΜΕΛΗ ΜΕ ΕΡΓΑ ΣΟΠΕΝ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ της Κρατικής Όρχηστρας, την περασμένη Κυριακή, με την εξαιρετική ποιότητα της απόδοσής της θυμίζει τα λόγια του Γκαίτε ότι ένα έργο τέχνης πρέπει να δίνει την εντύπωση ενός τέλει αυτοσχέδιου, αλλά ο θεατής ή ο ακροατής δεν πρέπει να καταλαβαίνει πόσο κόπος κρύβεται πίσω από το φαινομενικό αυτό αὐθόρμητο.

Η όρχηστρα και ο αρχιμουσικός κ. Θ. Βαβαγιάννης είχαν δίχως αμφιβολία τονασθή σκληρά για να επιτύχουν μια τόσο ισορροπημένη απόδοση, όχι μόνο στο νόημα, αλλά και στην ατμόσφαιρα των έργων, που εκτελέστηκαν, χω-

Ο Μπράμς σε ηλικία είκοσι χρόνων το 1853.

ρίς να καταστρέφει καμιά φανερά προσπάθεια (έκτος από τον Μέντελσον) την εντύπωση μιας άγνης μουσικότητας.

Στη «Συμφωνία αριθ. 28 σε Ντο μείζ.» ο Μότσαρτ είναι κιόλας, παρ' όλη τη νεαρή ηλικία του, «το λεπτό πνεύμα του φωτός και της άγας», όπως είπε γι' αυτόν ο Βάγκνερ. Στο έργο του αυτό βλέπει κανείς μια πιο προσεκτική επεξεργασία των θεμάτων, σχετικά με τις προηγούμενες συμφωνίες του. Όσο για την απόδοσή της από την όρχηστρα, ξεχωρίζουν τα «τέμπι» του πρώτου και τετάρτου μέρους, ή ούρανια απαλότητα των βιολιών στο δεύτερο και η δροσιά των ίδιων στο τρίτο. Το σύνολο ήταν φωτεινό κι' ανάλαφρο.

Το δεύτερο έργο της συναυλίας «Παραλλαγές και Φούγκα πάνω σε θέμα του Μότσαρτ» του Μάξ Ρέγκερ ήταν μια αποθέωση του μεγάλου μουσουργού. Ο Ρέγκερ ξεκίνησε σχεδόν από την ίδια αφετηρία, με τον Σάινμπεργκ και άλλους της γενιάς του, δηλαδή: Να εκφράζει εξαιρετικά πράγματα, να δείχνει μια κλίση προς το φανταστικό και μια αγάπη για τη μεγαλοπρέπεια στα έκφραστικά μέσα. Ο Ρέγκερ όμως διαλέγει αντίθετα από τους άλλους της εποχής του συντηρητικά μέσα για να δαμάσει τις αχαλίνωτες δυνάμεις της δημιουργίας του. Η εκφραστικότητα του βασίζεται κυρίως στην αρμονία. Ο ήχος γι' αυτόν δεν είναι ένα μέσον διασκέδασης, αλλά μια βοήθεια για να εμβαθύνει την έκφραση.

Το ν' ανάλυση και να ποικίλη μια μελωδία είναι για τον Ρέγκερ ένας τρόπος να μη χάνεται στον φανταστικό κόσμο του. Η προτίμησή του για τις παραλλαγές πάνω σε κλασσικές μουσικές ιδέες εξηγείται ίσως από το γεγονός ότι ήθελε πάντα να γράψει συμφωνίες, αλλά του έλειπε το ουσιαστικό: Η δημιουργική συμφωνική ιδέα. Όταν όμως εύρισκε την ιδέα αυτή σε άλλους μπορούσε να χρησιμοποιήσει αυτό που είχε κυρίως, δηλαδή μια τέλεια μαεστρία στην ένορχηστρωση και την ικανότητα να εκμεταλλεύεται έντελώς ένα θέμα με πολλαπλές εκφράσεις. Γι' αυτό οι παραλλαγές του είναι τα πιο σημαντικά έργα του για όρχηστρα, αλλά δεν φτάνουν σε δημιουργική δύναμη τα έργα του για εκκλησιαστικό όργανο και μουσική δωματίου.

Η έρμηνεία ήταν προσαρμοσμένη απόλυτα στην ιδέα του μουσουργού. Ακολουθούσε μερικές φορές το στυλ και την ατμόσφαιρα του πρωτοτύπου του Μότσαρτ κι' άλλοτε έδειχνε τι θα αισθανόταν ο Ρέγκερ, ακούγοντας το βασικό θέμα. Κι' εδώ ακριβώς η έρμηνεία υπογράμμισε τη διαρκή έναλλαγή της πλαστικότητας και γενικά την τολμηρή ένταση της όρχηστρας.

Ακολουθούσε κατόπιν το «Κοντσέρτο για βιολί» του Μέντελσον, ένα έργο με θαυμαστή ενότητα μορφής και ουσίας, όπου το μεγαλύτερο βρίσκεται στην απλότητα και το ασύγκριτο θελητήριο του στην αβρότητα. Σολίστ ήταν ο κ. Λύρων Κολάσης, που διεκρίνεται όπως πάντα με την άσπρη τεχνική του, την ειλικρίνεια του αισθηματος και μ' ένα «τουσέ», που δεν θα μπορούσε ποτέ κανείς να το επιθυμήσει πιο τρυφερό και πιο απλό, μολονότι η όρχηστρα δεν τον διευκόλυνε πάντα εξ αιτίας του ελαττωματικού συγχρονισμού στο πρώτο και το τρίτο μέρος.

Η συναυλία έκλεισε με την «Ακαδημαϊκή εισαγωγή» του Μπράμς. Εύτυχως έχει περάσει πια η εποχή που με κάποια περιφρόνηση έκριναν αυτό το έργο, έπειθε πολλά φοιτητικά τραγούδια αποτελούσαν τη βάση του με την ευθυμία τους και την αφέλειά τους. Αλλωστε, ως μην ξεχνούμε ότι και οι πιο μεγάλοι μουσουργοί, από τον Χαίντελ ως τον Μπετόβεν δεν θεωρούσαν ότι ήταν άναξίό τους να γράψουν διασκεδαστική μουσική.

Ο τρόπος του Μπράμς να συγκεντρώνει τα θέματα για ν' αποτελέσουν ένα εύθυμο σύνολο και να εκμεταλλεύεται την ικανότητά του για μια πλήρη και άμωγη ένορχηστρωση με την ποικιλία των «διαθέσεων» στα διάφορα όργανα, όπου το ένα αφυπνίζει το άλλο μ' ένα τραγούδι, δείχνουν τη βαθειά αισθησία του χιούμορ που είχε ο Μπράμς.

Η έκτελεση της εισαγωγής αυτής ήταν από τις πιο λαμπρές, παρ' όλο το πνευστά δεν ήταν και τόσο καθαρά στην αρχή. Κι' όλη η έρμηνεία ήταν έμφυχαμένη από τον ίδιο οίστρο που είχε κυριαρχήσει στην έρμηνεία του Μπράμς.

Ο εξαιρετικός πιανίστας κ. Γ. Θέμελης έδωσε προχθές ένα λαμπρό ρεσιτάλ στο «Κεντρικό» με έργα Σοπέν. Για τον μοναδικό αυτό καλλιτέχνη, που μας δόθηκε συχνά η ευκαιρία να εξάβουμε το αὐθεντικό ταλέντο του και την βαθειά κατανόηση των έργων που έρμηνεύει, δεν έχουμε να προσθέσουμε κι' αυτή τη φορά, παρά μεγάλους επαινούς για την άγνη συγκίνηση που έχάρισε στους ακροατές του με την απασάλλη έρμηνεία του.

ΔΙΔΥ ΣΠΕΡΕ — ΔΡΑΚΟΥ

ΑΔΥΝΗΣ

14-11-54

15.11.1954

Από τις συναυλίες

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ — Ο ΒΙΟΛΙΣΤΗΣ ΛΥΡΩΝ ΚΟΛΑΣΗΣ

ΤΗΣ κ. ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Ο μαέστρος Βαβαγιάννης μας προσέφερε στο πρόγραμμά του αυτής της Κυριακής, ένα ωραίο και ιδιαίτερα ενδιαφέρον έργο, τις «Παραλλαγές και Φούγκα» σ' ένα θέμα του Μότσαρτ, του Μάξ Ρέγκερ. Ο Μάξ Ρέγκερ είναι μια μεγάλη μορφή στην ιστορία της Μουσικής. Σύγχρονος των Μάλερ, Στράους, Πφίτσνερ, στέκεται, ως τόσο, παρ' όλη τους και συγγενεί πνευματικά πολύ περισσότερο με το Μπράμς γιατί, όπως κι' εκείνος, είναι ο γεμάτος συνέπεια και λογική υπερασπιστής της «απόλυτης μουσικής», ο αυστηρός τηρητής της κλασσικής φόρμας με τη διαφορά ότι στρέφεται στο παρελθόν, πέρα απ' τον Μπράμς και ζωντανεύει προκλαστικές φόρμες και προκλαστικό «ύψη» με μια πρωτοφανή και καταπληκτική δύναμη και φαντασία στην αντιστικτική και πολυφωνική τέχνη, στους άρμονικούς του συνδυασμούς, όπου βρίσκουμε ήδη πυρήνες της σημερινής «μοντέρνας» μουσικής. Ανάμεσα στα έργα του Ρέγκερ, δεν υπάρχει παρά η «Σούιτα Μπαϊκλίν», που έχει κάποια σχέση με την «προγραμματική» μουσική, με το Συμφωνικό Ποίημα. Τίποτ' άλλο. Σίγουρα το «Εκκλησιαστικό Όργανο, όπ' όπου ξεκίνησε ο Ρέγκερ — σπουδαίος οργανίστας — έχει παίξει σημαντικό ρόλο στην τέχνη του...

Τι δεν δημιουργεί πάνω σ' αυτό το απλό θέμα του Μότσαρτ!.. Ένα ολόκληρο ήχητικό οικοδόμημα, ολόλαμπρο, φωτεινό, όπου κάθε λεπτομέρεια αποτελεί μια χαρά για την ακοή. Γιατί τίποτα σ' αυτήν την τέχνη δεν μένει ψυχρή, σχολαστική τεχνική — όλα είναι έμπνευσις κι' η τεχνική δεν είναι κάτι το ξεχωριστό, είναι, όχι τμήμα, αλλά αὐτή καθαντή η έμπνευσις. Όκτω παραλλαγές, με τόσο διάφορη ατμόσφαιρα, τόσο φαντασία και τόσο έσωτερική, στενή ένωση, ως τη γεμάτη χαρά και τόσο ελευθερωμένη από κάθε αὐστηρότητα φούγκα.

Αλλά πρέπει να πω πως η έρμηνεία του κ. Βαβαγιάννη υπήρξε πραγματικά υπέροχη. Ο μαέστρος ήξερε να εμβαθύνει και ν' αποδώσει κάθε λεπτομέρεια με την πιο αυστηρή ακρίβεια, να ρυθμίσει τα ήχητικά πεδία με την κατάλληλη «δόσι» δυναμικότητας, ν' αναδείξει πλαστικά τις μελωδίες, με μια ζηλευτή ελευθερία και ρευστότητα παρ' όλη την ακριβολογημένη προσήλωσή στο ρυθμό. Ήταν μια απ' τις πιο μεγάλες επιτυχίες του Βαβαγιάννη και της όρχηστρας μας.

Στην αρχή του προγράμματος μια ωραία έκτελεσις της Συμφωνίας αριθ. 28 του Μότσαρτ καί στο τέλος η «Ακαδημαϊκή Εισαγωγή» του Μπράμς. Ανάμεσα όμως, το Κοντσέρτο για βιολί του Μέντελσον, το γοητευτικό αυτό έργο, έρμηνευμένο από τον Βύρωνα Κολάση κατά τρόπο πραγματικά συναρπαστικό. Όρισμένως ο λαμπρός αυτός βιολιστής μας έχει φθάσει σ' ένα σημείο ζηλευτής ωριμότητας απ' όπου λίγα στοιχεία του λείπουν για ν' αναρριχηθώ στο επίπεδο των «μεγάλων». Ίσως όμως τα «λίγα» νάναι και τα πιο σημαντικά... Σήμερα ο Κολάσης κατέχει μια άσπρη τεχνική, έναν πλούσιο και ποικιλόχρωμο ήχο, που το μουσικό του ένστικτο καθοδηγεί με πολλήν αισθαντικότητα, είναι άναμφισβήτητο, ένα μεγάλο, υγιές, στιβαρό ταλέντο. Νομίζω μόνο πως ακριβώς αυτό το φυσικό, το έμφυτο ταλέντο τον παρασύρει καμιά φορά έτσι, ώστε να μην αντιμετωπίσει το έργο που έρμηνεύει με την απαιτούμενη σοβαρότητα, βαθύτητα, πνευματικότητα. Αυτό δεν ισχύει για την έρμηνεία του Μέντελσον, που υπήρξε, απλούςτατα, εξάισια, αλλά για τη Σονάτα έργ. 100 του Μπράμς — σε λά μείζον — που έπαιξε στο ρεσιτάλ του στον «Παρνασσό» υπό την αίγίδα του Γ'λλοελληνικού Συνδέσμου — την Τετάρτη. Καί ο κ. Κυδωνιάτης, ο τόσο μουσικός αυτός πιανίστας, που συμεριζόταν την έρμηνεία της θείας αυτής Σονάτας θα μου δώσει δίκιο, σίγουρα αν του πω ότι ούτε κι' αυτός μπόρεσε να εισδύσει στο πνεύμα της. Αντίθετα, όλο το υπόλοιπο πρόγραμμα απέτεσε μια μεγάλη καλλιτεχνική απόλαυση, ιδιαίτερα το δεύτερο και τρίτο μέρος του προγράμματος. Δεν μπορώ να φαντασθώ τελειότερη έρμηνεία των «Καπρίτσιων» του Παγκανίνι ή του «Ρόντο» του Μότσαρτ κατά μεταγραφή Κράισλερ απ' αυτήν που μας έδωσαν ο Κολάσης και ο Κυδωνιάτης. Κι' όσο για την «Σούιτα» πάνω στις Δωδεκανησιακές μελωδίες του Γιάννη Κωνσταντινίδη, καθώς και τους ελληνικούς χορούς του άεχαστου Σκαλκώτα, σπάνια έρμηνεύθηκαν με τέτοια έκφραση, τέτοιο πάθος, τόσο καρδιά και τόσο τεχνική τελειότητα, όσο εκείνο το βράδυ απ' τον Κολάση και τον Κυδωνιάτη. Ήταν επόμενο το συνεπαρμένο ακροατήριο να μη μπορέσει ν' αποσπασθώ απ' τη μαγεία καί ν' απαιτηθεί ακόμα κι' ακόμα έκτος προγράμματος. Την ίδια επιτυχία σημείωσε ο Κολάσης και με το Κοντσέρτο του Μέντελσον, την Κυριακή.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΛΑΛΑΟΥΝΗ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

123

ΜΕΡΟΣ Α.

1. Μουσική Μπαλλέττου

A. NEZEPITH

- α. Είσαγωγή
 - β. Γκαβόττα
 - γ. Μενουέττο
 - δ. Σιτσιλιάνα
 - ε. Σαραμπάντα
 - στ. Ζίγκα
- Για όρχηστρα έγχορδων

2. Κοντσέρτο για πιάνο σε Λα ελάσσ.

R. SCHUMANN

- I. Allegro affettuoso — Andante espressivo
Tempo primo
 - II. Intermezzo (Andantino grazioso)
 - III. Allegro vivace
- Σολίστ ό κ. ERIK THEN - BERGH

ΜΕΡΟΣ Β.

3. Συμφωνία αρ. 2 σε Ρε ελάσσ.

A. DVORAK

- I. Allegro maestoso
 - II. Poco Adagio
 - III. Scherzo — Vivace
 - IV. Allegro
- (πρώτη έκτέλεσις)

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΙΘΟΥΣΑ "ΟΡΦΕΥΣ,"

(ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΑ 52)

ΚΥΡΙΑΚΗ 19 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1954 — ΩΡΑ 11 Π.Μ.

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΤΗΣ

ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΣΟΛΙΣΤ

ΕΡΙΚ ΤΗΕΝ - ΒΕΡΓΗ

(ΠΙΑΝΟ)

ΤΙΜΑΙ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ

ΠΛΑΤΕΙΑ	σειράι	1 - 25	Δραχ.	20.00
ΠΛΑΤΕΙΑ	»	26 - 34	»	15.40
ΕΞΩΣΤΗΣ Α'			»	12.70
ΕΞΩΣΤΗΣ Β'			»	9.00

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ: 'Εκάστην Πέμπτην, Παρασκευήν, Σάββατον και Κυριακήν 9 - 1 π.μ. εις τὰ ταμεία τοῦ Κινηματογράφου "ΟΡΦΕΥΣ,, (Τσώρτσιλ 52 τηλέφ. 33-405) καὶ τὸ ἀπόγευμα ἐκάστης Πέμπτης, 6 - 8 μ.μ. εις τὸ ἐπὶ τῆς Στοᾶς Ἀρσακείου Ταμεῖον τοῦ "ΟΡΦΕΩΣ,,

ΤΙΜΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΧ. 2.—

ΑΝΔΡΕΑ ΝΕΖΕΡΙΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΠΑΛΛΕΤΤΟΥ

Ἡ «Μουσική Μπαλλέττου» γράφτηκε στὰ 1940 καὶ ἐξακολουθεῖ σὲ γενικὲς γραμμὲς τὴν κλασσικὴ διάταξι τῆς τονικῆς συγγενείας τῶν ἑξ μερῶν ποὺ τὴν ἀποτελοῦν. Χάρις στὴν μικρὴ Εἰσαγωγή, εἶδος προανακρούσματος στὴν ὅλη σύνθεσι, θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ ὡς ἓνα εἶδος Σουΐτας σὲ παληὸ στύλ, ἀπ' τὴν ὁποία θὰ ἔλειπε μόνον ἡ "Αῤια. Τόσον ὡς χαρακτήρ, ὅσον ὡς ὕφος καὶ τεχνοτροπία, ἡ «Μουσική Μπαλλέττου», θυμίζει σὲ ὅλα τὰ μέρη ποὺ τὴν ἀποτελοῦν, τὴν παληὰ μουσικὴ, τὴν ἀπλὴ ἐνορχήστρωσι γιὰ ἑγχόρδα καὶ τὴν κλασσικὴ ἁρμονία ποὺ δίνει στὸ ὅλο ἓνα εἶδος κομψότητος καὶ χάριτος.

R. SCHUMANN ΚΟΝΤΣΕΡΤΟ ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ

Τὸ Κοντσέρτο γιὰ πιάνο τοῦ Σοῦμαν, ἔρ. 54, τοῦ ὁποίου τὸ πρῶτο μέρος (ἐπονομαζόμενο «Φαντασία») εἶχεν ἤδη γραφεῖ τὸ 1741, εἶναι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀριστούργημα, θεωρεῖται δὲ ἀπὸ τὰ ὠραιότερα, ἂν μὴ τὸ ὠραιότερον, ἀπὸ ὅλα τὰ παρεμφερῆ ἔργα ποὺ ἐγράφησαν μετὰ τὸν Μπετόβεν. Ἐντύπωσιν κάνει κυρίως ἡ συμφωνικὴ ἐπεξεργασία τοῦ πρώτου μέρους τοῦ Κοντσέρτου, στὸ ὁποῖον οἱ κύριες ἰδέες ἐμφανίζονται συνεχῶς, ρυθμικῶς καὶ μετρικῶς μεταμορφωμένες κατὰ τὸν πειρὸ ποικίλον τρόπον. Τὸ μέρος τοῦ πιάνου εἶναι γραμμένο κατὰ τρόπον ποὺ νὰ διατηρῇ ἀπόλυτη ἀνεξαρτησία ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα, ἀλλὰ ταύτοχρόνως νὰ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΜΕ ΣΟΛΙΣΤ ΤΟΝ ΠΙΑΝΙΣΤΑ Κ. ΤΕΜΠΕΡΓΚ

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ Κ. Γ. ΒΩΚΟΥ

Ἡ ἀτμόσφαιρα ἡ ὁποία δημιουργεῖται στὶς συναυλίες ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Θ. Βαβαγιάννη, εἶνε ἐνδεικτικὴ μιᾶς μουσικῆς πραγματικότητος, ἀπολύτως ἠθικῆς, ἰδιαίτερα ἐποικοδομητικῆς, συντελοῦσης ὥστε τὸ προσφερόμενο καλλιτέχνημα νὰ πάρῃ μιὰ ξεχωριστὴ θέσιν στὶς συνειδήσεις τῶν μουσικῶν τῆς ὀρχήστρας καὶ τῶν ἀκροατῶν.

Ἡ διαπίστωσις αὐτὴ ἐνισχύει τὴν ἀποψιν ὅτι ὁ σεμνὸς καὶ τόσο δημιουργικὸς αὐτὸς ἀρχιμουσικὸς, ἐγκαινιάζει μιὰ νέα ἀπηλλαγμένη νοσηρότητος, ἰδιοτελείας κι' ἀρνητικῆς τακτικῆς μουσικῆς κατάστασι.

Ὑπ' αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις τὸ τελευταῖο συμφωνικὸ πρόγραμμα ἀνεπύχθη ἐντὸς καλλιτεχνικῶν πλαισίων, γεμάτων ἀπὸ φῶς καὶ ἀληθοφάνεια.

Ὁ κ. Βαβαγιάννης ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ ἀποκαλύπτῃ καὶ νὰ τονίσῃ τὰ προέχοντα χαρακτηριστικὰ τῶν καλλιτεχνικῶν ἀντικειμένων καὶ νὰ παρέχῃ στὸ ὀρχηστρικὸ σῶμα μαζί με τὰ οὐσιώδη προστάγματα καὶ τὴ συμβουλευτικὴ του συνδρομὴ μ' ἀπώτερο σκοπὸ νὰ προσδώσῃ ὅλο τὸ ποσοστὸ τοῦ ἐκφραστικοῦ ἁθροῦς στὴ μουσικὴ μορφή.

Τὴν «Μουσικὴ Μπαλλέτου» σὲ σειρά ἀπὸ 6 χοροὺς — εἰσαγωγή — Γκαβόττα — Μινουέττο — Σισιλιάννα — Σαραμπάντα — Ζίγκα, τοῦ κ. Α. Νεζερίτη, ὁ ἀρχιμουσικὸς τὴν ἐρμήνευσε μὲ ἕνα ἰδιαίτερον πνεῦμα ἀκριβείας, λεπτότητος καὶ ὑποκειμενικῆς κατανοήσεως.

Ἐπέτυχε νὰ προσαρμόσῃ τὴν ὁμάδα τῶν ἐγχόρδων στὸ περιεχόμενον ἑνὸς

Τρίτης μουσικῆς προσφορᾶς τοῦ Βαβαγιάννη, ἡ Συμφωνία ἀριθ. 2 σὲ ρε ἐλάσσονα τοῦ Ντβόρζακ σὲ πρώτη ἐκτέλεσι.

Καὶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο διαπιστώθηκε τὸ ἀκούραστο τοῦ Βαβαγιάννη στὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς τέχνης.

Ἐκτακτὴ δημιουργία ἡ Συμφωνία αὐτή. Συνήθισαμε ν' ἀκούμε διαρκῶς τὴν ἄλλήν τοῦ «Νέου Κόσμου».

Μὰ νομίζω ὅτι σὲ τίποτα δὲν ὕστερεῖ κι' ἡ δεύτερη, σὲ πρωτοτυπία, ἀτελεύτητα εὐρήματα, πλοῦτο καὶ ἀνάπτυξιν τῶν θεμάτων, πού πάντα ἀφήνουν νὰ κυριαρχή τὸ τοπικὸ χρῶμα.

Κολοσσιαία προεργασία φανέρωνε ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῆς ἐρμηνείας. Καὶ ὁ Βαβαγιάννης, πιστὸς πάντα στὸ δόγμα του, τὴν ἔδωκε ἀπὸ μνήμης.

Τὴν ἐνεφάνισε χρυσοστόλιστη, ἀνάγλυφη, μεγαλοπρεπῇ, μ' ὅλη τῆς τὴν γοητεία.

Γιὰ ὅλα αὐτὰ νομίζω ὅτι δικαιούται κατὰ παραπάνω ἀπὸ ἐπαίνους...

Ἐνδιαφέρουσα ἡ ἐμφάνισις τῆς ὑψιφώνου Ἄννας Καπετανάκη στὸ ρεσιτάλ τῆς στὸν «Παρνασσὸ» μ' ἕνα πρόγραμμα ἀπὸ ἀριεῖς, λίγν κατὰ ἑλληνικά.

Εὐχάριστη φωνή, μὲ ἀρκετὰ θετικὸ στυλ ἐρμηνείας, θὰ μπορέσῃ ν' ἀξιοποιήσῃ ἔτι περισσότερο τὰ προσόντα τῆς ἐν πλαισιώσῃ τῆς σπουδῆς τῆς μ' ἐντατικώτερη προσήλωσι, ἐφόσον παρέχει ἱκανὰ ἐχέγγυα καλλιτεχνικῆς ἐπιδόσεως.

Ἀξιοπρόσεκτη καὶ ἡ συμμετοχὴ τοῦ βαρυτόνου κ. Χρυσάκη. Τοὺς δύο καλλιτέχνες συνδύευσεν διαισθητικὰ ἡ κυρία Μ. Σταματίου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΩΚΟΣ

ἐκάστου τῶν μερῶν τῆς Σουίτας καὶ νὰ περιβάλῃ με λεπτοφυεῖς ἀποχρώσεις τὴν μελωδικὴν κι' ἀρμονικὴν τους διαγραφή.

Ἡ συμμετοχὴ τοῦ Γερμανοῦ πιανίστα κ. Ἐρικ Τέμπεργκ μὲ τὸ κονσέρτο τοῦ Σούμαν ἐτόνωσε σὲ μεγάλο βαθμὸ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς συναυλίας.

Ἡ μελίρρυτος ρομαντικὴ διάθεσις πού εἶνε διάχυτη σ' ὅλη τὴν ὕψιν τοῦ ἔργου, ἔδωκε τὴν εὐκαιρίαν στὸν Τέμπεργκ νὰ ἐκδηλώσῃ μὲ ἰσχυρὴ πειστικότητα τὶς πιανιστικὰς του ἀρετὰς καὶ τὴν γενικὴ μουσικὴ του διαίσησιν.

Στὴ διάταξιν τῶν Ἀλλέγκρο Μαστόζο — Πόκο Ἀντάτζιο — Σκέρτσο Βιάτοσε καὶ Ἀλλέγκρο, ὁ κ. Τέμπεργκ ἀνέπτυξε πληθωρικὰ τὸν συναίσθηματικὸν χαρακτήρα καὶ ἀπεικόνισε μὲ τὴν ἡχητικὴν του παλέττα τὶς γεμάτες πνευματικότητας καὶ ψυχικῆς ἑξάρσις μουσικῆς ἰδέας τοῦ μεγαλοφυοῦς ρομαντικοῦ.

Ἡ πλαισιώσις τοῦ πιανίστα ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα στάθηκε σ' ἀληθινὰ ἀνώτερο ἐπίπεδο συντονισμοῦ κι' ἑναρμονίσεως, ἀπὸ ἀποψιν ποιότητος καὶ διαύγειας ἤχου.

ΒΗΜΑΤΟΣ 19-12-54

24 ΔΕΚ. 1954

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ Κ. Γ. ΛΥΚΟΥΔΗ

Δὲν γνωρίζω ἐὰν ὁ μουσουργὸς κ. Νεζερίτης εἶναι εὐχαριστήμενος ἀπὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἡ Κρατικὴ Ὀρχήστρα ἐρμήνευσε τὴν χορευτικὴν σουίτα τοῦ στὴν τελευταία συναυλία πού δόθηκε στὸν «Ὀρφέα». Εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι καὶ ὁ κ. Βαβαγιάννης θὰ εἶχε, μὲ τὸ δίκιο του, πολλὰ νὰ παρατηρήσῃ, ἐὰν μία μαγνητοφώνησις τῆς συναυλίας, τοῦ παρουσίαζε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπαινετῆς προθέσεώς του, νάρχησι τῆς συναυλίας πού διηύθυνε, μ' ἕνα ἔργο γραμμένον μέσα στὸ κλίμα πού ἀπαιτεῖ ὁ φόρμος τῆς εἰσαγωγῆς. Αἰτία τῆς ἀναξίας αὐτῆς, γιὰ τὴν ὀρχήστρα μας, ἀποδόσεως εἶναι νομίζω ἡ σφαλὴρ ἀντίληψιν, πὼς τὸ πρῶτο ἔργο τοῦ προγράμματος, παίζεται γιὰ νὰ δοθῇ καιρὸς στοὺς καθυστερημένους ἀκροατὰς νὰ φθάσουν μὲ τὴν ἡσυχία τους στὴν αἴθουσα πού δίδεται ἡ συναυλία. Σφαλὴρ τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον, μιὰ μισοπετυχημένη ἀρχὴ δημιουργεῖ μερικὰς φορὰς μιὰ ἀτμόσφαιρα κακοκεφιάς πού μακριὰ ἀπὸ τοῦ νὰ περιορίζεται μόνο στὸ πρῶτο κομμάτι, ἐξακολουθεῖ, καὶ ἐπηρεάζει κάποτε ὁλόκληρην τὴν συναυλία. Εὐτυχῶς τὴ φορὰ αὐτὴ, τὸ κακὸ σταμάτησε, ἀφοῦ εἶχε γίνῃ, εἰς βάρος μιᾶς ἀξιολογῆς συνθέσεως πού στὸ εἶδος τῆς ἔχει κάθε λόγο νὰ θεωρῆται ἀπὸ τὰ πλέον καλογραμμένα Ἑλληνικὰ ἔργα γιὰ ὀρχήστρα ἐγχόρδων. Καὶ ἐπειδὴ τὰ γραφόμενά μου δυνατόν νὰ δώσουν τὴν ἐντύπωσιν ἀφηρημένης ἐπικρίσεως, ἃς μοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἀκριβολογήσω ἀναφέροντας τὴν ἐκδηλὴ ἑλλειψιν ρυθμικοῦ συγχρονισμοῦ πού ἐκυρίαρχε στὴν εἰσαγωγή, στὴν γκαβόττα καὶ πρὸ παντὸς στὴ ζίγκα (ὅπου ἡ ἀπεγνωσμένη προσπάθεια πρῶτων καὶ δευτέρων βιολίων νὰ παρασύρουν στὸ ἴδιον μ' αὐτὰ τέμπο διόλες, βιολοντσέλλα καὶ κόντρα-μπάσσα ἔμεινε χωρὶς ἀποτέλεσμα) τὴν ἀπουσία τῆς παραμικρῆς συγκινήσεως στὴν σαραμπάντα, καὶ τὴν ἀκαθόριστον μουσικὴν κίνησιν μὲ τὴν ὁποία ἀκούσθηκε τόσο τὸ μενουέττο, ὅσο καὶ ἡ σισιλιάννα. Ἡ κακοτυχία δὲν ἐσταμάτησε οὔτε καὶ στὰ προχωρημένα ἀναλόγια τῶν πρῶτων βιολίων, ὅπου μερικὲς φράσεις ἀκούσθηκαν μὲ ἀσυνήθη γιὰ τοὺς μουσικοὺς μας τονικὴ ἀστάθεια, σὲ σημεῖα ὅπου ὁ συνθέτης ἐμπιστεύεται στὸ πρῶτο ἀναλόγιον σολιστικὰς ἐπιτεύξεως. Ἄς ἐλπίσουμε πὼς σὲ μιὰ προσεχῇ ἐκτέλεσιν τοῦ ἴδιου ἔργου, θὰ ἔχουμε τὴν χαρὰ νὰ ἐξέρουμε μιὰ ἐρμηνείαν ἀντάξια τοῦ μουσουργοῦ, τοῦ ἀρχιμουσικοῦ καὶ τῶν καλλιτεχνῶν τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας.

Τὸ κονσέρτο τοῦ Σούμαν γιὰ πιάνο καὶ ὀρχήστρα μὲ τὸ ὁποῖο, ὡς σολίστ τῆς συναυλίας, παρουσιάσθη ἐφέτος ὁ διαλεχτὸς πιανίστας κ. Τέν-Μπέργκ, εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ἀγαπητὰς συνθέσεις τοῦ εἶδους, πού οἱ φιλόμουσοι σ' ὅλον τὸν κόσμον παρακολουθοῦν περιμέ-

νοντας τὰ σημεῖα πού θὰ συγκινηθοῦν ἀπὸ τὸ ρομαντικὸν τους περιεχόμενον, ἢ θὰ θαυμάσουν τὴν εὐχέρεια μὲ τὴν ὁποία οἱ διρτουόζοι θὰ ὑπερνήκουν τὶς γνωστὰς τεχνικὰς δυσκολίας πού θὰ προκαλέσουν τὰ θεαλωδὴ χειροκροτήματα. Ἄν ὁ κ. Τέν-Μπέργκ εἶχε κατορθώσει νὰ μεταδώσῃ καὶ στὸ τελευταῖον μέρος τοῦ κονσέρτου, τὸν ἴδιον ἀμεμπτο μουσικὸ ἀκαδημαϊσμὸ μὲ τὸν ὁποῖο περιέβαλλε τὴν ἐρμηνείαν τοῦ πρῶτου καὶ τοῦ δευτέρου μέρους, θὰ μπορούσαμε νὰ πούμε, χωρὶς ἐπιφύλαξιν, πὼς ἡ ἀντίληψις τοῦ γιὰ τὸ περίφημον ἔργο, ἂν καὶ στερημένη κάποτε εὐαισθησίας, ἔχει τὸ ἐνδιαφέρον πού προκαλεῖ τὸ ἀκουσθαι μιᾶς ἀσυνήθιστης μὲν—γιὰ ἔργα τῆς αἰσθηματικῆς ὕψης—ἀλλ' ὕγιους μουσικῆς προσφορᾶς. Ἡ διασύνῃς ὁμῶς πού ἐφήρμοσε στὸ φινάλε τοῦ ἔργου, διασύνῃς πού συχνὰ ἐμείωσε τὴν τεχνικὴν διαύγειαν καὶ τὴν γενικώτερην μουσικὴν λαμπρότητα, μὰς ἀφαίρει τὴν εὐχαρίστησιν νὰ χαρακτηρίσουμε τὴν ἐκτέλεσιν αὐτὴν ἀπὸλύτως ὑποδειγματικὴν. Μὲ προσοχὴ καὶ ζηλευτὴ ἐπιδεξιότητα ὁ κ. Βαβαγιάννης καὶ ἡ ὀρχήστρα συνδύευσαν τὸν ἐκλεκτὸ καλλιτέχνην καὶ δίκαια ἐμοίρασαν τὶς θερμὰς ἐκδηλώσεις τοῦ κοινού.

Ἡ εἰς ρε ἑλ. συμφωνία τοῦ Ντβόρζακ πού δόθηκε σὲ πρώτη ἐκτέλεσι, ἤρθε νὰ τελειώσῃ τὴν συναυλία μὲ τὸν πλέον εὐχάριστον τρόπο, διότι ἔδωκε στὸν ἀρχιμουσικὸν καὶ στὴν ὀρχήστραν, τὴν εὐκαιρίαν νὰ μὰς παρουσιάσουν ὑπὸ συνθήκας ἀρκετὰ ἱκανοποιητικὰς μιὰ σύνθεσιν τῆς ὁποίας τὸ ἐνδιαφέρον εἶναι ἀναμφισβήτητον. Διότι εἶναι ἀληθινὰ χαρακτηριστικὴ ἡ διαπίστωσις πού κάνει ὁ ἀκροατὴς ὅταν, μὲ τὰ πρῶτα μέτρα τοῦ Σκέρτσου, ἡ προσωπικότης τοῦ συνθέτη ἀρχίζει νὰ ξεχωρίζῃ, ἐνῶ εἰς τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον μέρος τοῦ ἔργου ἡ ἐπιρροὴ τῆς τεχνοτροπίας τῶν κορυφαίων ρομαντικῶν τῆς ἐποχῆς (1884) πού ἡ δεύτερη αὐτὴ συμφωνία ἐγίνε γνωστὴ, εἶναι καταφανὴς. Διότι καὶ ἂν ἀκόμη παραδεχτοῦμε πὼς ἐπιτρέπεται, παρὰ τὰ σαράντα τρία τοῦ χρόνιου, σ' ἕνα συνθετὴ νὰ ἐκφράξῃ τὶς μουσικὰς του σκέψεις μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν δασκάλων του, ἡ συστηματικὴ ὑποδουλῶσις τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ Ντβόρζακ εἰς τὰ μέτρα καὶ σταθμὰ τοῦ Μπράμς καὶ Σούμαν, μεταβάλλει τὶς ὠραίας φράσεις τῆς δευτέρας αὐτῆς συμφωνίας σὲ φωτογραφικὴ ἀναπαραγωγὴ ἔργων γνωστῶν. Αὐτὸ ὁμῶς δὲν μὰς ἐμποδίζει ν' ἀναγνωρίσουμε πὼς ἡ θαυμαστὴ ἐργασία τοῦ κ. Βαβαγιάννη καὶ ἡ προσπάθεια τῶν μουσικῶν ἐξυπηρέτησαν τὸ ἔργο τοῦ Τσεχου συνθέτη κατὰ τρόπον ἄξιον γιὰ κάθε ἔπαινον, ἔπαινον πού οἱ ἀκροαταὶ δὲν παρέλειψαν νὰ διατρανώσουν μὲ τὶς ἐπευφημίας τους.

Γ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

Μουσική Κριτική

Ἡ Κρατική Ὀρχήστρα ὑπὸ τὸν Βαβαγιάννη.-Ὁ πιανίστας Τέν-Μπέργκ.-Ἡ Μ. Παπαϊωάννου.-Δυὸ ρεσιτάλ τραγουδίου

ΤΗΣ Κας ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Ἡ «Μουσική Μπαλλέτου» τοῦ κ. Ἀνδρέα Νεζερίτη πού ἀρχίζει τὸ πρόγραμμά του αὐτὴ τὴν Κυριακὴ ὁ μαέστρος Βαβαγιάννης, εἶναι ἓνα ἀληθινὰ ξεχωριστὸ ἔργο, γεμᾶτο χάρι καὶ καμψότητα, πού ἀποπνέει τὸ εὐγενικὸ ἄρωμα κάποιου παλαιοῦ καιροῦ, ὅταν ἡ Μουσικὴ ἦταν ἀπλῶς...μουσική, χωρὶς μεταφυσικὲς ἀναζητήσεις καὶ «ἐμβυθύνσεις», ἐξομολόγησις —καὶ πάλι συγκρατημένη— τῆς καρδιάς τοῦ δημιουργοῦ της. Ἀληθινὰ, νομίζεις πὺς ἀκούς μιὰ κλασικὴ «Σουίτα», εἶσαι διάφανα πού εἶναι γραμμένη γιὰ τὰ ἔγχορδα, ἀλλὰ καὶ τόσο τεχνικά. Ὑπάρχει πολὺ ἐνότης στὰ ἔξη μέρη πού ἀποτελοῦν αὐτὴ τὴ «Μουσικὴ Μπαλλέτου», πού ὀφείλεται ὄχι μόνο στὴν τονικὴ τους συγγένεια, ἀλλὰ καὶ στὸ αἶσθημα. Εἶναι κρίμα πού ἓνα τέτοιο λεπτὸ ἔργο μπαίνει στὴν ἀρχὴ τοῦ προγράμματος, ὅταν ὁ ὀρχήστρα δὲν ἔχει ἀκόμα «ζεσταθῇ». Στὴν «Εἰσαγωγή» ξαφνιάσθηκα ἀπὸ τὴν σκληρότητα τοῦ ἤχου. Σιγὰ-σιγὰ ὅμως, ἰδίως χάρις στὸν κ. Βαβαγιάννη, ἡ ἡχητικότης ἔπαιρνε τὴν ἀπαιτούμενη γλυκύτητα —ἡ «Σιτσιλιάννα» δόθηκε ἐξαιρετικὰ ὁμορφα — ἡ ἐναλλαγὴ τῶν ρυθμῶν γινόταν χωρὶς ἀποτομότητες καὶ τὸ ἔργο χειροκροτήθηκε μὲ τὴν πιὸ θερμὴ ἐγκαρδιότητα.

Καὶ ἰδοὺ ἓνας πιανίστας—μουσικός ὡς τὰ μύχια τῆς ψυχῆς του κι' ὡς τὶς ἄκρες τῶν δακτύλων του: Ὁ κ. Ἐρικ Τέν-Μπέργκ, πού ἐρμήνευσε τὸ Κοντσέρτο τοῦ Σούμαν, τὸ ἐξάισιο αὐτὸ ἀριστούργημα, πού παρόμοιό του δὲν νομίζω πὺς γράφτηκε μετὰ τὰ Κοντσέρτα τοῦ Μπετόβεν—δηλαδή τὰ δύο τελευταῖα. Ἔργο βγαλμένο μέσα ἀπὸ μιὰ τρικυμισμένη καρδιά, γεμᾶτο αὐθορμητισμό, πάθος, ποίηση, ρωμαντισμό, ἀλλὰ καὶ γραμμένο κατὰ τὸν πιὸ ἀριστουργηματικὸ τρόπο, ὄχι μόνο γιὰ τὸ πιάνο, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ὀρχήστρα πού ὁ Σούμαν τῆς ἐμπιστεύεται τόσο σημαντικὸ ρόλο. Ὁ κ. Τέν-Μπέργκ δὲν «ἐπαιξε» πιάνο, δημιουργοῦσε, «ἐκάνε μουσική», ζοῦσε τὸ ἔργο ὁλοκληρωτικά, ζωντάνευε, θάλεγε, τὴ στιγμὴ τῆς δημιουργίας του. Πόσα χρώματα ἤξερε ν' ἀποσπᾶσθαι ἀπ' τὸ παλὸ αὐτὸ «Σταίνουσι», πόση ποικιλία ἡχητικότητας, πόση διαφάνεια ὑπῆρχε σ' αὐτὴν τὴν ἐρμηνεία καὶ τί μοναδικὴ ἀκρίβεια στὸν ρυθμό, σ' ὅλες του τὶς ἐναλλαγὰς καὶ στοὺς περίπλοκους συνδυασμούς του. Γίγνεται δὲν ἔμενε σκοτεινὸ ἢ ἀμφίβολο, ὅλες οἱ ὁμορφιὲς τοῦ ἔργου ἀναδίνονταν ζωντανές, πάλιν, συγκελονιστικές. Καὶ τί «δέσιμος» μὲ τὴν ὀρχήστρα! Ὁ κ. Τέν-Μπέργκ ἐρμήνευε τὸ ἔργο ἔτσι ὅπως εἶναι ἀκριβῶς: ἀπόλυτα ἀνεξάρτητο τὸ πιάνο, ἀλλὰ καὶ συνάμα ἀπόλυτα δεμένο μὲ τὴν ὀρχήστρα. Πρέπει νὰ πῶ πὺς ὁ κ. Βαβαγιάννης καὶ ἡ ὀρχήστρα μας στάθηκαν στὸ ὕψος τοῦ σοφίστα, συμπλήρωναν καὶ ὁλοκλήρωναν τὴν ἐρμηνεία. Τὸ κοινὸ συνεπαρμένο ἀποθέωσε τὸν Γερμανὸν πιανίστα, ἀλλὰ πολὺ δίκαια συμερίσθηκε τὰ χειροκροτήματα καὶ ὁ μαέστρος.

Στὸ δεύτερο μέρος τοῦ προγράμματος, ἡ Δεύτερη Συμφωνία τοῦ Ντβόρζακ —ἔργο ἔγνωστο ὄχι μόνο ἐδῶ, ὅπου δινόταν σὲ πρώτη ἐκτέλεσις, ἀλλὰ καὶ παντοῦ ἢ σχεδὸν παντοῦ. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὺς τὰ ἔργα τῶν

μεγάλων μουσικῶν πού μένουν ἄγνωστα, δὲν μένουν ἄγνωστα ἁπλῶς, τοῦλάχιστον τὰ περισσότερα. Ὅταν ἔχης ἀκούσει τὴν Πέμπτην τοῦ Ντβόρζακ, πού εἶναι καὶ ἡ τελευταία του, οἱ προηγούμενες δὲν ἔχουν νὰ σοῦ πουν τίποτα τὸ ἐνδιαφέρον —ἐνῷ ὑπάρχει ἄπειρο ἐνδιαφέρον καὶ ὁμορφιά σὲ ἄλλα ἔργα τοῦ Ντβόρζακ, στὴ Μουσικὴ Δωματίου, στὰ τραγούδια του. Ἐδῶ, στὴ Δεύτερη Συμφωνία —ὅπως καὶ στὴν Τετάρτη πού μᾶς ἔδωσε ἄλλοτε ὁ κ. Βαβαγιάννης, ἐπίσης σὲ πρώτη ἐκτέλεσις, εἶναι ὁ ἴδιος Ἀντονίν Ντβόρζακ, μὲ τὴν πηγαία του ἐθνικὴ ἐμπνευσις, μὲ τὸν πλοῦτο τῶν μελωδιῶν καὶ τῶν ρυθμῶν του, μὲ τὴν ζωντάνια του καὶ τὴν πλούσια ὀρχήστρα του, ὡς τόσο ὅμως ὅλα ἐδῶ δὲν εἶναι ἀκόμα ἐπεξεργασμένα, «σκαλισμένα», ὅπως στὴν Πέμπτη, πολὺ ἀλλά μένουν βαρεῖα καὶ δυσκίνητα, ἢ καὶ κάπως θεδιασμένα. Ὁ κ. Βαβαγιάννης ὅμως ἀγαπάει τὴ μουσικὴ τοῦ Ντβόρζακ καὶ τὴν ἐρμηνεύει μὲ πολλὴ καρδιά καὶ ἐκφραστικὴ δύναμι, μεταδίδοντας τὴν ἀγάπη του καὶ στοὺς ἀκροατές, πού, στὸ τέλος, χειροκρότησαν μ' ἐνθουσιασμό καὶ αὐτὴν τὴν ὠραία ἐκτέλεσι.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

21 ΔΕΚ. 1954

19-12-54

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΔΕΥΘΥΝΣΙΝ ΤΟΥ κ. Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ

Ἔργο γνωστὸ στὴν ὀρχήστρα μας ἡ «Μουσικὴ μπαλέτου» τοῦ κ. Α. Νεζερίτη καὶ γραμμένο μόνο γιὰ τὰ ἔγχορδα (γιὰ μιὰ ὁμάδα, δηλαδή ὀργάνων, πού ἐμφανίζει, σὲ συγκρίσιν της μὲ τὶς ὁμάδες τῶν πνευστῶν —καὶ κυρίως τῶν ξυλίνων — ὀργάνων κάποια περισσότερη ἀκρίβεια καὶ ἀσφάλεια στὸ παίξιμο), καὶ ὅμως τὸ ἔργο τοῦτο ἀποδοθῆκε προχθὲς κατὰ τρόπο κάθε ἄλλο παρὰ ἱκανοποιητικόν. Ἀστάθεια ρυθμικὴ, ἀστάθεια, ἀκόμα, τονικοῦ ὕψους, δισταγμοὶ καὶ ἀμφιβολίες, ἰσχνὴ ἐκφραστικότητα χαρακτηρίζουν, δυστυχῶς, τὴν ἐκτέλεση.

Λέμε «δυστυχῶς» γιατί πρόκειται γιὰ τὴν Κρατικὴ Ὀρχήστρα Ἀθηνῶν καὶ γιατί στὸ ἀναλόγιον τοῦ ἀρχιμουσικοῦ ἦταν καλλιτέχνης μὲ πείρα —ὁ κ. Θ. Βαβαγιάννης «Κρύα» ἡ ὀρχήστρα ἀκόμα; (Καὶ γιὰ τὰ ἔγχορδα πὺς νὰ τὴν κανεῖς αὐτό;) Διάθεση τῆς στιγμῆς;

Ὅπως καὶ ἂν ἔχει τὸ πρᾶγμα οἱ δικαιολογίες αὐτές καὶ ἂν θεωρηθῶν ἀκριβεῖς καὶ ὑπαρκτές, μόνο κατὰ μικρὸ ποσοστὸ ἀμβλύνουν τὶς ἀτέλειες πού ἀναφέραμε προηγουμένως. Ἀπόδειξη, ὅτι τὸ κακὸ συνεχίστηκε καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεση τῶν λοιπῶν ἔργων τοῦ προγράμματος.

Χαλαρὴ (ἰδίως ρυθμικὰ στὸ τρίτο μέρος), ἡ ὀρχήστρα κατὰ τὴν ἐκτέλεση τοῦ Κοντσέρτου γιὰ πιάνο τοῦ Σούμαν, καὶ πτωχὴ σὲ μουσικὴν ἡχητικότητα καὶ τονικὴ ἀκρίβεια (τοῦ το ἀφορὰ κυρίως τὴν ὁμάδα τῶν πνευστῶν ξυλίνων ὀργάνων) κατὰ τὴν ἐκτέλεση τῆς Δευτέρης Συμφωνίας τοῦ Ντβόρζακ.

Ἀς σημειωθῇ ὅτι τὸ τελευταῖο τοῦτο ἔργο βασίζεται πολὺ ἀπὸ τὴν ἀπόψη τοῦ ποιητικοῦ περιεχομένου καὶ τῆς γενικῆς μουσικῆς ιδέας, πού τὸ χαρακτηρίζει, στὰ πνευστὰ ξυλινὰ.

Γιατὶ αὐτὴ ἡ πῶση τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἐπιπέδου τῆς ὀρχήστρας μας; Γιατὶ δὲν προσέχουν περισσότερο μερικὰ πράγματα οἱ ἀρχιμουσικοὶ μας;

ἔχει τὴν ὠραία ἐμπνευσις ὁ κ. Βαβαγιάννης νὰ μᾶς δώσῃ προχθὲς, σὲ πρώτη ἐκτέλεση, τὴν συμφωνία, πού ἀναφέραμε. (Ἔνα ἔργο, πού δίπλα στὸν αὐθορμητισμὸ του κρύβει καὶ πολλὴ σκέψη).

Καὶ νὰ τὴν ἐρμηνεύσῃ μὲ πραγματικὴ μουσικὴ διάθεση.

Τὰ «τέμπια» τοῦ, ἡ δυναμικὴ του, ἡ ἀγωγή, ὅλα ἦσαν καλὰ βαλμένα.

Μὰ ἡ ἀξία τοῦτο ἔργου τοῦ ἀρχιμουσικοῦ, ἀκόμα καὶ ἡ προσπάθεια τῆς ὀρχήστρας μας, πλήρως ἀρκετὰ βαρὺ φόρο στὶς ἀτέλειες, πού κατάντησε νὰ ἀποτελοῦν τὸν κανόνα κατὰ τὶς ἐκτελέσεις καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν προσφορά τοῦ μουσικοῦ μας αὐτοῦ συνόλου.

Γιὰ τοῦτο, ἐπαναλαμβάνομε, πρέπει νὰ προσέχουν περισσότερο οἱ ἀρχιμουσικοὶ μας τὰ ἀδύνατα αὐτὰ ση-

μεῖα, πού ἂς τὸ πούμε ἐδῶ, πού πιά σοβαρὴ καὶ ἀμεση ἀντιμετώπιση ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν ὑπευθύνων.

Σολίστ τῆς συναυλίας ὁ Γερμανὸς πιανίστας κ. Ἐρικ Τέν-Μπέργκ, ὁ ὁποῖος ἔπαιξε τὸ Κοντσέρτο τοῦ Σούμαν μὲ ὠραῖο ὕψος, μουσικὸν ἦχο, ἀρχιτεκτονικὴ συνέπεια καὶ αἶσθημα.

Ὡστόσο τὸ αἶσθημά του δὲν ἔφθανε σὲ ποιητικὲς ἀνατάσεις, οὔτε καὶ τὸν ὥθοῦσε σὲ μουσικὴν ὁμιλία τέτοια, ὅπως τὴ ζητᾷ κυρίως τὸ πρῶτο μέρος τοῦ ἔργου.

ΡΕΣΙΤΑΛ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

Ἡ τραγουδίστρια Δνὶς Μαίρη Καπέλλου κατέβηκε τὸ πρόγραμμα τοῦ ρεσιτάλ της (πού δόθηκε στὸ θέατρο «Κεντρικόν») μὲ προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια.

Κύρια ἐπιδόωσή της ἦταν ἡ ἐκλογή τραγουδιῶν καθαρὰ μουσικοῦ περιεχομένου.

Τοῦτο δείχνει πόσο ἡ καλλιτέχνης ἔχει ἀνεπτυγμένον τὸ μουσικὸ ἐνστικτό καὶ πόσο ἀγαπᾷ τὴν τέχνη.

Πραγματικὰ ἡ Δνὶς Καπέλλου παρακολουθεῖ μὲ ἐνδιαφέρον τὴν κάθε μουσικὴ ἐκδήλωση καὶ ἔξω ἀπὸ τὶς περιοχὰς τῆς τέχνης τοῦ τραγουδιοῦ, πρᾶγμα, πού, δυστυχῶς, λίγοι τραγουδιστὲς τὸ πράττουν.

Εἶναι προσόντα τοῦτα, πού δὲν μπορεῖ ποτε νὰ ἀτονίσουν ἢ ἐξαλειφθῶν ἀπὸ τὸ καλλιτεχνικὸ «ἐνεργητικόν» ἐκείνου, πού ἐκδηλώνεται μὲ εὐκρίνεια στὸ ἐπίπεδο τῆς μουσικῆς.

Ἡ Δνὶς Καπέλλου τραγοῦδῃ ἀρκετὰ «λίντε» τοῦ Μπαίσε, καθὼς καὶ τραγοῦδια Χάινδ, Ντυπάρκ κ.ά.

Μιὰ ἄλλη τραγουδίστρια μας—ἡ Δνὶς Λιλή Πλατὴ, πρὶν λίγες μέρες, στὸν «Παρνασσόν», τραγοῦδῃ μὲ τέχνη καὶ ἀνέση συνθέσεις Χαίνδ, Μότσαρτ, Σούπερτ, Μπελλίνι, Βέρρε, Ντεμπυσσύ κ.ά.

Ἡ φωνὴ της, εὐχάριστη, ὁμοιογενὴς, παρουσιάζει εὐκαμψία.

Ἄν προσπαθῇ, ἐκφραστικὰ, νὰ δώσῃ περισσότερὴ ἔννοια στὴ μουσικὴ τῆς ὁπαγγελία, θ' ἀποκαλύψῃ σὲ μεγαλύτερῃ ἔκταση τὰ ἀναμφισβήτητα φωνητικὰ της προσόντα καὶ τὴν τέχνη της.

Δ. Α. Χ.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΝΕΑ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΜΕ ΤΟΝ Κ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ

ΣΟΛΙΣΤ Ο ΕΡΙΧ ΤΕΝ-ΜΠΕΡΓΚ. Η ΡΙΤΑ ΒΟΥΡΤΣΗ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΝ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ

Μιάν ακόμη απόλαυση μās χάρισε εφέτος η Κρατική μας ορχήστρα. Πρόκειται για τη συναυλία της περασμένης Κυριακής, στον «Όφφεν», που το αναλόγιο του αρχιμουσικού κρατούσε ο πολύπειρος Βαβαγιάννης, σολίστ δέ της συναυλίας ήταν ο γνωστός γερμανός φιλέλλην βιρτουόζος του πιάνου και καθηγητής της Μουσικής Ακαδημίας του Μονάχου κ. Έρικ Τέν-Μπέργκ, που έρμηνευσε το «Κοντσέρτο για πιάνο» σε λά ελάσσ. έργον 54 του Σούμαν, που εκτελέστηκε για πρώτη φορά στην Δρέσδη το Δεκέμβριο του 1845, από την σύζυγον του δημιουργού του, Κλάρα.

Οι μουσικολόγοι θεωρούν το ωραίο αυτό έργο ως το αριστούργημα του συνθέτη στον τομέα των συνθέσεων του για πιάνο. Ο περίφημος, όμως, ΣΠΙΤΤΑ το θεωρεί «Μεγάλο και άφθαρτο δείγμα της μεγαλοφυΐας του Σούμαν». Άλλοι δέ το ονομάζουν ως το μεγαλύτερο αριστούργημα της ρομαντικής φιλολογίας στο είδος αυτό.

Ο ιδιάσμος βιρτουόζος έπαιξε το ωραίο έργο — αν έξαιρέση κανείς ένα-δυο σημεία στο πρώτο και τρίτο μέρος — με μουσικότητα, με αίσθημα και λαμπρό ύφος. Η τεχνική του γερμανού πιανίστα ξεπερνάει την τελειότητα. Τίποτα δεν λείπει από την υποδειγματική έρμηνεία του. Ο περίφημος λεπτότατος διάλογος του σολίστα με την ορχήστρα — το ίντερμέτζο — το όνειρώδες αντάντε και η ηρωική κατέντια, περάστηκαν τόσο λεπτολογημένα, ώστε απέσπασαν τον θαυμασμό των χιλιάδων ακροατών.

Στην αρχή του προγράμματος ο μαέστρος έρμηνευσε το γνωστό έργο του Α. Νεζερίτη «Μουσική Μπαλέτου» που είχε γραμμένο στα 1940, μόνο για έγχορδα. Η απόδοση του έργου δεν υπήρξε απόλυτα ευτυχής.

Η ορχήστρα μας παρουσίασε μια έλαφρά — έλαφρότατη, ευτυχώς — ρυθμική και τονική αστάθεια στην Γκαβότα, στην Σαραμπάντα και στη Ζίγκα. Πρέπει, όμως, να δηλωθώ πως η ορχήστρα μας ήταν σε μια από τις κακές της!

Τέλος, το πρόγραμμα έκλεισε με τη «Συμφωνία αρ. 2, σε ρε έλασσ.» του Ντβόρζακ, που δόθηκε σε πρώτη εκτέλεση. Το έργο γράφτηκε στα 1884 και πρωτοεκτελέστηκε τον Απρίλη του 1885 και υπήρξε ένας θρόνος για τον Ντβόρζακ. Το έργο είναι περίφημο ένορχηστρωμένο.

Ο κ. Βαβαγιάννης μās έδωσε μια καθαρή εκτέλεση, τελείως απεργάδια στη, ήχητικά, ρυθμικά, έρμηνευτικά. Και δικαίως απέσπασε — μαζί με τον σολίστ κ. Τέν-Μπέργκ — τα έ-

πίμονα και αποθεωτικά χειροκροτήματα του κοινού.

Ο πιανίστας Έρικ Τέν-Μπέργκ

ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ο ΠΙΑΝΙΣΤΑΣ ΤΕΝ ΜΠΕΡΓΚ

ΣΤΗΝ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΤΟ ΡΕΣΙΤΑΛ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ ΤΗΣ Κ. Μ. ΚΑΠΕΛΛΟΥ

ΕΡΓΑ Νεζερίτη, Σούμαν και Ντβόρζακ περιελάμβανε η συναυλία της Κρατικής υπό την διεύθυνση του κ. Θ. Βαβαγιάννη.

Στη «Μουσική Μπαλέτου» για ορχήστρα έγχορδων, ο κ. Νεζερίτη βρίσκει όμορφες μουσικές φράσεις, που αποτελούν ένα αρμονικό σύνολο, πιστό πάντα στα πρότυπα της παλιάς μουσικής,

από την οποία δεν απομακρύνεται ούτε σε ύψος, ούτε σε ένορχηστρωση. Κυρίως τα τρία τελευταία έργα (Σιτσιλιάνα, Σαραμπάντα και Ζίγκα) ήταν επιτυχή σε χρωματισμό και ρυθμό. Ο μαέστρος έξ άλλου έρμηνευσε το ελληνικό αυτό έργο με φανερά στοργή και φροντίδα, μόνο που το «σάλο» των πρώτων διολιών, στο Μενουέττο, χρειάζονται μεγαλύτερη προσοχή, για να φτάσουν σε μια αρμονία και διαύγεια φθόγγου, που άδικα γύρευε να βρή κανείς σ' αυτό το μέρος.

Ο πιανίστας κ. Έρικ Τέν-Μπέργκ, πολύ γνωστός στο αθηναϊκό κοινό, έρμηνευσε με την ορχήστρα το κοντσέρτο για πιάνο του Σούμαν.

Ο Σούμαν, που είναι κατά βάση ο «ποιητής του πιάνου», δεν είναι ένας δημιουργός συμφωνικής μουσικής, όπως ο Χαύδν, ο Μότσαρτ ή ο Μπετόβεν. Δεν είχε ούτε τη δύναμη συναρμογής του πρώτου, ούτε τη στενότητα μορφής του δεύτερου, ούτε το βαθύ πνεύμα του τελευταίου. Αυτή όμως την έλλειψη την αντισταθμίζει με όλες τις αρετές μιας ευαίσθητης ψυχής, που καλύπτει όλα τα ελαττώματα της αρχιτεκτονικής με άπειρες γεμάτες ζωή λεπτομέρειες. Κι' αν η ένορχηστρωσή του δεν φτάνει στο ύψος των μουσουργών που αναφέραμε, είναι πάντως γεμάτη από την έμφυτη μουσικότητά του.

Είναι γνωστό, έξ άλλου ότι ο Σούμαν ανακάλυψε από τους πρώτους όλες τις δυνατότητες, που προσφέρει το σύγχρονο πιάνο, με την καινούργια «ρεζονάνς» (για την εποχή του) και τα νέα εκφραστικά μέσα του και πάντα προσπάθησε να απολυτρώσει την ψυχή του μουσικού όργανου του. Γι' αυτό, οι παρτιτούρες των έργων του για πιάνο είναι δύσκολες, χωρίς να θέλουν να λάμπουν και να θαμπώσουν.

Ο πιανίστας που θα τις δώσει, λοιπόν, ανάγκη από μια τέλεια τεχνική, μα κι' από μια εξαιρετική ψυχική και εκφραστική δύναμη. Ο κ. Τέν-Μπέργκ κατέχει ασφαλώς και την ψυχική δύναμη και την τεχνική τελειότητα, όχι όμως πάντα αυτή τη δύναμη εκφράσεως, που αναφέραμε. Γι' αυτό, το πρώτο μέρος, που έχει ως βασική ιδέα την πάλη ανάμεσα στη τολμηρή θέληση επιβολής και τη μελαγχολία της απαρνήσεως δεν βρήκε την δραματική έκφρασή του.

Άλλα στο δεύτερο μέρος ο κ. Τέν-Μπέργκ βρήκε φθόγγους μιας σπάνιας απαλότητας, στο δεύτερο απέδειξε την έσοχη έλαφρότητα του «κουπέ» του, την καθαρότητα του ήχου του, παρ' όλη την εξαιρετική δυσκολία και

τον πολύπλοκο ρυθμό σ' ώριμα σημεία.

Ας σημειώσουμε εδώ ότι η ορχήστρα δεν ήταν πάντα σε ρυθμική αρμονία με το πιάνο, στο τέλος του τρίτου μέρους, οι συνεχείς διάλογοι όμως ανάμεσα στο σύνολο και στον σολίστ ήταν μιας υποδειγματικής ζωηρότητας και εύλωττίας, γεμάτοι ένταση και χαλάρωσι.

Η συναυλία τελείωσε με τη «Συμφωνία αρ. 2» του Ντβόρζακ σε πρώτη εκτέλεση, που είχε την καλή έμπνευση να παρουσιάσει — κ. Θ. Βαβαγιάννης, γιατί τα συμφωνικά έργα του Τσέχου μουσουργού, εκτός από την πέμπτη συμφωνία του, είναι πολύ λίγο γνωστά. Αν δε απέκάλεσαν τον Ντβόρζακ «Μπράμς της Βαρμίας» πουθενά άλλου ίσως δεν δικαιολογεί περισσότερο αυτόν τον χαρακτηρισμό παρά στη Δεύτερη συμφωνία του, όσον αφορά την αρμονία κι' ένορχηστρωση, πρό πάντων στο πρώτο μέρος.

Ο αρχιμουσικός και η ορχήστρα θα έλεγε κανείς ότι κράτησαν όλη την εκφραστική δύναμή τους γι' αυτό το έργο, δίνοντας στην πρώτη του εκτέλεση όλη την λαμπρότητα, που του άξιζε. Κι' επέτυχαν όλοισα μ' ένα πλούσιο σύνολο φθόγγου σ' όλες τις αποχρώσεις, με μια άφογη ηχητική ομοιογένεια, με μια απύλητη ρυθμική ακρίβεια και μ' έναν πλούτο εκφράσεως, που χάρισε στιγμές σπανίας ομορφιάς, όπως ήταν π.χ. το τέλος του δεύτερου μέρους, που έσβηνε τόσο απαλά, ώστε δεν διακρινόταν η στιγμή που τα μουσικά όργανα έπαψαν να παίζουν.

Στο θέατρο «Κεντρικόν» η λυρική υπέρβαση κ. Μαίρη Καπέλλου έδωσε ένα ρεσιτάλ τραγουδιού με έργα Χαύδν, Μπράμς, Ντβόρζακ, Βαρλάμωφ, Καλομοίρη, Σπάθη κ.ά. Η εκλεκτή καλλιτέχνης σημειώνει επιτυχία εκεί όπου η φωνή της παίρνει ένα απαλό «τέμπρο» ή όπου έχει δραματικό χαρακτήρα. Γι' αυτό απέδωσε μ' εξαιρετική τέχνη το «Νανούρισμα» του Μπράμς, το «Νυφικό φόρεμα» του Βαρλάμωφ και τα ελληνικά τραγούδια. Επί πλέον, αξίζει να υπογραμμισθεί η καλή άρθρωσή της, που δεν συναντάει κανείς συχνά σε καλλιτέχνιδες του είδους τους. Η φωνή στα «φορτίσιμι» βρίσκει την απαιτούμενη ένταση, μα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι μερικές φορές δεν έχει τη διαύγεια που θα επιθυμούσε κανείς. Η επιτυχία όμως του ρεσιτάλ της ήταν μια αναμφισβήτητη απόδειξη ότι πρόκειται για μια εύσυνεϊστη καλλιτέχνη.

ΛΙΛΥ ΣΠΕΡΕΡ-ΔΡΑΚΟΥ
= ◆ =

At The Concert Hall

A WORK OF SPOTLESS PURITY

By Emil Bouratinos

NEZERTIS' ballet music for string orchestra is a work of spotless purity, with no pretence, no striving after effect, no desperate effort to sound original.

Hellenic colour there was in plenty, yet for about the first time it sounded neither false nor assumed.

The work was not too well performed at the State Orchestra concert on Sunday. It was not impulsive enough. Besides, in a certain slow part, the violas appeared to have entered some political discussion with the violins. The issue must have been pretty controversial, for they didn't manage to settle their dispute for quite a few hours. Finally, understanding was reached, and the suite floated on disentangled.

There was, however, a major error in the whole setting-up of the composition and the way it was presented. It was somehow lacking in loudness and pomp. This is something no audience can put up with. A composition with no thrilling intermezzos and triumphant finale, surely cannot have been a masterpiece! How dreary to end plainly. Both composer and conductor obviously don't deserve enthusiastic applause!

Dvorak, on the contrary, was loud. And violent. Therefore Mr Vavagiannis got quite an ovation. He was truly worthy of it too, though for a rather different reason.

Dvorak

Agreeable to listen to, interesting to notice, Dvorak's 2nd Symphony is Brahms' most unlucky creation. It made me wonder all the time what would come next. The only completely expected event — the finale — eventually turned down all my hopes.

However, Mr Vavagiannis — always at his best when conducting Brahms — brought to light all the concrete construction, fine contrasts and extraordinary orchestration of this symphony. The whole presentation was done with care and affection. The result therefore was more than satisfactory, though allowing some speculations as well.

What is it that makes a work great? Why should this symphony — so perfect in form and instrumentalisation etc. — be cast into oblivion and brought out only once in a blue moon? Compared from a technical point of view to the «New World», the 2nd stands much higher. Yet its tunes and themes have been «fabricated». This is felt throughout the symphony. On the other hand, in writing the «New World», Dvorak generously helped himself to American folk music. Re-

sult: He is now considered a big composer.

And Folk Music

No work ever survived without a catching melody, and none ever will. Music without a theme to be remembered is music that will be forgotten. This is the origin of the love for folk music composers have developed in the past 60 years. Feeling incapable of writing a pure theme, they turn to the rich field of folk songs and dances. There is plenty there to keep them running for at least another 60 years, if not more.

Dvorak is definitely not that type altogether. But it is good to have this in mind when listening and wondering why that music ever remained unknown.

The programme of last Sunday's concert also included Schuman's piano concerto. It was played by the German pianist, Eric Ten Berg, best known in England. It was played in an English fashion too, by both orchestra and soloist. Is there anything anybody could possibly add to this?

ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΠΕΜΠΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΣΟΣΤΑΚΟΒΙΤΣ

'Η κ. Ρ. Κυριακού στο κοντσέρτο του Γκρήγκ

Ο Έξαλλος ένθουσιασμός με τον οποίον υπεδέχθη το κοινό του «Ορφέως» το τελευταίο έργο του προγράμματος στη γθεσινή συναυλία, δίδει την μόνη σωστή, την μόνη ασφαλή απάντηση στο έρωτημα: Πού να όφείλεται άραγε η «εκαγέλια» που παρουσιάζουν τελευταία οι κυριακάτικες συναυλίες, ή αδιαφορία του κοινού, που αρχίζει να λιγοστεύει επικίνδυνα απ' τα συμφωνικά κοντσέρτα;

Και η απάντηση είναι σαφής και περιορίζεται σε μίαν μόνον λέξη: Ποιότητα. Τόσο στην έκτελεση όσο και στα έργα που του προσφέρονται. Αυτό λείπει κι αυτό ζητά το κοινό των συμφωνικών μας συναυλιών την ποιότητα. Κι όταν του προσφέρεται, έρεει να την εκτιμήση. Κι ακόμα ξέρει να την ανταμείψει μ' ένα άδολο ένθουσιασμό, όπως συνέβη χθες, αποθεώνοντας κυριολεκτικά μαέστρο και μουσικούς έπειτα απ' την «πρώτη» για την Αθήνα έκτελεση της πέμπτης συμφωνίας του Σοστακόβιτς.

Το έργο αυτό, που ανήκει ήδη στο μόνιμο ρεπερτόριο των συμφωνικών προγραμμάτων όλου του κόσμου, μάς έδωσε χθες ο κ. Βαβαγιάννης σε μιά έκτελεση που όσο κι αν απέχη πολύ απ' ό,τι τόσο εκείνος όσο και εμείς, θα εύχόμαστε, αποτελεί σταθμό στην προσπάθεια ανανέωσης των συμφωνικών προγραμμάτων της Κρατικής.

«Ισθεροποίησης της προσωπικότητας» είναι το θέμα της

πέμπτης του Σοστακόβιτς. 'Η καλύτερα, αυτός ο ίδιος ο Σοστακόβιτς, που με το έργο αυτό, έπειτα από πολλές ως τότε προσπάθειες — το έργο γράφεται το 1937 — κατακτά ένα σταθμό σημαντικό για την παραπέρα εξέλιξη της προσωπικότητάς του.

Τίποτε το κοινό δεν έχει ή συμφωνία αυτή με τα γνωστά ανάλογα έργα της μεγάλης κλασικής και ρομαντικής εποχής. Και όμως συνεχίζει με τον πλέον άμεσον τρόπο την παράδοσι.

Το περιεγόμενον όμως που κατορθώνει να της δώσει ο Σοστακόβιτς, όσο κι αν χρησιμοποιήσε σύγχρονα έκφραστικά μέσα, σίμαλωτίζει τον άκροατή. Τον παρασύρει, γιατί μέσα σ' αυτό βρίσκει τον εαυτόν του. Τις δικές του πνευματικές ανησυχίες.

Τα ίδια αγωνιώδη ερωτήματα της εποχής μας, που με το τελευταίο μέρος, το αλλέγκρο νόν τρόπο, έρχεται να μετουσιώσει σ' έναν πνευματικό θρίαμβο, σε μιά νίκη, που η ρυθμική και μελωδική της

ένταση έχει το ανάλογό της σε πολύ λίγα έργα της κλασικής εποχής.

Το ίδιο κοινό, που υπεδέχθη με τέτοιο ένθουσιασμό το τελευταίο έργο του προγράμματος, έμεινε ψυχρό στην έκτελεση του κοντσέρτου για πιάνο, του Γκρήγκ, από την κ. Ρένα Κυριακού, χειροκροτώντας ένα άψογο — με άριστο ήχο παίξιμο — μιά έκτελεση που είχε όλα τα χαρακτηριστικά της «αψογής» αλλά ψυχρής εκτέλεσης.

Πραγματικά, ούδέποτε έχουμε άκουσει το κοντσέρτο αυτό τόσο άτονα παλεγμένο.

Γιατί τί μένει χωρίς αυτά; Μαζί με άλλα κοντσέρτα της εποχής του, όπως λ.χ. το κοντσέρτο για βιολί, του Τσαϊκόφσκυ, έχουν περάσει πιά στην ιστορία. Ό,τι τα κρατά ακόμα ζωντανά στα προγράμματα, είναι μιά λαμπρή — δεξιοτεχνική — γεμάτη νύδρο, έκτελεση. Διαφορετικά κουράζουν — κουράζουν τόσο πολύ.

Δίπλα στην κ. Κυριακού ο κ. Βαβαγιάννης, και αυτός «αψογός» — καθαρός — όμως ά-

τονος, ψυχρός, αφάνταστα ψυχρός.

Η προσπάθειά του όμως με την πέμπτη του Σοστακόβιτς υπερκαλύπτει κάθε τι άλλο στη γθεσινή συναυλία που όπωσδήποτε αποτελεί μίαν ωραία σελίδα στην μουσική του καριέρα. Κι εμείς με την σειρά μας τον χειροκροτούμε θερμότατα.

ΦΟΙΒΟΣ ΑΝΩΓΕΙΑΝΑΚΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Πανεπιστήμιον και μουσική

'Η Συμφωνική: Θ. Βαβαγιάννης, Ρένα Κυριακού, Zarko Cvejic

ΥΠΟ ΤΟΥ κ. ΜΙΝ. ΔΟΥΝΙΑ

κής μας νεολαίας. Αυτός είναι κατά την γνώμη μου ο όρθος δρόμος προς το παρόν. 'Η έκτελεσις πολυσύνθετων έργων του Μπάχ, όπως τα έδιδάχθηκε προχθές το αθηναϊκό κοινό δεν ανταποκρίνεται στο επίπεδο του άνωτάτου εκπαιδευτικού μας ιδρύματος.

*

Με την προχθεσινήν έκτελεση της Πέμπτης Συμφωνίας του Σοστακόβιτς, ο μαέστρος Βαβαγιάννης γιώρασε ένα από τους μεγαλυτέρους του θριάμβους. Το ήρωικό ύφος, όπως έκδηλώνεται εδώ με την αποθέωσι των κρουστών και των χαλκίνων, σπανίως είχαν αποδοθή άλλοτε από την όρχηστρά μας με τόση λαμπρότητα, αλλά και τόση ευγένεια. Όμως και η συναρπαστική έκτελεσις του λάργκο απέδειξε ότι οι έλεγειακές στιγμές του έργου έκρουσαν εξ ίσου έντονα τις λεπτότερες χορδές της καλλιτεχνικής ιδιοσυγκρασίας του Βαβαγιάννη. Επί πλέον, η ικανότης του απομνημονεύσεως και των ελαχίστων λεπτομερειών μιάς παρτιτούρας τέτοιας πλοκής και έκτάσεως, ανήκει σε μία περιοχή του ταλέντου του, αξιοθαύμαστης και ως φαινόμενο και ως άρετη, άνεκτίμητης χρησιμότητος στην διακυβέρνησι της όρχηστρας.

Σχετικά με την σύνθεσι του έργου είδικά, όλοι θα συμφωνήσουμε ότι είναι αποτέλεσμα εκπληκτικής δεξιοτεχνίας στον χειρισμό των ήχητικών επιπέδων, των ρυθμικών στοιχείων και την λογική συνέπεια ως προς την σύνθεσι των ιδεών. Όμως την λαμπρή αυτή παρτιτούρα υπάρχουν και νεκρά σημεία, που οδηγούν εις μήκος, αντί εις βάθος, όπως η έκθεσις του πρώτου μέρους, και ώρισμένα έπεισόδια του λάργκο και του φινάλε. Τέτοια κενά μετά βίας καλύπτονται από την ευφράδεια της ένορχηστρώσεως. Το Σκέρτσο είναι μιά χαριτωμένη πάρωδια. Ξεκινάει με τον βαρύ δηματισμό άρκούδας, γρήγορα όμως καταλήγει στην ανάλαφρη αιώρησι κάποιου ξεθωριασμένου διεννέζικου έαλς. Το τελευταίο μέρος, τονίζει ένα τραχύ έμβρατήριο, όπου εκτός του χαλκού σπουδαίο ρόλο παίζουν τύμπανα, γκρανκάσας, κύμβαλα, τρίγωνο, στρατιωτικό ταμπούρλο, ταμ-τάμ, ξυλόφωνα, καμπάνες, ίσως και άλλα θορυβοποιά στοιχεία. 'Η έντύπωσις, ιδίως στην περίφημη τοποθέτησι της έρμηνείας από τον Βαβαγιάννη, είναι μεγαλειώδης.

Αυτή η μουσική ίσως να μην δροσίζει το πνεύμα, ασφαλώς όμως ξυπνάει τα ένστικτα, που ξεσπάζουν τέλος σε απολυτρωτικά χειροκροτήματα.

Το νουσταλγικό Κοντσέρτο για πιάνο του Γκρήγκ, βρίσκει στο πρόσωπο της Ρένας Κυριακού, της σολιστ της προχθεσινής Συμφωνικής, τελεία ανταπόκρισιν. Πολλοί διοχετεύουν στο τρυφερό αυτό έργο υπερχειλίζουσα ζωτικότητα νομίζω όμως, ότι η όρθη έρμηνεία βασίζεται στο μαλακό αυτό λά έλασσον της τονικότητος και στον ρεμβαστικό χαρακτήρα των πεντατονικής χροιάς μελωδιών. Από αυτά τα στοιχεία φωτίζονται τα τούττι της όρχηστρας και τα δεξιοτεχνικά σόλι του πιάνου, τυλίγονται, θα έλεγα, μαλακά στην θόρυβα ατμόσφαιρα μιάς λεπτής και ήδονικής μελαγχολίας.

Ευγένεια και τελειότης τεχνικής, αλλά και το θαυστόχαστο εκείνο ύφος που διακρίνει γενικότερα την μουσική ιδιοσυγκρασία της, επέτρεψαν στην Ρένα Κυριακού να αποδώσει πιστά το πνεύμα της συνθέσεως. Δυστυχώς η συνοδεία του μαέστρου Βαβαγιάννη δεν ήθέλησε να προσαρμοσθή στον ψυχισμό αυτής της έρμηνείας: επέμενε σ' ένα έκρηκτικά φλογερό Γκρήγκ, ιστορικά άνυπαρκτο και άσυμβίβαστο με τις προθέσεις της υπό την προστασίαν του σολίστ.

ΘΗΜΕΡΙΝΗΣ

30-1-55

- 2 ΦΕΒ. 1955

Μουσική Κριτική

Η Κρατική Ορχήστρα υπό τον Βαβαγιάννη.- Η 5η συμφωνία του Σοστακόβιτς.- Ρένα Κυριακού.- Μονίκ ντε λά Μπρουσσολερί.- Στέλλα Κόστα.- Καντάτες του Μπάχ.- Η Ένωση των Φιλομούσων της Ελλάδος

ΤΗΣ Κας ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Η Πέμπτη Συμφωνία του Δημήτρη Σοστακόβιτς, που ακούσαμε για πρώτη φορά προχθές από την Κρατική Ορχήστρα υπό την διεύθυνση του μαέστρου Βαβαγιάννη, θα μπορούσε να έπαιζε «έξοχα» γιατί, για τον σοβιετικό συνθέτη Σοστακόβιτς, η έξιλεωθήκη και συχωρέθηκε από τους σοβιετικούς κριτικούς για προηγούμενα έργα του που είχαν κριθεί όχι μόνο «μπουρζουάδικα», αλλά και «αντιεπαναστατικά». Επί δύο χρόνια σχεδόν — από τις αρχές του 1936 ως τις 21 Νοεμβρίου 1937, όταν πρωτοπαίχθηκε η Πέμπτη, στη Μόσχα, στις γιορτές της 20ετηρίδας της κομμουνιστικής επαναστάσεως — κανένα έργο του Σοστακόβιτς δεν παιζόταν στη Σοβιετική Ένωση κι' ο ίδιος μάλιστα υποχρεώθηκε να «αβύσει» δια παντός την 4η του Συμφωνία. Στην «μπουρζουάδικη» Δύση, βέβαια, όπου ο όρος «πολιτική μουσική» δεν έννοηθηκε ποτέ, οι συνθέσεις του Σοστακόβιτς εξακολουθούσαν να παίζονται και να εκτιμώνται όπως πάντα...

Είναι παράξενη, αλήθεια, η περίπτωση του σοβιετικού αυτού συνθέτη. Γεννήθηκε στην Πετρούπολη το 1906 και το ταλέντο του εκδηλώθηκε πολύ νωρίς, αφού την Πρώτη του Συμφωνία, που είναι ένα ωραιότατο έργο, έγραψε σε ηλικία μόλις 19 ετών. Τις ιδέες του για την Τέχνη ο Σοστακόβιτς εξέθεσε σ' ένα άρθρο του, που δημοσίευσε στα 1931, όταν ήταν 25 ετών: «Είμαι ένας σοβιετικός συνθέτης — έγραφε — και βλέπω την εποχή μας σαν μια ηρωική, θαρραλέα και χαρούμενη εποχή. Η Μουσική δεν μπορεί να υπάρχει χωρίς πολιτική βάση, μια ιδέα που η μπουρζουαζία δεν μπορεί να καταλάβει. Δεν υπάρχει Μουσική χωρίς ιδεολογία... Η καλή Μουσική εξυψώνει και ενθαρρύνει και κάνει τους ανθρώπους πιο ικανούς για εργασία και προσπάθεια. Δεν είναι πια απλώς η Μουσική για την Μουσική, αλλά ένα ζωντανό όπλο για τον αγώνα».

«Ηρωας της Τέχνης» ανακηρύχθηκε ο Σοστακόβιτς, οι επιτυχίες του ήταν θριαμβευτικές τόσο στη Σοβιετική Ένωση, όσο και στον άλλον κόσμο, μ' όλο που αυτή η κοινή «μπουρζουαζία» δεν καταλάβαινε τίποτα από την «πολιτική βάση» αυτής της Μουσικής, βρίσκοντάς την απλώς ωραία — όπως στα 1936, καθώς λέω παραπάνω, έσκασε η μπόμπα και το έργο του Σοστακόβιτς σβύστηκε από το πρόγραμμα των σοβιετικών συναυλιών, για να πάρη «άφεσι άμαρτιών» μ' αυτήν την Πέμπτη Συμφωνία, που ακούσαμε προχθές, που μας ενθουσίασε και που χειροκροτήσαμε όπως σπάνια χειροκροτούμε ένα σύγχρονο έργο — πάντως χωρίς να καταλάβουμε, σίγουρα, τίποτα από την «πολιτική της βάση»!

Εκείνο που νοιώσαμε είναι ότι πρόκειται για ένα έργο απλό, ωραίο, που, μ' όλη την μεγάλη και περίπλοκη τέχνη του, είναι απ' την πρώτη στιγμή ως την τελευταία, προσιτό στον ακροατή, τόσο στον μουσικό, όσο και στον μάλλον άδα φιλόμουσο. Μια ρωμαλέα εμπνευστική διέπει το έργο, χωρίς να δεσμεύεται καθόλου από την κλασική φόρμα της Συμφωνίας. Το πρώτο μέρος — μοντεράτο — έχει κάποιον ραψωδικό χαρακτήρα κι' έπεισέδια πότε μεγαλόπρεπα, πότε έκρηκτικά και νευρώδη, πότε απλά και ήρεμα. Το δεύτερο, το αλλεγκρέττο, είναι ένα ξέσπασμα ευθυμίας, ειρωνείας, ακόμα και δηκτικού σαρκασμού, που φέρνει το αβόρητο γέλιο στον ακροατή που παρακολουθεί τις χαρούμενες μελωδίες, τον ζωντανό ρυθμό, τους πρωτότυπους συνδυασμούς των χρωμάτων της ορχήστρας. Τι κοροϊδεύει εδώ ο Σοστακόβιτς; Μήπως τις ιδέες τις «πολιτικές ιδέες» του; Στο τρίτο μέρος φαίνεται ο αληθινός μουσικός, που αφήνει την καρδιά του να μιλήσει ελεύθερα και να αποκαλύψει ένα πλούσιο ψυχικό κόσμο, γεμάτο πάθος, όνειρο, συγκίνηση. Το τελικό «Αλλέγκρο σού» κάνει την έντυπωση ενός λαϊκού πανηγυριού, με τους γδύπους των κρουστών, με τη ζωντανεία και την ένταση του ρυθμού, με τη δίνη των χρωμάτων, ενώ ανάμεσα ξεπετιούνται διάφορα λυρικά κομμάτια απ' τα προηγούμενα μέρη της Συμφωνίας.

Ήταν ένας μεγάλος και απλόχερος δικαιολογημένος θρίαμβος του μαέστρου Βαβαγιάννη που μπόρεσε να κρατήσει στη μνήμη του όλο αυτό το τεράστιο έργο — διαρκεί, νομίζω, πάνω από ώρα — να το διδάξη στην ορχήστρα του, να το στήσει με τόση σιγουριά, να το έρμηνεύσει με τέτοιον λαμπρό και αποκαλυπτικό τρόπο, με τόση διαύγεια και ισορροπία, με τόσο καρδιά και πνεύμα. Χίλιοι έπαινοι για τον μαέστρο αλλά και για την ορχήστρα μας και για τον «έξοχα» κ. Βολωγίνη που στο «άλλο» μας συγκίνησε με τόσολο του.

Η συναυλία άρχισε με την εισαγωγή του «Μπενενέτο Τσελίνι» του Μπερλιόζ, και ακολούθησε το Κοντσέρτο Πιάνου του Γκριγκ, με σολίστ την κ. Ρένα Κυριακού, που επέδειξε όχι μόνο τα δεξιότεχνικά της προσόντα, αλλά και τη μουσικότητα και την ευαισθησία της. Σπάνια έχω ακούσει το «Αντάτιο» αυτού του Κοντσέρτου, έρμηνευμένο με τόση ποιησι, τόσο λυρισμό, τόσο ευγενικό ρομαντισμό. Στην λαμπρή αυτή έρμηνεία συνετέλεσε βέβαια και η συνοδεία του κ. Βαβαγιάννη.

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ «ΚΡΑΤΙΚΗΣ»

Η ΠΕΜΠΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΣΟΣΤΑΚΟΒΙΤΣ

Ο κ. Βαβαγιάννης, που διηύθυνε την τελευταία συναυλία της Κρατικής, μας χάρισε μια εξαιρετική μουσική απόλαυση με την 5η Συμφωνία του Σοστακόβιτς, που μας παρουσίασε σε α' έκταλεσιν. Πρόκειται περί έργου, που ενώ έγραφε όταν ο συνθέτης του ήταν ακόμη μόλις 32 ετών, είναι από εκείνα, στα οποία μας δείχνει την πλήρη ωριμότητα του ως συμφωνιστού, ωριμότητα που άλλες μεγάλες μουσικές προσωπικότητες, σαν του Ρίχαρντ Στράους, του Μάλερ κ.ά., μας την έδειξαν σε πολύ πιο ώριμη ηλικία, για να μη μιλήσωμε και για τον Σεζάρ Φράνκ, που, ως γνωστόν, τα σημαντικότερα των άριστουργημάτων του τα ένεπνευσαν όταν είχε περάσει τα 60 του χρόνια. Ο Σοστακόβιτς ως συνθέτης μας θυμίζει και κάτι άλλο, ότι αληθινά μνημεία μουσικής δημιουργίας δεν είναι ανάγκη να μας παρουσιάζονται πάντοτε σε πλαίσια επιδολητικής ομαδικής συμβολής, όπως στην 5η Συμφωνία η του μουσικοδράματος. Στα έργα του μουσικής δοματίου, βλέπουμε επίσης τον στοχασμένο δημιουργό, που ξέρε να μιλή με μια αληθινή και πειστική ευλωτία, όπως είναι έκδηλη στο Κουίντετο του με πιάνο, χωρίς στο οποίο ενιμήθη με το δρωβέζον Στάλιν, όπως και στο τρίο του, που ακούστηκε και στις Αθήνες, σε μια πολύ επιμελημένη έκταλεσί του, που την όφειλουμε στο Τρίο Αθηνών, ως και σε άλλα τοιούτου είδους έργα του.

Η 5η Συμφωνία του ξεπερνάει σε γραμμή, σε περιεχόμενο, σε λάμψη, σε έκφραση κάθε προηγούμενη συμφωνική του δημιουργία. Στο πρώτο της μέρος αισθανόμεθα την επιβολή του συγχρονισμένου συνθέτου, που εκφράζεται πάντως με απόλυτη λιτότητα και ειλικρίνεια, χωρίς επιτηδεύσεις. Στο Αλλεγκρέττο του είναι έκδηλη μια εξαιρετική πνευματικότητα από εκείνη που σε λίγα συμφωνικά έργα θα μπορούσαμε να

βρούμε. Η φεγγερή του έκφρασις διαίνει όχι μόνο από μια ανάλογη ψυχική διάθεση του συνθέτου, αλλά και από το σπινθηροβόλο του πνεύμα, που ξέρε να είναι δηκτικό, χωρίς κακία, αντιθέτως, μάλιστα, με πολλή καλωσύνη, που δεν υπάρχει φόβος να εκληφθή για ατομωσύνη... Εκεί όμως που μας δείχνει όλο το μεγαλείο της έμπνευσής του, είναι στο Λάργκο, όπου ολόκληρος ο ψυχικός του κόσμος μιλάει με την πιο βαθιά αισθηματικότητα, ενώ στο τελευταίο του Αλλέγκρο αφήνεται σε ένα ξέσπασμα με πλούσιο περιεχόμενο ειλικρινούς εσωτερικότητας, που δεν έχει τίποτα το κοινό με συμβατικές εκρήξεις, πάνω σε επανόδους προηγούμενων θεματικών στοιχείων, με τις οποίες μας δίδονται τόσες φορές σε τελικά μέρη άλλων τέτοιων έργων ηχητικές εκλάμψεις κενές αληθινού περιεχομένου.

Είναι αληθινά συναρπαστικός ο Σοστακόβιτς, όπως φάνηκε από τον αβόρητο ενθουσιασμό, με τον οποίον υπεδέχθη το έργο του σύσσωμο το κοινό μας κατά την προχθεσινή συναυλία, ατελείωτα επευφημών μαέστρο και έκταλεστά για την λαμπρά από πάσης απόψεως έρμηνεία των, που ίδια στο Λάργκο και στο φινάλ ανήχησε σε σφαίρες αληθινής ανωτερότητας.

Ξανακούσαμε με πολλή μας ευχαρίστησι το κοντσέρτο για πιάνο του Γκριγκ, με σολίστα την κ. Ρένα Κυριακού. Του έδωσε μια πιο εξιδανικευμένη της συνήθους, άκρατητου εις λυρισμόν έρμηνεία και μας έδειξε, παρεκτός από τα γνωστά και εξαιρετικά μουσικά της προσόντα, ότι μια τόσο εξελιγμένη σαν τη δική της τεχνική, είναι εκ των πρωταρχικών στοιχείων που απαιτούνται για να μας δείχνει ένας καλλιτέχνης και τον αβόρητισμό του και την άδιστατη απόδοσι κάθε λεπτομερειακού στοχασμού του συνθέτου κατά την έρμηνείαν ενός έργου μεγάλης γραμμής.

ΑΛΕΞ. ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ

23-2-55 * Ιαπωνία

Πριν 15 ημέρες, ο συμπαθής μαέστρος κ. Θ. Βαβαγιάννης μας έπαρουσίασε την «Πέμπτη Συμφωνία, έργο 47», του Σοστακόβιτς. Έργο ωραίο, γεμάτο από μεγάλη τέχνη, μαγνητίζει τον ακροατή με την μεγαλοπρεπεία του στο πρώτο μέρος, τον γεμίζει αισιοδοξία στο μελωδικό και εύθυμο δεύτερο μέρος, τον μεταρσιώνει με το ποιητικό, συγκινητικό και όνειρώδες τρίτο μέρος και τον εξεγείρει επαναστατικά με τον χαλασμό κόσμου των χαλκίνων, των τυμπάνων, όλων των κρουστών και των λοιπών θορυβωδών οργάνων στο τελικό αλλέγκρο.

Ο κ. Βαβαγιάννης πρέπει να το γνώριζε, με την έκταλεσί του αυτή, ξεπέρασε κάθε προηγούμενη επιτυχία του και ανέδειχθη άξιος του ονόματός του, της φήμης του και της θείας τέχνης των ήχων, που τό

σον ανανεώθηκε
φωτεινότερα, θαυμάσια.

30-1-55 ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΤΑ ΡΕΣΙΤΑΛ ΤΩΝ ΖΑΡΚΟ ΤΣΒΕ-Ι-ΤΣ ΚΑΙ ΦΡΕΝΤΥ ΝΤΟΖΕΚ

Ο ΑΡΧΙΜΟΥΣΙΚΟΣ κ. Θ. Βαθαγιάννης σημείωσε ένα πραγματικό θρίαμβο με την πρώτη έκτελεσι της Πέμπτης Συμφωνίας του Σοστάκοβιτς. Στην επιτυχία αυτή δεν είχε λιγώτερο μέρος και η ορχήστρα, που εστάθηκε αληθινά στο ύψος του έργου.

Ο Ντιμίτρι Σοστάκοβιτς είναι δίπλα στον Προκόφιεφ ένας από τους σημαντικούς εκπροσώπους της σύγχρονης ρωσικής μουσικής. Μολονότι θεωρείται ως καθαρά Ρώσος ή μάλλον σοβιετικός συνθέτης, μολονότι σπούδασε στην Ρωσία και αντίθετα με τον Προκόφιεφ δεν έζησε έξω από τη χώρα, έχει ωστόσο επιδράσεις της δυτικής μουσικής που φαίνονται στα εκφραστικά του μέσα: στο ρυθμό, στη μορφή, στη μελωδία και στην αρμονία. Παρά τις επιδράσεις όμως αυτές διατηρεί τον προσωπικό χαρακτήρα του. Κατέχει ιδιαιτέρως την ικανότητα

χαράς της ζωής μ' ένα πικάντικο χιούμορ (δευτερο μέρος) τον παθητικό χαρακτήρα του «Λάργκο» ως το πολυθρόνο ξεσπασμα όλης της ορχήστρας και το συγκρατημένο στυλ των έπειστικών στα ξυλίνα πνευστά. Έπισης, έδωσε με ζωντανία την αίθρια ατμόσφαιρα στο τέλος του τρίτου μέρους και την υπογραμμισμένη προπαγάνδα του τεταρτου μέρους, που πνίγεται στη μεγαλοπρέπεια του τέλους.

Η Ρένα Κυριακού έπαιξε με την ορχήστρα το «Κοντσέρτο για πιάνο» του Γκρήγκ και η έντοπαισι που άφησε είναι, όπως πάντα, μιας καλής πιανίστας άμογης από τεχνικής απόψεως, με καλή «σονοριτέ», εκτός από τις πολυψηλές νότες, που έχουν κάποια οξύτητα, μία άρθρωσι φθόγγου σχεδόν πάντα καθαρή, αλλά θα επιθυμούσε καινείς μερικές φορές περισσότερη ψυχική ένταση, που θα λύτρωνε την ψυχή του δόξανου.

Ζωντανή και γεμάτη υπογραμμισμένες αντίθεσεις ήταν η έκτελεσι της εισαγωγής στο «Μπενεντόντο Τσελλίνι» του Μπερλιόζ.

Ο Γιουγκοσλάβος βαθύφωνος Ζάρκο Ταβέιτς έδωσε ένα ρεσιτάλ στο «Κεντρικό» με κλασσικά τραγούδια και άριες. Η φωνή του έχει πολλές εκφραστικές αποχρώσεις και μεγάλη ακτίνα δράσεως. Μα στερείται κάπως μιας απόλυτου ακριβείας μιας νότας στο τέλος μιας «καντάνς» μιας άριας ανσπνευστικής τεχνικής. Επίσης, έχει περιωρισμένη ευρύτητα στις υψηλές νότες και αυτή η έλλειψι επεκτάσεως οφείλεται, σε τελευταία ανάλυσι, το γεγονός ότι το πολύ λίγο ανοιχτό στόμα του συγκρατεί τον ήχο, αντί να του δίνει την πλήρη ανάπτυξή του. Η φωνή του όμως είναι δυνατή και το δοκιμαστικό ταλέντο του καλλιτέχνου συμπληρώνει τη μουσική τέχνη του. Ο κ. Κυδωνιάτης συνόδευσε στο πιάνο με κατανόησι και μεγάλη φροντίδα.

Κρίμα που ο νέος Γιουγκοσλάβος πιανίστας Φρέντυ Ντόζεκ έπαιξε στον «Παρνασσό» μπροστά σε μία σχεδόν άδεια αίθουσα. Η έρμηνεία του έργων του Μπάχ, Λίστ κλπ. δείχνει καλή τεχνική και μεγάλη δυναμι έκφράσεως. Εκείνο που δεν βρήκαμε ήταν η πλαστικότητα του ήχου δίπλα στην έξοχη «ραιζονανς» του και την έκφρασι άλλων αίσθηματων εκτός εκείνου της δυνάμεως.

ΛΙΛΥ ΣΠΕΡΕΡ—ΔΡΑΚΟΥ

Ο Ρώσος συνθέτης Ντιμίτρι Σοστάκοβιτς.

ν' αναλύη μία μεγάλη ιδέα σε πλατεία έκτασι, όπως είναι το πλαίσιο μιας συμφωνίας. Στην Πέμπτη παρουσιάζεται με μαεστρία στην τεχνική και με αρκετή καλλιτεχνική ωριμότητα.

Ο παθητικός και δραματικός λυρισμός του, όπως και οι μακριές «καντιλέν» του, οι γεμάτες έντασι, ξεχώριζαν αναγλυφικά κατά την απόδοσι στις υψηλές νότες στα βιολιά και στις πιο χαμηλές στο φλάουτο, στο αγγλικό κόρνο και στις βιόλες. Τί αντίθεσι όμως με την αγριότητα των γοργών έμβατηριών, που ήταν γεμάτα πρωτότυπους ρυθμούς στα τύμπανα και μεγαλοπρέπεια στα πνευστά, όπως στο τέλος της συμφωνίας.

Το έργο αυτό θεωρείται ως ένα είδος αυτοβιογραφίας. Θλασθή «ως ανάπτυξι μιας προσωπικότητας σε μία κοινωνία έν έ-ξελέγει». Το ύφος του είναι συχνά επίκιο και το σύνολον παρουσιάζεται σαν προγραμματική μουσική.

Η φροντισμένη έρμηνεία της περασμένης Κυριακής πέτυχε να αποδώση τέλεια τις αμφιβολίες και ανησυχίες του πρώτου μέρους της συμφωνίας, την προσπάθεια της έξοδου από το σκοτάδι προς το φώς, την εκδήλωσι της

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΧΟΡΕΥΤΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ

Η ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΜΠΑΛΛΕΤΟΥ ΤΗΣ κ. ΜΑΙΡΗΣ ΒΡΥΑΚΟΥ.-Ο ΒΑΘΥΦΩΝΟΣ ΖΑΡΚΟ ΓΚΒΕ-Ι-ΤΣ

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. Γ. ΒΩΚΟΥ

Κάθε φορά που ο κ. Βαθαγιάννης ανεβαίνει το βάθρο του μαέστρου, ή ορχήστρα αναζωπυρούται, λές κι ένα νέο φιλταρισμένο αίμα διοχετεύεται στις φλέβες της.

Ο αρχιμουσικός αυτός, πραγματοποιεί αληθινά καλλιτεχνικούς άθλους με την θαθεία του μουσικότητα, την περίσκεψι, την φιλοσοφική έρμηνευτική του γραμμή, που πάντα τόσο πιστά ακολουθεί, και το αλύγιστο καλλιτεχνικό του πιστεύω.

Οι μουσικοί της ορχήστρας ύφιστανται την εύεργετική αυτή επίδρασι, που συντελεί ώστε ν' αποσπώνται από έγνοιες κατά το μάλλον και ήττον ληθαργικές καταστάσεις... δίχως ουσιακά ούδεμία εύθύνη να βαρύνη τους ίδιους!

Η αγνότης της καλλιτεχνικής συνειδήσεως του Βαθαγιάννη, προβάλλει ολόφωτη σε κάθε στιγμή. Είτε έρμηνεύει μία κλασσική, είτε μιας νεώτερης τεχνοτροπικής ύψης σύνθεσι.

Και ιδίως πάνω σ' αυτό το τελευταίο, οι μουσικές κατακτήσεις του λαμπρού αρχιμουσικού παίρουν ξεχωριστή αισθητική αξία.

Η πέμπτη συμφωνία του Ρώσου συνθέτη Σοστάκοβιτς, αποτελεί κολλοσό συλλήψεως, τεχνικής έπεξεργασίας και ορχηστρικής διαμορφώσεως.

Ο δημιουργός, άκένωτος σε πρωτοτυπία, σφριγηλός στις θεματικές ανα-

Κατά τον ίδιο έποικοδομητικό τρόπο ο αρχιμουσικός ανέπτυξε τον ορχηστρικό και αρμονικό διονυσιασμό της εισαγωγής του «Μπενεντόντο Τσελλίνι» του Μπερλιόζ. «Όμως οι μουσικοί της ορχήστρας κι' ιδιαίτερα οι των ξυλίνων πνευστών, επέδειξαν ασύγγνωστη άδιαφορία για το χόρδισμα των οργάνων τους.

Τα κλαρίνα και το δημοί στο «αν-σάμπλ» ακούγονταν έξω τόπου και τό-νου και το ήχητικό αποτέλεσμα της ορχήστρας ήταν ανυπόφορο, έτσι που προκαλούσε... «κουφόβρασι!», κατά την παροιμιώδη έκφρασι του άειμνήστου Λαυράγκα.

Έχω ξαναγράψει άλλωστε επί του τόσο λεπτού και άμεσα συνδεομένου με μία θετική έκτελεσι ζητήματος, του ακριβούς χορδισμού των οργάνων.

Γιατί όμως οι μουσικοί της Κρατικής Ορχήστρας κάποτε - κάποτε έννοούν να μάς ξαφνιαζουν, θεωρώντας το άμελητέα ποσότητα;

Η σολίστ της συναυλίας, πιανίστα Κα Ρένα Κυριακού δεν ικανοποίησε με το κονσέρτο του Γκρήγκ. Με άσυμ-βίβαστο και πλαδαρό τόσο ρομαντίσμο, καθήλωσε το «Μοντεράτο», αποστερώντας το από την φωτεινότητα της έσωτερικής του διαγραφής, η οποία τείνει να του προσδώση και την δεσπόζουσα θέσι, σαν έπιγραμματικό πλαίσιο της όλης μορφής. Έλειψε η έσωτερική θερμή από την Κα Κυριακού και στα άλλα μέρη έλειψαν ακόμη η ποικιλία των ήχοχρωμάτων, η ρυθμική ενέργεια, η χαρακτήρας με τον όποιον το προσφερόμενο καλλιτέχνημα, αποκτώντας προσωπικότητα, θέλγει με τη διακόσμησί του.

Και αυτά στάθηκαν αίτιες ώστε περισσότερο ή καμπυλόγραμμη συνοδεία της ορχήστρας να γίνη αντικείμενο προσοχής, παρά το πιάνο, που έτελείωσε τον ρόλο του, το ίδιο, αδιάφορα, άναμικά...

Ένα γκρούπ μαθητριών της σχολής της κυρίας Μαίρης Βρυάκου

πλάσεις, διαποτίζει το έργο του με τα πλέον ποικίλα ήχητικά χρώματα, μέσα από τα όποια παρελαύνουν ανεξάντλητοι οργανικοί διαξιφισμοί.

Η μουσική παράθεσι παρουσιάζεται με σειρά έντονων αντίθεσεων και μεταπτώσεων.

Στον αρχικό της τύπο ή συμφωνία φαντάζει μεγαλοπρεπής, ρωμαλέα, μνημειώδης σε ψυχική έξαρσι, παράλληλα με την ήρεμία και απαλότητα, οι όποιες χαρακτηρίζουν ώρισμένα μελωδικά σχήματα.

Συμβολισμοί έπαυξάνουν αδιάκοπα την δύναμι της άρχικής θεματικής προβολής κι' ο συνθέτης σε κάθε μουσικοτραστική πτυχή ανευρίσκει τον ουσιώδη χαρακτήρα και τα προέχοντα γνωρίσματά του.

Το «Λάργκο», όνειρωδες, πλημμυρισμένο από μία καταπληκτική σ' έκτασι ιδεαλιστική δύναμι. Σε κανένα σημείο ή ένορχηστρωση δεν τυποποιείται, ούτε στην κυκλική της μορφή, ούτε στις πνευματικές επεκτάσεις της.

Η άρνησι των δογμάτων του κλασσικισμού, συντελείται απλά, διαισθητικά, με ίσοροπημένη διάθεσι, χωρίς αόθαιρεςίες.

Ο Βαθαγιάννης με την προχθεσινή - πρέπει να την χαρακτηρίσω άριστοσυρηματική - έρμηνεία της συμφωνίας του Σοστάκοβιτς σε α' έκτέλεσι, έρχεται να έπαληθεύση με τον πανηγυρικώτερο τρόπο τα όσα ο γράφων κατά διαστήματα παραθέτει γι' αυτόν.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ ΤΟΥ κ. Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ

Η ΠΕΜΠΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ Δ. ΣΟΣΤΑΚΟΒΙΤΣ

Πολλά τα έργα της μουσικής σε κάθε εποχή. Μά λίγα είναι εκείνα, που μένουν και που «έπισημα» αντιπροσωπεύουν τις αντιλήψεις, τις τάσεις, την αισθητική και τις ανησυχίες, μιας ώρισμμένης εποχής.

Λίγα εκείνα, που εμφανίζονται με τη σφραγίδα της εξέλιξης, σε δημιουργήματα, δηλαδή, που επήγασαν από την άεση κίνηση της Τέχνης και που ενώνουν με λογική συνέπεια την μίαν ιστορική εποχή με την άλλη.

Είναι τα έργα των πραγματικά δυνατών, των πραγματικά εμπνευσμένων μουσουργών, έργα ποιητών των ήχων.

Ένα απ' αυτά είναι και η Πέμπτη Συμφωνία του σύγχρονου Ρώσου μουσουργού Δ. Σοστακόβιτς, που ακούσαμε προχθές σε πρώτη εκτέλεση.

Ο Σοστακόβιτς εμφανίζεται εδώ σε συνιστάμενη ενός λαού που έχει μέσα στις φλέβες του τη μουσική και το χορό.

Μά περ' απ' αυτό και σαν ένα δι-εθνές μουσικό πνεύμα στα ανώτερα επίπεδα της σύγχρονης μουσικής δημιουργίας.

Γιατί η Συμφωνία τούτη ξεπερνά τα όρια της πατρίδας και της εθνικής μουσικής.

Οι υποκειμενικοί ποιητικοί στοχασμοί του συνθέτη έχουν έναν πανανθρώπινο χαρακτήρα. Και η μουσική του γλώσσα χωρίς να παύει να φανερώνει μίαν έντονη προσωπικότητα και, ειδικώτερα, τη σλαβική ψυχή, το ίδιο.

Λένε τον Τσαϊκόφσκι «διεθνή», επηρεασμένο από τον γερμανικό ρωμαντισμό κ. α.

Μά πιο «Ρώσος» φαίνεται στιγμές - στιγμές ο Τσαϊκόφσκι από τον Σοστακόβιτς.

Ίσως γιατί ο δεύτερος μπαίνει διαφορετικά στο βάθος της ψυχής ενός λαού.

Στο βάθος πιά αυτό δεν υπάρχουν φυλετικές διαφορές.

Υπάρχει, απλά, η ζωή. Όπως καταφεύγει προς το Υπέρτερο ο Σοστακόβιτς στο Λάργκο της Συμφωνίας του τούτης ζητώντας από Αυτό το παρηγορία, και όπως το έξιμνει, το ίδιο καταφεύγει και το ίδιο το έξιμνει ο κάθε άνθρωπος, αδιάφορο σε ποιά φυλή ή σε ποιά χρώμα ανήκει.

Η τέχνη του Σοστακόβιτς εδώ έχει έναν παιμουςικό μ' συνάμα και έντονα προσωπικό χαρακτήρα.

Για τούτο το έργο αυτό έχει τη σφραγίδα της εξέλιξης. Έργο, που αρμονικά και σοφά ενώνει το παρελθόν με το παρόν, χωρίς να κλείνει το δρόμο προς νέες επιτεύξεις.

Η χρησιμοποίηση δύο - τριών μόνο οργάνων ύστερα από ένα «σύνολο», θυμίζει την εμπνευσμένη τεχνική του Μπερλιόζ.

Όπως στην ορχήστρα του Μπερλιόζ έτσι και εδώ νομίζει κανείς πως για πρώτη φορά ακούει ένα φλάουτο ή ένα φαγκόττο ή μιά άρπα.

Μά δεν υπάρχει στο σημείο τούτο καμιά τάση ή έστω και υπόνοια «αντιγραφής» ή «μιμήσεως». Όλα πη-άζουν από μίαν ελκρινή έσωτερική ανάγκη και εμφανίζονται με τη δύνα-

μη της προσωπικότητας του συνθέτη.

Θαυμάζει κανείς στην αρχήστρα του Σοστακόβιτς το πως είναι γραμμένα τα όργανα. Το πως ακούονται όλα, ακόμα και στα μέρη τα πιο πολύπλοκα από την άποψη συνδυασμού φωνών, τόσο καθαρά.

Το σύγχρονο μουσικό ένδυμα το αποκρούουν πολλοί. Και η σύγχρονη μουσική εκδήλωση τους αφήνει ασυκίνητους.

Όμως εδώ τα πράγματα είναι, νομίζω, διαφορετικά.

Γιατί ο μουσουργός τούτος του αιώνα μας δείχνει την αλήθεια και την ομορφιά της σύγχρονης τέχνης. Και τούτο με τη δύναμη της εμπνευσσεώς του και την ποιητική του ύποσταση.

Η ψυχή του μουσουργού τραγουδά. Και το τραγούδι αναβλύζει απ' όλες τις εκδηλώσεις μίας ζωής, που μπη-κε στα πλαίσια της Τέχνης.

Ρεαλιστικά και λυρικά στοιχεία, μ' και λοιπές αισθητικές εκδηλώσεις ζούνε αρμονικά στο έργο, απαρτίζοντας εκείνο, που υπάρχει στο έν-τος του κάθε ανθρώπου και που έξω-τερικεύεται ανάλογα με τις αντιδράσεις στην έπαφή ή σύγκρουση με τη ζωή.

Το πρώτο μέρος της Συμφωνίας βασίζεται στο ρυθμικό μέτρο βραχύ - βραχύ - μακρό.

Κάτι το δυνατό μ' και άπαλό συνάμα υπάρχει στο μέρος αυτό.

Το γενικό χρώμα, πάντως, είναι μάλλον σκοτεινό και κάτι το μυστηριώδες εμφανίζεται, στιγμές - στιγμές (ιδίως όπως «κλείνει» το μέρος τούτο).

Ένα θαυμάσιο «ούνισόνο» προδίδει την επίδραση της ανατολής.

Απ' τα δραματικά μέρη ξεπηδά η γαλήνη με κυρίαρχον όμως, πάντα, τον ανήσυχο ρυθμό: βραχύ - βραχύ - μακρό.

Το δεύτερο μέρος είναι μιά χιου-μοριστική, εύθυμη σελίδα, με ανοιχτά, έντονα χρώματα.

Θαυμάζει κανείς το πως ο μου-σουργός, μουσικά διαστήματα, που συνθέτουν μίαν «κοινή» μελωδία, τα κάνει βαθειά τέχνη.

Το τρίτο μέρος, το περίφημο Λά-ργκο, με τις πλατείες του φράσεις, τις ζωντανές του αρμονίες, την ψυ-χολογική χρησιμοποίηση των οργά-νων της ορχήστρας και, γενικά, τα λιτά μέσα, μ' χαρίζει μιά γαλήνη.

Όστόσο «κάτω» από τη γαλήνη αυτή νοιώθει κανείς τη ζωή να κυ-λά. Τη ζωή με τις χαρές και τις λύ-πες της.

Αφήνεται εδώ ο μουσουργός στην έμνευσή του. Τα όργανα μιλούν μίαν έσωτερική, ψυχική γλώσσα. Οι έν-τονες αντιθέσεις και οι δραματικές στιγμές δεν λείπουν.

Και ένα «άνεδασμα», σκαλοπάτι προς σκαλοπάτι, των βιολιών, μ'ς φέρνει στο Υπέρτατο, που μαλακώνει τον κάθε πόνο με το φως της πα-ρηγορίας, με την πίστη και την ελ-πίδα.

Το σόλο της άρπας, που το «υπο-δαστάζουν» τα ανάλαφρα «τρέμυλος» των βιολιών είναι μιά έσωτερική προ-σευχή και ένας ύμνος.

Το τέταρτο, τελευταίο μέρος, ζω-ηρό, κάπως «έξωτερικό», αποτελεί αντίθεση όχι μόνο με το άμεσως προ-ηγούμενο του Λάργκο, αλλά και με το πρώτο μέρος του έργου, που, αντικρυ-σ' αυτό (το τέταρτο), εμφανίζεται πολύ πιο «έσωτερικό» και βαθυστό-χαστο.

Η διάθεση του συνθέτη εδώ τον ό-δηγεί στα τελευταία μουσικά μέτρα σε κάποιες συμβατικότητες.

Μά έτσι το θέλησε και το «είδε» ο μουσουργός στα μορφολογικά μέσα πλαίσια και την εκφραστική έκτα-ση, που του πρόσφερε το μέρος εδώ.

Ο αρχιμουσικός κ. Θ. Βαβαγιάν-νης μ'ς χάρισε διπλή χαρά και καλ-λιτεχνική συγκίνηση προχθές: πρώτο γιατί σκέφθηκε και ανέλαβε να μ'ς δώση το έργο τούτο του Σοστακό-βιτς και δεύτερο γιατί το έρμηνεψε κατά τρόπο, που δεν ξεχνιέται εύκο-λα.

Τα «τέμπι» του, η δυναμική του, η άγωγή, η έκφραση έδειχναν όχι πιά πόσο μελέτησε μ' πόσο έζησε την παρτιτούρα ο καλλιτέχνης.

Ξεπέρασε τον εαυτό του προχθές ο αρχιμουσικός.

Ήταν στιγμές αυτές πραγματι-κής έρμηνειας.

Το ίδιο πρέπει να πούμε και για τους μουσικούς της ορχήστρας.

Η εκτέλεση τούτη δείχνει τί μπο-ρεί να προσφέρει ο Έλληνας μουσι-κός όταν τον θερμαίνει πραγματικά ή πνοή εκείνου, που τον οδηγεί.

Και να μείνη, από την πλευρά αυ-τή, ως παράδειγμα.

Σοσίλστ της συναυλίας η πιανί-στριά μ'ς Κα Ρένα Κυριακού. Έπαι-ξε το Κοντσέρτο του Γκρήκ με κα-θαρότατη τεχνική, ωραιότατο «του-σέ» και φράση, και την ευγένεια έ-κείνη ύφους, που χαρακτηρίζει πάντα την καλλιτεχνική εκδήλωσή της.

Η ορχήστρα επίσης έπαιξε, στη-ν αρχή του προγράμματος, την είσαγω-γή του Μπερλιόζ «Μπενδενούτο Τσελ-λίνι».

Δ. Α. ΧΑΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΙΘΟΥΣΑ "ΟΡΦΕΥΣ,"

(ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΛ 52)

ΚΥΡΙΑΚΗ 30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1955 — ΩΡΑ 11 Π.Μ.

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΤΗΣ

ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΣΟΛΙΣΤ

ΡΕΝΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

(ΠΙΑΝΟ)

ΤΙΜΑΙ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ

ΠΛΑΤΕΙΑ	σειράι	1 - 25	Δραχ.	20.00
ΠΛΑΤΕΙΑ	>	26 - 34	>	15.40
ΕΞΩΣΤΗΣ Α'			>	12.70
ΕΞΩΣΤΗΣ Β'			>	9.00

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ: Ἐκάστην Πέμπτην, Παρασκευήν, Σάββατον καὶ Κυριακὴν 9 - 1 π.μ. εἰς τὰ ταμεία τοῦ Κινηματογράφου "ΟΡΦΕΥΣ," (Τσώρτσιλ 52 τηλέφ. 33-405) καὶ τὸ ἀπόγευμα ἑκάστης Πέμπτης, 6 - 8 μ.μ. εἰς τὸ ἐπὶ τῆς Στοᾶς Ἀρσακείου Ταμεῖον τοῦ "ΟΡΦΕΩΣ,"

ΤΙΜΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΧ. 2.—

19C
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 124

●
ΜΕΡΟΣ Α.

1. Benvenuto Cellini

H. BERLIOZ

Είσαγωγή

2. Κοντσέρτο για πιάνο

ED. GRIEG

- I. Allegro moderato - Meno allegro - poco più allegro.
- II. Adagio
- III. Allegro maestoso - Quasi presto

Σολίστ ή κ. Ρένα Κυριακού

●
ΜΕΡΟΣ Β.

3. Συμφωνία αρ. 5

D. SHOSTAKOWITCH

(έργ. 47)

- I. Moderato
- II. Allegretto
- III. Largo
- IV. Allegro non troppo
(πρώτη εκτέλεσις)

20-2-55 Ο ΕΘΝ.
17 ΦΕΒ. 1955Προγρ.
I25

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΧΟΥΣ
ΣΥΝΑΥΛΙΑΣ ΥΠΟ ΤΟΝ κ. ΘΕΟΔ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΝ

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. Γ. ΒΩΚΟΥ

*Υπήρχε μιὰ σχετική εξάρτησι ένδι-
αφέροντος στο συμφωνικό πρόγραμμα
της Κρατικής ορχήστρας πού διεξή-
χθη με τόν κ. Οίκοινομίδη στο θαλά-
σσιο του μαέστρου. Γνωστή στο εύρύ
κοινόν ή συμφωνία σέ ρε μείζον αριθ
35 του Μότσαρτ, πάντα γίνεται δεκτή
με τό ένδιαφέρον έκείνου πού προκα-
λούν ή νταντέλλο της μελωδίας της,
ή φωτεινή της έναρμόνισι και ή αίσθη-
τική της νραμμή. Μέσα σ' ένα πλάνο
γοητευτικών μουσικών παραθέσεων, ό
μεγαλοφυής συνθέτης απλώνει τά χρυ-

Μαντικιάν. Έρμηνεύσε μιὰ σειρά τρα-
γουδιών συνοδεία ορχήστρας έγχόρ-
δων του Μπρίτεν, υπό τόν τίτλον «Οί
έπιφωτισμοί», επί ποιημάτων του Άρ-
θούρ Ρεμπώ. Δέν νομίζω ότι ή συμμε-
τοχή της δίδος Μαντικιάν προσέθεσε
τίποτε και στο ήδη ύφιστάμενο καλλι-
τεχνικό της ένεργητικό, ούτε και στο
πρόγραμμα. Φωνητικώς ή δισ Μαντι-
κιάν απέχει από του να προκαλή τόν
συγκινητικό παλμό, με τόν όποιον ό
καλλιτέχνης ένισχύει κατά πρώτον τόν
εαυτόν του και κατά δεύτερον δημι-
ουργεί την διασγή έκείνη ατμόσφαιρα,
μέσα στην όποία ή κάθε μουσική συν-
είδησι αισθάνεται την εύεργετική επί-
δρασι μιās καλλιτεχνικής θέρμης.

Τά φωνητικά κέντρα της δίδος Μαν-
τικιάν είνε άσταθή και ως έκ τούτου οι
ύψηλές της νότες φανερώνουν δυσκαμ-
ψίαν, ή όποία δημιουργεί και την
σκληρότητα. Για να άντεπεξέλθη ή δισ
Μαντικιάν άναγκάζεται να έντεινι.
Όμως, τά όρια της φωνητικής της
περιοχής είνε τόσο περιωρισμένα, ώστε
τό ήχητικό αποτέλεσμα να θγαίνη πέ-
ρα για πέρα άρνητικό. Βέβαια άρκε-
τές θετικές στιγμές προβάλλουν από
τό τραγούδι της δίδος Μαντικιάν. Δέν
είνε δυνατόν όμως να προσθέσουν έκεί-
να με τά όποία και μόνον ό καλλιτέ-
χνης άσκει την έπιρρόή του κι' έπιβάλ-
λει την προσωπικότητά του.

Παρουσιάζουν Ιδιαίτερο ένδιαφέρον
τά τραγούδια του Μπρίτεν. Με την
ανάγλυφη μελωδικότητά τους και την
ύποκειμενική τεχνολογική τους έπε-
ξεργασία, αποκτούν μιὰ διαύγεια και
μουσική άκεραιότητα.

Με την «Ηρωική» του Μπετόβεν
συμπληρώθηκε τό πρόγραμμα. Οι μου-
σικοί της ορχήστρας και ό μαέστρος
έχουν άφομοιώσει τά ουσιώδη χαρα-
κτηριστικά της σημεία και ή απόδοσι
— τουλάχιστον ή «κοσμική» — δέν συ-
ναντά σοβαρούς σκοπέλους.

*

*Εξαιρετικόν ένδιαφέρον παρουσιάζ-
ζει τό πρόγραμμα της Κρατικής Όρ-
χήστρας κατά την συναυλία πού θα
δοθι στον «Όρφέα» την προσεχή Κυ-
ριακή, ώραν 11 π.μ.

*Αρκεί ν' άναφέρω ότι μαέστρος θα
είνε ό κ. Θεόδ. Βαβαγιάννης, ό λαμ-
πρός αυτός καλλιτέχνης, του όποιου
κάθε συναυλία άποτελεί κι' ένα μουσι-
κό γεγονός. Η μουσική του διαίσθησι,
ή μελετηρότης και τό δημιουργικό του
όρμέμφυτο, παρέχουν έχέγγυα, ότι οι
έρμηνείες των έργων πού θα διευθύνι
δηλαδή της Φαντασίας και Φούγκας σε
σολ έλασσόν για μεγάλη ορχήστρα κα-
τά διασκευήν Μητροπούλου, της τρίτης
Συμφωνίας του Μπράμς και της έβδο-
μης του Μπετόβεν, θ' άποτελέσουν μιὰ
σπάνια αισθητική καλλιτεχνική προσ-
φορά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΩΚΟΣ

*Ο έξαιρετικός μαέστρος κ. Θεό-
δωρος Βαβαγιάννης, ό όποιος θα
διευθύνι την συναυλία της Κρα-
τικής Όρχήστρας την προσεχή
Κυριακήν, τό πρόγραμμα της ό-
ποίας προκαλεί ιδιαίτερον καλλι-
τεχνικόν ένδιαφέρον.

σόφτερα της άτελεύτητης έμπνευστι-
κής του διαθέσεως, με την άπαυμιλ-
λή της απλότητα και κομψότητα.

*Ο κ. Οίκοινομίδης έπέδωξε να τη-
ρήση τις αναλογικές σχέσεις των με-
ρών και να τις παρουσιάση σε πλχι-
σιο διαισθητικής πνευματικής άντλή-
ψεως και ως ένα σημείο τό κατώρθω-
σε. (*Αλλέγκρο κόν σπιρίτο — Μενου-
έττο). Στο Άντάντε και στο Φινάλε—
Πρέστο, ή ορχήστρα άκούστηκε με μιὰ
άσύμφορη ήχητική βαρύτητα, ή όποία
έμείωσε τό αισθητικό νόημα και αλλοί-
ωσε τόν ουσιώδη χαρακτήρα τους. Η
τοιούτη διαπίστωσι δέν είνε άμοιρη
και της παραβλάψεως της μορφολογι-
κής και ρυθμικής άρχιτεκτονικής του
έργου.

Σολίστ της συναυλίας ή Δις Άρντα

Προγρ
I24

20a

ΒΗΜΑΤΟΣ

- 5 ΦΕΒ. 1955

30-1-55

*Ο κ. Βαβαγιάννης, πού μιὰ έ-
βδομάρα άρχότερα διεδέχθη στο ά-
ναλόγιο του άρχιμουσικού τόν Ά-
μερικανό συνάδελφό του, έπρόσθεσε
μιὰ έξαιρετική έπιτυχία στις τόσες
πού έχει ήδη έγγράψει στο ένεργη-
τικό της σταδιοδρομίας του, δίδον-
τας σε πρώτη έκτέλεσι την Πέμπτη
Συμφωνία του Σοστάκοβιτς. Και ει-
ναι εύτύχημα ότι τό από κάθε πλευ-
ρά πετυχημένο αυτό έργο, δόθηκε
τόσο άριστουργηματικά από άρχι-
μουσικό και μουσικούς στο τέλος
της συναυλίας, και έτσι μάς έκαμε
να λησμονήσωμε την λυπηρή, για να
μήν την χαρακτηρίσω χειρότερα, έν-
τύπωσι πού μάς άφησε ή υπό τό
όνυμα «Μπενδενούτο Τσελλίνι» λα-
σποειδής ήχητική άσυναρτησία, εις

την όποίαν μετέβαλαν οι μουσικοί
μας με τό παίξιμό τους την είσα-
γωγή αυτή, πού θεωρείται μιὰ από
τις λαμπρότερες σελίδες της γαλ-
λικής μουσικής τέχνης. Διότι, τό-
σον ήτο αισθητή ή έλλειψις και των
στοιχειωδών άκόμη προϋποθέσεων μι-
ας ύποφερτής έκτελέσεως, ώστε να
φθάνη κανείς να διερωτάται εάν ή
έκ μέρους των μουσικών της Κρα-
τικής κακομεταχείρισι μερικών έρ-
γων, δέν θα έδιδε τό δικαίωμα να
χαρακτηρισθι προμελετημένη δολιο-
φθορά.

*Αλλ' ως μην έρθουμε σε λεπτομέ-
ρειες, και άφού εύχαριστήσουμε την
κ. Ρένα Κυριακού, πού με τά πια-
νιστικά και μουσικά της χαρίσματα
έρμηνευσε τό Κοντσέρτο για πιάνο
και ορχήστρα του Γκρήκ με δεξιοτε-
χνία και άρκετό λυρισμό, είναι δί-
καιο να ύπογραμμίσουμε άκόμη μιὰ
φορά την ξεχωριστή έπίτευξι του κ.
Βαβαγιάννη ως άρχιμουσικού. Από-
λυτα κάτοχος της παρτιτούρας, πού
για πρώτη φορά διήύθυνε, παρουσία-
σε μιὰ καλοχρωματισμένη εικόνα κά-
θε μιās από τις μετωπώσεις πού
ένυπάρχουν στο πρώτο μέρος της
συμφωνίας, μετέδωσε στο δεύτερο
τη χαρά και την έλαφράδα με την
όποία ό Σοστάκοβιτς θυμίζει την
τεχνολογία κλασσικών μουσουργών
σε άνάλογες περιπτώσεις, δημιούρ-
γησε άληθινή συγκίνησι στο τρίτο
μέρος και ύπογράμμισε, όπως σπά-
νια έχουμε άκούσει την ορχήστρα
μας να άποδίδη, τά άδρά ήχητικά
έμφε της ένορχηστρώσεως, πού στο
φινάλε του έργου άκούστηκαν μέσα
σ' ένα πρωτόγνωρο μουσικό παροξυ-
σμό, πού είχε ως άποτέλεσμα να δη-
μιουργήση παροξυσμό άπόλυτα δι-
καιολογημένον, ένθουσιωδών έκδηλώ-
σεων και χειροκροτημάτων του κοι-
νού.

Γ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

206

Προγρ
I24

Orthodox views
2 FEB. 1955 30-1-55

At The Concert Hall

A Signpost In Music

Russian Symphony Reaches Athens

By Emil Bouratinos

IT WAS NICE experiencing Mr Vavajiannis conducting an interesting programme again, at the Greek State Orchestra concert on Sunday. He was joined in this effort by Mrs Rena Kyriakou, who played the solo in Grieg's famous piano concerto.

Yet three unfavourable factors somewhat diminished the success this concert could have otherwise had: 1st, Berlioz's «Benvenuto Cellini» overture; 2nd, an ill-tempered orchestra; and 3rd, a harsh-toned piano.

Now there is an odd truth about the Athens State Orchestra. One can always expect it to do the unexpected. In a bad mood though it may be, we might find it the very next moment trying its best to render music a good service. Lucky is the conductor who finds the orchestra in such disposition. But even luckier is he who escapes the bad days altogether.

This, of course, does not imply that Sunday, was an unlucky day. It could not have been. Not with Mrs Kyriakou and Shostakovitch, 5th Symphony.

Grieg's piano concerto in A was played in a less conventional and more personal manner. Mrs Kyriakou stamped her most individual interpretation on practically every note she touched. It was quite astonishing how different she made it sound, and how beautiful and still within the spirit of Grieg. Somewhat impatient with the hard keyboard, the pianist occasionally attacked the instrument with violence. And perhaps rushed through the first movement a bit too fast. But her brilliant technique, personality, and musical understand-

ing gave us a charming performance of this concerto.

Russian Romance

About two years ago a group of artists from the Soviet Union under I. Kabalievsky (composer) visited London. They gave a series of concerts and recitals. Everybody then was startled at the change in musical theories, which became apparent in the compositions of Kabalievsky — Russia's new leading man in the world of music. No trace of noisy dissonant atonal stuff! His music was romantic, plain, relieving.

Long before Stalin's death, it became known that the famous Shostakovitch, Khatchaturian and other leading composers had been rebuked for their compositions. Such an alteration, however, few had suspected. So when Kabalievsky gave a lecture on «new music», he was proudly asked what had caused the shift in the Communist Party's attitude towards modern music.

He answered that they had carried out a plebiscite and asked concertgoers whether they liked that type of music or not. Concertgoers were also requested to give — reason for their like or dislike of the music «under investigation».

Most answers amounted to this: There was distaste for the moderns. The reason: They lacked personality. Audiences were reminded of factory noises they had had to suffer during their day's work. Finally, the moderns offered no comfort. Thereupon Shostakovitch was severely criticised. He wrote his 5th Symphony in contrition.

200

ΕΘΝΟΥΣ 30-1-55

- 4 FEB. 1955

ΜΟΥΣΙΚΗ ΖΩΗ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ

ΤΟΥ Κ. ΜΑΝ. ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

«Υστερ' από την 5η Συμφωνία του Προκόφιεφ από τον κ. Παρίδη, ή 5η Συμφωνία του Σοστάκοβιτς από τον κ. Βαβαγιάννη!

Πρέπει να ευχαριστήσωμεν και τους δύο λαμπρούς αρχιμουσικούς για την εξαιρετική τους προσφορά προς το Κοινό μας, αλλά και για την εξαιρετική ανάλωσι και των ίδιων και της ορχήστρας μας για να μπορέσουν να αποδώσουν δυο από τα πιο σημαντικά συμφωνικά έργα της νεώτερης Μουσικής.

Λεπτότερη ή συμφωνία του Προκόφιεφ άδρότερη, πιο μεστή, πιο ανδρειωμένη, θα έλεγα, ή συμφωνία του Σοστάκοβιτς, αποτελούνε και οι δυο, δυο καταπληκτικά μνημεία δημιουργικού όργασμου.

Για να περιορισθώ ειδικότερα στην 5η Συμφωνία του Σοστάκοβιτς, που έγραψε μόλις 2 χρόνια πριν από τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, θα ήθελα προ παντός να τονίσω το πόσο ένας αληθινά εμπνευσμένος συνθέτης μπορεί να συνδυάση το νεωτεριστικό πνεύμα χωρίς δογματισμό μαζί με την πιο εμπνευσμένη μελωδική και θεματική ανάπτυξη.

Το 3ο μέρος της Συμφωνίας, το άγχο δηλ. μέρος, είναι έργο πραγματικά μεγάλου μουσουργού, έξω από τόπο και χρόνο, ενώ το τελευταίο δυναμικό, σκυθικό, θα έλεγα, μας θυμίζει περισσότερο από κάθε άλλο τη σλαβική καταγωγή του συνθέτου.

Γιατί, όσο και ή συμφωνία αυτή να γίνεται από την δημιουργική δύναμη του συνθέτου διεθνής με τον ωραιότερο όρισμό της λέξεως, δεν παύει να είναι βασικά εθνική, ρωσικά εθνική. Εξακολουθεί την παράδοσι της εθνικής ρωσικής Μουσικής, που έκτυλιγεται σαν μια νουση άλυσίδα από τον Κλίνκα, τον Μουσόρσκι, τον Τσαϊκόφσκι και τον Ρίμσκ Κόρσακωφ ως τον Προκόφιεφ, τον Μνιασκόφσκι και τον Σοστάκοβιτς.

Παρ' όλον που ένα μικρό ατύχημα με ανάγκασε να παρακολουθήσω την συναυλία μόνο από το Ραδιοφωνο, ή αισθητική χαρά που έδοκίμασα ήταν πράγματι εξαιρετική όσο μόνον στα πολύ μεγάλα και δυνατά έργα μπορώ να νοιώσω, και πρέπει να ευχαριστήσω τον κ. Βαβαγιάννη και την Ορχήστρα για την λαμπρή τους προσπάθεια.

Στην ίδια συναυλία ή κ. Ρένα Κυριακού με τη συνηθισμένη της αξιοταγή και κατοχή του όργάνου της απέδωσε το κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα του Κοϊγκ και απέσπασε θερμά χειροκροτήματα. Ακόμη όμως πιο θερμά χειροκροτήματα επέφυλαξε το Κοινό για τη συμφωνία του Σοστάκοβιτς, το μαέστρο και την Ορχήστρα.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

Mystic Movement

The work is the best attempt so far at reviving atonal music. Despite a few successful atonal intermissions, the whole atmosphere is rather classic. Abundant in themes — especially the 2nd and 4th movements — and powerful in orchestration it is rich in rhythmical understatement as well. The old valse was revived too, though it was more the Tyrolian, peasant-like type.

Deep mysticism overtook one in the third movement Shostakovitch alone has understood that atonal music can be wonderful when slow and soft, yet not carried over too long a period. The 5th symphony, which we heard for the first time in Greece, clearly showed the road of future.

20-2-55 ΝΕΩΝ
24 FEB. 1955

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ «ΚΡΑΤΙΚΗΣ» ΜΕ ΤΟΝ Κ. Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΝ

Ο κ. Θ. Βαβαγιάννης που διηύθυνε την συναυλία της Κυριακής μας έδειξε και πάλιν ότι κατά τον καταρτισμό των προγραμμάτων του δεν λησάνει υπ' όψει τον έντυπωσιακόν παράγοντα αλλά ως κυρίαν του επιδιώκει έχει το να κάνει αληθινή μουσική. Ούτω αυτή τη φορά περιέλαβε στο πρόγραμμά του έν έργον του Μπάχ, του Μπετόβεν και του Μπραμς, ήτοι τών τριών Μπε κατά την υπό του Χάνς φόν Μπύλω το πρώτον καθιερωθείσαν συστοιχίαν τών αρχικών γραμμάτων του ονόματος τών τριών αυτών σημαντικωτέρων εκπροσώπων του μεγαλείου της Γερμανικής μουσικής δημιουργίας. 'Οφείλομεν μάλιστα να σημειώσωμεν ότι από τις Συμφωνίας του Μπραμς εδιάλεξε την τρίτην που αν για τους μουσικούς το αληθινά επιβάλλον των ιδεών των θεμάτων και της επεξεργασίας των προκαλεί ένα ιδιαίτερον ενδιαφέρον, πρέπει πάντως να δεχθώμεν ότι η όλη της γλώσσα δεν μπορεί να δώση μίαν άμση συγκινητική άπήχησιν στον ψυχικό κόσμο των κοινών φιλομούσων. Είναι η γλώσσα εκείνη του Μπραμς που σε ώριμένα έργα άπεικονίζει σκέψεις άναγνωστας περιεσσότερον εις το πνευματικόν στοιχείον της δημιουργίας του που αίρεται υπέρ τας ανθρωπίνους άδυναμίας με τα παρεμφερή συναισθήματα επιδιώξεως να φαίνεται άρεστός εις τους πολλούς.

Και αν και μ' αυτές του άκόμης τις δημιουργίες παρά τας άναποφεύκτους αντίδράσεις των άρνητων του δεν άρρησε να επιβληθή εις όλως τας χώρας της Μεσευρώπης, έπρεπε να περάση άρκετών χρονικών διαστήμα για να άναγνωρισθώ το μεγαλείον του και εις τας Λατινικάς χώρας. Στην τρίτη του Συμφωνία είναι έκδηλη η άυτοπεποίθησις του δημιουργού που σε άδρές γραμμές μας δείχνει ποιές είναι οι προγραμματικές άρχες ενός ήγέτου στην τέχνη, που ύπηρεζε πρό παντός ένας άγωνιστής. Με την έρμηνεία που δόθηκε από τον κ. Βαβαγιάννη και τους καλλιτέχνας της ορχήστρας μας υπεργραμμίσθη θετικά και στοχασμικά ο άρχικός ήρωικός χαρακτήρ του πρώτου 'Αλλέγκρο, όπως και η έσωτερικότης του 'Αντάντε, ο έλεγειακός χαρακτήρ του 'Αλλεγκρέττο και η κατίσχυσις του ήρωισμού στο φινάλ.

Η συναυλία άρχίζει με την φαντασία και φούγκα σε σόλ έλασσον του Μπάχ ένορχηστρωμένη από τον Δημήτρη Μητρόπουλο. Έπρεπε μέσα στο κολοσσιαίο έργο του μεγάλου μουσικού η φαντασία αυτή με τη φούγκα της να παίρνει μία ξεχωρη θέσι, να μας δείχνει πιο έκδηλη τη μεγαλοφυία του, για να τραβήξη τον μεγάλο μας έρμηνευτή με την λεπτή ζωγραφική παλέττα να το παρουσιάση με μία τόσο καλοκαμμένη και ήχητικά καλοζυγισμένη ορχηστρική άμφισι. Η έρμηνεία του έργου άπαιτούσε μία άπόλυτη ψυχική συνεργασία όλων των εκτελεστών και δη των πνευστών εκείνων του σ' αυτή την ένορχήστρωσι άντικα-

θιστούν τα αντίστοιχόντα rēgistes ένας τέλειος μεγάλου εκκλησιαστικού όργάνου για το όποιον γράφηκε το έργον, ήτοι κυρίως τα ξυλίνα μαζί με τα κόρνα. Είναι αλήθεια πως σε τέτοιες περιπτώσεις το μεγαλείο του Μπάχ δίνει πάντα σε κάθε αληθινά μουσικό εκτελεστή έναν άσύγκριτο ψυχικό παλμό και τον φέρνει στο ύψος ενός τέτοιου μεγάλου έργου που ήτο καταφανές πόσο είχε βαθεία συγκινήσει μαέστρο και εκτελεστής μας αλλά και συγκλονίζει το κοινόν που το χειροκρότησε με μία έξαιρετική θύμη και ένθουσιασμό.

Η 7η του Μπετόβεν με την όποια τελείωσε η συναυλία είχε μία από τις καλύτερες έρμηνείες που δόθηκαν ως τώρα από την Κρατική μας. Υπερνεκλήθησαν επιτυχώς όλες οι δυσκολίες της αδιάστης και φυσικής άποδόσεως του διδάτσε σε 6/8, δόθηκε πολύ επιβλητική και στόν πραγματικό της ρυθμό χωρίς τραινισρίσματα το 'Αλλέγκρο, με πνεύμα και ζωντάνια το Πρέστο (το τρίο του στην ρε μείζονα ύπάρχει μία εύλογαφνης συνήθεια να δίδε αι κάπως πιο συγκρατημένο) και με όλο τον ένθουσιασμό και την άντοχην το όργισιατικό έκεινο φινάλ, στο όποιον ο Μπετόβεν όπας πολύ σπάνια σε έργα του, κάνει χρήςιν προς το τέλος και τριών φόρες. Δέθηκε πολύ συναρπαστικά όπως άπεδειχθή από τα παρατεταμένα και δλόθερμα χειροκροτήματα του κοινού.

ΑΛΕΞ. ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ
ΥΠΟ ΤΟΝ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΝ.
ΤΑ ΤΡΙΑ ΜΕΓΑΛΑ Β ==

20-2-55
ΤΗΣ κ. ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ
22-2-55

Είναι μία χαρά η πιστοποίηση κανείς σε κάθε εμφάνισι του μαέστρου Βαβαγιάννη, όχι μόνο το έμφυτο ταλέντο, που, άλλως τε, η στήλη αυτή είχε διαγνώσει πολλά χρόνια πριν απ' τις «έπίσημες» εμφανίσεις του κι' ούτε την δαθεία του γνώσι του «κατιέ», της τεχνικής του μαέστρου, αλλά και μία πλήρη ώριμότητα — αυτό, ιδιαίτερα στις τελευταίες του εμφανίσεις — ώριμότητα που ξέρει, ως τόσο, να διατηρή, μ' όλη την άυστηρή προσήλωσι στο κείμενο, τόση φρεσκάδα, τόση ζωντάνια, τέτοια ώραία όρμη — μία πραγματική σύνδεσι καρδιάς και σκέψης.

Αυτή την Κυριακή, ο κ. Βαβαγιάννης είχε άφιερώσει το πρόγραμμα του στα τρία μεγάλα «Μπε» της Μουσικής: Μπάχ, Μπετόβεν, Μπραμς. Η «Φαντασία και Φούγκα», ένα από τα πιο θαυμάσια έργα του Μπάχ, έχε ένα έντελώς ιδιαίτερο ενδιαφέρον επειδή είναι ένορχηστρωμένο από τον μεγάλο μαέστρο Δημήτρη Μητρόπουλο, που ήξερε να διατηρήση το ύψος και να χρησιμοποιήση έτσι τα διάφορα όργανα της ορχήστρας — προσθέτοντας μάλιστα μία ομάδα από χαλκίνα πνευστά — ώστε να δίνη μία πλήρη έντύπωσι έρμηνείας — εκκλησιαστικού 'Όργάνου. Για έκκλησιαστικό 'Όργανο είνε γραμμένο, άλλως τε το έργο αυτό του Μπάχ, που συγκλονίζει με τη δύναμη και την τολμηρότητα του, με τη φαντασία του, με την άφθαστη τέχνη εκείνης της τετράφωνης φούγκας. Στέκομαι πάντα διστακτική μπροστά στις μεταγραφές των παλαιών μουσικών άριστουργημάτων, αλλά έδώ, συλλογίζομαι πόσο φτωχό θα μας φαινόταν τούτο το έργο έρμηνευμένο στο πιάνο, ενώ με την ένορχηστρωσι του Μητρόπουλου παίρνει όλη τη λάμψι, όλη την ήχητική πληρότητα που μόνο το έκκλησιαστικό 'Όργανο μπορεί νάχη. Κι' ο Βαβαγιάννης έδωσε μία λαμπρή έρμηνεία, ίσορροπώντας τους ήχητικούς όγκους, ανάδειχνοντας όλες τις όμορφίες του έργου με θαυμάσιη διαύγεια, με μοναδική ακρίβεια στους ρυθμούς, με σοφές μεταπτώσεις, με μία συνεχή έσωτερική ένταση, άποστώντας όλες τις δυνατότητες της ορχήστρας του.

Ακολουθούσε η Τρίτη Συμφωνία του Μπραμς, δοσμένη με μοναδική ακρίβεια και διαύγεια, όσο και όρμητικό πάθος. Είναι η Συμφωνία που ο διάσημος μουσικολόγος Χάνσλικ έπωνόμασε «ήρωική», ενώ η Κλάρα Σούμαν την χαρακτήριζε σαν ένα «ειδύλλιο του δάσους». Στην πραγματικότητα, είναι και τα δύο, ήρωική στο πρώτο και στο τελικό μέρος, ειδυλλιακή στα δυο μεσαία της μέρη, με κάποια νοσταλγική πνοή μάλιστα — την τόσο γνώριμη εκείνη νοσταλγία του Μπραμς — στο τρίτο. Ο κ. Βαβαγιάννης βρίσκειται πάντα πολύ κοντα στο πνεύμα του Μπραμς, ξέρε να μείνη μέσα στα κλασικά πλαίσια, να «στήνη» σταθερά το ήχητικό οικόδομημα, αλλά και να του δίνη όλη του την ρωματική πνοή, όλο εκείνο το πάθος του Μπραμς που γίνεται τόσο φλογερό στο τελικό «Αλλέγκρο» της Τρίτης αυτής Συμφωνίας.

Το δεύτερο μέρος του προγράμματος ήταν άφιερωμένο στην Έβδομη Συμφωνία του Μπετόβεν, την άποθέωσι αυτή του ρυθμού, την άποθέωσι του Χορού, όπως την ώνόμασε ο Βάγκνερ. Ο Βαβαγιάννης έδωσε έπίσης μία λαμπρή έρμηνεία, γεμάτη όρμη, πάθος, φαντασία. Αν κατώρθωνε να συγκρατήση λίγο την ορχήστρα του στο περίφημο εκείνο «άλλεγκρέττο» του δεύτερου μέρους, που πρέπει να δοθώ πιο άργα και πιο σιγανά — πιο μυστηριώδικα — θα μιλούσαμε για μία τέλεια έρμηνεία.

Προγρ.
125

21a

21b

«ΑΚΡΟΤΟΛΕΩΣ»
20-2-55
23 FEB. 1955

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΥΠΟ ΤΟΝ Κ. Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΝ

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ Κ. Γ. ΒΩΚΟΥ

Η τελευταία συμφωνική συναυλία της Κρατικής 'Ορχήστρας άπετέλεσε ένα τίτλο τιμής για τον μαέστρο Θεόδ. Βαβαγιάννη. Όχι μόνο γιατί ο άλματωδώς εξελισσόμενος Έλλην άρχιμουσικός κατήρτισε ένα πραγματικά έμπνευσμένο πρόγραμμα, αλλά και γιατί το πρόγραμμα αυτό το στόλισε με όλη την αίθεριότητα, την όμορφία, το βάθος και την λαμπρότητα, ώστε το καλλιτέχνημα να καταστή πραγματικά πολύτιμο. Νομίζω ότι οι περιστάσεις, η διαμόρφωσι της μουσικής μας ζωής και τ' άποτελέσματα, επιβάλλουν ν' άτενίσουμε τον Βαβαγιάννη σαν μία νέα, άπληλλαγμένη νοσηρότητα μουσική κατάστασι, ικανή να πραγματοποιήση έν τώ πλαισίω του χώρου και των δυνατοτήτων της την ποθούμενη καλλιτεχνική μας άποτοξίνωσι.

Ηθικό μουσικό κήρυγμα στάθηκαν οι έρμηνείες της Φαντασίας και Φούγκας σε σόλ έλασσ. του Μπάχ, κατά διασκευή για μεγάλη ορχήστρα απ' τον Μητρόπουλο, της τρίτης Συμφωνίας του Μπραμς και της έβδομης του Μπετόβεν.

Ο Βαβαγιάννης κυριάρχησε, δημιούργησε, κατέκτησε και τους μουσικούς και την τέχνη.

Σπάνια η ορχήστρα πρόβαλε με τέτοια πλαστικότητα, ήχητική άρχιτεκτονική και σφρίγος.

Δαιδαλώδης όργανικά η ορχήστρα στην Φαντασία και Φούγκα του Μπάχ, δημιουργεί όγκο αίσθητικών και τεχνικών προβλημάτων για τον άρχιμουσικό. Η ψυχική ρωμαλεότητα, η φιλοσοφική άφομοίωσι της παρτιτούρας, η ακριβολογία και η τήρησις της ίσορροπίας γύρω από την διαγραφή των όργανικών σχημάτων, έφώτισαν την άκεραιότητα του έρμηνευτικού πνεύματος του Βαβαγιάννη σε σημείο ώστε η συναυλία να πάρη όψι μουσικής πανδαισίας. Πειθαρχημένο στα κελεύσματα του άρχιμουσικού το ορχηστρικό σύνολο, αναλογικό στις διαστάσεις του, άνεπτύχθη, έπεδλήθη, συνεκίνησε.

Και η συγκίνησι αυτή έπεξετάθηκε καθ' όλο το μήκος της έρμηνευτικής διαδρομής, που τόσο θριαμβευτικά πραγματοποιήθηκε απ' τον έκλεκτο Έλληνα άρχιμουσικό.

Η Συμφωνία άριθ. 3 του Μπραμς καθρέφτισε όλο το ορχηστρικό μεγαλείο του συνθέτη. Ο Βαβαγιάννης θαύς γνώστης του μουσικού πνεύματος του μεγάλου συμφωνιστή, έδωσε την εικόνα της ύπεροχης δραματορομαντικής εξέαρσεως και των άτελεύτητων μεταπτώσεων, διαμορφώνοντας την θεματική προβολή του 'Αλλέγκρο κόν μπριο, γεμάτη πρωτοτυπία, έιτονο χρώμα, σαν άποκάλυψι ενός πρωτόφαιτου δυναμισμού, με την άπαλότητα του 'Αντάντε. Θεσπέσιο όνειρο στην ήχητική διαλογική έναλλαγή των ξυλίνων πνευστών. Και σαν άποκαρύφωμα της έρμηνευτικής δεινότητας του Βαβαγιάννη, η συναρπαστικότητα που σαν χείμαρρος ξεχύθηκε απ' το Πόκο 'Αλλεγκρέτο και το 'Αλλέγκρο.

Απ' τον Μπραμς στον Μπετόβεν. Δυό άπόλυτα προσφιλείς μουσικές ένασχολήσεις του Βαβαγιάννη. Σκληρή δουλειά, χαλύδβδη πίστι. Άτομικές κατακτήσεις του άρχιμουσικού. Πώς μπορεί κανείς να του τις άρνηθώ; Και

είνε άραγε άνάγκη να πώ ότι η έρμηνεία της έβδομης του Μπετόβεν, όπως δόθηκε, άπετέλεσε σταθμό στα μεταπολεμικά μουσικά χρονικά του τόπου μας;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΩΚΟΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ
20-2-55
22 ΦΕΒ. 1955

21C

Προγρ.
125

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ ΤΟΥ κ. Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ

Είναι μέσα στη φύση την ανθρώπινη και την κοινωνική ζωή οι ερωτήσεις οι θρησκευτικές, οι εθνικές και οι άλλες όλες που καθιέρωσε αναγκαστικά η συνήθεια, να δημιουργούν ψυχολογικά ένα «κλίμα» για ανάλογες και «εμοσιεύσεις», στον κύκλο της καθημερινής και, ειδικότερα, της πνευματικής ζωής μας, έκδηλωσης.

Κατά τις ερωτήσεις του Πάσχα π. γ. το «κλίμα» είναι κατάλληλο για τη μελέτη ή την παρουσίαση έργων θρησκευτικού περιεχομένου.

Με ιδιαίτερα ενδιαφέρον ακούμε τότε τα «Πάθη» του Μπάχ ή άλλα σχετικά έργα γιατί ο εσωτερικός μας δέκτης έχει φθάσει σ' ένα «μαξιμουμ» ευπάθειας για τη σύλληψη της ομορφιάς και την πραγματοποίηση ενός ανώτερου ψυχικού και καλλιτεχνικού διώματος που το βοηθεί ο ειλικρινής συντονισμός ακούσματος και διαθέσεως.

Η περίοδος των 'Αποκριών έχει και αυτή το «κλίμα» της.

Θα μπορούσε επομένως, η Κρατική 'Ορχήστρα να δώσει σε μια από τις συναυλίες της περιόδου αυτής κάτι πιο ελαφρύ, κάτι, που να συντίθεται με το πνεύμα και την «ατμόσφαιρα» των ημερών τούτων. Ένα πρόγραμμα νορευτικής μουσικής.

Και χωρίς φόβο να γάση τη σοβαρότητα της.

Γιατί χορεύουν γάση οι περισσότεροι από τους πολύ μεγάλους, οι ηγέτες της μουσικής Τέχνης. Οι Μπάχ Χάιν, Μότσαρτ, Μπετόβεν, Σούπερ, Μπαχ. Και τόσοι άλλοι.

Όλοι γνωρίζουμε πόσους και ποιους μουσουργούς ενέπνευσε το «βάρος» καθώς και τί αντιπροσωπεύουν στην τέχνη χοροί, όπως π. γ. του Μπαχ.

(Και δίπλα σ' αυτούς και οι δικοί μας, οι ελληνικοί χοροί, τα μουσικά δημιουργήματα π. γ. του αείμνηστου Ν. Σκαλκώτα).

Θα μπορούσε αίφνης ο κ. Βαβαγιάννης αντί να δώσει στο προχθεσινό πρόγραμμά του την Φαντασία και Φούγκα του Μπάχ, την 3η Συμφωνία του Μπαχ και την 7η Συμφωνία του Μπετόβεν (αλήθεια γιατί αυτή η συστολή τόσο δυσκολών έργων;) να μας παρουσιάσει μια μικρή «ιστορία του χορού», αρχίζοντας από τους χορούς της προκλαστικής εποχής και φθάνοντας ως σήμερα, ως τη μουσική του Γκέοργκιου, ως αυτό το «ταγκό», που απασχολήσε σοβαρούς συνθέτες.

Έτσι θα φεύγαμε λίγο από τα συνηθισμένα και οι ακροατές δεν αμφισβητούσαν πώς με ευχαρίστηση και ενδιαφέρον θα παρακολουθούσαν ένα τέτοιο πρόγραμμα.

Και είναι ωραίο να ακούει κανείς τέτοιους χορούς καλά παιγμένους.

Είναι μια «νησίς» στο τραγύ υποπλάτι της τέχνης.

Όλα γοιμάζονται.

Και θα πρέπει να μάθαι και η Κρατική 'Ορχήστρα να «γελά».

Διαφορετικά, αν διστάζει, θα πη πώς νοιώθει τον εαυτό της πολύ υποψιασμένο και κούφιο.

(Ο Δημήτριος Μητρόπουλος παλαιά έδωσε εδώ ένα πρόγραμμα νορευτικής μουσικής με πραγματική επιτυχία).

Τα τόσο βαριά και δύσκολα έργα, που δε δίστασε ο κ. Βαβαγιάννης να δώσει στο πρόγραμμά του προχθές, φυσικά ήταν να δημιουργήσουν δυσνέσεις στην απόδοσή των.

Καλύτερα απ' όλα παίχθηκε η Φαντασία και Φούγκα (σε σόλ ελ.) του Μπάχ, κατά διασκευή Δ. Μητοπούλου.

Παύ' όλο που ζητούσε η έκτέλεση, έδωκε περισσότερο γούμο (με πόση γνώση νοσημοποιεί ο Μητρόπουλος τα έργα της όρχηστρας!) το σύνολο, πάντως, παρουσίαζε μίαν πληρότητα.

Η έκτέλεση των συμφωνιών, που αναφέραμε, είχε αναμφισβήτητη, αρκετά καλές πλευρές, αλλά συνάμα και πολλές ατέλειες ουσιαστικές, έκφραστικές και ήχου.

ΡΕΣΙΤΑΛ Φ. ΚΑΙ Σ. ΠΙΕΡΡΑ

Στο θέατρο «Κεντρικό» ακούσαμε τις Γαλλίδες καλλιτέχνιδες αδελφές Φρανσουάζ και Σιμόν Πιέρρα.

Η πρώτη, πιανίστρια, έχει τα τεχνικά εκείνα προσόντα, που μπορούν να της επιτρέψουν να δελτιώσει και αναπτύξει την τέχνη της.

Σήμερα όμως τόσο η τεχνική της όσο και η μουσική της έκφραση (ιδίως η τελευταία) εμφανίζονται μάλλον σε περιορισμένο επίπεδο προσφοράς.

Η δεύτερη, βιολονταλλίστρια, έχει πραγματικά ωραίο ήχο, καλή τεχνική, ομοιογενές παίξιμο, και η έκφρασή της δείχνει αυθορμητισμό.

Δ. Α. Χ.

21d

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ

23 ΦΕΒ. 1955

20-2-55 ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Η Συμφωνική: Θ. Βαβαγιάννης. — Βραδυά χορού και μουσικής.

ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΜΙΝ. ΔΟΥΝΙΑ

Δεν είναι δύσκολο να αντιληφθούμε γιατί η μουσική του Μπάχ διεγείρει την φαντασία των εκάστοτε διασκευαστών του, ιδίως ό,τι αφορά την μεταγραφή και επεξεργασία έργων του εκκλησιαστικού οργάνου. Η ανάγκη μεταφύτευσης αυτής της μουσικής από την εκκλησία στην αίθουσα συναυλιών, είναι ίσως ο κυριώτερος λόγος, που ενέπνευσεν άλλωστε και τον Λιστ να μεταφέρει πρώτος συνθέσεις του οργάνου στο πιάνο. Ασφαλώς υπάρχουν ισχυρά επιχειρήματα στην διάθεση των υποστηρικτών τέτοιου είδους μεταγραφών, δικαιολογημένων εφ' όσον δεν παραβιάζουν τα κείμενα. Στην περίπτωση όμως διασκευών για μεγάλη όρχηστρα δεν μπορούμε να κατανικήσουμε την υποψία ότι καταβάλλεται μια προσπάθεια «βελτιώσεως» του Μπάχ, ότι εκδηλώνεται μια τάσις «εξυψώσεως» του στα «μεγαλειώδη» πλαίσια της συγχρόνου όρχηστρας. Το παιδαριώδες επιχειρήμα πως τάχα αν ζούσε σήμερα ο Μπάχ θα έγραφε τα έργα του όπως οι διασκευαστές του, δεν είναι μόνον ένας ιστορικός αναχρονισμός, αλλά και μία επικίνδυνη παγίδα, τουλάχιστον, για τους άφελους. Πολλοί λίγοι ίσως αντιλαμβάνονται πως αν ζούσε σήμερα ο Μπάχ, θα ήταν ένας σύγχρονος συνθέτης και θα έγραφε πιθανώς όπως ένας Χίντεμτ ή ένας Όρφ χωρίς να θέλω να εξισώσω εκείνον με αυτούς.

Αφορμή στις λίγες αυτές σκέψεις μου έδωσε η διασκευή της Φαντασίας και Φούγκας σε σόλ ελ. για όρχηστρα από τον Δ. Μητρόπουλο. Διερωτώμαι τί είχε περσιωθεί από το λιτό μεγαλείο του Μπάχ στην οργιαστική αυτή επεξεργασία, όπου ο ενιαίος ήχος του οργανικού πρωτοτύπου είχε αντικατασταθεί από μίαν μυρμηκίζουσα όρχηστρα τερατώδη εις αριθμόν και ποικιλίαν οργάνων; Αυτό που ακούσαμε ήταν η εκλαϊκευσις μιάς υψηλής συνθέσεως, μία κάθοδος στο κοινό των ημερών μας που, σύμφωνα με την αντίληψιν των διασκευαστών, απρόθυμο να κατακτήσει τα ύψη, πρέπει να τονώνεται με ένσεις Βαγνερικής ενόρχηστρώσεως. Η ενότης του έργου διεσπάσθη από την νευρικήτα ταλαντευομένη μετάθεσι των μοτίβων από οργάνου εις όργανον. Η τοποθέτησις ώρισμένων σολιστικών έπεισοδίων στην σάλπιγγα και έν συνεχείας στο τρομπόνι — έπεισοδίων καθαρά πιανιστικών — έδιδαν την έντύπωσι σφρακαστικού γέλωτος! Πρός τί όμως η άκατανόητη αυτή παρωδία;

Δεν νομίζω πως οι τεχνικές ατέλειες των διαφόρων σολιστικών κοντραπούντων, ιδίως στα πνευστά, ήσαν οι μόνοι πρόξενοι οδυνηρών έντυπώσεων, γιατί και στα τεχνικώς άρτια έπεισόδια η αισθητική απόλαυσις παρέμενε αμφιβόλου ποιότητος. Όλη αυτή η συμφωνική ρητορεία είναι πολύ θεατρική και όχι αρκετά ελκρινής για να συγκινήσει έπιδρά στα νεύρα, δεν έγγιζει όμως το πνεύμα. Και είναι χαρακτηριστικό ότι παρόμοιες έκθαμβωτικές διασκευές έχουν γραφή μόνον από μαέστρους για μαέστρους. Είναι η αποθέωσις της μπαγκέτας. Ο Βαβαγιάννης είχε πραγματι στη διάθεσί του μιά θαυμάσια ευκαιρία να επιδείξει όλην την μαεστρική του δεινότητα σε θεματικώτατες άκουστικές έξορμήσεις.

Είναι αξιοσημείωτο πως έπειτα από το πυροτέχνημα του Μητροπούλου, η Τρίτη του Μπαχ έφαινετο να ώχρηξαι και να έγκαταλείπη το ήρωϊκό πάθος χάριν μιάς έλεγειακής διαθέσεως. Στην πραγματικότητα έπρόκειτο περί ήθελημένης επιδιώξεως του μαέστρου Βαβαγιάννη, ο όποιος όρθως υπεγράμμισε την ρωμαντική πλευρά του έργου με ποιητική και μουσικώτατη έμπνευσι.

Η Έβδομη του Μπετόβεν είναι ένα αριστούργημα δυστυχώς με κάποιο ελάττωμα: κατήντησε πολύ δημοφιλής. Έμφανίζεται συχνότερα απ' ό,τι πρέπει στα προγράμματα και κινδυνεύει να χάση σέ αξία. Αίφνης, παρ' ότι η προχθεσινή έρμηνεία ήταν γενικά αξιόλογη, το περίφημο άλλεγκρέττο μας άφινε άσυγκίνητους. Ήταν η έκτελεσις μηχανική ή είχαν έέλθει έκ μέρους μας ο κόρος; Πάντως ο καλπασμός του φινάλε ξεσήκωσε θύελλα ένθουσιασμού. Όρχηστρα και μαέστρος έδέχοντο άτελείωτα χειροκροτήματα από ένα μεγάλο και ευγνώμον κοινό.

Μία θαύτατα καλλιερημένη χορευτρια, η Ζουζού Γαζή, παρουσίασε στην αίθουσα της Σχολής Πράτσικα σε συγκέντρωσι καλεσμένων μουσικών σειράς μίας αποκαλύψεως. Δεν θα προδω εις αναλυτικά σχόλια, πρίν η καλλιτέχνης έμφανισθή, όπως σκοπεύει, πρό του άθηναϊκού κοινού. Άρκομαι έδω μόνον στην διαπίστωσι πως η τελεία ένωσις κινήσεως και ήχου πραγματοποιείται από το πνεύμα του άπολύτως ώραιου. Πρόκειται περί του ευτυχέστερου διμεναίου χορού και μουσικής.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΜΠΕΤΟΒΕΝ, ΜΠΡΑΜΣ ΚΑΙ ΜΠΑΧ

Η συνάντηση της Κρατικής Ορχήστρας υπό την διεύθυνση του κ. Θ. Βασιλαγιάννη με έργα Μπετόβεν, Μπαχ και Μπραμς άνηκε στις μουσικές εκείνες εκδηλώσεις, που ικανοποιούν απόλυτα. Μία φορά ακόμη διαπιστώσαμε ότι αν οι αρχιμουσικοί μας και η κρατική ορχήστρα τὸ θέλησουν πραγματικά, είναι ικανοί να προσφέρουν στο κοινό του εκτελέσεις ενός μουσικού επιπέδου που μπορεί να συγκριθῇ με ἀποδόσεις ἀπὸ ορχήστρες μεγαλύτερης παραδόσεως και αρχιμουσικούς διεθνούς φήμης. Αυτό που ἔκανε ἐντύπωση, εὐθύς ἀπὸ τὴν ἀρχή, στὴ συνάντηση τῆς Κρατικῆς ἦταν ἡ πλήρης κυριαρχία τοῦ μαέστρου στὴν ορχήστρα καὶ ὁ οἶστρος τοῦ πού ἐνθουσίαζε τὰ μέλη τῆς. Ἀλλῶς, δὲν θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἱερὴ ἐκείνη φλόγα πού ἐξέπαινε ἐρμητικὴ καὶ ἐκτελεστικὴ στὴν Εἰσὸν συμφωνία τοῦ Μπετόβεν. Ἡ συμφωνία αὕτη ἐκτελέσθηκε συχνά ἀπὸ τὴν ορχήστρα, μὰ ποτὲ ἄλλοτε δὲν εἶχε τόσο τὸν

χαρακτῆρα ἀποθέσεως. Ὁ Βάγκνερ τὴν ἀπεκάλεσε κάποτε «ἀπὸθεωσι τοῦ χοροῦ», θέλοντας νὰ χαρακτηρίσῃ τὸ πνεῦμα πού ἐμψυχώνει αὐτὸ τὸ ἔργο, ἀνὰ χορὰς ἐδῶ σημαίνει ρυθμός, ὁ λόγος τοῦ Βάγκνερ εἶναι σωστός. Κι' αὐτὸ γιὰ τὸ συνθέτη ἀντλεῖ ἕνα μέρος τῆς δυνάμεως τοῦ ἔργου ἀπὸ ἕνα πλῆθος δυναμιῶν ρυθμῶν.

Ἡ ἀξία τοῦ ἀρχιμουσικοῦ καὶ τῆς ορχήστρας ἦταν ὅτι εἰσέδυσαν βαθειὰ στὸ πνεῦμα τῆς συμφωνίας καὶ πέτυχαν νὰ τὴν

Ὁ Γιόχανες Μπράμς (1833—1897)

ἀποδώσῃ μ' ἕνα χεῖμαρρο γοητείας.

Ἡ Τρίτη Συμφωνία τοῦ Μπραμς, ὅμως, δὲν ἦταν, κατὰ τὴν ἐκτέλεσί της, ἀπολύτως σύμφωνη με τὴν πρόθεσι τοῦ μουστουργοῦ. Ὁ χαρακτῆρας τοῦ ἔργου αὐτοῦ εἶναι ἀρρενωπὸς καὶ καθαρὸς, ἀλλ' αὕτη ἡ διαύγεια, ὡλονότι ἡ ὑπαρξί της εἶναι ἀποδεκτὴ ἐκ τῶν προτέρων, ἀναπτύσσεται μεχρὶ σημείου τελειότητος, μὲ μιὰ δραματικὴ ἐξελίξι. Ἡ ἀπόδοσις τῆς Συμφωνίας ὅμως εἶχε μᾶλλον ἐπικό, παρά δραματικὸν χαρακτῆρα.

Ὅσο τώρα γιὰ τὰ τεχνικὰ λάθη, θὰ ἐπιθυμοῦσε κανεὶς, αὐτῇ τῇ φορᾷ, περισσότερὸ ἀπὸ καθε ἀλλή, νὰ μὴν ὑπῆρχαν. Πρόκειται γιὰ τὰ κῶνα στὸ τέταρτο μέρος τοῦ Μπραμς καὶ ἀμέσως μετὰ γιὰ τὰ ξύλινα πνευστά. Οὔτε τὰ πρῶτα, οὔτε γιὰ μερικές στιγμὲς τὰ δεύτερα ἦταν ἀπὸ ἀπόψεως ἤχου προσαρμοσμένα στὰ ἄλλα ὄργανα (τὰ ξύλινα πνευστὰ διέφεραν ἀπὸ τὰ ἔγχερδα). Ἀναπόφευκτες φαίνονται ἐπίσης οἱ εἰσοὶ οἱ ἡχητικὲς ἀνωμαλίες στὶς σόλπιγγες, ὅπως συνέβη στὴ «Φαντασία καὶ Φεῖνικα σὲ σόλ ἐλῶς» τοῦ Γ. Σ. Μπράμς σὲ ἐνορχήστρωσι τοῦ Δ. Μητρόπουλου.

Μία βαθειὰ γνώσις τῶν δυνατοτήτων καθε μουσικοῦ ὀργάνου, ἐπέτρεψε στὸ Μητρόπουλο νὰ μετατρέψῃ ἕνα ἔργο γιὰ ἐκκλησιαστικὸ ὄργανο, γιὰ ἀρχήστρα. Ἡ προχθεσινὴ ἀπόδοσί του ἦταν σὰν μιὰ «πρῶτη ἐκτέλεσις», γιὰ τὸ ἔργο αὐτὸ ἐρμητικὴ ἐδῶ γιὰ πρώτη φορὰ πρὸ εἰκοσαετίας ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Μητρόπουλο.

Ὁ Μπετόβεν ἀποκαλοῦσε τὸν Μπαχ «πρόγονο τῆς ἀρμονίας» καὶ εἶπε κάποτε ὅτι «ὁ μέγας Μπαχ δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἀνοιχθῇ Μπαχ, ἀλλὰ θάλασσαν» (Μπαχ σημαίνει στὰ γερμανικὰ «ρυάκι»). Κι' ὁ Γκαίτε ἔλεγε ὅτι ἀκουγόντας τὴ μουσικὴ τοῦ Μπαχ νομίζε ὅτι «ὡς αἰώνια ἀρμονία συνωμιλοῦσε μετὰ τὸν αὐτὸς της».

Ἡ μουσικὴ τοῦ Μπαχ εἶναι ἡ ἐκφρασις τῆς βαθειᾶς θρησκευτικότητος μιᾶς ψυχῆς, πού ζῇ τὴν θείαν χάρι καὶ πού γι' αὐτὴν τίποτε δὲν ὑπάρχει πρὸς νὰ μὴν εἶναι ἀπὸ τὸ θεὸ καὶ γιὰ τὸν θεὸ. Αὐτὸς ὁ φλογερὸς πάθος γιὰ τὸν θεὸ ἐκφράζεται στὸ Μπαχ μὲ μιὰ μνημειώδη μεγαλοπρεπεία, ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὴν ἴδια δύναμι πού καθώδηγούσε τοὺς οἰκοδόμους τῶν γοθικῶν μητροπόλεων.

Ἡ ἀπόδοσις ἦταν στὸ ὕψος τοῦ ἔργου. Κάθε ὁμάδα ὀργάνων ἀπεικονεῖτο τέλεια τὴν ἀντίστοιχη ὁμάδα ἤχων τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργάνου. Ἀς ὑπογραμμισθῇ καὶ ἐδῶ ἡ καλοποφόρος προσπάθεια τοῦ ἀρχιμουσικοῦ καὶ τῆς ορχήστρας, γιὰ νὰ φθάσουν στὴν αἰσῶγεια, στὴν πληρότητα ἤχου καὶ στὴν μεγαλοπρέπεια τῆς ἐκφράσεως (ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιὰ ἐρμηνείας τοῦ Μπαχ) καὶ ὅς ἐλπίσουμε, μὴ καὶ εἶναι ἡ καλὴ ἀρχή, ὅτι θὰ ἀκούμε πρὸ συχνὰ ἔργα αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ μουστουργοῦ.

ΛΙΛΥ ΣΠΕΡΕΡ-ΔΡΑΚΟΥ

At The Concert Hall 20-2-55

Bach - Greatest Of The Romantics

Vavayannis Grasps The Shocking Fact
By Emil Bouratinos

OF ALL instruments, the organ is perhaps the most suitable for transcription. With the many registers and stops, the wide variety in musical effects, and the voluminous tone, its mission has always been to imitate the orchestra.

Organ compositions do not, of course, prescribe what stops, or effects, are to be employed. All this is left to the imagination, and good taste, of the player. However, the organ — quite apart from its use for orchestral imitation — possesses a strong definite character of its own. Far more than many other instruments.

There have been many transcriptions of Bach's organ music. The only ones that have survived are those that have remained true to the spirit of the huge instrument. In other words, a good transcription is one that makes the orchestra sound like an organ wanting to imitate the orchestra. Far — fetched though this may appear, it is quite true.

Right Impulse?

The famous Fantasia and Fugue we heard on Sunday played by the Athens State Orchestra under conductor Mr Vavayannis, was a good effort to bring Bach into the concert hall where a lazier audience can appreciate his genius. But it is a matter of opinion whether Mitropoulos had the right impulse to do the job. There were many strange, unorthodox orchestral effects. And in spite of my craving for anything new, I have deep respect for some good old rules, which exclude certain instrument combinations.

The best «old fashioned» way to convey the impression of an organ is to use two and two bass clarinets, while the strings play pianissimo. Or to use horns, oboe and strings. Or even horns, oboe and bassoons.

Any of these characteristic combinations, and many more, could have worked miracles. But Mitropoulos made flutes and piccolo play in unison two octaves higher than the highest horn.

Perhaps the New York Philharmonic can manage to play that right, but even then I have doubts whether the combination would sound good. The Athens State Orchestra however, failed to bring the sound out, in unison. Up to a certain point, they were not unjustified. Massive Brass

But there were many other novelties besides. Brass was employed in massive quantities. It gave the work a modern air, rather irrelevant to the composition. Especially when the Brass players seemed to have practised their parts so little.

A velvety tone, which I suppose Mitropoulos had in mind, was hardly ever accomplished. The whole orchestral setting of the piece was entirely alien to my taste.

Mr Vavayannis, as conductor, did all he could. The slow tempo of the fantasia — though too slow for me — gave it an air of grandeur

Remarkable swellings and slight hesitations, made the work sound quite romantic.

And THIS is the most praiseworthy achievement of all. There is no greater romantic than J. S. Bach. No true musical nature can fail to realise this. But for all the rest, it is not until our eighties that we grasp the astonishing and shocking fact. For this alone Mr Vavayannis, sharing the part of conducting, could be acclaimed as our best conductor.

Ἡ συναυλία τῆς Κυριακῆς ὕπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Βαβαγιάννη

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ

ΤΟΥ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ

Ἐνας κόσμος ἀλόκληρος χαίρεται ὅταν βλέπῃ στὸ ἀναλόγιό τοῦ μαῆστρου τὸν ἀριστοτέχνη κ. Βαβαγιάννη. Γιατὶ γνωρίζει νὰ καταρτίξῃ τὰ προγράμματά του, γνωρίζει νὰ διδάσῃ τὰ ἔργα «μπατοῦτα» καὶ τέλος γνωρίζει νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τοὺς μουσικοὺς τοῦ ὅ,τι θέλει καὶ νὰ τὸ παίρνῃ.

Ἔτσι, χθὲς μᾶς παρουσίασε ἕνα πρόγραμμα γεμάτο ἐνδιαφέρον, ἕνα πρόγραμμα ἀπολαυστικό, ἕνα πρόγραμμα, τέλος, ποὺ περιελάμβανε ἔργα μεγαλοφυῶν ὁμοφυγῶν, καθὼς εἶνε ὁ Ι. Σ. Μπάχ, ὁ Ι. Μπετόβεν.

Ἐναρξῇ τοῦ προγράμματος ὁ λαὸς πρὸς ἀρχιμουσικὸς ἔκανε μὲ τὴν «Φαντασία καὶ φούγκα» σὲ σὺλ ἑλάσ. τοῦ Μπάχ, ποὺ γράφτηκε πικρῶς στὰ 1720 γιὰ ἐκκλησιαστικὸ

ὄργανο καὶ γιὰ τὴν συμμετοχὴ τοῦ στίξ ἑξετάσεις γιὰ τὴν πρόσληψη ὁργανίστα στὸν ἱερὸ ναὸ τοῦ Ἀγίου Ἰακώβου τοῦ Ἀμβούργου. Ἡ φαντασία — ποὺ εἶνε ἕνας ἐλεύθερος αὐτοσχεδιασμός — καὶ ἡ μεγάλη φούγκα, ποὺ ἀκολουθεῖ καὶ ποὺ ὁ Μπάχ χρησιμοποιοῖ ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ δημοφιλῆ θέματά του — σελίδες μνημειώδεις τῆς φιλολογίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὁργάνου — ἐνορχήστρωσε ὁ Δημήτρης Μητρόπουλος, κατὰ τρόπον ποὺ ν' ἀναδίδεται ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς ὁρχήστρας, ὅλο τὸ δραματικὸ μεγαλεῖο τοῦ ἔργου, μέσα ἀπὸ μιὰ πολυχρῶμη καὶ πλούσια ἡχητικότητα.

Στὴ γενικὴ τῆς γραμμῆς ἡ ἀπόδοσις τῆς ὁραίας συνθέσεως εἶχε τὴν σφραγίδα τῆς τέχνης καὶ ὁ κ. Βαβαγιάννης μᾶς ἔδωσε μιὰν ἀκόμη φορὰ τρανὰ δείγματα τῆς στοργῆς

ποὺ τρέφει γιὰ κάθε ἔργο ποὺ ἐρμηνεύει.

Δεύτερο ἔργο τῆς συναυλίας ἦταν ἡ «Συμφωνία ἀρ. 3» σὲ φά μείζ. ἔργο 94 τοῦ Μπετόβεν ποὺ πρωτοεκτελέστηκε στὴν Βιέννη στίς 2 Δεκεμβρίου 1883, ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ Ρίχτερ καὶ ποὺ εἶνε ἡ συντομώτερη ἀπὸ τὶς τέσσερις Συμφωνίες τοῦ Μπετόβεν. Ἐργὸ γραμμένο ἀπὸ μεγαλοφυῆ καὶ ἐμπνευσμένο δημιουργὸ καὶ σὲ ἐποχὴ ἀπόλυτης ὁριμότητος, περιέχει ὅλου τοῦ τρόπου τῆς τεχνικῆς ἀλχημείας.

Ὁ κ. Βαβαγιάννης, ποὺ ξέρει νὰ χρησιμοποιοῖ τὰ ἐκφραστικά του μέσα μὲ ἀποδοτικότητα, μᾶς ἔδωσε μιὰ φωτεινὴ ἐκτέλεση τοῦ ὁραίου ἔργου τοῦ Μπετόβεν.

Ἡ συναυλία τέλειωσε μὲ τὴν ἐκτέλεση τῆς «Ἑβδόμης Συμφωνίας», σὲ λὰ μείζ. ἔργο 92 τοῦ Μπετόβεν, ποὺ γράφτηκε στὰ 1812 καὶ παίχθηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Βιέννης στίς 8 Δεκεμβρίου 1813. Τὸ ἔργο ποὺ ἀποτελεῖ ἕναν πίνακα γεμάτων ἀπὸ λεπτότατες ἀποχρώσεις τοῦ συναισθήματος τῆς χαρᾶς, σκιαζεται, στιγμὲς - στιγμὲς, ἀπὸ κάποια ἀδιόρατη μελαγχολία, γιατί ἡ δημιουργία τοῦ ἔργου ἔγινε τὴν ἐποχὴ ποὺ ἡ κώφωση

εἶχε ἀπομονώσει τὸν συνθέτη ἀπὸ τὸν γύρω κόσμον. Καὶ τὸ ἔργο αὐτὸ ὁ κ. Βαβαγιάννης διηύθυνε μὲ παλμό, ἐνθουσιασμό, μὲ ζωντάνια καὶ μουσικότητα καὶ ἐφώτισε καὶ τὴν παρρηλικὴ λεπτομέρεια. Τὸ κοινὸ καταχειροκρότησε τὸν ἐκλεκτὸν μαέστρο καὶ τὸν ἀνακάλεσε ὀκτὼ φορές στὴ σκηνή.

Προγρ.
I 25

Ἡ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

20-2-55

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ Κ. Γ. ΛΥΚΟΥΔΗ

Μὲ τὰ τρία συγκλονιστικὰ Μπε — Μπάχ, Μπετόβεν, Μπετόβεν — στὸ πρόγραμμά της, ἡ τελευταία συναυλία τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας εἶχε κάθε λόγο νὰ προσιωνίζεται ὡς μιὰ ἀπὸ ἐκείνες στίς ὁποῖες οἱ φιλόμουσοι δείχνουν τὴν προτίμησίν τους. Ἡ ἀνοίξις ὅμως ποὺ πρῶτα ἀρχισε νὰ ντύνῃ τὴ φύσιν στὰ πράσινα, προσκαλεῖ πάντα αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἐκείνων ποὺ διαθέτουν μόνο τὴν Κυριακὴ γιὰ νὰ θαυμάσουν τὴν ἀναγέννησιν ποὺ συντελεῖται. Καὶ ὁ Καρνάβαλος, ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ποὺ ὅλες αὐτὲς τὶς ἐβδομάδες ἀπασχόλησε τὸν κόσμον μὲ τὰ ξεφαντώματά του, βρισκότανε τὴν περασμένη Κυριακὴ στὴν πιὸ ζωντανή του ἐκδύση. Φυσικὸ λοιπὸν ἦτο νὰ βρεθοῦμε, γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ, μέσα σὲ μιὰ αἶθουσα, τῆς ὁποίας τὰ κενὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συντελοῦν στὴ δημιουργίαν μιᾶς ἀτμοσφαιρᾶς πρόσφορης σὲ πνευματικὴ ἀπόλαυσιν. Ἡ ἐντεχνὴ μεταγραφὴ ἐκ μέρους τοῦ Μητρόπουλου τῆς μεγαλειώδους φαντασίας καὶ φούγκας σὲ Σὺλ ἑλάσον τοῦ Μπάχ, ἔδωσε στὸν κ. Βαβαγιάννη, ποὺ διηύθυνε τὴν συναυλίαν, τὴν χαρὰ νὰ ἐρμηνεύσει μὲ ὅλη τὴν μεγαλοπρέπεια ποὺ ἐπιβάλλεται, μιὰν ἀπὸ τὶς ἀθάνατες μουσικὲς δημιουργίες ὅλων τῶν ἐποχῶν, καὶ ποὺ ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Μητρόπουλου παρουσιάζει, μὲ τὴν μεταγραφὴ αὐτή, κατὰ τρόπον ποὺ — ἂν ὅταν πρωτακούσθηκε ἔγινε αἰτία κρίσεων καὶ ἐπικρίσεων — πρέπει νὰ ἀναγνωρίσουμε ὡς τὴν πλέον ἐπιτυχημένη ἀπὸ ὅλες τὶς μεταγραφὰς ἢ ἐνορχηστρώσεις ἔργων τοῦ Μπάχ, ποὺ πολλοὶ ἑξακουστοὶ ἀρχιμουσικοὶ παρουσίασαν κατὰ καιροῦς.

Γιὰ ἐκείνους ποὺ εἶχαν τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀκούσουν τὴ σύνθεσιν αὐτή, παιγμένη μὲ τὸ ὄργανο, γιὰ τὸ ὁποῖο ἔχει γραφῇ, ἢ ἐντύπωσιν στὸ ἀκουσμα τῆς μεταγραφῆς τοῦ Μητρόπουλου εἶναι ἐκείνη ποὺ θ' ἀπεκόμιζε ὁ ἀκροατὴς ποὺ θὰ εἶχε τὴ δύναμιν νὰ φαντασθῇ πῶς ἀκούει ἕνα ὄργανο δεκαπλασίον διαστάσεων καὶ ἀπὸ τὰ μεγάλα τοῦ εἴδους. Καὶ ἔρχεται ἡ ἐρώτησις: Εἶναι ἀνάγκη ν' ἀκουσθῇ τὸ ἔργο σὲ τέτοια ἡχητικὴ ἐνταση, δοθέντες μάλιστα ὅτι τόσο ἡ φαν-

τασία ὅσο καὶ ἡ φούγκα περιέχουν, ὡς γνωστὸ, θέματα καὶ φράσεις, ποὺ πρέπει ν' ἀκουσθῶν ὅχι μόνο μέσα σὲ φόρτε ἢ φορτίσιμα, ἀλλὰ καὶ σὲ χρωματισμούς, ἰδιαίτερα χαμηλοῦς; Δὲν διστάζω νὰ θεωρήσω τὴν μεταγραφὴ αὐτὴ ὡς τὴν πιὸ ἐξυπηρετικὴ ποὺ μπορούμε νὰ φαντασθῶμε, διότι δὲν νομίζω ὅτι τὰ registres τοῦ Ὀργάνου μποροῦν ν' ἀποδώσουν ἐκφραστικώτερα ἢ ἐντατικώτερα τὶς φράσεις ἀπὸ ἕνα ζωντανὸ καὶ... ἄρτιο μουσικὸ τῆς ὁρχήστρας. Ἀς ὁμολογήσουμε ὅμως μὲ λύπη πῶς ἡ ὁρχήστρα μᾶς δὲν διαθέτει, πρὸς τὸ παρὸν τοῦλάχιστον, ἐκτελεστὰς ποὺ μποροῦν, σολιστικά, ν' ἀντιμετωπίσουν τὶς δυσκολίες τοῦ ἔργου. Σὲ γενικὲς πάντως γραμμὰς ἡ φούγκα δόθηκε καλλίτερ' ἀπ' τὴ φαντασία, τὴν ὁποία ὁ κ. Βαβαγιάννης, μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ πλατύνῃ σὲ ἑκφρασίαν, ἐδάρυνε, διευθύνοντάς τὴν ἀργότερα ἀπὸ ὅ,τι νομίζω πῶς ἀπαιτεῖ ἡ μελωδικὴ συνοχὴ τῶν θεμάτων.

Ἀπὸ τὴν τρίτην συμφωνίαν τοῦ Μπετόβεν θὰ ξεχωρίσουμε τὴν ἐρμηνείαν τοῦ τρίτου μέρους, poco allegretto, ποὺ δόθηκε μέσα σὲ μιὰ ἐλεγειακὴ εὐαισθησία, γεμάτη χάρι καὶ ἀδίστατη ἑκφρασίαν. Τὰ ἄλλα τρία μέρη, καὶ ἰδιαίτερα τὸ πρῶτον, ἀκούσθηκαν μὲ μιὰ ρυθμικὴ ὁμοιομορφίαν ποὺ ἐκτός ἀπὸ τὴ διαύγεια, ποὺ εἶναι τὸ γνώρισμα τῶν μουσικῶν ἐπιτελεύσεων τοῦ κ. Βαβαγιάννη, δὲν μᾶς μετέδωσαν τὸν πλοῦτον τῶν συναισθημάτων ποὺ δίκαια συντείνουσιν στὸ νὰ θεωρεῖται ἡ συμφωνία αὐτὴ ὡς ἡ πιὸ δύσκολη ἀλλὰ καὶ ἡ πλέον ὁλοκληρωμένη εἰς περιεχόμενον ἀπὸ τὶς τέσσαρις ποὺ ἔγραψε ὁ Μπετόβεν.

Μὲ τὴν ἑβδόμην συμφωνίαν τοῦ Μπετόβεν, μὲ τὴν ὁποία τελείωνε ἡ συναυλία, ὁ κ. Βαβαγιάννης μᾶς χάρισε μιὰ ἐρμηνείαν ἀπὸ ἐκείνες ποὺ φθάνουν γιὰ νὰ τοποθετήσουν ἕνα ἀρχιμουσικὸ σ' ἕνα ἀνώτερον ἐπίπεδον τῆς ἐιδικότητός του. Διότι κατάρθωσε, δίνοντας μιὰ ἐκτέλεσιν, τῆς ὁποίας τὸ ἰδιαίτερον γνώρισμα ἦταν ὁ σεβασμὸς τῶν παραδόσεων, νὰ προσθέσῃ καὶ προσωπικὲς μουσικὲς ἀποχρώσεις, χωρὶς νὰ ἐνοχλήσῃ οὔτε τὸ ἔργο, οὔτε τοὺς ἀκροατὰς ἐκείνους ποὺ, ἀκούοντας μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ γνωστὰς συμφωνίας τοῦ Μπετόβεν, εἶναι μερικὲς φορές ὑποχρεωμένοι νὰ διαπιστώσουν ἐντυπωσιακὰς ἐπιδείξεις ἀρχιμουσικῶν, ποὺ μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ δώσουν μιὰ δική τους ἐρμηνείαν, παραμερίζουν τὸν συνθέτη καὶ τὴ σύνθεσιν, γιὰ νὰ προβάλουν τὸ ἀνύπαρκτον μαεστρικό τους ἀνάστημα.

Στεῦνω νὰ προσθέσω πῶς τὴ διαπίστωσιν αὐτὴν ἔκαμα ἀπειρες φορές, ὅχι μόνο στὸν τόπον μας, ἀλλὰ καὶ σὲ μουσικὰ κέντρα ἀνωτάτης ὑποστάθμης. Ἡ ὁρχήστρα μᾶς, καλοσυντονισμένη τὴν φορὰ αὐτὴ καὶ μὲ ἀπόλυτον συντακτικὸν μουσικῆς ἀντιλήψεως, ἀξιοποίησε ὅλες τὶς ἐκφραστικὰς πτυχὰς τοῦ ἔργου, χάρις στὰ πρεπούμενα ρυθμικὰ πλαίσια ποὺ τῆς ἐπέβαλε ὁ κ. Βαβαγιάννης, δίνοντάς μᾶς τὴν ἀπόδειξιν πῶς ἡ ἑβδόμη συμφωνία τοῦ Μπετόβεν ξεφεύγει ἴσως ἀπὸ τὸν ὅρισμόν τῆς «συνθέσεως» καὶ παίρνει τὴ θέσιν μιᾶς δημιουργίας ποὺ τιμᾷ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, τὴν Τέχνην, καὶ τὴ Μουσικὴν εἰδικώτερα.

Γ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

26 Γεβρουαρίου 1955

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I26

13-3-1955

JOHANN CH. BACH: Συμφωνία, Σι. υφ.

ELGAR: ENIGMA VARIATIONS

BEETHOVEN: Κοντσέρτο για Πιάνο No 5 (Σολίστ Μ. Χαιρογιώργου)

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I27

3-4-1955

PROKOFIEFF: Υπολοχαγός Κιγέ (Συμφωνική Σουΐτα) α' εκτέλεση

CHAUSSON: Συμφωνία, Σι. υφ.

TSCHAIKOWSKY: Κοντσέρτο για Πιάνο No I, Σι. υφ. Ελασ. (Σολίστ: NICOLE HENRIOT)

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I28

8-4-1955: Η Συναυλία δόθηκε στην WASHINGTON με την NATIONAL SYMPHONY ORCHESTRA. Κριτικές στα DOSSIERS των Συναυλιών του Εξωτερικού.

Εθνικοί Ύμνοι Αμερικής και Ελλάδας

WEBER: FREISCHÜTZ - Εισαγωγή

Βάρβογλη: " Αγία Βαρβάρα " - PRELUDIO

BEETHOVEN: Κοντσέρτο για Πιάνο No 4 (Σολίστ G. MANOS)

BRAHMS: Συμφωνία No 4

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I29

11-7-1955: Έργα BEETHOVEN

BEETHOVEN: ELEONORA No 3

JENAER - SYMPHONIE

SYMPHONIE No 5

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I30

8-8-1955

HÄNDEL-ELGAR: OUVERTURE Πε έλασ. (α' εκτέλεση)

RESPIGHI: Χορός - Άριες Σουΐτα No 3 (Για Έγχορδα)

SMETANA: MOLDAU

TSCHAIKOWSKY: Συμφωνία No 5

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I31 Αρχή Φεστιβάλ Αθηνών

24-8-1955

HÄNDEL - MOLINARI: L A R G O

Πετρίδη: Βυζαντινή Θυσία

CLUCK - MOZART - HAYDN: Άριες* (Σολίστ Ελένη Νικολαΐδου)

SIBELIUS: Συμφωνία No 2

* Άριες: Από την "Αλκίση" του GLUCK, την Όπερα "Εύνοια του Τίτο" του MOZART, και από την Όπερα "Ορφέας" του HAYDN.

16 MAR 1955

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Μαρίκα Παπαϊωάννου — 'Η Συμφωνική, σολίστ:
Μαρία Χαιρογιώργου

ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΜΙΝ. ΔΟΥΝΙΑ

Όποιος αποφασίζει να έρμηνεύσει τον τελευταίο Μπετόβεν ανάλαμβανει να ε-
ξινιάσει το έργο ενός Μεγάλου πού,
αποτραπηγμένος σε μία υπέροχη πνευ-
ματική μοναξιά, δημιουργεί ανάμεσα
σε δύο κόσμους, ανάμεσα στην Κλασ-
σική εποχή που έχει ήδη συμπληρώσει
την αποστολή της, και την Ρωμαντική
που μόλις αρχίζει να ανατέλλει. Μακριά
από τα έγκοσμια, κουφός, κλεισμένος
στον εαυτό του γράφει τις τελευταίες
του σκέψεις σε μία γλώσσα που μόνον
έπερχόμενες γενιές με κόπο αρχίζουν
να κατανοούν.

Αυτόν λοιπόν τον κόσμο του τελευ-
ταίου Μπετόβεν ανέλαβε να μας πα-
ρουσιάσει η Μαρίκα Παπαϊωάννου. Ξε-
περνώντας τα όρια του πιάνου, η καλ-
λιτέχνις επροχώρησε στην ουσία αυτής
της μουσικής, στα άδυτα ενός ύφους
που διασπά την κλασική μορφή και έ-
δραιώνεται εκτός κάθε παραδεδομένης
αξίας. Λίγοι, αλήθεια, πλησιάζουν με
τόσην συναίσθησιν ευθύνης, με τέτοιον
δέος τα μνημεία της μουσικής. 'Η όλη
τοποθέτησις, ο παλμός και η φυσιογνω-
μία της έρμηνείας φανερώνουν πίστη
προς κάποιο χρέος απέναντι μιάς σεβα-
στής παρακαταθήκης του ανθρωπίνου
πνεύματος.

Δεν θα έπεκταθώ στις προϋποθέσεις
του ύψιλου αυτού πιανιστικού ύφους.
'Η ευφρόδεια της τεχνικής, η πηγαία
αντίληψις του ρυθμού, η γλαφυρότης
του ήχου, η άμεμπτη χρήση του πεντά-
λ αποτελούν άρετες αυτόνοτες στην ύπ-
ηρεσία της έρμηνείας — και χρησιμοποιώ
τον περιλάλητον όρο με την πραγματι-
κή του έννοια. 'Εκείνο που ενδιαφέρει
έδω είναι η τοποθέτησις της μουσικής,
η εξερεύνησις της μορφής, η ανάλυσις
και σύνθεσις των ιδεών, ακριβώς αυτό
που ονομάζουμε με μία λέξη «έρμηνεια».

Στην Σονάτα 109 αντιλαμβανόμεθα
ευθύς εξ αρχής ότι η καλλιτέχνις δεν
παραδίδεται σε μία άμορφη όνειροπόλη-
σι σύμφωνα με την παραπλανητική, ο-
μως μόνον φαινομενική ρυθμική έλευθε-
ρία του πρώτου μέρους. Μένει πιστή
στις απαιτήσεις της αυστηρής μορφής
στην όποια εντάσσει με στοργική σχο-
λαστικότητα και την ελάχιστη λεπτομέ-
ρεια. 'Ισως αυτή η νοητική δραστηριό-
της, αυτή η προσπάθεια διατηρήσεως
πυκνής και αδιάρρηκτης συνοχής στο
πλέγμα των ιδεών, όπως και η φροντι-
δα για την απόδοσις και των τελευταίων
έκφραστικών μορίων του περιεχομένου,
έμποδίζουν την ολοκληρωτική λύτρωσι
της φαντασίας από τις απαιτήσεις του
άδυσωπου του κειμένου. 'Ομως η έκτέλε-
σις των παραλλαγών του τελευταίου μέ-
ρους, εκτός που εξέπληρωσαν το γράμ-
μα, μας απέκάλυψαν πέρα ως πέρα και
το πνεύμα της υπέροχης αυτής σελίδος
ακριβώς όπως την θέλει ο Μπετόβεν,
«όλο τραγούδι, με το πιο ένδομυχο αϊ-
σθημα».

Στην Σονάτα III, την τελευταία
που έγραψε ο Μπετόβεν, εξαπολούνται
τρομακτικές ψυχικές δυνάμεις. Είναι
ίσως η τελευταία ανάλαμπη δαιμονικού
πάθους πριν από την περιουλλοντική της
Μίσσα Σολέμνις, της 'Ενάτης Συμφω-
νίας και των τελευταίων κουαρτέτων.
'Εδω η Παπαϊωάννου εγγίζει τα ύψιλά-
τερα επίπεδα έρμηνευτικής τέχνης.
Δυσκολεύομαι να φαντασθώ τίποτε το
συναρπαστικότερο σε έξαρσις εντάσεως
και θάους αίσθηματος, τίποτε τελειό-
τερο ό,τι άφορά την άβυσσική κυριαρχία
πάνω στη μορφή και την ύλη. Σπανίως
αυτό που αποκαλούμε «μπετοβένειον ύ-
φος» βρίσκει τέτοια εκπλήρωσι όπως
στην έρμηνεία αυτής της σονάτας που
μας έδωσε η Παπαϊωάννου. Κάτω από
τον άθωο τίτλο «Αριέττα» του δευτε-
ρου και τελευταίου μέρους κρύβεται μία
σύνθεσις βαθύτατου μυστηρίου. 'Ο δρό-
μος που ακολουθεί έδω ο Μπετόβεν εί-
ναι η ειρηνική λύσις των γιγαντιαίων
συγκρούσεων που έκθέτει το προηγου-
μενο άλλεγκρο άπασσιονάτο. Με πόση
πνευματική συγκέντρωσι, αλλά και τι
ψυχικό σθένος προβάλλει η μεγάλη μας
πιανίστα τις συγκλονιστικές αντιθέσεις
του έργου! Σε τέτοιες εύχρηστες
στιγμές η άβυσσος που μας χωρίζει από
την τελευταία δημιουργία του Μπετό-
βεν γεφυρώνεται, το σκοτεινό μυστήριο
που την περιβάλλει — ίσως για να την
προστατεύη από θέβηλα πνεύματα —
διαλύεται μέσα σ' ένα λαμπρό φώς ά-
πολυτρωτικό και παρήγορο.

'Η εμφάνισις της Μαρίας Χαιρογιώρ-
γου — Σιγάρα ως σολίστ της τελευταίας
Συμφωνικής με το Πέμπτο Κοντσέρτο
του Μπετόβεν μας έδωσε την ευκαιρία
να θαυμάσουμε ακόμη μία φορά την διο-
νυσιακή ύψη ενός ταλέντου που αντι-
μετωπίζει τα τεχνικά και μουσικά προ-
βλήματα με άπιστευτη ευχέρεια και έν-
σικτώδη δυναμικότητα.

'Ομως η Χαιρογιώργου σπαταλά το
θείον ταλέντο της με την ίδια γενναιο-
δωρία που της το έχαρισε η φύσις.
Λείπει η σοφή οικονομία από την προσ-
φορά της, στην όποια εν τούτοις άφιε-
ρώνει τον καλύτερο εαυτό της. 'Ωρισμέ-
νες έμπνεύσεις της μας αναγκάζουν να
συγκρατούμε την αναπνοή: άκούσαμε
πιανισίμι θαυμασίας εντάσεως, ζήσαμε
στιγμές σιωπής πλήρεις περιεχομένου,
ρυθμικές έξορμήσεις απaráμιλλης ζων-
τάνειας. 'Ομως κάποια άνεξήγητη έσω-
τερική ταραχή, κάποια λαίμαργη έκδη-
λωσις πάθους ανατρέπουν εις άλλα ση-
μεία την ίσορροπία χωρίς να υπογραμ-
μίζουν τουλάχιστον το «αυτοκρατορικό»
μεγαλείον του έργου. Φράσεις στις ό-
ποιες ο Μπετόβεν έχει σταλάξει τον
γλυκύτερο χυμό των ποιητικών του έμ-
πνεύσεων, παρουσιάζοντο εν σπουδή, το-
νισμένες με νευρική άνυπομονήσια. Δυσ-
κολεύομαι να έξηγήσω το φαινόμενο, έ-
πειδή είναι γνωστή η θερμή ιδιοσυγκρα-
σία της νέας πιανίστας μας και ο ώραϊ-
ος της ένθουσιασμός, τον όποιο άλλου
σπαταλά άσυλλόγιστα και άλλου όλοφά-
νερα φειδωλεύεται. Δεν πιστεύω ότι το
πιανιστικό ύφος της Χαιρογιώργου έχει
κατασταλάξει. 'Η ευφορία του ταλέν-
του της υπόσχεται πλουσίους και χυμώ-
δεις καρπούς.

Δεν ξεύρω αν πρόκειται για μία μοι-
ραία άλληλοεπίδρασι, αλλά και η όρχη-
στρα μου φάνηκε νευρικά θιαστική, άλ-
λά και άτιμέλητη. Δεν άκούσα πολ-
λους φθόγγους που ν' αποκαλύπτουν
κάτι πέρα από τις γυμνές νότες. 'Ενας
καλοθρεμμένος ήχος είχαν άπλωσει το
θάρος του πάνω στις ώραϊες μελωδίες
άντι να τις υποβαστάζη στα φτερά του
ρυθμού.

'Ο μαέστρος Βαθαγιάννης είναι γνω-
στός για την πνοή και την έπιμέλεια
της εργασίας. Δεν θα άφινε καμμία
λεπτομέρεια της παρτιτούρας άφρόντι-
στην, αν είχε έστω και μίαν μόνον ώρα
έπί πλέον στη διάθεσί του. Οι τρεις δο-
κιμές που διατίθενται είναι ελάχιστες,
αν μάλιστα σκεφθούμε ότι η μελέτη
νέων έργων καταβροχθίζει σχεδόν όλον
τον διαθέσιμον χρόνο. Αυτός είναι ο λό-
γος που ακόμη και η γνωστότατη από
προηγούμενες έκτελέσεις Συμφωνία του
I. X. Μπάχ (Σί ύφ. μεϊζ.) δεν παρου-

σίαζεν ίχνη αναθεωρητικής μελέτης.
'Όσο για το τελευταίο μέρος, το πρέ-
στο, (που σημαίνει στη γλώσσα της έ-
ποχής «ζωηρό», όχι «θιαστικό») άς δο-
κιμάση ο φίλτατος μαέστρος να το πά-
ρη ήρεμώτερα. Θα έκπληγη με το άπο-
τέλεσμά! Τα κοντραμπάσσα θα κατα-
φέρουν στα δεκατέκτα τους να συμβα-
δίσουν με τα βιολιά, τα μοτίβα θα πά-
ρουν έκφρασι, το κυνηγημένο μέτρο θα
γίνη ρυθμικός παλμός, τα μπερδεμένα
πηδήματα θα μεταμορφωθούν σε σκίρ-
τημα χορευτικό.

Το μεγαλύτερο μέρος των δοκιμών εί-
χε καταναλωθή προφανώς στη μελέτη
των «Παραλλαγών Αίνιγμα» του 'Αγ-
γλου νεορωμαντικού E. 'Ελγκαρ: 'Η
άρτια παρουσιάσις του έργου, η έξαρ-
σις των μαγικών ήχων της άρμονίας, η
ώραιοτάτη διαβάθμισις των χρωμα-
σμών έπρόδιδαν φροντίδα και αγάπη,
έκ μέρους των έκτελεστών. 'Ο μαέστρος
Βαθαγιάννης προσέθεσε με την έμπνευ-
σμένη έρμηνεία ακόμη ένα μνημειώδες
έργο στο ρεπερτόριόν του.

'Ο τίτλος των Παραλλαγών άπασχό-
λησε για πολύ καιρό τους περιέρους.
'Επρόκειτο περί παραλλαγών αίνιγμα-
τος ή αίνιγματικών παραλλαγών; 'Η
άπορία έλύθη όταν κατόπιν μακράς σιω-
πής ο συνθέτης άνεκοίνωσεν ότι καθένα
από τα 14 μέρη παρουσιάζει το πορ-
τραίτο ώρισμένων γνωστών προσώπων,
μεταξύ των οποίων την εικόνα της συ-
ζύγου του και την αυτοπροσωπογρα-
φία του.

M. ΔΟΥΝΙΑΣ

ΑΥΓΗΣ 13-3-55

18 MAR 1955

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ
ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΜΑΡ. ΧΑΙΡΟΓΙΩΡΓΟΥ

Είναι η τρίτη κατά σειρά, συ-
ναυλία που η Συμφωνική μας όρχη-
στρα παρουσιάζει 'Ελληνα σολίστα.
Και αν ακόμη δεχθούμε πως αυτό εί-
ναι ένα φαινόμενο έντελώς συμπτω-
ματικό, ωστόσο δεν παύει να είναι
στο ένεργητικό του καλλιτεχνικού
αυτού όργανισμού.

Το πρόγραμμα της τελευταίας συ-
ναυλίας έκλεισε με το «Κοντσέρτο
για πιάνο άρ. 5» του Μπετόβεν, με
σολίστ την Κα Μαρ. Χαιρογιώργου.
'Η 'Ελληνίδα αυτή πιανίστρια είναι
γνωστή από προηγούμενες εμφανί-
σεις, τόσο στην Κρατική όρχηστρα,
όσο και στα διάφορα άτομικά της
ρεσιτάλ. Πρόκειται για μία συνειδη-
τή και πολύ μελετηρή καλλιτέχνιδα,
που πάντα προσπαθεί να φτάσει στο
ύψιλό εκείνο επίπεδο που χαρακτη-
ρίζει τους μεγάλους άρτίστες του
πιάνου. 'Αξιόπαινη μία τέτοια προ-
σπάθεια και αξιοζήλευτη. 'Ωστόσο
όμως όσο καλές και άγιες κι' αν εί-
ναι οι προθέσεις μας δεν άρκοϋν αυ-
τές και μόνο να προδικάσουν το ά-
ποτέλεσμα όταν, ιδιαίτερα, καταπι-
νόμαστε με έργα μεγάλης όλκης.
Και στην περίπτωση του Πέμπτου
Μπετοβενικού 'Κοντσέρτου, η Κα Χαι-
ρογιώργου, αν δεν άστόχησε τελείως,
δεν έδωσε όμως κι' εκείνο που έπι-
ζητούσε το πνεύμα του έργου.

'Η καλή, η άρτια, τεχνική — ά-
ποτέλεσμα μιάς έντατικής μελέτης —
είναι ένα βοηθητικό μέσο για ν' ά-
ποδώσουμε, όσο το δυνατό, πιο πι-
στά και ολοκληρωμένα το βαθύτερο
νόημα μιάς σύνθεσης. Μέσο, λοιπόν,
και όχι αυτοσκοπός η τεχνική. Και
η Κα Χαιρογιώργου παρουσίασε μέν
μιάν άψογη, θα μπορούσε να πει κα-
νείς, τεχνική απόδοσις του έργου, μά
υστερήσε στην έρμηνεία του. Στο
πρώτο λ. χ. μέρος το ήρωϊκό στοι-
χείο έπιζητεί μίαν άρρενωπή έκφρα-
ση, όχι όμως και σκληρό κοπάνισμα
πάνω στα πλήκτρα του πιάνου. Το
λυρικό πάλι στοιχείο — όπως θέβαια
νοείται στο πνεύμα του Μπετόβεν —
δεν μπορεί να έχει καμμία σχέση
με τον περιπαθ ή λυρικό ρομαντισμό,
που παρουσίασε η σολίστ.

'Εξαιρετικά καλή και φροντισμένη
στάθηκε στο κοντσέρτο αυτό η συ-
νοδεία της όρχηστρας, με διευθυντή
τον κ. Θ. Βαθαγιάννη.

'Η συμφωνική σύνθεση «Αίνιγμα
Παραλλαγές» του 'Ελγκαρ (1857—
1934), που παίχτηκε στο πρώτο μέ-
ρος της συναυλίας, είναι μία από τις
καλύτερες, τις τελειότερες, δημι-
ουργίες του 'Αγγλου συνθέτη. 'Ο
'Ελγκαρ, θεωρείται ως η έξοχότερη
μουσική προσωπικότητα της 'Αγγλίας
και άνήκει στους πρωτοπόρους θρε-
ταινούς συνθέτες που προσπάθησαν
να αναβιώσουν τη μουσική σχολή του
τόπου τους, από τα μέσα του περα-
σμένου αιώνα. 'Εκείνο που γενικά-
τερα χαρακτηρίζει την 'Αγγλική
σχολή από τα πρώτα της άκόμα θή-
ματα, είναι το πως οι πολυποίκιλες
ξενικές επιδράσεις στάθηκαν το σο-
βαρώτερο έμπόδιο για την ανέλιξη
της και τη δημιουργία μιάς πραγμα-
τικά εθνικής σχολής. 'Ετσι και ο
'Ελγκαρ παρ' ό,τι θέβαια είναι ένας
αξιόλογος συνθέτης, δεν παύει ως
τόσο να είναι δέσμιος στις «έξωθεν»
επιδράσεις.

Το «Αίνιγμα Παραλλαγές» έμφα-
νίζει μία τεχνοτροπία μάλλον ρομαν-
τικής σχολής και μάλιστα της γερ-
μανικής, και παράλληλα τα χαρα-
κτηριστικά γνωρίσματα της Τέχνης
του 'Ελγκαρ: 'Ολίγος μουσικισμός,
ώραϊες ποιητικές εικόνες, μία διάθε-
σις χιουμοριστική, και τεχνική διά-
φανη, καθαρή, κροστάλλινη. Μειονε-
κτούν στο έργο αυτό μερικές παραλ-
λαγές παρατραπηγμένες, που δημι-
ουργούν μίαν αίσθησις μονοτονίας.
Βέβαια το περιεχόμενο στην σύνθε-
ση αυτή δίνει τίποτε το ουσιαστι-
κό, το ζωντανό, που να έλκυει αμέ-
ριστο το ένδιαφέρον του άκροατή.
Το δέχεται, ίσως, κανείς ευχάριστα,
μά έρχεται και παρέχεται δίχως να
δίνει τη βαθειά εκείνη συγκίνηση και
την αίσθητική απόλαυσι που μας
προσφέρουν άλλα έργα.

'Ο κ. Βαθαγιάννης εκτός από την
καλή τεχνική έκτέλεση του έργου,
προσπάθησε να προσδώσει σ' αυτό
και κάποια ανώτερη καλλιτεχνική
πνοή, ανάλογα θέβαια με τις δυνατό-
τητες που παρέχει η σύνθεσις αυτή.
Και νομίζουμε πως το πέτυχε.

'Η «Συμφωνία σε Σί ύφεση» του
'Ιω. Χρ. Μπάχ (γυιού του μεγάλου
Μπάχ) εκτός από την καθαυτό κλα-
σιτεχνική της αξία, φανερώνει — ό-
πως και γενικότερα το όλο έργο του
συνθέτη — την μεγάλη σημασία που
έχει σαν σύνθεσις πρωτοποριακή για
τη μετέπειτα διαμόρφωση της κλασ-
σικής συμφωνίας. Το πρώτο ιδιαίτε-
ρο μέρος που εμφανίζει δύο θεματι-
κές ιδέες με αντίθετο χαρακτήρα,
μας φέρνει τόσο κοντά στον κλασσι-
κό τύπο σονάτας.

'Η έρμηνεία του έργου αυτού από
την όρχηστρα, στάθηκε σ' ένα επίπε-
δο πραγματικά καλλιτεχνικό.

B. ΑΡΚΑΔΙΝΟΣ

13-3-55

ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΝΕΑ

Ἡ συμφωνική με τὸν κ. Βαβαγιάννη

ΟΙ ΡΩΣΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ. ΣΥΝΑΥΛΙΑ Γ. ΠΑΣΣΑΛΑΡΗ.
ΟΙ «ΠΑΛΗΑΤΣΟΙ» ΜΕ ΤΟΝ ΖΑΝΗ ΚΑΜΠΑΝΗ

ΤΟΥ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ

Κάθε εμφάνιση τῆς διακεκριμένης πιανίστας κ. Μαρίας Χαιρογιώργου — Σιγάρα, κινεῖ πάντοτε ζωντανὰ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν φιλομουσίων. Ἐστὶ καὶ προχθὲς, μᾶς χάρισε τὴν εὐκαιρία νὰ θαυμάσουμε τὴν καλλιτέχνηδα στὸ «Πέμπτο Κοντσέρτο» σὲ μὴ ὕψ. τοῦ Μπετόβεν, τὸ «Αὐτοκρατορικό» λεγόμενο, κάτω ἀπὸ τὴν στιβαρὴν μπαγγέττα τοῦ θαυμάσιου ἀρχιμουσικοῦ κ. Θεοδ. Βαβαγιάννη.

Ἡ ἐξαιρετὴ δεξιότητις μετὰ τὰ πληθωρικὰ χαρίσματα, ἀντεπεξῆλθε ὅλες τὶς ἀνυπερβλήτες δυσκολίες τοῦ ἔργου, ἐκφραστικὲς, τεχνικὲς, δυναμικὲς καὶ ἡχητικὲς, καὶ μετὰ τὴν φλόγα τοῦ ταλάντου τῆς, μᾶς ἔδωσε μὴν ἐρμηνεία ἄψογη.

Ἡ ὀρχήστρα μᾶς, διευθυνομένη ἀπὸ τὸν φλογερὸ Βαβαγιάννη, ἔπαρουσίασε ζηλευτὴν ἐνότητα μετὰ τὴν σολίστ.

Στὸ ἴδιο πρόγραμμα ὁ συμπαθέστατος μαέστρος μᾶς ἐπαρουσίασε τὶς Παραλλαγὰς ἐπὶ πρωτοτύπου θέματος ἔργο 36, γνωστὸ μετὰ τὸν τίτλο: «Αἰνίγμα — Παραλλαγή» τοῦ περιφημοῦ ἀγγλοῦ μουσουργοῦ Ἐδ. Ἐλγκαρ. Ἀρτιότατη ἦταν ἡ παρουσία τοῦ ωραίου ἔργου ἀπὸ τὸν κ. Βαβαγιάννη. Καθαρότητα στὴν ἐρμηνεία, λαμπρόδαστὴν ἡχητικότητα, λεπτότητα στὴν τεχνικὴ καὶ διαύγεια στὴν ἐναλλαγὴ τῶν ρυθμῶν καὶ τῶν μελωδιῶν. Αὕτῃ ἦταν ἡ ἐκτέλεση τοῦ ἔργου τοῦ Ἐλγκαρ ἀπὸ

τὸν κ. Βαβαγιάννη.

Τὸ πρόγραμμα ἀρχισε μετὰ τὴν «Σιμφωνία σὲ σὶ ἴκρ. μεῖζ.» τοῦ Ἰω. Χρ. Μπάχ, τοῦ πρὸ μικροῦ ἀπὸ τὰ πέντε παιδιά τοῦ ἑνδοξοῦ πατέρα.

Στὸ ἔργο αὐτὸ ὁ δυναμικὸς μαέστρος, μετὰ τὴν μελετηρότητά του καὶ τὴν ἐπιμέλειά του, ἔδωσε πλοὴ καὶ ἀνέπλασε αὐτὸ. Κράτησε δὲ τὴν ὀρχήστρα μᾶς σ' ἓνα ὑψηλὸ ἐπίπεδο ἐνότητας, τεχνικῆς καὶ δυναμικῆς.

Τὸ κοινὸ καταχειροκρότησε μὴ στρο σολίστ καὶ ὀρχήστρα.

24c

μα ΕΘΝΟΥΣ

13-3-55

οργία

18 MAR. 1955

ΜΟΥΣΙΚΗ ΖΩΗ

Ἡ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ

ΤΟΥ κ. ΜΑΝ. ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

Στὴν τελευταία συμφωνικὴ συναυλία τῆς Κρατικῆς ὀρχήστρας, εἴχαμε τὴν χαρὰ νὰ ἀκούσωμε τὸ 5ο κοντσέρτο γιὰ πιάνο τοῦ Μπετόβεν, μετὰ σολίστ τὴν Μαρία Χαιρογιώργου.

Ἡ Μαρία Χαιρογιώργου εἶνε ἀπὸ τοὺς ἐλαχίστους καλλιτέχνες, ποὺ ἡ ψυχὴ τους καὶ ἡ καρδιά τους φλέγονται ὅλες ἀπὸ τὴν ἔνθετη μανία τῆς μεγάλης τέχνης καὶ ἔχουν τὸ θεῖο δῶρο νὰ συνεπαίρουν καὶ νὰ συγκλονίζουν κυριολεκτικὰ τὸν ἀκροατὴ.

Κάτοχος ὅσο λίγοι ὅλων τῶν δεξιότητων μουσικῶν καὶ τῆς τεχνικῆς τοῦ ὁργάνου τῆς, κατορθώνει πάντα καὶ στὰ πρὸ δεξιότητων ἐκτελέσματα ἑνὸς ἔργου, νὰ μὴ μὴ μουσικὸς καὶ νὰ κατακτᾷ τὸ Κοινὸ τῆς, ὅχι μόνον μετὰ τὴν ὁλοκληρωτικὴν ὑπερνίκησιν καθεστὴς τεχνικῆς δυσκολίας, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ὁλόθερμη καὶ δυναμικὴ τῆς ἀπόδοσιν.

Ἀπὸ τὰ πέντε κοντσέρτα τοῦ Μπετόβεν ἀκριβῶς αὐτὸ τὸ τελευταῖον σὲ μὴ ὕψ. μείζονα συνταιριάζεται περισσότερο μετὰ τὴν ὁρμητικὴν ἰδιοσυγκρασίαν τῆς ἀριστοτεχνικῆς. Τὰ γεμᾶτα ἐκφράσι καὶ κρυμμένη μελωδία δεξιότητικὰ περσμάτα τοῦ πρώτου μέρους εὐρήκαν στὴν Μαρία Χαιρογιώργου ἰδεώδη ἀπόδοσιν, ὅπου μέσα ἀπὸ τοὺς μαϊάνδρους τῶν ἀρπιαμάτων καὶ τῶν κλιμάκων ξεπροβάλλει τὸ βάθος τῆς θείας ἐμπνεύσεως τοῦ μεγάλου μουσουργοῦ.

Ἀλλὰ καὶ στὸ φινάλε ἡ διακεκριμένη πιανίστρια μπόρεσε νὰ μᾶς δώσῃ ὅλο τὸ πνεῦμα τὸ πικρὸ γιοῦ-μωρ καὶ τὴ φωνία τοῦ μέρους αὐτοῦ μετὰ κατὰ πλῆρη ἐνέργεια καὶ δύναμιν ποὺ τιμῶνε τὴν θαυμαστὴν Ἑλληνίδα ἐρμηνεύτρια.

Ἡ ὀρχήστρα ὑπὸ τὸν κ. Βαβαγιάννη συνῴδευσε καλὰ ἀλλὰ ἀπλῶς καλὰ, γὰρ νὰ φθάσῃ τὴν λαμπρὴν ἀπόδοσιν τοῦ πιανιστικοῦ μέρους, ἄχρωμα καὶ χωρὶς κέφι.

Ἀντιθέτως ὁ κ. Βαβαγιάννης καὶ ἡ ὀρχήστρα μᾶς ἔδωκαν μὴ πλὴν καλὴ ἐρμηνεία τοῦ σημαντικοῦ συμφωνικοῦ ἔργου «Παραλλαγὰς — Αἰνίγμα» τοῦ Ἀγγλοῦ συνθέτου Ἐλγκαρ.

Ὁ Ἐλγκαρ συνθέτης μετὰ ἐξαιρετικὸν ταλέντο, ποὺ ἀνήκει στὴν περασμένη γενεὰ τῶν Ἀγγλῶν συνθετῶν ἀν καὶ ἐπηρεασμένος ὀρεκτὸ ἀπὸ τοὺς γερμανικοὺς ρομαντικοὺς καὶ ἰδιαίτερος ἀπὸ τὸν Ρίχαρνδ Βάγκνερ, εἶνε μοιάζοντα ἀπὸ τοὺς πρώτους μουσουργοὺς τῆς Ἀγγλίας ποὺ προσεπάθησαν νὰ δημιουργήσῃ μὴ δική τους ἐθνικὴ μουσικὴ γλῶσσα, ποὺ σιγά-σιγά ἐξελιχθῆκε στὴ σημερινὴν νεο-ρομαντικὴν τῆς νεῆς ἀγγλικῆς μουσικῆς ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μεγάλης γερμανικῆς μουσικῆς, ὅπως μᾶς τὴ δίνουν ὁ Ντέλιους, ὁ Μπρίτεν καὶ οἱ ἄλλοι σύγχρονοι Ἀγγλοὶ συνθέτες.

Προγρ.
I26

24d

13-3-55 ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ 18-3-55

Ἡ συμφωνικὴ συναυλία τῆς Κρατικῆς ὀρχήστρας

Ἀπομνημονεύματα ὑπὸ τὴν Διεύθυνσιν τοῦ κ. Θ. Βαβαγιάννη

Ἐχει πλέον ἀποτελέσει δόγμα ὅτι ἡ αἰσθητικὴ τελειότητα, ὁ ὁργανικὸς συντονισμὸς καὶ ἡ συμπύκνωσις τῶν πνευματομουσικῶν μέσων, συναποτελοῦν τὴν πεμπτοσύνην ἑνὸς ἀδιαίρετου συνόλου, ὅτις συναυλίας τῆς κρατικῆς ὀρχήστρας ὑπὸ τὸν κ. Βαβαγιάννην. Δράττομαι καὶ πάλιν τῆς εὐκαιρίας, γιὰ νὰ τονίσω τὴν ἀξία μιᾶς ἀληθινῆς ἐξοχῆς καὶ ἀπόλυτης ἡθικῆς προσπάθειας, ἡ ὁποία πλούσιους καὶ εὐχυμους καλλιτεχνικοὺς καρπούς ἀποφέρει στὸν μαέστρο.

Διαθέλει κανεὶς στὰ συμφωνικά προγράμματα τοῦ Βαβαγιάννη, τὸν συνειδητὸ καλλιτέχνη, μετὰ τὸ μέτρο τῆς περισκέψεως, ποὺ ἐπεκτείνεται ὅχι μόνον στὴν κατάρτισιν ἀλλὰ καὶ στὴν ἐρμηνεία. Ἡ καλαισθησία στὴν ἡχητικὴ ἀνάπλασιν, καὶ ἡ τήρησις τοῦ ὕψους τῆς μορφολογικῆς διάταξιν, τῆς Συμφωνίας σὲ Σὶ ὕψ. μεῖζον τοῦ Ἰωάν. Χρ. Μπάχ, προσεβλήθησαν μετὰ γαρυφαλιστικὴν ἀληθοφάνειαν ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν οὐσιωδῶν ρυθμικῶν σχημάτων τοῦ κ. Βαβαγιάννη. Ἡ διάταξις τῶν μερῶν Ἀλλέγκρο Ἀσσάι — Ἀντάντε — Πρέστο, ἐτηρήθη σὲ πλαίσιο ἀναλογικῆς συνδέσεως, μετὰ τὴν ἰσορροπία τῶν ἐγγόρδων, τὰ ὁποία ἰδιαίτερος εὐδιάκριτος συνδεόμην μετὰ τὰ ἐξύλινα πνευστά. Οἱ ρυθμικὲς ἀντιθέσεις, καὶ ἡ ὁμαλότης τῶν μουσικῶν φράσεων, ἐτόνωσαν τὸ καλλιτεχνικὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἐνεργάζονταν τὰ μουσικὰ σχήματα, στὴ πραγματικὴ μορφήν.

καὶ τοὺς ἑκτασί, καὶ στὸ ἀνώτερον δημιουργικὸν πνεῦμα.

Μετὰ τὴν ἐρμηνεία τῆς Συμφωνίας τοῦ Ἰωάν. Χρ. Μπάχ, στάθηκε στὸ ἐπίπεδο ἐκείνου, στὸ ὁποῖο στηρίζεται ἡ ὑψηλὴ τέχνη.

Ὁ κ. Βαβαγιάννης πραγματοποιεῖ κατακτήσεις μετὰ τὴν ὀρχήστρα. Εἶναι μὴ ἀναμφισβήτητη μαοστρία ἀνόδου σὲ κάθε του ἐκτέλεσιν. Καὶ τὸ πλέον ἀξιόμνησιν εἶναι τὸ ὅτι, ἔργα τὰ ὁποία ἐπανειλημμένως ἀκούσθησαν καὶ καθ' ὅσον οἰοῦντο τρόπο πῆραν τὸ δρόμο τῆς φθορᾶς μετὰ τὸν Βαβαγιάννη ἀναγεννῶνται, ὅπως ὁ φοῖνιξ ἀπὸ τὴν τέφρα του. Ἡ διαπίστωσις αὕτη δὲν ὑπόκειται σὲ καμμίαν ἀπολύτως ἀναμφισβήτησιν.

Ἡ σύνθεσις τοῦ Ἐλγκαρ «Αἰνίγμα Παραλλαγῆς» πρόσβαλε φωτεινὴν, μεγαλόπρεπην, μεστὴν καλλιτεχνικῆς ὁμορφίας καὶ ὀρχηστρικῆς διαύγειας. Ὁ κ. Βαβαγιάννης θαυματούργησε καὶ ἐδῶ. Ἐδέσθη τ' ὁργανικὸν σῶμα καὶ ἀνέπτυξε τὴν διαλογικὴν ἐννοιαν, κατὰ τρόπο ἀπαράμιλλο. Ἐνεφάνισε τὴν κάθε παραλλαγή μετὰ τρόπον ποὺ ἴα τὴν καθιστᾷ ἀνεξίτηλη στὴ μνήμη τοῦ ἀκροατῆ καὶ εἶναι νὰ χαίρεται κανεὶς γιὰ τὸ ὅτι ἡ ἀριστουργηματικὴ αὕτη παράθεσις, σύμβολο μουσικῆς σοφίας καὶ συνθετικῆς εὐρωστίας, ἀνυψώθηκε σὲ τὸ ὕψος ἐρμηνευτικῆς ἐπίπεδα.

Οἱ ὁργανικὲς ὁμάδες ἐλίσσοντο, μετὰ ἀσυνήθιστην ἡχητικὴν καὶ τεχνικὴν εὐστροφίαν καὶ τὰ μελωδικὰ

σχέδια, πολυχρῶμα καὶ γοητευτικά, δημιουργοῦσαν ἓνα μέσον ἐκφράσεως ἀπόλυτα καινούργιο.

Ὁ κ. Βαβαγιάννης κυριάρχησε καθ' ὅλο τὸ μήκος τῆς ἐρμηνευτικῆς διαδρομῆς, ἀποσπᾶσας μίαν μουσικὴν νίκη, ἡ ὁποία ἐρχεται νὰ προστεθῇ εἰς τὶς τόσες ἄλλες τῆς ἐποικοδομητικῆς καὶ λευκῆς καλλιτεχνικῆς του καριέρας.

Εἶναι γεγονός τιθέμενον ἐκτὸς πάσης ἀμφισβήτησεως, ὅτι ἡ κ. Μαρία Χαιρογιώργου ἔχει κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθὸν νὰ ἐπιδείξῃ σημαντικὸν ἀριθμὸν ἐπιτυχιῶν, καὶ ἡ συμβολὴ τῆς εἰς τὴν τόνωσιν τῆς μουσικῆς ζωῆς τοῦ τόπου, εἶναι ἐξ ἴσου ἀξία ἰδιαίτερης μνείας. Βέβαια οἱ ἀναζητήσεις ἑνὸς καλλιτέχνη, δὲν στέφονται πάντα ἀπὸ θριάμβους. Πλείστα γεγονότα συντελοῦν ὥστε ἡ αἰσθητικὴ ἀξία μιᾶς μουσικῆς προσφορᾶς νὰ τιθεταὶ ὑπὸ αἵρεσιν. Ἐνῶστε καταστάσεις τὶς ὁποῖες ὁ καλλιτέχνης πιστεύει ὡς θετικές, γιὰ τὸν ἀνεπιδέξαστο ἐκτιμητὴν, παίρνουν ὅψιν ἀρνητικὴν. Τὸ φαινόμενον ὁρισμένων μειονεκτημάτων, δὲν ἐπαρδύει ἐξ ὁλοκληροῦ ἐπὶ μιᾶς ἐρμηνείας, ὅταν σ' αὐτὴν διαγράφονται καὶ ὕψις προσεχίσεις, καὶ προσπάθεια τοῦ καλλιτέχνη νὰ προχωρήσῃ πέρα ἀπ' τὴν ἀφηρημένην καὶ γενικὴν μορφήν, πέρα ἀπὸ ἓνα σημεῖο κοινότητος, ὅπως συνέβη μετὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ πέμπτου κοντσέρτου τοῦ Μπετόβεν ἀπὸ τὴν κ. Χαιρογιώργου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΩΚΟΣ

13-3-55

ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΣΥΝΔΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΤΟ ΡΕΣΙΤΑΛ ΤΗΣ ΜΑΡΙΚΑΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΡΒΙΝ ΛΑΣΛΟ ΣΤΟ «ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ»

ΑΠΟ δυο καλλιτέχνες με διαφορετική αντίληψη και ιδιοσυγκρασία, άκουσαμε εσχάτως έργα του Μπετόβεν. Η Μαρίκα Παπαϊωάννου ανέλαβε το δύσκολο έργο να ερμηνεύσει μερικές από τις τελευταίες συνθέσεις για πιάνο του μεγάλου μουσουργού, στο ρεσιτάλ της και η Μαρ. Χαιρογεώργου — Σιγάρα έπαιξε το πέμπτο κοντσέρτο για πιάνο με την κρατική ορχήστρα στην συναυλία της περασμένης Κυριακής.

Ο Μπετόβεν θεωρούσε την εποχή του 1821—22 ως καταθλιπτική: είχε πολλές υλικές φροντίδες και η κατάσταση της υγείας του όλο και χειροτέρευε. Το χειμώνα δέ της χρονιάς εκείνης έγραψε τις τελευταίες μεγάλες συνθέσεις του, (από αυτές οι έργ. 109 και έργ. 111 αποτελούσαν ένα μέρος του προγράμματος της κ. Παπαϊωάννου) που συγγενεύουν με την ίδια βασική γραμμή και διάθεση. Ο μουσουργός ήταν ακόμη σ' όλη του τη δημιουργική δύναμη, μα όλο και πιο συχνά πένθιμες ιδέες εισχωρούν στις έμπνευσεις του. Αύτες καθώς και ο πόθος να ζήσει με όμορφα και χαρά είναι περίπου το πνευματικό περιεχόμενο των τελευταίων δημιουργιών του.

Έτσι η Σονάτα έργο 109 μας δείχνει περισσότερο από κάθε άλλη, αυτή την πάλη αιάμεσα στην επιθυμία για χαρά και στην απογοήτευσή και είναι μεγάλη επιτυχία της πιανίστας κ. Παπαϊωάννου το ότι έδωσε σ' αυτή την πάλη μορφή και ζωή στην έρμηνειά της.

Το πρώτο μέρος ήταν απλό, είκόνα μιας ωραίας τρυφερής ψυχής. Έπειτα, το «αντάτζιο έσπρεσσιβο», σαν μια βαθειά πληγή, έξεφραζε τις ζοφερές δυνάμεις της ψυχής, που μάχονται την έσωτερική γαλήνη. Κι' ύστερα, το παίξιμο της καλλιτέχνιδος στο «πρεστιζιμο» σέ μι έλασ. έδινε όλο το φόβο του θανάτου και την κατηγορία που βρίσκεται στις γεμάτες περισυλλογή μελωδίες. Σπάνια άκουμε αυτή τη Σονάτα, γιατί δεν είναι εύκολο να εισδυθεί κανείς στο μυστήριο, που την περιβάλλει και χρειάζεται μεγάλη διαίσθηση για να το πετύχει.

Κι' ίσως, επειδή η καλλιτέχνις δόθηκε ολόκληρη στην προσπάθεια αυτή, η έρμηνειά της άλλης Σονάτας (έργ. 111) ήταν λιγότερο αναγλυφική. Το πρώτο μέρος («Φουγκάτο»), ζωντανή και καθαρή ανάμνησι μιας ζωής γεμάτης αγώνες, δεν έρχόταν άρκετά σέ αντίθεσι με το δεύτερο («άριέτα»), που από τη μια μεριά είναι στο στυλ ενός λαϊκού τραγουδιού κι' από την άλλη έχει ξεχωριστές φωνές, έναλλασσόμενο ρυθμό και παραλλαγές μιας παράξενης διαθέσεως, που γι' αυτές είχε πη ό Γκαίτε: «Βρήκα πολύ μυστήριο εκεί μέσα».

Πάντως, πάρα πολύ λίγα είναι τα ρεσιτάλ, που έχει κανείς την ευκαιρία ν' άκουση έργα τόσο βαθεία (έκτελέστηκαν επίσης οι 6 παγκατέλλες έργ. 126 και οι Παρ. 105 του Μπετόβεν) σέ μια έρμηνειά γεμάτη κατανόηση, όπως της κ. Μ. Παπαϊωάννου. Περιττεύει δέ ν' αναφέρωμε την άφογη τεχνική της.

Η κ. Μαρ. Χαιρογεώργου — Σιγάρα έπαιξε υπό την διεύθυνσι του κ. Θ. Βαβαγιάννη το πέμπτο κοντσέρτο για πιάνο και ορχήστρα του Μπετόβεν με πολύ ταμπεραμέντο και λαμπρά τεχνική. Αυτό όμως το κοντσέρτο δεν δαμάζεται ούτε με την πιο αξιοθαύμαστη τεχνική, γιατί, όχι μόνο είναι περισσότερο συμφωνία παρά κοντσέρτο, αλλά περιέχει επίσης όλο το βάθος του Μπετόβεν και η εκτέλεσί του πρέπει να είναι μάλλον μια ανανθημουργία, παρά μια απλή απόδοσι. Η έρμηνεύτρια έχει άφθονο ταμπεραμέντο, άπαραιτήτο για ελεύθερα πετάγματα στις χρωματικές μορφές και όχι λιγότερο την τεχνική για να αποδώσει τη νεανική όρμη σέ μερικά μέρη (αν και ό φθόγγος της ήταν μερικές φορές πολύ μεταλλικός). Άξιοζήλευτη ήταν η διαύγεια και η διαφάνεια του παιξίματος της, πολύ σταθερές οι έκκινήσεις, απλά τα «πιανίσιμο», μα συχνά ή μεγαλοπρέπεια άλλότε του έργου και άλλοτε η ούράνια γαλήνη του παραμερίστηκαν για μια μπριγιάντική δεξιοτεχνία.

Η ορχήστρα δεν ακολουθούσε πάντα την σολίστ στο πρώτο μέρος στον ρυθμό και στον ήχο (ξύλινα πνευστά), γενικά όμως κράτησε ικανοποιητικά το ρόλο της ως συνεργάτιδος.

Ο κ. Βαβαγιάννης έρμηνεύσε επίσης Συμφωνία σέ σι ύφ. του Γιόχαν Χ. Μπάχ με έξοχα «τέμπι» και συναρπαστική ευθύμια, καθώς και το «Αίνιγμα

παραλλαγαι» του Ε. Έλγκαρ, δίνοντας στον κάθε ήχο την πλήρη «κράζονά» του, σέ κάθε μέρος την πιο άγιη έκφρασι του και σ' όλο το έργο την μυστικοπάθεια και τη μεγαλοπρέπεια, που το χαρακτηρίζουν.

Ο νέος Άμερικανός πιανίστας Έρβιν Λασλο έρμηνεύσε προχθές στο «Κεντρικόν» έργα Προκόφιεφ, Σούβαν, Σοπέν κ. ά. Εκείνο που

Ο Άγγλος μουσουργός Έντουαρντ Έλγκαρ.

κάνει έντύπωσι σ' αυτόν είναι η έξαρετική ελαφρότης πρό πάντων του δεξιού χεριού του, η άριστη τεχνική του (αν και στερείται μερικές φορές ακριβείας) και ό βαθμός της έκφραστικότητός του, που φθάνει από τα πιο δυνατά «φορτίσιμι», ως τα «πιανίσιμο» τα μόλις ευδιάκριτα. Μα για μια τέλεια έρμηνειά, θα έπρεπε να ήταν λιγότερο άσαφής (Σούβαν) και να έδινε στον ήχο του μεγαλύτερη πλαστικότητα και περισσότερο βάθος στο παίξιμό του. Είναι όμως ένας έκθαμβωτικός δεξιότηχνης.

ΔΙΔΥ ΣΠΕΡΕΡ—ΔΡΑΚΟΥ

Μουσική Κριτική

Η Κρατική Όρχήστρα υπό τόν Βαβαγιάννην. — Σολίστ: Μαρία Χαιρογεώργου-Σιγάρα. — Ρεσιτάλ κ. Μαρίκας Παπαϊωάννου

ΤΗΣ Κας ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Είναι ωραία κι' άκούγεται πάντα εύχρηστα — όταν μάλιστα εκτελείται με τέτοια επίμελεια, προσοχή, όσο και αντίληψι του ύφους — αυτή η Συμφωνία σέ σι ύφεισι μείζον του Ιωάννου Χριστιανού Μπαχ, που μάς φέρνει στις αρχικές πηγές της Συμφωνίας που μετα τον Ι. Χ. Μπαχ πήρε την εξέλιξί της με τόν Χάυντν και τόν Μότσαρτ. Ακριβεία και διαύγεια, ευγένεια ήχητικότητας, υγιές αίσθημα και πολύ πνεύμα χαρακτηρίζαν ιδιαίτερα αυτήν την έρμηνειά του μαέστρου Βαβαγιάννη.

Άλλα ό μαέστρος μας, αναζητώντας πάντα την προσφορά από κάτι νέο ή σπάνιο, μάς πρόσφερε και μια άλλη λαμπρή έρμηνειά: ενός έργου του Άγγλου συνθέτη Έλγκαρ, που είχαμε πολύν καιρό ν' άκούσουμε, του «Αίνιγμα—Παραλλαγές».

Μετά τόν Πέρσελ, τόν «βρεταννικό Όρφέα», περνούν πολλά χρόνια που η Άγγλία δεν έχει να δείξει κανέναν άξιο συνθέτη και που περιορίζεται να φιλοξενή — και να ιδιοποιηται — ξένους, όπως τόν Χαίντελ και τόν Χάυντν, που εξασκούν τέτοια επίδρασι — ιδίως ό Χαίντελ — ώστε οι Άγγλοι πιστεύουν πως είναι αδύνατο να γεννηθί ανάμεσα τους ένας αντάξιος αυτών των μεγάλων συνθέτης. Έτσι η εμφάνισις του Έλγκαρ, που, ως σημειώθη, υπήρξε αυτοδίδακτος, χαιρετίσθηκε με ιδιαίτερο ένθουσιασμό και ίσως δεν υπάρχει μουσικός που ν' άναγνωρίσθηκε και να τιμήθηκε τόσο όσο ό σέρ Έντουαρντ Έλγκαρ. Οι Άγγλοι κριτικοί της εποχής του τον συνέκριναν με τόν Χαίντελ — πράγμα που είναι δέδαια υπερβολικό, αλλά που δείχνει την έντύπωσι που έπρωκάσαν τα έργα του. Κι' έχει άρρησι ένα πλούσιο έργο ό Έλγκαρ — Συμφωνίες, Ορατόρια, Κοντσέρτα, διάφορα άλλα μικρότερα — που είναι σύγχρονός μας, αφού άκόμα τόν Μάιο του 1933 διηύθυνε στο Παρίσι το Κοντσέρτο του για βιολι με σολίστ τόν νεαρό, τότε, Γιεχούντι Μενουχίν. Τον επόμενο χρόνο πέθανε σέ ηλικία 78 έτών.

Λένε—και είναι σωστό—πως η μουσική του Έλγκαρ επηρεάζεται από τόν Βάγκνερ... Τί πιο φυσικό. Όταν ό Έλγκαρ άρχισε να γράφει ό «κάερας» ήταν γεμάτος Βάγκνερ κι' έπειτα, η Μουσική, δεν είναι παρά μια συνεχής εξέλιξις άπ' τα πιο παλιά χρόνια ως σήμερα — οι νεώτεροι άπ' τούς μεγάλους ξεκινούν, στην πλουσία κληρονομιά των προγόνων βασίζονται. Το ζήτημα είναι πως θα χρησιμοποιήσουν αυτήν την κληρονομιά, πως θα την άφομοιώσουν, πως θα την αναπτύξουν, κάτω άπ' τη δική τους προσωπικότητα, τόν δικό τους χαρακτήρα, προσθέτοντας νέα στοιχεία, νέα ζωή άπ' το περιβάλλον τους, άπ' τη χώρα τους, άπ' το «κλίμα» τους. Κι' αυτό άναμφισβήτητα πέτυχε ό Έλγκαρ, που παρά τις επιδράσεις του Βάγκνερ ή του Σούβαν δημιουργεί ένα δικό του, άπόλυτα προσωπικό ύφος, μένοντας πάντα Άγγλος, μιλώντας σαν

Άγγλος. Για προσόντα αυτά βρίσκονται ιδιαίτερα στο ορατόριό του «Τό Όνειρο του Γερόντιου» κι' έπειτα σ' αυτές τις «Παραλλαγές—Αίνιγμα» που άκούσαμε προχθές σέ μια έξαισια έρμηνεία άπ' τόν κ. Βαβαγιάννη και την ορχήστρα μας. Είναι δέκα τεσσάρες παραλλαγές που ό συνθέτης άποκαλεί «αίνιγμα», επειδή η καθεμία είναι ένα σκίτσος του χαρακτηρισμού κάποιου φίλου του, άρχίζοντας άπ' το σκίτσος ρισμα της γυναίκας του και τελειώνοντας με την είκόνα του ίδιου του έαυτού του. Ο Έλγκαρ είπε πως έγραψε αυτό το έργο του «για να διασκεδάση τούς φίλους που περιγράφει». Πέτυχε κάτι περισσότερο: να διασκεδάξη — στην πιο ύψηλή σημασία της λέξεως — κι' έμάς, έπειτα από τόσα χρόνια — τό «Αίνιγμα» γράφηκε στα 1899 — με τη δροσιά του, την κρυστάλλινη διαύγειά του, την βαθύτατη ελκρινεία, την έναλλασσόμενη ποικιλία μελωδιών και ρυθμών, την λεπτή τεχνική, τα χαρακτηριστικά και πλούσια χρώματα της ορχήστρας του. Η λαμπρή έρμηνειά του κ. Βαβαγιάννη άνεδείξε όλες τις όμορφιές του έργου και απέσπασε τα πιο ένθουσιαστικά χειροκροτήματα.

Τό δεύτερο μέρος του προγράμματος ήταν άφιερωμένο στο Πέμπτο Κοντσέρτο πιάνου του Μπετόβεν. Είναι τό πιο τέλειο έργο του είδους με την ίσορροπία μεταξύ ορχήστρας και οργάνου σόλου, μεταξύ δεξιοτεχνίας και περιεχομένου — κάτι που δεν ξεπέρασε κανένας πιά κι' ούτε μπορεί να ξεπεράσθ... Σολίστ, η Μαρία Χαιρογεώργου — Σιγάρα, που βαδίζει σταθερά στην πιο ωραία εξέλιξι. Ήταν φυσικό, η τόσο νέα άκόμα πιανίστα μας, να δώση την μεγαλύτερη προσοχή της στη δεξιοτεχνική πλευρά και, άναμφισβήτητα, έκυριάρχησε άπόλυτα σ' όλες τις τεραστίες τεχνικές δυσκολίες του έργου, πετυχαίνοντας συνάμα μια ωραία και πλούσια ήχητικότητα. Στο πρώτο μέρος όμως, ακριβώς αυτή η δεξιοτεχνία την παρέσυρε σ' έναν πιο γοργό ρυθμό που άναγκαστικά έσδυσε τόν ήρωικό χαρακτήρα του άρχικού Άλλέγκρο, έσδυσε τη φλόγα του Μπετοβενικού πάθους. Στο δεύτερο μέρος βρήκαμε περισσότερο την μουσικότητα — η Μαρία Χαιρογεώργου άφησε έδώ την καρδιά της να μιλήσει και να μάς χαρίσει πολλές ωραίες στιγμές, όπως άλλωστε και στο τελικό Ρόντο, όπου η τέχνη της πιανίστας γεμάτη λαμπρό σπινθηροδόλημα, έφθασε σέ ζήλευτο σημείο τελειότητας. Ο κ. Βαβαγιάννης κράτησε την ορχήστρα του σέ άπόλυτη ένότητα με την σολίστ.

«ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ»

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. Γ. ΛΥΚΟΥΔΗ

Η τρισαχαιτωμένη συμφωνία εις σι ύφ. μείζονα του Ίωάν. Χριστ. Μπάχ, του τελευταίου από τους πέντε γιουούς που έκληρονόμησαν το συντριπτικό αυτό όνομα, άκούσθηκε στην άρχή της τελευταίας συναυλίας της Κρατικής Όρχηστρας, υπό την διεύθυνσι του κ. Βαβαγιάννη. Δέν γνωρίζω αν ή συνήθεια να τοποθετούνται τα έργα του είδους αυτού στην άρχή της συναυλίας, εξυπηρετεί πάντοτε την άπόδοσί τους. Δοθέντος ότι ή βασική προϋπόθεσι για την έκτέλεσι μιās συνθέσεως του λεγομένου αυτού style galant είναι ή άπόλυτη αυτοκυριαρχία και διάθεσι των τεχνικών μέσων κάθε έκτελεστού—προϋπόθεσι που δέν είναι δυνατόν να έχη δημιουργηθή παρά μετά πάροδον αρκετής ώρας από την έναρξή της συναυλίας—άκούμε συχνά άριστουργήματα σε μέτριες άποδόσεις, διότι στην άρχή της συναυλίας ούτε οι μουσικοί, ούτε και το κοινόν ακόμη δέν είναι δυνατόν να βρίσκονται ψυχικά και τεχνικά άκόμη έτοιμοι. Είναι έξ άλλου γνωστό ότι στα προγράμματα μουσικής δωματίου—και οι συμφωνίες του F. Χρ. Μπάχ μπορούν άπόλυτα να περιληφθούν στο είδος αυτό—είδαμε συχνά έργα του Μότσαρτ, του Χάυν και τόσων άλλων μουσουργών της εποχής αυτής, να παίζονται δεύτερα κατά σειράν και να παραχωρούν την χρονολογική τους προτεραιότητα σε συνθέσεις, όπου αι άπαιτήσεις που προαναφέραμε δέν είναι τόσο έπιτακτικές. Έτσι και ή προχθεσινή έρμηνεία ύστέρησε σε ρυθμική συνοχή, μεταξύ των βιολιών και των βραδυπορούντων πάντοτε κοντραμπάσων στο πρώτο και στο τελευταίο μέρος, καθώς και σ' έλαφρό γενικά παίξιμο των έγχορδων. Το δεύτερο μέρος θέλησε να είναι αισθηματικό και έγινε βαρύ, αντί ν' άκουσθι μέσα σε μιάν καλόχη άπλότητα, που είναι και ο πλέον άρμόζων τρόπος έκτελέσεως στα άντάντε των έργων του είδους αυτού.

Οι δεκατέσσαρες «Αίνιγμα—Παραλλαγές» του Έλγαρ, είναι ένα μουσούρημα που άκούγεται εύχάριστα διότι, έκτός από την ιδιαίτερη μορφή που ό όνομαστός Άγγλος συνθέτης δίδει σε κάθε μιάν παραλλαγή—άφου κάθε μιάν εικονίζει ένα φιλικό του πρόσωπο—παρέχει στον άκροατή και την χαρά να μαντεύη και την τεχνοτροπία, ιδίως στην ένορχή-

στρωσι του έργου, που ό Έλγκαρ εφαρμόζει σε κάθε μιάν από τις παραλλαγές αυτές. Η αλήθεια είναι πως έχει περιορισθι στην νεορωμαντική εποχή, και έτσι άναγνωρίζει κανείς εύκολα έπιρροές των Μάλερ, Μπραμς και Βάγκνερ, πράγμα που εφαιρεί κάπως το άπόλυτον ένδιαφέρον που μπορεί να έχη μιάν σύνθεσι. Δοσμένο όμως όπως προχθές από τον κ. Βαβαγιάννη και την όρχήστρα μας, με έκδηλη έπιμέλεια, μάς χάρισε στιγμές μουσικής πληρότητας.

Το «αυτοκρατορικών» 5ο κοντσέρτο για πιάνο και όρχήστρα του Μπετόβεν, δόρηκε στο πρόσωπο της κ. Χαιρογεώργου—Σιγάρα, που ήταν ή σολιστ της συναυλίας, μιάν έρμηνεύτρια που άντιμετώπισε το υπέροχο αυτό μουσούρημα με τα έξαιρέτα δεξιοτεχνικά χαρίσματα που διαθέτει. Χαρίσματα όμως που σε μερικές στιγμές μεταβάλλουν ίσως την όρμη σε σκληρότητα και τον μουσικό ένθουσιασμό σε ξεχείλισμα αισθηματισμού, και έχουν ως άποτέλεσμα την σφαλερή δημιουργία της έντυπώσεως πως ή διαλεχτή μας άριστοτέχνις του πιάνου θυσιάζει κάποτε το πνευματικό περιεχόμενο της συνθέσεως στην ύλική τελειότητα. Είμεθα βέβαιοι πως ή πρόθεσί της δέν είναι αυτή, αλλά νομίζουμε πως είναι καιρός ό συναρπαστικός ένθουσιασμός της νεότητος να παραχωρήση λίγο τη θέσι του στην πραότητα της ώριμάνσεως, όποτε οι έρμηνείες της Χαιρογεώργου θα έχουν την σφραγίδα της τελειότητος από κάθε πλευρά. Άλλά ή έμπιστοσύνη που έχουμε στην καλλιτεχνική της προσωπικότητα, μάς παρέσυρε σε συλλογισμούς και ή έκτίμησι της έξαιρετικής θέσεως που δικαιωματικά έχει πάρει στο μουσικό μας κόσμο μάς κάνει και περισσότερο άπαιτητικούς, σε σημείο που θα ήταν άδικο, ζητώντας το υπέρτελο να μη άναγνωρίσουμε πως στο πρώτο άλλέγκρο της μεγαλειώδους αυτής συνθέσεως ή λαμπρή πιανίστα δόρηκε όλη τη ζωή, τη

λάμψι και τη θερμότητα που άποζητούν οι διάλογοι πιάνου και όρχηστρας. Στο άντάτζιο, που οι Γερμανοί μουσικολόγοι άποκαλούν ma-donne- adagio, έπέτυχε χρωματισμούς που χαρακτηρίζουν τις άγιογραφίες ενός Ραφαήλ, και στο τελευταίο μέρος, όπου ό χορευτικός ρυθμός μπορεί να παρασύρη σε επικίνδυνες έπιδείξεις, ή κ. Χαιρογεώργου—Σιγάρα μάς παρουσίασε μιάν χορευτική παραζάλη, όχι όμως χορογράφων, αλλά ήρώων πολεμιστών. Η όρχήστρα, αν και άπέδωσε το συμφωνικό μέρος του κοντσέρτου με άξιόπαινη διακριτικότητα όταν συνώδευε το πιάνο, έξέπασε, στα tutti, σε χρωματισμούς όπου ή τραχύτης πήρε τη θέσι της ήχητικής έντάσεως, και ή διασύνη τη ζωηρότητα που πρέπει να ένυπάρχη σε κάθε μουσική έκδήλωσι.

Ο όμιλος των Σοβιετικών καλλιτεχνών που παρουσίασε στον «Όρφεία» το Καλλιτεχνικόν Γραφείον Άθηνών, μάς άπεκάλυψε μιάν βιολιστική ιδιοφυία που λέγεται Μπόρις Γκολστάιν. Τονική ακρίβεια από τις σπάνιες, ήχος έξαιρετικής ωραιότητος και έντάσεως και τεχνική, τόσο του τόξου όσο και των δακτύλων, που άντιμετωπίζει τις μεγαλύτερες δυσκολίες με άφάνταστη θετικότητα, είναι τα βασικά του χαρίσματα. Το χορευτικό ντουέττο Γολόβκινα—Ζντάνωφ, ύποχρεωμένο να περιορισθι σε έπιδείξεις που δέν ξεπερνούν τα γνωστά άποσπάσματα μπαλλέτων ή τις καθιερωμένες φιγούρες των δάλς του Γιόχαν Στράους, ένθουσιασε το κοινόν δίνοντας τον καλύτερο έαυτό του, και ή σοπράνο Τσαβντάρ, σε ένα πρόγραμμα φωνητικής δεξιοτεχνίας, έμοίρασε έκτιμήσιμα άποθέματα πείρας, γνώσεων και παγγεληματικής όξυδερκείας, συνοδευόμενη από τον καθηγητήν Βάλτερ, που είχε έπωμισθι την συνοδείαν όλοκληρου του προγράμματος.

Γ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ ΤΟΥ κ. Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ

Πολλές φορές έχουμε άκούσει τη Συμφωνία σε σι ύφ. μείζ. του I. Χρ. Μπάχ, με άρχιμουσικό τον κ. Θ. Βαβαγιάννη.

Προχθές πάντως ή έκτέλεσή της δέν ήταν από τις πιο καλότερες που μάς έδωσε μέχρι σήμερα ό καλλιτέχνης.

Παρατηρήθηκαν αρκετές στιγμές ρυθμικής αστάθειας κατά το πρώτο και ακόμα περισσότερο το τελευταίο μέρος.

Λες και τα συνοδευτικά «ντεσά» των βιολοντελλών και των μπάσων τα απέδιδαν άσχετα, που είχαν τοποθετηθι πολύ μακριά από το λοιπό σώμα της όρχηστρας και για τούτο, έπομένως, έφθανε ως τ' αυτιά μας καθυστερημένος ό ήχος των.

Είναι δυσάρεστο ν' άκούη κανείς τέτοιες έκτελέσεις, που άθελά σου σου φέρουν στο νού τη διαφορά που υπάρχει άνάμεσα στην ταχύτητα του φωτός και του ήγου.

Ός προς το μελωδικό μέρος, ό έξαναγκασμός από τον άρχιμουσικό να έκτελεση ένα άσχετο σόλο τη φράση του κατά έναν ώρισμένο τρόπο, δέν νομίζω ότι συντελεί στο άδίστρο και φυσικό ξετύλιγμα της μελωδίας, όταν οι σχετικές υποδείξεις έδώ και ή κίνηση των χειρών του άρχιμουσικού δέν τείνουν σ' ένα δημιουργικό άποτέλεσμα, αλλά πηγάζουν άπλως από μιάν ιδιόρρυθμη και άσχημα ύποκειμενική αντίληψη της άγωγής και της μουσικής άπαγγελίας.

Για τούτο άκούστηκαν προχθές κοφτές και «στενοχωρημένες» οι μελωδίες του Άντάντε της Συμφωνίας.

Σ' άντιστάθμισμα όμως μάς έδωσε ό κ. Βαβαγιάννης μιάν ώραία έρμηνεία του ένδιαφέροντος και τόσο τεχνικά γραμμένου έργου του Άγγλου μουσουργού Ε. Έλγκαρ «Αίνιγμα — Παραλλαγές».

Η όρχήστρα παρουσίασε έδώ ένα καλό σύνολο, μιάν όμοιογένεια και μιάν εύλογισία, γάρον στην όποία οι διάφορες παραλλαγές άποδόθηκαν με αισθητική και ψυχολογική συνέπεια.

Στο 6' μέρος του προγράμματος άκούσαμε το Πέμπτο Κοντσέρτο για πιάνο του Μπετόβεν, που το έπαιξε ή Κ. Μ. Χαιρογιώργου — Σιγάρα.

Η τεχνική, ή δυναμική, ή έκφραση της καλλιτέχνιδας, δείχνουν μιάν άσφαλή και θετική πορεία προς τα έμπρός.

Πράγματι, ή τέχνη της Κας Χαιρογιώργου — Σιγάρα, δέν έμεινε στάσιμη. Ούτε και παρουσιάζει στην εξέλιξή της άνισότητα σκελών.

Τόσο το τεχνικό, όσο και το ψυχικό μέρος, έμφανίζουν στενή συνοχία, άρμονία και άλληλοσυμπλήρωση.

Είδαμε προχθές πόσο ή καλλιτέχνις άποσπάζει για τη συναισθητική άκρίβεια, τη δυναμική ίσορροπία, την πλαστικότητα και όμορφιά των φράσεων της. Πόσο φροντίζει για την ποιότητα του παιξίματος.

Αυτά όλα προσδίδουν έναν έσωτερικό μουσικό πυρήνα.

Βέβαια, οι φράσεις του Άντάτζιο ήθελαν περισσότερο «ένεργητικό» (όχι δυναμικά, αλλά έκφραστικά) το πιανίσσισμο και το τελευταίο μέρος του έργου—πιο πνευματικό το πλησίον.

Μά το γενικό καλλιτεχνικό άποτέλεσμα φανέρονε, έπιαναλαμβάνουμε, την πορεία και τη θετική εξέλιξη.

Δυστυχώς, ή όρχήστρα στάθηκε σ' ένα πολύ χαμηλό επίπεδο τεχνικό και μουσικό.

Και δέν ήταν λίγες οι δυσάρεστες έκπληξεις, που παρουσίασε στο άσχετο σόλο.

(Ίσως σ' αυτό να όφείλοντο τα κάποια ελαφινά «έξοπασματα» δυναμικής και «τέμπος» της Κας Χαιρογιώργου, ιδίως κατά το πρώτο μέρος του έργου).

Φτωγότερη ή μουσική συνάφεια άνάμεσα στην όρχήστρα και στο πιάνο. Και σάν να μην έφθανε αυτό, έπρεπε και πάλι να ταλαιπωρηθούν ι' ατύχια των άκροατών και με την αστάθεια τονικού ύψους, την κακή ήχητικότητα και τη σύγχυση των όργων.

Ποιός, τέλος πάντων, θα ένδιαφερόντο σοβαρά για τα ζητήματα αυτά;

Δ. Α. Χ.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΙΘΟΥΣΑ "ΟΡΦΕΥΣ,"

(ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΑ 52)

ΚΥΡΙΑΚΗ 3 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1955 — ΩΡΑ 11 Π.Μ.

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΤΗΣ

ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΗΣ

ΣΟΛΙΣΤ

NICOLE HENRIOT

(ΠΙΑΝΟ)

ΤΙΜΑΙ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ

ΠΛΑΤΕΙΑ	σειράι	1 - 25	Δραχ. 20.00
ΠΛΑΤΕΙΑ	»	26 - 34	» 15.40
ΕΞΩΣΤΗΣ Α'			» 12.70
ΕΞΩΣΤΗΣ Β'			» 9.00

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ: Ἐκάστην Πέμπτην, Παρασκευήν, Σάββατον καὶ Κυριακὴν 9-1 π.μ. εἰς τὰ ταμεία τοῦ Κινηματογράφου "ΟΡΦΕΥΣ," (Τσώρτσιλ 52 τηλέφ. 33-405) καὶ τὸ ἀπόγευμα ἑκάστης Πέμπτης, 6-8 μ.μ. εἰς τὸ ἐπὶ τῆς Στοᾶς Ἀρσακείου Ταμεῖον τοῦ "ΟΡΦΕΩΣ,"

ΤΙΜΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΧ. 2.—

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

26
127

ΜΕΡΟΣ Α.

1. 'Υπολοχογός Kijé

S. PROKOFIEFF

Συμφωνική σουΐτα

- α. Γέννησις τοῦ Kije
- β. Ρομάντσα
- γ. Γάμοι τοῦ Kije
- δ. Τρόϊκα
- ε. 'Ενταφιασμός τοῦ Kije
(πρώτη ἐκτέλεσις)

2. Συμφωνία εἰς Σι ὕφ.

ERN. CHAUSSON

- I. Lent. Allegro vivo
- II. Très lent
- III. Animé

ΜΕΡΟΣ Β.

3. Κοντσέρτο ἄρ. 1 εἰς Σι ὕφ. ἔλασ.

P. TSCHAIKOWSKY

Γιὰ πιάνο καὶ ὀρχήστρα

(ἔργ. 23)

- I. Andante non troppo e molto maestoso —
Allegro con spirito
- II. Andante semplice
- III. Allegro con fuoco

Σολιστ ἢ Δις NICOLE HENRIOT

26
a
ΑΥΓΗΣ 3-4-55
7 ΑΠΡ. 1955
3-4-55
Προγρ.
I27

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ

7 ΑΠΡ. 1955

3-4-55

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΚΟΦΙΕΦ: «ΥΠΟΛΟΧΑΓΟΣ ΚΙΖΕ»

Ο τίτλος της συμφωνικής σουίτας «Υπολοχαγός Κιζέ» του Προκόφιεφ, είναι παρμένος από το όνομα του κινηματογραφικού έργου, ο οποίος ο μεγάλος σοβιετικός συνθέτης είχε γράψει τη μουσική. Η κωμική υπόθεση αυτού του φιλμ, που σατιρίζει το Ρώσο αυτοκράτορα Παύλο και τους δούλο-πρεπτούς αυλικούς του, κέντρησε το σκωπτικό πνεύμα του Προκόφιεφ. Έτσι αρχικά γράφει τη μουσική του έργου, και μεταγενέστερα από το ίδιο μουσικό υλικό δημιουργεί μια καθαρή συμφωνική σύνθεση στον τύπο «Σουίτας» (σειράς) σε πέντε μέρη, με τους ακόλουθους τίτλους:

α) «Γέννησις του Κιζέ», β) «Ρομάντσο», γ) «Γάμοι του Κιζέ», δ) «Τρόικα» και ε) «Ένταφιασμός του Κιζέ».

«Άσχετα απ' ό,τι παραπάνω σημειώσαμε, εκείνο που μας ενδιαφέρει κυρίως είναι αυτή καθαυτή η σύνθεση σαν απόλυτα μουσικό έργο. Γιατί από τη στιγμή που μια μεντική δημιουργία μας ικανοποιεί ή όχι, είναι καλή ή μέτρια, μας δίνει ζωντανό περιεχόμενο με την ανάλογη αισθητική αρτιότητα, δεν έχει σημασία αν αυτή ανήκει στο είδος της απόλυτης ή της προγραμματικής μουσικής. Βέβαια η προγραμματισμένη μουσική μας υποβοηθεί περισσότερο στην κατανόηση του έργου, και εκφράζει πιο συγκεκριμένα τις ιδεολογικές προθέσεις του συνθέτη ή τα συναισθηματικά του διώματα.

Έτσι, για νάρθουμε και πάλι στην συμφωνική σουίτα του Προκόφιεφ, εκείνο που αποκομίσουμε με την πρώτη ακρόαση του έργου, είναι το πως αυτό στέκει σαν μουσική δημιουργία πρώτου μεγέθους. Το περιεχόμενό του πηγάζει από το χιουμοριστικό, το δηκτικό πνεύμα του συνθέτη, που συνδυάζεται με ένα λεπτότατο, άδρσ συναισθηματισμό. Παράλληλα το στοιχείο της λαϊκής δημιουργίας αποτελεί το έτερο σκέλος της πρωταρχικής έμπνευσης. Ο μύθος, λοιπόν, του «Υπολοχαγού Κιζέ» δεν είναι τίποτα άλλο παρά το κέντρισμα, η αφορμή για την μουσική δημιουργία. Έδω ο συνθέτης δεν στέκει σε μια απλή ήχητική απεικόνιση, σε μια μουσική περιγραφή του μύθου, αλλά τον μεταπλάθει μουσικά σύμφωνα με τις δικές του προθέσεις, οδηγώντας από το δικό του καλλιτεχνικό αίσθημα. Στηλώνει ένα ήχητικό οικόδομημα που δίχως να είναι έντελως άσχετο με την υπόθεση του έργου, ωστόσο εμφαίνεται σαν μια προσωπική σύνθεση, που μας θέλγει με το κάλλος μορφής και περιεχομένου.

Το έργο δίχως να στηρίζεται απόλυτα σε καμμία από τις γνωστές μουσικές φόρμες, παρουσιάζει ένα θαυμάσιο αρχιτεκτονικό σχέδιο, κατά μέρος και στο σύνολο. Στην όλη του διάρθρωση η αισθητική ενότητα είναι εκείνη που δίνει ολοκληρωμένη την εικόνα της σύνθεσης, και κρατεί αδιάπτωτο το ενδιαφέρον του ακροατή. Το χιουμοριστικό, το εύτράπελο στοιχείο, εμφανίζεται κατά τρόπο θαυμαστό, που μόνο μια λεπτή καλλιτεχνική φύση, σαν του Προκόφιεφ, μπορεί να δώσει. Οι λυρικές εικόνες, που βάλλουν σε φόντο εξαιρετικό και δημιουργούν την αντίθεση που προκύπτει από την ανάγκη της έ-

Το μελωδικό και το συνηχητικό υλικό, τα ρυθμικά σχήματα, και γενικότερα η τεχνική που χρησιμοποιεί εδώ ο τεχνίτης, είναι όλα προσαρμοσμένα στο πνεύμα του έργου. Από τον παλιό μελωδικό τρόπο — όπως εμφανίζεται σ' ένα χαρακτηριστικό θέμα του έργου — ως την ανεξάρτητη μελωδική γραμμή που δεν καλουπώνεται σε μια όρισμένη μουσική κλίμακα, από το απλό ομοφωνικό ύφος ως τη μοντέρνα πολυφωνική τεχνική, και ό,τι ανάγεται στην τεχνική της ορχήστρας σε παλιό και νέο στυλ, τα βρίσκει κανείς συγκεκριμένα με ένα τρόπο θαυμάσιο στην συμφωνική αυτή σουίτα του Προκόφιεφ.

Οφείλουμε πολλά στο μαέστρο κ. Θ. Βαβαγιάννη που, τον τελευταίο καιρό, καταβάλλει κάθε φιλότιμη προσπάθεια για να

μας φέρει σ' έπαφή με νεώτερα μουσικά έργα, ανανεώνοντας έτσι το ρεπερτόριο της ορχήστρας και το ενδιαφέρον του φιλόμουσου κοινού. Στην σουίτα του Προκόφιεφ «Υπολοχαγός Κιζέ» όχι μόνο παρουσιάζει μια αξιόλογη τεχνική έκτελεση — αποτέλεσμα εύθυνης μελέτης του έργου — μα και από την ερμηνευτική πλευρά, έδειξε γούστο καλλιτεχνικό. Με σαφήνεια και παραστατικότητα έδωσε τις διάφορες εικόνες του έργου, και προσπάθησε να κρατήσει αμείωτο το ενδιαφέρον του ακροατηρίου στην όλη διαδρομή της σύνθεσης. Για όλες αυτές τις προσπάθειες του αξίζει ένας θερμός έπαινος.

Η «Συμφωνία σε Σι ύφεση» του Ερνέστου Σωσόν (1855—1899) είναι από τα ωραιότερα έργα του Γάλλου συνθέτη, που δυστυχώς χάθηκε πρόωρα πριν προφτάσει να ολοκληρώσει το δημιουργικό του έργο. Η Συμφωνία αυτή του Σωσόν αντικαθιστά την έσωτερική, την ψυχική πάλη του συνθέτη που αγωνίζεται να ξεφύγει, να λυτρωθεί από το πλέγμα της απαισιοδοξίας που τον τυραννεί. Και πραγματικά στο τελευταίο μέρος του έργου η προσπάθειά του αυτή δικαιώνεται, και οι τρυππέντες σαλπίζουν τον τελικό θρίαμβο.

Η απόδοση της Συμφωνίας από την ορχήστρα ήταν εξαιρετική.

Η Γαλλίδα καλλιτέχνις του πιάνου Νικολέ Ηενρίοτ στην έσση νεύα του «Κοντσέρτου για πιάνο» σε σι ύφεση του Τσαϊκόφσκυ, παρουσίασε καλή τεχνική και αξιόλογα μουσικά προσόντα.

Β. ΑΡΚΑΔΙΝΟΣ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Ζουζού Γαζή. Η Συμφωνική Σχολή Ματέυ—Ρουσοπούλου.
USIS: «Σολομών και Βαλκίς».

ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΜΙΝ. ΔΟΥΝΙΑ

Δεν δυσκολεύομαι να ονομάσω την Ζουζού Γαζή την μουσικότερη χορευτριά που γνωρίσαμε τα τελευταία χρόνια. Βέβαια στον παλμό της μουσικής κινείται ο χορός από την εποχή της Τερψιχόρης και ανεξάντλητος είναι ο αριθμός των παραλλαγών που επινόησε ο άνθρωπος πάνω στο ίδιο θέμα. Έν τούτοις, συχνά παρανοείται ο ρόλος της μουσικής και ταλαιπώρεται ο ρυθμός κάτω από το βάρος των ποδιών. Στην καλλιτεχνική εκδήλωσι της Γαζή, όπως έπιστοποίησαν όσοι παρηκολούθησαν την τελευταία της αλησμόνητη εμφάνισι, εγκαινιάζεται ένας νέος σύνδεσμος χορού και μουσικής. Συντελείται μια σαφής επίστροφή στην απόλυτη τέχνη, όπου η κίνηση δεν υποτάσσεται απλώς στην παντοδυναμία του ρυθμού, ούτε περιορίζεται στο εκφραστικό περιγραμμά της μελωδίας, αλλά ταυτίζεται με την βαθύτερη ουσία, με την πνοή της μουσικής. Στον άμεσο αυτό δεσμό της ψυχοσωματικής έκφρασης με την αρχιτεκτονική πρόοδο της μορφής και γενικότερα με το κλίμα της μουσικής, οφείλεται η αδήριτη λογική της χορευτικής αυτής προσφοράς.

Όμως τι περισσότερο από μια συμβατική ενότητα θα άντεπροσώπευε ο υμναιός χορός και μουσικής, αν δεν εθερμαινέτο, όπως έδω, από την ακτινοβολία ψυχικής αθρότητας και δεν έφωτιζέτο με τον σπινθήρα του πνεύματος; Αυτή η αρμονία κάλλους και χάριτος πηγάζει από τα άριθνητα θάθη της προσωπικότητας, από ένα κέντρον απόστο, όπως νομίζω, στην έρευνα της λογικής. Δεν χωρεί αμφιβολία πως η συστηματική εργασία στους κόλπους της Σχολής Πράτσικα, όπου έφοιτησε η Γαζή, η θαυμασία μουσική της κατάρτισις και ο καθημερινός μόχθος γύρω από τα χορογραφικά προβλήματα διεμόρφωσαν αποφασιστικά την προσωπικότητά της. Όμως η ξεχωριστή εκείνη γοητεία που προωθεί την προσφορά της στα ύψη είναι δύναμις ψυχής, δώρον χωρίς ανταλλάγματα στον άνθρωπο από την δημιουργία.

Ξεκινώντας από την αρχή αδελφικής συνπαρέθεως χορού και μουσικής, η Γαζή έπροχώρησε στην έπιλογή ενός θαυμασίου προγράμματος και δύο άριστων συνεργατών: του βιολιστού Τ. Αποστολίδη και της πιανίστας Λ. Αποστολάκι. Οι νέοι αυτοί καλλιτέχνες απέδωσαν τα έργα των Κορέλλι, Μπάχ, Μότσαρτ, Σούμπερτ και νεωτέρων συνθετών — μεταξύ των οποίων ένα χαριτωμένο Σκέρτσο της Ζουζού Γαζή — μουσικώτατα και με πλήρη συνείδησι της λεπτής αυτής τέχνης δωματίου, όπου ήχος, κίνηση, καθώς επίσης τα ωραιότατα κοστούμια του Α. Φωκά και ο υποβλητικός φωτισμός του Α. Καζάζη συνεδύαζον σε ένα ευτυχισμένο, αδιάλειπτο, σύνολο.

Χάρις στον ένθουςασμό που μετέδωσε η πνευματώδης διεύθυνσις του μαέστρου Βαβαγιάννη στην ορχήστρα, η τελευταία Συμφωνική έσημειωσε έπιτυχίαν τουλάχιστον εις ό,τι αφορά την τεχνική και μουσική απόδοσι ενός προγράμματος αρκετά πενχρού κατά τα άλλα εις περιεχόμενο. Διερωτώμαι τί είδους αισθητική απόλαυσι είναι δυνατόν να προσφέρει μία συναυλία, όταν δεν προβάλλεται ούτε ένα καν έργο πνοής. Ο δυστυχής αυτός «Υπολοχαγός Κιζέ» του Προκόφιεφ, που ακούσαμε εις πρώτην έκτελεσιν, ματαιώως προσπαθεί να ανέλθη τις βαθμίδες της Ιεραρχίας ως το επίπεδο αξόλογης συμφωνικής μουσικής. Μένει μία κωμική

φή φυσιογνωμία, μάλλον μία μουσική φάρσα που, ξεριζωμένη από το σκηνικό πλαίσιο όπου ανήκει, καταστά ένα αθροίσμα έπεσοδίων αγνώστου περιεχομένου. Αναλαμβάνει σατυρικής διαθέσεως και μερικά ορχηστρικά εύρηματα σπαθίζουν έδω κι' εκεί την παρτιτούρα, όμως χωρίς να σώζουν την κατάστασι.

Η Συμφωνία του Σωσόν (σι ύφ.) είναι δείγμα των έμπνευσεων ενός έξαιρέτου μελωδού και ένορχηστρωτού, δεν έπιβάλλεται, έν τούτοις, ως βίωσιμη δημιουργία. Σετρείται αρχιτεκτονικής δηλαδή σαφούς διαρθρώσεως των περιόδων και αντιθέσεων, ως έκ τούτου παύσει από ανιαρωτάτην ομοιομορφία. Αναμφισβήτητοι είναι η Ιστορική αξία του Σωσόν, ως πρώτου Γάλλου έμπρεσσιονιστού, όμως η Συμφωνία του παρ' ό,τι θέλγει την ακοή, δεν έλκυει την προσοχή μας.

Η σολίστ της ημέρας Νικολέ Ανριώ άντχεί στην ταλαπωρία των παντός είδους τεχνικών δυσκολιών του Κοντσέρτου του Τσαϊκόφσκυ και άποσπά με ισχυρά και γοργότατα δάκτυλα έκπληκτική δύναμι ήχου από το πιάνο. Όταν δεν άρπίζει τις συγχορδίες, είναι ρυθμικώτατη. Περισσότερες άρετές δεν είμαι εις θέσιν να άναγνωρίσω στο παίξιμο της συμπαθούς καλλιτέχνιδος, μέσω του καλπάζοντος αυτού κοντσέρτου, που δικαίως έχει χαρακτηρισθή μουσική Ιπποδρομίου.

Η βραδυά γυμναστικής και χορού της Σχολής Ματέυ—Ρουσοπούλου μας έπέτρεψε να ρίξουμε μία ματιά στην εργασία ενός προτύπου Ιδρύματος, όπου οι τρόφιμοι διδάσκονται έξ άπαλών δύναμιν να έξουσιάζουν τα μέλη του σώματος και να ρυθμίζουν την χαριτωμένη κίνησι στον παλμό της μουσικής.

Παρακολούθησα τον θαυμάσιο τρόπο διδασχής στα πολύ μικρά της προσχολικής ηλικίας. Η γυμναστική καταργεί έδω τα άκατάλληλα παραγόμενα, που τραγουδούνται τώρα σε χαριτωμένους στίχους και μεταφράζονται από τα παιδάκια σε κίνησι και παίγνιδι με μουσική. Τα «προβατάκια», «οι πάπιες», «το στουπόχαρτο» — πάντοτε στο ρυθμό στίχων και μουσικής — είναι μία θαυμασία σειρά μιμητικών έπνοήσεων που διεγείρουν την φαντασία, θέλγουν την καρδιά, κρατούν το ενδιαφέρον των μικρών, ενώ συγχρόνως γυμνάζουν παρεπιπτόντως και το σώμα.

Η παιδαγωγική της σωματικής διαπλάσεως ακολουθεί μία λογική πορεία διά μέσου των ηλικιών ως τις κοπέλες του επαγγελματικού τμήματος. Στο τελευταίο αυτό στάδιο είδαμε μία σειρά χορογραφιών, εργασία των μελλοντικών χορευτριών, όπου μεταφράζονται σε εικόνες ποικίλου περιεχομένου συνθέσεις των Μότσαρτ, Σούμπερτ, Σοπέν, Μπράμς και άλλων.

Η Σχολή γυμναστικής, ρυθμικής, μπαλέτου και χορού της Ματέυ—Ρουσοπούλου συγκαταλέγεται ανάμεσα στα λίγα σοβαρά Ιδρύματα του είδους. Έργον του είναι η διάπλσις υγιούς νεολαίας και ύπηρετεί, όπως πολύ όρθά ανέπτυξε σε σύντομη εισήγησι η φωτισμένη διεύθυντρια του γυμναστικού αυτού φυτωρίου, σκοπό έθνικό.

Σε μία ωραιότατη έκτελεσι με σελήχη της Λυρικής Σκηνής (Ζ. Βλαχοπούλου, Α. Χέβα, Ρ. Φωκίανου, Α. Κουρουσόπουλος, Σ. Καλογεράς) υπό την διεύθυνσι του Δ. Μιχαηλίδη και την Δ. Χέλμη στο πιάνο έγνωρίσαμε το μονόπρακτο μουσικό είδύλλιο του Αμερικανού Ράνταλ Τόμπσον «Σολομών και Βαλκίς».

Το λιμπρέττο, έμπνευσμένο από κάποια Ιστορία του Κίπλιγκ (όπου με την άφελή άλληγορία ενός ζεύγους πεταλούδων και χάρις σ' ένα άκόμη άφελέστερο τέχνασμα της Βαλκίδος, βλέπουμε να λογικεύονται οι 999 γυναίκες του Σολομώντος), θυμίζει παραμυθόδραμα κατάλληλο — αν έξαιρέσω ίσως το θέμα της πολυγαμίας — γ' άσχολικές παραστάσεις. Ο συνθέτης όμως παίρνει πολύ σοβαρά το θέμα του και άναπτύσσει ένα μελόδραμα εκεί που θα περιμέναμε το πολύ μίαν όπερέττα. Κατά τα άλλα η μουσική ακολουθεί το διατονικό ιδίωμα χωρίς έκζητησι σε μία ωραία άλληλουχία από ρεσιτάτιβα, άριες και χορωδιακά έπεσόδια. Αν οι καλλιτέχνες της Λυρικής απέδιδαν με λιγώτερο στόμφο τα μέρη τους, θα άπεφεύγετο — όσο βέβαια έπιτρέπει η ύφη της μουσικής — ο μελοδραματικός τόνος που έχρησιμοποίησε στην άφήγησι ενός άπλου παραμυθιού. Η Βέτα Πεζοπούλου έφρόντισε την γραφικώτατη έλληνική μετάφρασι χωρίς να άποφύγη, φεύ, άρισμένες πεζότητες του πρωτοτύπου.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

6 ΑΠΡ 1955

3-4-55 ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΤΟ ΡΕΣΙΤΑΛ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ ΧΟΡΕΥΤΩΝ

Το έργο του Προκόφιεφ είναι αρκετά μεγάλο και φέρνει τη φφραγίδα της προσωπικότητος του. Η μουσική γλώσσα του είναι γεμάτη δύναμη, οποιαδήποτε έκφραστική πλευρά κι αν χρησιμοποιή: Το γκροτέσκο (που αναπτύσσεται σε πλατειά κλίμακα από το χιούμορ ως το δαιμονικό στο χιούμορ), τον πρωτόγονο δυναμισμό (γεμάτο πνιχτές νότες που πνίγονται συχνά σε μια μορφική συγχυσι) ή το λυρισμό (που εκφράζεται με ποικιλία διαθέσεων, χωρίς ποτέ να ξεπεφτη στον αισθηματισμό).

Αυτό όμως που τον ξεχωρίζει από τους περισσότερους συγχρόνους μουσουργούς είναι ότι δεν χρειάζεται κανείς να «καταλάβει» τη μουσική του, φτάνει να την «ακούσει». Γιατί, ακόμη και οι παραδοξότητες σε πολλές λεπτομέρειες εξηγούνται γρήγορα, αν προσέξει κανείς το συνολό ενός έργου του. Η ειρωνεία του δεν ελέγχεται από το πνεύμα του, αλλά είναι μάλλον ριζωμένη στο ρομαντισμό του, που υπάρχει μέσα του, παρ' όλες τις «μοντέρνες» εκδηλώσεις του.

Ανάμεσα στις συμφωνικές συλλήψεις του «ό υπολογαγός Κογέ» (μια σειρά από μικτές εικόνες του όμωνομο φίλμ), που άκουσαμε σε πρώτη έκταξη από την Κρατική Ορχήστρα, με διεύθυνση τον κ. Θεόδ. Βαβαγιάννη, στη συναυλία της περασμένης Κυριακής, έχει μια εξαιρετική φινέτσα ρυθμού και φθόγγου, μολονότι τα έγχορδα παίζουν δευτερεύοντα ρόλο και δεν χρησιμοποιούνται διόλου τα τύμπανα. Με βάση τα πνευστά δημιουργείται συχνά η εντύπωση μιας χωρίς μπάσας. Το σύνολο τρέφεται με λίγες μελωδικές έμπνευσεις, μα έχει ένα άκατανίκητο θελγητρο, όσον αφορά τη ζωντάνια, το χιουμοριστικό πνεύμα και τη λεπτή ειρωνεία.

Η έρμηνεία ήταν γεμάτη από παιγνιώδη εὐθυμία και απόλυτη άνεση, που ταίριαζαν θαυμάσια σ' αυτή την όλιγόλεπτη, γοητευτική διασκέδαση.

Στη συναυλία εκτελέστηκαν επίσης η «Συμφωνία σε σι ύφ» του Ε. Σωσσόν και το «Κοντσέρτο αριθ. 1» για πιάνο και ορχήστρα του Τσαϊκόφσκυ.

Σχετικά με τη συμφωνία του Σωσσόν, βρίσκει κανείς σ' αυτήν πολλές επιδράσεις από τον Σεζάρ Φράνκ και το Βάγκνερ. Ο Γάλλος μουσουργός, που άνηκε στη συντηρητική σχολή του Φράνκ, απέκρουε τον έμπρεσιονισμό και υποστήριζε όπως ο Ντυπάσκ, ό ντ' Εντύ και ο Πιερνέ την αξία της κλασσικής αρχιτεκτονικής και της πολυφωνικής ιδέας.

Η συμφωνία αυτή έχει ένα πλήθος μελωδικές έμπνευσεις σε μια ένορχήστρωση (όπου τα πνευστά είναι ένισχυμένα), που εκφράζει τη δύναμη και το μεγαλειό.

Πάνω σ' αυτό το χαρακτηριστικό έκφραστικό στοιχείο ο κ. Βαβαγιάννης βάσισε την έρμηνεία του, χωρίς να παραμελήση την ευρύτητα του ήχου και πρό πάντων (το σημειώνουμε με μεγάλη ικανοποίηση) με το να επιτύχει μια άμνη ηχητική ομοιότητα ανάμεσα στα πνευστά.

Η Γαλλίδα πιανίστα Νικόλ Ανριώ ήταν η σολίστ της ημέρας. Το παίξιμό της έχει μια καθαρή ανδρική δύναμη. «Αν κι» έχει πολύ έλαφρά χέρια, το «τουσέ» της είναι πολύ σκληρό και μερικές φορές ο φθόγγος της είναι διαπεραστικός. Στην έρμηνεία της του κοντσέρτου Τσαϊκόφσκυ έδωσε ένα δείγμα εξαιρετικής τεχνικής, αλλά λίγων έκφραστικών μέσων. Γι' αυτό, φθόγγος και «φαιζονάνες» ήταν κάπως φτωγά σε ευρύτητα και ένταση.

Οι δύο σοβιετικοί χορευτές, η Σοφία Γκολόφκιννα και ο Λεωνίντ

Ζντάνωφ έδωσαν στο «Κεντρικόν» ένα ρεσιτάλ με χορούς, έν μέρει γνωστούς από την πρώτη τους επίδειξη. Μ' έκπληξη διαπιστώσαμε ότι ο κ. Ζντάνωφ, που είχε κατά την «πρεμιέρα» των Ρώσων καλλιτεχνών το ρόλο του βοηθού μάλλον, αυτή τη φορά έδειξε στα «σόλι» του μεγάλη έλαφρότητα και εύλυγία και αρμονικές κί-

Ο Ρώσος μουσουργός Σέργιος Προκόφιεφ.

νήσεις. Το κοινό καταχειροκρότησε τους δύο σοβιετικούς χορευτές.

ΛΙΑΥ ΣΠΕΡΕΡ — ΔΡΑΚΟΥ

Η ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

ΑΙ ΣΥΝΑΥΛΙΑΙ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

Ο κ. Θ. Βαβαγιάννης, που διήυθνε την συναυλία της 4ης τρ. της Κρατικής, μάς έχτισε μια αληθινή μουσική απόλαυση με την έκταξη της Συμφωνίας σε σι ύφ του Έρν. Σωσσόν, έργο στο όποιον είναι όντως έκδηλη ή δυνατή προσωπικότης του συνθέτου αυτού, που ο πρόωρος χαμός του απέτελεσεν αληθινή απώλεια για την Γαλλική μουσική δημιουργία, γιατί γενικώς έθεωρείτο ως ο γνησιώτερος συνεχιστής του Σεζάρ Φράνκ, τοσούτω μάλλον καθ' όσον και η ψυχρόσυρσίς του έταυτίζετο σε πολλά σημεία με του σεμνού και με τόσην έσωτερικότητα συναισθημάτων προικισμένου μεγάλου αυτού δασκάλου του. Έργα θεμελιωμένα σε τόσο στερεά δάθρα μουσικού στοχασμού, αληθινής έμπνευσεως και ελκρινούς έκφραστικότητος, όπως η Συμφωνία αυτή του Σωσσόν θα κρατούν πάντοτε την επιβολήν των, παρά πάσας τάς, ως επί το πλείστον επί ευστόχων ευρημάτων, σημειούμενας καινοτομίας της νεωτέρας μουσικής τεχνοτροπίας, διότι θα προκαλούν πάντοτε αληθινά θαυμάσια και όχι εφήμερον μόνον απήχησιν στον ψυχικό κόσμο κάθε μορφωμένου κοινού.

Η έκταξη της του έργου μάς μετέγινε το συναίσθημα αφ' ενός της συγκεντρώσεως του συνθέτου σε μια θαυμάσια θλίψη που είναι διάχυτη καθ' όλη τη διάρκεια του έργου 2ου μέρους, αφ' έτέρου της αρρενωπής εξάρσεως με την όποιαν απεικονίζει όλην του την θεληματικότητα τόσο στο πρώτο «Αλλέγκρο δίδο» όσο και στο τελευταίον «Ανιμέ». Τέτοια ζωντανά έργα αποτελούν υγιή πρότυπα, που πρέπει να μένουν πάντα στο ρεπερτουάρ των συναυλιών μας.

Ο «Υπολογαγός Κιγιέ» του Προκόφιεφ, που άκουσαμε σε α' έκταξιν, είναι ένα έργο, στο όποιον, όπως στον «Πέτρο και το Λύκο» του ίδιου, αποθαυμάσαμε την έφευρετικότητά, το δηκτικό πνεύμα, την σάτυρα που ξέρει τόσο έντεχνα να ζωγραφίζει ό επιδλητικός αυτός Ρώσος συνθέτης, που είναι γενικώτερα γνωστός για τον τόσο προσωπικού ύφους νεοκλασσικισμό του και τις

άδρες και ελκρινείς γραμμές που χαρακτηρίζουν την όλη δημιουργία του. Η έκταξίς του μάς έδωσεν όντως παραστατικήν την εικόνα της ιδέας του κειμένου, πάνω στην όποια ανέδασθη μια πολύ έπιτυχής ταινία με μουσικήν του συνθέτου, προσπάσιας της όποιας απέτελεσαν το συμφωνικό έργο που άκούσαμε.

Μία των διαλεχτών σολίστ του πιάνου που συμμετέσχον στις φετινές συναυλίες της Κρατικής, ήτο και η Γαλλίς πιανίστρια δεσποινίς Νικόλ Ανριώ. Την εμφάνισιν της έκανε αυτή τη φορά με το κοντσέρτο σε σι ύφ του Τσαϊκόφσκυ και μάς έδειξε και πάλιν αξιολογώτατα έκτελεστικά προσόντα, λαμπρινή ηχητική, ρυθμική ζωντάνια και γενικά έντονον παίξιμο. Απόλυτα προσηρμοσμένον στις απαιτήσεις μιας αληθινής συνεργασίας με την ορχήστρα. Ο όσον αφορά την απόδοσιν του στοχασμού του συνθέτου στο πρώτο μέρος, προείχε μάλλον το δυναμικό στοιχείον των εξάρσεών του, ενώ στο «Αντάντε σέμπλιτσε» έπεκράτηεν αίσθητότερα και το ποιητικό. Στο τελευταίο «Αλλέγκρο κόν φουόκο», ή καλλιτέχνης, χάρις και εις την αρμόζουσαν συνοδείαν μαέστρου και ορχήστρας, μάς έδωσε όλο το μέτρον των ικανοτήτων και του δυνατού της ταμπεραμέντου, είχε λαμπράν έπιτυχίαν και ανέκκλητη έπαινελημένως επί σκηνής, υπό τα θερμά και ατέλειωτα χειροκροτήματα όλοκληρου του κοινού.

Παρά την σύμπτωσιν της κατά την αυτήν ώραν διδομένης συναυλίας της παιδικής χορωδίας των Γερμανικών σχολών Σάλεμ, πικρόν άκροατήριον παρακολούθησε την υπό την διεύθυνσιν του κ. Οίκονομοίδη συναυλίαν της Κρατικής.

Η Εισαγωγή του Ανακρινόντος του Χερουμπίνη απέδόθη με το αρμόζον άπερίττον στυλ που διακρίνει τα έργα του συνθέτου εύλαβούς συνεχιστού της κλασσικής παραδόσεως αλλά και πνευματικού δημιουργού που όπως και ο Γκλουκ εις την ατμόσφαιραν της «Ελληνικής Ιστορίας» και μυθολογίας ανεύρισκε συχνά πηγήν ελκρινούς και καθάριας έμπνευσεως, όπως αυτή που μάς δείχνει καθ' όλην την γραμμήν της Εισαγωγής αυτής. Ήτον ένα έργο που όντως ταίριαζε, να προηγηθή της 4ης Συμφωνίας του Μπετόβεν, στην όποια ο συνθέτης μάς δείχνει τον πιο άδεδαιον άντικρατισμό άγνων αισθημάτων και τρυφερών όραματισμών μαζί με μίαν ιδεώδη ένορχηστρική τεχνοτροπία. Η έκταξίς της, παρά τινας ατελείας εις τα δεξιότεχνικώς δυσπρόσιτα σημεία του φινάλ, μπορεί να καταλογισθή μεταξύ των έρμηνευτικώς καλύτερων που μάς έδωσε ως τώρα η Κρατική μας.

Η σύμπραξις του μεγάλου καλλιτέχου του διολογιστέλλου Ένρικο Μαϊνάρντι στο κοντσέρτο του Ντεόρτσικ αποτέλούσε ένα από τα όντως πιο αξιοσημείωτο γεγονότα της περιόδου. Ο εξαιρετικός αυτός για την έκτελεστικήν του δεινότητα αλλά και την πνευματικήν του ανωτερότητα διρτουόζης μάς παρουσίασε άναγλυφες όλες τις καλλονές ενός έργου που χωρίς μια τέτοια με άδρες γραμμές έρμηνεία γεμάτη χαρην, ευγένεια ύφους, καθάρια και άπερίττη στην απόδοσιν κάθε φράσεως, και κάθε λεπτομερειαικής πτυχής, αλλά και μια όντως μουσικωτάτη συνοδεία από άρχιμουσικό και έκτελεστές, θα μπορούσε να θεωρηθή ότι έχει ύποστή την φθοράν του χρόνου.

Όταν μια έκταξίς σαν του Μαϊνάρντι άνάγεται σε σφαίρες τόσο ανώτερες όστε δικαίως να φαίνεται σαν μια καινούργια δημιουργία, τα έργα που έχουν την τύχη να ζωντανευθούν άπ τέτοιους καλλιτέχνας παίρνουν μια νέα πνοή, εξασφαλίζουν για πολύν καιρό και πάλι την άθανασία.

Τα θερμότερα και ένθουσιωδέστερα χειροκροτήματα έπέστεψαν την έκταξιν του μεγάλου έρμηνευτού. Ύστερα από ατέλειωτες και έπιμονες άνακλήσεις του επί σκηνής μάς έδωσε και έκτος προγράμματος μια σελίδα Μπαχ άνευ συνοδείας στη θέσιν του «Μαθητευόμενου μάγου» του Ντυκά, που έδεν μπορούσε πιά να παιχθή έφ' όσον είχαν ήδη ευσιωδώς παραβιασθή τα χρονικά όρια της διαφκειας της συναυλίας.

ΑΛΕΞ. ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ

Grotesquerie And Buffoonery

Prokofiev's New Form Of Romantic Expression

3-4-55

By Emil Bouratinos

COMBINING a mature gift for instrumentation with a child-prodigy talent for composition, Serge Prokofiev created a new form of romantic expression strictly within Russian traditions: Terrifying, grossly, humorous, sensible, and finally, plain music.

More than Stravinsky, he had a genius for shocking lovers of balanced melodies and emotional stir-ups. And, quite contrary to that other fine humorist, W.A. Mozart, who as a rule brings one the expected in an unexpected way, Prokofiev may be always expected to do the unexpected in a really amazingly surprising manner!

His peasant-like humour leaves practically nothing untouched. Everything but God, the Communist Party and children, is the target of a most scornful disposition. Almost everybody, of course, he derided; the admirers of any specific musical school, such as the classics, the German romantics, the French romantics, the moderns etc. Not that Prokofiev could not be different. But he would not. He had the deepest respect for J. S. Bach and J. V. Stalin! Yet he was too proud and obstinate ever to let himself be carried away by his feelings — of which he had so many. Consequently he didn't copy Bach, like all 20th century composers, and didn't follow Stalin's theories on music — which brought him a lot of trouble.

«Lieutenant»

Prokofiev never follows musical rules more than half-away through. He will suddenly break off into something entirely new, unorthodox, unexpected. This is not so much the case with the symphonic suite «Lieutenant», which we heard on Sun- chestra's concert, but it is in most of his other major works. The symphonic suite, however, like the Classical Symphony, is a proof that the great, obdurate composer has full command of the entire field of composition.

Mr Vavagiannis, who conducted the concert on Sunday, took the greatest care to present the whole programme to its best advantage. Despite some international seriousness in the piece, Mr Vavagiannis brought out everything grotesque with exceeding charm (too much perhaps). A good deal of sweating was caused in trying to refine some of Prokofiev's flat buffoonery with an orchestra that seemed more intent on clutching to the composer's spi-

rit. Such an occasion appears only too rarely! Still, it must be said that the whole piece was extremely well played, coloured, and rhythmically underlined.

Self-Destructive Mania

Of course Prokofiev's somewhat odd sense of instrument combinations and orchestration, leaves me rather indifferent. I cannot say I much like his large unfilled intervals between wood-wind or brass. Nor his way of orchestral construction which uses brass and wind instruments as a basis, while bringing in the strings just to support or produce specific effects. On the other hand, the composer has moments when his orchestration is more compact. The slow, typically Russian and typical middlesection theme and part, was wonderfully rendered by the orchestra. In this they were, mainly assisted by the composer himself.

It is strange, however, how Prokofiev manages to drown his broad themes, ideas and mood, in his everlasting mania for spoiling everything with absurdity.

Pompous Symphony

Chausson's «Symphony in B Flat Major» was a rather nice example of the romantic French school. It is a pity, however, that Mr Vavagiannis attached more importance to this not so interesting piece than to Prokofiev. Chausson's Symphony, has good orchestration, nice colouring, two nice melodies — one of which Rachmaninoff used more successfully in his 2nd Piano Concerto — and good construction. We have not heard Mr Vavagiannis conduct so vigorously, carefully and with deep musical feeling for

a long time. But, like all the Frankian music, Chausson is pompous and does not quite know when to stop. It is a pity that so much hard work was thus practically thrown away.

The second part of the concert included the famous Tchaikovsky Piano Concerto No 1, played by Mrs Henriot.

3-4-55
«ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ»

- 6 ΑΠΡ. 1955

2fa

ΜΟΥΣΙΚΟ - ΧΟΡΕΥΤΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΟ ΡΕΣΙΤΑΛ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ ΧΟΡΕΥΤΩΝ

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ Κ. Γ. ΒΩΚΟΥ

Οι υπό τον κ. Θεόδωρον Βαβαγιάννην συμφωνικές συναυλίες παίρνουν μία ιδιαίτερη σημασία μέσα στο πλαίσιο των μουσικών μας εκδηλώσεων.

Τούτο διαπιστώνεται τόσο στα έργα εκείνα τα οποία έχουν εκτελεσθή κατά το παρελθόν υπό της Κρατικής Ορχήστρας όσο και στα έρμηνευόμενα για πρώτη φορά.

Το γεγονός αυτό ενισχύει την άποψη ότι ο ρηθείς αρχιμουσικός, ασκώντας μία ισχυρή επίδωλη επί των μουσικών της ορχήστρας, πραγματοποιεί εκτελέσεις, οι οποίες φέρουν την σφραγίδα μιας παραδειγματικής οργανικής διατάξεως, αναλογίας και πιστότητας, στην τήρησι του δογματισμού της μορφολογικής διαγραφής του συμφωνικού έργου.

Η Σουίτα του Προκόφιεφ «Υπολόγος Κίγνις», παρουσιάζεται φωτεινή στο συνθετικό της πλάνο, πρωτότυπη στην ένορχηστρωτική της επεξεργασία. Η διαδοχή των μερών ένδυναμώνει την κεντρική ιδέα του δημιουργού και σχυροποιεί το νόημα και την παραστατικότητα της υποθέσεως από τονοτροπικής και αισθητικής απόψεως.

Η «Ρομάντζα» και η «Τρόικα» προσβάλλουν με πρόσθετο ενδιαφέρον, το οποίο εντείνεται μαζί με τα ήχη-

τικά μέσα που χρησιμοποιεί το όργανο εύφάνταστο του μουσουργού.

Σ' όλα αυτά έθεσε την σφραγίδα της περίφημης έρμηνείας του, ο Βαβαγιάννης, διαμορφώνοντας την ορχήστρα κατά τρόπο ώστε να επιδείξει μία τόσο σπάνια συναντώμενη πλαστικότητα, έκφρασι κι' αναλογική εξάρτησι των οργανικών ομάδων.

Με τα ίδια ρωμαλέα αλλά και τόσο πνευματικά μέσα που διαθέτει ο κ. Βαβαγιάννης, αντιμετώπισε τα προβλήματα της Συμφωνίας σε σι ύφει του Σωσσόν. Υπάρχουν γοητευτικές μουσικές σελίδες στο γαλλικό αυτό συμφωνικό άριστούργημα. Το «μεσαίο-άργον» μέρος, απαιτεί πρόσθετη προσήλωση του αρχιμουσικού κι' απεικονίσει το οργανικό σώμα, με σκοπό την επί ευρύτερων αισθητικών βάσεων σταθεροποίησι της έρμηνείας του. Και τούτο απέτελεσε κίνητρο, ώστε οι καλλιτεχνικές έντυπώσεις που δημιουργήθηκαν, να ξεφεύγουν από τα συνήθη πλαίσια, της κοινοτυπίας και της αναμασήσεως.

Νομίζω ότι η πιανίστρια κυρία Νικολή Ανριώ διέπραξε βασικό σφάλμα να καταπιαστή με το πρώτο κονσέρτο του Τσαϊκόφσκυ.

Γιατί και έξω από τα καλλιτεχνικά και πιανιστικά δεδομένα της είχε και η αρχιτεκτονική και ο όγκος του τέτοιου, ώστε είχε αμφίβολον αν η κυρία Ανριώ και εις το μέλλον θα μπόρεση να ανέλθη έστω και σε ένα εκ των υψηλών του όρους.

Έχει έρασιτεχνική μορφή το παίξιμο της Κας Ανριώ. Και σαν τέτοιο νομίζω ότι δεν μπορεί ν' απασχολήσει σοβαρά μία μουσικοκριτική στήλη. Πέρα από το να χαρακτηρισθή η πιανιστική επίδοσι της Κας Ανριώ ως «συμπαθητική» δεν μπορεί να λεχθή τίποτε άλλο.

Φυσικά για τον τρόπο έρμηνείας του κονσέρτου του Τσαϊκόφσκυ ούδεμία μνεία είναι δυνατόν να γίνει. Όμως αποζημιώσε η συνοδεία — αληθινά έκτακτη — της ορχήστρας υπό τον λαμπρόν αρχιμουσικόν...

Το πρόσφατο ρεσιτάλ των Ρώσων καλλιτεχνών του χορού, Σοφίας Γκολόφκινα και Λεωνίδα Ζντάνκοφ, ήταν μία εκδήλωση της τέχνης της Τερψιχόρης, από τις πιο λαμπρότερες σι τεχνική τελειότητα, σε ανάγλυφη παραστατικότητα και σε πληθωρική έκφρασι αισθητικών μέσων.

Σώμα και μέλη συναποτελούν ένα αδιαίρετο αρμονικό σύνολο και κάθε κινητική ανάπλασι αποτελεί κι' ένα πρόσθετο δείγμα της όμορφιάς που περικλείεται στις χορογραφικές έμπνευσεις και στο έρμηνευτικό «στόλ» το πάντα άψογο και γοητευτικό, που χαρακτηρίζουν τους δύο εξαίρετους καλλιτέχνες.

Οι εκτελέσεις έργων Ραχμάνινωφ και Σοπέν από τον κ. Ναούμ Βάλτερ στάθηκαν ένδεικτικές ότι η καλλιτεχνική συγκομιδή του Ρώσου πιανίστα δεν περιορίζεται μόνο στο «άκκομπανιάρισμα».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΩΚΟΣ

**

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ 3-4-55

Η συναυλία της Κρατικής Όρχηστρας

Του συνεργάτου της «Απογευματινής» κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΛΚΟΥ

Μέσα στο πλαίσιο των μουσικών μας εκδηλώσεων η τελευταία συμφωνική συναυλία υπό τον κ. Θ. Βαβαγιάννη, δεν αφήνεται σε κατάρτισμο προγράμματος και σε πιστότητα έρμηνείας των προηγούμενων του.

Αποτελεί απαραβίαστο δόγμα για τον συνειδητό αρχιμουσικό η ένδυνάμωσι των προγραμμάτων του πάντα με έργα σε πρώτη εκτέλεσι, που μαζί με το τεχνικό, συγκεντρώνουν και διατηρούν άμειωτο το καλλιτεχνικό ενδιαφέρον.

Η συμφωνική σουίτα «Υπολαχός Κίγιε» του Προκόφιεφ την οποίαν ο κ. Βαβαγιάννης έδωσε σε πρώτη εκτέλεσι, περιβάλλει με το αρμόζον ήθικό πνεύμα τας προθέσεις του. Η πενταμερής συνθετική διαγραφή της συμφωνικής σουίτας, και πρωτοτυπία ένορχηστρωτική περιέχει, και ενδιαφέρουσα μουσική έπεξεργασία, έν συναρτήσεσι με το μορφολογικό πλάνο, το οποίο τόσο πειστικά έπαληθεύει την καλλιτεχνική ιδέα, στο χιουμοριστικό της χαρακτήρα και στο έντονο των έκφραστικών της μέσων. Στη σειρά της εκδηλωτικής παραθέσεως ξεχωρίζουν κυρίως η «ρομάντζα» και η «Τρόικα». Αναβαπτισμένη πάλι η όρχηστρα κάτω άπ' την πειστικότητα και την πειθαρχία της ούσιας των ρυθμικών σχημάτων του Βαβαγιάννη.

Επί των ιδίων αισθητικών βάσεων ο κ. Βαβαγιάννης στήριξε την έρμηνεία της συμφωνίας σε Σί ύφ. του Σωσσόν, στού οποίου τά έργα, ένυπάρχει τό θέλγητρο εκείνο, συντελεστικό μιάς ιδιαίτερης χάριτος και ψυχικής λεπτότητας. Οί συγκινητικές και

συναίσθηματικές άποχρώσεις, άπό άποψι ψυχικής άφομοιώσεως τό κοντσέρτο έγινε κτήμα της. Περιέχει μία στυγνότητα τό παίξιμο της κυρίας Άνριώ που προβάλλει άκριδώς στα σημεία εκείνα που άποζητούν περισσότερη πνευματική έσωτερικότητα. Κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργούνται κενά. Κενά στη συνοχή της μουσικής φράσεως, κενά στη συνοριτέ, έλλείψεις στις χρωματικές αναδιπλώσεις. Και δέν ήταν λίγες οί φορές που άθελα άναρωτήθηκα γιατί άραγε ή κ. Άνριώ έπαιζε εκείνη τούλάχιστον την στιγμή πιάνο...

Έχω ήδη έκπεφρασμένη γνώμη για την Γαλλίδα πιανίστα κ. Νικολ Άνριώ, ή οποία και πέτυχε, άν δέν με άπατά ή μνήμη, είχε συμπράξει ως σολίστ με την Κρατική όρχηστρα. Ίσως τότε ναχε σταθή σχετικά τυχερώτερη. Τώρα είχε την άτυχή ιδέα να διηλέξη τό πρώτο κοντσέρτο του Τσαϊκόφσκυ. Η κυρία Άνριώ δέν έχει μήτε την ώριμότητα, μήτε και συγκεντρώνει προσόντα τέτοια, με τά οποία θα μπορούσε να πείση ότι και τεχνικώς, και ά-

ίσως υπάρχει πάνω σ' αυτό μία δικαιολογία: Για την έξαιρετη συνοδεία της όρχηστρας, που κατέδειξε μία σπάνια ήχητική συναρμογή, ώστε τον δευτερεύοντα ρόλο της να τον μεταβάλλη ο Βαβαγιάννης σε πρωτεύοντα...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΛΚΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΖΩΗ

ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ κ. Γ. ΛΥΚΟΥΔΗ

Θά ήθελα οί άναγνώσται μου να θεωρήσουν τά λίγα αυτά λόγια μόνον σαν μία έκπληρωσι φόρου τιμής στη μεγάλη αυτή μουσική φυσιογνωμία που λέγεται Ένρίκο Μαϊνάρντι, και να μου έπιτρέψουν να δηλώσω ότι δέν προτίθεμαι να έκφράσω έστω και την πιο μικρή κρίση, σχετικά με τις μοναδικές στιγμές που ο ύπέρροχος καλλιτέχνης μάς έκαμε να ζήσουμε ακούοντας τό ρεσιτάλ που έδωσε στο «Κεντρικόν» στις 28 Μαρτίου. Διότι είναι περιττολογία νομίζω εάν μιλήσουμε σήμερα πλέον για τις λεπτομέρειες που χαρακτηρίζουν τη μυσταγωγία στην οποία μεταβάλλει ο Μαϊνάρντι κάθε έρμηνεία έργου, δοθέντος ότι κατορθώνει να μεταρσιώνει, ό,τι άποκαλούμε τεχνική, μεταβάλλει τον ήχο σε φωνή και φθάνει στο μοναδικό αποτέλεσμα να έκμηδενίξη οποιαδήποτε όργανική δυσκολία. Δέν υπάρχει περίπτωση που ή άφθαστη τελειότης στην οποία έχει φθάσει ο μουσικαπόστολος αυτός, να μην έχη την σφραγίδα της μεγάλης μουσικής πνοής, πνοής που ξεκινά από την ένδόμυχη ψυχική ανάγκη να μεταδώση τά ύψηλότερα συναίσθηματά. Αποδείξει ή μνημειώδης έρμηνεία της έκτης σουίτας του Μπάχ καθώς και ή άπό κάθε πλευρά υποδειγματική άπόδοσι της σονάτας του Στράους. Ακούοντας τό άτέλειωτο τραγούδι που δγαίνει άπό τό βιολοντσέλλο του Μαϊνάρντι, βλέποντας την έκφρασι της φυσιογνωμίας του, που μαρτυράει τη χαρά που νοιώθει και ο ίδιος μεταδίδοντας άφθαστες συγκινήσεις, δέν μάς μένει πλέον παρά ή μοναδική έπιθυμία να εύχαριστήσουμε τό Θεό που μάς άφήνει να ζούμε για ν' ακούμε τέτοιους καλλιτέχνες. Στην δημιουργία της άλυσμόνητης αυτής μουσικής στιγμής που ζήσαμε συνέτεινε, τόσο στις σονάτες όσο και στο Άντάζιο του Γκρατσιόλι, ή συνεργασία του κ. Κυδωνιάτη, ο οποίος ποτέ έως σήμερα δέν στάθηκε τόσο καλά στο ύψος της ώρας άποστολής του, όσο στην συναυλία αυτή.

Από τον καιρό που ή Ίσιδώρα Ντάνκαν με τη συνεργασία του πιανίστα Βάλτερ Ράμελ είχε κατακτήσει τά δύο ήμισφαίρια έκφράζοντας με κινήσεις, στάσεις, πηδήματα και γονυκλισίες—που πολλές φο-

ρές είχαν και άπαιτήσεις άυτοσχεδιασμών—σπουδές, νυκτωδίες, μπαλάντες και πρελούδια του Σοπέν, έως σήμερα, έγιναν πολλές φορές μάρτυρες της πλέον άσύστολης κακομεταχειρίσεως της μουσικής, έκ μέρους χορευτών για τούς όποιους ή προσθαφαίρεσι μέτρων ή κατάργησι όλόκληρων θεμάτων γινότανε με την ίδια ευκολία που κάνανε μία πιρουέττα. Ήταν λοιπόν φυσικό να νοιώσουμε την πιο εύχαιστη έκπληξι παρακολουθώντας την σοβαρή εργασία που παρουσίασε στο «Ρέξ» ή κ. Γαζή. Σοβαρή όχι διότι δέν έθιξε τη μουσική, αλλά διότι ή θεωρητική μουσική της μόρφωσι και ή χορογραφική δεξιοτεχνία της συνεδυάσθησαν για να έξυπηρετήσουν μία έκδηλωσι τέχνης κατά τρόπο άληθινά αξιοθαύμαστο. Έργα μουσικής δωμάτιου για βιολί και πιάνο, και πρελούδια των Μπάχ και Σκριάμπιν για πιάνο, άκούσθησαν έντεχνα παιγμένα άπό δυό νέους καλλιτέχνες με την προσθήκη μιάς χορευτικής έρμηνείας άπό την κ. Γαζή. Έρμηνείας που όχι μόνο δέν έμπόδισε την έννοια των συνθέσεων, αλλά ήρθε να ύπογραμμίση με μία έρρυθμη χορευτική συμμετοχή κάθε χρωματισμό ή θεματική έπεξεργασία. Απο τό πρόγραμμα που έρμήνευσε σαν ένα επί πλέον μουσικό όργανο, είναι δίκαιο να ξεχωρίσουμε, χωρίς να μειώσουμε τό ιδιαίτερο ενδιαφέρον που άφησε όλόκληρο τό πρόγραμμα, τον τρόπο με τον όποιον ή πολυπροικισμένη καλλιτέχνης άπέδωσε τά «Παραμύθια της Γιαγιάς» του Προκόφιεφ, τό θέμα και παραλλαγές

άπό την πρώτη σονάτα του Μότσαρτ για βιολί και πιάνο καθώς και την χαριτωμένη δική της σύνθεσι, Vivaldi Giososo, Πολύτιμοι συνεργάτες ή πιανίστα Δίς Άποστολάκη και ο βιολιστής κ. Άποστολίδης, έμοιράσθηκαν μαζί με την κ. Γαζή θερμές έκδηλώσεις θαυμασμού του πυκνού και έκλεκτού άκροατηρίου.

Η Συμφωνία του Σωσσόν που ο κ. Βαβαγιάννης μάς ξανάδωσε στην τελευταία συναυλία της Κρατικής Όρχηστρας, είναι μία άπ' τις σοβαρές έπιτυχίες του, που χειροκροτήσαμε για τελευταία φορά πριν άπό τέσ-

σαρα χρόνια. Και με την καινούργια αυτή έπαφή που είχαν οί έκτελεσταί με τό ωραίο μουσούργημα, μάς παρουσίασαν τις όμορφες του διάφανες, χάρις στην στιβωρή διεύθυνσι του όρχημουσικού, που θρήκε στην ώρίμανσι που έχει έπιφέρει στην όρχηστρα μας ή συχνότερη έκτέλεσι συγχρόνων συνθέσεων, τον συντελεστήν που τον βοήθησε να έρμηνεύση ένα έργο που ξεβγαίνει άπό τό τρεχούμενο ρεπερτοριό των συμφωνικών συγκροτημάτων. Σε πρώτη εκτέλεσι, ή σουίτα που ο Προκόφιεφ κατεσκεύασε με άποσπάσματα της πνευματώδους μουσικής που έγραψε για την κινηματογραφική φόρμα «Υπολαχός Κίγιε» ξαναζωντανέψε στη μνήμη μας τά ένορχηστρικά εύρήματα με τά οποία ο Ρώσος καλλιτέχνης ήξευρε να παρουσιάση τις τόσο ιδιότυπες έμπνεύσεις του. Δοσμένη ύστερ' άπό μία φροντισμένη προπαρασκευή άπό τον κ. Βαβαγιάννη σκόρπισε δροσιά και μουσικό χιούμορ. Η Γαλλίς καλλιτέχνης Νικολ Άνριώ που είναι μία άπό τις ύψηλότερες πιανιστικές κορυφές του τόπου της, άντιμετώπισε τούς τεχνικούς σκοπέλους του ταραχώδους κοντσέρτου ύπ' αριθ. 1 του Τσαϊκόφσκυ, με την εύχέρεια που είναι το γνώρισμα των έκτελεστών της σειράς της, δίνοντας ταυτόχρονα στο μουσικό περιεχόμενο του έργου την πρεπούμενη έκφρασι μέσα στα πλαίσια του ρομαντισμού που χαρακτηρίζει όλα τά έργα του Ρώσου συνθέτου.

Γ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

3-4-55

Μουσική Κριτική

‘Η Κρατική ‘Ορχήστρα υπό τόν Βαβαγιάννη. — ‘Η πιανίστα Νικόλ ‘Ανριό. — ‘Ο Μαϊνάρντι. — ‘Η χορεύτρια Ζουζού Γαζή. — Βραδυά τραγουδιού. — Οἱ Ρῶσοι χορευτές. — ‘Ο πιανίστας Ναούμ Βάλτερ

ΤΗΣ Κας ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Μ' ἕνα χαριτωμένο ἔργο ἀρχίζει τὸ πρόγραμμα τοῦ ὁ μαέστρος Βαβαγιάννης αὐτὴν τὴν Κυριακὴν, τὴν Συμφωνικὴν Σουΐτα τοῦ Προκόφιεφ, «Υπολοχαγὸς Κίγιε» — πέντε κομμάτια ἀπὸ τὴν μουσικὴν ποὺ ὁ δαιμόνιος αὐτὸς Ρῶσος συνθέτης εἶχε γράψει γιὰ τὴν ἀμώνυμη κινηματογραφικὴ ταινία. Δὲν ξέρω ἀνὴ ταινία αὕτη παίχθηκε ποτὲ ἐδῶ κι' οὔτε ἤξερα καθόλου αὕτη τὴ μουσικὴ. Ἀπὸ τὶς ἐπεξηγήσεις τοῦ προγράμματος πληροφορήθηκα πὼς προκειται γιὰ μίαν φάρσα, ὅπου ὁ «Υπολοχαγὸς Κίγιε» εἶναι ἕνα πρόσωπο ἀνυπαρκτό, ἡ μᾶλλον δημιουργημένο ἀναγκαστικά ἀπὸ ἕνα λάθος τοῦ αὐτοκράτορα Παύλου — σύμφωνα μὲ κάποιον ἀνέκδοτο — ποὺ οἱ αὐλικοὶ τοῦ δὲν τολμοῦν νὰ διορθώσουν. Τὶ νὰ τὸ κάνῃς ὅμως τὸ κείμενο, ἢ τί σοὺ χρειάζεται ἡ ὑπόθεσις; Αὕτη ἡ μουσικὴ τοῦ Προκόφιεφ εἶναι ἀκόμα ἕνα ἀπ' τ' ἀριστουργήματά του, ξεχειλάει ἀπὸ πνεῦμα, εὐφροσύνη, σατυρὰ, χιούμορ, εἶναι ἕνα ἀδιάκοπο σπινθηροδόλημα καὶ τόσο εὐχλωτὴ, τόσο ζωντανὴ κι' ἐκφραστικὴ ποὺ, θαρρῶ, δὲν χρειάζεται καμμιὰ ἐξήγησι. Κι' ὅπως συμβαίνει συχνὰ στὰ ἔργα τοῦ Προκόφιεφ, ἐνῶ εἶναι μίαν μουσικὴν εὐληπτή καὶ προσιτὴ στὸν κάθε ἀκροατὴ, δίνει ἀπειρη χαρὰ καὶ στὸν μουσικὸ ποὺ θαυμάζει τὶς ἀσυνήθιστες μελωδίες, ποὺ σπαθίζουν τὸ συμφωνικὸ πλέγμα, τὴ ζωτάνει καὶ τὴν ποικιλία τῶν ρυθμῶν, τοὺς γεμάτους φαντασία συνδυασμούς τῶν χρωμάτων τῆς ὀρχήστρας, ὅλην αὐτὴν τὴν πλοῦσια καὶ ὅμως τόσο διάφανη, τόσο ἀνάλαφρη ὀρχήστρα. Εἶναι ἀπὸ τὰ ἔργα ἐκεῖνα ὅπου ἡ τεχνικὴ ἀποτελεῖ ἕνα μεγάλο μέρος τῆς ἐμπνεύσεως, πηγάζει ἀπὸ τὴν ἐμπνευσι. Τὸ ἔργο δόθηκε σὲ πρῶτὴ ἀκτέλῃ καὶ ἦταν μίαν ἀπ' τὶς μεγάλες ἐπιτυχίες τοῦ μαέστρου Βαβαγιάννη — μίαν ἐρμηνείαν μὲ θαυμαστὴν ἡχητικὴν ἰσορροπία καὶ «οἰκονομία», διάφανη, ἐπὶ τῇ ἀληθινῇ ἐμπνευσμένῃ. Πραγματικά, μέσα στὸ πνεῦμα τοῦ ὅρου.

Ἡ ἴδια δοθεὶς διείσδυσις χαρακτηρίζει τὴν ἐρμηνείαν τοῦ κ. Βαβαγιάννη τῆς Συμφωνίας σὲ ἰ. ὑφ. τοῦ Γάλλου συνθέτη 'Ερβέρτου Σωσσόν. Παρὰ τὴν φαινητὴν ἐπίδρασιν τοῦ Φράνκ — ποὺ ταν, ὅλως τε, ὁ δασκάλος του — ἀλλὰ καὶ τοῦ Βάγκνερ, ὁ ὥσσον μόνει μίαν μεγάλην προσωπικότητα καὶ δὲν ξέρουμε τί θὰ πορούσε νὰ δώσῃ ἀκόμα, ἀν δὲν ἔβαινε τόσο νέος, σὲ ἡλικία 44 τῶν — τὸ 1899. Ὑπάρχουν ἐπιρροαὶ καὶ ἐπιδράσεις... Κανένας δὲν μπορεῖ νὰ ξεφύγῃ ἀπ' ὃν «ἀέρα» τῆς ἐποχῆς του καὶ ἐν ἦταν μονάχα ὁ Σωσσόν ἢ ὁ Φράνκ ποὺ πῶνα τοὺς ἐπεφτε τε ἀστία, καταθλιπτικὴ, ἡ σκιά τοῦ Δασκάλου τῆς Μπαύρωιτ. Επεφτε κι' ἀπάνω σ' ἐκείνους οὐ τὸν ἐχθρεύονταν καὶ προσπαροῦσαν — μάταια τὶς περιστάσεις φορὲς — νὰ ξεφύγουν ἀπ' ἡν ἐπιρροή του. Ἄς εἶναι... Χάηκαμε τὴν ὠραία ἀπόδοσιν τοῦ Βαβαγιάννη, τὸ εὐκρινὲς πάθος τῆς ἐρμηνείας του, τὴν δύναμιν αἱ τὸ βάθος τῆς ἐκφράσεως, σ' ἡ τὴν διαδρομὴ τῆς Συμφωνίας.

‘Η Γαλλίδα πιανίστα Νικόλ ‘Ανριό μᾶς εἶχε ἀφήσει τὶς ὠαιότερες ἐντυπώσεις ἀπ' τὴν ἐρμηνείαν τῆς ἐρμηνείας τοῦ Κονσέρτου τοῦ Ραβέλ. Αὕτη τὴ φοράν προτίμησε τὸ Κονσέρτο τοῦ 'Σαϊκόφσκυ, ποὺ ἐρμήνευσεν μὲ ἰὰ θαυμάσια καὶ διαυγέστατη ἐχνική, μὲ μίαν καταπληκτικὴν ὕναμιν γιὰ μίαν τόσο λεπτοφυῆ καλλιτέχνιδαν. Ἦταν μίαν ἐρμηνείαν περισσότερο ἡρωικὴν παρὰ γαθητικὴν, περισσότερο πνευματώδη παρὰ ποιητικὴν ἢ τρυφερή, ὡς τόσο, ἐνδιαφέρουσα. Γιὰ τὸ βαθύτερον μουσικὸν περιεχόμενον ἐφρόντιζε ὁ μαέστρος Βαβαγιάννης ποὺ ἤξερε νὰ δώσῃ ὅλο τὸ πάθος, τὸν ρωμαντισμό, τὴν ποίησιν αὐτῶν τῶν σελίδων τοῦ 'Σαϊκόφσκυ, χωρὶς νὰ προσκρούσῃ σὲ τίποτα στὴν ἐρμηνείαν τῆς σολίστ — αὐτὸ μάλιστα ἔδινε μίαν νέα, ἰδιαιτέρην γοητείαν στὴν ὅλη ἐρμηνείαν. Ἡ δις 'Ανριό χειροκροτήθηκε θερμότατα, ἀλλὰ καὶ ὁ μαέστρος Βαβαγιάννης — σὲ κάθε ἔργο — καὶ ὅλοι οἱ ἐξαιρέτοι μουσικοὶ μᾶς.

Πλούσιος ὁ μουσικὸς ὁπλοισμός κι' αὐτῆς τῆς ἐβδομέδος. Τὴ Δευτέρα, στὸ Κεντρικόν, ὁ διολονσελλίστας Μαϊνάρντι μᾶς χάρισε μίαν βραδυὰ ἀπὸ κείνες ποὺ μένουν γιὰ καιρὸ ἀξέχαστες. Πὼς μπορεῖ κανεὶς νὰ ξεχάσῃ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ τῆς Σουΐτας ἀριθ. 6, γιὰ διολονσελλο σόλο, τοῦ Μπάχ; Ἦταν μίαν ἐρμηνείαν μνημειώδους, κάτι τὸ ἀφθαστό, κάτι ποὺ δὲν μπορεῖ ν' ἀποδοθῇ μὲ λόγια. Τὸ πρόγραμμα ἀρχίζει μ' ἕνα «'Αντάτσιο» τοῦ Γκρατσιόλι, συνεχίζονταν μὲ τὴν Σονάταν σὲ λά τοῦ Σούμπερτ καὶ, μετὰ τὸν Μπάχ, τελείωνε μὲ μίαν ἐξαισία Σονάταν τοῦ Ρίχαρντ Στράους, ὅπου τὰ νεανικά του ἔργα. Ἐρμηνείες ἀφθαστές, ὡς ἡχος, ὡς στυλ, ὡς ἐκφρασίς. Συνώδευε ὁ πιανίστας κ. Κυδωνιάτης ξεπερνώντας αὐτὴ τὴν φοράν, τὸν ἑαυτοῦ: Ἦξερε νὰ γίνῃ συνερμηνευτὴς τοῦ μεγάλου καλλιτέχνη, ἐναρμονίζοντας τὴν ἡχητικότητά του καὶ τὴν ἐκφράσιν του μὲ τὶς προθέσεις του, χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν προσωπικότητά του καὶ διατηρώντας μὲ ἀνεσι τὴν ἀνεξαρτησίαν του ὅπου ἔπρεπε. Εὐγε του. Δίκαια μοιράσθηκε μὲ τὸν 'Ενρίκο Μαϊνάρντι τὰ ἀποθεωτικὰ χειροκροτήματα τοῦ κόσμου.

Τὴν Τετάρτη, στὸ θέατρο Κοτοπούλη, ἡ κ. Ζουζού Γαζή, ἔδωσε ἕνα ρεσιτάλ χοροῦ ὑπὲρ τῶν Νυκτερινῶν Σχολῶν τῆς «Ἑλληνικῆς Μέρμνης».

Ἡ κ. Γαζή, σ' ἕνα συντομὸ σημείωμά της, στὸ πρόγραμμα, μᾶς λέει ὅτι προσπάθησε ν' ἀποδώσῃ τὴ μουσικὴν μὲ τὴν κίνησιν καὶ ὅτι «ἡ χορογραφικὴ ἰδέα δὲν προηγείται τῆς μουσικῆς, ὅπως συμβαίνει συνήθως, ἀλλὰ ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ οὐσιαστικὸν περιεχόμενον αὐτῆς...». Ἀλλὰ, τί εἶναι ὁ χορὸς λοιπόν; Δὲν εἶναι μουσικὴ; Δὲν ἀποδίδει τὴ μουσικὴν μὲ τὴν κίνησιν; Δὲν νομίζω πὼς ἡ κ. Γαζή μᾶς λέει κατὰ τὸ καινούργιον καὶ ὡς πρὸς τὴν «χορογραφικὴν ἰδέαν», φρονῶ πὼς εἶναι ἀσχετὸ ἀν προηγήται τῆς μουσικῆς, ἢ ἂν ξεκινᾷ ἀπ' τὸ «οὐσιαστικόν» τῆς περιεχόμενον, ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασίαν εἶναι νὰ μὴν κακοποιῇται ἡ μουσικὴ — ὅπως συμβαίνει συχνὰ δυστυχῶς — κι' ὅσο γιὰ τὸ «οὐσιαστικόν» τῆς περιεχόμενον, πὼς μπορεῖ ἡ χορεύτρια νὰ εἶναι σίγουρη πὼς τὸ ἀνεκάλυψε σὲ ἔργα ἀπὸ τὴν μουσικῆς;

Τὸ θέμα ὅμως σηκώνει μεγάλη συζήτησιν καὶ προτιμῶ νὰ γυρίσω στὴν προσωπικότητα τῆς καλλιτέχνιδος, ποὺ, ἀνεξάρτητα ἀπ' τὶς παραπάνω ἀντιρρήσεις μου, εἶναι μίαν ἀληθινὴν καλλιτέχνιν, μίαν χορεύτρια — μουσικὸς μὲ λαμπρὴν τεχνικὴν καὶ ἀπειρὴν ἐκφραστικότητα. Δὲν δ' ἐπὶ τὴ μουσικὴν μέσῃ ἀπ' τὸ χορὸ τῆς κ. Γαζή, βλέπω καὶ χαίρομαι τὸ καλογυμνασμένο ἀνάλαφρο κορμί, ποὺ γίνεται ἕνα πραγματικὸ μέσο ἐκφράσεως, μὲ τέλεια ἀντίληψιν τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου καὶ πετυχαίνει νὰ δίνῃ τὴ Σονάταν τοῦ Κορέλλι π. χ. στὸ σωστὸ τῆς ἀπόλυτο ὕψος καὶ στὸ σωστὸ ρυθμό. Ἡ Μουσικὴ, ὅχι, σίγουρα δὲν κακοπαθαίνει ἀπ' τὴν χορεύτρια Γαζή. Κακοπαθαίνει μᾶλλον ἀπ' τὴν πιανίσταν Λ. Ἀποστολάκη, ποὺ προσέχει μόνον τὸ ρυθμό, χωρὶς νὰ δίνῃ κανένα χρῶμα, καμμιὰν ἐκφράσιν στὴν ἐρμηνείαν της, ἐκτὸς ἀν τὸ θέλῃ ἔτσι ἡ χορεύτρια — ἀν καὶ δὲν τὸ πιστεύω ἐκ μέρους τῆς μουσικοῦ κ. Γαζή. Ἀντίθετα, ὁ διολονίστας Τ. Ἀποστολάκης, παίζει μὲ πολλὴν ἐκφράσιν καὶ ζωντάνειαν — ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἐλπιδοφόρα νέα ταλέντα μᾶς.

Ἡ κ. Γαζή εἶναι μίαν κατ' ἐξοχὴν «ἐκφραστικὴν» χορεύτρια — ἐννοῶ τὸ εἶδος τοῦ χοροῦ. Ἐκεῖ ποὺ τὴν θαύμασα ἰδιαιτέρως ἦταν στὸ «Παραμῦθι τῆς Γιαγιάς» τοῦ Προκόφιεφ, ὅπου μὲ θαυμαστὴν ἐνέργειαν ἀπέδωσε καὶ τὰ τρία πρόσωπα, τὴ γιαγιά, τὸ ἐγγόνι, τὸ δασιλόπουλο. Ἐπίσης ὑπῆρξε περίφημη καὶ στὴ δική της σύνθεσιν, «Βίβο Τζιοκόζο», ὅπου εἶχε μίαν, πραγματικὰ ὠραία ἐμπνευσιν. Δὲν ξέρω ἀν προηγήθηκε ἡ μουσικὴ σύνθεσις ἢ ἡ χορογραφικὴ ἰδέα, ξέρω πὼς ἦταν ἕνα σφικτοδεμένο, συνεπές, ὅσο καὶ γοητευτικὸ σύνολο.

Τὸ ἴδιο βράδυ παρακολούθησα στὸν «Παραμῦθον» τὴν «Βραδυὰ Τραγουδιοῦ», ποὺ ἔδιναν οἱ κυρίες Εὐὰ Μομφεράτου καὶ 'Ιωσηφίνα Πολυχρονίδη. Ἡ Εὐὰ Μομφεράτου εἶναι ἀπ' τὶς πιὸ ἐκλεκτές μᾶς ἐρμηνεύτριες τοῦ «λίγντ» καὶ συχνὰ μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ ἐπαινέσω, πάνω ἀπ' τὴν φωνὴν καὶ τὴν τεχνικὴν τῆς, τὴν μουσικότητα, τὴν πνευματικότητα, τὴν ἐσωτερικότητα, τὸ «στυλ» ποὺ διέκρινε τὶς ἐρμηνείες της. Γιὰ τὴν αὕτη τὴν φοράν θέλησε νὰ φύγῃ ἀπ' αὐτὸ τὸ στυλ τῆς καὶ ν' ἀναζητήσῃ ἐξωτερικὰς ἐντυπώσεις; Μυστήριο...

Ἡ κ. Πολυχρονίδη ἔχει μίαν πλούσιαν φωνήν, «καλοδιατεμένην», ποὺ ὅμως χρειάζεται μελέτη ἀκόμα.

Συνώδευε πάντα μουσικὰ ἡ κ. Χέλμη.

Τὴν Παρασκευὴν, στὸ «Κεντρικόν», παρακολούθησα τοὺς θαυμασταίους Ρῶσους χορευτὰς, τὴ Σοφίαν Γκολόφκιναν καὶ τὸν Λεωνίδα Ζνάντωφ, σ' ἕνα ἐκτενέστατον πρόγραμμα, ποὺ δυστυχῶς, δὲν μπορῶ νὰ ἐπεκταθῶ. Ἐδῶ θρίσκειται ἡ ἀληθινὴ τέχνη τοῦ Χοροῦ: τὸ κλασσικὸ μπαλέττο. Κι' ἡ μουσικὴ δὲν κακοπαθαίνει καθόλου: πρῶτον, ἐπειδὴ ἐδῶ προηγείται πάντοτε ἡ μουσικὴ — μπαλέτα καὶ χοροδράματα Προκόφιεφ, 'Σαϊκόφσκυ, Μίνκους κ. ἄ. — δεύτερον, ἐπειδὴ τὴν ἐρμηνεύει ὁ μεγάλος αὐτὸς καλλιτέχνης τοῦ πιάνου Ναούμ Βάλτερ, ποὺ μᾶς συνήσπασε καὶ ὡς σολίστας, σὲ συνθέσεις Ραχμάνινωφ, Χατσατουριάν καὶ Σκριάμπιν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΛΑΛΑΟΥΝΗ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΤΑ ΑΓΑΘΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑΣ

ΤΟΥ Κ. Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ

Ἡ Διεύθυνση τῆς Κρατικῆς μας Ὁρχήστρας μαζί με τὸ πρόγραμμα τῆς συναυλίας τῆς περασμένης Παρασκευῆς (ποὺ ἦταν καὶ ἡ τελευταία τῆς ἐποχῆς, ἐννοεῖται ἀπὸ τὶς συναυλίες σὲ κλειστὸ χώρῳ) ἐμοίρασε καὶ ἓνα μικρὸ, σεμνὸ ἐντυπώ, ὅπου πολὺ διακριτικὰ, ἀλλὰ καὶ με δικαιολογημένην ἱκανοποίηση ἀναγράφει τὶς πραγματοποιήσεις τῆς μέσα στὸ χρόνο ποὺ ἐκλείσει (θερινὴ περίοδος τοῦ 1954 καὶ χειμερινὴ τοῦ 1955). Πλούσιος ὁ ἀμνηστὴς. Ἡ Ὁρχήστρα μας ἔδωσε στὸ διάστημα αὐτὸ 39 συναυλίες, 14 στὸ Ὡδεῖο Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ καὶ 25 στὴν αἴθουσα τοῦ «Ὁρφῆα». Καὶ ἔπαιξε, ἀνάμεσα σ' ἄλλα, 10 ἑλληνικὰ μουσικὰ ἔργα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ 4 (τοῦ Εὐαγγελάτου, τοῦ Παπαϊωάννου, τοῦ Σισιλιάνου καὶ τοῦ Σκαλκώτα) ἀκούσθηκαν γιὰ πρώτη φορά. Ἀπὸ τὴν ξένη μουσικὴ παραγωγή ἔδωσε στὸ κοινὸ μας «εἰς πρώτην ἀκρόασιν» 17 ἔργα σύγχρονων καὶ παλαιότερων συνθετῶν, μερικὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα (ἄς σημειωθῇ) ἦσαν δύσκολα καὶ χρειάσθηκαν ἐπίπονες προσπάθειες γιὰ νὰ ἐρμηνευθοῦν. Ἕλληνες σολίστ ἔπαιξαν αὐτὸ τὸ χρόνο με τὴν Ὁρχήστρα μας 8 (4 πιάνο, 3 βιολί, 1 τραγούδι) καὶ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ προσκλήθηκαν καὶ ἔλαβαν μέρος στὶς συναυλίες τῆς 5 ἀρχιμουσικοὶ (ἀνάμεσά τους ὁ Ἕλληνας κ. Δ. Χωραφάς), 10 καλλιτέχνες τοῦ πιάνου (ἀπ' αὐτοὺς 4 Ἕλληνες), 2 τοῦ βιολιού, 1 τοῦ βιολοντσέλλου καὶ 2 τοῦ τραγουδιοῦ (Ἕλληνες αὐτοί).

Γιὰ τὴν ἀκρίβεια τῆς μουσικῆς ἐρμηνείας καὶ γενικὰ γιὰ τὴν ποιότητα τῶν ἐφετεινῶν ἐπιδόσεων τῆς Κρατικῆς μας Ὁρχήστρας οἱ ἀναγνώστες αὐτῆς τῆς στήλης εἶναι ἤδη πληροφορημένοι ἀπὸ τὰ κριτικὰ σημειώματα τοῦ ἐιδικοῦ κ. Λυκούδη. Ἄν σήμερα κάνω κ' ἐγὼ στὸ ἄρθρο μου εὐφημὴ μνεία τῆς προσφορᾶς τῆς, σκοπὸς μου εἶναι πρῶτα νὰ ἐπαινέσω (σὰν ἓνας ἀπλὸς φιλότεχνος καὶ μέσος ἀκροατῆς) μιὰν ἐπιμελὴ καὶ φιλότιμη ἐργασία ποὺ γίνεται σ' αὐτὸν τὸν τομέα τοῦ καλλιτεχνικοῦ μας πολιτισμοῦ, καὶ ἔπειτα νὰ σημειώσω (γιὰ λόγους παραδειγματισμοῦ) τὴν αἰτία (τὴ σπουδαιότερη ἴσως, ἢ—ἂν θέλετε—μιὰν ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες) τῆς ὁμολογούμενης καὶ ἀπ' αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς δύ-

σκολους κριτὲς ἐπιτυχίας τῆς Κρατικῆς μας Ὁρχήστρας. Ἡ αἰτία αὐτὴ εἶναι—ἄς το εἰποῦμε ἀμέσως καὶ χωρὶς περιστροφές—ἡ συνέχεια, ἡ ἀδιάσπαστη συνέχεια τῶν προσπαθειῶν τῆς. Ποὺ ἀναπτύσσονται ἀπὸ τὸ καλλιτεχνικὸ τοῦτο Σῶμα, καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν κρατικὴν του υἱοθεσίαν καὶ ἔπειτα ἀπ' αὐτήν, χωρὶς ἀνοικεῖες παρεμβάσεις ἢ ἀπότομες μεταβολές στὴ διοικητικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἡγεσίαν του. Δὲν θέλω με αὐτὴ τὴν ἐξήγηση νὰ μειώσω τὴ συμβολὴ τῶν προσωπικῶν συντελεστῶν. Ἀναγνωρίζω ὅτι ἡ ἐπιτυχία ὀφείλεται στὶς ἱκανότητες, στὸν ἐνθουσιασμό καὶ στὸ μόχθο τῶν τριῶν τακτικῶν ἀρχιμουσικῶν τῆς Ὁρχήστρας μας, τοῦ κ. Φ. Οἰκονομίδου, τοῦ κ. Θ. Βαβαγιάννη καὶ τοῦ κ. Α. Παρίδη (καθὼς καὶ τοῦ κ. Λυκούδη γιὰ τὶς παλαιότερες πραγματοποιήσεις). Ἄς μοῦ ἐπιτρέψουν ὅμως νὰ προσέσω: ὄχι ἀποκλειστικά. Μαζὶ μ' αὐτοὺς κ' ἓνας ἄλλος παράγων ἔπαιξε ρόλο σημαντικὸ σ' αὐτὸ τὸ εὐτυχὲς ἀποτέλεσμα: ἡ συνέχεια τῆς ἐργασίας. Ἀπὸ τὸ 1944 ποὺ ἔγινε κρατικὸς ὀργανισμὸς ἡ Ὁρχήστρα, δὲν ἔλλαξε ἡ διοίκησή της, παρά τὶς πολλὰ καὶ ἀπότομες μεταβολές ποὺ σημειώθηκαν ἀπὸ τότε στὸ πολιτικὸ μας κλίμα. Ἀλλὰ ἔμεινε ἡ συνηθισμένη καὶ ἀνενδόχλητη νὰ ἐκτελῇ τὸ ἔργο της. Ἔργο πνευματικὸ, ποὺ ἀπαιτεῖ τὴ δική της πειθαρχία, τὸ ρυθμὸ τὸ δικό της, καὶ ποὺ μοιραῖο, ἀναπόφευκτο εἶναι νὰ χάσῃ τὴ γνησιότητα καὶ τὴ γονιμότητά της ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ ὑποχρεώνεται ν' ἀλ-

λάξῃ καθετὸσο ὁδηγούς καὶ τροχιά. Ἡ συνέχεια μετὰ τὰ ἄλλα μας καλλιτεχνικὰ ἱδρύματα (μετὰ τὸ Βασιλικὸ Θέατρο καὶ τὴν Ἐθνικὴ Λυρικὴ Σκηνή) εἶναι ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτὴ πολὺ διδακτικὴ. Καὶ χρήσιμη γιὰ ὅσους μελετοῦν τὰ φαινόμενα τοῦ ἑλληνικοῦ δημόσιου βίου μετὰ τὴν εὐγενὴ πρόθεσιν νὰ καλυτερέψουν τοὺς ὅρους του. Στὰ ἱδρύματα αὐτά, κάθε Κυβέρνησις ποὺ ἔρχεται στὴν ἐξουσία, κάποτε καὶ κάθε Ὑπουργὸς ποὺ ἀνεβαίνει—ρηξικέλευθος καὶ ἀποφασιστικὸς—τὶς σκάλες τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ἐννοεῖ ἢ ἀλλάξῃ τὸ παλαιὸ «καθεστῶς» καὶ νὰ δημιουργήσῃ νέο. Δὲν κρίνω, οὔτε ἐνδιαφέρουν αὐτὴ τὴ στιγμή τὰ πρόσωπα ποὺ ἐναλλάσσονται στὴ διοικητικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἡγεσίαν αὐτῶν τῶν ἱδρυμάτων. (Ἀναγνωρίζω ἀκόμη ὅτι κάποτε εἶναι ἀπαραίτητη καὶ σωστικὴ ἡ ἀλλαγὴ). Ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σημασία εἶναι τὸ γεγονὸς τῆς μεταβολῆς ποὺ διακόπτει τὴν συνέχεια, ἀνατρέπει τὴν τάξιν, δὲν ἀφήνει νὰ ἀναπτυχθῇ ὁμαλὰ, νὰ δείξῃ τὰ δυνατό καὶ τὰ ἀδύνατα σημεία της, ν' αὐτοβελτιωθῇ καὶ νὰ ἀποκτήσῃ τὴ φυσιογνωμίαν της, ἀκόμη καὶ νὰ δημιουργήσῃ παράδοσιν μιὰ πνευματικὴ ἐργασία, ὅπως εἶναι κάθε γνήσια ἐπίδοσις στὴ σφαῖρα τῆς Τέχνης. Πῶς μπορεῖ μετὰ τοὺς ὅρους αὐτοὺς νὰ προκόψῃ μιὰ δουλειά, ἀκόμη καὶ ὅταν ὅσοι τὴν ἐπιμελίζονται καὶ ἄξιοι εἶναι νὰ τὴν ἀναλάβουν καὶ τὴ φιλοδοξία ἔχουν νὰ μὲν κατὰ τὸ πέρασμά τους στὴ θέση ποὺ τοὺς ἐμπιστεύεται ἡ Πολιτεία; Ἐνὰ ἀπὸ τὰ πιὸ βαριά, τὰ

πιὸ θανάσιμα νοσήματα τῆς συλλογικῆς μας ζωῆς, ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα, εἶναι ἀκρὸς τοῦτο: ἡ ἑλλειψὴ συνέχειας σὲ κάθε σοβαρὴ προσπάθεια. Ποὺ μοιραῖα ἐπακόλουθα ἔχει τὴν ἀνυπαρξία μακρόπνοου προγραμματισμοῦ, τὴν ἀπουσία τῆς διάρκειας καὶ τῆς εὐστάθειας, τὴν ἀσκοπησπατάλη τῶν δυνάμεων, τὸ ἐπικίνδυνον φαινόμενον τῶν σπασμωδικῶν μέτρων, τὸ πνεῦμα τῆς προχειρότητας καὶ τοῦ «μπαλωματισμοῦ» κ.ο.κ. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ θέματος θὰ μᾶς πῆγαινε πολὺ μακριά. Ἐνὰ μόνον ἀκόμη ἡ δικαιοσύνη ἀπαιτεῖ νὰ σημειώσωμε, ἀφοῦ ὁ λόγος μᾶς ἔφερε στὶς κομματικὰς ἐπεμβάσεις μέσα στὴν περιοχὴ τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς: ὅτι οἱ ὀλιγώτεροι ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν ἀνώμαλη αὐτὴ κατάστασις εἶναι οἱ πολιτικοὶ μας. Ἄλλοι εἶναι οἱ κινῶντες μοχλοὶ καὶ αὐτοὶ γίνονται, ἀπλῶς τὰ ὄργανα γιὰ νὰ ἱκανοποιῶνται οἱ ἀτελείωτες φιλοδοξίες τῶν ἀνθρώπων τοῦ σιναφιού... Κάθε τομέας, ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἀποτελοῦν τὸν κρατικὸν μᾶς χώρον, μέσα του ἔχει τοὺς πιὸ ἐπικίνδυνους ἐχθρούς του. Κάθε φορὰ λοιπὸν ποὺ ἀπειλεῖται μιὰ «λύσις συνέχειας» σὲ ὁποιαδήποτε λειτουργία τοῦ δημοσίου βίου, δὲν χρειάζονται νὰ κοιτάξωμε πολὺ μακριὰ γιὰ νὰ βροῦμε τοὺς ὑπαίτιους. Οἱ πολιτικοὶ ἔχουν τὴν ἀφέλεια νὰ ἐμφανίζονται στὸ προσκήνιον καὶ γι' αὐτὸ ἐισπράττουν μαζί με τὰ χειροκροτήματα καὶ τὶς ἀποδοκίμασις.

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΩΔΕΙΟΝ ΗΡΩΔΟΥ ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ 11 ΙΟΥΛΙΟΥ 1955 — ΩΡΑ 8.30 Μ.Μ.

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΤΗΣ

ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΙΜΑΙ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ

ΚΕΡΚΙΔΕΣ Β-Γ-Δ σειράι	1 - 15	Δραχ.	20.—
ΚΕΡΚΙΔΕΣ Α-Ε	1 - 4	»	20.—
ΚΕΡΚΙΔΕΣ Β-Γ-Δ	16-18	»	15.40
ΚΕΡΚΙΔΕΣ Α-Ε	5-18	»	15.40
ΑΝΩ ΔΙΑΖΩΜΑ		»	9.—

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ: Ἐκάστην Πέμπτην, Παρασκευήν, Σάββατον, Κυριακὴν καὶ Δευτέραν τὴν πρωΐαν, ὥραν 9 - 1 εἰς τὰ ταμεία τοῦ Κινηματογράφου "ΟΡΦΕΥΣ,, (Τσώρτσιλ 52 τηλέφ. 33-405) τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας τῆς Συναυλίας εἰς τὰ ταμεία τοῦ Ὁδείου Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ ἀπὸ τῆς 7 μ.μ.

ΤΙΜΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΧ. 2.—

29 129
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

L. van BEETHOVEN

1. Λεονώρα άρ. 3

(Είσαγωγή)

2. Συμφωνία της 'Ιένας

- I. Adagio — Allegro Vivace
- II. Adagio Cantabile
- III. Menuetto Maestoso
- IV. Finale — Allegro

3. Συμφωνία άρ. 5

- I. Allegro con brio
- II. Andante con moto
- III. Scherzo
- IV. Finale

16/7/55

11-7-55

Προγρ
I29

29a

ΕΙΣ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ ΗΡΩΔΟΥ

ΣΥΝΑΥΛΙΑΙ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

ΜΑΕΣΤΡΟΣ Ο ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ, 15. — (Του ανταποκριτού μας). — Πρὶς λίγες μέρες ἄρχισαν οἱ θερινὲς συναυλίαι τῆς Κρατικῆς Ὁρχήστρας εἰς τὸ Θέατρον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν. Οἱ τακτικὲς συναυλίαι γίνονται κάθε Δευτέρα στὶς 8.30 μ.μ., συγκεντρώνουν δὲ κατὰ κανόνα πλῆθος μουσοφίλων καὶ φιλοτεχνῶν, αὐτὴ δὲ τὴν ἐποχὴ καὶ πλῆθος τουριστῶν, πού βρίσκονται ἐδῶ.

Ἡ τελευταία συναυλία, τῆς περασμένης Δευτέρας, ἦταν ἀφιερωμένη σὲ ἔργα Μπετόβεν, διηύθυνε δὲ ὁ ἀρχιμουσικὸς κ. Θ. Βαβαγιάννης. Μία συναυλία μὲ ἔργα τοῦ Τιτάνος τῆς κλασσικῆς μουσικῆς κινεῖ πάντα τὸ ἐνδιαφέρον, ὅσο κι' ἂν τὰ ἔργα αὐτὰ εἶναι χιλιοπαιγμένα καὶ γνωστά. Γιατὶ ἀκριβῶς, στὰ ἀληθινὰ ἔργα τέχνης, ὅ,τι ἀκριβῶς λέμε «κλασσικά», διακρίνονται πάντα ἀγέγραστα.

Στὸ πρόγραμμα περιλαμβάνοντο: 1) Εἰσαγωγὴ Λεωνόρα ἀριθμ. 3. 2) Ἡ «Συμφωνία τῆς Ἰένας» καὶ 3) Ἡ Πέμπτη Συμφωνία. Ἡ εἰσαγωγὴ Λεωνόρα εἶναι μία ἀπὸ τὶς τρεῖς εἰσαγωγὲς ποὺ γράφει ὁ Μπετόβεν γιὰ τὸν «Φιντέλιο», τὸ περίφημο μουσικό-δραμά του, πού τὸ ἀκούσαμε ἀρκετὲς φορὲς ἐδῶ. Στὴν εἰσαγωγὴ αὐτὴ, τὴν τρίτη, πού εἶναι καὶ ἡ πιὸ πολὺ παιγμένη, εἶναι συμπυκνωμένο ὁλόκληρο σχεδὸν τὸ δράμα τοῦ Φιντέλιο, πού, φυλακισμένος ἄδικα, σὺζεται τελικὰ ἀπὸ τὴν πιστὴν του σύζυγο Λεωνόρα. Ἡ εἰσαγωγὴ αὐτὴ, συναρπαστικὴ στὴν ἀπλότητά της, εἰσάγει θαυμάσια στὸ μουσικόδραμα, στέκει δὲ καὶ αὐτοτελῶς, γι' αὐτὸ καὶ περιλαμβάνεται συχνὰ στὰ προγράμματα τῶν συναυλιῶν. Ὁ κ. Βαβαγιάννης ἔδωσε μιά περίφημη ἐρμηνεία, πού σκόρπισε τὰ ρίγη τῆς ἀληθινῆς τέχνης.

Ἡ «Συμφωνία τῆς Ἰένας», πού ἀκολούθησε στὸ πρόγραμμα, εἶναι ἓνα ἀμφισβητούμενο ἔργο τοῦ Μπετόβεν, γι' αὐτὸ ἄλλωστε καὶ ἡ συμφωνία αὐτὴ δὲν πῆρεν ἀριθμὸ μὲ τὶς ἄλλες 9. Χωρὶς βέβαια στὸ πληροφοριακὸ αὐτὸ κομμάτι νὰ λάβω θέση σ' ἓνα ζήτημα πού τὸ ἐρευνοῦν οἱ εἰδικοί μουσικολόγοι, ὅπως φαίνεται, τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι ἀπὸ τὰ νεανικά ἔργα τοῦ Μπετόβεν, ὅταν δὲν ἦταν ἀκόμα γνωστός. Στὸ πρῶτο καὶ δεύτερο μέρος εἶναι φανερὴ ἡ ἐπίδραση τῶν παλαιότερων διασχάλων, ὅπως κυρίως τοῦ Χάυντ καὶ τοῦ Μότσαρτ, στὸ τρίτο καὶ στὸ τέταρτο διαφαίνεται πιὸ πολὺ ἡ προσωπικότης τοῦ Μπετόβεν, ἰδίως δὲ στὴ τεχνικὴ τῆς ἐνορχηστρώσεως, κάτι πού κάνει τοὺς εἰδικούς νὰ τείνουν νὰ παραδεχθῶν ὅτι τὸ ἔργο εἶναι γνήσιο Μπετοβενικό, γιατί κανένας μουσουργὸς τῆς ἐποχῆς του δὲν θὰ μπορούσε νὰ γράφει μιά τέτοια

συμφωνία. Καὶ τὸ ἔργο αὐτὸ ὁ κ. Βαβαγιάννης τὸ ἀπέδωσε μὲ ἀπλότητα καὶ καθαρότητα, πού ἀπεδείκνυε τὶς ἀναμφισβήτητες ἀρετὲς τῆς συμφωνίας.

Τὸ τελευταῖο ἔργο τοῦ προγράμματος, ἡ περίφημος 5η συμφωνία τοῦ Μπετόβεν, ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ λαμπρὰ ἐπιτεύγματα τῆς μουσικῆς, κίνησε τὸ ζωηρότατο ἐνδιαφέρον τῶν φιλομουσῶν. Ἡ συμφωνία αὐτὴ λέγεται καὶ «συμφω-

μεγάλος μουσουργὸς δίνει σ' αὐτὴ τὴν πάλιν τοῦ ἀνθρώπου μέτρη μοῖρα, μὲ τὸ πεπρωμένο του.

Ἀπὸ τὴν ἀγωνιώδη αὐτὴ πάλιν βγαίνει στὸ τέλος νικητὴς ὁ Ἀνθρώπος, πού κυριαρχεῖ πάνω στὶς σκοτεινὲς δυνάμεις μὲ τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὴν Βούλησίν του. Καὶ τὸ ἔργο αὐτὸ ἀπεδόθη ἀπὸ τὸν μαέστρο καὶ τὴν κρατικὴν μας ὀρχήστρα κατὰ τρόπο συναρπαστικό. Ὅλη ἡ δραματικὴ πορεία τοῦ ἀνθρώπου, πού λυγίζει μὰ δὲν καταβάλλεται ἀπὸ τὸ πεπρωμένο του, ὅλος ὁ δραματικὸς ἀγῶνας πρὸς ἐπικράτησιν τῶν ωραίων καὶ τῶν ὑψηλῶν ἰδανικῶν, διεγράφη θαυμάσια. Ζοφερὲς εἰκόνες, μὲ τὰ ἀδυσώπητα κτυπήματα τοῦ πεπρωμένου, δραματικότητα πού φτάνει στὸ ἀπροχώρητο, κι' ὅστερα, σιγὰ-σιγὰ, τὸ δραματικὸ κορύφωμα τοῦ φινάλε, πού ὁ Ἀνθρώπος, λυτρωμένος ἀπὸ τὶς σκοτεινὲς δυνάμεις, ὀρθώνεται ὁλόγιστος στὸν Θεὸ, ἀληθινὸς καὶ γνήσιος, σὲ μιά ἀποθέωση τῶν ἀρετῶν, στὸ θρίαμβο τοῦ Πνεύματος κατὰ τῆς ὕλης.

Ὁ μαέστρος κ. Βαβαγιάννης ἦταν ἀληθινὰ ἔξοχος στὴν ἐρμηνεία τῆς συμφωνίας αὐτῆς, πού, ἀγέγραστη καὶ ἀφθαρτὴ, παραμένει ἓνα μνημεῖο τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης, γιατί δείχνει τὴν ἀνάταση τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τὴν νίκη του κατὰ τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ. Ὅλη αὐτὴ ἡ συγκλονιστικὴ πάλιν τῶν πιὸ ωραίων ἰδανικῶν μὲ τὴν ἀρνηση καὶ τὴν καταστροφὴ, οἱ δραματικὲς μεταπτώσεις καὶ, στὸ τέλος, ὁ θρίαμβος τοῦ Καλοῦ καὶ τῆς Ἐλευθερίας τῆς Βουλῆσεως, ἀπεδόθησαν συγκλονιστικὰ ὅσο καὶ ἀπλά. Τὰ θερμοτάτα καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα τοῦ κοινῶ, ἦταν ἡ δίκαιη ἠθικὴ ἐπιβράβευση τοῦ μαέστρου καὶ τῶν μουσικῶν τῆς ὀρχήστρας μας, πού ἀπέδωσαν ὅσο ποτὲ σχεδὸν καλὰ τὴν ἐπιβλητικὴ αὐτὴ μουσικὴ σελίδα.

29b

11-7-55 ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ Κ. Γ. ΒΩΚΟΥ

Τὸ πρόγραμμα τῆς τελευταίας συμφωνικῆς συναυλίας ἦταν ἀφιερωμένο σὲ ἔργα Μπετόβεν. Ὁ μαέστρος κ. Βαβαγιάννης ἔχει κατορθώσει νὰ ὑπεισέλθῃ στὸ βαρύτερο νόημα τῆς Μπετοβενικῆς συμφωνικῆς ἰδέας καὶ οἱ ἐρμηνεῖες του παίρνουν τὸ χρίσμα φιλοσοφικῆς μουσικῆς διαθέσεως, μὲ τὴν ὁποία κατακτᾷ τοὺς μουσικοὺς τῆς ὀρχήστρας, καὶ πραγματοποιεῖ αὐτὸ πού χαρακτηρίζουμε δημιουργία.

Ἀν ἐξαίρεση κανεῖς τὴν συμφωνία τῆς Ἰένας, ἡ ὁποία σπανίως ἀναφέρεται στὰ προγράμματα τῆς Κρατικῆς Ὁρχήστρας, τόσο ἡ τρίτη εἰσαγωγὴ τῆς Λεωνόρας, ὅσο καὶ ἡ πέμπτη συμφωνία ἀποτελοῦν συχνάκις προσφιλεῖς ἐνσυχολήσεις τῶν μαέστρων.

Μὰ ὅταν αὐτὰ τὰ ἔργα γνωρίζουν ἐρμηνεῖες, σὰν ἐκείνες πού ὁ κ. Βαβαγιάννης μᾶς προσέφερε τελευταίως, τότε ὁ ἀκροατὴς νοιώθει μιά πρωτόγνωρη συγκίνησιν, μένοντας μὲ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι γιὰ πρώτη φορὰ ἔρχεται σὲ ψυχικὴ καὶ ἀκουστικὴ ἐπαφὴ μαζί τους.

Στὴ συμφωνία τῆς Ἰένας ἐλάχιστες εἶναι οἱ περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες ἡ γνώριμη μελωδικὴ καὶ ἀρμονικὴ διαγραφή τοῦ Μπετοβενικοῦ ὅφους μπορεῖ νὰ διαπιστωθῇ, ἀμφισβητεῖται δὲ ἂν τὸ καλλιτέχνημα αὐτὸ εἶναι προϊόν τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ μεγάλου συμφωνιστοῦ.

Τὸ μουσικὸ στυλ τοῦ Χάυντ διαχέεται καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν γραμμὴν. Καλλιτεχνικὴ δημιουργία, γεμάτη

ἐνδιαφέρον, στὴν ὁποία ἡ μορφικὴ τῆς ἐπέκτασις σὲ μίαν περιοχὴ τελείας ἀναλογίας, καὶ ἡ ἐνορχηστρωτικὴ τῆς δι-ορρύθμισις, τῆς προσδίδουν ἓνα ξεχωριστὸ θέλημα.

Ὁ κ. Βαβαγιάννης στάθηκε ἓνας ἰδεώδης ἐρμηνευτής. Ἐδωσε τὸ ὄργανικὸ σῶμα καὶ τὸ παρουσίασε μὲ ἓνα σπάνιο ἡχητικὸ συντονισμό. Ἡ ὁμάδα τῶν ἐγχόρδων, ἀπολόχρωμη, εὐέλκτικὴ καὶ χορίεσσα, ἔδωσε σπάνια δειγμά-τα πειθαρχίας στὰ κελεύσματα τοῦ ἀρμμουσικοῦ.

Τὸ ἴδιον ἀνώτερον πνεῦμα ἐρμηνείας ἐπέδειξεν ὁ κ. Βαβαγιάννης καὶ εἰς τὴν προσφορὰν τῆς «Λεωνόρας». Μὲ ἀπόλυτη πνευματικὴ προσήλωσιν ἀνέπτυξε τὴν ἀθάνατη ἡρωικὴ ἐξάρσεως μουσικὴ σὺτὴ σελίδα. Θαυμαστὴ προεργασία καὶ ἐμφύσησι θερμῆς ἐρμηνευτικῆς πνοῆς στὴν ὀρχήστρα. Τὰ κόρνε ἰδίως ἀπέτε-λεσαν στοιχεῖα, στὰ ὁποῖα ἀνεύρισκέ-τις πᾶν ὅ,τι συντελεῖ γιὰ μιά ξεχωριστὴ ἐκτέλεσι.

Ἡ κατακλείδα τῆς μουσικῆς κριτικῆς τοῦ κ. Βαβαγιάννη ὑπῆρξε ἡ πέμπτη Συμφωνία. Ὅταν μὲ μιά τε-τοια ἐκτέλεσι ὁ ἀρχιμουσικὸς ἐγκολ-πώνεται τοιαύτης αἰσθητικῆς ἀξίας ἐπιτεύγματα, τότε νομίζω ὅτι κάθε μου-σικοτεχνικὴ μακρηγορία ὑπὸ τύπον ἀνα-λύσεως δὲν ἔχει πλέον κομμιά θέσι....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΩΚΟΣ

Καὶ λίγα λόγια γιὰ τὸν μαέ-στρο: Ὁ κ. Θεόδωρος Βαβαγιάν-νης, νέος ἀκόμα μουσικὸς, εἶναι ἀπὸ τοὺς καλύτερους σήμερα μα-έστρους μας, ἄξιος μαθητὴς τοῦ Δημήτρη Μητρόπουλου. Ξεκίνησε πρὶν 20 περίπου χρόνια καὶ, σιγὰ σιγὰ, ἐπεβλήθη στὸν μουσικὸ μας κόσμο μὲ τὸ ταλέντο, τὴν εὐσυ-νειδησία του καὶ τὸ καλλιτεχνικὸ του ἦθος. Δούλεψε σκληρὰ τὰ τε-λευταία χρόνια, τελικὰ δὲ ἐπεβλή-θη. Τελευταία προσεκλήθη στὴ Νέα Τόρκε, ὅπου διηύθυνε τὴν ὀρχήστρα τῆς Μετροπόλιταν Ὁ-περας, μὲ μεγάλη ἐπιτυχία, ὅπως καὶ προηγουμένως σὲ εὐρωπαϊκὲς πόλεις. Οἱ μουσικοκριτικοὶ ἔγρα-ψαν κολακευτικώτατα γι' αὐτὸν παντοῦ ὅπου πῆγε. Διευθύνει, ὅ-πως καὶ ὁ Μητρόπουλος, χωρὶς μπαγκέτα καὶ χωρὶς παρκοῦρα, πάντα ἀπὸ στήθους, δίνει δὲ στὴν ἐρμηνεία ὅλην τὴν ψυχὴν. Ἐνας ἀληθινὸς καὶ σεμνὸς ἐργάτης τῆς Τέχνης, πού περιποιεῖ τιμὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Δ. Α. ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ

11-7-55 ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΝΕΑ

Συναυλία τελειοφοίτων Έθν. Ώδείου

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΥΠΟ ΤΟΝ Κ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ. Η
ΡΕΝΑ ΓΑΡΑΖΙΩΤΗ ΕΙΣ ΤΗΝ «ΣΚΑΛΑ»

ΤΟΥ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ

.. Η αξία του αρχιμουσικού κ. Θ. Βαβαγιάννη και η... έμπορικότης των έργων του Μπετόβεν έκαναν το θαύμα τους την περασμένη Δευτέρα στο Θέατρον Ηρώδου. Τουλάχιστον έ- να ακόμη Ηρώδειον θα γέμιζαν οι φανατικοί και άφοσιωμένοι φίλοι της κλασικής μουσικής, που έμειναν απ' έξω.

Από τις τέσσερις εισαγωγές που έγραψαν ο ένδοξος συνθέτης, ο άθά- νατος Μπετόβεν για το μοναδικό του

μελόδραμα «Φιντέλιο», ή υπ' αριθμ. 3, που άκούσαμε προχθές, είνε ή πε- ριφημότερη. Η σύντομη αυτή συμ- φωνική δημιουργία, που είνε μια «συμφωνική μικρογραφία» του όλου έργου, κλείνει μέσα της την τρυφερό- τητα, την αγάπη και τη λατρεία της Λεωνώρας, το παράπονο, μά και τον τρόπο του Φλορεστάιν, τις αθλιότη- τες του απαίσιου διώκτη Πιτσάρου και τον γεμάτο καλωσύνη Ρόκκο. Γε- μάτη αλήθεια και δραματική όμορ-

φία ή εισαγωγή αυτή, μάς δίνει την ψυχογραφία της Λεωνώρας, μέσα σε μια λαμπρά οικονομία κινήσεων, μορ- φής και ρυθμών. Ο Άθηναίος άφ- χιμουσικός, που έχει φθάσει στην τε- λειότητα, μάς χάρισε μά μεγαλειώ- δη έρμηνεία της σύντομης αυτής ει- σαγωγής.

Ευχάριστα και με ξεχωριστό ένδοι- αφέρον άκούστηκε ή τόσο σπάνια ά- κούσιμη «Συμφωνία της Τέννας», ή γεμάτη δροσερές και άγνές μουσικές φράσεις, νεανική συμφωνική αυτή προσπάθεια του μεγάλου δημιουρ- γού. Η όρχηστρα μας, με θαυμα- στήν ήχητικότητα, κάτω από τα χέ- ρια του οδηγού της, μάς χάρισε μια σπάνι αμουςική απόλαυση.

Με την «Πέμπτη Συμφωνία» άρχι- μουσικός και όρχηστρα μπόρεσαν και ώλοκληρώσαν την προσπάθειά τους και μάς χάρισαν μιάν άνευ προ-

ηγουμένου έκτέλεση, έρμηνευτικά, ή- χητικά, ρυθμικά, χρωματικά. Και πρέπει να σημειωθεί, πως ή «Πέμ- πτη» είνε κορυφαίο έργο του Μπε- τόβεν, που συνταιριάζει τη δύναμη και την άμεσότητα της έκφρασεως με μια μοναδική συναισθηματική έλ- ξη.

Στο διεθνές ρεπερτόριο σημειώ- νει τις περισσότερες και συχνότερες έκτελέσεις με τους περισσότερους και πιο πιστούς θαυμαστές.

Ο κ. Βαβαγιάννης αποθεώθηκε. Και υποχρεώθηκε να ανακληθής δε- κα πέντε φορές από το ένθουσιώδες και αλλόφρον, κυριολεκτικά, άκροα- τήριο.

Πολύ ενδιαφέρον παρουσίασε ή χθεσινή συναυλία των τελειοφοίτων του Έθνικού Ώδείου στην αίθουσα του «Παρνασσού». Έλπιδαφόρα τα

29d

11-7-55 ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ 14-7-55

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Ο Βαβαγιάννης διευθύνει έργα Μπετόβεν.

ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ Κ. ΜΙΝ. ΔΟΥΝΙΑ

Καθώς παρατηρούσα προχθές το κα- τάμεστο θέατρο του Ηρώδου, άπορού- σα ποιά να είναι τάχα ή δύναμις που έλκύει με τέτοια άκαταμάχητη όρμη- τό κοινόν σε συναυλίες έργων του Μπε- τόβεν; Από τα πρώτα μέτρα της Λεο- νώρας 3 ή σιωπή και ή γοητεία άπλώ- θηκαν στο έτερόκλητο εκείνο άκροατή- ριο, που ξαφνικά είχε καθλωθή σαν μαγεμένο. Ένα ύψηλό ήθος έκπορεύε- ται από τις φράσεις αυτής της μουσι- κής, μια έμπνευσις υπερίστας τέχνης που ένθουσιάζει και συναρπάζει. Δεν πρόκειται για την μέθη εκείνη των ή- χων που παρασύρει την ψυχή άκυβέρ- νητη και οδηγεί το πνεύμα στην άβου- λία. Εκείνο που δονεί έδώ το μεγάλο κοινό είναι το άπολυτρωτικό μήνυμα του Μπετόβεν, ή μυστική δύναμις της μουσικής του που τονώνει όσους πι- στεύουν και στηρίζει τους κλονιζόμε- νους. Το άνθρωπιστικό αυτό μήνυμα εί- ναι εκείνο που θρίσκει, νομίζω, περισ- σότερο από κάθε άλλη έποχή ζωής ή- πηχησι στον σύγχρονο άνθρωπο τον έγ- καταλελειμμένο στην άμφιβολία που γειννά στην ψυχή του ο όλισμός των ή- μερών μας. Βέβαια, υπάρχει σήμερα στη Δύση μια σχολή αισθητικών που θεωρεί τον Μπετόβεν άμφισβήτησιμη ά- ξία, άν όχι και ξεπερασμένη πιά. Εύ- τυχώς στον τόπο μας, όπου δεν έχουμε γνώρισει τον κόρον και οι ένθουσια- σμοί μας κρατούν την χάρι και το ά- ρωμα του αυθόρμητου, ή λατρεία του Μπετόβεν βρίσκεται ακόμη σε νεανική άκμή.

Στην όρθή τοποθέτησι των έργων του Μπετόβεν σημαίνοντα ρόλο παίζει και ο παράγων της έρμηνείας. Ο Θ. Βα- βαγιάννης είχε προχθές μιάν από τις μεγάλες στιγμές της σταδιοδρομίας του. Σπανίως δίδεται τόση προσοχή στις λεπτομέρειες, αλλά και σπανίως έφαρμόζονται με τόσην ευλάβειαν έκ- μέρους της όρχηστρας. Η έρμηνεία της Λεωνώρας παρουσίασε μια σκηνοθεσία από τις δραματικώτερες που έχουμε γνωρίσει. Δεν αναφέρωμαι μόνο στην άκρίβεια και στιλπνότητα των τεχνικών λεπτομερειών, άλλ' ιδίως στην μουσι- κώτατη συναρμολόγησι των μερών, την προετοιμασία των δραματικών συγ- κρούσεων, την όρμητική άκμή τους και

την άπολυτρωτική έπιστροφή τους στην τελική λύσι. Βέβαια ή ήχητική ποιότης της όρχηστρας μας ύστερεί ακόμη πο- λύ. Δεν έχει πραγματοποιηθή ο άρμο- νικός συγκερασμός των χρωμάτων στον πλήρη παγίδων υπαίθριο χώρο. Οι σάλ- πιγγες ιδίως επιδρούν καταστρεπτικά στην συμφωνική ήχοσύνησι της όρχη- στρας. Καλύπτουν τα πάντα. Γιατί αυ- τός ο καταγιγιστικός κραδασμός; Μοϋ θυμίζει κάποιους επίκαιρους στίχους από τον σαλπικτή του Γρυάρη: «Στριγγή φωνή και σπαραχτήν ή σάλ- πιγγά του θγάζει — που λές τον ίδιο της χαλκό — κι' όχι αυτά — σπαρά- ζει». Δυστυχώς οι σαλπικταί μας σχί- ζουν και σπαράζουν χαλκό κι' αυτά μαζί.

Αν ή Συμφωνία της Τέννας είναι έργο του Μπετόβεν ή όχι, είναι ζητή- μα που άφορά τους μουσικολόγους. Άλ- λά και άν παρδεχθώμε ότι πρόκειται για κάποιο νεανικό του άμάρτημα, δεν βλέπω τον λόγο γιατί επιμένουμε να επιθέσσουμε την σφραγίδα της μπετοβε- νικής ιδιοφυΐας σ' ένα έργο, που ο δη- μιουργός του ούδέποτε άνεγνώρισε ως αξιόλογη έργασία του και πιθανώς ά- πέριψε. Η μακρήγορη αυτή συμφωνία τοποθετείται άνάμεσα στις άναρίθμητες συνθέσεις του είδους που έχρησιμευσαν ως πρότυπα στον νεαρό Χάυντν. Έν τού- τοις πολλά στοιχεία, ιδίως ό,τι άφορά τις μετατροπές, μαρτυρούν την παρου- σία του Μπετόβεν.

Η μεγαλειώδης έρμηνεία της Πέμ- πτης έπεστέγασε το ωραιότατο πρόγραμ- μα που μάς προσέφερε ο πλήρης νέων ιδεών και δυνάμεων μετά την έπίσκεψι- στίς Η.Π.Α. μαέστρος Βαβαγιάννης. Απέδωσε το συνταρακτικό έργο με ά- πόλυτη έσωτερική σταθερότητα και κυ- ριαρχία πάνω στη συμφωνική ύλη. Α- κριβώς ή επιβλητική αυτή έγκράτεια προσέδωσε ιδιαιτερή δύναμι στην έρ- μηνεία. Η μετάβασις από τον μυστη- ριώδη ψίθυρο του Σκέρτσου προς το επόμενο Φινάλε είχε προετοιμασθή με τόση μαεστρία, ώστε με την είσοδο της άπλης εκείνης συχορδίας (ντο-μι-σολ) του θριαμβευτικού θέματος έφαινοντο να άποδεσμεύονται ξαφνικά τρομακτι- κές δυνάμεις.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

Από τας συναυλίας

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ Υ- ΠΟ ΤΟΝ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ — ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΞΕΝΗΤΕΥ- ΜΕΝΟΥΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΜΑΣ: ΑΘΩ ΒΑΣΙΛΑΚΗ ΚΑΙ ΓΙΩΡΓΟ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟ = =

Της Κας ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

16 Ιουλίου 1955

Δεν υπάρχει άμφιβολία πως ο Μπετόβεν μένει πάντα ή μεγα- λή «βεντέτ» των Άθηναίων φιλο- μούσων — ίσως και όλου του κο- σμου — κι' αυτό το βλέπουμε στις συναυλίες μας κάθε μέρα που το πρόγραμμα θ' αφιερωθή στον Τι- τώνα, άν και, τούτη τη Δευτέρα, στο Ώδειον Ηρώδου, οι χιλιάδες του κόσμου που δεν άφησαν ούτε ένα κενό στις κερκίδες, είχαν έλκυσθή, νομίζω, κι' απ' την προ- σωπικότητα του μαέστρου Βαβα- γιάννη, που μάς είχε λείψει τό- σον καιρό και που μάς γύρισε θριαμβευτής απ' την Αμερική.

Ός τόσο, άναρωτιέμαι γιατί αυτή ή προτίμησις του μαέστρου μας στη «Συμφωνία της Τέννας» που είναι πολυ άμφιβολο άν πρα- γματικά είναι έργο του Μπετό- βεν... Άνομάσθηκε «της Τέννας» γιατί τα χειρόγραφα από τα μέ- ρη της όρχηστρας βρέθηκαν στην πανεπιστημιακή αυτή πόλι στα 1909 και σε μερικές «πάρτες» είχαν την σημείωσι «υπό Λουδο- δίκου βάν Μπετόβεν». ή «Συμφω- νία υπό Μπετόβεν». Ός τόσο, πολλοί μουσικολόγοι διαμφισβή- τησαν τη γνησιότητα του έργου, μ' όλο που σε μερικά του σημεία υπάρχει κάτι που θυμίζει Μπε- τόβεν, άλλα θυμίζει, πάντως, πο- λύ περισσότερο Χάυντν κι' όλους τους προγενέστερους. Δεν άπο- κλείεται να πρόκειται και για ένα νεανικό έργο του μεγάλου δη- μιουργού, που όμως ο ίδιος άπε- κήρυξε, γιατί άλλοιως ή Ένάτη... θα ήταν Δεκάτη. Επομένως, δεν καταλαβαίνω γιατί πρέπει ν' ά- πασχολή τα προγράμματά μας με τη μακρηγορία και τις επανα- λήψεις της αυτής ή Συμφωνίας της Τέννας, άνάμεσα μάλιστ σε δυο τέτοια άριστουργήματα, ό- πως είναι ή «Λεωνώρα 3» και ή Πέμπτη Συμφωνία.

Ο κ. Βαβαγιάννης ξεπέρασε τον εαυτό του σ' αυτή τη συ- ναυλία. Υπήρξε ένας μεγάλος έρ- μηνευτής, δίνοντας μια άπέραντη προσοχή στις λεπτομέρειες κι' ά- ναυθεντόντας το όλο με μια μο- ναδική ίσορροπία των ήχητικών όγκων, σ' ένα περίλαμπρο ήχητι- κό οικόδομημα. Σκέψις και καρ- δια ώδηγούσαν με ασφάλεια τον μαέστρο μας στην έρμηνεία της «Λεωνώρας 3», του ποιήματος αυτού της άγάπης και του πό- νου, της πίστewς και της νίκης που θα συγκλονίσει πάντα κάθε άνθρωπο — όσο τουλάχιστον υπάρ- χουν άνθρωποι με καρδιά.

Και το ίδιο υπέροχη και συγ- κλονιστική υπήρξε ή έρμηνεία της Πέμπτης Συμφωνίας από τον Βαβαγιάννη και την όρχηστρα μας. Δεν νομίζω πως είναι άνάγ- κη να έπεκταθώ στην ανάλυσι του μεγαλειώδους αυτού έργου που βρίσκει πάντα τέτοια άπήχησι μεσ' στις ψυχές μας, παρασύρον- τας μας σε κάποιες ύψηλότερες σφαίρες, όταν μάλιστα έρμηνεύε- ται με τέτοια διαύγεια, αλλά και τόσο ειλικρινές και βαθύ πά-θος, όπως αυτή τη φορά απ' τον μαέστρο Βαβαγιάννη.

*

29e

ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΗΡΥΚΟΣ

8-8-55
20 ΑΥΓ. 1955

Μουσικά Νέα Η ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΣ ΤΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Βαβαγιάννης—Νικολαΐδου

ΣΕ ἔξη ἡμέρες καὶ συγκεκριμένως τὴν προσεχὴ Τετάρτη 24 τρεχ. ὁ διαλεχτός ἀρχιμουσικός κ. Θεοδ. Βαβαγιάννης, φλογερὸς καὶ φωτεινὸς ὁδηγὸς τῆς κρατικῆς μας ὀρχήστρας, κατὰ ἀπὸ τὴ σκιά τοῦ Παρθενώου καὶ μετὰ στὸν ἱερό χώρο τοῦ ἀρχαίου Ὡδείου, ἐγκαθίσταται τὴν πρώτη καλλιτεχνικὴ καὶ πνευματικὴ ἐκκολῶσι τῆς τρίτης περιόδου τοῦ νέου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ προσωπικότης καὶ τὸ ἔργο τοῦ ἀξίου μαέστρου εἶναι πανελληνίως γνωστὰ. Ἐν τούτοις, γιὰ τοὺς νεοὺς ἀναγνώστες τῆς στήλης μου, ἰδίως τῶν ἐπαρχιῶν, ἄς μοῖ ἐπιτραπῇ νὰ προσέσω δυὸ λόγια ἀκαμῆ ἀπὸ τὰ παραλείποντα.

Ὁ κ. Βαβαγιάννης γεννήθηκε λίγα μετὰ τοὺς νικηφόρους πολέμους τοῦ 1912—13. Καὶ μολοντὶ ἐλκεῖ τὸ γένος ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο ἐν τούτοις θεωρεῖται βέρος Ἀθηναῖος, γιὰτὶ σὲ ἡλικία ἔξη χρονῶν ἐγκατεστάθη μονίμως στὴν Ἀθήνα, μετὰ τὴν οἰκογενεῖα τοῦ φυσικοῦ, καὶ ἀμέσως τὸ πλοῦσιο ὄργανο τοῦ λαίμου τοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ πρὸς τὴν μουσικὴν τὸν ὠδήγησαν «τενορίσσο» στὸ ψαλτήρι τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐνορίας του. Πρὶν τελειώσῃ τὸ γυμνάσιον, ἐγγράφηται στὸ Ὡδεῖον Ἀθηνῶν, ὅπου ἔχε τὴν καλὴ τύχην νὰ ἔχη καθηγητὴν τὸν Μάριο Βαρβογλίαν στὴ θεωρίαν καὶ τὸν Φιλοκτῆτη Οἰκονομίδην στὴν φούγκα καὶ τὴν ἀντίστιξη. Λίγο ἀργότερα διετελέσε μαθητὴς καὶ τοῦ Δημήτρη Μητροπούλου. Τὸ 1932 πῆρε τὸ δίπλωμα τοῦ Ὡδείου μετὰ πρῶτον καὶ τὸν Μάιο τοῦ 1933 τὸν βλέπουμε κι' ὅλας διευθύνει συμφορικῆς ὀρχήστρας. Δημιουργεῖ τότε ἔργα Μπετόβεν, Μάλλερ καὶ τὴν «Ἀ καὶ θεομικήν εἰσαγωγήν» τοῦ Μπραῦνς. Λίγο πρὶν ὁ κ. Βαβαγιάννης διετελέσε τραγουδιὰς καὶ προπονητὴς τῆς Χορωδίας Ἀθηνῶν. Στὰ 1934 καὶ 1935 ὁ κ. Βαβαγιάννης εἶναι μέλος τῆς Συμφωνικῆς Ὀρχήστρας τοῦ Ὡδείου Ἀθηνῶν καὶ μαζί μετὰ τὸν κ. Παρίδη κατέχουν τὸ ἀνάλογο τῶν κρουστών, τὸ δυσκολώτατον καὶ ἐπικίνδυνον αὐτὸ «πόστον» τῆς ὀρχήστρας, πού λίγο πρὶν εἶχε ἀνάδειξει καὶ λαμπρύνει ἡ προσωπικότης τοῦ μεγάλου Μητροπούλου, μετὰ τὴν ἴδια ὀρχήστρα, πού διηύθυνε ὁ ἀδέλφιστος Μαρσίος. Στὰ 1937—38 ὁ ἀειμνήστος Κ. Κοτζιάς τὸν βοήθησε καὶ ἀνέλαβε τὴν διευθύνει συμφορικῆς ὀρχήστρας καὶ ἔδωσε συναυλίαν στὸ «Ἀμφιαρέιον» κ. ἄ. Στὰ 1940 ταξίδευσε στὴ Γερμανία. Στὰ 1943 διωρίστηκε ἀρχιμουσικός τῆς Συμφωνικῆς Ὀρχήστρας Ἀθηνῶν καὶ στὰ 1950 παρεκλήθη νὰ τιμῇ τὴν Ἀμερικὴν. Ἐκεῖ παρέμεινε ἐπὶ 5 μῆνη. Στὰ 1952 ἐκλήθη στὴν Γιουγκοσλαβία καὶ ἔδωσε σειράν συναυλιῶν μετὰ τὴν Κρατικὴν ὀρχήστρα τοῦ Βελιγραδίου καὶ ἐσημείωσε ἀνευ προηγουμένου ἐπιτυχίαν. Φέτος ταξίδευσε καὶ πάλι στὴν Ἀμερικὴν καὶ στίς 30 Ἀπριλίου ἔδωσε τὴν πρώτη συναυλία στὴν Οὐάσιγκτων (ἔγραψα ἑκτενῶς τὴς κριτικὰς) καὶ ἐσημείωσε φανταστικὴν ἐπιτυχίαν. Τὸν κ. Βαβαγιάννην συγκινοῦν τὰ ἔργα τῶν Μπαχ, Μπετόβεν, Προκόφιεφ, Σοστάκοβιτς, Μάλλερ, Μπραῦνκερ, Βῶν Οὐίλλιαμς καὶ Μπραῦνς. Πάνω ἀπ' ὅλους, ὅμως, λατρεῖ τοὺς Ἕλληνας συνθέτες. Γι' αὐτὸν σὲ κάθε ἐξοδὸν τοῦ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν ἀκούει νὰ διευθύνῃ Παλλάντιον στὸ Βελιγράδι (Προσευχὴ καὶ τῶν ἀπ' τὴν Ἀκρόπολιν), Βαρβογλίαν στὴν Οὐάσιγκτων (Εἰσαγωγή στὴν Ἀγία Βαρβάρα), Καρυωτάκη, Κουανδῆ κ. ἄ.

30a
ΝΕΩΝ 8-8-55
12 ΑΥΓ. 1955

Προγρ.
I 30

ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΟΥ ΑΚΟΥΣ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ ΤΟΥ κ. Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ

— Του συνεργάτου μας κ. ΜΑΡΙΟΥ ΒΑΡΒΟΓΛΗ —

Ἀπὸ τὴν περασμένη ἑβδομάδα τὰ «Νέα» ἀνέθεσαν τὴν παρακολούθησιν τῆς Μουσικῆς κινήσεως στὸν διακεκριμένον μουσουργὸ Μάριο Βαρβογλίαν, τοῦ ὁποῦ ἡ συνεργασία θὰ δημοσιεύεται τακτικὰ, κάθε Παρασκευὴν.

ΧΑΙΝΤΕΛ-ΕΛΓΚΑΡ: «Εἰσαγωγή σὲ ἑλαιοσόνον». Ὁ περίφημος συνθέτης τοῦ «Μεσσία», ὁ Χάιντελ, εἶχε ἕνα φοβερό χαρακτηριστὸν ἦταν νευρικός, δίκαιος καὶ καυσγός κι' ἀλλοίμονον στοὺς ἐκτελεστὰς τῶν ἔργων του, ἂν δὲν ἀκολουθοῦσαν τὶς ὑποδείξεις του. Στὴ δοκιμὴ λοιπὸν κάποιον ὁρατορίου του, πού γινόταν στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ ἀνακτόρου τῆς Βασίλισσας Ἀννας στὸ Λονδίνο, μιὰ τραγουδίστρια δὲν ἀπέδιδε πιστὰ καὶ μετὰ τὴν ἐκφράση τὴν μουσικὴν του. Ὁ Χάιντελ, πού παρευρισκόταν ἐξεμάνη τόσο πού τὴν ἀρπαξε ξαφνικὰ ἀπὸ τὴ μέση, τὴν σήκωσε ψηλὰ καὶ ἦταν ἔτοιμος νὰ τὴν πετάξῃ ἀπὸ τὸ παράθυρον, ὅταν τὴν τελευταία στιγμὴ οἱ λοιποὶ παρευρισκόμενοι κατάφεραν νὰ τὴν γλυτώσουν ἀπ' τὰ χέρια του.

Ἐχὼ ὑστερα ἀπ' αὐτὸ δικαιολογημένον τὸν φόβον πὺς ἂν τύχαινε νὰ συναντηθῇ ποτὲ — ἔστω καὶ στὸν Παράδεισον — ὁ Χάιντελ μετὰ τὸν κατὰ τὰ ἄλλα σεβαστὸν μεταγραφέα καὶ διασκευαστὴν του, ἀσφαλῶς ὁ δεύτερος δὲν θὰ καλοπερνῶς.

Σὲ πολλὰ βεβαία σημεῖα ὁ Ἐλγκαρ μᾶς δίνει τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἀκοῆς τοῦ μεγαλοπρεποῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὄργανου, πού ὁ μεγάλος βιρτουόζος Χάιντελ ἐπαίξει καὶ πού πάνω του ἔγραψε ἀριστουργηματικὰς συνθέσεις. Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ ὅμως μερίαν, γιὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν μεγαλοπρέπειαν ὁ διασκευαστὴς, δὲν μεταχειρίστηκε τὸ «βροντεῖον» ὅπως θὰ ἔκαναν οἱ πρόγονοί μας, ἀλλὰ τὰ τύμπανα, τὸ στρατιωτικὸν ταμποῦρλον, ἀκόμα καὶ τὴν «γκράν κάσσιν»!! πού μετὰ τὰ «κόλπα» τῆς, μᾶς μετεφέρει στὰ «φινάλε» τῶν συμφωνιῶν — ἐστὶ ἔλεγον τὶς «Εἰσαγωγὰς» τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοῦ Ρισσίνι.

Ὑπάρχουν στὴ μουσικὴ φιλολογία πολλὰ ἔργα αὐτοῦ τοῦ εἶδους, λίγα ὅμως εἶναι πραγματικὰ ἐμπνευσμένα, ὅπως, γιὰ νὰ φέρω ἕνα παραδειγμα «Οἱ Πινάκες ἀπὸ μιᾶς ἐκθεσῆς» τοῦ Μουσόρσκι, ἔργο γραμμικὸν γιὰ πιάνο, πού ὁ Ραβέλ διασκεύασε γιὰ μεγάλη ὀρχήστρα καὶ μετὰ τὴν μαγικὴν τέχνην του, ἔδωσε θαυμάσιον συνδυασμὸν ἡχοχρωμάτων.

Οἱ περισσότερες ὁμαδὲς διασκευῆς, εἰναι μᾶλλον ἀπὸ φιλοδοξία, πολλὰς φορὲς γνωστῶν συνθετῶν, γιὰ νὰ φιγουράρῃ τ' ὄνομά τους δίπλα στὸ ὄνομα ἑνὸς ἀπὸ τοὺς πολὺ μεγάλους, ἄλλοτε δὲ πάλι ἀπὸ τὴν ἄλλειψιν προσωπικῆς ἐμπνεύσεως ἢ ἀπὸ στεριότητα στὴν ἐξέγερσιν θεμάτων. Αὐτὸ κάποτε δέδωκε ὁδηγὴν στὴν αἰωνιότητα συχνὰ ὅμως ἡ διασκευὴ εἶναι ἔργο κατώτερον ἀπὸ κάθε προσδοκία καὶ ἐστὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἀρνητικὸ καὶ ἀντὶ γιὰ δόξα προκαλεῖ τὸ εἰρωνικὸν χαμόγελον τῶν πλεοναντικῶν ἀκροατῶν. Ὁ Χάιντελ λατρεῖται στὴν Ἀγγλίαν, ἔφθασε δὲ νὰ θεωρεῖται καὶ Ἀγγλὸς συνθέτης. Ὁ Ἐλγκαρ ἀγαπᾷ καὶ φανταίνεται τὸν Χάιντελ, δειχνεὶ ὅμως τὴν ἀγάπην του μετὰ ἕνα ἀπαράδεκτον γιὰ μὴν τρόπον.

Πολλὰς φορὲς ἐκτιμᾷται γιὰτὶ τὸ «ρεπερτόριον» τῆς Κρατικῆς μας ὀρχήστρας εἶναι πολὺ περιωρισμένον. Μὰ σὰν δῶμε ἀπὸ τὴν προχθεσινὴν συναυλίαν, εἶναι πάλι σκεπτικὰς: ἀξίζει ἄραγε τὸν κόπον νὰ χάνῃ ὁ μαέστρος καὶ στὴ συγκεκριμένη περίπτωσιν ὁ σκληρὸς δουλεὺς κ. Βαβαγιάννης τοσούτους κόπους γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ μιὰ διασκευὴν πού δὲν προσέθετε πολλὰ πράγματα στὰ καθιερωμένα; Ἐγὼ προσωπικὰ θὰ προτιμοῦσα νὰ ἀκούσω ἕνα γνήσιον ἔργο τοῦ Χάιντελ, ἢ μιᾶς ἐμπνευσμένης σύνθεσιν τοῦ διασκευαστοῦ.

ΡΕΣΠΙΓΚΙ: «Σουίτα γιὰ ἑγχόρδον». Κι' ἄλλῃ μιᾶς μεταγραφῇ. Αὐτὴ τὴν φορὰ τοῦ πρωτοπόρου Ἰταλοῦ Ρεσπίγκι, πάνω σὲ παλῆς ἀριεὶς καὶ χοροὺς. Εἶναι μὲ πολλὴν χάριν γραμμένη καὶ δείχνει πὺς ὁ συνθέτης γνωρίζει καλὰ τὴν τεχνικὴν καὶ τοὺς συνδυασμοὺς τῶν χρωμάτων τῶν ἐγχόρδων. Οἱ ἐκτελεστοὶ τὴν ἀπέδωσαν μετὰ αἴσθημα καὶ μετὰ πολλὴν δεξιότητα σὲ πολλὰ δύσκολα μέρη. Ἐνὰ ἐλάττωμα δρίσκω σ' αὐτὴν τὴν σουίταν: εἶναι μακρόσυρτη καὶ σὲ πολλὰ σημεῖα κουράζει. Γι' ἄλλῃ μιᾶς φορὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσω πὺς θὰ ἐννοιωθῇ περισσότερη χάρις ἀκούγοντας τὶς «Κρήνες τῆς Ρώμης» ἢ «Τὰ πεῦκα».

ΣΜΕΤΑΝΑ: «Ὁ Μολδαύας». Ὁ λαὸς τῆς Βοημίας ἔχει σὲ μεγάλο βαθμὸ καλλιεργημένον τὸ μουσικὸ συναίσθημα. Δίκαια λοιπὸν ἔγραψε ὁ Μπερλιόζ πὺς «ἡ Βοημία εἶναι τὸ Ὡδεὸν τῆς Εὐρώπης». Ὁ Σμέτανα μαζί μετὰ τὸν Ντβορζάκ εἶναι οἱ ἰδρυταὶ τῆς ἐθνικῆς σχολῆς. Ὁ Σμέτανα μετὰ τὰ προγραμματικὰ συμφωνικά του ποιήματα, πού ἀποτελοῦν ἕνα κύκλον μετὰ τὸν τίτλον «Ἡ Πατρίδα μου» ἀκολουθεῖ τὶς καλλιτεχνικὰς τάσεις τοῦ Μπερλιόζ καὶ σὲ πολλὰ σημεῖα τὴν τεχνολογίαν τοῦ δασκάλου τοῦ Λίστ. Ἡ πηγὴ ὅμως τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ συνθέτη, εἶναι τὰ λαϊκὰ τραγούδια, οἱ θρύλοι καὶ οἱ φυσικὲς καλλονές τῆς πατρίδας του, πού μετὰ τὰ πρὶν λαμπρὰ χρώματα τῆς ὀρχήστρας τὶς ζωγράφισε, καὶ τὶς τραγούνησε ὑπὲρ ὅλα μετὰ τὰ λαϊκὰ μοτίβα. Στὴ μουσικὴν τοῦ Σμέτανα ὑπάρχει ἀκόμα ἕνα λεπτὸν καὶ εὐγενικὸν ἀρώμα Σλαβικόν, χωρὶς ὅμως τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Σλαβισμού τῆς Ἀνατολικῆς Ρωσίας. Ἡ ἐκτέλεσιν τοῦ «Μολδαύα» ἀπὸ τὴν ὀρχήστραν μᾶς ἐπιμελημένη ρυθμικὰ, μετὰ ἀσφάλειαν καὶ ποιήσιν, ἀλλὰ σὲ μέρος «Σελήνόφωρος», γιὰτὶ ὁ ἀριστὸς μαέστρος κ. Βαβαγιάννης ἀκολούθησε πιστὰ τὶς δυναμικὰς ὑποδείξεις τοῦ συνθέτη καὶ μόνο αὐτές.

ΤΣΑΪΚΟΦΣΚΥ: 5η Συμφωνία. — Στὸ δεύτερον μέρος τοῦ προγράμματος ὁ κ. Βαβαγιάννης ἔδωσε τὴν 5ην Συμφωνίαν τοῦ Τσαϊκόφσκυ. Ἡ πρωτότυπη σὲ μορφῇ συμφωνία, μαζί μετὰ τὴν «Παθητικὴν» εἶναι ἔργα πού ὅσο συχνὰ κι' ἂν τ' ἀκούμε, ἀσκούν ἐπάνω μας πάντα μιᾶς ἐπιβολῇ, γιὰτὶ ὁ Τσαϊκόφσκυ εἶναι ἕνας «γεννημένος μουσικός». Ἡ μουσικὴ του ἔχει βεβαίαν τὶς ἀναπόφευκτες ἐπιδράσεις ἀπὸ τὸν Σούμαν, τὸν Μπερλιόζ καὶ πολλὰς φορὲς ἀπὸ μιᾶς γλυκανάλατης Ἰταλικῆς μουσικῆς. Ὅμως σὰν καλλιτεχνικὴ ψυχὴ πού ἦταν, ἄφησε τὴν καρδίαν του ἐλεύθεραν νὰ τραγουδήσῃ καὶ νὰ ἐκφράσῃ τὶς διαρκεῖς συγκινήσεις, πού δέχτηκε ἀπὸ χίλια καὶ πολλὰς φορὲς ἀνόμοια θέματα τῆς ζωῆς. Ἐπειτα τὰ τακτοποίησε, ὅσο μπορούσε τεχνικὰ στὰ ἔργα του. Μὰ τί ἄλλο εἶναι ἡ μουσικὴ σύνθεσις; «Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τακτοποίησις ἀνομοίων στοιχείων». Ὑπάρχουν πάντα καὶ οἱ δύσκολοι πού δὲν ἀναγνωρίζουν τὸν Τσαϊκόφσκυ «μεγάλον». Ζητῶ λοιπὸν τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Στραζίνσκι καὶ τοῦ Σοστακόβιτς πού ἐπιμένουν νὰ γραφοῦν ὅτι ὁ συνθέτης τῆς «Παθητικῆς» εἶναι μιὰ μεγαλοφυΐα καὶ τὸν θεωροῦν ὡς ἕνα ἀπὸ τοὺς τρεῖς μεγάλους τῆς ρωσικῆς μουσικῆς, μαζί μετὰ τὸν Γκλίνκα καὶ τὸν Μουσόρσκι.

Ὁ Βέρντι ἔλεγε πὺς δὲν μπορούσε νὰ ὑποφέρει τὴν τυραννίαν τῶν Μαστράν, πού ἀνασκοποῦν τὴν Μουσικὴν μετὰ τὴν δικήν τους αἰσθητικὴν καὶ παραμελοῦν τὴν θέλησιν τῶν συνθετῶν. Ὁ Μαέστρος κ. Βαβαγιάννης πού ἔδωσε μεγάλη ζωτάνια στὸ ρυθμικὸν χορευτικὸν ρωσικὸν μοτίβον, ἀπέδειξε ὅτι δὲν εἶναι μαέστρος γιὰ τὸ θεαματικὸν μόνο μέρος τῆς συναυλίας, ἀλλὰ ὁ μουσικός, ὁ ἐμπνευστὴς, πού κατέχει τὸ ἔργο πού διευθύνει, καὶ πού κατορθώνει νὰ προεκτείνῃ τὴν πορείαν τοῦ ἡχοῦ ὅχι ἀπὸτομα, ἀλλὰ βαθμιαίαν, ὥσπου νὰ φτάσῃ στὸ δυναμικὸν κορύφωμα τοῦ ἔργου.

Ἰσως ὁ ἡχος μερικῶν πνευστῶν δὲν ἦταν πολὺ καθαρός, ἀκούστηκε μᾶλλον φοβισμένος. Τὸ πρῶτον κῶνον στὸ solo του, στὸ δεύτερον μέρος τῆς συμφωνίας, ἀπέδωσε, τὴν τόσο ἐκφραστικὴν μελωδίαν τοῦ συνθέτη, μετὰ ἀνεσθ καὶ ὡραῖον ἦχον. Ὡς τοῦ!

Γενικὰ ἡ ἐκτέλεσις τῆς Συμφωνίας ἦταν καλὴ καὶ τὸ ἀκροατήριον ἐτίμησε μετὰ θερμὰ χειροκροτήματα τὸν διευθυντὴν κ. Βαβαγιάννην καὶ τὴν ὀρχήστραν.

Τὰ ἀεροπλάνα ἔδωσαν καὶ πάλι μετὰ τὴν παρουσίαν τους... πανηγυρικὸν χαρακτηριστὸν στὴ μουσικὴν βραδυά. Φαίνεται πὺς μόνο ἡ ἀνακάλυψιν τοῦ ἀθροῦδος κινητῆρα θὰ μᾶς σώσῃ, ἀφοῦ ἡ διατύπωση μιᾶς σχετικῆς αἰτήσεως ἀπὸ ἕνα ἀρμόδιον Ὑπουργόν, πού θὰ συνδεδεῖται ἀσφαλῶς ἀπὸ τὶς ὑπογραφὰς χιλιάδων ἀκροατῶν, δὲν ἔφερε κανένα θετικὸν ἀποτέλεσμα. Ἀς ἐλπίζουμε τοῦλάχιστον ὅτι θὰ εἶναι δυνατόν νὰ συμβῇ μιᾶς ἐκτενέστερας γιὰ τὶς λίγες ἡμέρας πού θὰ διορκεθῇ τὸ Φεστιβάλ.

ΜΑΡΙΟΥ ΒΑΡΒΟΓΛΗ

State Orchestra

Cranking Up

The New Purpose Of The Concert Overture

By Emil Bouratinos

THE CONCERT OVERTURE -- it should read in musical dictionaries -- is 'a single-movement orchestral piece that is independent and interesting enough to be heard on its own, yet inviting enough to make the listener want to hear more orchestral music' afterwards.

This is more or less what the romantics meant by writing concert overtures, and what the conductors have had in mind ever since when opening their performances with such, or similar works.

It seems, however, that there has recently been found a better goal for introductions of all type -- introducing not the listener to the programme but the orchestra to the hard task that lies ahead of it! Thus, overtures at the start of a concert should be criticised only insofar as they do not provide the orches-

tra with the necessary zeal, adaptability, and readiness required for the pieces to come.

Second-Rate Theft

From this point of view, the otherwise poor Handel overture with which Monday's concert of the Athens Symphony Orchestra commenced, was more than excellent. For it allowed the rest of the programme to be performed to its best advantage, with remarkable pep and precision.

Coming after last week's «Pulcinella», I am afraid that Respighi's «Old Dances and Arias» were rather hopelessly handicapped. It is not only that the dances were insignificant as such, but that Respighi even failed to make use of the few opportunities they presented.

That composers have been at a loss to write a good theme these last 50 years, is bad enough. That they should have gone three or four centuries back to find material in music of sincere and original inspiration, is worse. But that they should choose by no means the best of that period, and even then fall short of the material they so arbitrarily appropriated, is an intolerable lack of ethics in the world of music -- if nothing else.

Water Music

With genuine love for the piece, Mr Vavayiannis showed from the very first moment that in «Vltava» -- the second part of Smetana's Symphonic Poem «Ma Vlast» -- he was determined not to permit draw-backs of any kind on the part of the orchestra.

Like a General in full command of his troops, he led his orchestra victoriously through the rocky, thickly-wooded lands of Bohemia with a firm hand. And the water of the untamed torrent which later becomes an immense river as it flows through the joyous villages of Smetana's fatherland, was granted not a single deviation from its course. Mr Vava-

yiannis took the necessary measures to prevent the Moldava from splashing us and soaking us in sentimental outbursts of any kind. Rarely was so much feeling put into a performance so completely void of «blue» romanticism.

The Fifth

P. I. Tchaikovsky's 5th Symphony ended triumphantly this concert of lovable music. As the intermission had separated it from the «Vltava», it took no less than the whole first movement to «warm up» the orchestra again. But we were more than compensated for this. The second movement (adagio) was exquisitely performed while the 3rd and 4th movements which followed in no way fell short.

Though not too great an admirer of this symphony, I must say that this time it seemed to me quite delightfully enjoyable.

Από τας ευναυλίας

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΝ. — Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Της κ. ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Δύσκολο πράγμα — και γι' αυτό απαράδεκτο τις περισσότερες φορές — η «μεταγραφή» ενός παλαιού έργου από νεώτερους συνθέτες, που γοητευμένοι από τις εξαιρετικές εμπνεύσεις των προγόνων, θέλουν να τις προσφέρουν στους συγχρόνους πιο προσιτές, πιο «εκτελέσιμες» — αφού δεν χρησιμοποιούνται πια πολλά απ' τα παλαιά όργανα ή πολύ σπάνια — ή και απλώς επειδή κεντούν την φαντασία τους και την εμπνευσί τους.

Τις περισσότερες φορές οι μεταγραφές αυτές σημειώνουν αποτυχία, επειδή ο νεώτερος συνθέτης δεν μπορεί ν' απαρνηθί τον εαυτό του και τις «μεταγραφές» σύμφωνα με την ιδιοσυγκρασία του και την εποχή του, όπως π.χ. αυτή την Εισαγωγή σε ρε έλασσον του Χαίντελ που μάς έδωσε ο κ. Βαβαγιάννης στην τελευταία συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας κατά μεταγραφή Έλγκαρ. Μας γοητεύει, δέβαια, η λαμπρά, ή ακτινοβόλος έρμηνεία του μαέστρου μας, αλλά αναρωτιόμαστε αν αυτή η ποικιλόχρωμη, ή γεμάτη με τόσες ρομαντικές εξάρσεις μουσική, μπορούσε να είναι του Χαίντελ... Όχι, ήταν πολύ περισσότερο του Έλγκαρ και της εποχής του — εποχής ρομαντισμού και βαγνερικών απόμα επιδράσεων. Αλλά συμβαίνει έντελώς το αντίθετο με τη μεταγραφή του μεγαλοφυούς Ιταλού συνθέτη Όττορίνο Ρεσπίγγι από «Παλιές Άριες και Χορούς για λαούτο», που μάς έδωσε ο κ. Βαβαγιάννης στο ίδιο πρόγραμμα. Ο Ρεσπίγγι που συντέλεσε απ' τους πρώτους στη συμφωνική αναγέννηση της Μουσικής στην Ιταλία — παραδομένη πια όλοτετα στην Όπερα — και που πολλά του συμφωνικά έργα είναι αρκετά γνωστά στο Αθηναϊκό κοινό, καταρθώνει να εισδύσει στο πνεύμα των παλιών αυτών μελωδιών του 16ου αιώνα και να τις μεταγράψει με μια άφθαστη λεπτότητα όσο και μια θαυμαστή δεξιοτεχνία, διατηρώντας όλη τους την όμορφιά, όλο τους το ύφος. Σ' αυτό συντείνει και το ότι ο Ρεσπίγγι χρησιμοποιεί μόνο τα έγχορδα της ορχήστρας που πρέπει να πω ότι υπό την διεύθυνση του Βαβαγιάννη επέτυχαν μια εξαιρετική έρμηνεία.

Το Συμφωνικό Ποίημα του Σμέτανα «Μολδαύας» και η 5η Συμφωνία του Τσαϊκόφσκυ συμπλήρωναν το πρόγραμμα. Έργα πασίγνωστα και κοσμογνώστα που άκουσε πάντα ευχάριστα όταν μάλιστα ο μαέστρος τα ζωντανεύει με τόσο έκφραστική δύναμη, τόσο καρδιά και τόσο λαμπρότητα, όσο αυτή τη φορά ο μαέστρος Βαβαγιάννης.

Απόκομμα ΒΗΜΑΤΟΣ

8-8-55

Χρονολογία

13 ΑΥΓ. 1955

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΜΟΥΣΟΥΡΓΟΙ

Χαίντελ - Ρεσπίγγι - Σμέτανα - Τσαϊκόφσκυ

ΤΟΥ κ. ΠΕΤΡΟΥ ΠΕΤΡΙΔΗ

Το πρόγραμμα που μάς παρουσίασαν η Κρατική Ορχήστρα την περασμένη Δευτέρα υπό τη διεύθυνση του αρχιμουσικού κ. Θ. Βαβαγιάννη είχε το προσόν καλώς ένσημονισμένης ποικιλίας, αντίθετως. Αρχισε με την εισαγωγή σε ρε έλασσον του Χαίντελ διασκευασμένη για μεγάλην ορχήστρα από τον Έλγκαρ, τον κορυφαίο Άγγλο συμφωνιστή, του οποίου η δράσις καθιερώθη κατά τις πρώτες δυο δεκαετίες του παρόντος αιώνα. Ο Έλγκαρ θεωρείται εύλογως ως ο μουσουργός που έδωσε το σύνθημα της άφηνίσεως των συγχρόνων Άγγλων στην έννοια και στη δημιουργία ανώτερης συμφωνικής μουσικής. Ο ίδιος ήταν σημαντικά επηρεασμένος από τον ρομαντισμό της Γερμανοαυστριακής σχολής, ή δε διασκευή του της εισαγωγής του Χαίντελ φέρει εύτραφη τή γνη της επιδράσεως αυτής. Είς χείρας του Έλγκαρ η εύρωστη, συγκρατημένη κλασσική εισαγωγή του Χαίντελ παίρνει διαστάσεις ρομαντικής ορχηστρικής μεγαλορρημοσύνης, πληθωρικού ορχηστρικού ύψους και χρώματος, που έρχονται σε σκληρή, αντινομική σύγκρουση με το ύφος και το πνεύμα της χαίντελίου μουσικής. Παρά τα πολλά και ποικίλα παροστρατήματα ή μουσική, εδώ και πενήντα χρόνια, διαδίδει σταθερά προς έναν άδρό κλασσικισμό, χάρις στον οποίο τα έργα των Μπάχ, Χαίντελ, μάς εμφανίζονται στην όρθή τους προοπτική, πράγμα αδύνατο να επιτευχθή στην εποχή του Έλγκαρ.

Η μανία διασκευής έργων μεγάλων δασκάλων από μικρότερους επιγόνους αποτελεί άνοικονόμητη πληγή της μουσικής ζωής. Πόμπολλοι μαέστροι και μαεστράκοι αποτολμούν να αναρριχηθούν στο ύψος των κορυφών της μουσικής δημιουργίας προσκαλώντες το όνομά τους δίπλα σ' αυτούς. Κι' έχουμε την άπειρία των άνουσίων κατασκευασμάτων που φέρουν διδύμους τίτλους Μπάχ-Δείνα, Μπάχ-Τάδε κλπ. Αν εξαίρεση κανείς ολίγιστες επιτυχημένες διασκευές, ως, π.χ., αυτές που με πρωματική μεγαλοφυΐα επέχειργάσθη ο Φερρύτειο Μπουζόνι, οι υπόλοιπες αποτελούν κοινή άσέβεια και δέον να εξοστρακίζονται από τα σοβαρά προγράμματα συναυλιών. Ο κ. Βαβαγιάννης διήυθνε την εισαγωγή Χαίντελ - Έλγκαρ με αξιοπαινή ρυθμική άρμονία, με καλοζυγισμένη ορχηστρικήν ισορροπία. Θα είχαμε, υολαυτά, προτιμήσει ή μόνο Χαίντελ ή μόνο Έλ-

γκαρ. Μένουμε άκατάβλητοι πολέμιοι των παντοίων διασκευών.

Ολότετα διαφορετική ή περίπτωσης του επομένου έργου του προγράμματος. «Παλιές Άριες και Χοροί για λαούτο» κατά διασκευή του Ιταλού μουσουργού Όττορίνο Ρεσπίγγι. Έδώ πρόκειται περί μουσικού οργάνου, του λαούτου, που έχει πέσει σε πλήρη άχρηστία αφότου επέδλθη το πιανφόρτε. Οί τόσο δοδεσερές, παθητικές συνθέσεις γραμμένες από μεγαλοφυείς μουσικούς για το λαούτο θα πήγαιναν άμετάκλητα χαμένες για το μουσικό ακροατήριο αν δεν άνεσφόντο στην επιφάνεια με διασκευές πιστα προσαρμωσμένες στο ένδομυχο τους πνεύμα. Ποίος καταλληλότερος από τον κορυφαίο μουσουργό της σύγχρονης Ιταλίας για να αναλάβη τη λεπτεπίλεπτη αυτή εργασία; Ο Ρεσπίγγι χειρίζεται τις τρυφερές αυτές άριες, τους εύμελεις χορούς με εύαισθησίαν εξόχως λατινική, με άφωγη διακριτικότητα περιριζών την ορχήστρα σε μόνα τα έγχορδα συγκρατών και αυτά μέσα στα αούτηρά πλαίσια μιας σχεδόν άσκητικής εύγενείας. Απλά, άγνά, αούόρμητα αναπηδούν τα μικρά αυτά άριστουργήματα της Ιταλικής Αναγεννήσεως, που αποτελούν τις πρώτες ολόδροσες νεροπηγές και που με το μετέπειτα φούντωμά τους έθρεψαν μερικά από τα γιγαντιαία ρεύματα συμφωνικής κι' άλλης μουσικής. Ο κ. Βαβαγιάννης και τα μέλη των έγχορδων της Κρατικής Ορχήστρας απέδωσαν τη διασκευή του Ρεσπίγγι με θαυμαστή κατανοήσι και με τεχνικήν έντέλεια.

★

Δημοφιλέστατος στο Έλληνικό άκροατήριο ο Σμέτανα ως προκύπτει από την

ένθουσιώδη ύποδοχή του «Μολδαύας», συμφωνικό ποίημα του Τσέχου μουσουργού. Όπως ή Τσεχοσλοβακία γεωγραφικά βρίσκειτο στριμωγμένη ανάμεσα σε δυο μεγάλους έθνικούς όγκους, τον Γερμανικό και το Ρωσικό, κατ' ανάλογο τρόπο ή μουσική του Σμέτανα ξεκινά μιν από το βοημικό δημοτικό τραγούδι, άλλ' άναγκάζεται να στηριχθή στην έντεχνη μουσική παράδοσι ενός εκ των άνω έθνικών όγκων. Στο μουσικό επίπεδο και στην εποχή του Σμέτανα οί Ρώσοι δεν είχαν ακόμη εκμαιεύσει την ιδική τους συμφωνική παράδοσι. Κι' αυτός ο Τσαϊκόφσκυ, ο μόνος σχεδόν τότε σοβαρός συμφωνιστής είχε προστρέξει κι' αυτός στη Γερμανική παράδοσι, στην καλουμένη σχολή της Λειψίας με ιδρυτή και δάσκαλο τον Φελιξ Μέντελσον. Ο Σμέτανα, κατά μείζονα λόγο, έρρίσκατο πολιορκημένος άφ' ενός από τους χειμάρους της Βαγνερικής δημιουργίας, άφ' έτέρου από την εν Βιέννη εν μέσω ρομαντισμού διαμορφωμένη νεοκλασική παράδοσι του Μπράμς και των όπαδών του. Δεν πρέπει, έπομένως, να μάς ξενίζει πέραν του δέοντος το γεγονός ότι ταξιδεύοντας πάνω στα γάργαρα νερά του Μολδαύα συναντούμε τους τόσο χαρακτηριστικούς κυματισμούς του μεγάλου πρεπούς Ρήνου πλασιωμένους εν μικρογραφία μέσα στις είδυλλιακές όχθες του βοημικού ποταμού. Το να άποταλμηθή άθλος ως ο «Μολδαύας» μετά την άρμονική κι ορχηστρικήν άπεραντώσυνή του Προλόγου του «Χρυσού του Ρήνου» της Βαγνερικής Τετραλογίας δίνει το μέτρο της άφελείας αλλά και της έθνικής συνειδήσεως κι αυτοπεποιθήσεως του Σμέτανα, δυο στοιχεία που άποσπών το

έργο από το επίπεδο ωχράς άπομιμήσεως και του χαρίζουν προσωπική όσο κι έθνικήν άυθυπαργία κι άυτάρκεια.

★

Η Συμφωνία άρ. 5 του Τσαϊκόφσκυ είχε καταλάβει όλο το δεύτερο μέρος του προγράμματος. Μνημείο διεξοδικότητας και μακρηγορίας ή συμφωνία αυτή έμφανίζεται χτισμένη με ύλικά, πλείστα των όποιων δεν διακρίνονται ούτε για την άναγλυφικότητα, ούτε και για την πρωτοτυπία της δημιουργικής εμπνεύσεως. Θέματα ίσχνά, έπουσιώδη που δύσκολα δικαιώνουν την κάπως άσύδοτη άπεραντολογία των θεματικών άναπτύξεων. Πολλοί συνθέτες συχνά λησμονούν ότι ένα θέμα άντιστοιχεί, τρόπον τινά, με νόμισμα που κατέχει ώρισμένη άγοραστικήν άξία, πέραν της όποιας παύει να ισχύη. Τα βασικά θέματα μιας συμφωνίας κατέχουν κι' αυτά, καθ' ήν στιγμή δημιουργούνται, ώρισμένη δυναμικότητα έκφραστικής κι' άρχιτεκτονικής άποδόσεως. Προωθούμενα και διασταλλόμενα πέραν των λογικών δυναμικότητων τους τα θέματα έξουθενούνται και παύουν άποδίδοντα παρά την έμμνη του συνθέτη να τα στριφογυρίζη μ' όλα τα τεχνάσματα της θεματικής διαδικασίας.

Ο «Μολδαύας» και ή Συμφωνία άρ. 5 άπεδόθησαν από την ορχήστρα υπό τη διεύθυνσι του κ. Βαβαγιάννη κατά τρόπον ίκανοποιητικό με ισορροπία όργάνων και συγκροτημάτων, μ' άξίεπαινη εύπρέπεια στη διάπλασι των παντοίων χρωματισμών.

ΠΕΤΡΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΑΥΓΗΣ 8-8-55

.....13. ΑΥΓ. 1955.....

Προγρ
I 30

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΔΥΟ ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

Ἡ ἑκτακτὴ ἐμφάνιση τοῦ κ. Δημήτρη Χωραφᾶ στο ἀναλόγιο τοῦ ἀρχιμουσικοῦ τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας στὴ συναυλία τῆς 1)8)55, μᾶς ἔδω-
σε τὴν εὐκαιρία, γιὰ μιὰ φαρὰ ἀκό-
μη, νὰ ἐκτιμήσουμε τὰ ἔξοχα μουσι-
κά του προσόντα ποὺ τὰ συνδυάζει
μὲ μιαν ἀρτια τεχνικὴ κατάρτιση.
Ἀποτέλεσμα μακρόχρονης καὶ πολὺ-
μοχθῆς προσπάθειας ὅ,τι μέχρι σή-
μερα ἔχει ἐπιτύχει ὁ κ. Χωραφᾶς,
φανερώνει τὴν ολοκληρωμένη καλλιτε-
χνικὴ του συνείδηση, ποὺ μπαίνει σὰν
θεσικὴ προϋπόθεση γιὰ τὴν ἀνέλιξη
κάθε καλλιτέχνη.

Μιὰ ἑλληνικὴ σύνθεση, τὸ «Τρα-
γικὸ ποίημα» τοῦ κ. Μ. Παλλαντιοῦ,
ἡ «Φανταστικὴ συμφωνία» τοῦ Μπερ-
λιοζ, καὶ τὸ μπαλλέτο «Prière-molla»
τοῦ Στραβίνσκυ σὲ πρώτη ἀκρόαση,
εἶναι τὰ ἔργα ποὺ ἀκούσαμε μὲ τὴ
διεύθυνση τοῦ κ. Χωραφᾶ.

Τὸ πρῶτο εἶναι ἓνα ἔργο ἀπὸ ἐ-
κείνα ποὺ δὲν ἀντέχουν στὴ δοκιμα-
σία τοῦ χρόνου. Ἀκούγοντάς το κα-
νεὶς γιὰ δεύτερη φορὰ ὕστερα ἀπὸ
λίγο σχετικὰ χρονικὸ διάστημα —
τὸ «Τραγικὸ ποίημα» πρωτοπαίχθηκε
τὸν Φλεβάρη τοῦ 1954 — τὸ εἶσκει
ἀρκετὰ ρυτιωμένο καὶ ξεθωριασμένο.

Ὁ κ. Χωραφᾶς πραγματικὰ κατέβαλε
κάθε φιλότιμη προσπάθεια γιὰ νὰ
δώσει στὴ σύνθεση αὐτὴ κάποια πνοὴ
ζωτανίας. Ὅμως τί εἶναι δυνατό νὰ
ἀντλήσει κανεὶς ἀπὸ μιὰ — κατὰ τὸ
πλεῖστο — στεῖρα σύνθεση; Μιὰ καλὴ
ἰσὺς τεχνικὴ ἀπόδοση, καὶ τίποτε
ἄλλο.

Τὸ μπαλλέτο «Prière-molla» δὲ θυ-
μίζει τίποτε ἀπὸ τίς πρωταρχικὲς δη-
μιουργίες τοῦ Στραβίνσκυ, ποὺ τὸν
δόξασαν καὶ ἀνοίξαν νέους ὁρίζοντες
στὴ μουσικὴ. Ἐδῶ ἡ θεληματικὴ ἀ-
πλότητα κλασσικῆς μορφῆς, πηγάζει
ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς μουσικῆς τοῦ 18ου
αἰῶνα, καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ μερικὲς ὡ-
ραῖες καὶ περίφημες μελωδίες τοῦ
Περγκολέζι (1710 — 1736). Ὡστό-
σο κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴ λιτότητα φόρ-
μας καὶ ἐκφραστικῶν μέσων, ὑποκρύ-
πεται ἡ μεγάλη μουσικὴ ἰδιοφυΐα
τοῦ Ρώσου συνθέτη, ποὺ κατορθώνει
νὰ ξαναζωντανέψει, νὰ ἀναστηλώσει,
θὰ λέγαμε, ἀριστοτεχνικὰ τὸ πνεῦμα
καὶ τὸ στυλ μιᾶς ἐποχῆς καὶ νὰ ἐμ-
φυσησθεῖ σ' αὐτὸ τὴ δική του δημι-
ουργικὴ πνοή. Παρὰ τὴν ἀπλοποιη-
μένη τεχνικὴ του διάρθρωση, τὸ ἔρ-
γο αὐτὸ παρουσιάζει ἐξαιρετικὲς δυ-
σκολίες στὴν ἀπόδοση καὶ ἰδιαίτερα
σ' αὐτὰ διάφορα Soli τῶν πνευστῶν
ὀργάνων. Ἐδῶ ὁ Στραβίνσκυ δὲ
χωρατεύει, ἀποκαλύπτοντας καὶ τὴν
ἐλαχίστη ἀδυναμία τοῦ κάθε σολίστα.

Ὁ κ. Χωραφᾶς θάπρεπε νὰ ὑπο-
λογίσει πρῶτα στίς δυνατότητες ποὺ
ὑπάρχουν μέσα στὸ συμφωνικὸ μᾶς
συγκρότημα, σ' ὅ,τι ἀφορᾷ τοὺς σο-
λίστες τῶν πνευστῶν, καὶ ὕστερα νὰ
ἐπιχειρήσει ἐμφάνιση τέτοιου ἔργου.
Γιατί — ἡ διαπίστωση αὐτὴ γίνεται
μὲ μεγάλη μᾶς λύπη — τὸ μπαλλέτο
«Prière-molla» στὴν ἀπόδοσή του,
στάθηκε σ' ἓνα μέτριο ἐπίπεδο.

Εὐτυχῶς ἡ ὥραια ἐρμηνεία τῆς
«Φανταστικῆς» τοῦ Μπερλιόζ, ἤρθε
νὰ ἀμβλύνει κάπως τίς ὀχι καλὲς ἐν-
τυπώσεις ἀπ' ὅ,τι προηγήθηκε.

✱

Ὁ μαέστρος κ. Θ. Βαβαγιάννης
στὴ συναυλία τῆς περασμένης Δευ-
τέρας παρουσίασε ἓνα πρόγραμμα ἐ-
ξαιρετικὰ ἐπιμελημένο. Ἀπὸ τὴν
«Εἰσαγωγὴν σὲ ρέ ἔλασσον» τοῦ Χαί-
ντελ — τὸ ἔργο αὐτὸ δόθηκε σὲ πρῶ-
τὴ ἀκρόαση — ὡς τὴν «5η Συμφωνία»
τοῦ Τσαϊκόφσκυ ποὺ ἐκκλίνει τὸ πρό-
γραμμα, ὅλα τὰ ἔργα στὴν ἐρμηνεία
τοὺς εἶχαν τὴν σφραγίδα τῆς φροντι-
σμένης καὶ εὐσυνείδητης ἐργασίας.

Μέσα στὸ ὅλο ἔργο τοῦ Χαίντελ ἐ-
ξέχουσα θέση κατέχουν οἱ εἰσαγωγές
τοῦ — μελοδραματικὲς ἢ αὐτοτελεῖς —
— φορμαρισμένες στὸν γνωστὸ τύπο
τῆς γαλλικῆς εἰσαγωγῆς (εἰσαγωγὴ
τοῦ Λούλλυ). Ἐδῶ ὁ Χαίντελ δὲν ἀ-
κολουθεῖ δουρικὰ τὴ ρετσέτα τῆς
φόρμας, ἀλλὰ ποικίλλει καὶ πλουτίζει
κάθε εἰσαγωγὴ του ἀναλόγως μὲ τὸ
δραματικὸ περιεχόμενο τοῦ ἔργου.

Ὁ Ἄγγλος συνθέτης Ἐλγκαρ ἔ-
κανε μιὰ ὥραία με' ἀγραφὴ τῆς Εἰ-
σαγωγῆς ποὺ ἀκούσαμε, ποὺ τὴν
προσαρμύζει στίς σύγχρονες καλλιτε-
χνικὲς ἀπαιτήσεις, δίχως ὅμως νὰ ζη-
μιώνει τὸ πνεῦμα καὶ τὸ στυλ τοῦ
ἔργου. Ὁ κ. Βαβαγιάννης ἐρμήνευσε
τὴ σύνθεση αὐτὴ μὲ ἐξαιρετικὴ λε-
πτότητα καὶ κατανόηση. Τὴν ἴδια,
ἰσὺς μάλιστα καὶ καλύτερη, ἐρμη-
νευτικὴ ἐπιτυχία παρουσίασε στὴν
τρίτη σουίτα γιὰ ἔγχορδα «Παλιὰς
ἀριεὶ καὶ χοροὶ γιὰ λαοῦτο» τοῦ Ἰ-
ταλοῦ συνθέτη Ottorino Respighi
(1879 — 1936).

Στὸ συμφωνικὸ ποίημα «Μολ-
δαύας» τοῦ Σμέτανα καὶ πολὺ πε-
ρισσότερο στὴ «Συμφωνία ἀρ. 5»
τοῦ Τσαϊκόφσκυ, ὁ κ. Βαβαγιάννης
δείχθηκε ἕνας ἀξίος ἀρχιμουσικός.
Β. ΑΡΚΑΔΙΝΟΣ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΥΠΟ ΤΟΝ κ. Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΥ

8-8-55 ΤΟΥ «ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ»

ΤΟΥ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ

Μὲ τὴν συναυλία τῆς συμφωνικῆς
μας ὀρχήστρας τῆς προπερασμένης
Δευτέρας στὸ Ὡδεῖο Ἡρώδου ποὺ
διηύθυνε ὁ ἀρχιμουσικός κ. Θ. Βα-
βαγιάννης, ἐκλείσει ὁ κύκλος τῶν ἐ-
φτερινῶν θερινῶν συναυλιῶν τῆς
Κρατικῆς μας ὀρχήστρας.

Βέβαια, ἡ ὀρχήστρα μᾶς θὰ δώ-
σῃ πέντε ἀκόμη κοντσέρτα αὐτὸ τὸ
καλοκαίρι. Τρία ὑπὸ τὴν διεύθυνση
τῶν κ. κ. Βαβαγιάννη, Παρίδη καὶ
Ὀλκονομίδη, μὲ συμμετοχὴ τῆς Ἑ-
λένας Νικολαΐδου, τῆς Ἑλεάνωρ
Στίμπερ καὶ τῆς μεγάλῃς ἐνισχυμέ-
νης μικτῆς χορωδίας τῆς ΕΛΣ καὶ
δύο ὑπὸ τὴν διεύθυνση τῶν ἀρχιμου-
σικῶν κ. κ. Φρ. Καπουάνα καὶ Ἰο-
νελ Πέρλεα.

Αὐτές, ὅμως, οἱ συναυλίες δίδον-
ται στὸ πλαίσιο τῶν καλλιτεχνικῶν
καὶ πνευματικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ
Φεστιβάλ — 24 Αὐγούστου — 2 Ὀκ-
τωβρίου — καὶ ὄχι στὸ πλαίσιο τῶν
ἱεραρχικῶν ὀρχηστρικῶν ἐκδηλώσεων
τῆς Κρατικῆς μας, ποὺ αὐτές ἔλη-
ξαν τὴν προπερασμένη Δευτέρα.

Ἦτανε καθ' ὅλα ἄρτιο τὸ ὀρχη-
στρικὸ συγκρότημα τῆς Κρατικῆς
μας, ποὺ μᾶς παρουσίασε τὴν προ-
περασμένη Δευτέρα στὸ Ὡδεῖο Ἡ-
ρώδου, ὁ ἐκλεκτὸς ἀρχιμουσικός μᾶς
κ. Θεόδ. Βαβαγιάννης. Τὸ ἐνδιαφέ-
ρον πρόγραμμα περιελάμβανε: Τὴν
«Εἰσαγωγὴν σὲ ρέ ἔλασσ.» τοῦ Χαί-
ντελ, κατὰ μεταγραφὴν τοῦ ἁγγλοῦ
διάσημου συνθέτη Ἐλγκαρ, τίς
«Παλιὰς ἀριεὶ καὶ χοροὺς γιὰ λα-
οῦτο» τοῦ Ρεσπίγκι, τὸ δεύτερο μέ-
ρος ἀπὸ τὸ «Συμφωνικὸ Ποίημα»,
«Ἡ Πατρίδα μου» τοῦ Σμέτανα,
«Μολδαύας» καὶ τὴν «Πέμπτην
Συμφωνία» τοῦ Τσαϊκόφσκυ.

Πρέπει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ ὁμολογή-
θῃ, πὺς λίγες φορὲς τὰ τελευταῖα
χρόνια, μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ
χαροῦμε ἓνα τόσο εὐχάριστο βράδυ.

Ἡ «Εἰσαγωγὴ» τοῦ Χαίντελ ἔτυ-
χε μιᾶς λαμπρότατης ἐκτελέσεως.
Ὁραῖος ἦχος, θαυμαστὴ ἐνότης καὶ
ἀπόλυτα πειθαρχημένη ἡ ὀρχήστρα
τῶν ἐγγόρδων. Οἱ «Παλιὸι χοροὶ
καὶ ἀριεὶ γιὰ λαοῦτο» τοῦ Ρεσπίγκι
τοῦ πρὸ διακεκριμένου ἀνάμεσα στοὺς
μοντέρνους συνθέτες, ποὺ εἶνε ὁ μό-
νος ποὺ μπόρεσε νὰ συνταιριάσῃ τὰ
κλασσικὰ στοιχεῖα τῆς παραδόσεως
καὶ τίς ριζοσπαστικὲς τάσεις τῆς
σύγχρονης τέχνης σ' ἓνα βιώσιμο
καὶ ὀρθολογιστικὸ κράμα, εἶχαν
τὴν ἴδια καλὴ τύχη. Ἀρχιμουσικός
καὶ ὀρχήστρα ἀπέδωσαν μὲ κατα-
νόηση καὶ θαυμαστὴ ἡχητικὴ καὶ
τεχνικὴ ἀκρίβεια ὅλες τίς μελωδίες
τῶν ἀγνωστῶν συνθετῶν κοσμικῆς
μουσικῆς τοῦ 16ου καὶ 17ου αἰῶνων.

Ὅμως, ἡ ἀξίεπαινη προσπάθεια,
ποὺ κατέβαλαν οἱ μουσικὴ τῆς ὀρχή-
στρας μᾶς καὶ μᾶς ἔδωσαν τὸ δεύ-
τερο μέρος «Μολδαύας» ἀπὸ τὸ συμ-
φωνικὸ ποίημα τοῦ Σμέτανα «Ἡ
Πατρίδα μου», καὶ τὴν «Πέμπτην
Συμφωνία» τοῦ Τσαϊκόφσκυ, πολὺ
δικαιολογημένα ἐνεθουσίασαν τὸ κοι-
νόν, ποὺ ἐπεφύλαξε στὸν ξεχωριστὸ
μαέστρο καὶ τοὺς ἐκτελεστὰς τῆς ὀρ-
χῆστρας μᾶς ἀτέλειωτες ἐκδηλώσεις
θαυμασμοῦ. Ὁ κ. Θ. Βαβαγιάννης
τέλειος κάτοχος τῶν ὡραίων αὐτῶν
σελίδων, ὠδήγησε ἀριστουργηματι-
κὰ τὴν ἑκτακτὰ ὁμοιογενὴ καὶ λαμ-
πρὰ πειθαρχημένη ὀρχήστρα του
καὶ μὲ τὴν διακρίνουσα αὐτὸν ἐκφρα-
στικὴν καὶ ἐρμηνευτικὴν δύναμη καὶ
στοργὴν ἀνέπλασε τὰ ἔργα.

Σὲ ἕξι μέρες — δηλαδὴ τὴν ἄλλη
Τετάρτη 24 τρεχ. μ. — ὁ ἀρχιμου-
σικός κ. Θ. Βαβαγιάννης ἐπὶ κεφα-
λῆς τῆς ὀρχῆστρας μᾶς καὶ μὲ σο-
λίστ τὴν παγκοσμίου φήμης διάσημη
κοντράλτο Ἑλένα Νικολαΐδου,
στοὺς πρόποδες τῆς Ἀκροπόλεως κά-
τῳ ἀπὸ τὴν σκιά τοῦ Παρθενῶνα,
ἐπιβλητικὸ περιβάλλον τοῦ ἀρχαίου
Ὡδεῖου, ἐγκαινιάζει ἑνακαλλιτεχνι-
κὸ-πνευματικὸ θεσμὸ, ποὺ ἡ μορφω-
τικὴ σημασία του εἶνε μέγιστη. Κά-
νει ἑναρξὴ τῶν μουσικῶν γιορτῶν
τοῦ «Φεστιβάλ Ἀθηνῶν», μὲ τὸ πρὶ
κάτω πρόγραμμα:

Χαίντελ — Μολνὰρ «Ἀόργιο»,
Π. Πετρίδη «Βυζαντινὴ θυσία» καὶ
κλείνει τὸ πρόγραμμα μὲ τὴν «Συμ-
φωνία ἀρ. 2» τοῦ Σιμπέλιους.

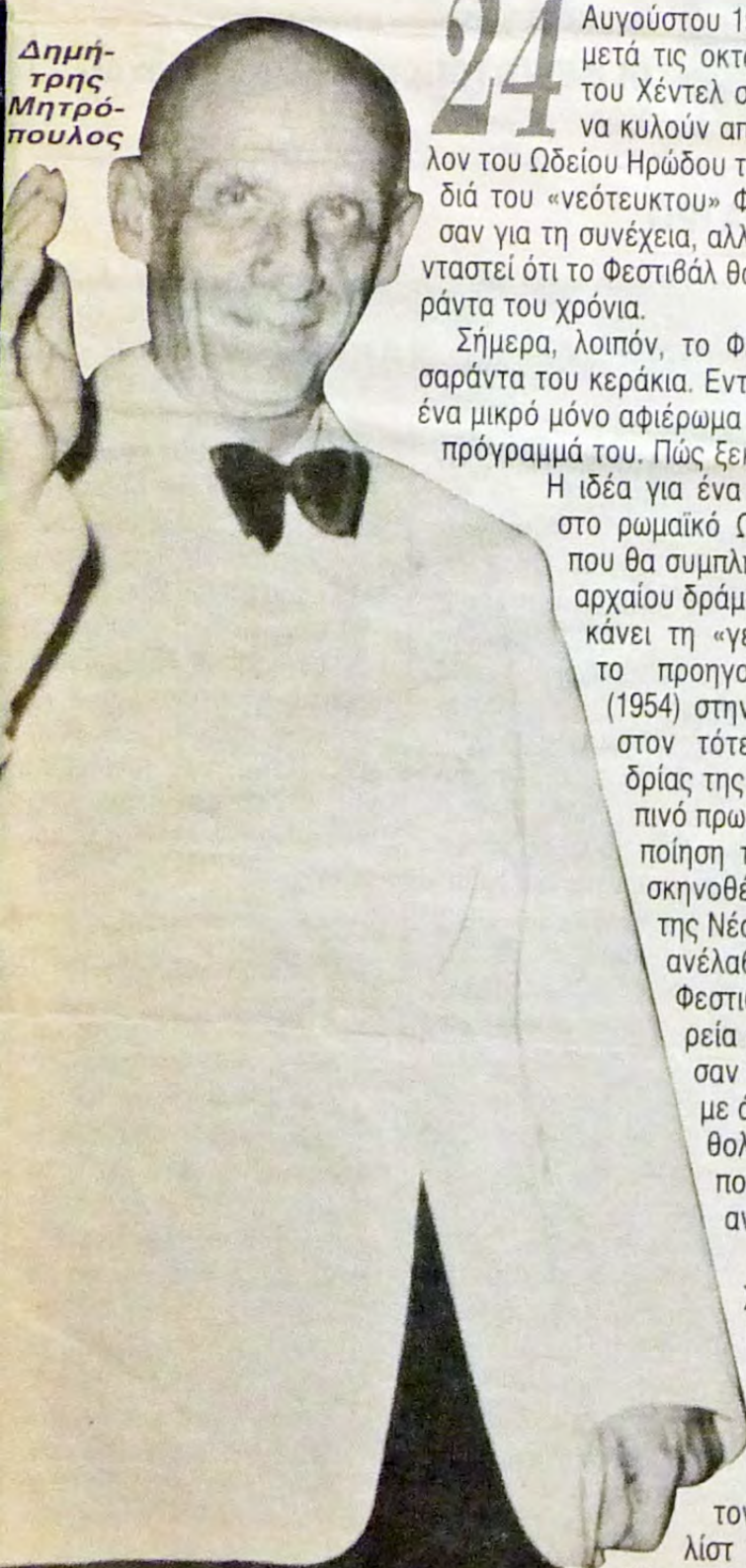
Στὸ ἴδιο πρόγραμμα, ἐνδιαμέσως,
ἡ μεγάλη μᾶς κοντράλτο Ἑλένα Νι-
κολαΐδου τραγουδᾷ: Γκλόρι «Ἄρια
ἀπὸ τὴν Ἀλκηστί», Μόζαρτ «CLE-
MENTZA DI TITO» (ἀπὸ τὸ δι-
πρακτο σοβαρὸ μελόδραμα, ποὺ ἀνέ-
θηκε στὴν Πράγα στίς 6 Σεπτεμ-
βρίου 1791, χωρὶς μεγάλη ἐπιτυ-
χία) καὶ Χάινδν «Ἄρια ἀπὸ τὸν Ὁρ-
φέα» (ὁ Χάινδν μὲ ἐντολὴν τοῦ διευ-
θυντοῦ τοῦ θεάτρου «Χάιν-Μάρ-
κετ» Γκαλίνι, συνέθεσε μιὰ ὄπερα μὲ
τὸν τίτλο «Ὁρφεύς» στὰ 1793. Λό-
γω, ὅμως, ἀσυμφωνίας, ὡς πρὸς τὸ
ζήτημα τοῦ προνομίου τῶν παραστά-
σεων, ὁ Χάινδν ἀφῆκε ἡμιτελὴ τὴν
ὄπερά του καὶ ἔφυγε γιὰ τὸ Βερο-
λίνο).

Ο Βαβαγιάννης, εγκαινιάσε
το 1^ο Φεστιβάλ Αθηνών
στο Ωδείο Ηρώδου Ελπίκου 24-8-55

1955 - 1995

Το Φεστιβάλ Αθηνών έγινε 40 χρόνων

Δημή-
τρης
Μητρό-
πουλος

24 Αυγούστου 1955. Την ώρα που σουρούπωνε, λίγο μετά τις οκτώμισι, οι πρώτες νότες του Λάργκο του Χέντελ σε ενορχήστρωση Μολινάρι, άρχισαν να κυλούν από τα όργανα των μουσικών στο κοίλον του Ωδείου Ηρώδου του Αττικού. Ήταν η εναρκτήρια βραδιά του «νεότευκτου» Φεστιβάλ Αθηνών. Όλοι ευελπιστούσαν για τη συνέχεια, αλλά ίσως κανείς δεν τολμούσε να φανταστεί ότι το Φεστιβάλ θα κατάφερνε να συμπληρώσει τα σαράντα του χρόνια.

Σήμερα, λοιπόν, το Φεστιβάλ σβήνει τα σαράντα του κεράκια. Εντελώς αθόρυβα. Με ένα μικρό μόνο αφιέρωμα στο φετινό έντυπο πρόγραμμά του. Πώς ξεκίνησε όμως;

Η ιδέα για ένα μουσικό φεστιβάλ στο ρωμαϊκό Ωδείο της Αθήνας, που θα συμπλήρωνε το φεστιβάλ αρχαίου δράματος, το οποίο είχε κάνει τη «γενική δοκιμή» του το προηγούμενο καλοκαίρι (1954) στην Επίδαυρο, ανήκε στον τότε υπουργό Προεδρίας της κυβέρνησεως Παπάγου – και κατοπινό πρωθυπουργό – Γεώργιο Ράλλη. Η υλοποίηση της ιδέας ανετέθη στον διαπρεπή σκηνοθέτη της «Μετροπόλιταν Όπερα» της Νέας Υόρκης, Ντίνο Γιαννόπουλο, που ανέλαβε την καλλιτεχνική διεύθυνση του Φεστιβάλ και του έδωσε την αρχική πορεία πλεύσης. Στη μουσική προσετέθησαν και η όπερα, το θέατρο, ο χορός, με άξονα την «ελληνική ιστορία», μυθολογία και λογοτεχνία» – άξονα που δυστυχώς στα επόμενα χρόνια ανατράπηκε.

Τα ποικίλα εμπόδια – ανεπαρκής χρόνος προετοιμασίας, επαπειλούμενες απεργίες – παραμερίστηκαν (από τους πρωτεργάτες της πρώτης χρονιάς ο Γιώργος Καβουνίδης) και στις 24 Αυγούστου η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών υπό τον Θεόδωρο Βαβαγιάννη και με σολίστ τη διάσημη Ελληνίδα κοντράλτο Έλενα Νικολαΐδη, εγκαινίασε το πρώτο Φεστιβάλ. Ήταν εκεί ολόκληρη η τότε βασιλική οικογένεια, μέλη της κυβέρνησης, του διπλωμα-

τικού σώματος, ξένοι καλλιτέχνες – μια λαμπρή πρεμιέρα.

Το Φεστιβάλ άρχισε να κυλάει. Η πορεία του, ταχύτατα ανοδική – το Ηρώδειο «σουλουπώθηκε», το Φεστιβάλ άρχισε να απλώνεται και σε άλλους χώρους – ανακόπηκε από τη δικτατορία, για να επιταχυνθεί και πάλι μετά την κατάρρευσή της. Σιγά – σιγά όμως, οι καιροί άλλαζαν. Ο Φιλοκτήτης Οικονομίδης, ο Ανδρέας Λόντος, ο Αχιλλέας Μαμάκης, ο Κίμων Βουρλούμης, από τους πιο δραστήριους που και αυ-

τός δεν ζει πια – καλλιτεχνικοί διευθυντές με αποφασιστικές αρμοδιότητες πριν από την επταετία των συνταγματάρχων – ο Ανδρίτσος Κολώνιας, ο Γιάννης Χατζής, ο Γιάννης Λιακόπουλος και, μετά τη δικτατορία, ο Νίκος Συνοδινός, ο Ξενοφών Σπύρου, ο Δήμος Βρατσάνος, ο Νικηφόρος Γέγος, σήμερα, μαζί με προϊσταμένους τους υπουργούς, προέδρους και γενικούς γραμματείς και, βέβαια, τον ιμπρεσάριο Θόδωρο Κρίτα άτυπο «ανώτατο

άρχοντα» του Φεστιβάλ, κατηύθυναν, αυτά τα 40 χρόνια, τις τύχες του θεσμού, που από τα τέλη της δεκαετίας του '80 άρχισε να παίρνει την κάτω βόλτα. Ανταγωνισμοί, το Μέγαρο Μουσικής, που με την εμφάνισή του αυτομάτως αφαίρεσε από το Φεστιβάλ την αποκλειστικότητα των μουσικών γεγονότων, κακή πολιτική, κομματικές επεμβάσεις, άγνοια, χρονικοί πλατειασμοί, παντελής έλλειψη προβολής, έχουν φέρει το Φεστιβάλ Αθηνών σήμερα σε δύσκολη ώρα.

Τα τεσσαρακοστά γενέθλια είναι, λοιπόν, κάπως μελαγχολικά. Το Ηρώδειο όμως, συνεχίζει να βρίσκεται στους πρόποδες της Ακρόπολης – μέγα πλεονέκτημα – και οι άνθρωποι που θα εμφυσήσουν ένα ριζικά ανανεωτικό πνεύμα στον θεσμό και θα του επιτρέψουν να συνεχίζει να ζει – και όχι να φυτοζωεί – και τα επόμενα χρόνια, δεν μπορεί, κάπου θα υπάρχουν.

Έρευνα:
Γιώργος Σαρηγιάννης

26
πρόσωπα που
σημάδεψαν
το Φεστιβάλ

► σελ. 4-5

Μαρία Κάλλας

TA NEA

Μουσική

TV

Ο Κ. Γιαννουλόπουλος:
Γράφει για την «άρπα
της νέας εποχής»

Οι ταινίες δίνουν
μεγάλα κέρδη
στην τηλεόραση

Α. Χόπκινς «Σιωπή των Αμνών»

ΠΑΝΟΡΑΜΑ

ΤΕΧΝΕΣ

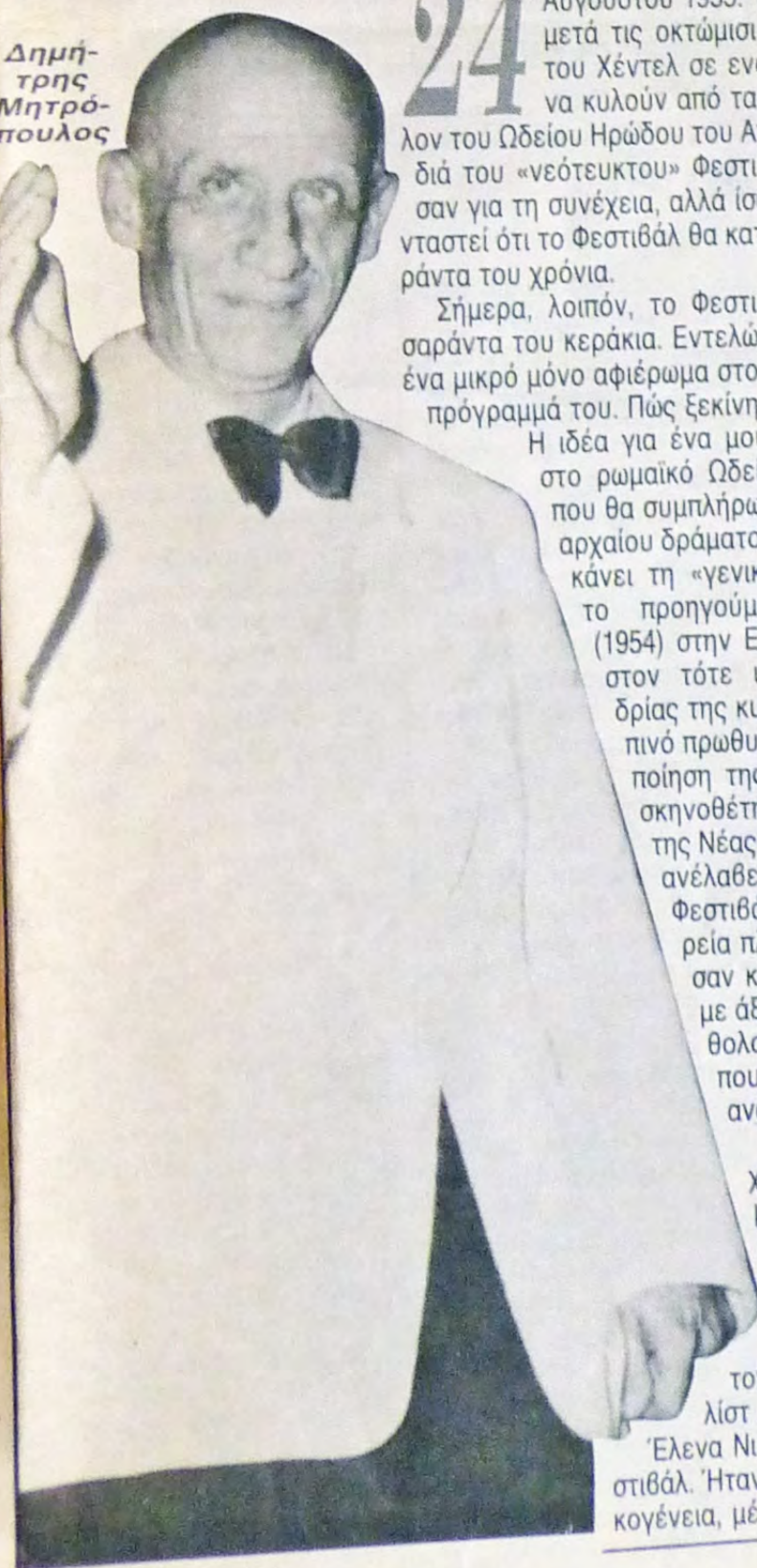
ΘΕΑΜΑΤΑ

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Ο Βασιλειάνης, εγκαινιάζει 32 1955 - 1995
το 1^ο Φεστιβάλ Αθηνών
στο Ωδείο Ηρώδου ΕΛΛΗΝΙΚΟ 24-8-55

Το Φεστιβάλ Αθηνών έγινε 40 χρόνων

Δημή-
τρης
Μητρό-
πουλος

24 Αυγούστου 1955. Την ώρα που σουρούπωνε, λίγο μετά τις οκτώμισι, οι πρώτες νότες του Λάργκο του Χέντελ σε ενορχήστρωση Μολινάρι, άρχισαν να κυλούν από τα όργανα των μουσικών στο κώλον του Ωδείου Ηρώδου του Αττικού. Ήταν η εναρκτήρια βραδιά του «νεότευκτου» Φεστιβάλ Αθηνών. Όλοι ευελπιστούσαν για τη συνέχεια, αλλά ίσως κανείς δεν τολμούσε να φανταστεί ότι το Φεστιβάλ θα κατάφερνε να συμπληρώσει τα σαράντα του χρόνια.

Σήμερα, λοιπόν, το Φεστιβάλ σθίνει τα σαράντα του κεράκια. Εντελώς αθόρυβα. Με ένα μικρό μόνο αφιέρωμα στο φετινό έντυπο πρόγραμμά του. Πώς ξεκίνησε όμως;

Η ιδέα για ένα μουσικό φεστιβάλ στο ρωμαϊκό Ωδείο της Αθήνας, που θα συμπλήρωνε το φεστιβάλ αρχαίου δράματος, το οποίο είχε κάνει τη «γενική δοκιμή» του το προηγούμενο καλοκαίρι (1954) στην Επίδαυρο, ανήκε στον τότε υπουργό Προεδρίας της κυβέρνησης Παπάγου - και κατοπινό πρωθυπουργό - Γεώργιο Ράλλη. Η υλοποίηση της ιδέας ανετέθη στον διαπρεπή σκηνοθέτη της «Μετροπόλιταν Όπερα» της Νέας Υόρκης, Ντίνο Γιαννόπουλο, που ανέλαβε την καλλιτεχνική διεύθυνση του Φεστιβάλ και του έδωσε την αρχική πορεία πλεύσης. Στη μουσική προσετέθησαν και η όπερα, το θέατρο, ο χορός, με άξονα την «ελληνικήν ιστορίαν, μυθολογίαν και λογοτεχνίαν» - άξονα που δυστυχώς στα επόμενα χρόνια ανατράπηκε.

Τα ποικίλα εμπόδια - ανεπαρκής χρόνος προετοιμασίας, επαπειλούμενες απεργίες - παραμερίστηκαν (από τους πρωτεργάτες της πρώτης χρονιάς ο Γιώργος Καβουνίδης) και στις 24 Αυγούστου η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών υπό τον Θεόδωρο Βαθαγιάννη και με σολίστ τη διάσημη Ελληνίδα κοντράλτο Έλενα Νικολαΐδη, εγκαινίασε το πρώτο Φεστιβάλ. Ήταν εκεί ολόκληρη η τότε βασιλική οικογένεια, μέλη της κυβέρνησης, του διπλωμα-

τικού σώματος, ξένοι καλλιτέχνες - μια λαμπρή πρεμιέρα.

Το Φεστιβάλ άρχισε να κυλάει. Η πορεία του, ταχύτατα ανοδική - το Ηρώδειο «σουλουπώθηκε», το Φεστιβάλ άρχισε να απλώνεται και σε άλλους χώρους - ανακόπηκε από τη δικτατορία, για να επιταχυνθεί και πάλι μετά την κατάρρευσή της. Σιγά - σιγά όμως, οι καιροί άλλαζαν. Ο Φιλοκτήτης Οικονομίδης, ο Ανδρέας Λόντος, ο Αχιλλέας Μαμάκης, ο Κίμων Βουρλούμης, από τους πιο δραστήριους που και αυτοί δεν ζει πια - καλλιτεχνικοί διευθυντές με αποφασιστικές αρμοδιότητες πριν από την επταετία των συνταγματάρχων - ο Ανδρίτσος Κολώνιας, ο Γιάννης Χατζής, ο Γιάννης Λιακόπουλος και, μετά τη δικτατορία, ο Νίκος Συνοδινός, ο Ξενοφών Σπύρου, ο Δήμος Βρατσάνος, ο Νικήφόρος Γέγος, σήμερα, μαζί με προϊσταμένους τους υπουργούς, προέδρους και γενικούς γραμματείς και, βέβαια, τον ιμπρεσάριο Θεόδωρο Κρίτα άτυπο «ανώτατο

26

πρόσωπα που
σημάδεψαν
το Φεστιβάλ

► σελ. 4-5

άρχοντα» του Φεστιβάλ, κατηύθυναν, αυτά τα 40 χρόνια, τις τύχες του θεσμού, που από τα τέλη της δεκαετίας του '80 άρχισε να παίρνει την κάτω βόλτα. Ανταγωνισμοί, το Μέγαρο Μουσικής, που με την εμφάνισή του αυτομάτως αφαίρεσε από το Φεστιβάλ την αποκλειστικότητα των μουσικών γεγονότων, κακή πολιτική, κομματικές επεμβάσεις, άγνοια, χρονικοί πλατεϊασμοί, παντελής έλλειψη προβολής, έχουν φέρει το Φεστιβάλ Αθηνών σήμερα σε δύσκολη ώρα.

Τα τεσσαρακοστά γενέθλια είναι, λοιπόν, κάπως μελαγχολικά. Το Ηρώδειο όμως, συνεχίζει να βρίσκεται στους πρόποδες της Ακρόπολης - μέγα πλεονέκτημα - και οι άνθρωποι που θα εμφυσήσουν ένα ριζικά ανανεωτικό πνεύμα στον θεσμό και θα του επιτρέψουν να συνεχίζει να ζει - και όχι να φυτοζωεί - και τα επόμενα χρόνια, δεν μπορεί, κάπου θα υπάρχουν.

Έργονα:
Γιώργος Σαρηγιάννης

Μαρία Κάλλας

Διεθνής ή απήχησις εκ του καλλιτεχνικού γεγονότος

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗΝ ΕΝΑΡΞΙΝ ΤΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ

στην αριστερά: Αι Α.Α. Μ.Μ. οι Βασιλείς προσέρχονται εις τὸ Ὁδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ γενόμενοι δεκτοὶ ἀπὸ τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Κρατικῆς Τραπέζης κ. Φ. Οἰκονομίδην. Εἰς τὸ μέσον: Ἡ σημειώσασα καταπληκτικὴν ἐπιτυχίαν Ἑλληνὶς μεσόφωνος κ. Ἑλένη Νικολαΐδου, φωτογραφεῖται μετὰ τὸν μουσικὸν κ. Θ. Βαβαγιάννην, ὁ ὁποῖος διηύθυνε τὴν συναυλίαν. Δεξιῶν: Ὁ Διάδοχος καὶ αἱ μικραὶ πριγκήπισσαι προσέρχονται εἰς τὸ Ὁδεῖον Ἡρώδου.

Απόκομμα

“ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ”

Χρονολογία

2·8·ΑΥΓ·1955

μα ΒΗΜΑΤΟΣ

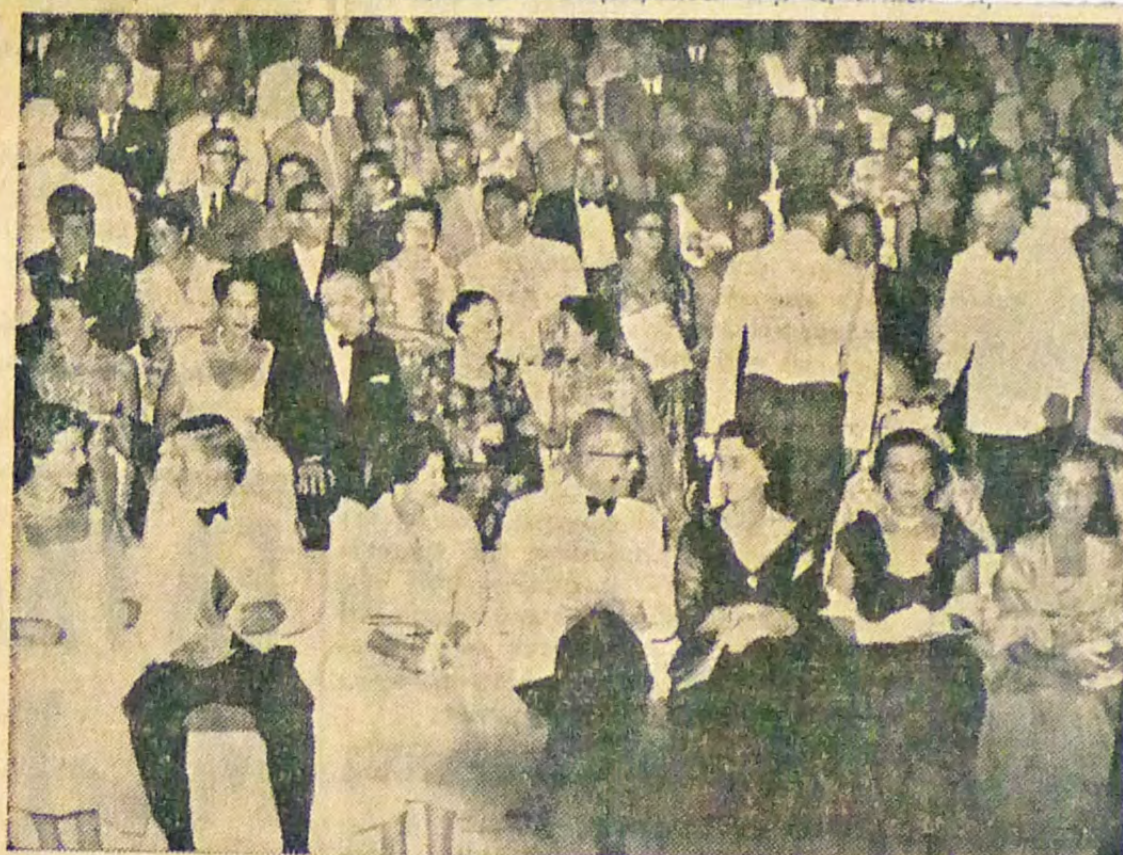
ογία 2.6.ΑΥΓ.1955

Ἡ κυρία Νικολαΐδου εἰς τὴν ἐναρξιν τοῦ Φεστιβάλ

Ἡ Ἑλληνὶς ὑψίφωνος κ. Νικολαΐδου, ἡ ὁποία ἐτραγουδῆσε κατὰ τὴν προχθεσινὴν συναυλίαν εἰς τὸ Ὁδεῖον Ἡρώδου, ἀπο-

σπάρσασα τὰ θερμὰ χειροκροτήματα τοῦ κοινού. Εἰς τὴν φωτογραφίαν ἡ κ. Νικολαΐδου μετὰ τὸν μάσταρον κ. Βαβαγιάννην, ποὺ διηύθυνε τὴν ὀρχήστραν, κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων ἐν τῷ πλατείῳ τοῦ Φεστιβάλ τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ Βασιλικὴ οἰκογένεια ἐτίμησε μετὰ τὴν παρουσίαν τῆς τὴν χθεσινὴν ἐναρξιν τοῦ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν. Οἱ Βασιλεῖς καὶ ἀριστερά τους ὁ Διάδοχος μετὰ τὴν Πριγκήπισσα Ἀλεξάνδρα τῆς Ἀγγλίας, κόρη τῆς Δουκίσσης τοῦ Κέντ Μαρίας. Δεξιὰ τῶν Βασιλέων ἡ Πριγκήπισσα Ὀλγα τῆς Γιουγκοσλαβίας, ἡ Δούκισσα Μαρίνα καὶ ἡ Πριγκήπισσα τῆς Ἑλλάδος Σοφία.

33a

33b

Μία γενική άποψις από την πρώτη συναντίαν της Κρατικής Όρχήστρας, με την όποιαν έγινεν εις τό Ώδειον Ήρώδου του Άττικού ή πανηγυρική Έναρξις του Φεστιβάλ Αθηνών.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΝΕΑ

Ή δριαμβευτική Έναρξις του Φεστιβάλ των Αθηνών

ΤΟΥ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ

Ποτέ δέν καταχωρήθηκε στα μουσικά και πνευματοκαλλιτεχνικά χρονικά των Αθηνών μιá τέτοια επιτυχία. Έπιτυχία στην σύλληψη της ώραιας ιδέας από τον ύπουργό κ.Γ. Ράλλη, επιτυχία στην οργάνωση, επιτυχία στην εκτέλεση και, πρό παντός, επιτυχία — από άπόψεως ρυθμού και βαθμού πολιτισμού — στην προσέλευση και αποχώρηση του κοινού, ιδίως του έλληνικού, που μοιάζει με άψιχορο παιδί. Γιατί τό ξένο άκροατήριο της προχθεσινής ένάρξεως και των μελλοντικών εκδηλώσεων του Φεστιβάλ, ειθισμένο από δεκάδων έτών εις όμοιας φούσιως μουσικοπνευματικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, σ' όλόκλη-

ρη την Ευρώπη, την Αμερική και τις Κάτω Χώρες, έχει περισσότερο ανεπτυγμένο τό μέτρο και τό αίσθημα του πολιτισμού, που, όμως, σ' αυτό βοηθεί πάρα πολύ και τό κλίμα.

Προχθές, λοιπόν, δώσαμε εξέτασεις πολιτισμού και πήραμε άριστα. Για πρώτη φορά δέν άκούστηκε ψιθυρος δυσφορίας ή στενοχώριας και για πρώτη φορά άστυνομικοί και πολίτες συνέννοούντο με τό βλέμμα!

Στό άναλόγιο του μαέστρου ό κ. Θ. Βαβαγιάννης άρχίζει τό πρόγραμμα του με τό «Λάργκο» του Χαίντελ, που έχει μεταγράψει για μεγάλη όρχήστρα ό Μολνάρ.

Και πρέπει νά σημειωθή, πώς ή

μελωδία αυτή είνε μιá άρια από τό παλιό και ξεχασμένο πιá μελόδραμα «Ο Ξέρξης», που έγραψε ό Χαίντελ στα 1783 και πρωτοεκτελέστηκε στις 15 Απριλίου του ίδιου χρόνου στο Λονδίνο.

Ή μελωδία αυτή έχει κατά καιρούς επεξεργασθή από διάφορους μουσικούς και έμεινε γνωστή ως «LARGO». Ο κ. Βαβαγιάννης και ή από πάσης άπόψεως άγνωρίστη όρχήστρα μας — άπαστρόπτοντα όργανα, θερινά σιμόκιν και σιδερένια πειθαρχία — απέδωσαν ήχητικά, αισθητικά και έρμηνευτικά άψογα την ώραία μελωδία.

Άκόμη καλλίτερη τύχη είχε τό Βυζαντινό χαρακτηρος τρίπτυχο του Π. Πετρίδη, «Βυζαντινή Θυσία». Τό βαθειά συναισθηματικό και ηγαίο σ' έμπνευση θαυμάσιο αυτό μουσούργημα, βρήκε στα χέρια άρχιμουσικού και εκτελεστών στοργή. Και τό δυνατό στην έσωτερικότητά του και την τεχνοτροπία στην φούγκα ώραίο έργο, ανεπλάσθη και ά-

Προγρ
131

κούστηκε με ξεχωριστή καλλιτεχνική συγκίνηση.

Ή εμφάνιση του «θηλυκού Μοσχονά», καθώς από χρόνια λέμε την κ. Νικολαΐδου, στο παλκοσένικο, άλλαξε την μέχρι της ώρας εκείνης κάπως ήρεμη άτμόσφαιρα του άρχαίου ώδείου. Αλαλαγμός Κυρίου, ξεφωνητά, χειροκροτήματα, ζητωκραυγές, πανόουρλισμός. Αύτά όλα έκλόμισαν κάπως την διάσημη τραγουδίστρια. Παρά ταύτα, όμως, ή πρώτη κοντράλτο του κόσμου, αυτοκρατορική και παλλομένη από δραματικότητα, με φωνήν συγκινούσαν από χρώμα, από μελωδικότητα, από ρυθμική άριότητα και έκφραστικότητα, μās χάρισε τρεις έρμηνείες από τις άριες «Αλκηστι» του Γκλόκ, «Κλεμέντια Ντί Τίτο» του Μότσαρτ (μιá άτέλειωτη όπερα που δέν παίχθηκε ποτέ) και «Όρφεύς» του Χαίντεν (που μόλις δυό εκτελέσεις έγιναν).

Ή κ. Νικολαΐδου έχει κριθή πολύ πριν φύγη για νά κερδίση την παγκόσμια άναγνώριση και νά γεμί-

ση δόξα. Έχει τιμηθή από φανστικούς ύμνους από τις πιο μεγάλες υπογραφές των ειδικών της Βιέννης, του Σάλτσμπουργκ, της Νέας Υόρκης, του Σάν Φραντζίσκο, της Δρήςδης, του Μονάχου, του Αμβούργου, του Ζάγκρεμπ.

Τό άλλοφρον θετικό άκροατήριο, με επί κεφαλής τους Βασιλείς, όλόκληρο τό ύπουργικό συμβούλιο, τό Διπλωματικό Σώμα και τους οδηγούς των πνευματικών και καλλιτεχνικών Ίδρυμάτων, απέθεσαν την μεγάλη άρτίστα.

Οί Βασιλείς την φωνάζουν κοντά τους. Φιλεί τό χέρι της Βασιλίσσης. Στό σημείον αυτό ό άρχαίος χώρος άναταράσσεται. Ή Νικολαΐδου άποθεώνεται. Όλοι μας φαινόμαστε κλαμένοι. Ή Νικολαΐδου μās πότισε καλλιτεχνική συγκίνηση και μās γέμισε έθνική ύπερηφάνεια.

Τό πρόγραμμα έκλεισε ό κ. Βαβαγιάννης με την «Συμφωνία αρ.2» σέ ρε μείζ. του Σιμπέλιους, που γράφηκε στα 1902 και πρωτοεκτελέστηκε (Συνέχεια εις την 2αν σελίδα)

ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΝΕΑ

(Συνέχεια έκ της 1ης σελίδος)
με τον ίδιον χρόνο στο Ήλσιγκφορδ.

Όρχήστρα και άρχιμουσικός, μετά τό τέλος της συναυλίας, έγιναν άντκείμενο θερωών και ένθουσιωδών εκδηλώσεων έκ μέρους του κοινού και ό κ. Βαβαγιάννης ύπερρεώθη νά ύποκληθή δέκα φορές.

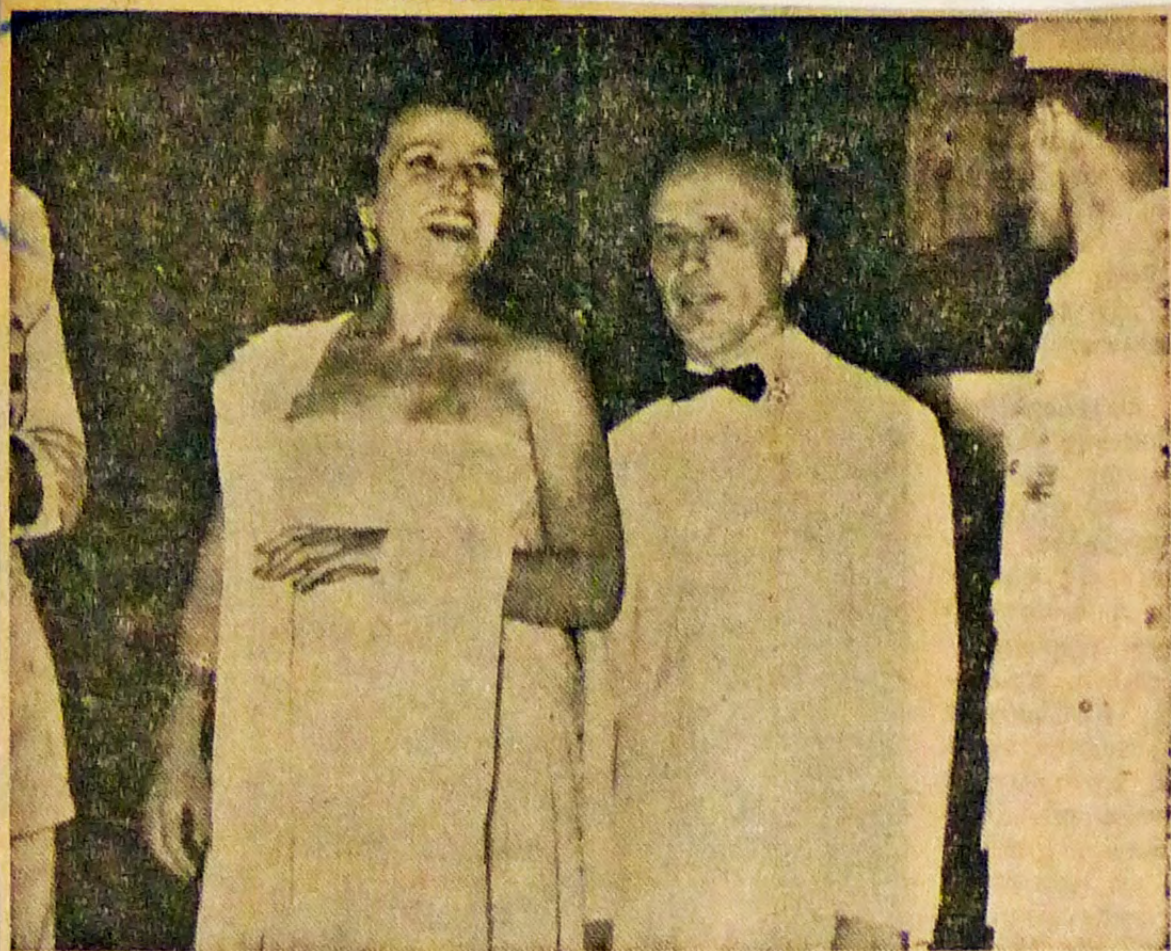
Σήμερα τό βράδυ στις 8.30 μ.μ. ακριβώς, ή πρώτη του «Όρφέως» του Γκλόκ, με την Ρίτσε Στίβενς, την Άννα Τασοπούλου και την Βίλμα Γεωργίου.

Την όρχήστρα διευθύνει ό κορυφαίος άρχιμουσικός μας κ. Φιλοκτ. Οικονομίδης.

α ΝΕΩΝ 24-8-55

2.5.ΑΥΓ.1955.

34

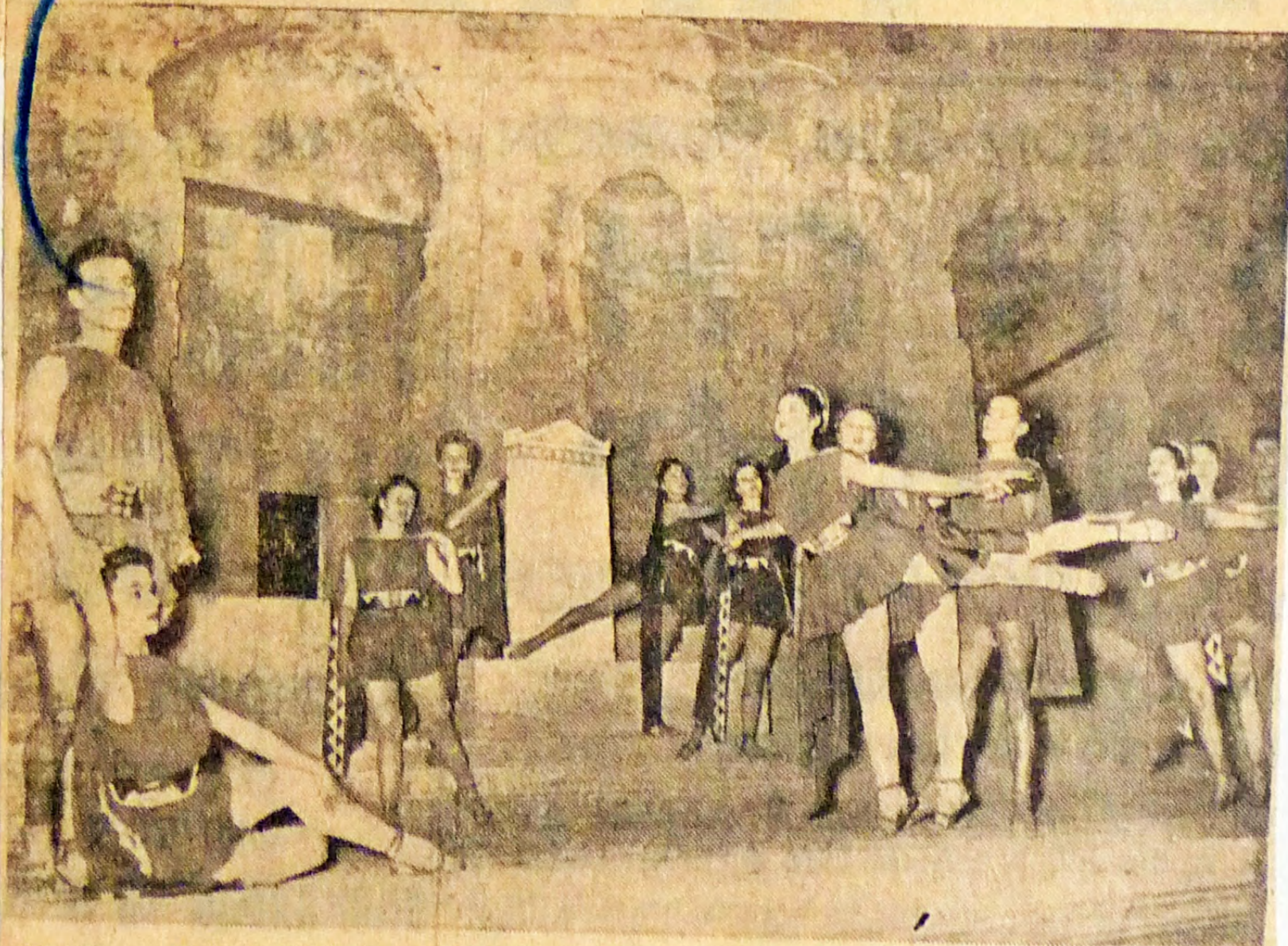
Ἡ διάσημη Ἑλληνίδα κοντράλτα Ἑλενα Νικολαΐδη, σολίστ κατὰ τὴν χθεσινὴ ἐναρκτήριον συμφωνικὴ συναυλία τοῦ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν, ἀποθεώθηκε κυριολεκτικὰ ἀπὸ τὸ κοινόν. Ἀνωτέρω ἡ κ. Νικολαΐδη μετὸν διευθύναντα τὴν ὀρχήστραν ἀρχιμουσικόν κ. Θ. Βαβαγιάννην.

ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΗΡΥΚΟΣ

34a

.....2.7.ΑΥΓ.1955....

ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΙΚΗΝ ΔΟΚΙΜΗΝ ΤΟΥ „ΟΡΦΕΩΣ” ΤΟΥ ΓΚΛΟΥΚ

Εἰς τὴν συνέχειαν τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν, δίδεται σήμερον ἡ πρώτη τοῦ «Ὀρφέως» τοῦ Γκλόουκ. Χθὲς τὴν νύκτα ἐδόθη εἰς τὸ Ὁδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ ἡ γενικὴ δοκιμὴ τοῦ ἔργου, εἰς ρυθμὸν κανονικῆς παραστάσεως. Ταύτην παρεκολούθησαν καλλιτέχναι, δημοσιογράφοι, ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων κλπ. δι' εἰδικῶν προσκλήσεων. Ἀνωτέρω μία φωτογραφία ἀπὸ τὴν δοκιμὴν, ἥτις ἐστέφθη ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας.

ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ 1955 ΚΑΙ Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΣ - ΕΛΕΝΑ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ 24-8-55

ΤΟΥ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ

ΔΕΝ χωρεί κοιμιά απόλυτως αμ-
ριβολία πως οι συνολικές καλλιτε-
χνικές και μουσικές εκδηλώσεις α-
ποτελούν παντού και πάντοτε το
πιο ασφαλές και περισσότερο α-
λάθητο μέτρο της εκτίμησης της
μουσικότητας και των καλλιτεχνικών
εξων ενός έθνους. Γιατί, στις καλ-
λιτεχνικές αυτές εκδηλώσεις, είτε
υπό μορφήν ατομικών δεξιοτεχνι-
κών επιδείξεων, είτε υπό μορ-
φήν ορχηστρικών, χορωδιακών ή με-
λοδραματικών εκτελέσεων, βρίσκου-
με το κριτήριο της βαθύτερης ψυχο-
λογίας των μαζών.

Για να ολοκληρωθεί ο πολιτισμός
σ' ένα τόπο, δεν αρκούν τα τεχνικά
έργα, ή αντιμετώπισης της ανεργί-
ας, ή τόνωσης του εμπορίου, ή ύ-
δρευσης των βιομηχανιών, ή χρημα-
τοδότησης της αλιείας, ή τιμή α-
σφαλείας του ελαίου, του σιτου,
της σταφίδας ή η καλή εξωτερική
πολιτική. Είναι απαραίτητη και έ-
πιδεβλημένη η παροχή ψυχαγωγίας,
και καλλιέργει ψυχικά και πνευμα-
τικά τον λαόν και ανυψώνει το πολι-
τιστικό επίπεδο αυτού.

Ένας άνθρωπος με βέλγη, με
όρμη δημιουργίας, με πρωτοβουλία,
με ενθουσιασμό και αποφασιστικό-
τητα, αντελήφθη την έλλειψη. Την
μελέτησε.

Με τον Οικονομίδη και τον Γιαν-
νοπούλο χάραξε το όραμα. Αυτό που
ήθελε, το έκανε ιδέα και πιστι. Και
την Τετάρτη το βράδυ, ο 'Αθηναίος
υπουργός της Προεδρίας της Κυβερ-
νήσεως κ. Γεώργιος Ράλλης — για-
τί περί αυτού πρόκειται — μετέ-
βαλε τόν δραματισμόν αυτόν σε ώ-
ραία πραγματικότητα.

Συγκεντρωμένοι γύρω από τον
ιερό χώρο της ορχήστρας του αρ-
χαίου 'Ωδείου, στους προποδές της
'Ακροπόλεως και κάτω από τη σκία
του Παρθενώνος, ζήσαμε και χαρή-
καμε — μαζί με τόν δημιουργό
του — την μετουσίωσι του ώραιου
ονείρου.

*

ΜΠΡΟΣΤΑ στους Βασιλείς, σ'
όλοκληρο τόν υπουργικό συμβούλιο
και τόν Διπλωματικό Σώμα, και χι-
λιάδες ακροατών, ο διαλεχτός 'Αθη-
ναίος αρχιμουσικός κ. Θ. Βαβαγιάν-
νης, επί κεφαλής της ενδοχώρας
Κρατικής μας ορχήστρας, έκοιμε την
ένταξι των μουσικοπνευματικών και
καλλιτεχνικών εκδηλώσεων τού «Φέ-
στιβαλ 'Αθηνών». Έναρξι τού προ-
γράμματος έκοιμε ο διεθνούς φήμης
αρχιμουσικός, με μιά άρια απο την
προκλαστικής εποχής όπερα ο «Έρ-
δης» τού Χαίντελ, που μετεγροφε ο
Μολυνάρι για όρχήστρα με τόν τί-
τλο «Λάργκο».

Η περίφημη ένορχηστρωμένη αυ-
τή μελωδία κύλισε άβίαστα και στο
πρεπούμενο ρομαντικό ύφος. «Η
«Βυζαντινή Θυσία» τού Π. Πετρίδη
ένα από τά ωραιότερα έργα της έλ-
ληνικής παραγωγής, γραμμένο με
αυστηρό αντιστικτικό τρόπο, εκφρά-
ζει λαμπρές μουσικές ιδέες. Τό συμ-
φωνικό αυτό τρίπτυχο απέδόθη από
τούς μουσικούς μας και τόν άρχι-

*

μουσικό με πολλή τέχνη και αϊθήρια
μουσική αϊθήρη. Πολλοί κριτικοί
χαρακτήρισαν «ποιμενική» την «Δεύ-
τερη Συμφωνία» τού Σιμπέλιους,
που έκλεισε τόν πρόγραμμα της έ-
ναρκτήριας τού Φεστιβαλ, ο κ. Βα-
βαγιάννης. Γιατί στου ποσειδίου
φινλανδού συνθέτη την ψυχή κυρι-

νεται στους Βασιλείς, ύποκλίνεται
στο έκτος έαυτού αλαλάζον μουσικόν
κοινόν, ύποκλίνεται στον οδηγό της
μαέστρο, ύποκλίνεται, τέλος, στους
συντρόφους της, τούς μουσικούς.
Και μετά τόν τέλος τού προγράμμα-
τός της, κλαίει.

Παραπαίονσα και τρικλίζονσα ά-

Αί τρεις πρωταγωνίστριαι εις τόν «Όρφέα» τού Γκλόουκ, διάσημοι
καλλιτέχνιδες τού άσματος: 'Εξ άριστερών: 'Η Βίλμα Γεωργίου, ήτις
βά ύποδυθη τόν 'Ερωτα, ή Ρίζε Στήβενς ('Όρφεύς) και ή 'Αννα
Ταϊσσοπούλου (Ευρυδίκη).

αρχεί έντονα ή αϊθήρη και ή αγά-
πη της δημοτικής μουσικής και έν-
τονος και ανάγλυφες προβάλλονται
οι ένθικιστικές τάσεις τού συνθέτη,
μέσ' απ' την άλληλοχία των δραματι-
κών στοιχείων. 'Η Συμφωνία αυτή
γράφτηκε στο Ραπάλο της 'Ιταλίας
και πρωτοεκτελέστηκε στο 'Ελσινγκ
φορς στις 8 Μαρτίου 1902.

Ο κ. Βαβαγιάννης μάς έδωσε με
έντονη δραματικότητα τά άντάντε
τού δευτέρου μέρους, με παραστα-
τικότητα την ήρωικήν άπμόσφαιρα
τού Σκέρτσου και τόν παροξυσμό της
πολεμικής έξάρσεως τού Φινάλε, που
οι Φινλανδοί θεωρούν πώς ή μεγα-
λόπρεπη αυτή σελίδα συμβολίζει τόν
θρίαμβο των ένθικών τους πόθων.

Μετά την πρώτη γυναίκα πιανί-
στα τού κόσμου, την Φαληρώτισσα
Τζίνα Μπαχάουερ, άλλη ημιά «πρώ-
τη» διεκδικούμε στο πλαίσιο της
παγκοσμίου προβολής. Την μεγάλη
'Αθηναία τραγουδίστρια 'Ελενα Νι-
κολαΐδου, που με την θεία φωνή της
και την έλληνικώτατη εμφάνισι της
σκόρπισε την άπροσμέτρητη συγκί-
νησι στις τρεις χιλιάδες ακροατές
τού άρχαιου 'Ωδείου και σε έκτα-
τομήμυρία 'Ελλήνων που την άκου-
γαν — δακρυσμένοι κι' αυτοί —
από τόν ραδιόφωνο.

Πόσο μεγάλη άρτίσται! 'Υποκλί-

πό την συγκίνησι, ύποκλίνεται προ
των ποδών της Βασιλίσσης έδαφιαία
και της φιλεί τόν χέρι. Πρωτοφανής
σεισμός χειροκροτημάτων έδόνησε
την άτμόσφαιρα τού ήρεμου μέχρι
της στιγμής περιβάλλοντος.

Η βασίλισσα τού τραγουδιού, φι-
λεί τόν χέρι της Βασιλίσσης των
'Ελλήνων.

*

Η άρια από την «'Αλχηστι»
τού Γκλόουκ, ή άρια από την ήμι-
τελή όπερα «Όρφεύς» τού Χαΐνδν,
που λόγω δυσκολιών και ασυμφωνι-
ών με τόν διευθυντή τού «Χάυ Μάρ-
κετ» Γκαλίνι, δεν είδε τά φώτα της
ρόμπας, και ή άρια από την όπερα
«Κλαμείζα ντι Τίτο» τού Μόζαρτ,
που παίχτηκε λίγες φορές στα 1791
χωρίς έπιτυχία, βγήκαν από τόν ά-
δαιμαντωρυχείο τού λαρυγγος της Νι-
κολαΐδου με άνεσι, με ευχερεία, με
μουσικότητα, με έκφρασι, με τέχνη
και ύπέροχη έρμηνευτική δύναμι.

Στό τέλος της συναυλίας ή με-
γάλη άρτίσται και ο έξοχος άρχι-
μουσικός έγνώρισαν την άποθέωσι.
'Η Νικολαΐδου χθές βράδυ, δεν μάς
πότισε μόνο μιά τέλεια καλλιτεχνι-
κή συγκίνησι, μά γέμισε τις ψυχές
μας πατριωτικό μεγαλείο και τις
καρδιές μας ένθική υπερηφάνεια.

26 AYT. 1955

La plus grande manifestation
artistique de la Grèce moderne

LUNDI SOIR, EN PRÉSENCE DE LEURS MAJESTÉS LA MANIFESTATION INAUGURALE DU FESTIVAL D'ATHÈNES EN A CONSACRÉ LE CARACTÈRE INTERNATIONAL

L'inauguration solennelle du Festival d'Athènes qui a eu lieu lundi soir, avec le premier concert donné, dans le cadre du cycle prévu, par l'Orchestre d'Etat d'Athènes a obtenu un succès triomphal. Il était dirigé par M. Th. Vavayannis, et la soliste en était la célèbre cantatrice grec-

archicomble, et une élégante assistance avait occupé les gradins bien avant le début du concert. Outre les membres de la Cour et du corps diplomatique, on a noté la présence des célèbres solistes étrangers qui vont participer aux autres manifestations du Festival, ainsi qu'une foule immense au

Les Souverains ainsi que plusieurs membres de la famille royale à la première représentation du Festival d'Athènes

que Hélène Nicolaïdou, mezzo-soprano du Metropolitan Opera de New York.

La Famille Royale a honoré de sa présence cette première manifestation du Festival d'Athènes. L.L. M.M. le Roi et la Reine ont été vivement acclamés à leur entrée au théâtre. Les Souverains étaient accompagnés par le Diable, et les princesses Sophie et Irène, ainsi que par la princesse Olga de Yougoslavie, la Duchesse de Kent et sa fille, la princesse Alexandra d'Angleterre, la princesse Tatiana, et les princes Wolf de Hanovre et Charles Rainer de Hesse, frères de S.M. la Reine.

Le gouvernement était représenté par son vice-président, M. P. Canéllopoulos, ainsi que par les ministres, MM. C. Caranmalis, L. Eftaxias, G. Rhallis, Ach. Gérocostopoulos, L. Maccas, et les secrétaires d'Etat, MM. Yavassoglou, Lychnos et Taliadouros. D'autre part le président de la Chambre, M. Rodopoulos, était lui aussi présent.

L'Odéon Hérode d'Atticos était

sein de laquelle se détachaient de très nombreux étrangers.

Le public a accueilli avec des applaudissements enthousiastes et prolongés Mme Hélène Nicolaïdou. La grande artiste, manifestement émue par l'accueil frénétique dont elle avait été l'objet, commença à chanter l'air d'«Alceste» de Gluck. A l'issue de ce premier air inscrit à son programme, les acclamations redoublèrent et confinèrent à l'opothéose.

A la fin des trois airs qu'elle chanta, Mme Nicolaïdou fut invitée par Leurs Majestés qui lui adressèrent de vibrantes félicitations. Sa belle voix ample, au timbre si chaud, a séduit toute l'assistance de ce premier concert.

Mme Nicolaïdou fut saisie d'une indicible émotion alors que le public lui faisait un triomphe, et elle devait déclarer plus tard à un journaliste athénien que l'intensité pathétique de ce moment constitue le succès le plus inoubliable de sa carrière.

(Lire la suite à la 2ème page)

(Suite de la 1ère page)

D'une manière générale d'ailleurs le succès de la manifestation inaugurale du Festival d'Athènes a été absolu, aussi bien du point de vue purement artistique que de celui de l'organisation. Tout s'est déroulé dans l'ordre le plus parfait et l'on n'eut à enregistrer aucune entorse aux résultats escomptés. On peut d'ores et déjà proclamer, sans nulle crainte de se tromper, que le succès du Festival d'Athènes est un fait acquis, et l'on peut dès lors tenir aussi pour certaine sa consécration en tant que grande manifestation annuelle d'envergure internationale.

Leurs Majestés ont invité M. G. Rhallis, ministre à la présidence du conseil, pour lui faire part de leur complète satisfaction pour cette première soirée du cycle du Festival d'Athènes.

Nos lecteurs trouveront ci-après la critique qu'a consacrée au concert de lundi le célèbre compositeur grec de réputation internationale, M. Manoli Calamiris, membre de l'Académie d'Athènes.

L'accueil triomphal que le public athénien a réservé avant-hier soir, à l'Odéon d'Hérode Atticos, à la superbe cantatrice qu'est Hélène Nicolaïdou a sans doute constitué la justification la plus éclatante de l'initiative véritablement séduisante du gouvernement et tout particulièrement de M. Rhallis, concernant l'organisation de festivals musicaux et dramatiques à l'ombre sacrée de l'Acropole.

De telles suggestions pourront peut-être être suivies par d'autres mais cela n'empêche point, quoi que l'on ait à observer, d'approuver et d'exalter de toute son âme cette belle idée, et aussi de souhaiter qu'elle porte ses fruits et qu'elle trouve le chemin qui mènera les festivals athéniens à leur incarnation suprême, tels que les a rêvés leur noble créateur et animateur.

L'héroïne du concert a été, à coup sûr, Hélène Nicolaïdou. Elle a une fois de plus confirmé son immense réputation et nous a donné, en une échelle ascendante d'interprétation dynamique et plastique, trois airs classiques de l'«Alceste» de Gluck, du «Tito» de Mozart et de l'«Orphée» de Haydn. Dans ces trois morceaux strictement musicaux, sans aucu-

ne concession aux goûts du public, elle nous a donné la mesure d'une surprenante maturité et d'une totale maîtrise des moyens techniques par quoi son âme s'exprime et s'exteriorise.

M. Vavayannis et l'orchestre l'ont accompagnée avec une émotion authentique et beaucoup de compréhension, et il me faut tout particulièrement mettre l'accent sur le solo de clarinette de M. Lazarou.

Les reste du programme comprenait, outre le Largo si connu de Haendel — avec solo de violon de M. Voloninis — la symphonie No 2 du compositeur national de la Finlande, Jean Sibelius.

La Finlande, il y a environ deux mois, a commémoré et honoré de manière grandiose Sibelius. Elle lui a consacré un festival spécial, qui a duré environ deux semaines et a eu lieu à Helsinki, et au cours duquel ont été exécutées ses principales œuvres. Le public étranger avait été invité à cette occasion à assister à la production artistique d'un des ses fils les plus glorieux de cette belle contrée.

Tel un écho de ce fervent festival a retenti l'autre soir la belle interprétation que nous ont donnée de sa seconde symphonie M. Vavayannis, et l'orchestre.

M. Vavayannis, a rendu la symphonie de Sibelius avec une compréhension sincère et authentique, et une maîtrise absolue, et je crois que l'exécution en a encore été meilleure que celle que nous avions entendue, il y a deux ou trois ans, toujours sous la direction de M. Vavayannis.

Mais, pour nous autres Grecs, je crois bien que le «Sacrifice Byzantin», de notre compositeur Pierre Pétridis, a été de beaucoup plus intéressant.

Le «Sacrifice Byzantin», un triptyque basé sur des motifs liturgiques byzantins, est l'une d'entre les meilleures œuvres du compositeur. Elle est écrite avec une totale possession de l'art contrapuntique, tel qu'essaye de le développer Pierre Pétridis et elle trouve son point culminant dans une fugue burinée à l'extrême, pleine de couleur et de vie.

Je ne puis assurément ne pas montrer de la surprise en raison du fait que l'on n'a point exécuté une des grandes compositions symphoniques de Pétridis, qui pourraient parfaitement occuper toute la seconde partie du programme.

ΜΕ ΠΡΩΤΟΦΑΝΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑΝ ΕΙΣ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ ΗΡΩΔΟΥ ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ

ΗΡΧΙΣΕ ΧΘΕΣ ΤΗΝ ΕΣΠΕΡΑΝ ΤΟ «ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ»

Παρέστησαν οί Βασιλείς, πλήθος επίσημων καὶ 2.800 θεαταί

**ΠΡΩΤΟΦΑΝΗ ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΝ ΚΑΙ ΡΙΓΗ ΣΥΓΚΙΝΗΣΕΩΣ ΠΡΟ-
ΕΚΑΛΕΣΕΝ Η ΜΕΓΑΛΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΣ ΕΛΕΝΗ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ**

ΟΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΣΥΝΕΧΑΡΗΣΑΝ ΤΟΝ κ. ΡΑΛΛΗΝ

Με πρωτοφανή επιτυχίαν διὰ τὰ ἑλληνικά καλλιτεχνικά χρονικά ἐγένετο χθὲς τὴν 8.30 ἐσπερινὴν εἰς τὸν ἀρχαῖον Θεάτρον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, ἡ ἐναρξίς τῶν καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ Φεστιβάλ τῶν Ἀθηνῶν με συναυλίαν ἔργων Ἑλλήνων καὶ ξένων συνθετῶν κλασσικῆς μουσικῆς, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀρχιμουσικοῦ κ. Θ. Βαβαγιάννη καὶ με σολίστ τὴν κ. Ἑλένη Νικολαΐδου. Τὴν συναυλίαν ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας τῶν αἱ Α.Α.Μ.Μ. οἱ Βασιλεῖς, ὁ Διόδοχος Κωνσταντῖνος καὶ αἱ Πριγκήπισσαι Σοφία καὶ Εἰρήνη, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ Δούκισσα τοῦ

Κέντ, αἱ πριγκήπισσαι Ὀλγα καὶ Ἐλισάβετ τῆς Γιουγκοσλαβίας, Τατιάνα τοῦ Γεωργίου καὶ Ἀλεξάνδρα τῆς Ἀγγλίας καὶ οἱ πριγκήπισες Βόλφ τοῦ Ἀννοβέρου καὶ Κάρολος καὶ Ράινερ τῆς Ἑσθίας. Ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως παρέστησαν, ὁ ἀντιπρόεδρος καὶ ὑπουργὸς Ἑθνικῆς Ἀμύνης κ. Κανελλόπουλος, οἱ ὑπουργοὶ κ.κ. Κοραμανλῆς, Ράλλης, Μοκκάς, Γεροκωστόπουλος, Εὐταξίας, Θεοφανόπουλος, Γιαδάσογλου καὶ Λύχνος, ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Ροδόπουλος, ὁ διευθυντὴς τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου τοῦ Πρωθυπουργοῦ στρατηγὸς Ἀλέστας. Παρέστησαν ἐπί-

σης πολλὰ μέλη τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος, ἀνώτατοι κρατικοὶ λειτουργοί, αἱ εὐρισκόμενοι ἐν Ἀθήναις διάσημοι λυρικά πρωταγωνίστρια Ρ. Στίβενς, Ἑλ. Στέμπερ, Α. Τασσοπούλου, Μ. Κερεστεντζή, Μπλ. Τήμποτ, Β. Γεωργίου, ὁ κ. Πέρλεα, ὁ κ. Τιούντωρ, ὁ κ. Λούντ, ὁ κ. Καλομοίρης, ὁ κ. Γιαννάπουλος, ὁ κ. Οἰκονομίδης, ὁ κ. Παρίδης, ἄλλοι ἐπίσημοι καὶ περὶ τοὺς 2.800 ἀκροαταὶ Ἕλληνες καὶ ξένοι.

Τὴν ἐναρξιν τῶν μεγίστης σημασίας μορφωτικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν αὐτῶν ἐκδηλώσεων, τὰς ὁποίας με ἐνθουσιασμόν ἐνεπνεύσθη καὶ με ἀγάπη καὶ ἀποφασισ-

τικότητα ἐδημιούργησεν ὁ ὑπουργὸς τῆς Προεδρίας κ. Γ. Ράλλης, ἐπραγματοποίησεν ὁ διευθυντὴς τῆς ἑλλην ἀρχιμουσικῆς κ. Θεόδ. Βαβαγιάννης ἐπὶ κεφαλῇ τῆς κρατικῆς ὀρχήστρας καὶ με σολίστ τὴν παγκοσμίου φήμης διάσημον Ἑλληνίδα κοντράλτο κ. Ἑλένη Νικολαΐδου, πρωταγωνίστριαν τῆς «Μετροπόλιταν» τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ τῶν κρατικῶν λυρικῶν θεάτρων Μονάχου, Δρέσδης, Σάν Φρανγκσκο, Ζάγκρεμπ, Ἀμβούργου καὶ Σάλτσμπουργκ.

Μετὰ τὴν ἀφίξιν τῶν Βασιλέων καὶ τὴν ἀνάκρουσιν τοῦ Ἑθνικοῦ Ὕμνου ὑπὸ τῆς ὀρχήστρας, ἤρχισεν ἡ ἐκτέλεσις τοῦ προγράμματος τὸ ὁποῖον περιελάμβανε τὰς συνθέσεις «Λάργκο» τῶν Χαϊντελ—Μολυνάρι, «Βυζαντινὴ θυσία» τοῦ Π. Πετρίδη καὶ «Συμφωνία ἀρ. 2» τοῦ Σιμπέλιους διὰ τὴν ὀρχήστρα καὶ ἀριεὶς ἀπὸ τὴν «Ἀλκηστι» τοῦ Γκλόκ, τὴν παλαιὰ ὅπερα «Κλεμέντζα ντὶ Τίτο» τοῦ Μότσαρτ καὶ ἀπὸ τὸν «Ὀρφέα» τοῦ Χάινδν, διὰ τὴν κ. Ἑλένη Νικολαΐδου.

Η ΕΜΦΑΝΙΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

Ἡ ἐμφάνισις τῆς κ. Ἑλένης Νικολαΐδου ἠλεκτρίσεν τὸ ἐκλεκτὸν κοινόν, τὸ ὁποῖον ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἔχει ροκρότει τὴν καλλιτεχνίδα, ἡ ὁποία σχεδὸν δοκρύνουσα ἀπὸ τὴν συγκίνησιν ἤρχισε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματός της, μετὰ τὸ τέλος τοῦ ὁποίου ἐπεκράτησεν ἐπὶ 10 περίπου λεπτά πραγματικὴ ἀλλοφροσύνη ἐν θουσιαστικῶν ἐκδηλώσεων. Ἡ κ. Νικολαΐδου ἐπανειλημμένως ἀνεκλήθη εἰς τὴν σκηνὴν καὶ εἰς τὸ τέλος ἠναγκάσθη νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἀρ. ἀπὸ τὸν «Ὀρφέα» τοῦ Χάινδν.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ προγράμματος ἡ κ. Νικολαΐδου κληθεῖσα ὑπὸ τῶν Βασιλέων ἐδέχθη τὰ συγχαρητήρια τῶν Ὑψηλῶν ἀκροατῶν της. Ἐπίσης οἱ Βασιλεῖς συνεχάρησαν τὸν ἀρχιμουσικόν κ. Βαβαγιάννην διὰ τὴν ἀψογον καὶ λεπτολογημένην ἀκρίβειαν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ προγράμματος τὸ ὁποῖον διηύθυνεν καθὼς καὶ τὸν ὑπουργόν Προεδρίας κ. Γ. Ράλλην, εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ὁποίου ὠφείλετο ἡ ἰδέα τοῦ «Φεστιβάλ Ἀθηνῶν» καὶ εἰς τοὺς ὄνι ὅλους κόπους τοῦ ἡ πραγματοποιήσεως του.

Γενικῶς πρέπει νὰ ἀμολογηθῇ ὅτι ἡ ἐπιτυχία τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ Φεστιβάλ ὑπῆρξεν ἀπόλυτος πόσον ἀπὸ καλλιτεχνικῆς ἀπόψεως, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως συρροῆς ἀκροατῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων εὐρίσκοντο πολλοὶ ξένοι. Σημειωθῆτω ὅτι αἱ κερκίδες τοῦ ἀρχαίου θεάτρου εἶχον ὑπερπληρωθῇ ἀπὸ τῆς 8ης ἐσπερινῆς ἐνῶ ἡ παράστασις θὰ ἤρχισεν τὴν 8.30. Ἐπίσης ἄμωγος ὑπῆρξεν ἡ τάξις ἡ ὁποία ἐπεκράτησε, τῶσον κατὰ τὴν προσέλευσιν ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ κοινοῦ, Οὐδαμῶς ἀνωμαλία παρατηρήθη καὶ τὸ πλήθος τῶν αὐτοκινήτων τὸ ὁποῖον κατέκλυσε τὸν πρὸ τοῦ Ὀδείου χώρον, χάρις εἰς τὰς προσπάθειας τῶν ἀνδρῶν τῆς Τροχαίας, ἐκινήθη με ἀπόλυτον ἀνεσιν.

Οἱ Βασιλεῖς, ὁ Διόδοχος καὶ αἱ Πριγκήπισσαι ἐγένοντο δεκτοὶ με ἐν βουσιώδῃ καὶ παρατεταμένῃ χειροκροτήματι, τὸ αὐτὸ δὲ συνέβη καὶ κατὰ τὴν ἐξόδον τῶν αἱ τοῦ Ὀδείου μετὰ τὸ πέραν τῆς συναυλίας.

Μετὰ τὸ πέραν τῆς συναυλίας, πλήθη ἀκροατῶν ἐθεώθησαν ἀντολάσσοντα ζωηρῶς τὰς ἐνβουσιώδεις κρίσεις τῶν εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν.

Μεθαύριον Σάββατον 27 τοῦ δίδοται ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ Φεστιβάλ, ἡ δευτέρα ἐκδηλώσις «Ὁ Ὀρφεὺς καὶ Εὐρυδίκη» τοῦ Γκλόκ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Φ. Οἰκονομίδη καὶ με συμμετοχὴν τῶν Ρ. Στίβενς (Ὀρφεὺς), Β. Γεωργίου καὶ Α. Τασσοπούλου.

ΝΕΩΝ 24-8-55
26 ΑΥΓ. 1955

36

ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΟΥ ΑΚΟΥΩ

Η 1^Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ Κ. ΜΑΡΙΟΥ ΒΑΡΒΟΓΛΗ

Η προχθεσινή πρώτη του Φεστιβάλ 'Αθηνών ήταν πραγματικά μια επίσημη δρασιά, που την χαρακτήριζε η οργανωτική επιτυχία και η παρουσία πολλών επίσημων προσώπων, με επί κεφαλής τους Βασιλείς.

Δεν ήταν όμως αρκετή η λαμπρότητα ή εξωτερική για να μου επιτρέψει να χαρακτηρίσω ανεπιφύλακτα και άμεσως το καλλιτεχνικό περιεχόμενο, την μουσική ουσία, σαν μια επιτυχία πρώτου μεγέθους. Έτσι, αρχίζοντας το κριτικό σημείωμά μου, βρίσκομαι στη δύσκολη θέση να αποδώσω στην συγκίνησι των μουσικών μια κάποια αδαειότητα στην εκτέλεσι του πρώτου έργου του προγράμματος.

Ο κ. Βαβαγιάννης μας έδωσε σαν πρώτο έργο της συναυλίας το «Λάργκο» από τον «Ξέρση» του Χαίντελ σε διασκευή Μολινάρι. Ο Μολινάρι σαν μαέστρος που είναι έζησε μέσα στην όρχηστρα και φρόντισε να μεταγράψει το περίφημο «Λάργκο» σε μια κλίμακα που θα απέδιδε ήχητικά το μεγαλύτερο ύψος και το επέτυχε θαυμάσια. Η αλλαγή της τονικότητας — αυτό το ξέρει κάθε μουσικός — αλλάζει και την αισθητική ατμόσφαιρα. Στην προχθεσινή εκτέλεσι ή ατμόσφαιρα διαταράχθηκε από μια «τενούτα» ενός σολίστ που έγινε με διακοπές, έτσι που αυτή ακούστηκε σαν δραματικό τρέμολο! Ο εκτελεστής είναι γνωστός σαν άριστος μουσικός. Μά γιατί τόση συγκίνησι; Ο κ. Βαβαγιάννης αγαπά πολύ τον Χαίντελ και με βρίσκει σύμφωνο σ' αυτή την προτίμησί του.

Δεύτερο έργο του προγράμματος ή «Βυζαντινή θυσία» του Πέτρου Πετρίδη. Το έργο αυτό έμένα μου άρεσει. Είναι καλογραμμένο και δείχνει αγάπη και πίστι σταυρού μεγάλους δασκάλους της Μουσικής. Η πολύχρωμη όρχηστρα του, ήχει χωρίς τις χαντροκοπιές και τα θορυβώδη μέσα και τα καρυκεύματα, που μ' αυτά προσπαθούν μερικοί Νεοέλληνες συνθέτες να ξεγελάσουν — εύχως ελάχιστους ακροατές — για να φανούν μοντέρνοι. Το ύφος της «Βυζαντινής θυσίας» είναι αντιστικτικό, μέσα σε όριζόντιες και όχι καθήμες γραμμές ανάδιδει αρμονίες λεπτές, ευγινές και σύγχρονες. Τα διάφορα παράγωγα του βυζαντινού θέματος συνταιριάζονται τεχνικά και ακούγονται καθαρά, χωρίς να χάνουν την συγκερατμένη λυρική τους προσωπικότητα, μέσα στο γερό αρχιτεκτονικό σύνολο. Το έργο τούτο γράφηκε ασφαλώς με καθαρή συνείδησι και πρέπει να γίνει υπόδειγμα για τους Νεοέλληνες συνθέτες που λαχταρούν την αναγέννησι μιας ανώτερης Τέχνης στην πατρίδα μας. Ο κ. Βαβαγιάννης έτιμησε το έργο, διευθύνοντάς το από μνήμης και οδηγώντας την όρχηστρα σε μια στοργική έρμηνεία.

Εδώ σταμάτω. Στέκω συγκινημένος από θαυμασμό και υπερφάνεια, για να χαιρετήσω την ΥΠΕΡΟΧΗ 'Ελένη Νικολαΐδη. Μερικά αποσπάσματα από έργα Γκλόουκ, Μότσαρτ και Χαΐντελ ήταν άρκατά για να δώσουν το σύνθημα σε άσταμάτητες εκδηλώσεις θαυμασμού του κοινού. Το θέατρο του 'Ηρώδη, σπάνια δοκίμασε τέτοιο ρίγος. Μια άπορία μόνο μου γεννήθηκε γιατί δεν ανέθεσαν στη μεγάλη μας καλλιτέχνη να εκτελέσει ένα αυτότελες έργο και όχι αποσπάσματα μόνο; Δεν ζητώ απάντησι από τους αρμοδίους. Ενδιαφέρομαι μόνο για τη μουσική και όχι για τα κενόλογα.

Όλο το δεύτερο μέρος του προγράμματος το κράτησε η δεύτερη Συμφωνία του Σιμπέλιους.

Για να γίνει διεθνώς γνωστός ένας συνθέτης, όπως έγινε ο Σιμπέλιους, δεν

άρκει μόνο να είναι μεγάλος τεχνίτης. Η τέχνη πρέπει να έχει και τη συντροφιά της έμπνευσης, που από μια ώμη σκηνή της ζωής δεν μπορεί πάντα να δημιουργήσει, έχει λοιπόν ανάγκη και απ' τον θρύλο. Τον θρύλο θα τον βρή ο συνθέτης μέσα στα τραγούδια του λαού. Ο Σιμπέλιους τραγούδησε μέσα στη συμφωνία του, που είναι σαν ένα μεγάλο «συμφωνικό ποίημα» χωρίς λόγια, αλλά με τη μουσική μόνο, εκείνο που νοιώθει ένας άνθρωπος που θέλει να εκφράσει την αγάπη, τη Ζωή, το Θάνατο, τον 'Ηρωισμό και τις όμορφιές της Φινλανδίας. Ο έθνικός μουσικός της δεύτερης συμφωνίας, ο δοξασμένος γέρος που είναι 90 ετών, ζή τώρα κοντά στα φιορδ άποτραδηγμένος μέσα στην έξοχική του κατοικία που την προστατεύουν τα μεγάλα έλατα, κι ακούει μόνο το τραγούδι τους.

Ο μαέστρος κ. Βαβαγιάννης μας έδωσε μια ζωντανή και ρυθμική εκτέλεσι, μόνο που σε μερικά σημεία τα «μπάσα» έπρεπε να είναι καλύτερα συγχρονισμένα. Αυτό όμως δεν έμποδισε να παρουσιασθή η συμφωνία με τη γνωστή επιμέλεια, την ρυθμική ακρίβεια και τον δυναμισμό που διακρίνει τον κ. Βαβαγιάννη.

Τελειώνω εδώ για σήμερα. Ίσως μετά το τέλος του «Φεστιβάλ», μου δοθή ευκαιρία ενός λεπτομερέστερου απολογισμού.

ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΡΒΟΓΛΗΣ

κομμα ΕΣΤΙΑΣ

ολογία

2 5 ΑΥΓ. 1955

Η ΕΝΑΡΞΙΣ ΤΟΥ «ΦΕΣΤΙΒΑΛ»
Η χθεσινή έναρξις του «Φεστιβάλ 'Αθηνών», με συναυλίαν της Κρατικής 'Ορχήστρας, έδωσε την ευκαιρίαν εις τας χιλιάδας των θεατών, που κατέκλυσαν τον χώρο του 'Ωδείου 'Ηρώδου του 'Αττικού, να θαυμάσουν την θερμήν και πλουσιωτάτην φωνήν της μεγάλης 'Ελληνίδος κοντράλτο κ. 'Ελένης Νικολαΐδου, της Μητροπολιτικής 'Οπερας της Ν. 'Υόρκης. Η κ. Νικολαΐδου έτραγούδησε τας «Θεότητας» της Στυγός από την «'Αλκηστιν» του Γκλόουκ, μίαν άριαν από την όπεραν «Τίτος» του Μότσαρτ, και την άριαν του 'Ορφέως από τον «'Ορφέα και Εύρυδικήν» του Χαΐντελ.

Ο μαέστρος κ. Βαβαγιάννης διηύθυνεν άριστοτεχνικά την όρχηστραν, ή όποια έπαιξε και το «Λάργκο» του Χαίντελ, την «Βυζαντινήν Θυσίαν» του Πετρίδη και την Δευτέραν Συμφωνίαν του Σιμπέλιους. Η όργανωσις της παραστάσεως ήτο άρτία, χάρις εις τα μέτρα της 'Αστυνομίας και την δευτέραν είσοδον, που ένεκαινιάσθη εις το 'Ωδειον.

Προγρ.
I 31

36a

ΑΘΗΝΑ·Ι·ΚΗΣ

2 6 ΑΥΓ. 1955

ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ 24-8-55

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΕ ΣΟΛΙΣΤ ΤΗΝ Κ. ΕΛΕΝΑ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ

Σ' ΕΝΑ πλαίσιο και μια ατμόσφαιρα άντάξια του Φεστιβάλ 'Αθηνών ακούσαμε την πρώτη συμφωνική συναυλία της Κρατικής 'Ορχήστρας, με διευθυντή τον κ. Θ. Βαβαγιάννη και με σολίστ την κ. 'Ελένη Νικολαΐδη.

Μόνο μια φωνή, με τόσο μεγάλη

τελείτο από σολίστ των έγχόρδων, κατείχε ξεχωριστό «τέμπρο» και τόνο και διακρινονταν αναλυτικά από το σύνολο της όρχήστρας. 'Αρκετά έντυπωσιακή ήταν ή ποιησία στις όμάδες φθόγγων, που σχηματίζοντουσαν έτσι γεμάτες εύρύτητα σε αποχρώσεις και έντασι. 'Ενδιαφέρον ήταν επίσης το παρά-

Στιγμιότυπον από την προχθεσινήν έναρκτήριον του Φεστιβάλ 'Αθηνών εις το 'Ωδειον 'Ηρώδου του 'Αττικού, με την σολίστ της συναυλίας κ. 'Ελένη Νικολαΐδη.

εύρύτητα, όπως εκείνη της κ. Νικολαΐδη μπορούσε να έρμηνεύει με τόσην εύκολία και τελειότητα τρεις άριες ενός τόσον διαφορετικού χαρακτήρος και «τέμπρου» από την «'Αλκηστι» του Γκλόουκ, την «Κλειμένην» ντι Τίτο» του Μότσαρτ και τον «'Ορφέα και Εύρυδικήν» του Χαΐντελ. Δραματική, χωρίς να θαραίνει τα «έμφε» και παθητική, αποφεύγοντας όμως την υπερβολική συγκίνησι, ή κ. Νικολαΐδη μας έδωσε ένα ωραίο δείγμα ύφους και αισθηματός με τη δύναμη και το πάθος της φωνής της στην όποια όμως οι πιο τρυφερές αποχρώσεις τόσο στο χαμηλό «ρεζίστρο» του «κοντράλτο» όσο και στο μπιργιάντικο «μετζοσοπράνο» δεν είναι άγνωστες. Σ' αυτό προστίθεται μια εύσυνειδητη τεχνική, μια αξιοσημείωτη σταθερότης και μια βαθειά κατανόησι των έργων, που αναδεικνύουν πλήρως τα έξοχα προσόντα της φωνής της.

Η όρχηστρα συνόδευσε καλύτερα από κάθε άλλη φορά. Πρέπει, άλλωστε, να υπογραμμισθή ότι οι μουσικοί καθ' όλη τη διάρκεια της συναυλίας έδωσαν τον καλύτερο έαυτό τους. 'Ετσι, παρ' όλη την ποικιλία στο ύφος των έργων που παίχτηκαν και την ανάγκη άριας και συμφωνικής μουσικής, ή συναυλία χαρακτηρίζεται από μια τέλεια αρμονία, που δεν ξεηγείται παρά με την πλήρη ασφάλεια που βασιλεύει στις εκδηλώσεις του μαέστρου και της όρχήστρας και την άφογη συνταύτισι έρμηνείας και εκτελέσεως.

Στο «Λάργκο» του Χαίντελ τα χάλκινα πνευστά πολύ ένιςχυμένα στην ένορχήστρωσι του Μολινάρι, που έδωσε καινούργια ζωή στο ύπεροχο αυτό κομμάτι, που άπέμεινε από την όπερα «Ξέρξης» του Χαίντελ, είχαν μια έξαιρετικά φροντισμένη ήχητική όμοιογένεια και, γενικά, όλη ή όρχηστρα έκφραστική δύναμη και βάθος, ρυθμική ίσορροπία και αυθεντικό στυλ.

Στη «Βυζαντινή θυσία» του κ. Π. Πετρίδη το κουαρτέτο, που άπε-

ξενο χρώμα ήχου στο «τρέμολο» των έγχόρδων, που συνάδευε τα θέματα και τις μελωδίες κατά την ανάπτυξί τους από ένα ξύλινο πνευστό. Η εκτέλεσι ήταν δύσκολη από απόψεως ήχου, ή απόδοσις όμως δημιούργησε με την επιμελημένη έρμηνεία της την χαρακτηριστική ατμόσφαιρα αυτού του συμφωνικού τρίπτυχου.

Η συναυλία τελείωσε με τη δεύτερη συμφωνία του Σιμπέλιους. Τα έργα του είναι γεμάτα από το πνεύμα των λαϊκών φινλανδικών τραγουδιών, παρ' όλο που δεν χρησιμοποίησε κανένα απ' αυτά. 'Ετσι, ή αξία των συνθέσεών του έρρισκεται στην ατμόσφαιρα που δημιουργούν και όχι σε καινοτομίες στην αρμονία, στην μελωδία και στη μορφή.

Την ατμόσφαιρα αυτή συναντήσαμε στην προχθεσινή συναυλία. Μεγάλη προσοχή δόθηκε στην πλαστικότητα και στην «ρεζανάνς» του ήχου, πρό πάντων στα ξύλινα πνευστά και ο τόπος του Σιμπέλιους να δίνει θεματικά αποσπάσματα αντί για έναν έρμό μουσικών ιδεών, διατηρήθηκε πιστά κατά την έρμηνεία. 'Ετσι, τα μοτίβα παρουσιάζοντουσαν σαν μουσικές νησίδες, πράγμα που έδινε την εντύπωσι μ' άς διασποράς τόσο χαρακτηριστικής στη μουσική του Φινλανδού μουσουργού.

Τα «πιτσικέττι» των κοντραμπάσων και των βιολοντσέλλων ήσαν καθαρά και έκτος από μερικές ανακρίβειες όχι μεγάλης σημασίας (όπως π.χ. στη δεύτερη επανάληψι του θέματος όπου τα βιολοντσέλλα δεν έρωσαν άμέσως την έπαφή με τα κοντραμπάσα) όλη ή συναυλία πρέπει να θεωρηθή ως μια καλή επιτυχία.

ΛΙΑΥ ΣΠΕΡΕΡ—ΔΡΑΚΟΥ

Απόκομμα ΕΘΝΟΥΣ

24-8-55

Χρονολογία

25 ΑΥΓ. 1955

36c

ΑΠΕΘΕΩΘΗ ΑΠΟ 2.800 ΘΕΑΤΑΣ Η ΕΛΕΝΗ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

Η ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ ΕΝΑΡΞΙΣ ΤΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

Η αποθεωτική υποδοχή, που έπεφύλαξε το αθηναϊκό Κοινό χθες δρόμο στο Ώδειον του Ήρωδου στην υπέροχη καλλιτέχνηδα του τραγουδιού, την Ελένη Νικολαΐδου, στάθηκε και η καλύτερη δικαιοσύνη της πράγματι ωραίας πρωτοβουλίας της Κυβερνήσεως και ιδιαιτέρως του κ. Ράλλη για την οργάνωση μουσικών και θεατρικών φεστιβάλ κάτω από την ιερή σκιά της Ακροπόλεως.

Στάθηκε μια πραγματική δικαιοσύνη, αλλά συγχρόνως και μια υπόδειξη για το δρόμο που θάπρεπε να ακολουθήσουν τα ελληνικά φεστιβάλ με την προβολή των πραγματικών καλλιτεχνικών αξιών του τόπου.

Τέτοιες υποδείξεις ίσως να ακολουθήσουν και άλλες, όμως αυτό δεν εμποδίζει, διότι και να έχη να παρατηρήσει κανείς, να μην επικρατήσει και επιδοκιμασία με όλη του την ψυχή την ωραία ιδέα και να μην ευχηθή να καρποφορήσει και να δροί το δρόμο της, που θα φέρη τα αθηναϊκά φεστιβάλ στην ολοκλήρωσή τους όπως τα ώνειρεύθηκε ο ευγενικός δημιουργός και έμπυχωτής τους.

Όταν κλείση τελειωτικά ο κύ-

Πανηγυρική υπήρξε η γθεσινοδραδυνή έναρξις του «Φεστιβάλ Αθηνών». Την έναρκτηριον συναυλιάν της κρατικής ορχήστρας έτιμήσαν διά της παρουσίας των οί Βασιλείς, ο Διάδοχος, αί πριγκήπισσαι, ή δούκισσα του Κέντ και αί φιλοξενούμεναι πριγκήπισσαι Όλγα, Ελισάβετ, Τατιάνα και Αλεξάνδρα. Επίσης οί πλείστοι των ύπουργών, με επί κεφαλής τον κ. Κανελλόπουλον, και το μεγαλύτερον μέρος του διπλωματικού Σώματος. Το Ώδειον Ήρωδου του Αττικού ήτο κατάμεστον κόσμου και οί 2.800 θεαταί έπεφύλαξαν την πλέον εγκάρδιον και θερμήν υποδοχήν εις την Ελένη Νικολαΐδου, ή όποία ήτο ή σολίστ της συναυλιás. Όταν ή διάσσημος Έλληνίς μεσόφωνος έτραγουδήσε τίς τρείς άριες, το Κοινόν κυριολεκτικώς την άπεθέωσε και την ανέκαλεσε με τόσην θερμότητα και τόσας πολλάς φορές ώστε ή Ελένη Νικολαΐδου υπερεπώθη να επαναλάβη την τελευταίαν άρια. Η διαπρεπής λυρική πρωταγωνίστρια, προσκληθείσα από την Βασίλισσαν, έπλησίασε την κερκίδα των έπισήμων, έγονάτισε έμπρός εις την Ανασσαν και τόσον ή Βασίλισσα, όσον ο Βασιλεύς και ο Διάδοχος την συνεχάρησαν διά χειραφιάς. Σχετικώς ο μουσικός μας συνεργάτης ακαδημαϊκός Μανώλης Καλομοίρης μεταδίδει τάς έξης έντυπώσεις του από την χθεσινήν έναρξιν του «Φεστιβάλ Αθηνών» :

κ. Βαθαγιάννης και ή ορχήστρα. Ο κ. Βαθαγιάννης με πραγματική κατανόησι και απόλυτη κυριαρχία, απέδωσε τη συμφωνία του Σιμπέλιους και νομίζω πως την απέδωσε νωκόμη καλύτερα, από ό,τι την είχαμε ακούσει πριν δύο ή τρία χρόνια από τον ίδιο τον κ. Βαθαγιάννη.

Όμως για μός τους Έλληνες, νομίζω πως ήτανε πολύ πιο ένδιαφέρουσα ή «Βυζαντινή θυσία» του δικού μας του Πέτρου Πετρίδη.

Η «Βυζαντινή θυσία», ένα τρίπτυχο βασισμένο επάνω στη βυζαντινή ύμνωδία, είχε από τα πολύ καλά έργα του συνθέτου, είχε γραμμένο με τέλεια κατοχή της αντιστικτικής τέχνης έτσι όπως προσπαθεί να την εξελίξη ο Έλλην συνθέτης και κορυφώνεται σε μια περίτεχνη φούγκα, γεμάτη από χρώμα και ζωή.

Ο κ. Βαθαγιάννης απέδωσε το έργο με πολλή κατανόησι, αν και νομίζω πως ή άγωγή του α' μέρους ήτανε προς ζημίαν του έργου, υπερβολικά άργη.

Βέβαια, δεν μπορώ να μην απορήσω, πως δεν εξετελέσθη μια από

Μία χαρακτηριστική φωτογραφία της χθεσινής κοσμοπλημμύρας εις το Ώδειον Ήρωδου του Αττικού κατά την πανηγυρικήν έναρξιν του «Φεστιβάλ Αθηνών».

Σήμερα, θα ήθελα να περιορισθώ κυρίως στην όλην έκτελεσι της πρώτης συμφωνικής συναυλιás υπό την διεύθυνσιν του κ. Βαθαγιάννη.

Όπως της συναυλιás στάθηκεν άσφαλώς ή Ελένη Νικολαΐδου. Εδικαίωσεν άκόμη μια φορά τη φήμη της και μās έδωσε σε μιάν άνιούσα σειρά δυνομικής και πλαστικής αποδόσεως τρείς κλασικές άριες από την «Άλκηστι» του Γκλόου, τον «Τίτο» του Μότσαρτ και τον «Ορφέα» του Χαΰδν. Και στα τρία αυτά αύστηρά μουσικά χωρίς καμμι συγκατάβασι στα γούστα του Κοινού μās έδωσε το μέτρο μιας καταπληκτικής ώριμότητος και απόλυτης κυριαρχίας των τεχνικών μέσων για την έξωτερικέυσι του ψυχικού της κόσμου.

Ο κ. Βαθαγιάννης και ή ορχήστρα του συνώδευαν με άληθινή συγκίνησι και κατανόησι, ιδιαίτε-

τως δε πρέπει να εξάρω το ωραίο σόλο κλαρίνο του κ. Λαζάρου.

Το υπόλοιπον μέρος του προγράμματος κατελάμβανεν έκτος από το γνωστότατο Λάργκο του Χαίντελ με σόλο βιολί του κ. Βολωνίνη, αντί του άσθενούντος (;) κ. Κολάση, που ανέφερε το πρόγραμμα, ή Συμφωνία αριθμ. 2 του έθνικου συνθέτου της Φινλανδίας Γιάν Σιμπέλιους.

Η Φινλανδία, πρό δύο μηνών περίπου, έώρτασε και έτίμησε μεγάλο πρεπέστατα τον Σιμπέλιους. Του άφιέρωσεν ειδικόν φεστιβάλ, διαρκείας δύο περίπου έβδομάδων στο Έλσίνκι, όπου εξετελέσθησαν τα κυριώτερα έργα του και εκάλεσε το διεθνές Κοινόν να παρακολουθήση την πνευματική δημιουργία ενός δοξαμένου τέκνου της.

Σαν ήχώ αυτών των φεστιβάλ μου έφάνηκε ή ωραία έρμηνεία της δεύτερης συμφωνίας που μās έδωσαν ο

Η αποθεωθείσα χθες το δρόμο εις το Ώδειον Ήρωδου του Αττικού διάσσημος Έλληνίς μεσόφωνος Ελένη Νικολαΐδου κατά φωτογραφίαν της με τον διακεκριμένον άρχιμουσικόν Θεόδωρον Βαθαγιάννην, ο όποιος διηύθυνε την χθεσινάδραδυνήν συναυλιάν.

τίς μεγάλες συμφωνικές συνθέσεις του Πετρίδη, που θα μπορούσανε αξιόλογα να κρατήσουνε όλο το μέρος του προγράμματος.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

Ο Βασιλεύς, ή Βασίλισσα και ο Διάδοχος ενώ εισέρχονται εις το Ώδειον Ήρωδου του Αττικού διά να παρακολουθήσουν την συναυλιάν της κρατικής ορχήστρας.

κλος των μουσικών έκτελέσεων, τότε και μόνον θα έχη θέσιν μια γενικώτερη έπισκόπησις των κιατευθύνσεων και των αποτελεσμάτων του φεστιβάλ και τότε θα μου επιτρέψουν οί άγαπητοί άναγνώστες του «Έθνους» να επανέλθω σχετικά.

Μὲ κατανυκτικὴν συγκίνησιν στρέφονται τὰ βλέμματα ὅλων πρὸς τὸ Ὡδεῖον τοῦ Ἡρώδου...

Αἱ Δ.Α.Μ.Μ. οἱ Βασιλεῖς συνεχάρησαν θερμότατα τοὺς ὀργανωτὰς

Ὁλόκληρος ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τῆς παρελθούσης Τετάρτης ὅποτε ἤκοιζε τὸ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν μὲ συναυλίαν τῆς Συμφωνικῆς Ὁρχήστρας καὶ σολίστ τὴν διάσημον Ἑλληνίδα καλλιτέχνη τῆς Μητροπολιτικῆς Ὀπερας τῆς Ν.

διεποτίσθη μὲ τὸ προαιώνιον ἄγχος καὶ ἀντήχησε τὴν ποιητικὴν μεγαληγορίαν τῶν ἀρχαίων τραγικῶν. Ἡ θριαμβευτικὴ ἐπιτυχία τῶν δύο πρώτων παραστάσεων καὶ ἰδιαίτερος τῆς μελοδραματικῆς (τοῦ παρελθόντος Σαβ

καίουται νὰ κατέχη θέσιν μεταξὺ τῶν πλέον προηγμένων καλλιτεχνικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Καὶ ἄλλοτε ἐσημειώσαμεν ὅτι ἡ Ἑλλάς τὴν ὁποίαν βαρύνει ἡ πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ κληρονομία τῶσων αἰώνων εἶχεν ὑ-

τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ διέθετε ὅλα σχεδὸν τὰ μέσα καὶ δυὸ ἀκόμη μοναδικὰ πλεονεκτήματα ποὺ ἐστεροῦντο οἱ ξένοι: α) τὰ ἀρχαία τῆς θεάτρα μετὰ τὴν θαυμασίαν ἀκουστικὴν καὶ β) τὸν καλλιτεχνικὸν ἐνθουσιασμόν ποὺ

τριμμένα. Εἰς τὰς στερεοτύπους δηλαδὴ συναυλίας καὶ εἰς τὰς σποραδικὰς παραστάσεις ἀπὸ τὸ ἀρχαίον δραματολόγιον χωρὶς εἰρὸν καὶ χωρὶς καλλιτεχνικὴν συνέπειαν. Τὸ ἀρχαίον λ. χ. θέατρον τῆς Ἐπιδάουρου, μοναδικὸν εἰς τὸν κόσμον, ἀφῆντο εἰς τὸ ἔλεος τοῦ καλλιτεχνικοῦ ἐρασιτεχνισμοῦ τῶν ἐκδρομῶν καὶ εἰς τὸ θέατρον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ ἐδίδοντο κατ' ἀραιὰ χρονικὰ διαστήματα μεμονωμένα θεατρικὰ παραστάσεις. Ἡ σημερινὴ κυβέρνησις ποὺ κατενόησε τὴν βαθεῖαν ἐθνικὴν σημασίαν τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν τουριστικῶν πλεονεκτημάτων τῆς χώρας, ἔθεσε τὰς βάσεις τοῦ Φεστιβάλ Ἐπιδάουρου καὶ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν ποὺ καθιερώνουν δεδομένον καὶ θεμελιώνουν καλλιτεχνικὴν παράδοσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Εἰς τὰς προσφάτους δηλώσεις του ὁ ὑπουργὸς Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως ὑπεγράμμισε τὴν σημασίαν τοῦ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν καὶ διετύπωσε τὴν εὐχὴν νὰ συνεχίσῃ τὴν σταδιοδρομίαν του πλουτισμένον μετὰ νέα θέματα καὶ νὰ καλλιτεχνικὰ ἐνδιαφέροντα ποὺ θὰ γίνων οἱ μαγνητες καὶ οἱ στόχοι τοῦ παγκοσμίου τουριστικοῦ ἐνδιαφέροντος. Ἡ περιοδεία λ.χ. τοῦ κλιμακίου ἀρχαίας τραγωδίας τοῦ Ἐθνικοῦ μας Θεάτρου εἰς τὴν Βενετίαν καὶ τὸ Παρίσι κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα ἐσημείωσε τέτοιαν ἐπιβλητικὴν ἐπιτυχίαν ὥστε καὶ ὁ χοσαιοποιιστὴς τῆς ὥς θριαμβευτικῆς νὰ εἶναι κατώτερος ἀπὸ τὴν πραγματικότητα.

Ὁ Εὐρωπαϊκὸς τύπος ἐχαράκτηρισεν ὡς ὑψίστην πνευματικὴν προσφορὰν τῆς Ἑλλάδος τὴν μυσταγωγικὴν παράστασιν τῶν τραγωδιῶν «Ἑκάβης» καὶ «Οἰδίποδος» καὶ κορυφαῖοι συγγραφεῖς καὶ κριτικοὶ ἀνεγνώρισαν τὸ μεγαλεῖον τοῦ τραγικοῦ λόγου ἀπὸ τῆς σκηνῆς τῶν θεάτρων τῆς γηραιᾶς ἡπείρου. Οἱ ὀργανωταὶ τοῦ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν ἀντιμετώπισαν ἀνυπερέβλητα ἐμπόδια κατὰ τὴν πρόδον τῆς ἐργασίας των, δεδομένου ὅτι μὰς ἔλειπε ἡ τεχνικὴ πείρα καὶ ἡ δοκιμασμένη κατὰστάσις διὰ μεγάλης πνοῆς καλλιτεχνικὰς παραστάσεις. Τὰ κενὰ ὅμως αὐτὰ ἐκαλύφθησαν μετὰ τὴν ἐνθεουσιώδη διάθεσιν καὶ τὸν ἀκαταπόνητον ζῆλον ποὺ ἔφθανε μέχρις αὐταπρητίσεως. Κι' ἔτσι τὸ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν ποὺ ἀποτελεῖ τὴν σοβαρώτεραν καλλιτεχνικὴν ἐνδύλωσιν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεώς της καὶ ἐντεύθεν εἶναι γεγονός πλέον ποὺ συγκινεῖ καὶ συσπράζει, κολακεύει τὴν ἑλληνικὴν φιλοτιμίαν καὶ καθιερώνει παράδοσιν. Ἡ ἐμπνευσις νὰ περιληφθῇ εἰς τὸ Φεστιβάλ μελοδράματα μετὰ ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν ὑπῆρξε δεδαίως εὐτυχής, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀρκετὴ νὰ γίνῃ βασικὸς παράγων διὰ τὴν παγιωμένην προβολὴν τοῦ σέ διπλῆ κλίμακα. Χρειάζεται καὶ πρέπει τὸ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὰ ἰδικὰ του καλλιτεχνικὰ κεφάλαια καὶ τὴν ἑλληνικὴν πνευματικὴν του κληρονομίαν. Οἱ κορυφαῖοι Ἕλληνες καλλιτέχναι ποὺ δρέπουν δάφνες εἰς τὸν κόσμον, ὅπως ἡ Ἑλένη Νικολαΐδου, ἡ Ἄννα Τασσπούλου, ἡ Βίλμα Γεωργίου, ἡ Μαργαρίτα Πέρρα, ἡ Μαρία Καλογεροπούλου (Κάλλας), ὁ Νίκος Μοσχονᾶς, ὁ Ἐγκολφόπουλος, ὁ Ζαχαρίου κλπ., εἶναι πολὺτιμα κεφαλαῖα διὰ τὴν ἐνίσχυσιν καὶ πλουτισμόν του. Παραλλήλως οἱ Ἕλληνες μουσικοσυνθέται καὶ διδάσκαλοι κλασσικῶν χωρῶν, οἱ χορογράφοι καὶ διευθυνταὶ ὀρχήστρας ποὺ δὲν εἶχαν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιδείξουν τὸ ἀναμφισβήτητον ταλέντο των, θὰ πρέπει νὰ κληθῶν νὰ ἐνισχύσουν τὴν μελλοντικὴν προσπάθειαν. Οἱ φιλόμουσοι ποὺ ἐ-

Ὑόρκης Ἑλένη Νικολαΐδου εἶναι ὑπερταραμμένη πρὸς τὸ θέατρον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ. Ἐκεῖ μυσταγωγεῖται ἡ ὀργανωμένη μουσικὴ παιδασία τὴν ὁποίαν θὰ διδάσχηται ὁ τραγικὸς λόγος εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ θεάτρου ποὺ

βάτου) μετὰ τὸ μουσικὸν ἀριστοῦργημα τοῦ Γκλόουκ «Ὀρφεὺς καὶ Εὐρυδίκη», ἔπεισε καὶ τὸν πλέον ἀπαισιόδοξον διὰ τὴν ἱκανότητα προβολῆς μεγάλης πνοῆς καλλιτεχνικῶν ἐκδηλώσεων εἰς τὴν χώραν μας, ὅτι καὶ ἡ Ἑλλάς δι-

ποχρέωσιν νὰ ἐπανασυνδέσῃ τὴν παλαιάν τῆς παράδοσιν καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὰ κενὰ τῆς συγχρόνου καλλιτεχνικῆς προβολῆς τῆς μετὰ ὀργανώσεως παγκοσμίου ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν διόγκωσιν τοῦ τουριστικοῦ ρεύματος. Διὰ

συμπληρῶναι τὰ τεχνικὰ κενὰ καὶ παρουσιάζει ἐκπληξεῖς εἰς τὰς πανηγυρικὰς ἐκδηλώσεις του. Οἱ ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ Τουρισμοῦ καὶ τῶν κρατικῶν ἰδρυμάτων μουσικῆς καὶ θεάτρου περιορίζοντο εἰς τὰ κοινὰ καὶ τε-

χουν τὴν τύχην νὰ ἀπολαμβάνουν τὴν ψηλὴν τεχνὴν τῶν ξηνητευμένων καλλιτεχνῶν μας, θὰ ὑποχρεωθῶν νὰ ἐπισκεφθῶν τὴν Ἑλλάδα διὰ νὰ τοὺς ἀκούσουν. Ἡ ἀπόφαις ὅτι μόνον εἰς τὰ μεγάλα μουσικὰ κέντρα τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς ἀναδεικνύονται οἱ Ἕλληνες καλλιτέχναι εἶναι ἐσφαλμένη. Καὶ ἐδῶ εἰς τὸ γεννέδριον χώρα μμποροῦν νὰ διακριθῶν ὅταν τοὺς δοθῶν τὰ μέσα καὶ ἡ εὐκαιρία. Καὶ ἡ μοναδικὴ εὐκαιρία εἶναι τὸ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν ποὺ θὰ προσλάβῃ ἀσφαλῶς τεραστίαν ἑκτασιν κατὰ τὰς προσεχέας ὀργανώσεις του. Ἡ προβολὴ του λ.χ. κατὰ τὸ προσεχές ἔτος θ' ἀρχίσῃ ἀπὸ τοῦ Μαΐου καὶ θὰ παραταθῶν αἱ ποικίλαι μελοδραματικαὶ καὶ θεατρικαὶ παραστάσεις του μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου. Τὸ Φεστιβάλ Ἀθηνῶν ἐκτὸς τῶν καλλιτεχνικῶν του σκοπῶν ἀποβλέπει φυσικὰ καὶ εἰς τὴν τουριστικὴν διαφήμισιν τῆς χώρας καὶ εἰς τὴν διόγκωσιν τοῦ τουριστικοῦ τῆς ρεύματος. Πῶς λοιπὸν θὰ προσελκυσθῶν οἱ ξένοι νὰ ἐπισκεφθῶν τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ τρίμηνον Μαΐου—Αὐγούστου ὅταν τὸ Φεστιβάλ ἀρχίξῃ οὐσιαστικῶς ἀπὸ τοῦ Σεπτεμ-

βρίου, ὅποτε ἀραιώνει καὶ κοπάζει ἡ πληθωρικὴ τουριστικὴ κίνησις ἀπὸ βορρᾶ πρὸς τὴν Μεσόγειον.

Ἡ ἰδέα νὰ πλουτισθῇ τὸ Φεστιβάλ μετὰ χοροδράματα ἑλληνικῆς ἐμπνεύσεως καὶ μελοδραματικὰ ἔργα ἑλληνικῆς παραγωγῆς, εἶναι ὅτι χρειάζεται διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ἡ ὀργάνωσις αὐτὴ καθαρῶς ἑλληνικὸν χαρακτήρα καὶ πρωτοτυπίαν ποὺ θὰ εἶναι μοναδικὸν αὐτοῦ προσελκύσεως τῶν ξένων. Οἱ μουσουργοὶ καὶ οἱ χορογράφοι μας δὲν στεροῦνται φαντασίας καὶ ἐμπνεύσεως. Μπροστὰ καὶ γύρω των κελαρύζουν οἱ θρυσομάνες τῆς ἑλληνικῆς πνευματικῆς μας κληρονομίας. Μῦθοι καὶ θρύλοι, παραδόσεις καὶ θυματικά. Ἐνας ὁλόκληρος κόσμος ποὺ κοιμάται εἰς τὰς σελίδες τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας περιμένει νὰ ξυπνήσῃ ἀπὸ τὸν βαθὺ καὶ προαιώνιον λήθαργόν του μετὰ τὴν μαγικὴν ἐπέμβασιν τῶν καλλιτεχνῶν μας ποὺ φιλοδοξοῦν νὰ μιμηθῶν τοὺς ξένους συναδέλφους των καὶ νὰ φέρουν τὴν καλλιτεχνικὴν ὁμί-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ Εἰς τὴν 5ην ΣΕΛ

ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΕΚ ΤΗΣ 3ης ΣΕΛ.

χλην του δορρά εις την γην που καταλύει το 'Απολλώνειον φώς και δροσίζει ο γλυκύτερος ζέφυρος.

Η επιτυχία του Φεστιβάλ 'Αθηνών που ασφαλώς θα έχη μεγαλειώδη επίλογον, δημιουργεί ώριμες καλλιτεχνικές υποχρεώσεις δια την 'Ελλάδα που δεν πρέπει να επαναπαυθή επί των δαφνών της, αλλά να συνεχίση την ανάληφθεισαν προσπάθειαν και να την πλατύνη σε βαθμόν ώστε σε λίγα χρόνια η γη αυτή να γίνη τό καθιερωμένον προσκύνημα όλων των φυλών και όλων των λαών της γης.

ΠΑΥΛΟΣ ΚΡΙΝΑΙΟΣ

Εξαιρετικήν επιτυχίαν τώσον από καλλιτεχνικής όσον και από οργανωτικής απόψεως έσημείωσε η συναυλία της Κρατικής 'Ορχήστρας 'Αθηνών με την όποιαν έγινε εις τό θέατρον 'Ηρώδου του 'Αττικού, την παρελθούσαν Τετάρτην, η πανηγυρική Έναρξις του Φεστιβάλ 'Αθηνών 1955.

Το 'Ωδείο 'Ηρώδου του 'Αττικού είχε κατακλυσθή από τον έκλεκτότερον κόσμον, τους εκπροσώπους των καλλιτεχνικών οργανώσεων, πολλούς παρρησιόμουντας ξένους που ήλθαν ειδικώς δια τό Φεστιβάλ καθώς και σμηνή κινηματογραφιστών των ελληνικών και ξένων επικαίρων, φωτορεπόρτερς του ελληνικού και ξένου τύπου, μουσικοί κριτικοί και πολλοί άλλοι.

Την έναρκτήριον του Φεστιβάλ έτίμησαν δια της παρουσίας των αι Αυτών Μεγαλειότητες οι Βασιλείς, η Β. Υ. ο Διάδοχος, αι Πριγκίπισσαι Σοφία και Ειρήνη, η Δούκισσα του Κέντ μετά της θυγατρός της πριγκίπισσας Αλεξάνδρας, η Πριγκίπισσα Όλγα, οι αδελφοί της Α. Μ. της Βασιλίσσης και όλόκληρος η Αύλη.

Εκ μέρους της κυβερνήσεως παρίστατο ο 'Αντιπρόεδρος και υπουργός της 'Εθνικής Αμύνης κ. Κανελλόπουλος, οι ύπουργοι κ.κ. Ράλλης, Γεροκωστόπουλος, Καραμανλής, Ευταξίας, Μαγκας και Θεοφανόπουλος, οι ύφυπουργοί κ.κ. Λύχνος, Γιαδασόγλου και Ταλιαδούρος, ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Ροδόπουλος, ο Διευθυντής του Πολιτικού Γραφείου κ. 'Αλέστας, τά μέλη του Διπλωματικού Σώματος, της 'Αμερικανικής Αποστολής κλπ.

Την συναυλίαν διηκόησε ο αρχιμουσικός κ. Θ. Βαβαγιάννης, σολίστ δέ ήτο η διάσημος 'Ελληνίς μεσόφωνος κ. 'Ελένη Νικολαΐδου. Εις την αρχήν εξέτελέσθη τό «Λάργκο» των Χέντελ—Μολιναρί, με σόλο διολί τον κ. Φ. Βολονίην, κατόπιν δέ η «Βυζαντινή θυσία» του κ. Π. Πετρίδη. Τό ωραιότερον μέρος του προγράμματος, ήσαν οι τρεις άριες που έτραγουδισεν η κ. 'Ελένη Νικολαΐδου. Δηλαδή η «Αρία από την «'Αλκηστι» του Γκλούκ, η «Αρία από την «Τρεμέντζα ντι Τίτο» του Μότσαρτ και η «Αρία του 'Ορφέα από τον «'Ορφέα και Εύρυδίκη» του Χάιντν. Η κ. 'Ελένη Νικολαΐδου απεθεώθη κυριολεκτικώς εις κάθε μία από τίς 'Αριες αυτές, όταν δέ έτελείωσε τό θέατρον έσειέτο επί πολλήν ώραν από τά χειροκροτήματα. Την έκλεκτήν καλλιτέχνηδα συνεχάρησαν ιδιαίτέρως οι Βασιλείς και ο Διάδοχος. 'Εξ άλλου ο Βασιλεύς κατά την διάρκειαν του διαλείμματος συνεχάρη ιδιαίτέρως τον οργανωτήν του Φεστιβάλ ύπουργόν της Προεδρίας της Κυβερνήσεως κ. Γ. Ράλλην.

Εις τό δεύτερον μέρος εξέτελέσθη η «Συμφωνία αριθμός 2» εις ρε μείζον του Ζάν Σιμπλίου. Μετά την έκτέλεσιν ο δι-

ευθυντής της ορχήστρας κ. Βαβαγιάννης ανέκλήθη επανειλημμένως και χειροκροτήθη ένθουσιώδως.

Εξαιρετική τάξις και εύπρεπεια, άπόλυτος δέ άνεσις έχαρακτήρισε ιδιαίτέρως τήν οργανώσιν του Φεστιβάλ 'Αθηνών. 'Ο άπέναντι του αρχαίου θεάτρου χώρος διερυθμίσθη καταλλήλως και η στάθμευσις εκατοντάδων αυτοκινήτων έγινε με κάθε άνεσιν και με πάσαν δυνατόν εύπρητέτησιν του κοινού.

Γενικά μπορεί να λεχθή ότι η Έναρξις του Φεστιβάλ 'Αθηνών υπήρξε μία σημαντική και αξιόλογος επιτυχία η όποία τιμή την κυβέρνησιν, τον άρμόδιον ύπουργόν κ. Γ. Ράλλην και την πηρείαν 'Οργανώσεως Φεστιβάλ, η όποία κατέβαλε κάθε προσπάθειαν δια την άρτίαν οργανώσιν της ώρας αυτής καλλιτεχνικής έκδηλώσεως του τόπου μας.

Η δεύτερα έκδήλωσις του Φεστιβάλ 'Αθηνών ήτο ο «'Ορφεύς» του Γκλούκ, η πρώτη του όποιου έδόθη προχθές Σάββατον 27 τρέχοντος εις πανηγυρικήν Έναρξιν παρουσία πάλιν των Βασιλέων και των λοιπών επίσημων. Τον «'Ορφέα» διευθύνει εις τάς τρεις έκτελέσεις την 27ην, την 31ην Αυγούστου και την 3ην Σεπτεμβρίου, ο κ. Οικονομίδης. Μετέχουν επίσης η ορχήστρα της Λυρικής Σκηνής και η χορωδία της υπό την διεύθυνσιν του κ. Μιχαήλ Βούρτσου. Την σκηνοθεσίαν ανέλαβε ο κ. Γιαννόπουλος, τά σκηνικά και τά κοστούμια ο κ. 'Ανεμογιάννης και την χορογραφίαν ο κ. Τσιουντόρ.

Θά έπακολουθήσουν ο «'Ιδομενεύς» του Μότσαρτ και ο «Οιδίπους Τύραννος» του Στραβίνσκυ καθώς και έξι συμφωνικά συναυλία συμπεριλαμβανομένων και των δύο της Φιλαρμονικής 'Ορχήστρας της Νέας 'Υόρκης, υπό την διεύθυνσιν του διασημου 'Ελληνοσ αρχιμουσικού Δημήτρη Μητροπούλου.

μελωδία αυτή είχε μια άρια από τό παλιό και ξεχασμένο πιό μελόδραμα «'Ο Ερξής», που έγραψε ο Χαϊντελ στά 1783 και πρωτοεκτελέστηκε στίς 15 'Απριλίου του ίδιου χρόνου στο Λονδίνο.

Η μελωδία αυτή έχει κατά καιρούς έπεξεργασθή από διάφορους μουσικούς και έμεινε γνωστή ως «LARGO». 'Ο κ. Βαβαγιάννης και η από πάσης απόψεως άγνωστή ορχήστρα μας — ίαπαστρόποντα όργανα, θερινά σμόκιν και σινδερένα πειθαρχία — απέδωσαν ήχητικά, αισθητικά και έρμηνευτικά άψογα την ωραία μελωδία.

Ακόμη καλλίτερη τύχη είχε τό Βυζαντινού χαρακτήρος τρίπτυχο του Π. Πετρίδη, «Βυζαντινή Θυσία». Τό βαθειά συναισθηματικό και ηγαίο σ' έμπνευση θαυμάσιο αυτό μουσούργημα, βρήκε στά χέρια άρχιμουσικού και έκτελεστών στοργή. Και τό δυνατόν όστιν έσωτερικότητά του και την τεχνολογία στην φούγκα ωραίο έργο, άνεπλάσθη και ά-

κούστηκε με ξεχωριστή καλλιτεχνική συγκίνηση.

Η εμφάνισις του «θηλυκού Μοσχονά», καθώς από χρόνια λέμε την κ. Νικολαΐδου, στο παλκοσένικο, άλλαξε την μέχρι της ώρας εκείνης κάπως ήρεμη ατμόσφαιρα του αρχαίου ωδείου. 'Αλαλαγμός Κυρίου, ξεφώνητά, χειροκροτήματα, ζητωκραυγές, πανζουρισμός. Αυτά όλα έκλόγισαν κάπως την διάσημη τραγουδίστρια. Παρά ταύτα, όμως, η πρώτη κοντροάλτο του κόσμου, αυτοκυριαρχημένη και παλλομένη από δραματικότητα, με φωνήν συγκινούσαν από χρώμα, από μελωδικότητα, από ρυθμική άριότητα και έκφραστικότητα, μάς χάρισε τρεις έρμηνείες από τίς άριες «'Αλκηστι» του Γκλούκ, «Κλεμέντζα Ντι Τίτο» του Μότσαρτ (μια άτέλειωτη όπερα που δεν παίχθηκε ποτέ) και «'Ορφεύς» του Χάιντν (που μόλις δυό έκτελέσεις έγιναν).

Η κ. Νικολαΐδου έχει κριθή πολύ πριν φύγη για να κερδίση την παγκόσμια άναγνώριση και να γεμί-

ση δόξα. Έχει τιμηθή από φανταστικούς ύμνους από τίς πιό μεγάλες υπογραφές των ειδικών της Βιέννης, του Σάλτσμπουργκ, της Νέας 'Υόρκης, του Σάν Φραντζίσκο, της Δρέσδης, του Μονάχου, του 'Αμβούργου, του Ζάγκρεμπ.

Τό άλλοφρον θεριό άκροατήριο, με επί κεφαλής τους Βασιλείς, όλόκληρο τό ύπουργικό συμβούλιο, τό Διπλωματικό Σώμα και τους οδηγούς των πνευματικών και καλλιτεχνικών 'Ιδρυμάτων, απέθεώσαν την μεγάλη άρτίστα.

Οί Βασιλείς την φωνάζουν κοντά τους. Φιλεί τό χέρι της Βασιλίσσης. Στο σημείον αυτό ο άρχαίος χώρος άναταράσσεται. Η Νικολαΐδου αποθεώνεται. 'Ολοι μας φαινόμαστε ηλαμένοι. Η Νικολαΐδου μάς πότισε καλλιτεχνική συγκίνηση και μάς γέμισε έθνική ύπερηφάνεια.

Τό πρόγραμμα έκλεισε ο κ. Βαβαγιάννης με την «Συμφωνία αρ. 2» σε ρε μείζ. του Σιμπλίου, που γράφηκε στά 1902 και πρωτοεκτελέστηκε τον ίδιον χρόνο στο 'Ελσιγκφορδ.

'Ορχήστρα και άρχιμουσικός, μετά τό τέλος της συναυλίας, έγιναν άντικείμενο θεριών και ένθουσιωδών έκδηλώσεων εκ μέρους του κοινού και ο κ. Βαβαγιάννης ύπερεώθη να ύποκληθή δέκα φορές.

Απόκομμα

Χρονολογία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

27 ΑΥΓ. 1955

ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΝΕΑ

Η δριαμβευτική Έναρξις του Φεστιβάλ των 'Αθηνών

ΤΟΥ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ

Ποτέ δεν καταχωρήθηκε στα μουσικά και πνευματοκαλλιτεχνικά χρονικά των 'Αθηνών μια τέτοια επιτυχία. Επιτυχία στην σύλληψη της ωραίας ιδέας από τον ύπουργό κ.Γ. Ράλλη, επιτυχία στην οργάνωση, επιτυχία στην έκτέλεση και, προ παντός, επιτυχία — από απόψεως ρυθμού και βαθμού πολιτισμού — στην προσέλευση και αποχώρηση του κοινού, ιδίως του ελληνικού, που μοιάζει με άψιχορο παιδί. Γιατί τό ξένο άκροατήριο της προχθεσινής έναρξεως και των μελλοντικών έκδηλώσεων του Φεστιβάλ, έθιμισμένο από δεκάδων έτών εις όμοιας φύσεως μουσικοπνευματικών και καλλιτεχνικών έκδηλώσεων, σ' όλόκλη-

ρη την Ευρώπη, την 'Αμερική και τις Κάτω Χώρες, έχει περισσότερο άνεπτυγμένο τό μέτρο και τό αισθημα του πολιτισμού, που, όμως, σ' αυτό βοηθεί πάρα πολύ και τό κλίμα.

Προχθές, λοιπόν, δώσαμε έξετάσεις πολιτισμού και πήραμε άριστα. Για πρώτη φορά δεν άκούστηκε ψίθυρος δυσφορίας ή στενοχώριας και για πρώτη φορά άστυνομικοί και πολίτες συνεννοούντο με τό βλέμμα!

Στο άναλόγιο του μαέστρου ο κ. Θ. Βαβαγιάννης αρχίζει τό πρόγραμμα του με τό «Λάργκο» του Χαϊντελ, που έχει μεταγράψει για μεγάλη ορχήστρα ο Μολυνάρι.

Και πρέπει να σημειωθή, πως η

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

24-8-55

2.6. ΑΥΓ. 1955

Προγρ.
I 31

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Η ΠΡΟΧΘΕΣΙΝΗ «ΠΡΩΤΗ»
ΤΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

Με συναυλία της Κρατικής 'Ορχήστρας άρχισε προχθες το Φεστιβάλ Αθηνών στο Ωδείο Ηρώδου Αττικού.

Αρχιμουσικός ο κ. Θ. Βαβαγιάννης και σολίστ η διάσημη μεσοφωνός μας Έλενη Νικολαΐδου.

Ο χώρος κάτω από τον Παρθενώνα δημιουργεί οξυτάτα προβλήματα αναφορικά με τα έργα που πρόκειται να παιχτούν.

Στά προβλήματα αυτά πρέπει να προσεχθούν και τα όσα δημιουργούνται από μια «έναρκτηρία» συναυλία της προχθεσινής μορφής.

Από την αποψη αυτή κρίνοντας την καλλιτεχνική εκδήλωση της περασμένης Τετάρτης και έχοντας συνάμα υπ' όψη ότι Έλληνας αρχιμουσικός κατάρτισε το πρόγραμμα, δεν νομίζουμε ότι κυρίαρχησαν στη έκταση που θαπρεπε το πνεύμα και η ορθή σκεψη, ως προς την αρχιτεκτονική του προγράμματος από τη μια μεριά, την εκλογή αυτών των έργων από την άλλη.

Και ειδικότερα: Α) Για την αρχιτεκτονική: προκλασική μουσική στην αρχή (το Λάργκο του Χαίντελ κατά διασκευή Μολινάρι), άμεσα μετά μουσική σύγχρονου Έλληνα συνθέτη (η «Βυζαντινή θυσία» του κ. Π. Πετρίδη) και ύστερα προσπάσματα (τραγουδι) από όπερες κλασικών («Ντιβινιτέ ντυ Στυζ» από την «Αλκμήνη» του Γκλουκ, μία άρια από την «Κλεμένης ντι Τίτο» του Μότσαρτ και μία άρια από τον «Ορφέα και Εὐρυδίκη» του Χάυντ). Έδώ εκκλίνει το πρώτο μέρος του προγράμματος. Στο δεύτερο μέρος εθνική φινλανδική μουσική — η Δεύτερη Συμφωνία του Σιμπέλιους. Μία τέτοια «διάταξη» σε συνδυασμό μάλιστα με τα προβλήματα που αναφέραμε χώρο και μορφής της συναυλίας, φυσικό είναι να μη δημιουργούν υποσυνείδητα στον άκροατή το αίσθημα μιάς κάποιας πληρότητας.

Β) Για τα έργα αυτά καθ' εαυτά: Τί προσφέρει μουσικά ή τόσο εξωτερική, πομπώδης και δημαγωγική διασκευή του περίφημου Λάργκο του Χαίντελ από τον Μολινάρι; Ίδιως σε συναυλία όπως η προχθεσινή;

Και γιατί να μην παιχτεί στη θέση της «Βυζαντινής θυσίας» του κ. Π. Πετρίδη ένα άλλο έργο του συνθέτη που ν' αγγίζει πιο άμεσα τον άκροατή και μάλιστα τον ξένο (άφου πρόκειται για Φεστιβάλ διεθνούς σημασίας) που είναι μάλλον ανίδεος στα θέματα εκείνα που αναφέρονται στην τεχνική γραφή, την τεχνική χρησιμοποίηση των βυζαντινών κλιμάκων, την αρμονική και πολυφωνική επεξεργασία των;

Και ακόμα: Γιατί φινλανδική εθνική μουσική, που απαιτεί ειδικές προϋποθέσεις για να μιλήσει άμεσα στην καρδιά, αποκαλύπτοντας τη φινλανδική φύση, τη φινλανδική ψυχή και το μύθο: Είναι ωραιότερη ή Δεύτερη αυτή Συμφωνία του Σιμπέλιους. Αλλά τί θέση είχε στην προχθεσινή συναυλία;

Ός προς την εκτέλεση τώρα, το Λάργκο του Χαίντελ αποδόθηκε τυραννισμένα. Κάποια «τρακ» ίσως των σολίστ (περιλαμβάνονται εδώ και τα πνευστά ξύλινα), παρουσίασε τις φράσεις τρεμουλιαστές και χωρίς την απαιτούμενη άνεση, ευγένεια και πλάτος.

Ένα κάπως αργό «τέμπο» κατά

την εκτέλεση του Πρελούδιου της «Βυζαντινής θυσίας» του κ. Πετρίδη, δημιούργησε μίαν ελαφριά κόπωση και μονοτονία.

Η απόδοση, τέλος, της Συμφωνίας του Σιμπέλιους, ενώ παρουσίαζε όλα τα χαρακτηριστικά της απόλυτης κατοχής της «πασιτιούρας» από τον αρχιμουσικό, ενώ παρουσίαζε αντιθέσεις χρώματος και ψυχικών διαθέσεων, στο βάθος της ήταν σαν μία απέραντη έκταση που αραιά και που την ποικίλλουν μόνο μερικά ύψωματα. Ίσως γιατί η μουσική απαγγελία και συνοχή δεν ήταν πάντα καρπός φαντασίας.

Χαρήκαμε την αληθινή τέχνη της μεσοφωνής μας Έλένης Νικολαΐδου που ερμήνευσε τα προσπάσματα από

Η σολίστ της έναρκτηρίου συναυλίας του Φεστιβάλ Αθηνών κ. Νικολαΐδου μετά του αρχιμουσικού κ. Βαβαγιάννη.

τις όπερες που αναφέραμε. Την ωραία, θερμή, γεμάτη εσωτερικό παλμό φωνή της, την έκφρασή της, που, προκειμένου, ειδικότερα, για την κλασική μουσική, δεν εγκαταλείπει ποτέ τα όρια της απλότητας, τη θαυμασία φράση της.

Την εύχριστούμε ιδιαίτερα για την άρια του Χάυντ — άγνωστη σχεδόν — που μάς χάρισε τη γοητεία μουσικού περιεχομένου και τρόπου έρμηνείας.

Το κοινό επεφύλαξε ένθουσιώδη υποδοχή στην καλλιτεχνικά μας, που τόνον καιρό είχε να την άκουση.

Τι κρίμα να μην μπορούε ακόμα να κρατούμε κοντά μας (έστω και για ένα ώρισμένο διάστημα το νρόνο) τέτοιους καλλιτέχνες, ίκανούς ν' ανεβάσουν άμέσως το επίπεδο του μουσικού δραματικού μας θεάτρου και του σύγχρονου, γενικά, μουσικού πολιτισμού στη χώρα...

Ο κ. Βαβαγιάννης και η όρχήστρα συνάδεσαν την μεγάλη τραγουδιστριά μας ίκανοποιητικά.

Στά όσα του ό κλαρινετίστα κ. Λάζαρος μάς φανέρωσε για υιό ακόμα φορά την ειλικοίνεια του σθήματος και την άγνη μουσική φύση.

Από οργανωτικής πλευράς του Φεστιβάλ, νομίζουμε πως θα μπορούσε να λειψη η άνωμαλία που παρατηρήθηκε κατά την προχθεσινή πρώτη εκδήλωση σνετικά με τον έφοδιασμό και την διανομή των προγραμμάτων.

Δ. Α. ΧΑΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΥ

Από τας συναυλίας
ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΕΝΑΡΞΙΣ ΤΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ — Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ ΜΕ ΣΟΛΙΣΤ ΤΗΝ ΕΛΕΝΗ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ ==

Της Κας ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Λοιπόν, ένα μεγάλο κι' ώραίο όνειρο όρσκει την πραγματοποίησή του, χάρις στην πρωτοβουλία του ύπουργού κ. Ράλλη και μερικών έμπυχωμένων συνεργατών του: Η Έλλάς, ή Αθήνα, μπαίνει στον κύκλο των Διεθνών Καλλιτεχνικών Έορτών που οργανώνουν κάθε χρόνο ευρωπαϊκές πόλεις με μακρυν καλλιτεχνική παράδοσι, με την σίγουρη έλπίδα, την πεποιθήσι μάλλον, πως πολυ γρήγορα, ίσως κιόλας του χρόνου, θα καταλάβη μία πρωτεύουσα θέσι. Η θέλησις υπάρχει, τα μέσα υπάρχουν, οι καλλιτεχνικές μας δυνάμεις δεν λείπουν... Αρκεί να θελήσουμε να τις αξιοποιήσουμε όπως πρέπει.

Πανηγυρική ήταν ή προχθεσινή έναρξι, κατάμεστο το Ωδείο Ηρώδου, με επί κεφαλής τους Βασιλείς μας κι' όλη τη Βασιλική Οικογένεια. Και ή Κρατική Όρχήστρα μας, στην καλύτερη «φορμα» της. Μά την αλήθεια, έννοιωσα βαρεία συγκίνησι, όταν ό Έθνικός μας Ύμνος έτόνισε την έναρξι του «Φεστιβάλ» μέσα μια θερμή ατμόσφαιρα, έντονης άναμνης κι' ένθουσιασμού.

Απ' το πρόγραμμα της πρώτης αυτής Συναυλίας, που διηύθυνε ό μάστρως Βαβαγιάννης, δυο ήταν τα κατ' έξοχην ενδιαφέροντα σημεία: Η εμφάνισις της μεγάλης Έλληνίδος καλλιτέχνης Έλένης Νικολαΐδης και το έργο του Πέτρου Πετρίδη «Βυζαντινή Θυσία».

Είναι, αληθινά, μία μεγάλη έρμηνεύτρια ή Έλένη Νικολαΐδης και τα χρόνια που πέρασαν — έξη νομίζω — από τότε που την είχαμε ξανακούσει εδώ, χρόνια που στερέωσαν την παγκόσμια φήμη της, στερέωσαν επίσης και την τεχνική της, έδωσαν στη φωνή της μία πληρέστερη ακόμα λάμψι και φώς, ενώ συνάμα την προίκισαν με την πνευματική και ψυχική εκείνην ώριμότητα που μόνο ή ζωή και ή πείρα μπορεί να χαρίση, διαπλάθοντας το έμφυτο ταλέντο. Η χρυσή αυτή φωνή της Νικολαΐδης, με τους θερμούς, βελουδένιους τόνους της, δεν γνωρίζει πια καμμία δυσκολία, απλώνεται σε μία θαυμαστή όμοιο γένεια απ' τους πιο βαθείς ως τους πιο ψηλούς τόνους, παίρνοντας χίλια χρώματα, ανάλογα με τα αίσθημα που εκφράζει — γλυκεία, περιπαθής, όρμητική, απάλη, ναί, αληθίνο ρευστό χρυσάφι, συνεπαίρνοντας τον άκροατή, αγγίζοντας τον βαθεία στην καρδιά, ενώ ή τεχνική της είναι τόσο τέλεια, που δεν σ' αφήνει πια να την δής. Έρμήνευσε τρεις άριες: του Γκλουκ, από την «Αλκμήνη», την περίφημη επίκλησι στις «Θεότητες του Αδη» — άρια δραματικής ύψιφώνου — την άρια από την «Μεγαλοφυχία του Τίτο» — μία ξεχασμένη όπερα του Μότσαρτ — και την άρια του Όρφέως από μία όπερα του Χαύντ «Όρφως και Εὐρυδίκη», που δεν παιχθηκε ποτέ και που μόνο μερικά της προσπάσματα — επτά άριες — έμειναν γνωστά. Όλες οι έρμηνείες της Νικολαΐδης υπηρξαν συγκλονιστικές και ή λαμπρή συνοδεία της όρχήστρας υπο τον Βαβαγιάννη συνετέλεσε στην επιτυχία που κατέληξε σ' έναν αληθίνο θρίαμβο, μία αποθέωσι της Νικολαΐδης, που αναγκάσθηκε να επαναλάβη την τελευταία άρια. Σημειώνω, απ' την όρχήστρα, ιδιαίτερα στην άρια του Μότσαρτ, το κλαρίνο του δεξιοτέχνη κ. Λάζαρου, άν και θα έπρεπε ν' αναφέρω όλους, γιατί όλοι, ιδιαίτερα οι έξαρχοντες των όμάδων πρόσφεραν τον καλύτερο εαυτό τους.

Η «Βυζαντινή θυσία» του Πετρίδη είναι από τα πιο ωραία και τα πιο τέλεια έλληνικά έργα, τόσο ως έμπνευσις, όσο και ως τεχνική επεξεργασία, γιατί ή τεχνική εδώ δεν είναι κάτι το ξεχωριστό και το έξεζητημένο, αλλά αποτελεί ένα μέρος της έμπνεύσεως, ακολουθεί πιστά το πνεύμα και το ύφος της έμπνεύσεως στις πολυφωνικές άναπτύξεις, τόσο πλούσιες και τόσο ξεκαθάρες, στην λαμπρή και τόσο διάφανη ένορχήστρωσι, στον τόσο σοφό καταμερισμό των ήχητικών όγκων και των χρωμάτων της όρχήστρας. Υποβλητικό το θέμα του «Πρελούντιο» προκαλεί άμέσως τη συγκέντρωσι και την περισυλλογή του άκροατού, γεμάτη ποιητική πνοή ή «Άρια» — δεύτερο μέρος — που καταλήγει σε μία άριστουργηματική τετράφωνη φούγκα, με το κύριο θέμα και τα δευτερεύοντα που τρέχουν με τέτοια διαύγεια ανάμεσα απ' τον άρμονικό πλούτο της όρχήστρας, με μία πνευματώδη αντιστικτική επεξεργασία. Ο κ. Βαβαγιάννης έρμήνευσε το έργο με καρδιά και νοϋ, άναδείχνοντας κάθε λεπτομέρεια κι' όλες του τις όμορφίες. Υποθέτω πως ό συνθέτης, που παρευρίσκετο στη συναυλία, θαμείνε απόλυτα ίκανοποιημένος.

Η συναυλία άρχισε με το περίφημο «Λάργκο» του Χαίντελ, την μαγευτική αυτή μελωδία που ό Ίταλός μάστρως Μολινάρι έχει μεταγράψει κατά τρόπο αρκετά έπιδεικτικό και θεατρικό, μακρυνά απ' την απλότητα της έμπνεύσεως, αλλά που ως τόσο πάντα συναρπάζει, όταν μάλιστα έρμηνεύεται με τέτοια θερμότητα όπως από τον κ. Βαβαγιάννη και την όρχήστρα μας. Το δεύτερο μέρος του προγράμματος ήταν αφιερωμένο στη 2η Συμφωνία του Φινλανδου συνθέτη Γιάν Σιμπέλιους — μία προτίμησις του μάστρου μας, όχι άδικαιολόγητη. Είναι ένα έργο εύληπτο, με πλούσιες μελωδίες, με μεγάλη ποικιλία στους ρυθμούς και στα χρώματα, που προσφέρει πολλές δυνατότητες σ' ένα αρχιμουσικό της ίκανότητος του Βαβαγιάννη. Δεν πρόκειται δέβαια περί «Συμφωνίας» κατά την κλασική φόρμα, είναι μάλλον μία συνένωσις από ραψωδιακά κομμάτια — μία προγραμματική, θάλεγα, μουσική — που ζή χάρις στον έθνικό της χαρακτήρα, μ' όλο που συχνά περνούν κάτι σκίες, σαν του Τσαϊκόφσκυ, του Ρίσκυ, ακόμα και του Σμετάνα...

Αποθεωτικά χειροκροτήματα εύχαρίστησαν μάεστρο και όρχήστρα για τη λαμπρή προσφορά τους.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΛΑΛΑΟΥΝΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΝ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

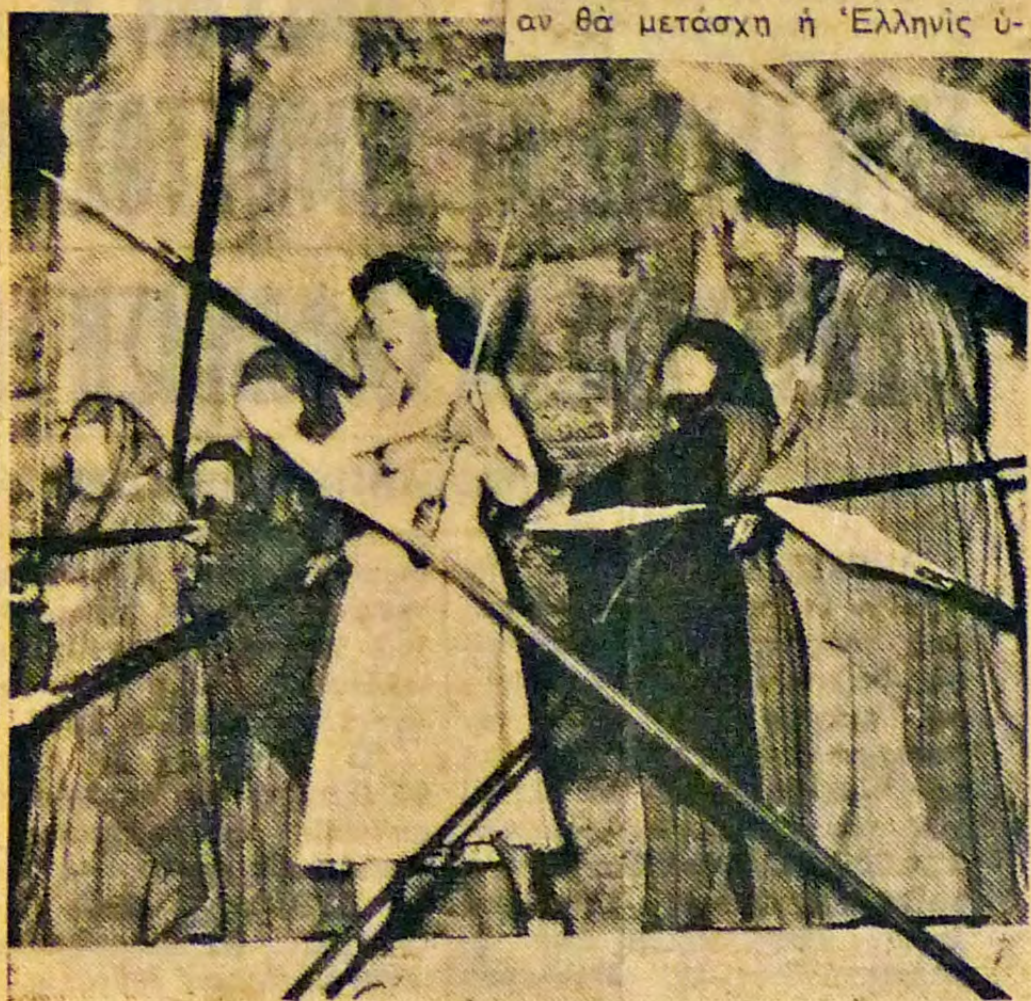
ΘΕΑΤΡΟΝ, ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΙ, ΣΥΝΑΥΛΙΑΙ,
ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ Κ.Λ.Π.

ΑΘΗΝΑΙ, Πέμπτη, 25.

Θέμα συζητήσεων εύρυτάτων μεταξύ του αθηναϊκού κοινού, ή «πρώτη» του φεστιβάλ. 3.000 μέλη της κοινωνίας της πρωτεύουσας και υπέρ τους 300 παρεπιδημούντες ξένοι, κατέκλυσαν τὰς θέσεις του αρχαίου θεάτρου 'Ηρώδου του 'Αττικού, όπου ἐδόθη ή ἐναρκτήριος συναυλία του «φεστι-

Γενικώς ή πανηγυρική ἐπιτυχία της πρώτης αὐτῆς ἐκδηλώσεως, δημιουργεί την ἐντύπωση της ἀρίστης οργανώσεως του φεστιβάλ και προδικάζει ἐκ του ἀσφαλούς την ἐπιτυχίαν και των ἐπομένων ἐορτῶν της σειράς του προγράμματος.

Σήμερον την ἐσπέραν ἔγινε ή πρώτη δοκιμή του «'Ορφέως» του Γκλύκη, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ μετὰσχη ή 'Ελληνίς ὑ-

Ἀπὸ τὴν τελευταίαν δοκιμὴν τοῦ μελοδράματος τοῦ Γκλύκη «'Ορφεύς και Εὐρυδίκη» εἰς τὸ θέατρον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικού. Εἰς τὴν φωτογραφίαν ή διάσκημος καλλιτέχνης Ρόζα Στήβενς

βαλ των Ἀθηνῶν ὑπὸ τὴν διευθύνειν τοῦ ἐκλεκτοῦ ἀρχιμουσικοῦ Θ. Βαθαγιάννη και με σολίστ τὴν διάσκημον Ἑλληνίδα μεσόφωνον Ἑλενα Νικολαΐδου. Ὑπὸ τὸν ἱερὸν δῶρον, ή συναυλία ἐσκόρπισε ρίγη συγκινήσεως, γενική δὲ ὑπῆρξεν ή ἐντύπωση ὅτι οὐδέποτε ἑλληνική καλλιτεχνική ἐκδήλωση, ἐσημείωσεν εἰς ὠργανωμένον πρόγραμμα τοιαύτην πανηγυρικήν ἐπιτυχίαν.

Τὴν συναυλίαν ἐτίμησαν ὁλόκληρος ή Βασιλική οἰκογένεια, μετὰ της ὁποίας συμπαρίστατο, ἐπίσης ή δούκισσα τοῦ Κέντ Μαρίνα μετὰ της πριγκίπισσης θυγατρὸς της Ἀλεξάνδρας και της ἀδελφῆς της πριγκίπισσας Νικολάου της Γιουγκοσλαβίας. Ἐπίσης ἐκ μέρους της Κυβερνήσεως παρέστησαν ὁ ἀντιπρόεδρος κ. Π. Κανελλόπουλος και πολλοὶ ὑπουργοί. Ἡ Ἑλενα Νικολαΐδου ἀπεβῆθη, περὶ τὸ τέλος δὲ της ἐκτελέσεως ἐκλήθη ὑπὸ τῶν Βασιλέων ἐνώπιον τῶν ἀπολυτοκράτου καὶ ἔλαβε τὸ συγχαρητήριά των. Ἐπίσης συγχαρητήρια τῶν Βασιλέων και τῶν ἄλλων ἐπισήμων, ἀπέσπασεν και ὁ ἀρχιμουσικός κ. Θ. Βαθαγιάννης, τοῦ ὁποίου ή διδασκαλία, κατὰ τὰ σχόλια της κριτικῆς, ὑπῆρξεν ἀριστοτεχνική.

ψήφω Βίλμα Γεωργίου εἰς τὸν ῥαγὸν τοῦ Ἑρωτος.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΩΜΑΛΙΑ == Εἰς τὴν ΜΟΥΣΙΚΗΝ ΚΡΙΤΙΚΗΝ

Χθές, τὸ κριτικὸν σημείωμα τοῦ μουσικοῦ συνεργάτου μας κ. Σ. Μιχαηλίδη, ἐνεφανίσθη περὶ τὸ μέσον, ἐκ τυπογραφικῆς ἀνωμαλίας, ἀκατάληπτον. Ἀποκαθιστῶμεν τὸ κείμενον. Ἐγγράφετο πράγματι:

Ὁ κ. Βαθαγιάννης ἔβαλε πολλή σκέψη στὴν προετοιμασία τοῦ ἔργου και τὸ διήνευσε μ' ὅλην του τὴν ψυχὴ ἐπιτυχάνοντας πλήρη ἀνταπόκριση ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα. Ἀφῆσα τελευταίον τὸ περίφημον Λάργκο τοῦ Χαϊντελ, μετὰ τὸ ὁποῖον ἀρχισε ή συναυλία, γιατί ήθελε νὰ θέσῃ ἕνα γενικὸ ζήτημα ἀρχῆς. Εἶναι, νομίζω, δύσκολο νὰ κατανοήσῃ κανεὶς, και, ἐπομένως, νὰ ἐπικροτήσῃ τὸ καλλιτεχνικὸ σκοπὸ τοῦ ἐπιδιώκουν τέτοιες «διασκευές» και πομπώδεις ἐνορχήστρώσεις, σὰν αὐτὴ τοῦ Μολινάρι στὴν ὠραίαν αὐτὴν σελίδα τοῦ συνθέτου τοῦ «Μεσσίας». Ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ πηγάζει ἐσωτερικά ἀπὸ τὸ στυλ, ἀπὸ τὴν λιτότητα καὶ τὴν πλατειὰ κίνησι τῆς μελωδικῆς γραμμῆς, ἀπὸ τὴν ἰσχύ τῆς ἀρμονικῆς γλώσσας, ἀπὸ τὴν ὅλην ὕψος τοῦ ἔργου. Δὲν χρειάζεται τίποτ' ἄλλο γιὰ νὰ μιλήσῃ κατ' εὐθείαν στὴν καρδιά μας. Ἡ φανταστική και πολυχρῶμη φορεσιὰ ἀλλοιώνει ἀντὶ νὰ ἐνισχύῃ τὸν χαρακτήρα τοῦ. Ὡστόσο αὐτὸ εἶναι μιά λεπτομέρεια, ποὶ δὲν βάρυνε στὴν εὐόωγη ἐναρξὴ τοῦ φεστιβάλ. Σολίστ, ὀρχήστρα και μαέστρος συνετέλεσαν γενικά σὲ μιά πολὺ καλὴ πρώτη ἐμφάνισι.

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ

(Αἱ δύο πρώται συμφωνικαὶ συναυλία)

ΥΠΟ ΤΟΥ ΜΟΥΣΟΥΡΓΟΥ κ. ΣΟΛ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

Εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἀπουσιάζοντος δι' ὀλίγας ἑβδομάδας εἰς Ἀγγλίαν τακτικοῦ μουσικοκριτικοῦ της «Καθημερινῆς», ὁ διακεκριμένος μουσουργὸς κ. Σόλων Μιχαηλίδης, παρακληθεὶς, ἀνέλαβε νὰ καλύψῃ τὴν στήλην της μουσικῆς κριτικῆς κατ' ὅλην τὴν διάρκειαν της ἀπουσίας τοῦ κ. Μ. Δούνια.

Εἶμαι εὐτυχῆς, ποὺ μοῦ δίδεται ή εὐκαιρία νὰ γράψω γιὰ τὸ φεστιβάλ Ἀθηνῶν και νὰ ἐκφράσω τὴ μεγάλη μου χαρὰ γιὰ τὴν καθιέρωσή του. Ἡ Ἑλλάς καθυστεροῦσε πραγματικά πολὺ νὰ πάρῃ τὴ θέση της στὸ διεθνὲ καλλιτεχνικὸ στίβο. Ἐνα διεθνὲς φεστιβάλ, ἐκτός ἀπὸ τοὺς ἀμεσοὺς καλλιτεχνικοὺς τοῦ σκοποῦς — τὴ δημιουργία καλλιτεχνικῆς κινήσεως σὲ διεθνὲς πλαίσιο, τὴν προβολὴ τῶν ἐθνικῶν ἐπιτευγμάτων στὸν τομέα της τέχνης, τὴν τόνωση τῶν καλλιτεχνικῶν ἐνδιαφερόντων και τὴν ἐξύψωση τοῦ γενικοῦ καλλιτεχνικοῦ ἐπίπεδου — ἀποτελεῖ στὴν ταραγμένη μεταπολεμικὴ ἐποχὴ κί' ἕνα ἀξιόλογο μέσο εἰρήνης. Πλήθον φιλομουσῶν ἀπὸ τὰ πέρατα της Γῆς συγκεντρώνονται στα μεγάλα μουσικὰ ψευτιβάλ, και κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη και μέσα ἀπὸ τὴ μαγικὴ ἀτμόσφαιρα της τέχνης συναδελφώνονται, γιατί ή τέχνη — ἰδιαίτερα ή μουσική — κατορθώνει νὰ ἀπαλύνῃ και νὰ παραμερίζῃ τις ἐχθρότητες, νὰ ἐμπνέῃ ἀγάπην και σεβασμό μέσα ἀπὸ τὴ μαγεία της — κατ' ὅσον ἐγγράφε κί' ὁ Ἀθηναῖος γιὰ τὴν τέχνη τῶν Βάρδων — τὰ δόρατα και τὰ ξίφη παραμερίζουν και τὴ θέσιν τους παίρνουν ή φιλία κί' ή ἀγάπη. Ποτε ἴσως ή Τέχνη δὲν ὑπῆρξε τόσο πολυτιμὴ ὅσο σήμερα ὡς μέσο ἀγωγῆς και καλλιέργειας τοῦ πνεύματος ἀγάπης και συναδελφώσεως ἀνάμεσα στοὺς λαούς.

Γι' αὐτὸ με λύπη βλέπαμε νὰ ἀπουσιάζῃ ἀπὸ τις διεθνεῖς καλλιτεχνικὲς ἐκδηλώσεις ή Ἑλλάς, ή «πρώτη διδασκαλία». Τώρα, εὐτυχῶς, τὸ φεστιβάλ Ἀθηνῶν εἶναι μιά πραγματικότητα, και κείνο ποὺ ἐπιβάλλεται εἶναι, με κοινὴ προσπάθεια, νὰ ἐξελιχθῇ και νὰ προκοφῇ. Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ θὰ κρίνουμε τις διαφορὲς καλλιτεχνικὲς ἐκδηλώσεις του και θὰ κάνουμε εἰσηγήσεις γιὰ τὴν καλύτερη μελλοντικὴ ὀργάνωσή του.

Τὸ φεστιβάλ ἀρχισε με συμφωνικὴ συναυλία της Κρατικῆς Ὀρχήστρας ὑπὸ τὴ διεύθυνση τοῦ κ. Βαθαγιάννη και σολίστ τὴν κ. Ἑλένη Νικολαΐδου τὴν Τετάρτη 24 Αὐγούστου, μέσα σὲ μίαν ἀτμόσφαιρα ἀληθινὰ πανηγυρική. Ἡ συμμετοχὴ της ἐξαιρετικῆς Ἑλληνίδος καλλιτέχνιδος ἔδωσε ὕψος κί' ὅλας τὸν ὅσον τὸ φεστιβάλ. Ἡ Νικολαΐδου ἔχει κατορθώσει νὰ ἀξιοποιήσῃ, τεχνικά και μουσικά, τὴν πλούσια φωνή της, κί' ἀκόμα, πὸ βασικό, νὰ ὑποτάξῃ τὸ κάθε τι στὴν ἐρμηνεία της μουσικῆς. Λίγοι τραγουδιστὲς κατορθώνουν νὰ ξεχωρῶν, πὸς ή φωνή δὲν εἶναι σκοπὸς, ἀλλὰ μέσο ἐκφράσεως. Οἱ τρεῖς ἀριεῖς (τοῦ ἱκλίου, τοῦ Μότσαρτ και τοῦ Χαίνεν) ἔδειξαν, και ὡς ἐκλογὴ και ὡς ἐκτέλεσι, οἱ ή Νικολαΐδου ἔχει θαθεῖα κατανοήσῃ τὴν καλλιτεχνικὴ αὐτὴ ἀλήθεια. Οἱ κλασσικὲς μελωδίες κυλοῦσαν μέσα στὸν ἀρχαῖο χώρον κατὰ τρόπο ὑποδειγματικά ἀπλό κί' ἐκφραστικό. Οἱ Βασιλεῖς και τὸ κοινὸ με συγκίνησαν και δικαιολογημένη ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια της ἐπεφύλαξαν μεγαλειώδη ὑποδοχή.

Ὁ κ. Βαθαγιάννης εἶχε τὴν εὐτυχὴ ἐμπνευσή νὰ συμπεριλάβῃ στὸ πρόγραμμα ἕνα ἑλληνικὸ ἔργο, τὴ «Βυζαντινὴ Θυσία» τοῦ κ. Π. Πετρίδη. Τὸ τρίπτυχο αὐτὸ ἔχει και πολὺν λυρισμὸν και τέχνη μαζί. Ἰδίως ή φούγκα, πούνα γραμμένη με πολλὴ μουσικὴ διάθεση και βαθεῖα γνώση. Ὁ κ. Βαθαγιάννης ἐρμήνευσε τὸ ἔργο με ἀληθινὴ στοργή. Πολὺ καλὴ, νομίζω, ή σκέψη τοῦ μαέστρου νὰ συμπεριλάβῃ και τὴ Δευτέρα Συμφωνία τοῦ Γιάν Σιμπέλιους. Ὁ μεγάλος συμφωνιστὴς γιορτάζει φέτος τὰ 90χρονα του κί' αὐτὸ μπορούσε νὰ ἐρμηνεύσῃ και σὰν ἔμμεση συμμετοχὴ στὶς γιορτὲς πρὸς τιμὴν του. Ἡ συμφωνία αὐτή, μαζί με τὴν Πέμπτη καὶ Ἑβδόμη του, εἶναι ἀπὸ κείνα τὰ ἔργα του, ποὶ δίνουν τὸ μέτρο νὰ ζυγίσῃ κανεὶς τὴ δύναμη της

ἐμπνεύσεως και της φαντασίας τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ζωγράφου και τὴ μαγεία τοῦ μουσικοῦ του λόγου, χαρὴ στὴν ὁποία κατορθώνει ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐθνικός αὐτὸς βάρδος νὰ μιλήσῃ στὴν ψυχὴ σχεδὸν ὅλου τοῦ κόσμου. Ὁ κ. Βαθαγιάννης ἔβαλε πολλή σκέψη στὴν προετοιμασία τοῦ ἔργου και τὸ διηύθυνε πομένως νὰ ἐπικροτήσῃ, τὸν καλλιτεχνικὸ σκοπὸ τοῦ ἐπιδιώκουν τέτοιες «διασκευές» και πομπώδεις ἐνορχήστρώσεις, σὰν αὐτὴ τοῦ Μολινάρι στὴν ὠραίαν αὐτὴν σελίδα τοῦ συνθέτου τοῦ «Μεσσίας». Ἡ μεγαλοπρέπεια πηγάζει ἐσωτερικά ἀπὸ τὸ στυλ, ἀπὸ τὴ λιτότητα και τὴν πλατειὰ κίνησι της μελωδικῆς γραμμῆς, ἀπὸ τὴν ἰσχύ της ἀρμονικῆς γλώσσας, ἀπὸ τὴν ὅλην ὕψος τοῦ ἔργου. Δὲν χρειάζεται τίποτ' ἄλλο γιὰ νὰ μιλήσῃ κατ' εὐθείαν στὴν καρδιά μας. Ἡ φανταστικὴ και πολυχρῶμη φορεσιὰ ἀλλοιώνει ἀντὶ νὰ ἐνισχύῃ τὸν χαρακτήρα του. Ὡστόσο, αὐτὸ εἶναι μιά λεπτομέρεια, ποὶ δὲν βάρυνε στὴν εὐόωγη ἐναρξὴ τοῦ φεστιβάλ. Σολίστ, ὀρχήστρα και μαέστρος συν- μ' ὅλην του τὴν ψυχὴ ἐπιτυχάνοντας πλήρη ἀνταπόκριση ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα.

Ἀφῆσα τελευταίον τὸ περίφημον Λάργκο τοῦ Χαϊντελ, μετὰ τὸ ὁποῖον ἀρχισε ή συναυλία, γιατί ήθελε νὰ θέσῃ ἕνα γενικὸ ζήτημα ἀρχῆς. Εἶναι, νομίζω, δύσκολο νὰ κατανοήσῃ κανεὶς, και ἐτέλεσαν γενικά σὲ μιά πολὺ καλὴ ἐμφάνισι.

Τὰ ἴδια δυστυχῶς δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ πῇ και γιὰ τὴν δευτέρα συμφωνικὴ συναυλία, ποὶ ἔδοθη τὴν Δευτέρα, 29 Αὐγούστου, ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ Ἱταλοῦ μαέστρου κ. Φρανκο Λαπουάνα. Ἦταν μιά συναυλία χωρὶς ἐμπνευσή, χωρὶς πνοή και ἔξαρση, ποὶ ἔδιδε τὴν ἐντύπωση μὴ ικανοποιητικῆς προπαρασκευῆς και μίας σχεδὸν ἀγωνιώδους προσπάθειας νὰ «βγῇ» τὸ πρόγραμμα. Σὰν μιά συναυλία «ρουτινας» θὰ μπορούσε ἴσως νὰ περάσῃ χωρὶς και πολλὰ σχόλια, ἀλλὰ στὰ πλαίσια ἑνὸς διεθνούς φεστιβάλ — και μάλιστα τοῦ πρώτου — πολὺ φοβοῦμαι πὸς εἶναι δύσκολο νὰ περάσῃ ἀπαράτηρη. Ἐδῶ και κεί μερικὲς σελίδες, ἰδίως στὸν Στράους («Θάνατος και Ἑξαθλώσις»), βγήκαν κάπως «δουλεμένες», ἀλλὰ και ἐκεῖ δὲν ὑπῆρχε ἐντυπὴς οἱ οὐχρυτοκτικὸ ὑπόνο. Τὰ μικρότερα κομμάτια στὶς «Εἰκόνες Ἐκθέσεως» τοῦ Μουσσόργσκυ με φιλότιμη προσπάθεια της ὀρχήστρας βγήκαν σὲ θαμθὸ, ποὶ νὰ δείξουν ὅτι με μεγαλύτερη προετοιμασία θὰ μπορούσαν νὰ δοθοῦν πολὺ ικανοποιητικά. Ἀνεξάρτητα ἀπ' αὐτὰ, ὁ κ. Καπουάνα φαίνεται νὰ διδῇ περισσότερο βάρος στὸ «μέτρο» (δὲν ἐννοῶ τὸν γενικὸ ρυθμὸ) παρὰ στὴν ἐκφράση.

Ἡ δευτέρα αὐτὴ συναυλία μὰς δὴν- γεῖ σὲ μερικὲς σκέψεις, ποὶ πρέπει νὰ μελετηθοῦν, νομίζω, σοβαρὰ γιὰ τὸ ἐπομένο φεστιβάλ. Ἡ ὀρχήστρα, ποὶ ἔχει ἡρωικά ἐπώμισθ τὸ μουσικὸ μέτρος του φεστιβάλ (σαν σπουδατικὴ του στήλη) στριμώχθηκε πάρα πολὺ τις πρώτες ἑβδομάδες. Με τις ἀλλεπάλληλες ἐκδηλώσεις φυσικὸ εἶναι νὰ στενεύῃ ὁ χρόνος τῶν δοκιμῶν και νὰ προβῇ ὁ κίνδυνος κοπώσεως τῶν μελῶν, πράγματα ποὶ μοιραίως θὰ ἐπηρεάσουν τὴν καλλιτεχνικὴ ἀπόδοσι της ὀρχήστρας. Μιά λύση θὰ ἦταν: νὰ παρεμβάλλωνται παραστάσεις τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου, ὡστε νὰ δίδεται χρόνος μεγαλύτερος και ἀνεση στὶς προπαρασκευὲς της ὀρχήστρας. Μοῦ φαίνεται, ἐπίσης, ὅτι θὰ πρέπει νὰ ἐπιδιώκεται ή ἐξασφάλισι μαέστρων, κυρίως συμφωνικῆς μουσικῆς, γιὰ τις συναυλίες της Ὀρχήστρας. Δὲν εἶναι πολλοὶ οἱ μαέστροι, ποὶ διευθύνουν ἐξ ἴσου καλὰ συμφωνικὴ ὀρχήστρα και ὄπερα. Τὸ κέρδος και γιὰ τὴν ὀρχήστρα και γιὰ τὸ μουσικὸ ἐπίπεδο τοῦ φεστιβάλ θὰναι πραγματικά ἀνυπολόγιστο.

ΣΟΛ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΤΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΟΥ Κ. ΠΕΤΡΟΥ ΠΕΤΡΙΔΗ

Λόγω επικαιρότητας δημοσιεύουμε σήμεραν αντί της αύριον Σαββάτου το μουσικοκριτικόν Σημείωμα του κ. Πετρίδη περί της πρώτης του πρώτου Φεστιβάλ των Αθηνών αναβάλλοντες δι' αύριον το έβδομαδιαίον φιλολογικόν άρθρον του κ. Δημαρά.

Με παροδειγματική τάξι κι' εύπρέπεια έκαμε, την παρασμένη Τετάρτη, παρθενικήν εμφάνισι στον διεθνή μουσικό στίβο το πρώτο Φεστιβάλ Αθηνών. Από έτών πολλών διάχυτα φτερούγιζεν ή φιλοδοξία να προδιδασθή ή Έλληνική πρωτεύουσα σέ κέντρο έτησίου καλλιτεχνικού προσκυνηματος για γηγενείς και για ξένους. Εύτυχής συγκυρία έφερε στα δυο άμέσως ενδιαφερόμενα ύπουργεία, το της Προεδρίας Κυβερνήσεως και το της Έθνικής Παιδείας, δυο δυναμικούς ύπουργούς, τους κ. κ. Ράλλη και Γεροκωστόπουλο, που είχαν την τόλμη, μέσα σέ δραχύτατο χρονικό διάστημα, να προωθήσουν την εύγενή φιλοδοξία σέ θετική πραγματοποίησι. Διαρκούντος του Φεστιβάλ τα σημειώματα αυτά θα άφιερωνθούν άποκλειστικά στίς ποικίλες καλλιτεχνικές επιδόσεις. Τίς τυχόν άδυναμίες μιάς τέτοιας πρώτης έξορμήσεως καθώς και τα πορίσματα μακράς πείρας παρομοίων διεθνών επιδείξεων θα συνοψίσουμε σέ τελικόν άπολογισμό με μόνο στόχο την έποικοδομητική κριτική και καθοδήγησι.

Στον άρχιμουσικό κ. Θ. Βαβαγιάννη έλαχε το τιμητικό και δίκαιο προνόμιο να δώσιν το έναρκτήριο σύνθημα. Το πρόγραμμα άρχισε με το λαοφιλέστατο «Λάργκο» του Χαίντελ διασκευασμένο για μεγάλη όρχήστρα από τον φημισμένο Ιταλό μαέστρο Μολινάρι. Η άπλή αυτή άρια από την όπερα «Ξέρξης», προδιδάσθηκε σιγά-σιγά σ' ένα είδος έθνικού ύμνου των άγγλοσαξωνικών κυρίως μουσικών άκροατηρίων. Η όπερα έχει λησμονηθή ολότελα καθώς έπρεσαν σ' άφάνεια δεκάδες άλλες όπερες του Χαίντελ κι' όχι λιγώτερα όρατόρια του ίδιου μουσουργού. Πόσο διαφορετική ή τύχη των δυο κολοσσών της μουσικής, του Μπάχ και του Χαίντελ, που γεννήθηκαν στην ίδια περίπου έποχή σέ μικρήν απόστασι ό ένας από τον άλλο στη μουσοτρόφο Σαξωνία. Ο πρώτος έξησεν ήσυχη, πατριαρχική ζωή, κινήθηκε έλάχιστα και μέσα στη Γερμανία, γέννησε είκοσι τόσα παιδιά κι' άφησε υνιμειώδες έργο, του οποίου κι' ή πιό δευτερεύουσα σελίδα φέρει την άθάνατη σφραγίδα της μεγαλοφυΐας. Ο δεύτερος έκπατρίσθηκε νέος κι' άπέκτησε τάχιιστα φήμη μεγάλη διρτουόζου του έκκλησιαστικού όργάνου. Στίς βασιλικές, τίς πριγκηπικές Αύλες, στη Ρώμη, στο Λονδίνο, ήταν διάσημος ως ό δαιμόνιος «Σαξώνος» παρμεριζομένου και του όνόματός του. Κάποτε έγκατεστάθηκεν όριστικά στην Άγγλική Πρωτεύουσα και διέπρεξε μίαν από τίς δραματικώτερες σταδιοδρομίες της μουσικής Ιστορίας. Επιχειρηματίας, ίμπρεζάριος, συνθέτης, όργανίστας, γνώρισε τίς πιό συνταρακτικές έναλλαγές περιπετειών. Είδωλο για λίγους μήνες της Αύλης, των Λόρδων, της άριστοκρατίας, έπεφτε σέ δυσμένεια άμέσως κατόπι πρόσ έφελος άλλου κάποιου αντιπάλου. Και τανάπαλι. Γνώρισε πτωχεύσεις κι' εύμάρειες, θριάμβους κι' άποδοκιμασίες. Άδάμαστος άγωνιστής, έγραφε τα έργα του με ταχύτητα καταπληκτική ως το ύπέροχο κορύφωμα του «Μεσσία», που δημιουργήθηκε σέ τρείς ή τέσσαρις έβδομάδες άλλ' έπέφερε και τον χομό του από έγ-

κεφαλική συμφόρησι. Η ζωή του καλλιτέχνη ρυθμίζει, έξηγεί το έργο. Η βιασύνη του Χαίντελ έξηγεί και τη λήθη στην όποία έπρεσαν τόσες όπερες κι' όρατόρια. Άνάμεσα σ' αυτά, μολαταύτα βρίσκεται τουλάχιστον ένα, ό «Ισραήλ στην Αίγυπτο», που ως τώρα σχεδόν άγνωστο στους πολλούς, άρχίζει και παίρνει ισάξια με τον «Μεσσία» θέσι στη σύγχρονη μουσική συνεΐδρησι.

Η διασκευή του «Λάργκο» του Μολινάρι εμφανίζεται άνιση. Το σφιχτοδεμένο, το σχεδόν μονολιθικό αυτό άρχιτεκτονικό σύνολο διασπάται με τη κατανομή των φράσεων σέ βιολιά σόλα, σέ κουαρτέτα έγχόρδων, σέ λεπτομερειακές μικροεπεξεργασίες. Προς το τέλος μόνο ξαναδρίσκει το έργο την επιβλητική συνοχή του.

Τό κύριον ενδιαφερό της προχθεσινής συναυλίας είχε πολύ δίκαια συγκεντρωθή γύρω από την επανεμφάνισι στην Ελλάδα της διάσημης Έλληνίδας μεσοφωνου κ. Ελένης Νικολαΐδου. Είναι ύποδειγματική κι' αξία θαυμασμού ή όλη σταδιοδρομία της μικρής αυτής προσφυγοπούλας από τη Σύμωνα Δούλευε στο Υπουργείο ΤΤΤ, αν δεν μάς άπατά ή μνήμη, και σπούδαζε συνάμα στο Μουσικό Λύκειο και στο Έθνικό Όδείο του κ. Μ. Καλομοίρη Στη Βιέννη κατόπι ύπό σκληρούς όρους εργασίας συμλήρωσε τίς σπουδές της. Το πηγαίο της ταλέντο έπέσυρε τη προσοχή του έξαιρετικού μαέστρου και ανθρώπου του Μπουόνο Βάλτερ. Κι' άνοιξαν οι τόσο δυσπρόσιτες πύλες της Κρατικής Οπε-

ρας της Βιεννης. Σε λίγα χρόνια, μέσα στο στίβο του διεθνούς συναγωνισμού, κατέκτησε θέσι τιμητική για την ίδια και για την πατρίδα της. Είχε προχθές την καλή έμπνευσι ν' άποφύγη τα επιδεικτικά φωνητικά κατασκευάσματα. Τρείς άριες άγνού κλασσικού ύφους, από την «Αλκιστιν» του Γκλόκ, την «Εύνοια του Τίτου» του Μότσαρτ και τον «Ορφέα» του Χαυδεν μάς χάρισαν έπαρκή δείγματα της λαμπράς της τέχνης. Μέταλλο φωνής καθαρό, πλούσιο, ακρίβεια έκπομπής κι' ευχέρεια κινήσεως καθ' όλη την έκτασι κυρίως στο μέσο και στο ψηλότερο κλιμάκιο ώριμότης ύφους και μουσικής αντίληψης, θερμή έκφρασεως. Ο κ. Βαβαγιάννης και ή Κρατική Όρχήστρα συνώδευσαν την κ. Νικολαΐδου με διάκρισι και μουσικότητα. Οι ένθουσιώδεις έκδηλώσεις του πολυπληθούς άκροατηρίου άνεκάλεσαν άκόρεστα στην εξέδρα καλλιτέχνη-δα και μαέστρο.

Η Φινλανδία και μαζί μ' αυτή ό άπανταχού μουσικός κόσμος γιορτάζει έφέτος τα θαλερά ένενήντα χρόνια του Γιάν Σιμπέλιους, μιάς άπό τίς ισχυροχής μας. Τόν έξέθερε κι' άνέδειξε με ύποδειγματική στοργή κι' άγάπη ή τόσο πολιτισμένη ή ευγενικά και συμπαθής παραπολική χώρα με τα άίερατρα δάση και τίς αναρίθμητες λίμνες. Σαν άειβαλής, άγέρωχος πλάτανος ύψώνει το άνάστημά του ό Σιμπέλιους άνάμεσα στη συγκεχυμένη, παραπαιούσα μουσι-

κήν ένασχόλησι της σύγχρονης Ευρώπης. Οι έπτά συμφωνίες του, τα συμφωνικά ποιήματά του δονούνται από έντονο παλμό, από κάπως παγανιστικό αίσθημα της φύσεως, του Θεού. Άν και στριμωγμένος μεταξύ της Ρωσικής και της Γερμανικής Σχολής έλάχιστα φαίνεται εκείθεν έπηρεασμένος. Άν ή όλκή του δεν ξεπερνούσε κατά παρασάγγελ γεωγραφικά όρια κι' έθνικές σχολές θα συγγένευε ίσως με την Σκανδιναβική μουσικήν εύαισθησία. Έθνικός κατ' έξοχή μουσουργός της Φινλανδίας, θαύτα τα έμπνευσμένους από το φύλλο της πατρίδας του δεν φαίνεται να έχη χρησιμοποίηση, έστω και σ' έλάχιστη κλίμακα, ταυτούσια δημοτικά τραγουδια για την πλοκή της δημιουργικής του έργασίας. Η Συμφωνία άρ. 2, όπως πλείστα των έργων του, διαπρέπει ιδιαίτε-ρως στα άργα μέρη και στίς πλατιές τραγουδιστές σελίδες, όπου οι λυρικές έξορμήσεις συναρπάζουν με την συναισθηματική τους θερμή. Ο κ. Βαβαγιάννης, έξειδικευμένος κι' ένθουσιώδης έρμηνευτής συνθέσεων του Σιμπέλιους, παρυσίασε μιά καλοζυγισμένη και πηγαία έμπνευσμένη έκτέλεσι της Συμφωνίας άρ. 2 τα δέ μέλη της Κρατικής Όρχήστρας, ιδίως τα χάλκινα, στάθηκαν στο ύψος των απαιτήσεων του μαέστρου.

Τό πρόγραμμα φιλοξένησεν επίσης τη «Βυζαντινή Θυσία» του ύποφαινομένου. Τονίζω μ' ευχαρίστησι την έπιμέλεια κι' άφοσίωσι που έπέδειξαν μαέστρος και όρχήστρα στην έρμηνεία του έργου.

ΠΕΤΡΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I32

9-II-1955 Η Συναυλία δόθηκε στο Παρίσι με την ORCHESTRE RADIO-SYMPHONIQUE DE PARIS. Κριτικές στα DOSSIERS των Συναυλιών του Εξωτερικού.

Πετρίδη: Βυζαντινή Θυσία

FAURÉ: Πελλέας και Μελισάνδη

TSCHAIKOWSKY: Ρωμάιος και Ιουλιέττα

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I33

12-II-1955 Η Συναυλία δόθηκε στην Στουτγάρδη με την Ορχήστρα του Ραδιοφωνικού Σταθμού "SUDDEUTSCHER RUNDFUNK". Κριτικές στα DOSSIERS των Συναυλιών του Εξωτερικού

BERLIOZ: BENVENUTO CELLINI

Σκλάβου: INTERMEZZO

SIBELIUS: Συμφωνία No 2

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I34

23-II-1955 Η Συναυλία δόθηκε στην Γενεύη με την Ορχήστρα "SUISSE ROMANDE" Κριτικές στα DOSSIERS των Συναυλιών του Εξωτερικού

BERLIOZ: BENVENUTO CELLINI

PFITZNER: Κοντσέρτο για Πιάνο (Σολίστ F.J.HIRT)

CHAUSSON: Συμφωνία Σι υφ.

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I35

11-12-1955

Αίθουσα "Ορφεύς"

BARBER: SECOND ESSAY FOR ORCHESTRA (α' εκτέλεση)

BEETHOVEN: Κοντσέρτο για Πιάνο No I, DO Μείζ., OP.15 (Σολίστ: LILIAN KALIR)

FRANCK: Συμφωνία, Ρε έλασσον

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I36

15-I-1956

JOHANN CH.BACH: Συμφωνία σε Ρε

BACH: Κοντσέρτο για Βιολί σε Μι (Σολίστ LEWKOVICH)

PROKOFIEFF: Κοντσέρτο για Βιολί σε Ρε

SCHUMANN: Συμφωνία No 4

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I37

5-2-1956

SCHUMANN: MANFRED

SCHUMANN Κοντσέρτο για Πιάνο (Σολίστ P. Κυριακού)

BRAHMS: Συμφωνία No 4

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ

✱

ΑΙΘΟΥΣΑ “ΟΡΦΕΥΣ,,

Κυριακή 11 Δεκεμβρίου 1955, ώρα 11 π.μ.

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΤΗΣ

ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

ΑΘΗΝΩΝ

✱

Διευθυντής Όρχήστρας

Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΣ

Σολίστ

LILIAN KALLIR

(πιάνο)

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

135

*

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

1. Δοκίμιο για ὀρχήστρα, ἄρ. 2

SAM. BARBER

(Πρώτη ἐκτέλεσις)

2. Κοντσέρτο για πιάνο ἄρ. 1
σὲ Ντο μείζον, op. 15

L. VAN BEETHOVEN

I. Allegro con brio

II. Largo

III. Rondo (Allegro)

Σολίστ: Lilian Kallir

*

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

3. Συμφωνία σὲ Ρε ἑλάσσον

CÉSAR FRANCK

I. Lento — Allegro non troppo

II. Allegretto

III. Allegro non troppo

Constantin Kydoniatidis

Πιάνο τῆς συναυλίας : STEINWAY & SONS

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

Το «Δοκίμιο για ὀρχήστρα ἀριθ. 2» τοῦ σύγχρονου Ἀμερικανοῦ συνθέτη Σάμουελ Μπάρμπερ, πού μᾶς ἔδωσε προχθές σέ πρώτη ἐκτέλεση ὁ ἀρχιμουσικός κ. Θ. Βαβαγιάννης εἶναι μιὰ πραγματικά καλογραμμένη μουσική, μέ εἰρμό, εὐλικρίνεια, γνώση τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, καθῶς καί τῶν χρωμάτων τῆς ὀρχήστρας.

Ὁ ἀκροατής παρακολουθεῖ ἀκόμα ἀπό τήν ἀρχή ὡς τὸ τέλος καί μέ ἀμείωτο, πάντα, τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ξετύλιγμα τῶν μουσικῶν σκέψεων, πού τὸ πλαίσιο τους τὸ ποιητικὸ προσδίδει μιὰ στρόφη πρὸς τὴ φύση.

Ὁ κ. Βαβαγιάννης ἐρμήνευσε ὠραιότατα τὸ ἔργο. Ἡ ὀρχήστρα του, ἰσορροπημένη, ἤχουσε μέ ὁμοιογένεια. Καί οἱ φράσεις του «τραγουδοῦσαν». Ἀπὸ τὴν ἐκτέλεση τῆς Συμφωνίας σὲ ρε ἔλασ, τοῦ Φράνκ ἰδιαίτερα ἀναφέραμε τὴ λαμπρὴ ἀπόδοση τοῦ Λέντο καί, γενικά, τοῦ πρώτου μέρους. Ἀπὸ τὸ 6' μέρος καί ἐδῶ παρατηρήθηκαν ἀκετές χαλαρώσεις τοῦ συνόλου, πού αἰτία τους ἦταν ἡ κάποια ἰδιόρρυθμη, ὥρες - ὥρες, ρυθμικά καί φραστικά, μουσικὴ ἀπαγγελία τοῦ ἀρχιμουσικοῦ.

Ἡ πιανίστρια Λίλιαν Κάλλιρ, σολίστ τῆς συναυλίας, ἔπαιξε τὸ πρῶτο κοντσέρτο τοῦ Μπετόβεν μέ πολλή μουσικότητα, ἀκρίβεια καί εὐγένεια ὅφους. Ἡ τεχνικὴ τῆς εἶναι καλὴ καί τὸ παίξιμό της καθαρό.

Τὸ δεύτερο, πάντως, μέρος τοῦ ἔργου ζητοῦσε περισσότερο ἐκφραστικὸ χρῶμα καί τὸ τρίτο περισσότερη ψυχὴ καί ζωντάνια.

Δ. Α. ΧΑΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΝΕΩΝ 11-12-55
16 ΔΕΚ. 1955

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΟΥ ΑΚΟΥΩ

Ἡ συναυλία τῆς Κρατικῆς

ΤΟ ΡΕΣΙΤΑΛ ΚΕΜΠΦ — ΜΕΝΟΥΧΙΝ

Τοῦ συνεργάτου μας ΜΑΡΙΟΥ ΒΑΡΒΟΓΛΗ

41c

Βαβαγιάννης ἐπανακατέλαβε τὴ θέσι του στὶς τάξεις τῆς ἀμουσίου τριάδος τῆς ὀρχήστρας μας παρασυμπαγωγῆς. Ἄνοιξε τὸ πρόγραμμά του μέ τὸ «Δοκίμιο γιὰ ὀρχήστρα ἀρ. 2» τοῦ Ἀμερικανοῦ συνθέτη κ. Σάμουελ Μπάρμπερ σὲ πρώτην ἐκτέλεσι ὑπὸ τὸν Ἀττικὸ οὐρανό. Ἔργο μουσουργοῦ σοβαροῦ, μελετημένου καί μνημένου στὶς μεγάλες ἀρχές τῆς μουσικῆς παραδόσεως, ἀλλ' ἀκόμη κατὰ τι δεσμίῳ τοῦ μὴ πλήρως κατακτημένου παρελθόντος, ἰδίᾳ ὅσον ἀφορᾷ τὴν διατύπωσι ἰδεῶν καί τὴν φρασσεολογία. Τὸ «Δοκίμιο» τοῦ κ. Μπάρμπερ διαπνέεται ἀπὸ τιμὰ εὐλικρίνεια, προσὸν ἀξιόλογο σ' ἐποχὴ, πού ἡ τέχνη μας μαστίζεται ἀπὸ καθὲ λογιῆς ἀπάτες κι' αὐταπάτες. Διαπνέεται ἀπὸ διάχυτην ἐμπνεύσι, τὴν ὁποία πιστεύουμε ὅτι συνθέτης θὰ μπορούσε νὰ τονώσῃ σημαντικὰ μέ μεγαλύτερη συγκέντρωσι κι' αὐτοδασαν. Ὁ κ. Βαβαγιάννης κι' ἡ ὀρχήστρα ἔδωσαν ἱκανοποιητικὴν ἐρμηνεία τῆς Ἀμερικανικῆς αὐτῆς προσφοράς στὴ μουσικὴ φιλολογοία.

Ἡ κ. Λίλιαν Κάλλιρ, συμπατριώτισσα τοῦ κ. Μπάρμπερ καί δική μας ἐκ προΐουσης Ἑλληνοαμερικανικῆς Ἐπιμορφωτικῆς ἀγγιστείας, νεαρὴ πιανίστρια καλῆς σχολῆς, μέ καθαρή τεχνικὴ, ἔπαιξε τὸ κοντσέρτο ἀριθ. 1 τοῦ Μπετόβεν μέ ἀνεπιτήδευτὴ ἀπλότητα, μέ διαύγεια καί ζωηρότητα ὅφους, μέ κάποια τυμφορὴ θηλυκότητα, πού δὲν παρακροῦει λόγῳ νεανικότητος τοῦ τε ἔργου καί τῆς ἐρμηνευτρίας. Θερμὰ ἔδρεψε χειροκροτήματα.

Ἡ Συμφωνία σὲ Ρε ἔλασσον τοῦ Σεζῆρ Φράνκ, πολυπαίγμενη κι' αὐτὴ κι' ὀδηγηθεῖσα ἐκεῖθεν στὰ πρόθυρα ἀνεπανορθωτῆς φθορᾶς, ἀποτελεῖ—ὡπως ὅλη σχεδὸν ἡ μουσικὴ τοῦ «πάτερ Φράνκ»—μιὰ κατασκευτικὴ ἐξαμολόγησι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ὁ κ. Βαβαγιάννης κατεχει πληρέστερα τὸ ἔργο, τὸ θερμαίνει ἐντατικά, ἀλλὰ κάπου κάπου τὸ ὀδηγεῖ πρὸς κατευθύνσεις δραματοποιημένες ἀντὶ πρὸς κατασκευτικῆς. Ἡ ὅλη ἐρμηνεία του σταθῆκε σ' ἀξιόλογο ἐπίπεδο καί θὰ ἦταν ἀνώτερο ἀκόμη, ἂν μέ τὸν κατὰ καιροῦ ὑπέρβλητον ἐπεμβατισμὸ του δὲν ἀπειλοῦσαν ἐξάρθρωσι τῶν ἀρχιτεκτονικῶν καί ρυθμικῶν πλαισίων. Κατὰ τὴν ταπεινὴν μας γνώμη ὁ ἄκρατος ἐπεμβατισμὸς δὲν νὰ κυριαρχῇ στὶς δοκιμῆς, ἀλλὰ κατὰ τὴν δημοσίᾳ ἐκτέλε-

σι δὲν νὰ παραχωρῇ τὴ θέσι, στὴν ἀφ' ὕψηλῳ, ἀπὸ συνολικῆς περιώπης θεώρησι τοῦ ὅλου ἐκτελουμένου ἔργου, γιὰ νὰ μποροῦν ἀνετα, ἀπρόσκοπτα, ν' ἀνελιχθοῦν τὸ πνεῦμα, ὁ αὐθορμητισμός, ἡ ἐμπνεύσις τοῦ ὑπὸ ἐρμηνεία δημιουργηματος. Ἀποτελεῖ ἐπίσης προσὸν ἡ ἰκανότης τοῦ μαέστρου νὰ σταθμίσῃ τὶς ἐκαστοτε ἐπεμβάσεις του σύμφωνα μέ τὸ πνεῦμα, τὸ ὅφος, τὴν ἐποχὴ, τὴν αἰσθητικὴ τοῦ ἔργου. Ἐνθουσιῶδεις ἐπευφημίες ἐχαιρέτισαν τὸν κ. Βαβαγιάννη στὸ τέλος τῆς συμφωνίας, ἐπαιφμίαις πού ἦσαν κι' ἐκδηλώσεις χαρᾶς γιὰ τὶς εἰς τὸ ἐξωτερικὸ πρόσφατες ἐπιτυχίες τοῦ κορυφαίου Ἑλλήνου ἀρχιμουσικοῦ.

★

Καθυστερημένοι μὲν ἄλλ' ὄχι λιγώτερο ἐνθερμοὶ ἀπευθύνονται σήμερα οἱ ἔπαινοι στὴ λεβεντοτρόφο πόλιν τῶν Τρικάλων γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴν τῆς χορωδίας, πού εἶχε τὴν πρωτοβουλία νὰ ἐπιδείξῃ στὴν ὑπεροπτικὴν μας πρωτεύουσᾳ. Πρὸ εἰκοσαετίας κάποιο σημεῖμά μας «Φῶς ἐξ Αἰγίου», γραμμένο ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐν Ἀθῆναις ἐμφανίσεως τῆς χορωδίας Αἰγίου, εἶχε προκαλέσει ἐκρηγνὶ διαμαρτυριῶν ἐκ μέρους τοῦ κ. Φ. Οικονομίδη, διευθυντοῦ τότε τῆς Χορωδίας Ἀθηνῶν. Σήμερα φῶς μὲν ἔρχεται ἐκ Τρικάλων, ὁ δὲ κ. Οικονομίδης, ἀκαρπὰ πολυπραγμόνων περὶ τὴν ἀλόνεν ἐξουλομένην Ἑθνικὴν Λυρικὴν Σκηνήν, φαρὰται δυστυχῶς διαλύσας τὴν Χορωδίαν Ἀθηνῶν, τὴ μόνην του θετικὴν προσφοράν στὴ μουσικὴ ζωὴ τοῦ τόπου. Χωρὶς φόβο καί τρόπο ἐκείθεν διαμαρτυριῶν μπορούμε, ἐπομένως, νὰ ἐξάρουμε μέ εὐλικρινεῖς, ἐπαινετικὰς φράσεις τὴν τε προσπάθειαν, ἀλλὰ καί τὴν ἀξιόλογον ἐπίδοσι τῆς Χορωδίας Τρικάλων. Χορωδία μικτὴ, χορωδία παιδική, 150 ἐν ὅλῳ ἐκτελεστές, μέ σμνές, ὁμοόμορφες στολές, μ' ἐνθουσιασμό καί πίστι, μέ τεχνικὴν κατάρτισιν θαυμαστὴν στὴν κλίμακα τῶν ἐντοπίων μας μουσικῶν ἐξορμήσεων, ἔψαλαν «ἀ κατέλας»—δίχως δηλαδὴ συνοδείαν οἰουδήποτε ὀργάνου—ἐργὰ προκλασσικά, κλασσικά, σύγχρονα, ἑλληνικά. Ἐμψυχώτρια καί καλλιτεχνικὴ διευθύντρια ἡ κ. Τερψιχόρῃ Βολοβίνη—Παπαστεφάνου. Ἐνα μεγάλο εὖγε στὰ Τρίκαλα. Ἀλλὰ πότε μιὰ νέα Χορωδία Ἀθηνῶν;

ΠΕΤΡΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

τιμῆς καί διακρίσεις. Εἰμαι εὐτυχῆς, γιὰτὶ ὁ ἀκαταπόνητος μαέστρος μας δὲν διέψευσε ποτὲ στὸ παρελθὸν τὶς προσδοκίες καί τὶς ἐλπίδες τοῦ μεμνημένου φιλόμουσου κοινού. Καί εὐτυχέστερος σήμερα, πού μπορῶ νὰ πῶ ἀνεπιφύλακτα, πῶς καλύτερη ἐρμηνεία τῆς Συμφωνίας τοῦ Φράνκ δὲν ἄκουσα στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ Συμφωνία σὲ Ρε ἔλασ, τοῦ Φράνκ, εἶναι μιὰ ὑποβλητικὴ σύνθεσι πού μᾶς μεταφέρει στοὺς κόσμους μιᾶς ἰδανικῆς θρησκείας. Ξαχρίζει ἀνάμεσα στὶς πολλές ἄλλες συνθέσεις πού ἀκούμε συνήθως κι' ἐρχεται σάν μιὰ ἀξέχαστη κι' ἀγαπητὴ παρηγορία. Δὲν ἔχει τίποτα τὸ ἐξωτερικὸ καί τὸ ψεύτικο. Σ' ὅλη του τὴ ζωὴ, ὁ συνθέτης τῆς, λάτρευε τὸν Μπαχ καί τὸν Μπετόβεν. Μέσα στὰ ἔργα του διακρίνει κανεῖς τὴν αὐστηρὴ ἀρχιτεκτονικὴ καί τὴν ἀγάπην τοῦ Φράνκ στὸν «κανόνα» καί τὶς παραλλαγές. Οἱ τρεῖς νότες τῆς ἀρχῆς τῆς Συμφωνίας σὲ Ρε θυμίζουν τὸ κουαρτέττο ὁρ. 135 τοῦ Μπετόβεν, «Τὰ Πρελούδια» τοῦ Λίστ καί τὸ μοτίβο τοῦ «πεπρωμένου» ἀπὸ τὴν «Βαλκυρία» τοῦ Βάγκνερ. Πάνω σ' αὐτὲς ἀκριβῶς τὶς τρεῖς νότες ὁ Φράνκ ἔστησε ὅλο τὸ ἀρχιτεκτονικὸ του οἰκὸδόμημα—τὶς νοιώθουμε νὰ κυκλοφοροῦν καί στὰ τρία μέρη τῆς συμφωνίας καί ἰδιαιτέρα στὸ δεύτερο, τὸ «Allegretto», πού ἡ μελωδία τοῦ ἀγγλικοῦ κόνου, μιὰ ἐλευθερὴ πνοή, μᾶς μεταφέρει μέ τὶς αἰθέριες κι' ἐμπνευσμένες μετατροπές, σ' ἕνα κόσμο γεμάτον μουσικισμῷ. Ὁ «κανόνας» γίνεται ἐντονα καί ἀδιάστα αἰσθητὸς στὸ τέλος τοῦ πρώτου μέρους καί στὸ τέλος τοῦ «φινάλε» μέ τὴν κυκλικὴν μορφή. Μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, ἡ Συμφωνία εἰς Ρε ἔλασσον ὄχι μόνον δὲν ἔχασε τίποτα ἀπ' τὴν λαμπρότητά της, μὰ κέρδισε πολὺ σὲ ἀκτινοβολία. Ὁ μαέστρος κ. Βαβαγιάννης καί ἡ ὀρχήστρα ἐσημεῖωσαν μιὰ ἐξαιρετὴν ἐπίδοσιν διεθνούς ἐπιπέδου στὴν ἐρμηνεία τῆς.

Ἡ Ἀμερικανίδα κ. Λίλιαν Κάλλιρ μέ καλὴ τεχνικὴ καί τὸ ἀπαραίτητο ἀνάλογο στυλ, ἔπαιξε τὸ Κοντσέρτο ἀριθ. 1 γιὰ πιάνο τοῦ Μπετόβεν. Λίγη περισσότερη ἐκφρασι καί ζωηρότητα στὸ φινάλε νομίζω πῶς θὰ πρόσθετε πολλὰ στὴν ἐρμηνεία τῆς.

Ἰσῶς ἀθέλητα νὰ κάνω μιὰ σύγκρισιν, πού ἡ παρουσία τοῦ Κέμπερ τὴν καθιστᾷ ἀναπόφευκτη καί ὡς ἕνα σημεῖο μοιραία. Ἡ νεαρὴ καλλιτέχνις ὁμῶς ἔχει ἀσφαλῶς ν' ἀντιτάξῃ τὸ ἐπιχείρημα τῆς ἡλικίας τῆς.

Σὲ πρώτη ἐκτέλεσι ἄκουσα τὸ «Δεύτερο δοκίμιον» τοῦ Ἀμερικανοῦ συνθέτη Σάμουελ Μπάρμπερ. Ὁ κ. Βαβαγιάννης μᾶς τὸ παρουσίασε μέ πολλὴ ἐπιμέλεια. Ἐντύπωσι μού ἔκανε ἡ μετριοφροσύνη τοῦ τίτλου τῆς συνθέσεως. Πολλοὶ συνηθίζον νὰ κρύβουν κάτω ἀπὸ φανταχτεροῦς τίτλους, ἀνύπαρκτες μουσικὰς σκέψεις. Τὸ «Δοκίμιον» ἔχει ἀρχιτεκτονικὴ, καθαρὴ ἐνορχήστρωσι καί λογικὴ ἀνάπτυξι τῶν θεμάτων, πού ὁ συνθέτης τὰ παρουσιάζει ἀνάλογα στὰ διάφορα ὄργανα, ξύλινα, ἑγχόρδα, χάλκινα, γιὰ νὰ ὑπογραμμίσῃ ἑστὶν περισσότερο τὸν χαρακτῆρα τους. Τὸ ἔργο ἀκούγεται εὐχάριστα καί περιβάλλεται ἀπὸ μιὰ συναισθηματικὴ ἀτμόσφαιρα, πού σὲ πολλὰ σημεία κλείνει μέσα τῆς ποιητικῆς διαθέσεως.

ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΡΒΟΓΛΗΣ

Στὶς δυὸ Κυριακὰς πού πέρασαν, ἡ Συμφωνικὴ μας ὀρχήστρα ἀνέβηκε ἀπὸ τομα ὅλα τὰ σκαλιὰ τῆς ἀπόδοσής της. Καί ἂν λάβῃ κανεῖς ὑπ' ὄψει τοὺς ἀπρόσφορες ἀντικειμενικὰς συνθήκες, πᾶν στὶς ὁποῖες βασίζεται ἡ πρόδοός της, θὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι τὸ ἡρωικὸ ἀνέβασμα ὠδήγησε στὴν κορυφὴ τῶν ἀπαιτήσεων μας. Μᾶς δόθηκε πλέον τὸ μέτρο τῶν δυνατοτήτων καθενὸς μουσικοῦ χωριστὰ καί τῆς ὀρχήστρας σάν συνόλου. Θὰ εἴμαστε εὐχαριστήμενοι, ἂν καί στὸ μέλλον μᾶς ἀποδείξουν ὅτι ἔχουν κέφι γιὰ συνειδητὴ δουλειά, πού ἐξασφαλίζει τὴν ἡμερία καί τὴ χαρὰ σὲ ὅλους μας.

Ὁ κ. Βαβαγιάννης γύρισε ἀπ' τὸ ἐξωτερικὸ φέρνοντας μαζί του πολλὰς

41D
ΒΗΜΑΤΟΣ
17 ΔΕΚ. 1955
11-12-55

★
Ἐπανελθὼν ἀπὸ ἐνδοξὴν ἐκστρατεῖαν ἐνὰ Παρισίους, Στουτγάρδην, Γενεύην, ὁ ἑταρὸς στρατηλάτης τῶν μουσικῶν μας φαλάγγων διακεκριμένος μαέστρος κ.

15 ΔΕΚ. 1955

11-12-55

ΒΡΑΔΥΝΗΣ

11-12-55
13 ΔΕΚ. 1955

Αποτίες συναισθήσεως

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

ΒΙΛΧΕΛΜ ΚΕΜΠΦ. — ΓΙΕ-
ΧΟΥΝΤΙ ΜΕΝΟΥΧΙΝ. — Η
ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΥΠΟ
ΤΟΝ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ. — Η
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΣ ΠΙΑΝΙΣΤΑ ΛΙ-
ΛΙΑΝ ΚΑΛΛΙΡ. = = =

Της Καρ. ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Αξέχαστες θα μείνουν αυτές οι τελευταίες μέρες στους Αθηναίους φιλομουσικούς, μέρες που σημειώνονται με τρία μεγάλα ονόματα: Μαϊνάρντι, Κέμπφ, Μενουχίν και με την αλήθεια, αυτό το Σαββατόβραδο, όλοι οι λιμπρεζάριοι του κόσμου θα στρέφονταν νοερώς προς την Αθήνα, προς το φτωχό Αθηναϊκό θέατρο, γεμάτοι φόβο γι' αυτό που πέτυχε ο Αθηναίος συνάδελφός τους κ. Γ. Π. Κουρκάρας: Να ένωσή σε μια συναυλία δύο απ' τους πιο μεγάλους καλλιτέχνες του κόσμου σήμερα: τον πιανίστα Βίλχελμ Κέμπφ και τον βιολονίστα Γιεχούντι Μενουχίν.

Ήταν ένα διπλό θαύμα. Απ' τη μια μεριά να πεισθή ο Μενουχίν να έρθη στην Αθήνα για μια και μόνη εμφάνιση, απ' την άλλη — κι αυτό ήταν ακόμα το πιο μεγάλο θαύμα — η τελειότητα της έρμηνείας που μας πρόσφεραν οι δύο αυτοί καλλιτέχνες που ως το Σάββατο — ο πρωί δεν γνωρίζονταν καν μεταξύ τους, δεν είχαν συναντηθεί ποτέ, δεν είχαν παίξει ποτέ μαζί!...

Τό πώς μπόρεσαν να προσο-
μόσουν τον ήχο τους, τη σκέψη
τους, την ψυχή τους, να ενώ-
σουν τις δύο μεγάλες τους προ-
σωπικότητες και να μας χαρί-
σουν τις μεγάλες ώδες αυτές έρ-
μηνείες της Σονάτας σε σόλ
μείζ. του Μπαχ και της Σο-
νάτας του Κρούτσερ του Μπετό-
βεν, αυτό είναι ένα μυστήριο
που η εξήγησίς του πρέπει ν'
αναζητηθεί στις σφαίρες της με-
γαλοφυΐας, που έμεινε οι κοινοί
θητοί δεν μπορούμε ν' άσπενί-
σουμε. Στεκόμαστε με δέος, με
σεβασμό, κρατούμε την ανάπνοή
μας όσο αυτόι οι δύο γίγαντες
«παίζουν» και το μόνο που μπο-
ρούμε να κάνουμε — τί φτωχή
προσφορά αλήθεια — είναι να
χειροκροτάσουμε μ' όλη μας την
καρδιά. μ' όλη μας την ψυχή...

Βρίσκουμε ακόμα κάτω απ'
την μαγεία του ήχου του Μενου-
χίν, του θαυμαστού αυτού ήχου
που είναι όλο πλαστικότητα και
χρώμα, που ξετυλίγεται σαν κά-
τι το «όρατο», υψώνοντας στα-
θερά κι' αϊθέρια συνάμα, το
μεγαλόπρεπο εκείνο οικοδόμημα
της «Παρτίτας» του Μπαχ... Και
ο Κέμπφ! Με πόση ψυχικότητα δί-
νεται ολόκληρος στην έρμηνεία
και τί κατορθώνει ν' αποσπεί
απ' αυτό το παληωμένο «Στάιν-
ουάιτ»!... Το πιάνο τραγουδάει
κάτω απ' τα δάκτυλά του, πότε
πρυφερά κι' αισθηματικά, πότε
παθητικά και δραματικά, πάντα
με μια άνεπιπλητέ ευγένεια, με
μια ανυπέσβλητη πνευματικότη-
τα... «Α, όχι με λόγια δεν μπο-
ρεί ν' αποδώσει κανείς τη βαθειά
οπλοήνση που μας χάρισαν οι
δύο αυτοί καλλιτέχνες, απόλαυ-
σε ψυχική και πνευματική. Θα θυ-
μόμαστε πάντα τις μεγαλειώδεις
αυτές έρμηνείες του Μπαχ και
του Μπετόβεν. Και πώς είναι δυ-
νατόν να ξεχάσει εκείνο το «Αν-
τάτε» του Μπετόβεν που πρόσ-
θεσαν, εκτός προγράμματος, ύ-
πείκοντες στις απαιτήσεις του
κοινού που παραληρούσε κυρι-
ολεκτικά, από ένθουσιασμό...

Όταν άκουσ τον Κέμπφ να έρ-
μηνεύη Μπετόβεν — στο πρώτο
του ρεσιτάλ έδωσε τέσσερης σο-
νάτες — συλλογιέσαι πώς κανείς
δεν μπορεί ν' αποδώσει με τέτοια
δύναμη ψυχής και πνεύματος τον
κόσμο του Μπετόβεν και ίσως ν'
ανιστορώσει απ' τον Μπετόβεν
νέωση με την ίδια τελειότητα
τους άλλους... Αλλά στο δυ-
τερο ρεσιτάλ του, σου χαρίζει
αφθάρτες σε ποιήσι και χορηγική
διαύγεια έρμηνείας Χαίντελ, Ρα-
μό, Σκαρλάτι κι' όταν άγγίζει
μια Σονάτα του Μότσαρτ, λες
πάλι πώς κανείς δεν παίζει Μό-
τσαρτ σαν τον Κέμπφ!... Κι'
έπειτα πάλι η τεχνική του, ο ήχος
του, αλλάζουν άμέσως και η τέχνη
του γίνεται αποκαλυπτική ενώ
έρμηνεύει τον Μπαχ, για να δο-
θώ πόλη, όλο πάθος, ρωμαντισμό
και ποιήσι στην έρμηνεία της
Σονάτας, σε σόλ έλασσον του
Σούμπερτ, αναδειχοντας όλες τις
ομορφίες του έργου, όλη του την
έσωτερική φλόγα και όλη... Ο
Βίλχελμ Κέμπφ είναι από τους
λίγους, τους ελάχιστους αληθινά
«μεγάλους» του κόσμου σήμερα.

Οι μεγάλες αυτές καλλιτεχνι-
κές απολαύσεις συμπληρώθηκαν
με την εξίσια έρμηνεία της Συμ-
φωνίας του Σαίξαρ Φράνκ που
μας πρόσφερε ο μάεστρος Βαβα-
γιάννης επί κεφαλής της Κρατι-
κής Ορχήστρας αυτή την Κυρι-
ακή, αποσπώντας τα αποθεωτι-
κά χειροκροτήματα του κοινού
που τον ξεανάבלε με ιδιαίτερη
χαρά έπειτα από την άπουσία του
στο Έξωτερικό όπου και πάλι
σημείωσε θριαμβευτικές επιτυ-
χίες.

Στην άρχή του προγράμματος,
ο κ. Βαβαγιάννης μας έδωσε μια
έπίσης ωραία έρμηνεία, σε πρώ-
τη έκτέλεσι του «Δοκίμιου για
όρχηστρα» αριθ. 2, του Αμερι-
κανού συνθέτη Σάμουελ Μπάρμπερ
που έχουμε γνωρίσει ήδη από ένα
Πρώτο «Δοκίμιο» έρμηνευμένο έ-
πίσης από τον κ. Βαβαγιάννη —
αν θυμάμαι καλά. Το έργο του
Μπάρμπερ δείχνει έναν αληθινό
μουσικό, με μεγάλη καλλιέργεια
και λαμπρή τεχνική, που κατορ-
θώνει να συγκινή τον άκροατή
μιλώντας του μια γνώριμη μου-
σική γλώσσα.

Η νεαρά Αμερικανίδα, Α-
σπριακή καταγωγής — πιανίστα
Λίλιαν Καλλιρ ήταν η σολίστ
της συναυλίας έρμηνεύοντας το
1ο Κονσέρτο του Μπετόβεν.

Είναι μια αξιοσημείωτη πι-
ανίστα με ολόκληρη διαυγέστα-
τη τεχνική, με πολλή ελκρινεία
και άπειρη χάρι. Άκουσα την
βίβα Καλλιρ και στο ρεσιτάλ της,

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Wilhelm Kempff, Yehudi Menuhin.

Η Συμφωνική, σολίστ: Lilian Kallir.

Υπό του συνεργάτου μας κ. Μ. ΔΟΥΝΙΑ

Για λίγες μέρες η μουσική ζωή των Αθηνών έλαμψε κάτω από την άκτινο-
βολία ενός μεγάλου καλλιτέχνη. Η
αίθουσα συναυλιών του Κεντρικού, ή
τόσο καταθλιπτική εις εμφάνισιν, ιδίως
τώρα με την έπιμονη άποχή του κοινού
ακόμη και όταν τον λόγον έχει μια
Πέρρα ή ένας Μαϊνάρντι, έγινώσε αυ-
τή τη φορά ώρες παλαιάς αίγλης και
μεγαλειού. Αν υποστηρίξαμε ότι το
μυστικό της θριαμβευτικής επιτυχίας
του Βίλχελμ Κέμπφ έγκειται στην πο-
λύπλευρη μουσικότητα ή την έκθαμβω-
τική τεχνική του, θα τον τοποθετούσα-
με στην ίδια μοίρα με τ' αστέρια πρώ-
του μεγέθους που έχουν κατακλύσει
στην εποχή μας το καλλιτεχνικό στε-
ρέωμα. Αλλά ανάμεσα σ' αυτά η τέ-
χνη του ξεχωρίζει μ' ένα ιδιαίτερο φως.
Οι πιανίστες του κόσμου «παίζουν πι-
άνο», ο Κέμπφ, θα έλεγα, «παίζει με το
πιάνο». Καθώς εκμαιεύει τους πιο άπι-
θανούς ήχους από το όργανο, λες πως
επιβιβάζεται σε κάποιον έξαλλο αυτοσχέ-
διασμό. Η φυσικότης των μουσικών
παραστάσεων, το αυθόρμητον της έκ-
φράσεως, το άμεσον και άνεπιτηδεύτο
της διατύπωσης, αλλά και η υπερ-
φυής ευαισθησία του, μας αναγκάζουν
να τον παρακολουθούμε με κρατημένη
άναπνοή, άγκιστρωμένοι κυριολεκτικά
στους λογισμούς του.

Θα ήταν ματαιοπονία αν επιχειρού-
σα να αναλύσω τα πυκνής περιεκτικό-
τητας προγράμματα του Κέμπφ: ύπαρ-
χει κάτι το ασύλληπτο στην προσφορά
του. Είτε Μπαχ είτε Χαίντελ είτε Μό-
τσαρτ είτε Μπετόβεν παίζει, κάθε έρ-
μηνεία του είναι νέα δημιουργία, ένα
θωμά εκείνης της στιγμής. Τονίζει έ-
δω μια μεσαια φωνή, εκεί ένα κρυμ-
μένο, ταπεινό μπάσο, και ζωγραφί-
ζοντας έτσι τις φράσεις του με άπα-
ράμιλλη πρωτοτυπία, αναεώνει εκ θα-
βρων τα κρυφά έργα.

Μήπως όμως παραβιάζεται η όρθο-
δοξία των κειμένων; Ασφαλώς ναι, αν
επιμένουμε στο γράμμα των εντύπων
μαρτυριών και την δόμηση της άκο-
δημαϊκής παραδόσεως. Όμως εδώ ά-
πό τα αινιγματικά σύμβολα της σημει-
ογραφίας αναπηδούν συγχρόνως νέοι
κόσμοι, όπως τους οραματίζεται ένας
καλλιτέχνης με έκστατική καρδιά, άλ-
λά και νηφάλιο πνεύμα.

Διαβάσαμε σε κάποια άγγελια: «Με-
γάλον μουσικόν γεγονός εις την παγ-
κόσμιον σύγχρονον ιστορίαν την μου-
σικής πραγματοποιείται σήμερον εις τας
Αθήνας... Δύο μεγάλοι προσωπικότη-
τες της κλασσικής τέχνης συναντώνται
και εμφανίζονται μαζί δια πρώτην φο-
ράν...». Επρόκειτο για το μοναδικό κα-
τόρθωμα του Γιεχούντι Μενουχίν, ο ό-
ποιος μετά δύο δρομολογίων προς το
Ισραήλ έστάθμευσε για λίγο στην πλα-
τεία Κολοκοτρώνη, όπου συνήντησε τον
Κέμπφ και τους φωτογράφους εις
το προαύλιον του Κεντρικού. Μετ' ο-
λίγων εις την ειδικώς μετημφισμένη
σκηνήν του θεάτρου οι δύο καλλιτέχνη
προυσίαζον συνεταιρικώς με τον δαι-
μόνιον Γ. Κουράκον μια θραύδα μουσι-
κής δωματίου. Δεν ένθουμοιμιν να έχω
ξαναβίη τον συνήθως έρημο εκείνο χώ-
ρο τόσο ασφυκτικά γεμάτο. Ένα πλη-
θος έρσαστων της τέχνης (έρσαστων) έ-
τρεξε άσθμαίνον να ζήση (άντι δρχ.
248,50) τις στιγμές, ενώ έγράφετο ή
πανάκριβη αυτή σελίς της ιστορίας.

Πράγματι, το γεγονός ότι δύο μου-
σικοί που μόλις είχαν συναντηθή κατά-
φεραν να παίξουν και δημοσίως «διά
πρώτην φοράν εις τον κόσμον μαζί»,
είναι από εκείνα τα θαυμαστά που έ-
μεις οι κοινοί θνητοί της Έγγυς Ανα-
τολής είμεθα άνικανοί να συλλάβουμε,
άλλα και αντίθετα με τους «κουτο-
φραγκους» της Δύσεως, προθυμότατοι
να καταπιούμε. Έν τούτοις δεν θα άσ-

νηθούμε πως το γεγονός επροξένησε
έντύπων πρώτου μεγέθους. Δυστυχώς
δεν ήταν δυνατόν να έκπληρωθούν δύο
βασικές προϋποθέσεις της μουσικής δω-
ματίου. Συνέβη, πρώτον, να μη ται-
ριάσουν οι ίδιουσγκρασίες των δύο
καλλιτεχνών και δεύτερον να μη έχη
προηγηθή ή μακρά συνεργασία που θα
έλυε πιθανώς ουσιαστικές διαφορές και
θα ώδηγούσε στην ιδανική ένότητα.

Ο πιανίστας, ήφαισκειώδης στις έ-
κρήξεις πάθους, συναρπαστικώτατος στα
πλήρη έντάσεως πιανίσισμι, δρισκόταν
άνι μέτωπος με ένα βιολιστή μάλλον
συγκρατημένο και έμφανώς ταλαιπωρη-
μένο, πιθανώς από τον βόμβο των έλι-
κων που ίσως υπέρδευαν ακόμη τον έ-
πιμονο ίσοκράτη τους με τις άρμονίες
της Σονάτας του Μπαχ (ρε έλ.) και
της Σονάτας Κρώτσερ του Μπετόβεν.

Πρό τριακονταετίας περίπου είχα την
εύτυχία ν' άκούσω τον Μενουχίν στο
Βερολίνο. Οι συνομηλικοί του πετοούσαν
τότε χαρταετούς ή έπαίζαν ακόμη με
μολυβένιους στρατιώτες. Όμως σ' έ-
κείνο το ξανθό Έβραίοπουλο είχε έν-
σάρκωθή, χάριτι θεού, ή φλόγα της
μεγάλης τέχνης. Κάθε δοξαριά του, κα-
θε λογισμός του ήταν με άποκάλυψι,
μια πρόκλησις κατά των νόμων της ψυ-
σεως, κι' ένας αίφνιδισμός για κεί-
νους που έπίστευαν πως ή ώριμότης και
ή έμπειρία της ηλικίας είναι έννοιες
αλληλένδετες.

Ματαιώς αναζητούσα τώρα στον ώ-
ριμο άνδρα τον ένθουσιασμό του παι-
διού. Καθώς παρακολουθούσα την βια-
στικήν, ασθμαίνουσα διατύπωση των
φράσεων της Πρώτης Σονάτας για βιό-
λι σόλο του Μπαχ (σολ έλ.) αναρρω-
τιώμουν τί τάχα να είχαν ακόμη άπο-
μείνει από τον θρησκευτικό λυρισμό
του μεγάλου κάντορ σ' αυτήν την ά-
πολύτως τιμία, φρεσκογουασισμένη και
άπαστραπτούσα, αλλά άποστραγγισμε-
νη προχθεσινή έκτέλεσι;

Ο μάεστρος Βαβαγιάννης επέστρε-
ψε από την καλλιτεχνική περιόδειά του
άνανεωμένος και θρήκε φίλους και ά-
κροατάς έτοιμούς να απολαύσουν την
δραστήριήν πνοή που έφερνε μαζί του.
Άρχισε το πρόγραμμα του με το «Δεύ-
τερο δοκίμιο για όρχηστρα» του Αμε-
ρικανού Σάμουελ Μπάρμπερ. Τί άκρι-
βώς έννοεί ο συνθέτης με την λέξι
«essay», δεν είναι εύκολο να άντιλη-
φθούμε. Παρά τις σχετικές έπεξηγή-
σεις, ότι δηλ. το έργο άποτελείται από
μια βασική ιδέα που καταλήγει σε μια
λογική λύσι (όπως στο δοκίμιο) άφου
προηγουμένως περάση από την κατάλ-
ληλη επέξεργασία, δεν βλέπουμε την
διαφορά με την σονάτα των κλασσικών
όπου συμβαίνουν άκριβώς τα ίδια πρά-
γματα. Πάντως το έργο είναι ευχάρι-
στο, ζωηρό, σφιχτοδεμένο, δουλεμένο
με άπόλυτη συμφωνική μαστοριά. Η
έκτέλεσις του Βαβαγιάννη και της όρ-
χήστρας ήταν δεξιοτεχνικώτατη, άκρι-
βής, ρυθμική και έκφραστικώτατη.

Μία νεαρά, πλήρης όμως άυτοπεποι-
θήςως και μουσικότητος πιανίστα, ή
Λίλιαν Καλλιρ απέδωσε το πρώτο κον-
τσέρτο του Beethoven με άνεσι και
γλαφυρότητα. «Αν στερηθήκαμε έδω κι'
εκεί κάποιος θερμότερος τόνος, θα
καταλογίσουμε το γεγονός στο νεαρόν
της ηλικίας της αυθόρμητης και άπο-
λύτως πειστικής Αμερικανίδος καλλιτε-
χνίδος.

Στην Συμφωνία του Φράνκ μάεστρος
και όρχηστρα άνέπτυξαν παλμό θαυμα-
σίας ευφωνικής ρητορείας.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

Σημ.: Λόγω άσθενείας δεν κατώρ-
θωσα, προς μεγάλην μου λύπην, να πα-
ρακολουθήσω ώρισμένες συναυλίες νέων
ταλέντων, που έχουν ωστόσο ανάγκη
στοργικής παρακολουθήσεως.

όπου εξέτιμησα ιδιαίτερα τα
προσόντα της, ιδίως στις έρμη-
νείες του Μότσαρτ και του Σο-
πέν. Αν υπαρνικήκη μια κάποια
ψυχρότητα της ίδιουσγκρασίας
της και υπαρέση να πλουτίση τον
ήχο της που είναι κάπως μονό-
τονος και στεγνός, ή Λίλιαν
Καλλιρ θα έβελιχθή, σίγουρα, σε
μια αληθινή «καλλιτεχνίδα». Ί-
σως οι έπιφυλάξεις μου να όφεί-
λονται στο ότι άκουσα την ίδια
μέρα, με διαφορά μόνο μίας ώρας
ίσως, την υπ' αριθ. 110 Σονάτα
του Μπετόβεν απ' την Λίλιαν
Καλλιρ κι' άπτερον απ' τον
Κέμπφ.....

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΛΑΛΑΟΥΝΗ

ΚΟΥ ΚΗΡΥΚΟΣ

11-12-55

14 ΔΕΚ. 1955...

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Κέμπφ. — Μενουχίν. — Καλλίρ. — 'Η συμφωνική
ὕπὸ τὸν κ. Θ. Βαδαγιάννην.

ΤΟΥ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ

Η ΜΕΤΑΚΛΗΣΗ τοῦ Βίλχελμ Κέμπφ γιὰ μιὰ σειρά τριῶν ρεσιτάλ, καὶ τὸ πέρασμα τοῦ Γεχούντιν Μενουχίν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, δώσανε τὴν ὥραία εὐκαιρία στὸν κ. Γεώργ. Κουράκι, νὰ ἐνώσῃ τὶς δύο αὐτὲς διασημότητες τῆς μουσικῆς τέχνης σὲ μιὰ συναυλία μουσικῆς δωματίου, προχθὲς τὸ βράδυ στὸ «Κεντρικόν». Καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήθῃ, πὼς οἱ γεμάτοι δόξα καὶ φορτωμένοι ἀπὸ τὸ ἐκτυφλωτικὸ φῶς μιᾶς ὑπερλαμπρῆς παγκόσμιας σταδιοδρομίας καλλιτέχναι, πού μοῖς τὸ πρωτὶ τῆς ἡμέρας πού παῖξαν γνωρίστηκαν μεταξύ τους — δὲν διασταυρώθηκαν ποτὲ καὶ δὲν εἶχε ἀκούσει καμμιά φορά ὁ ἓνας τὸν ἄλλον — κατάρθωσαν ἐν τούτοις νὰ προσαρμόσουν τὸν ἦχο τους καὶ μὲ θεία ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ ἐπαφή, νὰ μᾶς χαρίσουν δύο ἐκτελέσεις, τὴν «Σονάτα σὲ σὺλ μεϊζ.» ἀρ. 1 τοῦ Μπαχ καὶ τὴν «Σονάτα Κρῶιτςερ σὲ λα̃ μεϊζ.» ἀρ. 9 τοῦ Μπεττόβεν μὲ ψυχικὴ ἔξαρσι, μὲ πνευματικὴ δύναμι, μὲ φραστικὴ τελειότητα καὶ αἰθέρια ἡχητικότητα. Καὶ ὕστερα ὁ Μενουχίν. Ὁ γοητευτικὸς βιολιστὴς μὲ τὴν ἀπέραντη πνευματικότητα καὶ τὴν ἀνυπερβλήτη μουσικότητα, στὴν «Πορτίττα» τοῦ Μπαχ. Πόση τρυφερότα καὶ δύναμι. Πόση μαγεία ἡχου. Πόσο χρῶμα μουσικόν, ἰδίως στὸ δεύτερο μέρος (Φούγκα) τῆς δυσκολώτατης αὐτῆς «Σονάτας» σὲ σὺλ ἔλ.» ἀρ. 1 τοῦ Μπαχ. Ἡ πρωτεύουσα τῆς πατρίδας τῶν φώτων πού, ὁμῶς, ζῇ ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια σ' ἓνα ἀφόρητο καὶ ἀπαράδεκτο μουσικὸ σκοταδισμό, ἔζησε χάρι στὸ Καλλιτεχνικὸ Γραφεῖο, ἓνα ἀεὶ ἐλάχιστο μουσικὸ βράδυ μεγάλης Εὐρωπαϊκῆς πρωτεύουσας.

Καὶ ὁ Κέμπφ. Ὁ ἡμίθεος μὲ τὴν

ἀφάνταστα δυνατὴ προσωπικότητα πόσους κόσμους φανταστικούς δὲν μᾶς χάρισε μὲ τὶς ἐρμηνείες του στὶς τέσσερις «Σονάτες» τοῦ Μπεττόβεν, στὸ πρῶτο τοῦ ρεσιτάλ, καὶ πόσο δὲν μᾶς ἐγοήτευσε μὲ τὶς ξέχειλες ἀπὸ διαύγεια, ψυχικὴ ἐντασιὴ ποίησι καὶ πάθος κατοπινῆς ἐρμηνείας τῶν Χαίντελ, Σκαρλάττι, Σούμαν, Μότσαρτ, Ραφά κ. ἄ. Ὁ διάσημος αὐτὸς καλλιτέχνης πού, ὡς γνωστόν, πρῶτα ἀναγνωρίστηκε ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς πατρίδος του — στὸ Παρίσι ἔμεινε καὶ ἔπαιξε μιὰ ὁλόκληρη τετραετία — ἐθαυμάσθη γιὰ τὴν τεχνικὴν του, γιὰ τὴν δύναμι τοῦ παιξίματός του, γιὰ τὴν ἀπέραντη πνευματικότητά του καὶ τὴν φανταστικὴν μουσικότητά του. Τὰ παραληροῦνται ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ ἀκροατήρια καὶ τῶν τεσσάρων ἐμφανίσεων τοῦ καλλιτέχνου, ἐξ ὧν τὰ δύο μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς Βασιλεῖς μας, ἀπεβέβωσαν κυριολεκτικῶς τὸν μεγάλο καλλιτέχνη.

*

ΑΠΟΚΟΡΥΦΩΜΑ τῶν εὐτυχισμένων καὶ ἀξέχαστων καλλιτεχνικῶν αὐτῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἐβδομάδος πού μᾶς πέρασε, ἀπετέλεσε ἡ συναυλία τῆς Κρατικῆς μας Ὁρχήστρας, πού μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν λαμπρὸ ἀρχιμουσικὸ κ. Θ. Βαδαγιάννη — ἐμφανιζόμενον, ὕστερα ἀπὸ ἀπουσία ἑνὸς μηνὸς καὶ θριαμβευτικὴν πορεία στὴν Εὐρώπη — μᾶς χάρισε ἓνα θαυμάσιον μουσικὸν πρῶτον. Ἡ ὥραία ἐρμηνεία τοῦ «Δοκιμίου ἀρ. 2» τοῦ Σάμουελ Μπαρμπέρ (ὁ κ. Οἰκονομίδης μᾶς ἔδωσε περὺς τὸ πρῶτον Δοκίμιον) ἑνὸς καλογραμμένου μουσουργήματος, ὀφειλομένου σὲ ἐμπειροχέρι πού κατέχει καλὰ, ὅχι μόνον τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ τὴν γνῶσι, μὰ καὶ τὰ μυστικὰ τῆς ὀρχήστρας, ἀληθινὰ μᾶς συνεκίνησε. Ὁ Ἀμερικανὸς συνθέτης ἐκφράζεται μὲ καθαροῦς μουσικὴν γλῶσσαν μὲ εἰλικρίνεια καὶ τέχνη.

Ἡ καινούργια Γερμανο-Ἀμερικανίδα πιανίστα Λίλλιαν Καλλίρ — τὴν ὁποίαν ὁ Κέμπφ κατεχειροκρότησε τὴν Κυριακὴν — πού ἦταν ἡ σολίστ τῆς συναυλίας, μᾶς ἔδωσε μιὰ ὥραία ἐρμηνεία τοῦ «Πρώτου Κοντσέρτου» ἀρ. 1, σὲ ντὸ μεϊζ. τοῦ Μπεττόβεν, μὲ πεντακάθαρη τεχνικὴν, μὲ ἀκρίβεια, μὲ εὐγένεια ὕφους καὶ ἀπροσμέτρητη χάρι. Τὰ προσόντα τῆς αὐτῆς, μαζί μὲ ἓνα πλούσιον ἦχο καὶ θαυμασίαν μουσικότητα, ἄφησε νὰ φανοῦν, ἡ καλλιτέχνης, στὸ ἀτομικὸν ρεσιτάλ τῆς πού ἔδωσε στὸ «Κεντρικόν» σὲ ἐρμηνείας Σοπὲν καὶ Μότσαρτ ἰδιαίτερα. Ἐὰν στὰ ὥραία αὐτὰ προσόντα τῆς Λίλλιαν Καλλίρ προστεθῇ ἡ ἀπέραντη πνευματικότης τῆς, θὰ μπορούσα νὰ ἰσχυρισθῶ πὼς ἡ καλλιτέχνης μπαίνει στὴ σφαῖρα τῶν «βιρτουόζ». Μὰ τῆς λείπει κάτι ἀκόμη. Ἡ πείρα. Καὶ αὐτὴ κερδίζεται μὲ τὸν χρόνον.

Ἡ συναυλία τῆς Κρατικῆς Ὁρχήστρας

Τοῦ κ. Ι. Γιαννούλη

Με σολίστ τὸν διακεκριμένο γάλλο βιολιστὴν κ. Η. LEWKOWICZ καὶ ἀρχιμουσικὸ τὸν κ. Θ. Βαβαγιάννη, ἐδόθη τὴν περασμένη Κυριακὴ, 15 τοῦ μ., ἡ τακτικὴ συναυλία τῆς Κρατικῆς Ὁρχήστρας Ἀθηνῶν στὴν αἴθουσα τοῦ «Ὁρφῆως».

Μιά ὀρχήστρα αὐστηρὰ ἰσορροπημένη, ἐκφραστικὰ, ἡχητικὰ καὶ ἐρμηνευτικὰ, κάτω ἀπὸ τὰ στιβαρὰ χέρια τοῦ κ. Βαβαγιάννη, μᾶς χάρισε ἀληθινὴ καλλιτεχνικὴ ἀπόλαυση.

Ὁ ρομαντικὸς Σούμαν μετρούμενος, χωρὶς ἐκζήτηση καὶ ὑπερβολές, τραγούδησε ἰδίως στὴ ROMANZA καὶ τὸ SCHERZO. Τὸ κατ' ἐξοχὴν τεμπίστικο χέρι τοῦ Ἀθηναίου μαέστρου μᾶς ἔδωσε μιὰν ἀρτία, ἐρμηνευτικὰ, ἐκτέλεση τῆς «Συμφωνίας ἀρ. 4» σὲ ρέ ἔλασ. OP. 120 τοῦ Σούμαν, καὶ τὸ κοινὸ γιὰ πρώτη φορὰ — μολονότι τελευταῖο ἔργο τοῦ προγράμματος — ἀνεκάλεσε δέκα φορές μαέστρο καὶ μουσικοὺς καὶ ζητοῦσε ἐπανάληψη.

Ὁ γάλλος βιολλονίστας κ. Η. LEWKOWICZ, πού ἐξετέλεσε τὸ «Κοντσέρτο γιὰ βιολί καὶ ὀρχήστρα» σὲ μί μεῖζ. τοῦ Ι. Σ. Μπάχ καὶ τὸ «Κοντσέρτο γιὰ βιολί καὶ ὀρχήστρα» ἀρ. 1 σὲ ρέ μίζ. OP. 19 τοῦ Προκόφιεφ, ἔχε ἀνάμνησιν βιολιστικὰ προσόντα. Ὁ ἦχος του εἶνε πεντακάθαρος καὶ γεμάτος λάμψη. Ἡ ἐκφρασὴ του λαμπρά. Γενικά, τὸ παιξίμὸ του ἀκτινοβολεῖ ἀπὸ πνευματικὴ καὶ χάρη. Στὸ «Κοντσέρτο» τοῦ Προκόφιεφ ὀρχήστρα καὶ σολίστ ἔφθασαν σὲ ὑψηλὲς σφαίρες καλλιτεχνικῆς προσφοράς. Τὸ κοινὸν πού ἀπεθέωσε τὸν γάλλον καλλιτέχνη, τὸν ὑπεχρέωσε νὰ δώσῃ δυὸ «μπίς». Τὸ «Καπρίο» Παγκανίνι καὶ μιὰ «Γκαβότα».

Ἀπορῶ πῶς ἀνέχεται ὁ μαέστρος Βαβαγιάννης νὰ πριονίζεται ἔτσι ἀκαρδὰ ἡ ἀπόκρισις αὐτῆς Συμφωνίας (Ρε) τοῦ Ἰωάννου Χριστιανοῦ Μπάχ! Δὲν λέω πῶς πρόκειται περὶ ἀριστουργήματος, ὅμως ἔχει κάποια χάρι, κάποια αἰσθηματικὴ τέλος κάποια τρυφερὴ συγκίνησι πού καταπνίγεται συστηματικὰ μὲ τὰ στρατιωτικὰ παραγγέλματα πού ἐκτοξεύει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ὁ μαέστρος. Πρόκειται γιὰ μιὰ καθαρὴ παρεξήγησι αὐτῆς τῆς μουσικῆς πού ἀκριβῶς ἀντίθετα μὲ τὴν παλαιότερη τοῦ Μπάχ, ὅπου ἐδέσποζε ἡ αὐστηρὴ πολυφωνία, θέλει νὰ εἶναι ἀνάλαφρη, γλυκεῖα καὶ αἰσθηματικὴ. Δὲν ἦταν ὁ προκομμένος αὐτὸς Ἰωάννης Χριστιανός, ὁ μικρότερος γιὸς τοῦ μεγάλου Μπάχ, πού ἀποκαλοῦσε περιφρονητικὰ τὶς συνθέσεις τοῦ πατέρα του «σχολαστικὰ κατασκευάσματα»;

Ὅμως ἴσως τὴν ἴδια γνώμη ἔχουν καὶ οἱ ὑπεύθυνοι τῶν συμφωνικῶν συναυλιῶν μας. Πῶς ἀλλοίως νὰ ἐρμηνεύσουμε τὴν καθολικὴ ἀπομάκρυνσι τοῦ σχολαστικοῦ κἀντορα ἀπὸ τὴν σύνθεσι τῶν προγραμμάτων; Εὐτυχῶς ἕνας ξένος βιολιστὴς, ὁ Γάλλος Ἀνρὺ Λεύκοβιτς, εἶχε τὴν καλὴν ἐμπνεύσι νὰ μᾶς ὑπενθυμίσῃ προχθὲς τὸ ὑπέροχο Κοντσέρτο (σὲ Μι). «Ἄν δὲν με γελᾷ ἡ μνήμη, εἶχαμε τουλάχιστον δέκα χρόνια νὰ τὸ ἀκούσουμε! Σολίστ καὶ ὀρχήστρα ζωντάνεψαν πάλι αὐτὸν τὸν χειμάρρο ἐμπνεύσεως πού κυλάει ἀκάθεκτος σὲ τέτοιους θαυμάσιους ἡχητικούς μαιάνδρους.

Ἀμεμπτὴ ἦταν καὶ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ Πρώτου Κοντσέρτου γιὰ βιολί (Ρε, ἔργ. 19) τοῦ Προκόφιεφ. Ἡ στιλπνὸ-τατη δεξιότητις τοῦ Γάλλου βιολιστοῦ ἔδωσε παλμὸ στὸ ἐλαφρῶς παιδαριώδες αὐτὸ νεανικὸ ἔργο τοῦ Ρώσου συνθέτου, ὅπου ὡστόσο σπιθίζουν ἐδῶ κι' ἐκεῖ ἀναλαμπές μιᾶς ἰδιοφυΐας πού θὰ ἔδιδε ἀργότερα ὀριμώτερους καρπούς.

Ἡ ἀνάγκη συντομίας δὲν μοῦ ἐπιτρέπει παρὰ μόνον νὰ ἀναφέρω τὴν θαυμασίαν ἐκτέλεσι τῆς Τετάρτης Συμφωνίας τοῦ Σούμαν. Ὁ μαέστρος Βαβαγιάννης ἐμφανίζεται τῶρα πᾶς σὲ πλήρη καλλιτεχνικὴ ὀριμότητα, εἶναι κύριος τῶν τελευταίων λεπτομερειῶν τῆς παρτιτούρας, ἀλλὰ καὶ σώφρων ὁδηγὸς τῶν μουσικῶν τῆς ὀρχήστρας πού ξέρει ἀναλόγως νὰ χαλινάγῃ καὶ νὰ ἐνθουσιάζῃ. Κυρίαρχος καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, στέκεται πάνω ἀπὸ τὰ ἐκφραστικὰ προβλήματα προσφέροντας στὸ ἀπερίσπαστο ἀκροατήριό του μόνον ἀγνὴ μουσικὴ.

Μία ἐμβριθὴς ὁσο καὶ ἀθόρυβη ἐργασία συντελεῖται στὸ «Ἀθηναίων» ἀπὸ τὸν Γιάννη Γ. Παπαϊωάννου. Γύρω ἀπὸ τὸ ὅφος τοῦ Ἰωσήφ Χάϋδν δίδει μιὰ ὠραία καὶ διαφωτιστικὴ σειρὰ ὁμιλιῶν. Μὲ τὴν σπανία ἱκανότητα νὰ παίζει στὸ πιάνο ὁ ἴδιος ἀπὸ παρτιτούρας, τὰ παραδείγματα πού ἀναλύει, ἐρχεται σὲ ἀμεση ἐπαφὴ μὲ τὸ ἀκροατήριό του, συνδυάζοντας θεωρίαν καὶ πράξι κατὰ τρόπο εὐχάριστο καὶ ἐπιστημονικῶς ἀμεμπτο. Πολλὰ θὰ εἶχαν νὰ διδασχθῶν οἱ διδασκόμενοι, ἀλλὰ καὶ ὅλοι ἡμεῖς, οἱ διδάσκοντες τὰ μυστικά τῆς μουσικῆς ἀπὸ τὸ ὠραῖο αὐτὸ μάθημα.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

Προγρ.
136

μα ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ

15-1-56

ογία 1.9. JAN. 1956

ΒΡΑΔΥΝΗΣ 15-1-56

1.7. JAN. 1956

Ἕνας Γάλλος, Πολωνικῆς καταγωγῆς βιολονίστας, ὁ κ. Ἀνρὺ Λεύκοβιτς, προκάλεσε ξεχωριστὴ ἐντύπωσι στοὺς Ἀθηναίους φιλομούσους, τόσο στὰ δυὸ ρεσιτάλ πού ἔδωσε στὸν Παρνασσό, στὴ σειρὰ τῶν συναυλιῶν τοῦ Γαλλοελληνικοῦ Σινδέρμου—Τρίτη καὶ Σάββατο—ὅσο καὶ μὲ τὴ συμμετοχή του, ὡς σολίστ, στὴν Κυριακάτικη συναυλία τῆς Κρατικῆς Ὁρχήστρας. Ὁ κ. Λεύκοβιτς εἶναι ἕνας καλλιτέχνης, μὲ ἀμεμπτὴ τεχνικὴ, μὲ ὠραῖο, θερμὸ καὶ πλατὺ ἦχο καὶ ἀντιμετωπίζει τὴν τέχνη του μὲ πολλὴ σοβαρότητα, πίστι καὶ αὐτοσυγκέντρωσι. Τὸ ρεσιτάλ τοῦ κ. Ἰ-τούρμπι δὲν μ' ἄφισε νὰ παρακολουθῶ τὸ πρῶτο ρεσιτάλ τοῦ κ. Λεύκοβιτς—ἦταν τὴν ἴδια βραδυὰ—στὸ δεύτερο ὅμως ἐξετίμησα τὴν τέχνη τοῦ νέου βιολονίστα, τὴν εὐλικρίνεια τῆς ἐρμηνείας του καὶ τὴν προσήλωσίν του στὸ ὅφος. Ἡ ὠραία Σονάτα τοῦ Λεκέ «Ὁ Τάφος» καθὼς καὶ ἡ Σονάτα τοῦ Σαίζαρ Φρόνκ ἐρμηνεύθηκαν μὲ βαθεῖα ἐκφρασι ὅσο καὶ πνευματικὴ ἀπὸ τὸ νέο βιολονίστα, ἐνῶ στὸ δεύτερο μέρος, ἡ «Χαβαναιζ» τοῦ Σαῖν Σίενς, ἡ Ἰσπανικὴ Σουίτα τοῦ Νίν, ἡ «Καμπανέλλα» τοῦ Παγκανίνι ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία στὸν καλλιτέχνη νὰ δείξῃ ἰδιαίτερα τὴν σπινθηροδόλο τεχνικὴν του, χωρὶς ὅμως νὰ ξεφεύγῃ ποτὲ ἀπὸ ἐξωτερικὰς ἐκζητήσεις. Δὲν ἦταν παράξενο πῶς τὸ πυκνότερο ἀκροατήριό του, ἐνθουσιασμένο, δὲν ἐννοοῦσε ν' ἀποχωρήσῃ πρὶν τοῦ ἀποσπᾶσθαι μιὰ σειρὰ ἀπὸ τέσσερα, πάντε «μπίς». Στὸ πιάνο συνώδευε ἡ κ. Νοεμί Σασλάφσκυ.

Ὁ κ. Λεύκοβιτς προκάλεσε τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμό καὶ προχθὲς, στὴ Συναυλία τῆς Κ. Ο. πού διηύθυνε ὁ μαέστρος Βαβαγιάννης, ἐρμηνεύοντας δυὸ Κοντσέρτα: Τοῦ Μπάχ σὲ μί μεῖζ καὶ τὸ πρῶτο τοῦ Προκόφιεφ. Μὲ πόσο «στύλ», πόσο συγκρατημένο αἶσθημα, πόσο ὠραία γραμμὴ, ἀπέδωσε τὸ θεῖο αὐτὸ Κοντσέρτο τοῦ Μπάχ... Κι' ἔπειτα, μὲ πόσο πνεῦμα, πόσο βάθος σκέψεως, πόση ζωντάνεια, ἀλλὰ καὶ πόση ποιήσι ἐρμήνευσε τὸ Κοντσέρτο τοῦ Προκόφιεφ... Ὁ κ. Βαβαγιάννης ὁδηγώντας μὲ προσοχὴ τὴν ὀρχήστρα του συμπληρῶνε κατὰ τὸν πιὸ ἱκανοποιητικὸ

κὸ τρόπο τὴν ἐρμηνείαν, ἰδίως στὸ Κοντσέρτο τοῦ Προκόφιεφ, ὅπου ἡ ὀρχήστρα δὲν συνοδεύει ἀπλῶς, ἀλλὰ ἔχει ἴσο ρόλο μὲ τὸν σολίστ.

Μιὰ ἀπ' τὶς μεγάλες ἐπιτυχίες τοῦ μαέστρου Βαβαγιάννη ἦταν ἡ ἐρμηνεία τῆς 4ης Συμφωνίας τοῦ Σούμαν. Ἡ ὀρχήστρα, ἀπόλυτα, ἰσορροπημένη, εὐλύγιστη καὶ εὐκαμπτὴ, πειθὴνιστὴς ὁδηγίης τοῦ μαέστρου, ἀπέδωσε μὲ ζηλευτὴ διαύγεια, ὁμορφίαν ἦχου, ἐκφραστικὴ δύναμι καὶ πλαστικότητα τὴν τόσο ποιητικὴν αὐτὴν Συμφωνία τοῦ Γερμανοῦ ρομαντικοῦ. Ἀποθεωτικὰ μερικοτήματα εὐχαρίστησαν τὸν μαέστρο Βαβαγιάννη καὶ τοὺς μουσικοὺς του γιὰ τὴν ὠραία αὐτὴν προσφορά τους.

Τὴν Παρασκευὴ, τὸ Κ. Γ. Α. μᾶς παρουσίασε τὴν Ρωσο-ισπανίδα μεσάφωνο Λυδία Ρομάνοβα καὶ τὸν Γάλλο πιανίστα Μαρσέλ Μπὺ ντε Μάρτ—ἕνα καλλιτεχνικὸ ζευγάρι ἀπ' τὰ πιὸ σπάνια σὲ μουσικότητα, συνοχὴ τεχνικὴ καὶ ἐκφραστικὴ, δυὸ ἐρμηνευτὲς πού, θάλαγες, ἀποτελοῦν ἕνα καὶ μόνον! Τὸ πρόγραμμά τους, ἰδιαίτερα ἐκλεκτικὸ, ἀρχίζε μὲ παλινῆς ἱταλικὲς ᾄδες—Μαρτσέλο καὶ Ντουράντε—περνοῦσε ἀπὸ λίνιντερ Σούμπερτ καὶ Μπράμς σὲ μιὰ σειρὰ ἀπὸ ρωσικὰ τραγούδια καὶ ᾄδες, ἐνῶ τὸ δεύτερο μέρος ἦταν ἀφιερῶμένο σὲ συνθέσεις Ντυμπάρκ, Φωρέ, Ντεμπυσσύ, Χόνεγκερ, Γρανάδος, Νίν καὶ Τουρίνα. Ἡ κ. Ρομάνοβα μ' ὅλο πού εἶναι τραγουδίστρια ὀπερας, βρίσκει μὲ μεγάλῃ μουσικότητα, τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὅφος πού ταιριάζει σὲ κάθε σύνθεσι καὶ σημειῶν ἰδιαίτερα τὶς ἐρμηνείες τῆς τῶν Μουσικόργκσκυ καὶ Στραβίνσκυ, τῶν τριῶν Ψαλμῶν τοῦ Χόνεγκερ, καθὼς καὶ τῶν Ἰσπανικῶν συνθέσεων. Ὁ κ. ντε Μάρτ, εἶναι ἕνας λαμπρὸς πιανίστας, «συνεργητικὸς», ὡς τὴν πιὸ παραμικρὴ λεπτομέρεια. Τὴ κρίμα ὅμως, ἡ τόσο θερμὴ καὶ πλούσια φωνὴ τῆς κ. Ρομάνοβα νὰ μὴν εἶναι ἰσχυρὸς τὸνικῶς σωστή... Ἡ ἀρθρωσίς τῆς εἶναι ἐπίσης ἐλαττωματικὴ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΑΛΛΑΟΥΝΗ

Η Συμφωνική μέ τον Βαβαγιάννη καί τό Τσέχικο κουαρτέττο Βλάχ

Η Β' ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΩΝ ΣΥΝΘΕΤΩΝ

Τού συνεργάτου μας κ. ΜΑΡΙΟΥ ΒΑΡΒΟΓΛΗ

Συνήθισα πλέον να έχω εμπιστοσύνη στην διεύθυνση του κ. Θ. Βαβαγιάννη. Ένα γαλήνιο αίσθημα θεβαιότητας κυριαρχεί μέσα μου σε κάθε του εμφάνιση: της θεβαιότητας πώς έχει προετοιμάσει μέχρι την παραμικρή λεπτομέρεια το πρόγραμμά του, πώς έχει μπη στο νόημα των έργων που θα διευθύνει, πώς έχει εξαντλήσει και τα παραμικρά χρονικά διαστήματα, που του παρεχεται, σε αποδοτική δουλειά της θεβαιότητας τέλος που μου εμπνέει ή συμπεριφορά του και ή αυτοπεποίθησή του.

Δεν θέλω να υποστηρίξω πως ο μαέστρος κ. Βαβαγιάννης είναι αλάνθαστος: κάτι τέτοιο θα ξεπερνούσε τα σοβαρά όρια της κάθε καλοπαιστης κριτικής. Μα ποιος συνειδητός άνθρωπος δεν είναι έτοιμος να συγχωρήσει επαυσιώδη σφάλματα, αστάθειες κακών στιγμών της ορχήστρας, αδυναμίες προσωπικές καποιου εκτελεστή. Και ακόμη ποιός κάτατος των μουσικών της έρμηνείας ενός μουσικού έργου, δεν θα συζητούσε με ενδιαφέρον μια προσπάθεια προσωπική του μαέστρου, να δώσει ένα διακριτικό ατομικό χρώμα στην διεύθυνση μιας συνθέσεως, έστω και αν κατέληγε να διατυπώσει μια αώστηρη κριτική γνώμη. Όσο για την έρμηνεία των έργων Σούμαν και Μπράμς της περασμένης Κυριακής, ο κ. Βαβαγιάννης με βρίσκει απόλυτα σύμφωνο μαζί του.

Το έργο του Σούμαν ξεχωρίζει για την υπερόχη ευαισθησία του: κι' ακόμη απ' την τέχνη των συγχρόνων του ρομαντικών Μένδελσον, Λίστ και Σοπέν. Ο ρομαντισμός του Σούμαν είναι συγκρατημένος, μπερδω να πω κλασικός: όταν εμπνέεται απ' το γιγάντιο έργο του Γκαίτε, τον «Φάουστ». Μα στον «Μάνφρεντ» την εμπνευσμένη σύνθεση απ' το ποίημα του Λόρδου Βύρωνα, ο Σούμαν άφησε τον έαυτο του αχαλίνωτο να εκδηλωθεί, και να εκφράσει τους κρυφούς πόνους και την αγωνία της ψυχής του. Στον παροξισμό της μεγαλοφυΐας του ο συνθέτης, προσκαλεί τα πνεύματα με κραυγές βίαιες και παρρηλικήματα αγωνίας: βρίσκεται σε ψυχική κατάσταση ένσυνειδητης τρέλλας, που κυριαρχεί στις άριστουγεννηματικές αυτές σελίδες, σαν να διαισθάνεται το τραγικό τέλος της ίδιας του ζωής.

Η ορχήστρα, εμπνευσμένη απ' τον κ. Βαβαγιάννη, έδωσε μια έκτελεση γεμάτη ρυθμική ζωντάνια και έκφραση: θα προτιμούσα να έδλεπα τους πολλούς και άμυητους να δοκιμάσουν την ίδια με μένα ικανοποίηση απ' το άκουσμα του έργου.

Την κ. Ρένα Κυριακού, που την θυμάμαι πάντοτε σαν παιδί θαύμα, άκουσα με πολλή χαρά, μεστωμένη πιά καλλιτέχνης, στο «κοντσέρτο» για πιάνο σε λά έλάς. του Σούμαν. Έπαιξε με ευγένεια και άφρηχη τεχνική και χωρίς τις συνηθισμένες έξωτερικές, άκροβατικές, δεξιοτεχνικές επιδείξεις, στις οποίες καταφεύγουν πολλοί καλλιτέχνες του πιάνου για να εντυπωσιάσουν. Η κ. Κυριακού διαθέτει σοβαρότητα και έσωτερικότητα διακεκριμένης καλλιτέχνης.

Η 4η Συμφωνία του Μπράμς, έκτυλιχτηκε μέσα σ' ένα κρετσέντο έρμηνευτικής τελειότητας: όμολογώ πως ή άποδοση, ιδίως του τελευταίου μέρους, με τις παραλλαγές που παρουσιάζει με γάλες δυσκολίες, δικαίωσε για μια ακόμη φορά τη διεθνή φήμη του Έλληνα μαέστρου.

12-II-56 ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΚΡΙΤΙΚΕΣ 430

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΣΕΧΙΚΟ ΚΟΥΑΡΤΕΤΤΟ «ΒΛΑΧ»

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΔΕΝ ΝΟΜΙΖΩ ότι υπάρχει λόγος μακρηγορίας γύρω απ' την τεχνική και αισθητική προσφορά του προγράμματος της τελευταίας συναυλίας της Κρατικής Ορχήστρας υπό την διάνει του κ. Θ. Βαβαγιάννη, όταν ή καλλιτεχνική διαίσθησή του λαμπρού αρχιμουσικού υπερίσχυε ως τη θαυότερη έννοια της συμφωνικής ιδέας. Το έρμηνευτικό πνεύμα που επεκράτησε θα πρέπει να τοποθετηθεί σε κυριαρχική θέση σ' όλη τη σειρά των φετιμών χειμερινών συμφωνικών προγραμμάτων.

Ο μαέστρος Βαβαγιάννης αναπλάθει την ορχήστρα μ' ένα τρόπο αληθινά συναρπαστικό, και με τισέρμηνειες του διαγράφει καθαρά την μουσική σε όλο το πλάτος του ήθικού της νοήματος, αντιπαρερχόμενος κάθε άοριστία με την οποία ή μορφή προκαλώντας πρόσκαιρες έντυπώσεις, αλλοιώνει τον χαρακτήρα της και άπομακρύνεται από τα δόγματα που θεσπίζει ή άνώτερη τέχνη.

Σπάνια ή εισαγωγή του «Μάνφρεντ» του Σούμαν έχει άποδοθεί με τόσο άρχιτεκτονική, ρυθμική και φραστική α' αλογία και διαύγεια στην ορχήστρα της προβολή. Οι οργανικές ομάδες με μια παραδειγματική αλληλοσύνδεση διέχσαν τους πλέον λεπτούς ήχητικούς ιριδισμούς. Τα χάλκινα, έξω από κάθε συμβατικότητα, άρνητική στην διατήρησή της ισορροπίας του οργανικού σώματος, έπαιξαν ρόλο σημαντικό από άποψη προσεταιρισμού και συναδελφώσεως με τα βιολιά, τα φλάουτα και τα κλαρινέτα.

Είχε άποδοτικές στιγμές ή πιανίστα κυρία Ρένα Κυριακού στο κονσέρτο του Σούμαν.

Σημαντικό ποσοστό ευαισθησίας, που θα έπαιονε ευρύτερες διαστάσεις αν μία «ξηρότης» του ήχου δεν ήταν τόσο εμφανής. Το δεξιοτεχνικό μέρος άποτελεί έν πολλοίς κτήμα της κυρίας Κυριακού με το οποίο αντίσταθμίζει έντινι μέτρω μειονεκτήματα στην «έγκαλιτέ» της μουσικής φράσεως και στην άπόσπασι καμπυλόγραμμων ήχητικών μεταπτώσεων.

Στη συνέχεια ο Βαβαγιάννης ώλοκληρώσε τη φωτεινή έρμηνευτική του διαδρομή με μια εξαίρετη άπόδοσή της τετάρτης συμφωνίας του Μπράμς. Στην περίπτωση αυτή ο άρχιμουσικός ώδήγησε την ορχήστρα με άπαραμίλλη μαστοριά και ή έκφραστική πληρότητα, τα χρώματα, ή μελωδική γραμμή, ή άτελείωτη διαδοχή των άρμονικών σχεδίων άπετέλεσαν τον κότινο της καλλιτεχνικής αυτής κατακτήσεώς του.

μοιάζει σαν να άποδίδεται από μεταξινες χορδές, τα «άκκορ», τα «στακκάτι» και τα «πιτσικκάτι» — εκείνη ή Σερενάτα του Μπέλλα Μπάρτοκ φάνταζε σαν ήχητική πυγολαμπίδα — δίπλα στις περίφημες έρμηνειες των κουαρτέτων του Μπετόβεν έργο 95 σε φα έλας. Ντεμπυσσύ έργο 10 και Ντεβόρσακ σε φα μείζονα άπετέλεσαν ένα ευώδιασμένο μουσικό μπουκέτο.

Σήμερα το πρωί στις 11 το κουαρτέτο «Βλάχ» δίδει συναυλία στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιώς και αύριον άποχαιρετιστήρια εμφάνισι εις το θέατρο «Κεντρικόν» στις 5 μ. μ. με τιμές ήλαττωμένες, 20 και 10 δρχ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΛΑΧΟΣ

Υ. Γ. — Στη χθεσινή μου θεατρική κριτική για το «Τελευταίο θάλας» έκ παραδρομής έγράψα: «Ένας σύζυγος τζέντλεμαν καθ' όλοκληρίαν, που συμπληρώνει τα μειονεκτήματα της τρίτης νεότητος» αντί του όρθου «Ένας σύζυγος τζέντλεμαν ... που άναπληρώνει τα μειονεκτήματα κλπ.»

Γ. Β.

Η Συμφωνική της τελευταίας Κυριακής παρουσίασε άλλη μια φορά τον μαέστρο Βαβαγιάννη σε ύψηλο καλλιτεχνικό επίπεδο. Από τα πρώτα μέτρα της Εισαγωγής στον Μάνφρεντ του Σούμαν άπλώθηκε στην ορχήστρα ήχητική ευγένεια και έν συνεχεία επεκράτησε άκόμη και στα παθητικά φορτισίμι, εκεί όπου ή έκφρασις έγγίζει το τραγικόν. Δεν ήταν ή ρητορεία της ένορχηστρώσεως, αλλά ή άντλησις του ποιητικού περιεχομένου αυτής της μουσικής έκ μέρους του μαέστρου, που συνεδύσε τόσο έντυχώς φλογερή πνοή και ήχητική πραότητα.

Το περίφημο Κοντσέρτο του Σούμαν για πιάνο έρρηκε στην σολιστική ήμέρας Ρένα Κυριακού με άφωτισμένη παραστάτιδα. Η καλλιτέχνης άποδίδει πέρα ως πέρα τη ρομαντική άτμόσφαιρα της άριστουγεννηματικής αυτής μουσικής. Άκόμη και ή ποιότης της άφωγης τεχνικής, ή λυρική αυτή πιανιστική της άντλησις, ο θερμός τόνος του ήχου, ή άβρότης των φωτισκισίων προσομοιώνονται στον ένδόμυχο κόσμο του Σούμαν, τον φλογισμένο από την ποιητική έξαρσι μιας μεγάλης έποχής. Ιδιαίτερος ευεργετική είναι ή ήρεμη άυτοπεποίθησις με την οποία άντιμετωπίζει ή Ρένα Κυριακού την κλίμακα των έκφραστικών μεταπτώσεων από την τρυφερότερη διάθεση ως την έκρηξι του έντονωτέρου πάθους. Αυτός ο συνδυασμός καθάρης διανοίας και ζεστής καρδιάς έχει ένα καλλιερνημένο κοινό πάντα με το μέρος του. Η ορχήστρα με την ώρα σολιστική σύμπραξι των ξυλίνων στα διαλογικά έπεισόδια υπό την καθοδήγησι του μαέστρου συνεπλήρωσε την ε' κώνα του έργου σύμφωνα με το πνεύμα που έξεπορεύετο από την σολιστή.

Η προχθεσινή Συμφωνική έτέλεσε με την πανηγυρική έκτέλεσι της Τετάρτης του Μπράμς. Δεν έχουμε συχνά την εύκαιρία να άπολαύσουμε ώς Κυριακάτικα αυτά πρωινά τόσο ώλοκληρωμένα συμφωνικά προγράμματα.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

Η Κρατική Ορχήστρα μας προσέφερε την περασμένη Κυριακή πρόγραμμα άφισωμένο στον Σούμαν και στον Μπράμς. Οφείλω να όμολογήσω, ότι βρίσκουμαι άπόκληρος των εκπληκτικών, ως φαίνεται, περιεχομένων της εισαγωγής Μάνφρεντ. Μετά την άνάγνωσι του όμωνύμου ποιήματος του Βύρωνα κι' επί τη βάσει του αναλυτικού προγράμματος άνέμενα τέρατα και σημεία από την έν

430

ΤΟΥ Κ. ΠΕΤΡΟΥ ΠΕΤΡΙΔΗ

λόγω εισαγωγή. Ο δαιμονισμός του Σούμαν μου φαίνεται μάλλον μαλθακός και καλοπροαίρετος. Η κ. Ρένα Κυριακού, στο κονσέρτο για πιάνο του ίδιου συνθέτη, έδειξε πάντοτε άξίεπαυσ προσόντα της καθάρης τεχνικής, της ύγιους, κλασικά διακριτικής μουσικότητας, της άνώτερης αισθητικής ποιότητος. Ο κ. Βαβαγιάννης κι' ή ορχήστρα μας χάρισαν, δόξα τω Ύψιστω, μια από τις ευπρεπέστερες συνοδείες σολιστή, που άκούσαμε από πολλού στο ίσπερς. Άστυ. Κάπως συγκρατημένη αν και άρτιωτάτη ή έρμηνεία της συμφωνίας άρ. 4 του Μπράμς. Οφθαλμοφανώς ο κ. Βαβαγιάννης ώριμάζει στις μουσικές του άντλησεις και κατακτά όλονεν και με γαλύτερο βάθος στη διάπλασι των μαεστρικών του προθέσεων. Μαέστρος, σολιστή κι' ορχήστρα άπέσπασαν ένθουσι ώδεις έπαιψημίες.

Η δεύτερη συναυλία της Αμερικανικής Ύπηρεσις Πληροφωρίων είχε τεθεί υπό την διεύθυνση του κ. Μ. Παλλαντίου. Το πρόγραμμα, έκτελεσθέν και πάλι από το μικρό συγκρότημα εγχόρδων, ξεκίνησε με την «Σουίτα σε παλιό στυλ» του κ. Παλλαντίου. Έργο λεπτής, χαριτωμένης εργασίας, σε ύφος άρχαιοπρεπές ως καθορίζει ο τίτλος, που δεν θα ήρνειτο δεσμούς άναμνήσεων με τον μεγάλο Κουπερεν. Το «Νυχτερινό Κομμάτι» του Αμερικανού κ. Α. Φούτ χαρακτηρίζεται από ελκρινή έντιμότητά. στις προθέσεις κι' από γήγισια ορθοδοξία στα μέσα έκφράσεως. Η Δνίς Α. Κόνραδ Κνουόσεν, σολιστή φλοουτίστρια, συνιέτεινε, με το άνεπιτήδευτο παίξιμό της, στη νυχτερινή άτμόσφαιρα του κομματιού. Έργο βαρύτερης όλης το «Κοντσέρτο Γκρόσσο» άρ. 2 του Ε. Μπλόκ. Αμερικανός Έλβετικής καταγωγής, με μακροχρόνιο του κέντρο δράσεως τη Γενεύη, ο Ε. Μπλόκ διακρίνεται, στα μεγάλα του συμφωνικά έργα από έντονο, στο έπακρο τεταμένο δραματισμό. Μία μπαλλάντα του για βιολοντσέλο κι' ορχήστρα «Σελόμο», έχει πρό πολλού κάμει το γύρο του κόσμου και καθιερώσει τη φήμη του συνθέτη. Στο έν λόγω κοντσέρτο ο δραματισμός αυτός μετά βίας πναισιώνεται μέσα στην άσκητική μάλλον, στυλιζαρισμένη άρχιτεκτονική φόρμα του κοντσέρτου γκρόσσου. Το έργο περιέχει όθεν μεγάλο πλούτο στοιχείων σ' άλλαλα κάπως άντιτιθεμένων. Συνέπραξαν άξιέπαιστα οί κ. κ. Τενεζάκης, α βιολί, Θωμμάκης, β' βιολί, Γιαπαλάκης, βιόλα και Σα σαρλώης, βιολοντσέλλο. Το «Πρελούδιο και Φούγκα» του κ. Γ. Πονηρίδη ανήκει στην κατηγορία έργων γραμμένων εν πνεύματι και προθέσει επιστροφής στον Μπαχ. Έδωσε λαδη στην διεξοδική εισαγωγή του παρόντος σημειώματος. Το πρελούδιο διατάζει μεταξύ της γνωστής καθάτιας του Ράφφ και της γνωστότερης άριας του Μπαχ. Η φούγκα άποτελεί έπιμελές σχολικό γύμνασμα γραμμένο στο σύστημα μείζον—μείον όπως καθορίσαμε άνωτέρω και δεν παρουσιάζει ζωτανό ενδιαφέρον. Δεν άμφιβάλουμε ότι ο κ. Πονηρίδης, Διοικητικός Άνώτατος Σύμβουλος Μουσικής, κατά τα Ξ ή έπτά έτη της άνευτου έλευθερίας του συνέθεσε άλλα σοβαρότερα έργα, ένα από τα όποια τουλάχιστο έχει καθήκον ο όμότης του Σύμβουλος και μαέστρος κ. Οικονομίδης να παρουσιάσει με την Κρατική Ορχήστρα για να άξιολογήσουμε και θαυμάσουμε δεόντως την όλη και την άπόδοσι των επί κεφαλής της μουσικής μας ζωής Άνωτάτων Κρατικών Λειτουργών.

Βάνα
11-II-56 ΠΕΤΡΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΑΠΛΑΕΙΑ ΠΟΡΤΟΦΩΛΙΟΥ

Χθές την έσπεραν άπώλεσθη πορτοφόλιον μεταξύ Ταχυδρομείου και όδοϋ Αθηνών. Παρακαλείται ό εύρων να κρατήσει τα χρήματα και να επιστρέψη την ταυτότητα και τα άποδείξεις εις την όδον Καπσιοκισιάνη 7 (Ψαρή).

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I38

4-3-1956

FRESCOBALDIANA: FRESCOBALDI-GIANNINI (α' εκτέλεση)

MOZART: O SOGNO MISERO - Άρια - Σολίστ κ. BERNAC (α' εκτέλεση)

MAHLER: ADAGIETTO

BEETHOVEN: Ηρωϊκή

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I39

I-4-1956

MOZART: Συμφωνία No 25 Σολ έλασσον (α' εκτέλεση)

LISZT: Κοντσέρτο για Πιάνο Μι υφ. Μείζον (Σολίστ LASLO)

SCHOSTAKOWITCH: Συμφωνία No 5

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I40

22-4-1956

TSCHAIKOWSKY: Ρωμάιος και Ιουλιέττα

HANSON: Συμφωνία No 2 (Ρωμαντική)(α' εκτέλεση)

BRUCH: Κοντσέρτο για Βιολί (Σολίστ Β. Κολάσης)

SIBELIUS: FINLANDIA

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I41

I3-6-1956 Η Συναυλία δόθηκε στο Βερολίνο, με την Ορχήστρα "BERLINER PHILHARMONIKER". Κριτικές στα DOSSIERS του Εξωτερικού.

MOZART: Συμφωνία No 36

SCHUMANN: KONZERT STÜCK (Σολίστ MEYER)

BRAHMS: Συμφωνία No 4

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I42

9-7-1956

Έργα BEETHOVEN

BEETHOVEN: Κοριολανός - Εισαγωγή, OP 62

Συμφωνία No 2, RE Μειζ. OP. 36

Συμφωνία No 7, LA Μειζ. OP. 92

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α I43

30-7-1956

MOZART: Συμφωνία No 38

RABAUD: PROCESSION NOCTURNE

VUATAZ: Εισαγωγή (α' εκτέλεση)

SCHUMANN: Συμφωνία No I

Αποστόλιν συνταξιας

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΥΠΟ ΤΩΝ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ — Ο ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗΣ ΠΙΕΡ ΜΠΕΡΝΑΚ — 3 ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

ΤΗΣ Κας ΑΛ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Όσο κι' αν δεν συμφωνή κανείς με τις διάφορες μεταγραφές, δεν μπορεί να μην σκεφθώ απ' την άλλη μεριά, πως, αλλιώς, ή φτωχή Αθήνα δεν θα γνώριζε μερικές απ' τις μεγάλες μουσικές μορφές των περασμένων αιώνων. Καί μιά τέτοια μεγάλη μορφή είναι ο Ιταλός Φρεσκομπάλντι, διάσημος οργανίστας και συνθέτης του 17ου αιώνα, που στο εκκλησιαστικό Όργανο κυρίως αφιέρωσε τις εμπνεύσεις του και όλη του την τέχνη, συντελώντας στην τελειοποίησή του Όργανου, αλλά και στην όλη εξέλιξη κι' ανάπτυξη της μουσικής τέχνης. Μεταγραφή από διάφορες συνθέσεις του Φρεσκομπάλντι για εκκλησιαστικό Όργανο είναι η σουίτα «Φρεσκομπάλντιανος», που μας έδωσε αυτή την Κυριακή ο κ. Βαβαγιάννης — μιά μεταγραφή του επίσης Ιταλού συνθέτη Βιτόριο Τζιαννίνι, φτιαγμένη με τέχνη και εμπνεύσει, έτσι που, πολλές φορές — ή όρχηστρα να δίνει την εντύπωση Όργανου και χωρίς να χάνεται το ύφος. Ο τίτλος «Φρεσκομπάλντιανος» δόθηκε απ' τον Τζιαννίνι, εκείνος όμως του δεύτερου μέρους της σουίτας «Αρία λα Φρεσκομπάλντιανος» ανήκει στον ίδιο τον Φρεσκομπάλντι και είναι μεταγραφή από μιά σειρά ωραιότατων «παρλλαγιών» που ο Φ. έχει γράψει για πιάνο — τό άτελές πιάνο της εποχής του — δίνοντάς τους αυτόν τον τίτλο: «Λα Φρεσκομπάλντιανος». Ο κ. Βαβαγιάννης έδωσε μιά μεγαλειώδη έρμηνεία, μένοντας στο στυλ της «Τοκκάτας» όπως έννοούσε αυτή τη φόρμα ο Φρεσκομπάλντι, όχι επιδειξι διατεχνίας, αλλά με βάθος και μουσικότητα, δίνοντας την Αρία με θαυμάσια έκφραση, παρασύροντας την όρχηστρα του στη «Φούγκα» με ίσορροπημένη δυναμικότητα και φωτεινή διαύγεια.

Ακολουθούσε μιά «πρώτη» επίσης έκτελεσις Μότσαρτ. Είναι τόσο απέραντο τό έργο του μεγάλου Δασκάλου που φέτος γιορτάζουμε τό 200 χρόνια από την γέννησή του, ώστε ο κόσμος θα γνωρίσει ακόμα πολλές «πρώτες» του έκτελεσις κι' όχι μονάχα στην Ελλάδα, αλλά και σ' άλλες πιο προηγμένες μουσικά χώρες. Αυτή ή άρια π.χ., «άρια κοντσέρτου», «Μίζερο, ο σόνιο», που μάς πρόσφερε ο σολίστ της συναυλίας κ. Πιέρ Μπερνάκ, ήταν άγνωστη, ακόμα και στη Βιέννη! Τί μεγάλος καλλιτέχνης, αλήθεια, αυτός ο Γάλλος τραγουδιστής Πιέρ Μπερνάκ! Αποφεύγοντας κάθε φωνητική επιδειξι, μένοντας πιστός στο ύφος, έρμηνεύει τό έργο, που είναι μιά δραματική σκηνή μάλλον παρά άρια, με συγκρατημένο πάθος, με βαθύ αίσθημα, με μιά ποιητική πνοή ακόμα, με μιά απέραντη μουσικότητα. Είναι κρίμα που ή όρχηστρα δεν μπόρεσε ν' ανταποκριθώ σ' αυτήν την μουσικότητα του σολίστ, αλλά κι' έτσι ήταν ένα κατόρθωμα του κ. Βαβαγιάννη να μπορέσει να συνοδεύσει με τόση ακρίβεια — άρκεί να σκεφθώ κανείς πως μόλις την Παρασκευή τό βράδυ είδε την παρτιτούρα και μόλις μιά δοκιμή, ή μάλλον μιά άπλη άνάγνωσις έγινε τό Σάββατο.

Ο Γκούσταβ Μάλερ όλο και χάνεται απ' τό προγράμματα των συναυλιών — δεν έννοώ των άθηναϊκών γιατί έδώ είναι σχεδόν άγνωστος, αλλά γενικά, σ' όλο τον κόσμο. Έχει γράψει ως τόσο, έννέα Συμφωνίες, επί πλέον μιά δεκάτη που τιτλοφορεί τό «Τραγουδι της Γης» για τεύελο, μεσόφωνο και μεγάλη όρχηστρα, κύκλους τραγουδιών — «Τα τραγουδια των πεθαμμένων παιδιών», «Τα τραγουδια του Όδοιπάρου» κ.ά. — που όμως παρουσιάζουν πολλές ανισότητες και έξ άλλων απαιτούν τεράστια μέσα, μεγάλες όρχηστρες, χορωδίες, και φυσικά, πολύ ίκανούς έρμηνευτές. Έχω άκούσει όλα σχεδόν τό έργο του Μάλερ, ακόμα και την Όγδόη του Συμφωνία που έπονομάζεται «Συμφωνία των Χιλίων» επειδή απαιτεί χίλιους περίπου έκτελεστές — διπλές όρχηστρες διπλά κόρα — και που δίδεται σπανιότατα, στη Βιέννη, όπου ζή ακόμα ο θρύλος του Μάλερ, που υπήρξε και δαιμόνιος μαέστρος. Απ' όλ' αυτά τό έργο στην Αθήνα, εκτός από μερικά του τραγουδια δεν ξέρουμε τίποτα. Αυτήν την Κυριακή ο κ. Βαβαγιάννης μάς έδωσε μιά ωραία σελίδα, τό «Ανταπισιέττο», από την Πέμπτη Συμφωνία, μιά σελίδα ήρεμη και άπαλή, για έγχορδα και άρπα, που νοιτεύει τον άκρο ατή, όταν μόλις άρμηνεύεται με τόση ποιητική διάθεση όπως αυτή τη φορά απ' τον κ. Βαβαγιάννη και την φάλαγγα των έγχόρδων μας, αλλά που έλάχιστα είναι αντιπροσωπευτική του όλου έργου του Μάλερ, που είναι ένας χειμαρρος έμπνευσης, πάθους, ρομαντισμού...

Στό δεύτερο μέρος του προγράμματος ή «Ηρωική» του Μπετόβεν, μιά ακόμα λαμπρή έπιτυχία του κ. Βαβαγιάννη: έρμηνεία όλο παλμό και ζωντάνεια, φωτεινή ίσορροπημένη, συναρπαστική... παρ' όλο που τό κόρα έκαναν μερικές «παρρασπονδιές».

Απόκομμα ΕΘΝ. ΚΗΡΥΚΟΣ

4-3-56
Χρονολογία - 8 MAR. 1956

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΥΠΟ ΤΩΝ κ. Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ — ΣΟΛΙΣΤ Ο ΠΙΕΡΡΕ ΒΕΡΝΑΚ

Τού κ. ΙΩΑΝ. ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ

Μερικά αποσπάσματα μουσικής για τό εκκλησιαστικό όργανο του Ιερώνιμου Φρεσκομπάλντι, ένας περιφημου οργανίστα του 17ου αιώνα και αναμορφωτή της τέχνης του εκκλησιαστικού όργανου στην Ιταλία που γεννήθηκε στη Φερράρα στα 1583 και πέθανε στη Ρώμη στα 1644, μεταγραμμένα και ενορχηστρωμένα από τον Βιττωρίο Τζιαννίνι, με τον τίτλον «Φρεσκομπάλντιανος», μάς έδωσε προχθές ο μαέστρος κ. Θ. Βαβαγιάννης, σε πρώτη έκτελεσι. Η σουίτα «Φρεσκομπάλντιανος» είναι άριστοτεχνικά φτιαγμένη από τον Τζιαννίνι και με λαμπρά έμπνευσι σε σημείο ώστε ο ακροατής να έχη την εντύπωση ότι άκούει εκκλησιαστικό όργανο. Καί ακριβώς ή εξαισία έρμηνεία που έδωσε ο κ. Βαβαγιάννης με την θαυμασία, σε ίσορροπία ήχητική και δυναμικότητα, όρχηστρα του, αληθινά είχε την σονοριτε εκκλησιαστικού όργανου. Ιδιαίτερως επιθυμώ να εξάρω τό διαυγή και παμφωτό ήχητικό «έμφε» που επέτυχε ο μαέστρος στο τρίτο μέρος της ωραίας σουίτας την «Φούγκα».

Ο Γάλλος τραγουδιστής κ. ΒΕΡΝΑΚ, μάς έδωσε, σε πρώτη έκτελεσι, την «άρια κοντσέρτου» «Μίζερο ο Σόνιο» του Μότσαρτ, με βαθύτατο αίσθημα, με έκφραστικότητα, με πάθος και με μιά απέραντη μουσικότητα. Έδώ ο μαέστρος κατώρθωσε ένα θαύμα! Τό Σάββατο, μόνο μιά φορά, μπόρεσε να ρίξη μερικές ματιές στην άγνωστη αυτή δραματική σελίδα του Μότσαρτ μαζί με την όρχηστρα του. Καί όμως, μπόρεσε να υπεισέλθω στο «έφος» της μουσικής αυτής και να συνερμηνεύω, μαζί με τον μουσικώτατο Γάλλο έρμηνευτή κ. ΒΕΡΝΑΚ, τό ωραίο μουσούργημα.

Τό πρώτο μέρος του προγράμματος έκλεισε με την «Ανταπισιέττο» από την Πέμπτη Συμφωνία του Γκούσταβ Μάλερ, που ο κ. Βαβαγιάννης κυριολεκτικά μάς έγρότευσε.

Ολόκληρο τό δεύτερο μέρος του προγράμματος ήταν αφιερωμένο στον Μπετόβεν. Ο μαέστρος κ. Βαβαγιάννης μάς έδωσε μιά λαμπροτάτη έρμηνεία της «Τρίτης Συμφωνίας» («Ηρωική») του μάγου των ήλων και ολοκλήρωσε την έπιτυχία του θαυμάσιου αυτού Κυριακάτικου προγράμμου. Βάθος, έμφρασι, διαύγεια τονική και ρυθμική ακρίβεια. Ίδωι τί Ανακατηθίζε την έρμηνεία της «Ηρωικής», που ο κ. Βαβαγιάννης για πρώτη φορά διέηλε.

Τό ακροατήριο κατεχειροκρότησε τον άρχιμουσικό και την όρχηστρά μας.

ΚΡΑΤΙΚΗ - ΤΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

(Φρεσκομπάλντι, Μάλερ, Μπετόβεν)

ΤΟΥ κ. ΠΕΤΡΟΥ ΠΕΤΡΙΔΗ

Ο μαέστρος κ. Θ. Βαβαγιάννης, την τελευταία Κυριακή μᾶς προσέφερε, επίκεφαλής τῆς Κρατικῆς Ὁρχήστρας, πρόγραμμα ἀγαστῆς ποικιλίας. Ἡ «Φρεσκομπάλντι» κατὰ διὰσκευὴ τοῦ Β. Τζαννίνι ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία μέρη: Τοκκάτα, Ἀρία καὶ Φούγκα συναρμολογημένα σὲ σχῆμα σουίτας, ἀπὸ διάφορα ἔργα τοῦ διασημοῦ στὸν 17ο αἰῶνα Ἰταλοῦ συνθέτη καὶ ὁργανίστα. Κατ' ἀρχὴν εἰμένα ἀντίθετοι τῶν κάθε λογῆς διὰσκευῶν, ποὺ ξεριζώνουν ἓνα ἔργο ἀπὸ τὰ φυσικά του πλαίσια, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τους καὶ τὰ μεταφέρουν σὲ νεώτερα κλίματα, ἐπομένως ἀλλότρια στὸ ἀρχικὸ πνεῦμα, ποὺ τὰ διέπει. Ἡ μὲν τῶν διὰσκευῶν ἔχει καταντήσῃ πραγματικὴ ἐπιδημία, ποὺ λυμναίνεται τὴ μουσικὴ καὶ σφετερίζεται πολὺτιμο χῶρο στὰ προγράμματα τῶν συμφωνικῶν συναυλιῶν καθ' ἣν ὥρα ἀπειρᾷ πρωτότυπα ἔργα περιμένουν νὰ κάμουν τὴν ἐμφάνισί τους. Ἀλλ' οὐδὲν τό ἀπόλυτο. Ὑπάρχουν διὰσκευὲς δικαιολογημένες κι' ἄλλες ὀλότελα μάταιες. Ὑπάρχουν ἐπίσης διὰσκευὲς ἐπιτυχημένες κι' ἄλλες ἐξαμβλωτικές. Ἡ ἐπιτυχὴς ἐκλογὴ καταλλήλων διὰσκευῶν γιὰ προβολὴ ἀπὸ προγράμματος συμφωνικῆς συναυλίας καθορίζει τὸ ἐπίπεδο μουσικῆς μορφώσεως καὶ καλαισθησίας τοῦ ὑπευθύνου μαέστρου. Ἡ «Φρεσκομπάλντι» περὶ ἧς ὁ λόγος, ἀνήκει, δίχως ἀμφιβολία, στὴν κατηγορίαν τῶν εὐπρόσδεκτων διὰσκευῶν. Τὰ σκόρπια ἔργα ποὺ τὴν ἀποτελοῦν δὲν θὰ ἐφθάνον ποτὲ στὴ σύγχρονη μουσικὴν ἐπιφάνεια πρὸς ἀπόλαυσιν τοῦ μεγάλου κοινού. Ὁ διὰσκευαστὴς Β. Τζαννίνι, ἐξ ἄλλου, δείχνει ἐξαιρετικὴν ἱκανότητα στὸ λεπτό ἔργο τῆς μεταφορᾶς συνθέσεων ἐκκλησιαστικοῦ ὁργάνου στὴ σημερινὴν μεγάλην ὀρχήστρα. Εὐστοχος χειρισμὸς καὶ συνδυασμὸς τῶν πνευστῶν ὁργάνων—ξύλινων καὶ χάλκινων—ἀποδίδει ἀδρότητα τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀρχικοῦ ὁργάνου, ἡ ὅλη δὲ διὰσκευὴ διατηρεῖ τὴν δέουσαν αὐστηρότητα τοῦ ἀγνοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὕφους. Ἀπὸ τὰ τρία μέρη πῶς βαρυσήμαντη ἀναφαίνεται ἡ ἀρχικὴ Τοκκάτα, ἐνῶ ἡ τελικὴ Φούγκα, ἡ πρώτη γραμμικὴ γιὰ ἐκκλησιαστικὸ δόξα—ὡς διαπιστώνει τὸ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα—ἐμφανίζει μὲν ἀξιόλογον δεξιότητά ἀντιστικτικῆς καὶ πολυφωνικῆς πλοκῆς ἀλλὰ συμποσοῦται σ' ἓνα ἐλαφρὸ προσέμιο γιὰ τίς μνημειώδεις ἀρχιτεκτονικὰς φούγκας τοῦ Μπάχ. Ἀριστὴ ἡ ἐρμηνεία ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα ὑπὸ τὴν συγκινητικὴν καὶ καθοδήγησιν τοῦ κ. Βαβαγιάννη.

Ἡ ἐπακολουθήσασα Ἀρία Κοντσέρτου «Μίζερο, ο σό-νιο, ο ντέστο» τοῦ Μότσαρτ—σὲ πρώτην ἐκτέλεσιν παρ' ἡμῶν—ἔδωκε στὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριον τὴν εὐκαιρίαν νὰ θαυμάσῃ καὶ νὰ χειροκροτήσῃ θερμὰ τὴν τέχνην τοῦ διακεκριμένου καὶ γνωστοῦ καλλιτέχνη τοῦ τραγου-

διοῦ κ. Πιέρ Μπαρνόκ, στὴν ἐρμηνείαν μελωδιῶν ἀνώτερου ὕφους ἰδίᾳ δὲ τῶν σύγχρονων συνθετῶν. Εἶναι ἴσως χρήσι-μο νὰ διαλύσωμε ἐδῶ κάποια σύγχυση, ποὺ ἐπιβαρύνει σὲ πολλὰ φιλόμουςα πνεύματα περὶ τῆς τέχνης τοῦ τραγουδιοῦ, τοῦ «Λιέντ», ὅπως κι' ἄλλοτε γράψαμε. Ὡς κατ' ἐξοχὴν μεσογειακοὶ καὶ δι' αὐτὴν ἀρκετὰ Ἀνατολίτες, πολλοὶ Ἕλληνες φιλόμουςοι συσχετίζουν πέραν τοῦ δέοντος τὸ τραγούδι, τὴ μελωδίαν, τὸ λέντ, μὲ τὴ μελοδραματικὴ διαδικασία. Κι' ὅμως εἶναι ἐντελὴς διάφορα καὶ κάποτε ἀντίθετα ζητήματα. Ὁ ὄγκος τῆς φωνῆς παίζει καὶ πρέπει νὰ παίζῃ πρωτεύοντα ρόλον προκειμένου περὶ μελοδραματισμοῦ, ὅπως καὶ δι' ἑρμηνευτικῆς, ἀκόμη καὶ περὶ μεγαλόπνοου θαυρε-ρικοῦ μουσικοδραματισμοῦ.

Οἱ ἀποχρώντες λόγοι εἶναι προφανεῖς καὶ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ τονισθῶν. Ἐξ ἀντιθέτου, στὸ ἐπίπεδο τοῦ λέντ, οἱ ὅροι ἀντιστρέφονται κατὰ τι. Ὁρι-σμένος ὄγκος φωνῆς εἶναι πάντα χρήσι-μος ἀλλὰ δέον νὰ ὑποτάσσεται στὸ ὕ-φος, στὸ στυλ τῆς ἐρμηνευτικῆς καλαι-σθησίας, στὴν ἐκμαίευσιν καὶ προβολὴν τῶν λεπτεπιλέπτων ἐκφραστικῶν ἐννοιῶν, ποὺ περιλαμβάνουν τόσον ἡ μελωδικὴ γραμ-μὴ ὅσο καὶ τὸ κείμενον τοῦ ποιητικοῦ λό-γου, ποὺ τὴν ὑποβάσταζει. Στὴν ἐπιδίω-ξιν τοῦ ἐνδομύχου ποιητικοῦ μηνύματος τοῦ περιεχομένου σὲ μιὰ καλὴ μελωδί-αν οἱ σύγχρονοι συνθέτες καὶ δι' οὗ τῆς Παρισινῆς Σχολῆς προώθησαν τὴ μελω-δικὴ καμπύλη μέχρις ὑστατης εὐλυγισί-ας, πλαστικότητος, γιὰ νὰ μὴ μὴν ἀπὸ-τῇ νὰ ἀγκαλιάσῃ καὶ νὰ προβάλῃ ἀνα-γλυφικὰ τίς βαθύτερας πτυχὲς τῆς ποι-ητικῆς ἐννοίας. Ἡ προώθησις τῆς αἰσθη-τικῆς αὐτῆς ἐφθασε μέχρι τοῦ ὀρίζοντος τοῦ ρεσιτατίβου, ποὺ ἀπαιτεῖ τέχνην ἀ-

νώτατου ἐπιπέδου. Σ' αὐτὸ ἔγκειται κα-τὰ πρῶτιστον λόγον τὸ μεγαλεῖο ἐνὸς Μουσικοδραματισμοῦ, μιᾶς κατ' ἐξοχὴν μελωδικῆς ἰδιοφυίας, ποὺ, μολταῦτα, κρίνεται ὡς ἀντιμελωδικὴ ἀπὸ ἀμύητους θιασώτες τοῦ πομπώδους βεριστικοῦ μπελκάντου, θιασώτες συχνὰ ὑπερρωμαντικούς, ὑπεραισθησιακοὺς κι' ἐκεῖθεν θύματα ἀκαλαίσθητης ἀδιοκρίσιμης. Ὁ κ. Μπα-ρνόκ μᾶς ἐχάρισε ἐξαιρετὰ δείγματα τῆς ἀνώτατης αὐτῆς τέχνης τοῦ Λιέντ δίδον-τας συγχρόνως μάθημα λεπτοῦ γούστου.

Τὸ «Ἀνταρζιέττο» ἀπὸ τὴ Συμφωνία ἀρ. 5 τοῦ Μάλερ ἀποτελεῖ πρὸ πολλοῦ προσφιλὲς ἀκρόαμα τῶν Ἀθηναίων φι-λομουσῶν. Ἐργον βαθειὰ ἐμπροσθεν ἀπὸ θαυρερικὴν φρασεολογίαν καὶ τριστα-νικὸν χρωματισμόν, ξετυλίγεται πάντα γα-λήνιον καὶ τρυφερό, πλούσιον σὲ μελαγχ-ολικὰς φωτισκιάσεις καὶ πλαστικὰς ὀγ-κούς. Ὁ κ. Βαβαγιάννης ἔδωκεν ἐρμη-νεῖαν ἀξίαν τοῦ λαμπροῦ πρωτοτύπου, ποὺ εἶχεν ἀνέκαθεν στήσῃ ὁ δάσκαλός του κ. Μητρόπουλος.

Ἡ εὐχάριστη ἐκπλήξις τοῦ προγράμ-ματος τῆς περασμένης Κυριακῆς ἦταν ἡ λαμπρὴ, σφριγηλὴ ἐκτέλεσις τῆς Τρί-της Συμφωνίας—τῆς Ἡρωϊκῆς—τοῦ Μπετόβεν. Στὴν ἀλματική του πρόοδον πρὸς ἀνώτερα ἐπίπεδα ὁ κ. Βαβαγιάν-νης, μὲ τὴν προχθεσινὴν του συναρπαστι-κὴν ἐπίδρασιν στὸ δύσκολον αὐτὸ Μπετο-βένειον ἔργο, σημείωσε σταθμὸν ἱστορικῆς γιὰ τὸν ἴδιον σημασίας. Ἐνεφανίσθη ὁ λόφουκα ἐμπλεγμένος στὸ ὕφος καὶ στὸ πνεῦμα τῆς συμφωνίας, συνταυτισμένος μὲ τίς πολυποικίλους ψυχικὰς ἐναλλαγὰς, ποὺ συγκλονίζουν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν τιτανικὴν αὐτὴν σύνθεσιν. Μαέστρος κι' ὀρχήστρα φάνηκαν ἄξιοι τῆς πλημμύ-ρας ἐνθουσιῶδων ἐκδηλώσεων τοῦ κοινού.

Ἰδοὺ συναυλία, ποὺ περιποιεῖ τιμὴν στὴ μουσικὴν ζωὴν τῶν Ἀθηναίων. Τὸ τί μᾶς περιμένει σὲ δεκαπέντε μέρες εἶναι ἄλλη ἱστορία.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΟΙ ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΤΟ «ΤΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ» — ΠΙΕΡ ΜΠΕΡΝΑΚ ΚΑΙ ΦΡΑΝΣΙΣ ΠΟΥΛΕΝΚ

Το γεγονός ότι οι μεταγραφές σώζουν πολλά έργα των παλαιών συνθετών από τη λήθη είναι και η δικαιολογία τους. Έτσι, η «Φρεσκομπαλντιάν» του Βιττόριο Τζιαννίνι, που εκτελέστηκε για πρώτη φορά από την Κρατική Ορχήστρα, διατήρησε το ύφος του εκκλησιαστικού οργάνου, που γι' αυτό ο Φρεσκομπαλντι είχε γράψει τα περισσότερα έργα του.

Ο κ. Βαβαγιάννης, που διπύθωνε την ορχήστρα, επέτυχε να συμπληρώσει το ύφος αυτό με μία τέλεια προσαρμογή του ήχου της ορχήστρας στην ήχητι-

έδετάσουμε τους καλλιτέχνες ως τριό, πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι τους εκτιμήσαμε περισσότερο ως καλούς σολίστ, παρά ως ένα αρμονικό σύνολο, που γι' αυτό είναι απαραίτητη μία τέλεια προσαρμογή στο ρυθμό, στο χρώμα ήχου και στο ύφος.

Η συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας, την περασμένη Κυριακή, με διευθυντή τον κ. Α. Παρίδη, μας έφερε ακόμη μία φορά σε στενή επαφή με το Γάλλο συνθέτη Φ. Πουλένκ, που είχαμε ήδη ακούσει λίγες ημέρες πριν σ' ένα ρεσιτάλ στο «Κεντρικόν». Η πρώτη εκτέλεσι του

κόπητα του εκτελεστικού οργάνου. Βρήκε, μάλιστα, σ' αυτήν έναν πολύτιμο συνεργάτη. Αξιοσημείωτα ήταν επίσης τα «τέμπο ρουμπάτι» (πότε γοργά και πότε συκρατημένα) τα τόσο χαρακτηριστικά στο ύφος του παλαιού Ιταλού μουσουργού.

Επίσης για πρώτη φορά εκτελέστηκε το «άντατζιέττο» για έγχορδα και άρπα από Πέμπτη Συμφωνία του Γκούσταβ Μάλερ. Πρόκειται, ασφαλώς, για το πιο ωραίο από τα πέντε μέρη, που αποτελούν τη συμφωνία αυτή του αυστριακού συνθέτη.

Η εκτέλεσι δεν είχε τίποτα το προσποιητό και οι εξαιρετικά βραδείς χρόνοι που απαιτεί η πασιτιούρα δεν προσέλαβαν διστακτικό ύφος, αλλά κυλούσαν ομαλοί και ήρεμοι από την αρχή ως το τέλος, κρατώντας κάποτε σχεδόν σθησιμένα και κάποτε πιο έντονα τον ήχο και την «ρεζονάνς».

Ο Γάλλος βαρύτονος κ. Πιέρ Μπερνάκ έρμηνευσε στην ίδια συναυλία την άρια κοντσέρτου του Μότσαρτ: «Μίζε-ο σόνιό ο σόν γτέστο» με μάλλον μέτρια επιτυχία, γιατί η φωνή του, που γι' αυτήν θα μιλήσουμε πιο κάτω, δεν ταιριάζει στο λυρικό και συχνά τραγικό στοιχείο της πασιτιούρας.

Η συναυλία έκλεισε με την εκτέλεσι της «Ηρωικής» του Μπετόβεν. Φάνηκε ότι όχι μόνο ο αρχιμουσικός, αλλά και η ορχήστρα καταναλώθηκαν στις εκτελέσεις του Φρεσκομπαλντι και του Μάλερ και ότι δεν περισσεύει αρκετή ζωτικότητα και έκφραση εύλογη για μία άψογη απόδοσι. Αν προσθέσει κανείς και τα τεχνικά σφάλματα, πρό πάντων στα κόρνα, δικαιολογείται η έλλειψι ικανοποίησης εκ μέρους του ακροατού.

Από το «Τρίο Αθηνών» ακούσαμε στο «Κεντρικόν» έργα του Σαμαρτίνι — Καζέλλα, Ρουσσέλ και Σουπερτ. Από τα τρία έργα, εκείνο του Ρουσσέλ βρήκε την καλύτερη απόδοσι, γιατί εδώ ταιριάζανε το πιάνο (Σ. Φορνατάτος), το βιολοντσέλλο (Λήδα Κουρούκλη) και το βιολί (Φ. Βολωνίης) περισσότερο σε ύφος και ήχο. Αν θελήσουμε να

«Αγροτικού κοντσέρτου» του για πιάνο και ορχήστρα (αρχικά είχε γραφεί για τσεμπάλο) με σολίστ το μουσουργό, μας παρουσίασε ένα αρκετά ενδιαφέρον έργο. Το ύφος του μας φέρνει πότε σ' ένα εμπροσθονιστικό περιβάλλον και πότε σε κλασσικό, όπως του Χαίντν και του Μότσαρτ. Βρίσκει κανείς σ' αυτή τη μουσική βαθειά αγάπη της φύσεως, λίγη ειρωνεία, αλλά κι αρκετή μελαγχολία. Ο συνθέτης γοητεύει με ευλυγισία που βρίσκεται μοκριά από κάθε δεξιολογικό σκοπό. Η έρμηνεία και η εκτέλεσι ήταν γενικά επιτυχείς.

Η απόδοσι της Συμφωνίας αρ. 35 (Χάφνερ) του Μότσαρτ έδειξε τη μεγάλη προσπάθεια του αρχιμουσικού και της ορχήστρας να εισχωρήσουν βαθειά στο πνεύμα του Μότσαρτ και να επιτύχουν το ανάλαφρο ύφος του.

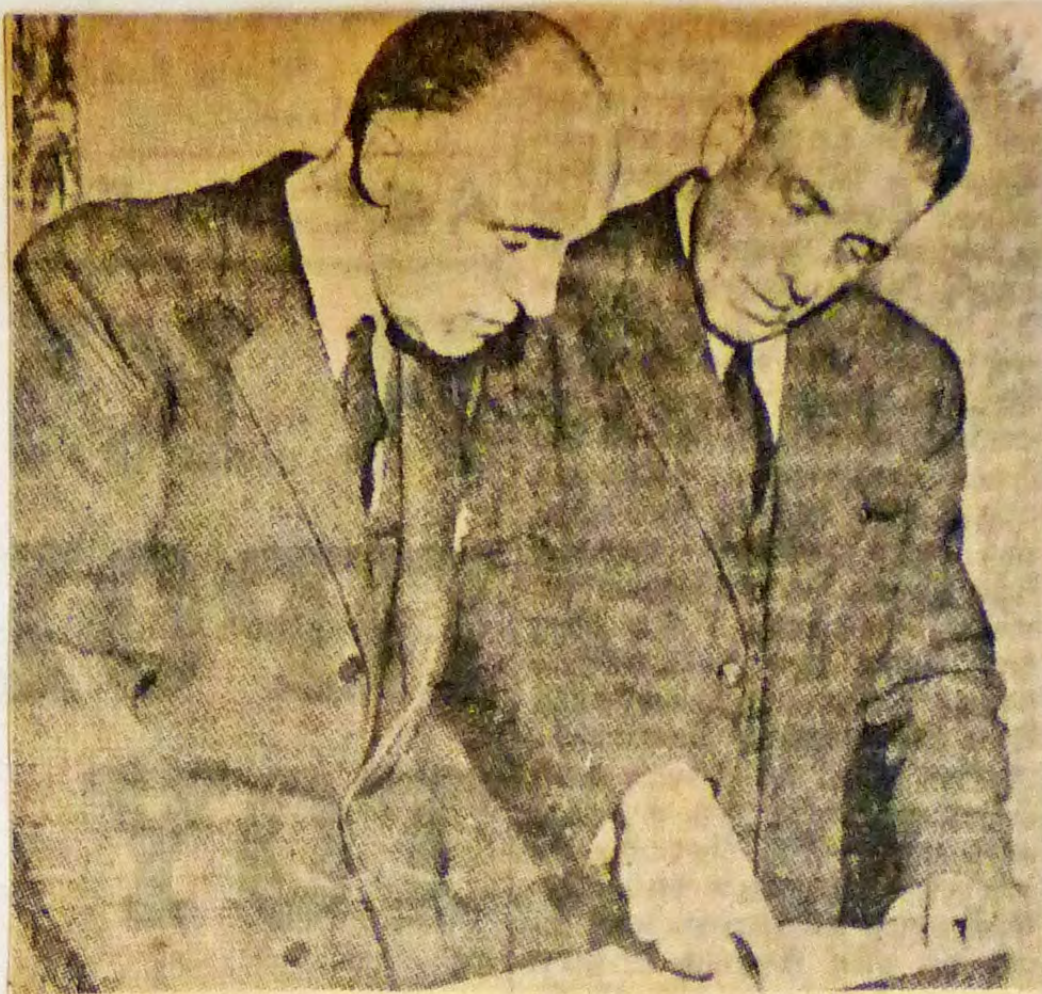
Στο δεύτερο της συναυλίας παίχθηκε το μπαλέτο του Α. Κόπλαντ «Ανοιξι στα Απαλάγια» (πρώτη εκτέλεσι) και «Τα Πραλουντίνα» του Φ. Λίστ. Το έργο του Κόπλαντ δείχνει την εργασία ενός μουσικού που κατέχει καλά την ενορχήστρωσι και την επεξεργασία των θεμάτων, από τα οποία δεν λείπει κάποια γραφικότης. Η μουσική του κυμαίνεται ανάμεσα σε πολύ ζωηρό και πολύ ρυθμό, δημιουργώντας αξιοπρόσεκτες διαθέσεις. Η εκτέλεσι, ωστόσο, θα κέρδιζε αρκετά, αν τα ξύλινα πνευστά ήταν πιο καθαρά και συγχρονισμένα.

Οι έρμηνείες του Γάλλου Πιέρ Μπερνάκ των κύκλων τραγουδιών του Ντυπάρκ, Ντεμπυσσύ, Ραβέλ και Πουλένκ θα μείνουν αλησμόνητες. Δεν είναι μόνο τα φωνητικά προσόντα του, αλλά και ο συνδυασμός τραγουδιού και απαγγελίας γεμάτης ποιήσι, που έδωσαν τόση ζωντανία και τόσο θέλητρο στις αποδόσεις του.

Τα τραγούδια του Πουλένκ παρουσιάζουν παράξενα φωνητικά «έμφε», καταργώντας συχνά τον ακριβή διαχωρισμό ανάμεσα σε δυο νότες, έτσι που το τραγούδι μεταβάλλεται πολλές φορές σε «τονισμένο λόγο». Ιδιαίτερα τα «Χωριάτικα τραγούδια» σπινθηρίζαν από έμπνευσις, χιούμορ και παρωδιές κάθε ανθρώπινης αδυναμίας.

Ο κ. Φ. Πουλένκ στο πιάνο συμπλήρωσε με το ανάλαφρο και πάντα ρευστό παίξιμό του τις επιτυχίες του τραγουδιστού.

ΛΙΛΥ ΣΠΕΡΕΡ-ΔΡΑΚΟΥ

Ο βαρύτονος Πιέρ Μπερνάκ και ο συνθέτης Φρανσίς Πουλένκ

ΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

4-3-56

16 MAR. 1956

46a

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΤΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΩΚΟΥ

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ της τελευταίας συμφωνικής συναυλίας της Κρατικής Ορχήστρας έφερε έκδηλα τα στοιχεία της έρμη ευτικής ανασταπίσεως, ήτις και συνετέλεσαν ώστε τόσο το τεχνικόν, όσον και το αισθητικόν μέρος να πάρουν την έκφρασι όχι απλής προσπάθειας με επέκτασι της μουσικής γραμμής και της οργανικής ισορροπίας, αλλά καθιερώσεως ενός δόγματος, από το όποιον έκπορεύονται η περίσκεψι, η ούσια και η πνευματική συμπύκνωσι της λογικής και της ωραιολογικής μουσικής οικοδομικής.

Δεν θα ήτο δυνατόν να αμφισβητηθούν τα ήθη αυτά καλλιτεχνικά επιτεύγματα, τα όποια εμφανέστατα πήραν σάρκα και όστά, χάρις στην εμπειριστική καθοδήγησι της ορχήστρας από τον κ. Θ. Βαβαγιάνη.

Καθυστέρημενος, δεν μπόρεσα να ακούσω την διαμόρφωσι για ορχήστρα της «Φρεσκομπαλντιάν» του Φρεσκομπαλντι από τον Τζιαννίνι, στην ολοκληρωμένη της έρμηνευτική διαδρομή, παρά μόνο την φούγκα.

Η άποψι ότι ο χαρακτήρας και το πνεύμα μιας συνθέσεως ή όποια διατυπώθηκε στην άοχη της μορφή για πιάνο ή για εκκλησιαστικό όργανο και έν συνεχεία μετεγράφη για ορχήστρα, με αποτέλεσμα να υποστή ουσιώδη αλλοίωσι επί ζημία της αρχιτεκτονικής και της αρμονικής διατάξεως των μερών της, δεν ευσταθεί τουλάχιστον στην περίπτωση της «Φρεσκομπαλντιάν». Από την φούγκα, ή όποια προβάλλει με μία γιγαντιαία και αληθινά μεγαλόπρεπη οργανική διάταξι, βγαίνει το συμπέρασμα ότι ή οργανική επεξεργασία στάθηκε συνεπής προς τον τύπο, το τεχνικόν και τον αισθητικόν της συνθέσεως, της όποιας ή αντιστατική επεξεργασία γίνεται πλεονάναλυση και ρεαλιστική. Η ορχήστρα παρουσιάζεται με πολλαπλές ήχητικές απαιτήσεις κι ως εκ τούτου δεν υπάρχει περιθώριον για διατύπωσι αρνητικής για την ορχήστρα γνώμης, ότα ο περιωρισμένος για τις σύγχρονες απαιτήσεις άοιμής των μουσικών της έλληνικής δονήσεως, φάνηκε αντίθετος της άποστολής του, με την οργανική ένότητα στην διαδοχή των κεκοσμημένων από ήχητική δύναμι αρμοικών σχεδίων — ένότητα ή όποια ήταν ιδιαίτερας αισθητή.

Θα πρέπει να αναφερθώ ξεχωριστά για μία άνάτασι της «Ηρωικής Συμφωνίας», ή όποια όχι λίγες φορές παρουσιάζοταν με κατά το μάλλον και ήττον φανερά ίχνη έρμηνευτικής φθοράς, ιδίως στο πένθιμο έμβατήριον και στο Σκέρτσο.

Ο κ. Βαβαγιάννης κατώρθωσε να άφομοιώση ψυχικά την παρτιτούρα και να προσεταιρισθί όλο τον πνευματικόν διάκοσμο και το άστραποδόλο των μου-

σικών σκέψεων του μεγάλου συμφωνιστή, περιβαλλόντας τα δύο μεσσία μέρη με τις λυρικές εξάσεις του Αλλέγκρο κόν μπιό και το χειμαρρώδες του φωτεινού Αλλέγκρο μόλτο.

Εάν και τα κόρνα έστεργαν να ανταποκριθούν με μία άκέραια και άπαλλαγμένη κακόηχων παρεμβολή το άποτέλεσμα θα ήταν ολοκληρωτικά τέλειό από κάθε πλευρά. Όμως αυτό άκριβώς το σκέρτσο άποτελεί λυδιάν λίθον για τα κόρνα. Φαντάζομαι ότι εκεί ο πού κάθε φορά γίνεται όφείλεται μάλλον σε άρνητική ψυχολογική προετοιμασία παρά σε άνεπάρκεια των δοκιμασμένων μουσικών της ορχήστρας, οι όποιοι συχνά προσφέρουν άψευδη δείγματα της τέχνης τους σε μοντέονας τεχνοτροπικής ύψης συμφωνικά έργα, εις τα όποια όχι μόνον τα κόρνα, αλλά και άυτοτελής ή φάλαγγα των χαλκών πνευστών έπωμίζεται κύριον σχεδόν ρόλον.

Ο Γάλλος τραγουδιστής κ. Πιέρ Μπερνάκ, με μουσικότητα άπέδωσε την άρια κοντσέρτου του Μόζαρτ «Μίζερο, ό σόνιό, ό ντέστο».

Με εξαιρετή οργανική ισορροπία άπέδωθε το «Άντατζιέττο» από την Πέμπτη Συμφωνία του Μάλερ, για ορχήστρα έγχορδων και άρπα...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΩΚΟΣ

**

9 MAR. 1956

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Η Συμφωνική με τον Θ. Βαβαγιάννη
Έργα Έλλήνων και Αμερικανών συνθετών
Τρίο Αθηνών

Υπό του συνεργάτου μας κ. Μ. ΔΟΥΝΙΑ

Με την μεγάλη και εύκολη διάδοση της μουσικής στην εποχή μας έχουμε υποβληθεί σ' ένα είδος υπερτροφίας που συχνά προκαλεί τον κόρον. Εν τούτοις όταν σε εξαιρετικές περιπτώσεις μας έγγιση μια άφογη έρμηνεία, ή γοητεία των ήχων μας συναρπάζει ξαφνικά με πρωτόγονη, ακαταμάχητη δύναμη. Η άγγελα της Ηρωικής του Μπετόβεν στο πρόγραμμα της κυριακάτικης Συμφωνικής, ενός έργου χυλιοπαίγμένου, κακοπαίγμένου και, όπως νομίζουμε, «έξηγτημένου», μας εμπνέει λογής-λογής διαταγμούς και κάνουμε την αμαρτωλή σκέψη μήπως ένας περίπατος στον ανοιξιάτικο ήλιο θα ήταν προτιμότερος από μια αμφίβολη καλλιτεχνική απόλαυση. Όμως ο μαέστρος Βαβαγιάννης που, όπως ακούω, διευθύνει για πρώτη φορά την «Ηρωική», μας ετοίμαζε μια από τις ωραιότερες εκπλήξεις της σταδιοδρομίας του με την προβολή μιας έρμηνείας ανωτέρας έγκωμίων. Δεν είναι δυνατόν να αποδώσουμε την ξεχωριστή αυτή επιτυχία της ορχήστρας μας στην ευνοία της τύχης. Όποιος παρηκολούθησε προσεκτικά την εργασία του μαέστρου, θα διέκρινε μια απaráμιλλη διαύγεια προθέσεων και μια σαφήνεια μεταδοτικότητας άνευ προηγουμένου. «Αν σ' αυτές τις άρετες προσθέσουμε και την θερμότητα της εμπνεύσεως, έχουμε την εξήγησι της μουσικότητας προχθεσινής έρμηνείας.

Στην αρχή του προγράμματος ακούσαμε σε πρώτη έκτέλεσι μια νεώτερη σύνθεσι μάλλον άσημαντη, αλλά τόσο προκλητική, ώστε μας αναγκάζει να την σχολιάσουμε κάπως διεξοδικά. Πρόκειται για την «Φρεσκομπάλντιαν», δηλαδή την συρραφή τριών ανεξαρτήτων και άσχετων άναμεταξύ τους κομματιών του Ιταλού οργανίστα Ιερώνυμου Φρεσκομπάλντι (1583—1643) από τον σύγχρονο Β. Τζαννίνι. Εδώ έγειρονται δύο κυρίως προβλήματα: Πρώτον, αν μας επιτρέπεται να αραδιάζουμε φύρδην-μίγδην άσχετα κομμάτια σ' ένα είδος συμφωνικής σουίτας. Τι θα λέγαμε αίφνης αν κάποιος έπαιρνε από το έργο του Μότσαρτ ένα άλλέγκρο σονάτα, ένα αντίστιχο κοντσέρτου και μια λειτουργική φούγκα και τα παρουσίαζε ως μια συμφωνική «Μοτσαρτιάνα»; Νομίζω πως αυτός και μόνος ο παραλληλισμός άνάγει εις άτοπον το διασκευαστικό έγχειρημα του Τζαννίνι. Δεύτερον, όμως, έγείρεται και το ζήτημα της νοθείας. Συμβαίνει να γνωρίζω τα πρωτότυπα του Φρεσκομπάλντι και είμαι πρόθυμος να τα υποβάλω στην κρίσιν του φίλου μαέστρου Βαβαγιάννη και άλλων ενδιαφερομένων. Πρόκειται περί λιτών, τετραφώνων συνθέσεων για όργανο της εποχής εκείνης με ένα μανουάλι και πιθανώς χωρίς πεντάλ. Υπάρχει μια σημνότης και θρησκευτική εγκαρδιότης σ' αυτή την μουσική, από την οποία έδιδάχθη ή πρό του Μπάχ γενεά των Γερμανών μαέστρων του οργάνου (Φρομπέργκερ, Τούντερ και άλλοι). Το πως συνέβη ώστε τα σεμνά αυτά άποσπάσματα να μεταμορφωθούν και παραμορφωθούν σε μια τόσο θηριώδη συμφωνική προβολή είναι δείγμα μιας εποχής που πάσχει, καθώς φαίνεται, από άγιάτρευτη έλεφαντίασι. Το περιεργότερο είναι ότι υπάρχει σωρεία γνησίων συμφωνικών έργων αυτής της εποχής, όπως ενός Τζοβάννι Γκαμπριέλι (1557—1612) και του ίδιου άκόμη Φρεσκομπάλντι (Φαντασίες). Αντ' αυτών ακούσαμε το νόθο αυτό βαγνερικό κατασκευάσμα που τόσο έπνευμήσε το κοινό μας εν τη άγνοία του.

Εκτός από μια άφογη έκτέλεσι του Άντατζιέττου από την 5ην Συμφωνία του Μάλερ —κι' αυτό ένα δείγμα νερόθραστου Τριστανισμού— ακούσαμε από τον Πιέρ Μπερνάκ μια ωραιότατη άρια κοντσέρτου του Μότσαρτ. Αναφέρω την ύψηλης ποιότητος φωνητική καλλιέργεια του Γάλλου τραγουδιστή και επιφυλάσσομαι να σχολιάσω την επίδοσι του καλλιτέχνη μετά την έντός των ημερών προσεχή εμφάνισι του.

ΝΕΩΝ 4-3-56

466

9 MAR. 1956

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΟΥ ΑΚΟΥΩ

Συμφωνική με τον Βαβαγιάννη

Η ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΟΥ «ΤΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ»

Του συνεργάτου μας κ. ΜΑΡΙΟΥ ΒΑΡΒΟΓΛΗ

Δυσόπάλι πρώτες εκτελέσεις στο πρόγραμμα της συναυλίας της Κρατικής, την περασμένη Κυριακή. Το βασικό αίτημα του κοινού για την ανανέωση του μουσικού ρεπερτορίου των συμφωνικών συναυλιών, βρίσκει κατ' αυτόν τον τρόπο την ικανοποίησή του. Το άξιοσημείωτο είναι ότι όλη αυτή η πρόοδος γίνεται κάτω από τις ίδιες δύσκολες πάντοτε συνθήκες για τον μαέστρο και την ορχήστρα και κάνουν την προσπάθεια σχεδόν ηρωική, όταν μάλιστα η συναυλία στέφεται από επιτυχία.

Πρώτο έργο του προγράμματος του κ. Βαβαγιάννη ή «Σουίτα Frescobaldiana» σε τρία μέρη, πάνω σε θέματα του περίφημου Ιταλού οργανίστα του δεκάτου έκτου αιώνα Φρεσκομπάλντι, διασκευασμένη για μεγάλη ορχήστρα από τον Vittorio Giannini. Ενδιαφέρον το έργο με τους συνδυασμούς των πνευστών της ορχήστρας προξένησε την εντύπωση της ηχητικότητας ενός μεγάλου εκκλησιαστικού οργάνου. Η «τοκκάτα», ή «άρια Frescobaldia» και ιδίως η πολυφωνική «φούγγα», απέδωσαν με στυλ, μεγαλοπρέπεια και ρυθμική ακρίβεια.

Ο Γάλλος καλλιτέχνης του τραγουδιού κ. Pierre Bernac, συνωδευόμενος διακριτικά απ' την ορχήστρα, τραγούδησε με μουσικότητα και έκφραση την άρια «Miserere, o sogno, o destino» του Μότσαρτ, μια εμπνευσμένη μελωδία με δραματικά ρεσιτατίβια. Ο κ. Bernac βρίσκεται πλέον στην ηλικία όπου η πείρα μιας γόνιμης καλλιτεχνικής ζωής, είναι μεγάλο προσόν για έναν τραγουδιστή.

Το «Adagietto» για έγχορδα και άρπα του Γουσταύου Μάλερ, άποσπασμένο απ' την πέμπτη του συμφωνία, που διαρκεί μια ώρα και τέταρτο — αν ή μνήμη μου δε με άπατά — είναι έργο γραμμένο από χέρι δασκάλου, με αδιόρατη επίδραση της κλασσικορομαντικής Σχολής και του Βάγκνερ. Τα έγχορδα το τραγούδησαν με άρκετη έκφραση· θα ζητούσα ίσως περισσότερη ζωηρότητα στα λυρικά σκιρτήματα, που πρέπει να έρχονται σ' ώρισμα μέρη. «Αν άκουγο ολόκληρη την 5η συμφωνία, με την κατάχρηση που κάνει ο συνθέτης της στο μήκος και στη βαρεία μάζα των οργάνων, ιδίως των χαλκίνων, είμαι βέβαιος πως η αντίθεση του «Adagietto» θα γινόταν περισσότερο αισθητή και μαζί μ' αυτήν κι' ο πρώτος χαρακτήρας του συναισθήματος που εκφράζει.

Για την Ιστορία της 3ης συμφωνίας του Μπετόβεν, την περίφημη «Ηρωική» πάντα έχει κανείς κάτι να πη. Είναι ανεξάντλητες άλλωστε οι κρίσεις και τα σχόλια που έγιναν πάνω της από τον ίδιο το δημιουργό της.

Στα 1817 ο ποιητής Χριστόφορος Κούφνερ ρώτησε τον Μπετόβεν, ποιά απ' τις όχτω συμφωνίες του άγαπά περισσότερο: «Την Ηρωική», άπάντησε χωρίς δισταγμό ο συνθέτης.

Θαυμάστης του Ναπολέοντα στα 1802 και διαθετόντας ο ίδιος ένα χαλύβδινο χαρακτήρα και θέληση, έφτασε στα 1806 ύστερα απ' τη μάχη της Ιένας, να πη, για τον πεσμένο στη συνείδησή του πλέον Βοναπάρτη: «Τί κρίμα να μην ξέρω την

τέχνη του πολέμου, όπως τη μουσική. Θα τον νικούσα!».

Η απόδοση της Ηρωικής, στο σύνολό της, θαυμάσια επιμελημένη· ακρίβεια στους δυναμικούς τονισμούς και τη ρυθμική άγωγή· ζωντάνια στην έκφραση. Υπάρχει πάντα και η αυστηρή κοιτική που γκρινιάζει για την άσάθεια του ήχου των κόρνων στο «Τρίο» του «ανέρτσου». Πρέπει όμως να ξέρονμε ότι και στις καλύτερες ευρωπαϊκές ορχήστρες, πολλές φορές συμβαίνει, στο ίδιο ακριβώς σημείο, τα κόρνα να δημιουργήσουν την ίδια άνωσαλία. Στην εποχή του Μπετόβεν η απόδοση αυτού του μέρους ήταν πολύ πιο εύκολη, γιατί τα κόρνα έπαιζαν μι μπεμόλ, ενώ σή μπερα σε φά.

Η έρμηνεία του κ. Βαβαγιάννη έγινε δεκτή με ένθουσιασμό από το άκροατήριο.

«ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ»
- 5 ΑΠΡ. 1950 4-4-56

Προγρ.
I 39

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

Η ΧΟΡΩΔΙΑ ΤΩΝ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ - Η ΠΙΑΝΙΣΤΑ
ΤΖΕΝΗ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ - Η ΣΟΠΡΑΝΟ Μ. ΤΣΑΜΟΥΡΑ
ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ Κ. Γ. ΒΛΚΟΥ

ΚΑΤΑ την ίδια ώρα - 11 το πρωί της περασμένης Κυριακής - τέσσαρες ταυτοχρόνως μουσικές εκδηλώσεις σε τέσσερα διαφορετικά σημεία των Αθηνών, απαιτούσαν από τον υπογράφωντα «τετραπλή υπόσταση».

Μ' όλη μου την επιθυμία να τις παρακολουθήσω όλες, δεν μπόρεσα παρά να μοιράσω το δώρο διαστήματος από τις 11 μέχρι την 1 το μεσημέρι, μεταξύ της συναυλίας της χορωδίας της Γενελλήνου Όμοσπονδίας Σιδηροδρομικών και αυτής της Κρατικής Όρχηστρας. Κατά συνέπειαν μόνον την 5η συμφωνία του Σοστάκοβιτς άκουσα, υπό την διανομή του κ. Θ. Βαβαγιάννη.

Το έργο χαρακτηρίζεται από συνθετική ρωμαλεότητα, και παρήγαγε πρωτοτυπων ιδεών, οι οποίες φέρουν την σφραγίδα της ισχυροποιημένης καλλιτεχνικής προσωπικότητας του Μότσαρτ. Το έργο χαρακτηρίζεται καθ' όλο το πλάτος της αρμονικής και πολυφωνικής επεξεργασίας, και της ένορχηστρωτικής διαμορφώσεως.

Η μοντέρνα τεχνολογία προβάλλει θετική, νοητή και ουσιώδη, και η θεματική παράθεσις ένστερνωμένη κατά ποσοστόν τα δόγματα μιας άχνης κλασικής διατάξεως, περιβάλλεται με ένα αισθητικό διάκοσμο, με τον όποιον εδραιώνεται η σημασία της πνευματικής λαμπρότητας του Ρώσου μουσουργού. Η μουσική διαγραφή της 5ης Συμφωνίας του Σοστάκοβιτς, ένεχει εις αυτήν ταύτην την ιδιοσυστασίαν της διέθνής χαρακτήρα.

Θεμελιώνεται πάνω σε πειστικές μουσικές θέσεις, και η επιβολή της είναι το αποτέλεσμα της μεγαλοπρεπούς και γεμάτης ψυχικής δύναμης προβολής της, που αποκορυφώνεται με το φως της ένορχηστρώσεως, άλλοτε χειμωρρώδους κι' άλλοτε λιτής, αλλά ιδιαίτερος γοητευτικής.

Το ύφος ποικίλλει, κι' οι ιδέες, διαισθητικές, μ' έντονες μελωδικές αναπλάσεις, ένδυναμώνουν την λεπτομέρεια χωρίς να θέτουν σε δεύτερη σειρά την συνολική αρτιότητα.

Η 5η Συμφωνία σαν μορφή και περιεχόμενο αποτελεί την τέλεια προσαρμογή προς τους θεσμούς των συγχρόνων υγιών συμφωνικών απαιτήσεων και υπ' αυτό το πρίσμα εξέταζόμενη μπορεί να εκτιμηθεί ανάλογα.

Η όρχηστρα μπορεί να πω ότι επέτελεσε άθλο. Η συμφωνία αυτή είχε γεγονός ότι αποζητά για την έρμηνευτική της πληρότητα διπλάσιο σε όγκο οργανικό σώμα.

Τα ξύλινα πνευστά έχουν να διαδοούν δύσβατες ήχητικές περιοχές, ιδίως τα φλάουτα, τα κλαρίνα, τα όμποι και τα φαγγότα.

Ελάχιστοι όλισθήματα - αναπόφευκτα άλλωστε - έσημειώθησαν, τα όποια όμως δεν επέδρασαν δυσμενώς επί της καθόλου έρμηνευτικής διαδρομής.

Ο μαέστρος κ. Θ. Βαβαγιάννης, με μία τέτοια συναρπαστική, αλλά και μέσα σε φιλοσοφικά πλαίσια τοποθετημένη έρμηνεία, πραγματοποίησε μία επί πλέον καλλιτεχνική κατάκτηση.

Ο όρθος δρόμος που ακολουθεί με τόση περίσκεψη ο λαμπρός και μετρίοφρων αυτός μαέστρος - πράγμα που ο υπογράφων επανειλημμένως έχει τονίσει - έρχεται σήμερα σαν φυσιολογική συνέπεια, εις το να αφοφέρει αυτά θαυμάσια αποτελέσματα.

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ

- ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ 3-4-56 4-

Ο αρχιμουσικός κ. Θ. Βαβαγιάννης μας έδωσε προχτές, σε πρώτη έκτελεση, τη Συμφωνία αριθ. 25, σε σόλ έλας, του Μότσαρτ. Σκέψι λαμπρή. Άκούμε συνήθως κατά τις συμφωνικές συναυλίες μας τέσσερις - πέντε μόνο συμφωνίες του Μότσαρτ από το όλο συμφωνικό του έργο.

Και όμως τί θησαυρούς κρύβουν και αυτές, που ζουν στη σκιά των προτιμησών και στη λησμονιά του αρχείου! Απόδειξη το προχτεσινό έργο, που το έγραψε ο Μότσαρτ κατά το τέλος περιόδου της δεύτερης δεκαετίας της ζωής του. Τί πλούτος συναισθημάτων και εδώ, τί φωτεινό γράμμα, τί πάθος και πόνος κάτω από την αιώνια κλασική ισορροπία και όμορφιά της τέχνης του Μότσαρτ! Η έκτελεση του έργου αυτού δεν ήταν βέβαια αυτή που θαπρεπε.

Τα έγχωρα δεν «τραγουδούσαν». Χαλαρωμένη κάπως η συνοχή της όρχηστρας κατά την απόδοση των φρασών (ιδίως στο τελευταίο μέρος του έργου) και άτονη, χωρίς φαντασία, η έκφραση. Πάντως τις άτελειες αυτές τις εκάλυψε η χαρά, που νοιώσαμε άκουοντας το άγνωστο έδω του έργου. Και έλπιζομε, ότι ο κ. Βαβαγιάννης θα μας το ξαναδώσει με ώριμα και κατασταλαγμένα πια τα έκφραστικά και τεχνικά ζητήματα της έρμηνείας. Το πρώτο μέρος του προχτεσινού προγράμματος έκλεισε με μίαν ωραία έκτελεση από τον σολίστ της συναυλίας νέο πιανίστα κ. Έρβιν Λάσζλο και την όρχηστρα του Κοντσέρτου αριθ. 1, σε μι ύφ. μεζ. του Λίστ. Ο κ. Λάσζλο έχει πολλά πιανιστικά προσόντα. Το παίξιμό του με την ακρίβεια, σταθερότητα και ποικιλία του δεν αφήνει αδιάφορο τον άκροατή. Ξεχωριστά αναφερόμε την καλή αισθητική και ψυχολογική «τοποθέτηση» του τελευταίου μέρους του Κοντσέρτου.

Το δεύτερο μέρος του προγράμματος ήταν αφιερωμένο στη σύγχρονη μουσική δημιουργία. Ο κ. Βαβαγιάννης και η όρχηστρα μας ένθουσαν πραγματικά με την έκτελεση της Πέμπτης Συμφωνίας του Ρώσου μουσουργού Δ. Σοστάκοβιτς. Κάτοχος της παρτιτούρας ως τις τελευταίες λεπτομέρειες, αλλά και «δεμένος» ψυχικά με το έργο, ο κ. Βαβαγιάννης το έρμηνευσε κατά τρόπο, που τον άνεβαζε σε ένα ζήλευτο επίπεδο άρχιμουσικού - έρμηνευτή.

Η όρχηστρα και, ειδικότερα, οι μουσικοί στά σόλα των (και είναι πολλά στο έργο αυτό) μας έδειξαν τί μπορεί να προσφέρει ο Έλληνας καλλιτέχνης όταν τον οδηγεί και τον εμπνέει μια δύναμη, ένας έρμηνευτής, με άλλα λόγια, που ξέρει τί θέλει. Ήταν αυτή μια εμπνευσμένη, υπορούμε να πούμε, έκτελεση του πραγματικά ρωμαλέου τούτου έργου. Μια έκτελεση, που θα μας μείνει αλησμόνητη.

ΝΕΩΝ 4-4-56

- 6 ΑΠΡ. 1950

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΟΥ ΑΚΟΥΩ

Η Κρατική με τον Βαβαγιάννη

ΤΟ ΡΕΣΙΤΑΛ ΤΗΣ ΜΑΡΙΚΑΣ ΠΑΠΑΓΩΑΝΝΟΥ

Του συνεργάτου μας κ. ΜΑΡΙΟΥ ΒΑΡΒΟΓΛΗ

Η συμφωνία αριθ. 25 σε σόλ έλ. του Μότσαρτ, είναι χωρίς αμφιβολία ένα δι-αμάντι καλοδολεμένο απ' τον πιο πλούσιο σε ιδέες τεχνίτη. Το ανέσπερο φως που φωτίζει τις άπειρες έδρες-ιδέες του, είναι δοσμένο απ' την νεανική ψυχή του έφηβου ακόμη δημιουργού του, που άχόρταγη είχε ρουφήξει την άκτινοβολία απ' το πνεύμα του πατέρα της Συμφωνίας, του Χάυνδ, άνανακλώντας κάπου-κάποτε ατόφειες μερικές άχτίδες του. Η συμφωνία σε σόλ έλ. είναι ένα τολμηρά ξεκίνημα, που θάχει το ένδοξο τέρμα του στις θεϊκές κορυφές της Μίμπελ, της άλλης Σόλ έλ. της 40ης, και της συμφωνίας του Διός.

Ο μαέστρος κ. Βαβαγιάννης μας έδωσε την πρώτη για την Ελλάδα έκτε-λεσι της συμφωνίας αριθ. 25, την πε-ρασμένη Κυριακή στον «Όρφέα», με πολλή επιμέλεια, συνοχή και κατανόηση του πνεύματος του Μότσαρτ. Αν όμως στην έκτελεσι του Τρίτου «μενουέ-του» έγιναν αισθητές, στην τονικότητα των πνευστών, μερικές αστάθειες, θα πρέπει χωρίς άλλο να εξηγήσουμε, πως οι έκτελεστές συναντούν, λόγω της ψη-λής τεσιτούρας, που είναι γραμμένο το τρίτο, μοιραίες δυσκολίες. Δεν θα έχω δείξει υπερβολική επιείκεια αν γράψω πως, η καλή έκτελεσι του μέρους αυτού είναι άφημένη στην εύνοια της τύχης.

Έχω μιλήσει πολλές φορές - όσες άλλωστε το έχω άκούσει, για το πρώτο κοντσέρτο, σε μι ύφ. μεζ. του Λίστ. Το μέρος του σολίστ του πιάνου, αυτή τη φορά το είχε αναλάβει ο Άμερικανός πιανίστας κ. Έρβιν Λάσζλο. Τον κ. Λά-ζλο θα μου δοθή η ευκαιρία να τον ά-κούσω και πάλι, στο κοντσέρτο της Ά-μερικανικής Υπηρεσίας Πληροφοριών, για να μπορέσω να σχηματίσω μία πλη-ρέστερη γνώμη, κυρίως για την αισθη-τική του, σε έργα που έχουν περισσό-τερη έσωτερικότητα απ' το κοντσέρτο του Λίστ, που άκουσα ήδη. Πράγματι το κοντσέρτο αυτό έχει κυρίως ένα σκο-πό: να ένθουσιάζει εύκολα με τις ξέφρε-νες δεξιοτεχνικές γλώσσες, εξασφαλίζον-τας μ' αυτόν τον τρόπο την έντυπωσι-ακή επιτυχία στο σολίστ. Ο Άμερικα-νός πιανίστας έδειξε πολλά δεξιοτεχνι-κά χαρίσματα στους διαλόγους του με την όρχηστρα. Έδωσε διαύγεια και χρώμα στα διακοσμητικά μέρη, άκόμα και άρκετη δύναμη ώστε να μην άσπλι-σθή απ' τον δυνατό αντίπαλό του, την μεγάλη όρχηστρα, στα δυναμικά θέματα της. Γεμάτος ένεργητικότητα ο κ. Λά-ζλο στο φινάλε, πέτυχε το σκοπό του κι' εξασφάλισε για τον εαυτό του την γε-νική επιδοκιμασία.

Η όρχηστρα τίθασσιν απ' τον κ. Βαβαγιάννη, έπαιξε άριστα το ρόλο της στοργικής συνοδού. Δεν ξεχνάω ακόμη τον δεύτερο σολίστα του κοντσέρτου, το «τρίγωνο» διακριτικό άκούστηκε στο φινάλε σαν ήχω μιάς ξέμακρης μικρής καμπάνας.

Η μεγάλη επιτυχία της συναυλίας, επιτυχία ιδιαιτέρα του κ. Βαβαγιάννη και της όρχηστρας, ήταν η έρμηνεία της Πέμπτης Συμφωνίας του Δημήτρη Σο-στάκοβιτς. Το έργο πρωτοπαίχτηκε στα

1937 στην πατρίδα του συνθέτη, τη Ρωσία, κι' από τότε πέρασε από έ-παινο σε έπαινο όπου κι' αν παίχτηκε, απ' την πιο δύσκολη άκόμα κριτική.

Η Πέμπτη Συμφωνία μοιάζει σαν μία πραγματική αυτοβιογραφία του συνθέτη της. Έκφράζει τις ένναλλαγές των στοχασμών του, τις στιγμές έλε-γειακής λύπης, του χιούμορ και της πικάντικης ειρωνείας (όπως στο δεύτερο μέρος Allegretto με το ρυθμό δόλης). Το τρίτο μέρος, το Largo, που προεξέ-χει σ' όλη τη συμφωνία, διαθέτει άφθo-νη μελωδική λυρική ευρύτητα, και τονί-ζει άδρά την προσωπικότητα του συν-θέτη. Στην αρχή τα μπάσα έκθέτουν το θέμα σε λίγο τα πρώτα βιολιά το με-ταφέρουν στην τρίτη όκταβα για να σβήσουν σιγά-σιγά και να παραχωρή-σουν τη θέση τους στο όμποε, που τρα-γουδάει ένα μελωδικό «ρεσιτατίβο». Το μέρος αυτό αν και διαρκεί πολύ δει-κουράζει. Η όρχηστρα ζωγραφίζει, με χρώματα άκουαρέλλας, ένα ποιητικό το-πίο, που σβήνει άπαλά με το άκουσμα του άργυρου ήχου μικρού σήμαντρου. Στην επάνορθσι τα θέματα άκούγονται διαφορετικά: ο έλεγειακός χαρακτήρας τους μετατρέπεται σε τραγικό και παίρ-νει παθητικό τόνο, που ύποδηλώνει τον άγώνα του συνθέτη να νικήση το μοι-ραίο. Στο τέλος, το θαυμάσιο Largo, σβήνει άργα-άργα, αφήνοντας να νοη-θί πως ο συνθέτης ύποτάσσεται καρτε-ρικά στο αναπόφευκτο πεπρωμένο.

Το τελευταίο μέρος έχει μεγάλη ένε-ργητικότητα, αρχίζει δυναμικά απότομα με τα τύμπανα. Σάλπιγγες, κρουστά, βιολιά μαζί, με τα ξύλινα όργανα σε ψηλές τεσιτούρες, ένw τα τρομπόνα έκτελούν μεγαλόπρεπα το κύριο θέμα. Όλα αυτά μου θύμισαν τη γνωστή τεχ-νοτροπία και ένορχηστρωσι απ' τους έ-πιλόγους των συμφωνιών του Τσαϊκόφ-σκυ.

Μία άφορη έρμηνεία, όπως αυτή της 5ης συμφωνίας του Σοστάκοβιτς, είναι κάτι που δικαιωματικά το περιμένει κα-νείς πλέον απ' τον κ. Βαβαγιάννη. Γι' αυτό κάθε πρόσθετος έπαινος, κινδυνεύει να καταντήσει κοινοτυπία.

ΤΟ ΡΕΣΙΤΑΛ ΤΗΣ Κ. ΜΑΡ. ΠΑΠΑΓΩΑΝΝΟΥ

Βρίσκομαι σε απόλυτη συνέπεια με τον εαυτό μου και την αλήθεια, όταν καταχωρώ το ρεσιτάλ της κ. Παπαγιάν-νου, στα μουσικά γεγονότα της χρο-νιάς. Άκουσα τη διαλεχτή καλλιτέχνη σε έργα Σούμπερτ και Σοπέν στο «Κεν-τρικό». Ξεχωρίζω τα έργα Σοπέν που παίχτηκαν με άπείριτη ευγένεια, ποιή-σι και τεχνική πληρότητα. Η Πολωνική ψυχή με τον έντονο ίπποτισμό της, τον ήρωισμό, την ύπερηφάνεια, τη νοσταλ-γία και τη βαθειά μελαγχολία, δρῆκαν στο πρόσωπο της κ. Παπαγιάννου μία μοναδική έρμηνευτρια.

Τα θερμά χειροκροτήματα του άκροα-τηρίου της ήταν η καλύτερη ήθική άμοι-δή για την τόσο ένσυνείδητη και βαθειά μουσική προσφορά της καλλιτέχνιδος που τιμάει το έλληνικό όνομα.

ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΡΒΟΓΛΗ

ΣΥΜΦΩΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

ΤΟΥ Κ. ΠΕΤΡΟΥ ΠΕΤΡΙΔΗ

Πρόχειρος άρισμός της κλασσικής μορφικής συνοφίζε-
ται στην άπείριτη ισορροπία μεταξύ του απάλλωνειου
και του διονυσιακού. Στην όμαλήν εξέλιξη των αισθη-
τικών πραγμάτων οι δυο αυτοί παράγοντες συνυπάρχουν
και συμβαδίζουν μόνον, αλλά προς αντίθετες κατευθύν-
σεις. Είναι παράγοντες αντίπαλοι κι' η έντασις των
σχέσεων τους δίνει χαρακτηρισμό και περιώπη στην καλλι-
τεχνική προσωπικότητα. Ξεκινούν από κοινήν αφηρησία.
Ο πρωτόγονος καλλιτέχνης παλλεται από άκροστον διον-
υσιασμό ενώ η διονυσιακή πτέρυξ, το απάλλωνειο, δη-
λαδή, πνεύμα, φωτίζει άνυπαρκτο. Προϊόντος του έκ-
πολιτισμού κόμνει κάποτε την εμφάνισή του ο ανώδυν
κι' άρχίζει να δομίζει τη μέση τη διονυσιακή. Σάν τύ-
χη, μετά αιώνες πρόσφορης εξαίξεως, να ισορροπήσουν
οι δυο αυτοί παράγοντες, οι αισθητικοί κινούνται ότι ά-
νέπειλεν η περίοδος της κλασσικής τέχνης. Στην κλί-
μακα της ισορροπικής προοπτικής η διάρκειά της στέκε-
ται σχεδόν στιγμιαία. Μετά δραματικήν ισορροπία οι
δυο παράγοντες άναπνέουν την πλωσιότητα. Η διονυ-
σιακή μέση ξοθυμιάει ενώ η διονυσιακή πτέρυξ έπι-
σχύ-
εται και στο τέλος επικρατεί. Ο αισθητικός κύκλος
κρίνεται συμπληρωμένος.

Τέτοιοι διόλκτοι στοχασμοί με συνόδευσαν κατά την
άκρόασι της Συμφωνίας άρ. 5 του Ρώσου συνθέτη Δ.
Σοστόκόβιτς. Πρώ όλγων μηνών είχαμε άκούσει τη Δέ-
κατη Συμφωνία του ίδιου μουσουργού, πατημένη από
τη Φιλοσοφικήν Όρχήστρα της Νέας Υόρκης υπό τον
κ. Δ. Μητρόπουλο. Έργα άριστά σχεδόν διαρκείας και
πονώμονα σ' αισθητική σύλληψη και τεχνικήν έκτέλεσι.
Ο Δ. Σοστόκόβιτς φέρεται ως κατ' έξοχήν δημιουργός
συμφωνιών, που τυχαίνουν παγκόσμιος κυκλοφορίας.
Αντιπροσωπεύει, έπομένως, σε μέγιστο βαθμό, τις πε-
ρί συμφωνίας δοξασίες της εποχής μας. Πώς συμπί-
πτουν, άραγε, οι δοξασίες αυτές με τις κατά παράδο-
σιν αντιλήψεις μας περί κλασσικής συμφωνίας;

Γράφω «κλασσικήν συμφωνία» γιατί δεν είναι νοη-
τή συμφωνία ρωμαντική, φονταστική, περιγραφική, έμ-
πρεσσιονιστική, κλπ., ποιός τους σχετικούς τίτλους,
που φέρουν άρραγμένα και γνωστά συμφωνικά δημιουρ-
γήματα. Η «Φωνητική Συμφωνία» του Μπερλιόζ, π.χ.,
δεν είναι πραγματική συμφωνία. Ως άριστουργηματικό
συμφωνικό συγκρότημα θα μπορούσε να φέρη άλλο τί-
τλο, πιο συγκεκριμένα ποιητικό. Θεωρείται, άλλωστε,
ως η άπαρηγή του Συμφωνικού Ποιήματος. Μιά γνώσις
συμφωνίας δεν να είναι προικισμένη με δυο άπαραι-
τητα προσόντα: να είναι κορήτος άριστης ισορροπίας
μεταξύ απάλλωνειου και διονυσιακού, και να στέκε-

ται αυταρχική, αυταρκής κι' απολύτα
απληγαγμένη από μη καθαρά μουσικά
σχηματισμούς, ως η ποίηση, ή ζωγραφί-
κη, το δράμα κι' ο χορός άκόμα όσο
παράξενο κι' αν φαίνεται το γεγονός.
Μια γνώσις συμφωνίας δεν να είναι έρ-
γον ύφους άπόλυτου, άρηρημένου, όπου
η μουσική σκέψις, άπόλυτα μετουσιωμέ-
νη, να μη έμπλέκεται σε στοιχεία ύλης
ποιητικής, πλαστικής, χρωματικής, δρα-
ματικής ή και χορογραφικής. Τα δεδο-
μένα αυτά άποτελούν στοιχεία βασικά
κι' άναπόφευκτα μιάς συμφωνίας Μπε-
τόβεν. Βάσει των κριτηρίων αυτών οι
άπειρες συμφωνίες, που γράφονται ση-
μερά έμφανίζονται νόθες λιποβαρείς.

Η Συμφωνία άρ. 5 του Δ. Σοστόκο-
βιτς, ενώ ελάχιστα παρουσιάζει πειστή-
ρια περί αισθητής κάποιας ισορροπίας
μεταξύ απάλλωνειου και διονυσιακού, βρί-
θει, εξ άλλου, στοιχείων ξνων προς το
ννήσιο πνεύμα μιάς συμφωνίας. Τα
πρώτα δυο μέρη χαρακτηρίζονται από
άναρρη, καταθλιπτική άγωνία, μίαν
έντασι ψυχική, που δεν κατορθώνει να
πνευματοποιηθή κι' ένταχθή σε ύψος, έ-
στω και χαλαρό. Σελίδες ενδιαφέρουσες
μην άλλα καταλλήλες για μελοδραματική
διαδικασία ή για μουσικήν έπεξεργασία
κινηματογραφικής ταινίας. Μόλις στο
τρίτο μέρος, Λάργκο, με πλατιές, έν-
τονα έκφραστικές μελωδικές φράσεις, κα-
τορθώνει ο συνθέτης ν' αναρριχηθή για
λίγα λεπτά στο συμφωνικό επίπεδο και
να πλάσση μερικές λαμπρές εξάρσεις. Το
τελικό, ταχύ κίνημα προσπαθεί να συν-
δυάση ένα σκόρπο μ' ένα ρόντο μ' έν-
διάμεσες μελοδραματικές παρεμβολές,
που μόνον, για μας τους τοπεινούς όρ-
θαλογιστές, άδικαιολόγητες κι' έκείθεν
άπαράδεκτες. Σ' όλην αυτή την πεντη-
κοντάλεπτην υπόθεσι πουθενά δεν άνα-
καλύπτει ο άκροατής την άχρην έστω
παρουσία κι' έπείθεσι της άδήςτης έ-
κείνης τελεολογίας, χωρίς την όποια
συνθέσεις μουσικές είναι καταδικασμέ-
νες να παραμένουν στο στάδιο άυτοσχε-

διασμών και συμφωνικών καλών προθέ-
σεων.

Στο ίδιο πρόγραμμα της Κρατικής
Όρχήστρας ο Άμερικανός πιανίστας κ.
Ε. Λάζλο έπαιξε με περισσή δεξιότητα
τό κατ' έξοχήν ρωμαντικό, κάπως παρ-
δαλό κοντσέρτο σε Μι ύφ. μείζον του
Λίστ. Με την εύκαιρίαν αυτή θα παρα-
καλούσαμε λίαν εύσεβάστως τους δεξιο-
τέχνες, που άθροοι μας επισκέπτονται
ώρα τελευταία, να μας παίξουν κάπου
κάπου και κάποιο έργο άνώτερης ποιο-
τικής ύψης για να μπορούμε δίκαια να
τους θαυμάσουμε και άξιολογήσουμε. Η-
μείς εδώ δεν έννοούμε να μένουμε έμ-
δρόντητοι μπρος σε δεξιότητες έπι-
δόσεις διρτουόζων, που έκσφενδονίζουν
τη μουσική σαν άπταιστα λειτουργούν-
τα μυδραλλιοδόλα. Τάσσομε πρώτα τη
μουσική, κατόπιν τη τεχνική.

Θριαμβευτής της συναυλίας υπήρξεν ο
κ. Βαβαγιάννης. Άριστή ή έρμηνεία της
Συμφωνίας άριθ. 25 του Μότσαρτ. Έρ-
γο νεανικό, δίχως άκόμη μοσάρτητα
πρωτοτυπία, γι' αυτό και δυσκολώτε-
ρην άπόδοσι. Ο κ. Βαβαγιάννης διευ-
ρύνει ραγδαία την προσωπικότητά του,
Αντίθετα με πολλούς κάποτε διάσημους
μοιστρους, που σαν εξειδικεύονται στην
κλασσική μουσική άδυνατούν να έρμη-
νεύσουν ένα μοντέρνο έργο ή, όταν άρι-
στεύουν στη σύγχρονη μουσική, κατασ-
ρέουν μόλις καταπιασθούν με κλασσική
συμφωνία, ο κ. Βαβαγιάννης τείνει, μ'
έμφανη τεκμηρία έπιτυχίας, να καλύψη
το σύνολο της μουσικής δημιουργίας.
Από τη λεπτεπίλεπτη, νεανική συμφω-
νία του Μότσαρτ ως την άπείραντη, πο-
λύθε συμφωνία του Σοστόκόβιτς, ή ά-
πόστασις έκτείνεται τεραστία. Το άλ-
μωτάδως έμπλουτιζόμενο ταλέντο του κ.
Βαβαγιάννη την έκάλυψε μ' εύχερη τε-
χνική κι' έρμηνευτικήν έπίδοσι. Όρχή-
στρα και μακίτρος έδρεψαν ένθουσιώδεις
έπενημίες

ΠΕΤΡΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Απόκομμα ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΗΡΥΚΟΣ

Χρονολογία 6 ΑΠΡ. 1956

1-4-56

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΥΠΟ ΤΟΝ Κ. Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ. — ΣΟ-
ΛΙΣΤ Ο ΕΡΒΙΝ ΛΑΣΖΛΟ. — ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΧΟΡΩΔΙΩΝ:
ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ. — ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ — ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ. —
ΡΕΣΙΤΑΛ ΜΕΡ. ΣΑΡΑΝΤΕΑ

ΤΟΥ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ

Η Συμφωνία άρ. 25 σε σόλ. έ-
λας. (κ. ν. 183), με την όποια άρ-
χισε τό τόσο ένδιαφέρον πρόγραμ-
μά του, την περασμένη Κυριακή
στον «Όρφέα» ο κ. Βαβαγιάννης,
θεωρείται σαν τό πιο σημαντικό έρ-
γο της νεανικής του ηλικίας. Για-
τί γράφτηκε γύρω από τό 1774, ό-
αν δηλαδή ο άθάνατος μελωδιστής
περπάταγε τό 19—20 χρόνια του.
Έργο γεμάτο ποίηση, γεμάτο αϊ-
σθημα, γεμάτο ένεργητικότητα άνά-
μικτη με πάθος και, πρό παντός,
γεμάτο άριμότητα. Η έρμηνεία του
κ. Βαβαγιάννη — χάρι στην θαυ-
μάσια συντονιστική φόρμα και λα-
μπρότατη ήχητικότητα της όρχή-
στρας μας — υπέροχη σε καταπό-
νη και ζηλευτή σε ακρίβεια, άνέδει-
ξε τό άραιο, μά λησιμονημένο στην
άρχειοθήκη έργο. Ο κ. Βαβαγιάν-
νης με άπόλυτη συναίσθησι Μο-
τσαρτείου πνεύματος μας έδειξε ό-
λες τις όμορφίες της άραιότητας
συνθέσεως του μεγαλοφυούς Μό-
τσαρτ.

Το πρώτο μέρος του προγράμ-
ματος έκλεισε ο Άερικανός πιανί-
στας κ. Έρβιν Λάζσλο με μία συ-

ακρίβεια και τονικην τελειότητα,
οι μουσικώτατοι αυτοί τραγουδι-
σται εξέτελεσαν τό δύσκολο πρό-
γραμμα των κοταχειροκροτηθέντες
από τό πυκνό άκροατήριο.

*

Τέλος, στον «Παρνασσό», ο νέ-
ος μουσικός Εύαγγελος Πετρίδης,
έπί κεφαλής της 70μελούς μικτής
Παιδικής Χορωδίας Χαλανδρίου, έ-
ξέτελεσε ένα πολύ προσεγμένο χο-
ρωδιακό πρόγραμμα. Οι λιλιπού-
τειοι, κατά τό πλείστον, έκτελε-
σται, με φωνητική όμοιογένεια, με
αντίληψη ρυθμού και έκφράσεως,
πειθαρχημένοι στα κελεύσματα του
όδηγού και έμπνευστού των, μό-
ρεσαν να μας δώσουν καλά δείγμα-
τα της κοπιώδους εργασίας των.
Βέβαια θα χρειασθή πάρα πολλή δου-
λειά άκόμη. Και άς μη ξεχνάμε πως
τό είδος αυτό — της Παιδικής Χο-
ρωδίας — είναι άχαρες! Γιατί μό-
λις άνθίσει ή ήδη μεταβάλλεται τό
«ποσάτζιο» του παιδιού. Πάντως
τά καλά αυτά παιδιά άγαπούν τη
χορωδία γιατί είναι πρόδος, πο-
λιτισμός και πειθαρχία. Και τώρα

Το καινούργιο χορωδιακό συγκρότημα του γειτονικού μας Χαλανδρί-
ου. Η όμώνυμος παιδική χορωδία υπό την διεύθυνσιν του κ. Εύαν-
Γ. Πετρίδη, που έδωσε προχθές μίαν έπιτυχή συναυλίαν στον «Παρνασσό» με ιδίόχειρη άφιέρωσι για τους άναγνώστας του «Έθν. Κήρυκος».

ναρπαστική έρμηνεία του «Κοντσέρ-
του άρ. 1» σε μι ύφ. μείζ. του Φρ.
Λίστ. Ο Ούγγρικής καταγωγής Ά-
μερικανός καλλιτέχνης, προικισμέ-
νος με άπειρα πιανιστικά προσόν-
τα, υπεσλήθε στο πνεύμα του με-
γάλου δημιουργού και με όμαλή
και συγκρατημένη ήχητικην τελειό-
τητα και θαυμασία δεξιότητα και
αίσθητικήν πληρότητα, συνήρπασε
τό άκροατήριο του, που ζήτησε
πεισμώνως «μπις» — «μπις» — πλήν,
όμως, εις μάτην! Η όρχήστρα
μας, εύέλικτη, όμοιογενής και πει-
θαρχημένη, με επί κεφαλής τον φω-
τεινό οδηγό της κ. Θ. Βαβαγιάννη,
συνόδευσεν τον διακεκριμένο πιανί-
στα κατά τρόπο άπόλυτα ίκανοποι-
ητικό. Το Κοινόν κατεχειροκρότησε
τους παράγοντας των ώραιών έκτε-
λέσεων και τους άνακάλεσε πλει-
στάκις

δουλειά για πιότερες καλλιτεχνικό-
πνευματικές έκδηλώσεις.

ΙΩΑΝ. ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ
ΜΕ ΤΟΝ ΕΡΒΙΝ ΛΑΣΛΟΠρογρ.
I39

ΤΑ ΡΕΣΙΤΑΛ ΜΑΡΙΚΑΣ ΠΑΠΑ-ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΙ ΙΒΡΥ ΓΚΙΤΛΙΣ

Η «Συμφωνία αριθ. 25 σε σόλ ελάσ» του Μότσαρτ, που ακούσαμε σε πρώτη έκτασή στην συναυλία της κρατικής ορχήστρας, υπό την διεύθυνση του αρχιμουσικού κ. Θ. Βαβαγιάννη διατηρεί ακόμη όλη τη δροσιά των νεανικών έργων του μουσουργού, αλλά δείχνει κιόλας μερικά από τα χαρακτηριστικά που έχουν οι πιο ώριμες συμφωνίες του: την έκφραση με

με τις αντιθέσεις σε έκφραση και ήχο από το συγκλονιστικό ξέσπασμα όλης της ορχήστρας ως τις συγκρατημένες στροφές των ξύλινων πνευστών, που σθάνουν σε αιθέριες συγχορδίες.

48a

48b

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ 1-4-56

- 5 ΑΠΡ. 1956

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Διάχυτη είναι η εντύπωση στους μουσικούς κύκλους πως ο μαέστρος Βαβαγιάννης εξορμά τον τελευταίο καιρό προς την κατάρκτη του ύψους. Δεν υπάρχει γεγονός περισσότερο χαρμόσυνο και επιβλητικότερο στην σταδιοδρομία ενός καλλιτέχνη από την σταθερή αυτή ανιούσα προς την ωριμότητα. Ο Βαβαγιάννης μας έδωσε στο παρελθόν δείγματα ξεχωριστής μαεστρικής ικανότητας. Τώρα αφιερώνει τις τεχνικές κατακτήσεις μιας δεκαπενταετίας στην υπηρεσία βαθύτερης μουσικής έρμηνείας, της προβολής των έργων με την διείσδυση στην ίδια την ψυχή τους.

οστολίδης - Καγκελάρη - Βατι-

τοικάκης)
κα Παπαϊωάννου

ολίστ: Ervin Laszlo.

μας κ. Μ. ΔΟΥΝΙΑ

Αναφέρομαι ιδιαίτερα στην μνημειώδη έκτασή της Πέμπτης Συμφωνίας (έργ. 47) του Σοστακόβιτς. Υπάρχει στην ουσία αυτής της μουσικής η τάσις προς αυθόρμητη έκφραση, τον αυτοσχεδιασμό αλλά και την τυραννισμένη έρευνα. Στα χέρια άλλου μαέστρου θα είχε καταρρεύσει το οικοδόμημα της μορφής σ' ένα άθροισμα ρυθμών και μελωδιών. Ο Βαβαγιάννης όμως εκράτησε χάρις στην μεγαλειώδη εποπτεία επί του συνόλου την άργα αναπτυσσόμενη γραμμή της συμφωνίας άκμαία ως το τέλος. Απόλυτη από μνήμης κυριαρχία επί των λεπτομερειών της παρτιτούρας επέτρεψε στον αξιοθαύμαστο μαέστρο να αναπτύξει έλευθερία φαντασίας και να εκμεταλλευθή τις όμορφες του έργου φανερώνοντας τις πιο απόκρυφες πλευρές του.

Η συσσωρευμένη ένεργεια της έντατικής προσοχής των άκροατών έρρηκε το φυσικό της ξέσπασμα με τις άσυγκράτητες έκδηλώσεις ένθουςιασμού στο τέλος της έρμηνείας.

Και άλλος εξαιρετός Αμερικανός πιανίστας, ο Έρβιν Λάσλο, επισκέπτεται αυτές τις μέρες την Ελλάδα. Ως σολίστ της Συμφωνικής μας έδωσε μία σφριγηλή και μουσικώτατη έκτασή του Κοντσέρτου του Λίστ (σε μι ύφ. μείζ.). Με την βοήθεια καλής συνοδείας από την ορχήστρα ο ξένος πιανίστας περιώρισε τον στόμφο που κατακλύζει το παραφουσκωμένο αυτό έργο στο ελάχιστον. Απέφυγε επίσης την υπογράμμιση των ρομαντικών διαχύσεων, άρνούμενος σε μία αντικειμενική, τεχνικώς άψογη και σαφή ανακοίνωση του περιεχομένου άνευ περιττών σχολίων.

Η αξιομνημόνευτη συναυλία της τελευταίας Κυριακής ένεκαινιάζετο με την ώραία «πρώτη έκτασή» της Συμφωνίας αρ. 25 σε σόλ ελ. Κ. 183 του Μότσαρτ. Παρά την νεανικότητα του συνθέτου — έγραψε το έργο σε ηλικία μόλις 17 ετών — και πέρα από την συμβατικότητα της διατυπώσεως ανακαλύπτουμε εδώ το λυρικό πάθος που θα οδηγούσε σύντομα τον ευαίσθητο νέο από τις αγώνιες της εφηβικής ηλικίας προς την μεγάλη δημιουργία.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

Ο Αυστριακός μουσουργός Φράντς Σβέφ

σε ανήσυχης ψυχής και μιας έντονης προσωπικότητας. Όπως δέ η εξπρεσιονιστική μουσική, η έκφραση αυτή δεν υποτάσσεται πια απόλυτα στην πατροπαράδοτη μορφή. Οι ομάδες τις ορχήστρες αρχίζουν να ξεχωρίζουν τώρα πιο καθαρά και η συμφωνική συγκρότησι γίνεται όλο και πιο διαλογική.

Αν και η έρμηνεία της συμφωνίας αυτής ήταν σε ώριμμένα μέρη πολύ αυστηρή (υπενθυμίζουμε κυρίως το πρώτο μέρος) η όχι πάντα και τόσο πλούσια σε έκφραση (τέταρτο μέρος) είχε ωστόσο σε άλλα σημεία (μενουέτο) τόσο χάρι και διαύγεια και έρμηνεύτηκε και εκτέλεστηκε ολόκληρη με τόσο άνεση και τόσο οίστρο, ώστε άφησε τις καλύτερες εντυπώσεις. Είναι δέ αξιοσημείωτο ότι ο αρχιμουσικός έχει αρχίσει να φέρει το Κοινό σε στενότερη επαφή με τα όχι και τόσο γνωστά έργα του Μότσαρτ.

Ο Αμερικανός πιανίστας Έρβιν Λάσλο έρμηνευσε με την ορχήστρα το «Κοντσέρτο αριθ. 1 σε μι ύφ. μείζ.» του Λίστ με μουσικότητα και κατανόηση. Μολονότι το παίξιμό του δεν διακρίνεται από εξαιρετική λαμπρότητα, ο Έρβιν Λάσλο έρμηνευσε ωστόσο το δύσκολο αυτό κοντσέρτο με άρτια τεχνική και λεπτή αντίληψη της τέχνης του Λίστ, όπου η μουσική ιδέα και η πολύχρωμη μορφή της ενώνονται σ' ένα λαμπρό σύνολο. Η ορχήστρα συνώδευσε με αρκετά ικανοποιητικό τρόπο.

Η συναυλία έκλεισε με την «Πέμπτη συμφωνία» του Σοστακόβιτς. Είναι γεγονός ότι ο Ρώσος συνθέτης απέδειξε μ' αυτή τη συμφωνία ότι απέκτησε τεχνική μαεστρία και ωριμότητα τέχνης και ότι δεν του λείπει η συμφωνική πνοή, δηλαδή η ικανότητα να αναπτύξει και να εξυμώσει μία μεγάλη ιδέα (εδώ την ιδέα της αυτοθιογραφίας και της κοινωνικής διαπαιδαγώγησής) σε πλατειά κλίμακα. Ωστόσο, η μουσική αυτή συναρπάζει περισσότερο παρά πείθει.

Η έρμηνεία του κ. Θ. Βαβαγιάννη ήταν μία από τις ωραιότερες που μας έδωσε και η ορχήστρα, έμπνευσμένη πάντα, γοήτευσε ιδιαίτερα στο τρίτο μέρος.

Από τις συναυλίες

ΜΟΥΣΙΚΗ
ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ. — ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΥΑΡΤΕΤΤΟ. — ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ ΜΑΡΚΟΒΙΤΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΙΝΑ ΑΣΙΜΟΒΙΤΣ. — ΜΑΡΙΚΑ ΠΑΠΑ-ΙΩΑΝΝΟΥ. — ΜΙΑ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΜΑΘΗΤΩΝ = = = ΤΗΣ Κας ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Ένα αληθινά εξαιρετικό πρόγραμμα μας πρόσφερε αυτή την Κυριακή ο μαέστρος Βαβαγιάννης αρχίζοντας από μία Συμφωνία του Μότσαρτ, που παιζόταν για... πρώτη φορά στην Αθήνα! Είναι η υπ' αριθμόν 25 και στον κατάλογο του Κέχελ 183, έργο που προφανώς ο Μότσαρτ έγραψε σε ηλικία 19—20 ετών και που όμως δείχνει μία εκπληκτική ωριμότητα τέχνης και αίσθηματος. Ηδη στο αρχικό Αλλέγκρο, ο τόνος του σόλ ελάσσον, δίνει παρά όλη του την όρμητικότητα, μία πνοή μελαγχολίας που στο Αντάντε εξελίσσεται σε μία λεπτότατη ποίηση ενώ στο Μενουέττο παρά' όλο το χορευτικό του ρυθμό, πλανάται κάποιο σύννεφο απαισιοδοξίας που γίνεται συγκρατημένο πάθος στο τελικό Αλλέγκρο — αίσθημα παράξενα για τον χαρακτήρα του Μότσαρτ εκείνη την εποχή γύρω στα 1774 όταν η νεαρή του μεγαλοφυΐα ατένιζε τον κόσμο με τόσο χαρά και τόση αυτοπεποίθησι... Διαυγής, ισορροπημένη, έκφραστική, η έρμηνεία του μαέστρου Βαβαγιάννη ζητούσε ως τόσο κάποια περισσότερη απαλότητα ήχου στο αρχικό Αλλέγκρο — πράγμα δέ βαια δύσκολο να επιτευχθεί απ' την ορχήστρα στην έναρξη του προγράμματος, όταν ακόμα δεν έχη «ξεσταθεί» — και κάποια ελαφρότητα στα Μενουέττο που πήρε μάλλον το ύφος έμβατηρίου παρά χορού. Αλλά ο κ. Βαβαγιάννης όμως αποζημίωσε με μία μνημειώδη έρμηνεία της 5ης Συμφωνίας του Σοστακόβιτς, που μας είχε ξαναδώσει πριν από μερικούς μήνες. Έδώ ο μαέστρος μας εισχωρεί σε κάθε λεπτομέρεια, φωτίζει κάθε σκοτεινιά, αναδεικνύει πλαστικά κι' ανάγλυφα κάθε φράση και κάθε μελωδία, το νίζει τους ποικίλους ρυθμούς με άφθαστη ζωντάνεια, αλλά και κά νει την ορχήστρα του να τραγουδήσει στο ωραίο εκείνο «Λάργκο» — το ωραιότερο μέρος της Συμφωνίας όπου ο Σοστακόβιτς αφήνει να μιλήσει πιο εύγλωττα ο μουσικός κι' η ψυχή του, αφήνοντας κατά μέρος τη σάτυρα και την ειρωνεία που χαρακτηρίζουν κατά το μεγαλύτερο μέρος τα άλλα μέρη της Συμφωνίας. Η γεμάτη μεγαλοπρέπεια και λάμψη έρμηνεία του τελικού Αλλέγκρο παρέσυρε τους άκροατές στις πιο ένθουςιες έκδηλώσεις για τον μαέστρο και την ορχήστρα του.

Σολίστ της συναυλίας, ο σύγγραφης καταγωγής Αμερικανός πιανίστας Έρβιν Λάσλο, έρμηνευσε το 1ο Κοντσέρτο του Λίστ με σπινθηροβόλο τεχνική και θερμό αίσθημα, συνοδευόμενος απ' την ορχήστρα κατά τον πιο ικανοποιητικό τρόπο.

THAT 'CULT' AGAIN

Personality Versus Mozart - And Everyone Else

By Emil Bouratinos

Though the 200th anniversary of W. A. Mozart hasn't brought so far a single proper performance of his works by the Athens State Orchestra, it has at least brought about an attempt to present to Athens music-lovers a number of significant Mozart compositions which have never been played in this city before.

For this, of course, as usual we have to thank Mr Vavayianis, whose studious personality and constant endeavours make it possible for us every now and then to enjoy something new.

But it must be said, that this effort has always been seriously impeded by an uncooperative orchestra, an orchestra that seeks to imprint its 'personality' on everything and everybody. And there is the weak-point of our otherwise brilliant conductor; that as a rule, he fails to get his own way and to enforce his specific ideas.

The rendering of the Symphony No 25 by Mozart on Sunday demonstrated this clearly enough.

This work was awaited with great interest. It had never been performed in Athens, before though the National Programme had broadcast it several times. Known as the Little G Minor in order to distinguish it from Symphony No. 40, Symphony No 25, is not only delightful from a purely musical point of view, but also extremely interesting, when the turning point it marked in Mo-

bart's orchestral writing is taken into consideration.

THE FIRST «FORESHADOWING»

The Symphony was composed during 1773, probably in Salzburg. It is one of five which the already mature «Ununder-kind» wrote at the immature age of 17.

It's architecture reveals that Mozart had decided to develop and expand the form of the symphony in a new and radical fashion. The themes are more «catchy», personal, and broadly expounded. The development section is much larger elaborate, and contrapuntal.

And the key chosen — G Minor — is for Mozart a key of introspective seriousness.

However, Symphony No. 25 is memorable for another reason as well. In that work Beethoven is «foreshadowed» for the first time. He will be «found» again in the D Minor Symphony (No. 29) and the Symphony No 38.

Ervin Laszlo's energetic performance of the Franz Liszt 2nd Piano Concerto changed entirely the calm Mozartian atmosphere. And while it is rather difficult to play Liszt badly — for he involves no difficulty other than fingertechnique — Mr Laszlo did not render the work in all too common a manner.

As much as one could judge, he tried to give some expression to the impression seeking pomp of the boisterous concerto. He also avoided overstatements and too emphatic ritardandos.

Unfortunately, however, there is nothing much anyone can do about Liszt. Therefore Mr Laszlo chose the wrong composer to display his musical talents. Mere technique is not enough today. We need something more, and no composition of Liszt can give that «Something more».

SAVING SYMPHONY

Of all the 10 Symphonies Mr Shostakovich has written, the 5th has undoubtedly acquired the greatest popularity. Written in 1936, the big success came in handy. As a result of his failures in the 2nd, 3rd and 4th Symphonies, the Soviet composer had been discredited by the Party, «Pravda», and other officials. But his 5th

Symphony came to his rescue, as it came to the rescue of Sunday's concert.

For while conducting it, Mr Vavayianis found his real self once again. The execution of the work was on a much higher level than either the Mozart Symphony or the Liszt Concerto has been.

48d

.....Τ.Ο.Λ.Μ.Η.Σ..
7 APR. 1956

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

A. Λαζλό

ΜΟΤΣΑΡΤ ΚΑΙ ΣΟΣΤΑΚΟΒΙΤΣ

Ο μάεστρος Βαβαγιάννης, φροντίζοντας πάντα ν' αναδείξει τα προγράμματά του, μάς πρόσφερε αυτή την Κυριακή, διευθύνοντας την Κρατική Ορχήστρα, δυο Συμφωνίες εξαιρετικού ενδιαφέροντος: Την υπ' αριθμόν 25 — Κατάλογος Κέχελ 185 — του Μότσαρτ και την 5η του Σοστακόβιτς. Διαφορά δυο αιώνων περίπου... Αλλά και πόση διαφορά ύφους, αντιλήψεων, περιεχομένου...

Η Συμφωνία του Μότσαρτ δινόταν σε πρώτη εκτέλεσι — για την Αθήνα — πράγμα που δεν είναι εκπληκτικό, όταν σκεφθώ κανείς πως ακόμα και στην Αυστρία, στην γενέτειρα του μεγάλου Δασκάλου, «άνακαλύπτουν» κάθε τόσο αγνώστες συνθέσεις, απ' το τεράστιο έργο του. Εκπληκτικό είναι πώς σ' αυτή τη Συμφωνία σε σόλ έλ. που είναι γραμμένη σε μια ηλικία 17—20 ετών, βρίσκουμε ήδη, παράλληλα στην τελειότητα της φόρμας και της τεχνικής, μια λεπτή μελαγχολία κι' ένα λυρικό πάθος, ένα ψυχικό περιεχόμενο, που δεν συναντούμε σε άλλα έργα του Μότσαρτ αυτής της εποχής — γύρω στα 1773 — που είναι όλα χαρούμενα και φωτεινά. Τώρα, το να παραβάλει κανείς αυτή τη Μουσική, με τη Συμφωνία του Σοστακόβιτς, αυτό μοιάζει λιγάκι σαν Ιεροσολία, χωρίς όμως να μειώνει σε τίποτα την Ικανότητα του Ρώσου συνθέτη. Αντίθετα, μάλιστα, θαυμάζει πως ένας μουσικός σε μια χώρα ο-

που το πάλ «διευθύνεται» — ο Σοστακόβιτς είναι σοβιετικός — κατορθώνει να γράψει μια μουσική απόλυτα συγχρονισμένη, τολμηρή, περίπλοκη ακόμα, και όμως εύληπτη και προσίτη σε κάθε ακροατή, ενώ συνάμα παρουσιάζει το πιο μεγάλο ενδιαφέρον και για τον μορφωμένο μουσικό, τόσο ως φόρμα και τέχνη, όσο και ως περιεχόμενο. Ο μάεστρος Βαβαγιάννης, αν δεν κατορθώνει να δώσει τη μουσική του Μότσαρτ μ' όλη την απαιτούμενη ελαφρότητα κι' ευαισθησία, πετυχαίνει μια θαυμαστή διαύγεια και ήχητική ισορροπία, προσόντα που φαίνονται ιδιαίτερα στην έρμηνεία της Συμφωνίας του Σοστακόβιτς, που δεν θα διστάσω ν' αποκαλέσω «μνημειώδη»: Έδώ ο μάεστρος Βαβαγιάννης εισδύει σε κάθε λεπτομέρεια, φωτίζει και αναδείχνει όλες τις όμορφιές του έργου, υψώνοντας σταθερά και επίβλητικά το ήχητικό οικοδόμημα.

Ανάμεσα στα δυο αυτά έργα, το πασίγνωστο Κοντσέρτο σε μι ύφ. μείζον του Λίστ, έρμηνευμένο απ' τον Αμερικανό — σύγχρονης καταγωγής πιανίστα — Έρβιν Λάζλο, με σπινθηροβόλο τεχνική και θερμό, αλλά συγκρατημένο αίσθημα.

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ

Ο κ. Βαβαγιάννης έχει ένα ιδιαίτερο ταλέντο. Καταρθώνει να συνθέτη προγράμματα συναυλιών, που να είναι αποκρουστικά για το Κοινό και αδιάφορα και ανούσια για τους ειδικούς. Δεν έχει το αισθητήριο εκείνο που επιτρέπει σ' ένα μάεστρο να διαλέγει τα νέα έργα, που αξίζει να παρουσιαστούν σ' ένα Κοινό σαν το αθηναϊκό και να τα πλαισιώνει με άλλα γνωστά έργα, που να εναρμονίζονται μαζί τους.

Έτσι, στην τελευταία συναυλία, ο κατά τα άλλα συμπαθέστατος και φιλεργατικώτατος μάεστρος μας έδωσε σε «πρώτη» εκτέλεση τη δεύτερη συμφωνία του Αμερικανού (σοπδικής καταγωγής) Χάουαρντ Χάνσον και την έπλαισισε με το έξι ήσσον μακρόχρονο και μεγαλόστομο συμφωνικό ποίημα του Ρώσου Τσαϊκόφσκυ και το πατριωτικής πνοής, αλλά αρκετά αδιάφορο και για φιλανδικό ακροατήριο συμφωνικό ποίημα του Φιλλανδού έθνικού συνθέτου Σιμπέλιους «Φιλλάντια».

Έτσι, ο λαμπρός αρχιμουσικός, ο οποίος στην έφετεινη χειμερινή εποχή δεν έκρινε άξιο να περιλάβει ούτε ένα (1) ελληνικό συμφωνικό έργο στα προγράμματά του, έκλεισε τις καλλιτεχνικές αποδόσεις του με τρία έντιμα, αλλά αδύναμα και συμβατικά συμφωνικά έργα, από τα οποία πάλι ξεχώριζε η «Φιλλάντια» του μεγάλου Σιμπέλιους, γιατί παρ' όλην ότι και αυτή έχει κάποια συμβατικότητα, ξεχωρίζει πάντα η μεγαλοφυΐα του δημιουργού της.

Είπε δύσκολη, πολύ δύσκολη η μοίρα και η αποστολή των Αμερικανών συνθετών, που φιλότιμα και άκουσαστα προσπαθούν να δημιουργήσουν μια δική τους εθνική μουσική γλώσσα. Δεν έχουν την μεγάλη παράδοση, που έσως να καταθλίβει, αλλά πάντως οδηγεί τους Ευρωπαίους συναδέλφους τους, τους Γερμανούς, Ιταλούς, Γάλλους και έμμερι τους Αγγλους και τους Ρώσους. Δυστυχώς, δεν έχουν ούτε τους θησαυρούς της λαϊκής μουσικής, το δημοτικό τραγούδι, που εστάθηκε πηγή άκένωτη μουσικών εμπνεύσεων σε λαούς χωρίς μουσική παράδοση. Όπως οι Σλαβί, οι Ούγγροι, οι Νορδικοί, οι Ισπανοί και έμεις οι σύγχρονοι Έλληνες. Βέβαια, υπάρχουν τα εξαιρετικά λαϊκά τραγούδια των Νέγρων και των Ερυθροδέσμων, όμως πώς ένας Λευκός να εμπνευσθεί και προ πάντων να αφομοιώσει την μουσική των περιφρονημένων στη γλώσσα του Νέγρων ή των Ερυθροδέσμων που στο μεταξύ έχουν σχεδόν εξοντωθεί; Γι' αυτό η νέα αμερικανική μουσική, εκτός από μερικές επιτυχημένες απόπειρες, ιδίως του Γκέρσβιν και μερικών άλλων, θα αγωνίζεται ακόμη επί καιρό για να βρει μια δική της μουσική έκφραση και θα παραπαίη μεταξύ αδιαφόρων απομιμήσεων των ρομαντικών, όπως η τελευταία συναυλία του κ. Χάνσον, και των πιο εξωφρενικών αποδόσεων υπερμοντέρνων συστημάτων και δωδεκαφθόγγων έγκεφαλικών κατασκευασμάτων.

Βέβαια, παρ' τα τελευταία, προτιμώ τον κ. Χάνσον που κατά τα άλλα ξέρει τη δουλειά του και αν εξαιρέσουμε κάποια ένοηλητική κατάχρηση των χαλκικών ή δοχόστρα του ηχεί γενικά καλά και οι μουσικές του ιδέες αν και χωρίς πρωτοτυπία εξελίσσονται ομαλά και λογικά.

Στην ίδια συναυλία ο κ. Κολάσης — άσφαλως τ' πιδ ένδιαφέρον μέρος του προγράμματος — μας έδωσε μια θαυμασία έρμηνεία του τόσο γνωστού κοντσέρτου του Γερμανού συνθέτου Μάξ Μπρούχ που μας απορροήσε για αρκετές στιγμές μουσικής άνιας της όλης συναυλίας.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

ΤΑ ΜΟΥΣΙΚΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ 22-4-56

Ο Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΣ ΘΑ ΔΙΕΥΘΥΝΗ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΦΕΤΕΙΝΗ ΣΥΝΑΛΙΑ ΤΟΥ ΣΤΟΝ «ΟΡΦΕΑ» ΜΕ ΤΗΝ «ΡΩΜΑΝΤΙΚΗ» ΤΟΥ ΧΑΝΣΟΝ

ΑΥΡΙΟ Η ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ «ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ»

ΝΕΑ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΧΘΕΣ ΤΗΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΠΕΡΡΑ ΣΤΗ ΖΥΡΙΧΗ

Οι άκροαταί της Κρατικής Όρχηστρας θα έχουν την ευκαιρία ν' ακούσουν την προσεχή Κυριακή ένα έργο σύγχρονης Αμερικανικής μουσικής από τα πιο γνωστά και δημοφιλή στην Αμερική που εκτελείται για πρώτη φορά στην Ελλάδα.

Πρόκειται για την Δευτέρα Συμφωνία του Χάουαρντ Χάνσον, την επιλεγμένη «Ρωμαντική». Ο αρχιμουσικός κ. Θεόδ. Βαβαγιάννης που θα την διευθύνει σε πρώτη εκτέλεση, έχει γνωρίσει προσωπικά με τον συνθέτη της, ο οποίος είναι διευθυντής του περιφημού «Νοτμαν Σκούουλ οφ Μιούζικ» του Ρότσεστερ.

Ο Χάουαρντ Χάνσον είναι ένας από τους έπιφανέστερους και πιο αγαπητούς συνθέτες του Νέου Κόσμου και το έργο του εμπνέεται από την παράδοση και είναι σχετικά συντηρητικό. Ίδου πώς χαρακτηρίζει ο ίδιος ο Χάνσον την Δευτέρα Συμφωνία του: «Με αυτή την συμφωνία μου, γράφει, θέλησα να ξεφύγω από τον μικρό τύπο του μοντέρνου μουσικού ρεαλισμού. Η σύγχρονη μουσική έχει την τάση να εξελιχθεί σε έντελως έγκεφαλική. Δεν πιστεύω ότι η Μουσική είναι ένα είδος διανοήσεως, αλλά μάλλον μια εξωτερική συγκινήσεων. Έχω προσπαθήσει γι' αυτό να δημιουργήσω με την Δευτέρα Συμφωνία μου ένα έργο που να είναι νέο στο πνεύμα, λυρικό και ρομαντικό στον χαρακτήρα και άμεσο στην έκφραση».

Εκτός από την «Ρωμαντική» ο Χάνσον έχει γράψει και τρεις άλλες συμφωνίες. Επίσης έχει συνθέσει πέντε συμφωνικά ποιήματα, ένα κοντσέρτο για εκκλησιαστικό όργανο και αρκετά έργα μουσικής δωματίου και χορωδιακά.

Από το 1924 που διορίστηκε διευθυντής του «Νοτμαν Σκούουλ οφ Μιούζικ» ο Χάνσον έχει αναπτύξει αξιόλογη δράση για την διάδοσι της σύγχρονης Αμερικανικής μουσικής παραγωγής.

Η συναυλία της Κυριακής θα είναι πιθανόν και η τελευταία την οποίαν διευθύνει ο αρχιμουσικός κ. Θεόδ. Βαβαγιάννης κατά την τρέχουσα περίοδο. Έτσι ο εξαιρετός αρχιμουσικός άρχισε και τελειώνει τις εμφανίσεις του με πρώτες εκτελέσεις Αμερικανικών έργων — στην έναρκτηρία συναυλία του διηύθυνε το Δεύτερο Δοκίμιο του Σάμουελ Μπάρμπερ — αφού εν τω μεταξύ παρουσίασε στο αθηναϊκό φιλόμουσο κοινό για πρώτη φορά έργα Σοβιετικών, Γάλλων και άλλων συνθετών.

ΤΟ ΑΥΡΙΑΝΟ ΡΕΣΙΤΑΛ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗ

σύγχρονης μουσικής και τους αντιπροσωπευτικώτερους εκπροσώπους της, μεταξύ των οποίων κατέταξε τον Μπέλα Μπάρτοκ και τον Νίκο Σκαλκώτα. Για τον τελευταίο είπε ότι είναι ένας σταθμός για την παγκόσμια μουσική και ότι κάποτε το όνομά του θα γραφή δίπλα στα όνοματά των μεγαλύτερων συνθετών του κόσμου.

Στην ομιλία του ο Χατζηνίκος υπήρξε πολύ σαφής και προετοίμασε ψυχικά το ακροατήριό του για το άκουσμα των έργων Σκαλκώτα και Κωνσταντινίδη, τα οποία έπαιξε με άπαράμιλλη δεξιοτεχνία και αίσθημα.

Όσοι παρηκολούθησαν το χθεσινό δραβνό ρεσιτάλ του Χατζηνίκου έμειναν ένθουσιασμένοι και εύχηθηκαν το παράδειγμα του λαμπρού αυτού καλλιτέχνη να το μιμηθούν και άλλοι συνάδελφοί του ώστε το κοινό ακούγοντας μία συναυλία να είναι πνευματικά προπαρασκευασμένο και ένημερο.

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΜΕ ΕΡΓΑ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΟΣ ΣΥΝΘΕΤΟΥ

Αύριο, στις 9.30' το βράδυ, το Καλλιτεχνικό Πρακτορείο «Δασκός» οργανώνει στον «Παρνασσό» συναυλία με έργα

νώνεται από τη «Στέγη των Καλλιτεχνών». Την καλλιτέχνίδα θα συνοδεύει στο πιάνο η κ. Δέσποινα Χέλμη.

Ας σημειωθεί ότι ρεσιτάλ τραγουδιού της Αγγελουπούλου μετέδωσε πρό ολίγου καιρού το Β.Β.Σ. του Λονδίνου, ηχογραφημένον εδώ, που έκαμεν εξαιρετική εντύπωση στους καλλιτεχνικούς κύκλους της Αγγλίας. Τόσος ήτο ο αντίκτυπός του, ώστε η καλλιτέχνις να λάβη πολλές έπιστολές θαυμασμού για το ταλέντο της. Μεταξύ άλλων έπληρε έπιστολή και από τον Άγγλο ύφηγητή του τμήματος Γαλλικών Μελετών του Πανεπιστημίου του Μάντσεστερ, που την καλούσε να γνωρίση κομμάτια της πνευματικής Αγγλίας και της έπρότεινε ταξίδι μορφωτικό, μέχρι της Μεγάλης Βρετανίας.

ΝΕΟ ΕΡΓΟ ΜΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ

Ο εύρισκόμενος στο Παρίσι έκλεκτός Έλλην συνθέτης Μίκης Θεοδωράκης απέστειλε απ' εκεί μία καινούργια σύνθεσή του, η οποία προορίζεται για τις θερινές παραστάσεις του «Ελληνικού Χοροδράματος» στον Έθνικό Κήπο.

Το έργο αυτό έγραψε για ένο χορόδραμα με κείμενο την «Ερωςφίλη» του

Ο Αμερικανός συνθέτης Χάουαρντ Χάνσον, με τον αρχιμουσικό κ. Θεόδ. Βαβαγιάννη και την σύζυγό του, κατά την τελευταία επίσκεψή του δεύτερου στην Αμερική.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΜΙΑ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥ ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΧΑΝΣΟΝ

ΤΗΝ περασμένη συναυλία της Κρατικής Όρχηστρας χαρακτήριζαν μια εξαιρετική δυναμικότητα στην έρμηνεία και μια έντονη έκφραση στην όρχηστρα, που κράτησαν ζωννό το ενδιαφέρον ως το τέλος.

Η καθοδήγηση του αρχιμουσικού κ. Θ. Βαβαγιάννη αποκλείει κάθε περιτό «φέρε». Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι οι έρμηνείες του είνε στεγνές και τυπικές, γιατί νοιώθει κανείς ότι του προσ

Ο Φινλανδός μουσουργός Γιάν Σιμπέλιους.

φέρεται ένα έργο στην πιο αγνή και ουσιώδη μορφή του. Αυτό, άλλωστε, αποδεικνύεται με την υποδειγματική απόδοση της φαντασίας—είσαγωγής «Ρωμαίος και Ιουλιέττα» του Τσαϊκόφσκυ, με το πάθος, την δραματικότητα και τη λυρική διάθεση, ποτισμένη με την προαισθησι του θανάτου.

Παρ' όλο που η Συμφωνία αρ. 2 («Ρομαντική») του σύγχρονου Αμερικανού (σουηδικής καταγωγής) Χάουαρντ Χάνσον εκτελέστηκε για πρώτη φορά, δύσκολα θα μπορούσε να φαντασθώ κανείς μια διαφορετική έρμηνεία, γιατί ήταν φανερό πως ανταποκρινόταν σ' όλες τις απαιτήσεις του συνθέτη: διαθέσεις γεμάτες ελπίδα αλλάζαν με άλλες που τις χαρακτήριζαν όλες οι έκφραστικές αποχρώσεις της γαλήνης.

Κι' αυτό για την απόδοσι. Αν όμως αναλύσωμε το περιεχόμενο του έργου, πρέπει να ομολογήσωμε ότι παρ' όλη την ονομασία του ως «ρωμαντικού», του λείπει και η ιδέα και η πνοή των συμφωνιών που μας άφησαν οι μεγάλοι ρομαντικοί μουσουργοί. Ό,τι είνε ρομαντικό σ' αυτή τη σύνθεσι είνε μόνο εξωτερικής φύσεως: μελωδικά φινάλε των μερών (η συμφωνία αποτελείται μόνο από τρία) ή εδώ κι' εκεί μια ευχάριστη φράσι στα ξύλινα πνευστά ή στα κόρνα.

Αυτό όμως δεν φτάνει για να δικαιολογήση τις προθέσεις του συνθέτη ότι η συμφωνία του «αντιπροσωπεύει την απόσπασι... από τον πικρό σύγχρονο μουσικό ρεαλισμό» και ότι είναι «ένα στο πνεύμα με χαρακτήρα λυρικό και ρομαντικό, απλή στην έκφρασι». Αν αφαιρέσωμε τα λίγα λυρικά στοιχεία, που δεν είναι τόσο εμπνευσμένα, ό,τι απομένει δεν είναι καθόλου απλό στην έκφρασι και δεν έχει ως σπορδυλική στήλη μια μουσική ιδέα ή έστω γραμμή, απαραίτητη για την ανάπτυξη μιας συμφωνίας.

Ίσως θα ταίριαζε καλύτερα στο έργο αυτό η ονομασία «Σουίτα σε ρομαντικό στυλ», όποτε δικαιολογείται και η έλλειψι της μουσικής και το ρομαντικό ύφος, που δείχνει τόση επίδρασι των μεγάλων διδασκάλων του ρομαντισμού.

Ο κ. Βύρων Κολάσης, ως σο-

λιστ, έπαιξε με την όρχηστρα το «Κοντσέρτο για βιολι και όρχηστρα αρ. 1 σε σόλ έλ. έργον 26 του Μάξ Μπρούχ. Παρ' όλο που το βιολι του κ. Κολάση «τραγουδούσε», το τραγουδι του δεν ήταν υπερβολικό, ώστε να γίνει ο φθόγγος γλυκερός σε ώρισμένες επικίνδυνες στροφές, όπως το κύριο και δευτερεύον θέμα του πρώτου μέρους ή το τέλος του δεύτερου. Στην τόσο ήδη γνωστή συναρπαστική του έκφρασι και λεπτή απόχρωσι ήχου, πρόσθεσε ο σολιστ τη μαεστρία του συγκρατημένου, απόδειξι αληθινής ωριμότητας.

Με μια γραφική και επιβλητική έκτέλεσι του συμφωνικού ποιήματος «Φινλανδία» του Σιμπέλιους έκλεισε η συναυλία — γραφική εκεί όπου ο μουσουργός απεικονίζει τη χώρα του και επιβλητική στα σημεία, που θεωρούνται έξυμνητικά της πατρίδος του.

ΛΙΛΥ ΣΠΕΡΕΡ—ΔΡΑΚΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΥΠΟ ΤΟΝ κ. Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ.—ΣΟΛΙΣΤ Ο ΒΙΟΛΟΝΙΣΤΑΣ ΒΥΡΩΝ ΚΟΛΑΣΗΣ.—ΑΙ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ Ε.Λ.Σ. ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ: ΖΑΝΗ ΚΑΜΠΑΝΗ ΚΑΙ ΑΝΤΩΝΗ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.—Ο ΠΙΑΝΙΣΤΑΣ ΓΕΩΡ. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΣ.

ΤΟΥ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ

Με την φαντασία—είσαγωγή «Ρωμαίος και Ιουλιέττα» του Τσαϊκόφσκυ, που γράφηκε στα 1869 και βασίζεται απάνω στην Σουηδική τραγωδία με μερικά κύρια επεισόδια της, χωρίς να παρακολουθώ και αποδίδη έπα-

Ο μεσουραίνων γλυκόστομος τραγουδιστής της Ε.Λ.Σ. βαρύτονος κ. Κώστας Πασχάλης που κατεμάγευσε το ακροατήριό του στην «Τραβιάτα», στο «Μπάλλο Ιν Μάσκερα» και χθες δρᾶσι στην «Λουκία».

πρωτο έργο του δεύτερου μέρους του προγράμματος ήταν το «Κοντσέρτο για βιολι και όρχηστρα αρ. 1» σε σόλ έλ. αρ. 26 του Μάξ Μπρούχ που έρμηνευσε ο ξεχωριστός Αθηναίος βιολονίστας κ. Βύρων Κολάσης. Ο θαυμάσιος ήχος του καλλιτέχνη, ή λαμπρή τεχνική του, ο αίσθηματισμός του και ή χρησιμοποίησι του δεξιοτεχνικού στοιχείου συγκρατημένου σε βαθμόν επαινετόν, μας χάρισαν μια έκτέλεσι γεμάτη ποιήσι και ρομαντισμό, που γι' αυτό συνέβαλε και ο αρχιμουσικός κ. Θ. Βαβαγιάννης που κράτησε την έρμηνεία σε πλαίσιο απόλυτης ισορροπίας και συντονισμού.

Η συναυλία τέλειωσε με την έκτέλεσι του «Συμφωνικού Ποιήματος» του Σιμπέλιους: «Φινλανδία». Με την έκτέλεσι αυτή, ο κ. Βαβαγιάννης υπερέβησε και πάλι το θερμό ακροατήριό του να έκσπαση σε θερμότητα χειροκροτήματα.

*

κριδώς την δρᾶσι, άρχισε ο αρχιμουσικός κ. Θ. Βαβαγιάννης το πρόγραμμά του της περασμένης Κυριακής στον «Ορφεί». Το έργο, ώραίο μά τετριμμένο, αναφέρεται στους έρωτες του «Ρωμαίου και της Ιουλιέττας», στην έριδα των δύο οικογενειών, των Μοντέκκων και Καπουλέττων και στάν τραγικό θάνατο των δύο έραστών. Η σκοτεινή ήχητικότητα των όργάνων υποβάλλει το τραγικό και αναπάντεχο πεπρωμένο των δύο έρωτευμένων. Οι σελίδες αυτές έρμηνευμένες με την γνωστή πνοή του αρχιμουσικού κ. Βαβαγιάννη, άκούστηκαν ήχητικά, ρυθμικά και τονικά, τέλεια, από την όρχηστρα μας.

Δεύτερο μέρος του προγράμματος ήταν η «Συμφωνία αρ. 2» (ρωμαντική) του Αμερικανού — σουηδικής καταγωγής — συνθέτη Χάουαρντ Χάνσον, που δίνονταν σε πρώτη έκτέλεσι.

«Η δευτέρα Συμφωνία μου — γράφει ο συνθέτης — αντιπροσωπεύει την απόσπασί μου από τον πικρό σύγχρονο μουσικό ρεαλισμό που κατέχει τόση θέσι στην τέχνη της έποχής μας. Η πρόθεσί μου — συνεχίζει πάντα ο συνθέτης — ήτο μ' αυτή τη Συμφωνία να δημιουργήσω ένα έργο νέο στο πνεύμα, με χαρακτήρα λυρικό και ρομαντικό, απλό στην έκφρασι». Αλλά πώς; Άγνοεί, τάχα, ο συνθέτης, το αδύνατο του κατορθώματος; Να γράφω δηλαδή μια συμφωνία, σήμερα, σε φόρμα κλασική και να θέλω να έκφραση πράγματα καινούργια; Πώς θα το κατορθώσω αυτό αφού στο έργο του γίνεται φανερό ή επίδρασι μοντέλων μεγάλων; Ός τόσο το έργο παρουσιάζει πηγαιία εμπνευσι, λαμπρά μελωδικότητα και θαυμασία τεχνικήν και ένορρηστρωτικήν έπεξεργασία.

Ο κ. Βαβαγιάννης περιέβαλε το έργο με όλην τη θερμότητα της μεγάλης του καλλιτεχνικής καρδιάς και το έρμηνευσε με ειλικρίνεια και διαύγεια. Και το κοινό — άραιο δυστυχώς αυτήν την Κυριακή — κατεχειροκρότησε αρχιμουσικόν και έκτελεστάς και τους υπερέβησε να υποκλιθούν πολλές φορές μπροστά του.

50
'Απόκομμα ATHENS NEWS
Χρονολογία ... 27 ΑΠΡ. 1956

Προγρ.
I 40

The Concert Hall 22-4-56

ROMANTIC MORNING

And An Approach To Kreisler By Kolassis

By Emil Bouratinos

THE ART OF COMPOSITION is an art of transition but not of repetition. Thus one may use a theme or a motive twice at the most, but no more.

The first time the mind of the average listener will be attracted by a theme. However it will not know why. By permitting it to recur, one makes the listener recall «something agreeable» — it is a theme, he will think. The third exposition might still be tolerated in hopes that something new will follow. But the fourth time the listener would exclaim exasperated: «This is too much of a good thing!»

The above refers particularly to the opening section and

partly to the 2nd movement, of Mr H. Hanson's Second Symphony, which was performed during last Sunday's symphony concert of the Athens State Orchestra. The work, nicknamed «Romantic», was being presented in Greece for the first time, and was selected by Mr Th. Vavayiannis as representing present-day American music.

ANNIVERSARY WORK

Commissioned by S. Koussevitzky for the 50th anniversary

of the Boston Symphony Orchestra, Mr Hanson's 2nd Symphony was introduced on November 28 1930. In its form the work is well within the academic line, as «refracted» by I. Brahms and evaluated by J. Sibelius. Thus Mr Hanson avoids overstatements, keeps away from tender melodies, shows comparative restraint in the use of colour and is satisfied with the harmonic construction of the past. Nevertheless, Mr Hanson is deeply American in his music, though quite personal as well. The brilliant performance Mr Vavayiannis gave the symphony did much to underline its subtle scoring and fine nuances.

Max Bruch's well-known Violin Concerto in G Minor, which came after the intermission, was a truly absorbing experience. Mr V. Kolassis' turbulent interpretation of the solo part displayed a subtle control and freshness of approach nearing the perfection of a Kreisler. The soloist's big colourful tone and feather-light technique were shown to their best advantage in the 2nd movement, and especially in the last movement, with its many temperamental outbursts.

DIMINISHED FINLANDIA

To end this refreshing concert of pure Romantic music (it had opened with Tchaikovsky's Introduction and Fantasy to Romeo and Juliet) came Sibelius' imposing and dynamic tone poem «Finlandia». Though Mr Vavayiannis exercised remarkable control and influence over the orchestra, I cannot say I altogether agreed with the attempted toning down of the sombre recurring rhythmic introduction. This toning-down somewhat diminished the grandeur of the work.

It must be stressed, however, that from a technical point of view the performance of «Finlandia» was almost unimpeachable.

50a
'Απόκομμα ΒΡΑΔΥΝΗΣ

Χρονολογία

22-4-56

24 ΑΠΡ. 1956

Υπό τας ευναουλίας

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ
ΥΠΟ ΤΟΝ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ.
— Η ΝΑΥΣΙΚΑ ΒΟΥΤΥ-
ΡΑ. — Γ. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΣ.
— ΡΙΤΑ ΒΟΥΡΤΣΗ. — Α-
ΓΑΠΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗ. —
ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΣΥΝΘΕΤΗΣ
Τῆς κ. ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Στὴν ἐποχὴ μας, πού οἱ συν-
θέτες προσπαθοῦν ν' ἀνοίξουν νέ-
ους δρόμους στὴ Μουσικὴ, πα-
ρουσιάζοντας τὶς περισσότερες
φορὲς ἀκατανόητα κατασκευά-
σματα, καταπιέζοντας τὴν ἔμ-
πνευσί τους — ἀν ὑπάρχει — κα-
ταντάει παράξενο νὰ συναντᾷς
κάποιον πού ἀφήνεται ἐλεύθερος
στὴν ἔμπνευσί του κι' ἐξακολου-
θεῖ νὰ πιστεῖ στὴ Μουσικὴ σὰν
σὲ μιὰ παγκόσμια γλῶσσα πού
ἀποτείνεται πᾶν ἀπ' ὅλα στὴν
καρδιά καὶ στὴν ψυχὴ, ἐξυψώνον-
τας τὸν ἄνθρωπο πᾶν ἀπὸ γῆι-
νες σφαῖρες, πᾶν ἀπὸ μαθημα-
τικὰ καὶ μηχανικὰ προβλήματα.
Ἕνας τέτοιος συνθέτης εἶναι ὁ
Ἀμερικανὸς — σουηδικῆς κατα-
γωγῆς — Χάουαρντ Χάνσον, πού
ὁ μαέστρος Βαβαγιάννης μᾶς ἔ-
δωσε αὐτὴ τὴν Κυριακὴ τὴν Δεύ-
τερη Συμφωνία του πού φέρει
τὸν ὑπότιτλο «Ρομαντικὴ».

Φυσικὰ, εἶναι δύσκολο νὰ γρά-
ψῃς σήμερα μιὰ Συμφωνία σὲ
κλασικὴ φόρμα καὶ νὰ θέλῃς νὰ
πῇς καινούργια πράγματα, χω-
ρὶς νὰ ξεφύγῃς ἀπ' τὶς ἐπιρρο-
ές καὶ τὶς ἐπιδράσεις τοῦ με-
γάλου παρελθόντος — τοῦ πα-
ρελθόντος πού μελέτησες καὶ ἀ-
γάπησες — καὶ στὴ Συμφωνία
τοῦ κ. Χάνσον περνοῦν συχνὰ οἱ
σκιὲς τοῦ Μπράμς καὶ τοῦ Στρά-
ους, χωρὶς ὅμως νὰ περιορίζουν
τὴν αὐθόρμητὴ ἔμπνευσί πού ἄλ-
λωστε, ἐκτὸς ἀπ' τὰ μελωδικὰ
εὐρήματα ἐπακτείνεται καὶ στὴν
τεχνικὴ ἐπεξεργασία, στὶς πλού-
σιες ἀναπτύξεις, στοὺς πετυχη-
μένους συνδυασμοὺς τῶν χρωμά-
των τῆς ὀρχήστρας, στὴν ἐσω-
τερικὴ ἐνότητα πού δίνει τὰ τρία
μέρη τῆς Συμφωνίας, στὶς ἐντο-
νες ρυθμικὲς ἀντιθέσεις.

Τὸ ἔργο τοῦ κ. Χάνσον, ἑρμηνευμένο μετὰ διαύγεια καὶ εὐκρι-
νὴ ρομαντικὴ διάθεσι ἀπὸ τὸν κ.
Βαβαγιάννη καὶ τὴν ὀρχήστρα,
ἄρεσε καὶ χειροκροτήθηκε μετὰ πολ-
λὴ θερμότητα.

Ἀλλὰ ὅλο τὸ πρόγραμμα πού
μᾶς προσέφερε αὐτὴν τὴν Κυρια-
κὴ ὁ μαέστρος Βαβαγιάννης, ἦ-
ταν ἀφιερωμένο στὴ ρομαντικὴ
Μουσικὴ: Ἀρχίζε ἀπὸ τὴν ἀρκε-
τὰ τετριμμένη Φαντασία — Εἰ-
σαγωγὴ τοῦ Τσαϊκόφσκι «Ρωμαί-
ος καὶ Ἰουλιέττα», πού ὅμως ὁ
μαέστρος μᾶς κατορθώνει νὰ τῆς
δώσῃ καινούργια ζωὴ, καὶ τελεί-
ωνε μετὰ τὸ ὡραῖο Συμφωνικὸ Ποί-
ημα τοῦ Σιμπέλιους «Φινλαν-
δία». Ἀνάμεσα τὸ Κοντσέρτο γιὰ
βιολί, σὲ σὺλ ἔλ. τοῦ Μάξ
Μπρούχ μετὰ σολίστ τὸν Βύρωνα
Κολάση, πού ἡ ἑρμηνεία του γε-
μάτη ποίησι, εὐγενικὸ ρομαντι-
σμό, λεπτὸ καὶ συγκρατημένο πά-
θος, μαζί μετὰ τὴν ἀκριδὴ κι' αἰ-
σθαντικὴ συνοδεία τῆς ὀρχή-
στρας, ἐγοήτευσε τοὺς ἀκροατές.
Ὁ Κολάσης εἶναι σήμερα ἕνας
καλλιτέχνης πού πολὺ λίγα τοῦ
λείπουν γιὰ ν' ἀναρριχηθῇ στὴ
γρομμὴ τῶν «μεγάλων».

ΜΟΥΣΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΤΣΑΙ-ΚΟΦΣΚΙ, ΜΠΡΟΥΧ, ΧΑΝΣΟΝ

Κατά την διάρκεια της απουσίας εις τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ μουσικοκριτικού συνεργάτου μας κ. Πετρίδη, τὴν μουσικὴν κίνησιν θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ γράφῃ τὰς ἐπ' αὐτῆς ἐντυπώσεις του διακεκριμένος μουσικὸς καὶ μουσικολόγος, προτιμών νὰ τηρήσῃ τὴν ἀνωλυμίαν.

Μὲ τὴν Εἰσαγωγή—Φαντασία «Ρωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα» τοῦ Τσαϊκόφσκι ἄρχισε τὴν περασμένη Κυριακὴ τὸ πρόγραμμα τῆς Κρατικῆς Ὁρχήστρας, ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ κ. Βαθαγιάννη. Μὲ τὶς πρώτες ἀμέσως φράσεις τῆς Φαντασίας αὐτῆς, μὰς δίνει ὁ συνθέτης τὸ δραματικὸ ἐκεῖνο στοιχείο, ποὺ θὰ κυριαρχήσῃ σ' ὅλο τὸ μᾶκρος τοῦ ἔργου, πότε μὲ τὴν ἀνοδο στὶς σπαρακτικές ἐκρήξεις πάθους, καὶ πότε μὲ τὸ γαλήνεμα στὴν ἐγκαρτέρηση τῆς ἀδυσώπητης εἰσαγωγῆς. Λένε πὼς ὅταν ὁ Τσαϊκόφσκι ἔγραφε τὸν ὕμνον τοῦτον στὴ μεγάλη ἐρωτικὴ τραγωδίαν, ἐξέφραζε τὴν φλόγα τῶν δικῶν του ἀτυχῶν αἰσθημάτων γιὰ τὴν παράφορη ἀγάπην τοῦ πρὸς τὴν ἡθοποιὸν Ἀρτώ, καὶ πὼς γι' αὐτὸ τὸ λόγο, ἕνας παλμὸς ζωῆς διατρέχει μὲ θερμὴν ἀλόκληρον τὸ ἔργο. Εἶναι ἀλήθεια πὼς ὁ μαέστρος κ. Βαθαγιάννης ἐξῆρε τὸν παλμὸν αὐτὸν μὲ τὴν βαθεῖαν τέχνην ποὺ τὸν διακρίνει, καὶ γενικὰ ἡ ἑρμηνεία του ἐδόνησε τόσο τὸ κοινὸ, ποὺ οἱ ἐπευφημίες του φανέρωναν ἀκράτητες τὴν δικαιολογημένη ἐκτίμησιν καὶ συμπάθειάν του. Ἡ Ὁρχήστρα αἰσθάνθηκε τὸ ἔργο κι' ἔδωσε μὲ κατανόησιν μιὰν ἐκτέλεσιν ἐπιμελημένη καὶ ἄρτια.

Δὲν μπορούμε νὰ ποῦμε τὸ ἴδιον καὶ γιὰ τὴ 2α Συμφωνία τοῦ Χ. Χάνσον—ἔργο 30—ποὺ γράφηκε γιὰ τὴν 50ῇ ἐπέτειον τῆς Συμφωνικῆς Ὁρχήστρας τῆς Βοστώνης καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἐκτέλεσις δὲν ἔφτασε σὲ ἴδιον ἐπίπεδο ὠριμότητος ὅπως ἡ προηγουμένη Εἰσαγωγή. Ὁ συνθέτης μὰς εἶναι ἐν μέρει γνωστὸς μὲ τὴν πιὸ ἐνδιαφέρουσα 4η Συμφωνία του, ποὺ δόθηκε ἡχογραφημένη ἀπὸ τὴν Ἀμερικανικὴ Ὑπηρεσίαν Πληροφοριῶν στὸ τέλος τοῦ 1952. Ἡ 2α Συμφωνία ποὺ ἀκούσαμε τελευταία, ἡ ἐπονομαζομένη «Ρωμαντικὴ», χωρίζεται σὲ τρία μέρη, ἐξ ὧν τὰ δύο ἀκράϊα ἀναπτύσσονται σὲ μιὰ περιπλάνησιν ἐν εἴδει αὐτοσχεδισμοῦ, πτωχῆς μᾶλλον ἐμπνεύσεως καὶ γυμνωμένου ἀπὸ ἀνό-

θευτὴ φλόγα μουσικότητος. Εἶναι τὸ μεσαῖο δεύτερο μέρος, τὸ ὠραῖον «Ἀντάντε» ποὺ μὲ τὴν ἀγνὴ καὶ συναισθηματικὴ μελωδικὴ γραμμὴ τοῦ, θὰ συγκεντρώσῃ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ θὰ θέλῃ τὸν ἀκροατὴ μὲ τὸν αὐθόρμητον λυρισμό του. Γενικὰ ἡ ἐμφάνισις τῆς Συμφωνίας αὐτῆς, ἔτσι τούλαχιστον ὅπως ἐξετελέσθη, δὲν προσφέρει τὴν ἐπιθυμία ἐπαναλήψεώς της, ἐνῶ συχνότατα συμβαίνει μὲ ἄλλα πρωτοπαιζόμενα ἔργα.

Πόση διαφορετικὴ ἐντύπωση προξένησεν ἡ «Φιλανδία», τὸ ὠραῖον αὐτὸ μουσικὸ ποίημα τοῦ Σιμπέλιους, ποὺ ζωγραφίζει τοὺς παλιοὺς ἡρωικοὺς καὶ θρυλικούς ἀγῶνες τῆς πατρίδας του! Ἕνας βίαιος ἐνθουσιασμός φλογίζει ἀπ' ἄκρου σ' ἄκρον τὸ ἔργο, κλαγγαὲς ἀντηχοῦν παντοῦ, τυμπανοκρουσίες ἀκούονται καὶ σαλπίσματα κάποιος ὀρμητικῆς ἐφόδου πρὸς ἰλιγγιῶδη ὕψος ἐποποιίας. Ὁλος αὐτὸς ὁ ἀναδρασμός τῆς ἀπολυτρωτικῆς ἰδέας ἀποδόθηκε μὲ τὸν γοργὸ ρυθμὸ καὶ τὸ σφρίγος ποὺ ἀπαιτεῖ ἕνας ἐπινίκιος ὕμνος. Ὁ κ. Βαθαγιάννης ἐδέχθη τὰ ἀνυπόκριτα χειροκροτήματα τῶν ἀκροατῶν τοῦ γιὰ τὴν ὠραία ἐκτέλεσιν. Ὅλα τὰ ὄργανα τῆς Ὁρχήστρας φιλοτιμήθηκαν ν' ἀρθοῦν στὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς τους. Τὰ πιὸ δευτερώτερα ἀκόμη, ὅσα στὴν ἀφάνεια παίζουν μὲ ταπεινότητα τὸ ρόλόν τους, ἀλλ' ὅμως τὸσον ἀπαραίτητα στὴ χρωματικὴ συμπλήρωσις τοῦ συνόλου, ἔδειξαν ἀναλαμβάνει συγκινητικῆς συμβολῆς, καθὼς π. χ. τὰ τύμπανα, μὲ τὸν κ. Ἀργυρόπουλο, ποὺ ἀνύψωσε μὲ δεξιότητά τὰ ἄχαρα ρυθμικὰ χτυπήματα σὲ ζωντανὰς ἀπὸ παλμὸ ὁμοδροντίας.

Σολίστας τῆς Συμφωνικῆς ἦταν ὁ ἐκλεκτὸς βιολιστὴς κ. Βύρων Κολάσης, ποὺ ἐξετέλεσε τὸ δημοφιλέστατον καὶ πολυακουσμένο, πάντα ὅμως ἀνθηρὸ καὶ ξανανιωμένο σὲ ἱκανὰ χέρι ὠρίμου καλλιτέχνη 1ο Κοντσέρτο τοῦ Μπρούχ. Ἀπὸ τὶς πρώτες δοξαριὲς ὁ κ. Κολάσης μαρτυρεῖ τὴν κυριαρχίαν στὸ βιολί, καὶ παραμερίζει μὲ ἀνεση τὶς τεχνικὰς δυσκολίας, γιὰ νὰ συγκεντρωθῇ στὴ καθαρὴ ἑρμηνευτικὴ τέχνη, ποὺ σὲ κάθε του ἐμφάνισιν παρουσιάζει ἀξιοζήλευτα ἐξελεγχμένη. Τὸ παθητικὸ «Ἀντάτζιο» μὲ τὴν ρωμαντικωτάτη λιτότητα, ἀποδόθηκε μὲ ἀπολλώνεια γαλήνη, κι' ἡ διαδρομὴ τῆς μελωδίας του, ποὺ διαπερνᾷ χαϊδευτικὰ ὅλη τὴν κλίμακα τῆς συναισθηματικῆς ἡδυπάθειας, διαγράφηκε σ' ἕνα τόνο παραδείσιου ρεμβασμοῦ. Σὰν ἀφύπνισις ἀπὸ τὶς χῶρες τοῦ ὄνειρου, ἀκολουθεῖ τὸ νευρώδες «φινάλε», χαρκτηρισμένο μὲ μιὰ δυναμικότητα ὀργιαστικῆς ἐξάρσεως καὶ ρυθμικῆς ἀγωγῆς, ποὺ βρίσκουν ὑποδειγματικὴ ἐνσάρκωσιν στὸ παίξιμό τοῦ κ. Κολάση. Εἶναι δικαιολογημένως ἔτσι οἱ θερμότερες ἐκδηλώσεις ἐπευφημιῶν καὶ ἱκανοποιήσεως τοῦ ἐνθουσιώδους κοινού, ποὺ πλειστάκις ἀνεκάλεσε στὴ σκηνὴ τὸν σολίστα, μαζὶ καὶ τὸν μαέστρο κ. Βαθαγιάννη, τοῦ ὁποίου ἡ συμβολὴ μὲ τὴν Ὁρχήστρα συνετέλεσε ὅχι λίγο στὴ μεγάλη ἐπιτυχία.

Α.

22-4-56 ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΤΟ ΠΡΟΣΦΑΤΟΝ ΡΕΣΙΤΑΛ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΠΙΑΝΙΣΤΡΙΑΣ ΚΥΡΙΑΣ ΡΙΤΑΣ ΒΟΥΡΤΣΗ - ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ Κ. Γ. ΒΩΚΟΥ

ΥΠΑΡΧΕΙ διάχυτη ἡ καλαισθησιὰ καὶ ἡ ραφινάρισμα καλλιτεχνικὴ ἀντίληψις, στὰ συμφωνικὰ προγράμματα τὰ ὁποία ἐρμηνεύονται κάτω ἀπὸ τὰ ρυθμικὰ προστάγματα τοῦ μαέστρου κ. Θ. Βαθαγιάννη.

Ἡ διαύγεια καὶ ἡ ἡχητικὴ πληρότητα ποὺ χαρακτηρίζουν τὴν ἀπόδοσιν τῆς Φαντασίας—Εἰσαγωγῆς τοῦ «Ρωμαῖου καὶ τῆς Ἰουλιέττας» τοῦ Τσαϊκόφσκι, δημιούργησαν τὴν αἴσθησιν τῆς ὀρχηστρικῆς ἐνότητος καὶ τῆς ἐννοίας ἐκείνης, μὲ τὴν ὁποία ἕνα καλλιτεχνικὸ δημιούργημα ἐρίσκει τὴν ὠλοκληρωμένη αἰσθητικὴ του ἐπαλήθευσιν.

Ἡ Ρομαντικὴ Συμφωνία ἀριθ. 2 τοῦ Ἀμερικανοῦ συνθέτη Χόουαρντ Χάνσεν, τὴν ὁποίαν ἀκούσα σὲ πρώτη ἐκτέλεσιν, πόρρω ἀπέχει ἀπὸ τοῦ νὰ μὴν χαρακτηρισθῇ σὰν ἔργο πνοῆς. Τῆς λείπει καὶ ὁ αὐθορμητισμός καὶ ὁ προσωπικὸς χαρακτήρας. Ἐντοπίζεται σὲ ἀσθενεῖς θεματικὰς προβολὰς, ἀπ' τὶς ὁποῖες λείπουν τὰ στοιχεῖα τῆς πρωτοτυπίας καὶ τῆς ἐνεργητικῆς μουσικῆς διαθέσεως.

Ὑστερα, ἡ συμφωνικὴ ἀνάπτυξις παρουσιάζεται ἰσχνὴ καὶ μὲ κοινὰ εὐρήματα, τόσο στοὺς ρυθμικοὺς τῆς τύπους, ὅσο καὶ στοὺς μελωδικούς πλατυασμούς καὶ στὰ ἁρμονικὰ σχέδια. Θὰ μπορούσε μόνον κανεὶς νὰ τοποθετήσῃ σὲ διακρινόμενη θέσιν τὸ μεσαῖο μέρος («Ἀντάντε κὼν φενερρέτσα»). Ἐδῶ δια-

φαίνεται μιὰ ὑγιὲς λυρικὴ ἐξαρσις τοῦ δημιουργοῦ καὶ παράλληλα μιὰ εὐγένεια στὸ ὕψος καὶ στὴν τεχνικὴ ἐπεξεργασία, περιπτώσεις ποὺ ἐνδυναμῶνουν τὸ συμφωνικὸ πλάνο, ἔστω καὶ τοπικά, καὶ ταυτοχρόνως περιβάλλουν μ' ἕνα δικτυωτὸ θερμῆς φραστικῆς ἐξάρσεως τὴν ὅλη συμφωνικὴ μορφή.

Ἀνεξαρτήτως αὐτῶν, τὸ ἔργο ἔρρηκε μιὰ ὀρθόδοξη καὶ θετικὴ στίσις ἐπεκτάσεις τῆς ἑρμηνείας.

Ὁ βιολονίστας Βύρων Κολάσης κατέχει τὴν ἱκανότητα ὅχι μόνον νὰ συναρπάξῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ προσφέρῃ τὴν ὁμορφίαν τῆς τέχνης του, τόσο πλούσια, τόσο ἐκφραστικὰ, ὥστε ὁ ἑρμηνευτικὸς του ὀρίζων νὰ καταυγάζεται μὲ φῶς μουσικῆς ἀλήθειας, τήρησις ὅπως καὶ ἀπεριόριστης τεχνικῆς ρωμαλεότητας.

Τὸ Κονσέρτο τοῦ Μπρούχ ἔρρηκε στὰ δάχτυλά του τὴν ἀπόδοσιν ἐκείνη, ποὺ μόνον σὲ διεθνούς φήμης καλλιτέχνες μπορεῖ κανεὶς νὰ συναντήσῃ. Ἡ πλαισίωσις τοῦ ἀπ' τὴν ὀρχήστραν, τόσο ἀνάλογη καὶ ἀρχιτεκτονικὴ, στάθηκε ἐνδεικτικὴ μιᾶς ἑρμηνείας ἀπὸ τὶς πλέον ἐνθουσιαστικὰς.

μια ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

22-4-56

ογία

...2.6. ΑΠΡ. 1956...

Ἡ Συμφωνικὴ τῆς τελευταίας Κυριακῆς παρουσίασε καὶ πάλι τὸν μαέστρο Βαθαγιάννην σὲ ὑψηλὸ καλλιτεχνικὸ ἐπίπεδο μὲ τὴν στερεὰ ἀρχιτεκτονικὴ τοποθέτησιν τοῦ συμφωνικοῦ ποιήματος «Ρωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα» τοῦ Τσαϊκόφσκι καὶ τὴν «Φιλανδία» τοῦ Σιμπέλιους. Σπιθίζει ὁ ἦχος καὶ ἱριδίζουν τὰ χρώματα τῆς ὀρχήστρας κάτω ἀπὸ μιὰ τόσο ρυθμικὴ, καλοζυγισμένη καὶ διαυγὴ εἰς προθέσεις καθοδήγησιν.

Ἡ Δεύτερη Συμφωνία τοῦ Χόουαρντ Χάνσον, εἶναι ἕνα ἔργο καλογραμμένο, πλούσιο σὲ χρῶμα καὶ ρυθμούς. Πρόκειται περὶ μουσικῆς εὐχάριστης καὶ συναρπαστικῆς, χωρὶς ὅμως νὰ γίνηται προσπάθεια ἐκ μέρους τοῦ συνθέτου ἐρευνήσεως τοῦ βάθους. Ἡ ὁμοιομορφία τῶν ἐκφραστικῶν μέσων ἐπιτείνεται μὲ τὴν κυκλικὴ ἐμφάνισιν τῶν ἰδίων θεμάτων καὶ στὰ τρία μέρη, πρᾶγμα ποὺ μειώνει τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκροατοῦ. Οἱ ἀντιθέσεις εἶναι ἀπαραίτητο στοιχεῖον στὴν ὀργάνωσιν συμφωνικῆς ἐνότητος.

Ὁ Βύρων Κολάσης, θαυμάσιος ὅπως πάντοτε μὲ τὸ Κοντσέρτο (σὸλ. ἑλ.) τοῦ Μπρούχ αὐτὴ τὴν φορὰ, συνεθλίβετο συχνὰ ὑπὸ τὸ βάρος τῆς συνοδείας. Ἡ αἰθερία γλυκύτης τοῦ βιολιστικοῦ αὐτοῦ ὅφους ἀπαιτεῖ ἀνάλογη εὐαισθησία ἐκ μέρους τῆς ὀρχήστρας.

★

Στὸ πλούσιο πρόγραμμα τῆς Πένας Κυριακοῦ, ξεχωρίζω τὴν ποιητικώτατη, τόσο θερμὴ σὲ ἦχο καὶ ἀνυπερόβλητη σὲ φαντασία ἑρμηνεία τοῦ Σοπὲν (Σκέρτσον ἔργ. 31, Μαζοῦρκες, Σπουδές). Πιθανὸν νὰ μὴν προέχῃ ἐδῶ ἡ διανοητικὴ ἐρευνα, ὅμως θέλγει ὁ αὐθορμητισμός τῆς ἐμπνεύσεως, ἡ ἀφοσίωσις στὸ πνεῦμα τοῦ συνθέτη, ἡ τρυφερότης τῆς μουσικῆς ἐκδηλώσεως. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ Νυκτερινοῦ τοῦ Σκριάμπιν γιὰ τὸ ἀριστερὸ χεῖρ, ἔφθασε τὸ τέλειον ἐνῶ ἕνα πνευματώδες, σπινθηροδόλο «περπέτουο μόνιπλε», σύνθεσις τῆς πιανίστας, ἔκλεισε τὸ πρόγραμμά μὲ ξεχωριστὴ λαμπρότητα.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΩΔΕΙΟΝ ΗΡΩΔΟΥ ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ

Δευτέρα 9 'Ιουλίου 1956, ώρα 8.30 μ.μ.

Σ Υ Ν Α Υ Λ Ι Α

Τ Η Σ

Κ Ρ Α Τ Ι Κ Η Σ Ο Ρ Χ Η Σ Τ Ρ Α Σ

Α Θ Η Ν Ω Ν

Διευθυντής Όρχήστρας

Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΣ

Π Ρ Ο Γ Ρ Α Μ Μ Α

142

*

L U D W I G V A N B E E T H O V E N

1. Κοριολανδς (Εἰσαγωγή), op. 62

2. Συμφωνία ἀρ. 2 σὲ Ρὲ μείζ., op. 36

I. Adagio molto — Allegro con brio

II. Larghetto

III. Scherzo — Allegro

IV. Allegro vivace

*

3. Συμφωνία ἀρ. 7, σὲ Λὰ μείζ., op. 92

I. Poco sostenuto — Vivace

II. Allegretto

III. Presto

IV. Allegro con brio

51

ΚΟΜΜΑ ΝΕΩΝ 9-7-56
Χρονολογία 1.2.18Α. 1956

Η πρώτη έφετηνή εμφάνισις του αρχιμουσικού Θεοδ. Βαβαγιάννη επί κεφαλής της Κρατικής Ορχήστρας, ύστερα από την θρίαρδο που κατήγαγε στο Βερολίνο διευθύνοντας την Φιλαρμονική, έγινε δεκτή την περασμένη Δευτέρα με ιδιαίτερα θερμές εκδηλώσεις.
— Ο Βαβαγιάννης χειροκροτήθηκε ζωηρότατα από τους ακροατές της Κρατικής Ορχήστρας προ και μετά την συναυλία που διηύθυνε με έργα Μπετόβεν.

Απόκομμα ΒΗΜΑΤΟΣ 9-7-56
Χρονολογία 14.18Α. 1956

ΜΟΥΣΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

ΩΔΕΙΟΝ ΗΡΩΔΟΥ ΤΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ

Μια πρωτοφανής κοσμοσυρροή κατέκλυσε την περασμένη Δευτέρα το Ωδείο Ηρώδου του Αττικού, παρουσιάζοντας έτσι την όψη παληγορικής συγκεντρώσεως όλου του μουσικόφιλου κοινού, που καρτερούσε μ' άδημονία την έναρξη της συναυλίας. Μ' όλον αυτόν τον συναγεμισμό του πλήθους, που είχε καταλάβει και την ακροτελευταία θέση του αμφιθεάτρου, παρατηρήθη μία υποδειγματική τάξη στην άνετη και γλήγορη ταξινόμηση των ακροατών στις προσηκουσες θέσεις τους, προς επαινον της Κρατικής Ορχήστρας, που τον τελευταίο καιρό μάς έδωσε κι' άλλα δείγματα προόδου και εκπολιτισμού της. Η αναγραφή στο πρόγραμμα του όνόματος του κ. Βαβαγιάννη ως αρχιμουσικού της βραδιάς, του οποίου οι κολακευτικές ένθουςιώδεις κριτικές του Γερμανικού Τύπου για τη μεγάλη επιτυχία της συναυλίας που δόθηκε υπό την διεύθυνσή του στο Δυτικό Βερολίνο ενίσχυσαν την εκτέλεση του δικού μας ακροατηρίου, ως επίσης οι συμπάθειες του Έλληνικού κόσμου προς τον μελετηρό κι' ευσυνείδητο μαέστρο, προκάλεσαν μίαν ατμόσφαιρα δικαιολογημένης ανυπομονησίας στο κατάμεστο Ωδείο.

Το πρόγραμμα της συναυλίας έξ' άλλου, συντεταγμένο με τη σοβαρότητα καθηγητικής λειτουργίας, κι' αφιερωμένο αποκλειστικά σ' έργα του Μπετόβεν, ηύξανε το γενικό ενδιαφέρον του κοινού, και δυνάμυνε την έπιθυμία του να επικοινωνήσει το ταχύτερο με το κλασσικό πνεύμα του Μεγάλου Δασκάλου της μουσικής.

Η Εισαγωγή «Κοριολανός» με την οποίαν άρχισε η συναυλία, χρησίμευσε σαν πρότυπο για την άμεσώτερη μυσή μας στα νάματα της μπετοβένειας θρησκείας. Η Εισαγωγή αυτή, εμπνευσμένη από τον όμώνυμο Ρωμαιοστρατήγ και γενναίον πολεμιστή, που πρόβαλλε πάντα άκαμπτο το στήθος του στους πολεμικούς και πολιτικούς κινδύνους της Ρώμης, ζωγραφίζει παραστατικώτατα τον άδάμαστο ήρωισμό του μεγάλου άνδρος, που τελικά όμως λυγίζει, αν και γνωρίζοντας μ' αυτό την καταστροφή του, στις παρακλήσεις της συζύγου του και της γριάς του μητέρας.

Βαρειές άρρενωπές συγχорδίες, ίδιες μ' άδρές πιναλίες συμβολίζουν εύθως άμέσως τον ισχυρό χαρακτήρα και τη σιδερένια θέληση του ήρωα, ενώ το άλλο θέμα, της γαλήνιας ίκεσίας εξεικονίζει το συναισθηματικό στοιχείο της γυναικείας ψυχής, που θα κάμψη με την τρυφερότητά του τον ακατάβλητο ως τότε Κοριολανό, μέχρι το τελειωτικού θρυμματισμού του. Η ζωηρή αντίθεση των ψυχικών κόσμων αποδόθηκε άνάγλυφη στην άξια

σημειώτη έρμηνεία του αρχιμουσικού Θ. Βαβαγιάννη, που αποκάλυψε με δυναμικότητα το ισχυρό δραματικό στοιχείο, ενώ έχρωμάτισε με θαυετική ήρεμία την μελωδική πλειυρά της ύποδλητ της αυτής «Εισαγωγής».

Στα 1802, στην εποχή που τελείωνε τη 2η Συμφωνία του, ο Μπετόβεν βρισκόταν έξαντλημένος από διάφορες παθήσεις, στομαχικές κι' άλλας κακοδιαθεσίες, που τα γιατροσόφια του καιρού του, κι' έκδόρια άκόμη, τον είχαν σημαντικώς εξασθενήσει, ενώ από έξη χρόνια νωρίτερα είχε κι' άλλας άρχισει ή θαρρηκότα του, συνοδευμένη μ' ένα βουητό σ' αυτήν, πληγώνοντάς τον έτσι σ' ό,τι πολιτισμώτερο κι' αναγκαϊότερο είχε για την επικοινωνία του με τον κόσμο των ήχων. Η άπόγνωση του ήταν τόσο που σκέφθηκε αν θα μπορούσε να του είναι άνεκτή ή ζωή, με τέτοιες τραγικές συνθήκες. Αν προσθέσουμε σ' αυτά την πρώτη του έρωτική άπογοήτευση με μία νεώτατη Ιταλίδα Τζουλιέττα Γκουϊτσιάρδη, που

δέν τον θέλησε ως άπορον και χωρίς έξασφαλισμένη δουλειά, θ' άπορήσωμε πώς όλα αυτά τα συσσωρευμένα βάσανα, ίδια με προμελετημένα ραπίσματα της Μοίρας, άντι να παραλύσουν μία μεγαλοφυΐα, βυθισμένη στο σκοτάδι της κακοδαιμονίας, άντίθετα, έγιναν άφορη να γεννηθή ή 2α Συμφωνία, ένα θαυμαστό δημιούργημα, λουσμένο στο φώς, και γεμάτο υπεράνθρωπη γαλήνη. Λένε ότι πιθανόν ή Συμφωνία αυτή να σχεδιάσθηκε κατά τη σύντομη περίοδο της εύτυχισμένης έρωτικής του περιπέτειας με την μικρήν Ιταλίδα, κι' αργότερα να καταστρώθηκε στην όριστική της σημανινή μορφή, σαν άνάμνηση μιάς όνειρεμένης δραχύδιας εποχής, που έσβησε για πάντα. Μετά το διάπυρο «Άλλέγκρο» του πρώτου μέρους της Συμφωνίας, ακολουθεί ή μελωδική όνειροπόληση κάποιου νοσταλγικού καμμου, το θαυμάσιο «Λαργκέττο», που έρμήνευσεν ο μαέστρος Βαβαγιάννης, με την άρμόζουσα λιπότητα και την έξαρση όλου του ποιητικού θελήτρου. Το «Σκέρτσο» με την χαρακτηριστική

ριστική έλαφράδα κι' άκτινοβολία αράς, ως επίσης το «φινάλε» γεμάτο ά γαλλίση και ρυθμικήν όρμη, έδωσαν μία πλήρη αίσθητική ίκανοποίηση, με τον τεχνικώτατο τρόπο της εκτελέσεως των άπό τον κ. Βαβαγιάννη. Η όρχηστρα άφοσιωμένη και υπείκουσα στις κατευθύνσεις του αρχιμουσικού, φανέρωσε χαρίσματα έξόχως τιμητικά για την ξεχωριστή προσαρμογή της στο πνεύμα της κλασσικής Συμφωνίας, κι' απέδειξε τρανά πόσο μπορεί να συμβάλει όταν καθοδηγείται άπό στιβαρά χέρια, που την κατευθύνουν στον δρόμο της αλήθειας.

Δέκα χρόνια σχεδόν νεώτερη άπό την δεύτερη άδελφή της, ή 7η Συμφωνία παρουσιάζεται σαν άκράτητος χείμαρρος άνέφελης ζωής, φωτισμένη άπό την λάμψη Πηγάσου, καλπάζοντας στα ίλιγγώδη ύψη υπέρχαρης φαντασίας. Το πρώτο μέρος καθώς τα δύο τελευταία, διατρέχονται άπό μία λαίλαπα όρμητικής έμπνευσεως, της οποίας τ' άσπρότερό ρυθμικά κύματα ξεσπούν σε διονυσιακόν ένθουσιασμό παράφορων μουσι-

κών άναλαμπών. Το 6' μέρος, το νοσταλγικό «Άλλεγκρέττο» που ο Μπερλιός χαρακτηρίζει σαν «το θαύμα της νεώτερης μουσικής», και που συχνά έρμηνεύεται σπριβλωμένο άπό γοργότερον του δέοντος ρυθμόν, προς ζημίαν της δραματικής του απλότητας, αποδόθηκε με τη θαυμάσια κατανόηση της άυστηρης του έννοιας, όπως άπαιτεί το κείμενο, σε τρόπον ώστε ν' αναδειχθή με θαυμαστήν έναργεια ή κυριαρχούσα έμμομη μελωδική ιδέα της μελαγχολικής του μουσικοπάθειας, που πλανάται ήρεμη ως την έκπνοή των τελευταίων συγχорδίων. Ήταν μία άπό τις μεγάλες νίκες του κ. Βαβαγιάννη ή άνύψωση της έρμηνείας του σε βαθμό σωστής καλλιτεχνικής δημιουργίας, που μάς έκανε ν' αναπολήσουμε παρόμοιες παλιές διδασκαλίες ξένων καθιερωμένων αρχιμουσικών, όπως προ χρόνων του διάσημου Κνάπερμπος στην ίδια 7η Συμφωνία στο θέατρο «Όλύμπια», και μάς προσέφερε την υπέρτατη συγκίνηση μιας άλησμόνητης μουσικής πανδαισίας.

Γ. Α.

ΑΥΓΗΣ 9-7-56

...1.3.18Α. 1956

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η 2η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΜΕ ΤΟΝ Κ. Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ

Το όνομα Μπετόβεν ηλεκτρίζει πάντα τα πλήθη των πιστών της μεγάλης τέχνης. Ιδιαίτερα όταν μία συναυλία είναι αφιερωμένη αποκλειστικά σε έργα του Βιεννέζου κλασσικού δασκάλου, γίνεται τόπος μουσικής μυσταγωγίας. Έτσι, το θέατρο Ηρώδη του Αττικού την περασμένη Δευτέρα δρέθηκε άσφυκτικά πλημμυρισμένο, όπου ή συμφωνική μας όρχηστρα με μαέστρο τον κ. Θ. Βαβαγιάννη έρμήνευσε τρεις θαυμαστές δημιουργίες του Μπετόβεν, την εισαγωγή «Κοριολανός» και τις συμφωνίες άρ. 2 και 7.

Η άπόδοση του όλου προγράμματος παρουσίασε έξαιρετική επιτυχία. Λιγοστές φορές ή Κρατική Ορχήστρα έχει να επιδείξει μία τέτοιαν άρτια και ολοκληρωμένη τεχνική εκτέλεση με Έλληνα αρχιμουσικό. Άπό τα πρώτα μέτρα του «Κοριολανού» ως την τελική συγχорδία της «Έβδόμης» τα πάντα έφεραν τη σφραγίδα της επιμελημένης και συνειδητής δουλειάς. Με κάθε νέα του εμφάνιση ο κ. Βαβαγιάννης επιβάλλεται όλο και περισσότερο σαν ένας άξιος και άκάματος εργάτης της τέχνης. Η τεχνική άριότητα στα έργα που παρουσιάζει, προοδευτικά πλουτίζεται με έρμηνευτικές έπιτεύξεις άξιώλογες.

Οι αντίθεσεις που χαρακτηρίζουν τα έργα του Μπετόβεν και δημιουργούν το δραματικό στυλ με τη σύγκρουση δύο συναισθηματικών κόσμων, εμφανίζονται τόσο έκδηλες και έντονες στην εισαγωγή «Κοριολανός». Το άρχικό θέμα με τη δραματική—ήρωική ύφή του — που συμβολίζει τον άδάμαστο και δυνατό χαρακτήρα — διαδέχεται το γαληνεμένο δεύτερο (πλάγιο) θέμα. Οι δύο αυτές θεματικές ιδέες, ήρωική — έλεγειακή, συμπλέκονται και συγκρούονται, δίνοντας στον ακροατή εικόνες άφθάστου μεγαλείου.

Είναι εύνόητο πόσες έρμηνευτικές δυσκολίες — ξεχωρά άπό τις τεχνικές — έχει ν' άντιμετωπίσει στο έργο αυτό ο αρχιμουσικός. Μέσα άπό το δραματικό ήχητικό χείμαρρο θα πρέπει να ξεπροβάλλει άνάγλυφη ή είρηνεμένη και γλυκειά φράση. Αυτή ή αντίθεση άνάμεσα στους δύο κόσμους θα πρέπει να δοθεί με τέτοια παραστικότητα που να ξεπερνάει το επίπεδο μιάς ψυχρής τεχνικής εκτέλεσης — έστω και άρτιας — και να φέρνει συμμετοχο τον ακροατή στην συναισθηματική — ιδεολογική αυτή σύγκρουση, έτσι όπως την έχει συλλάβει ή μεγαλοφυΐα του τεχνίτη.

Δε θα σταθούμε στις λεπτομέρειες της έρμηνείας του έργου άπό τον κ. Βαβαγιάννη. Θα πούμε μόνο πως γενικά ή όλη άπόδοση του «Κοριολανού» στάθηκε τόσο πειστική που άξίζει ένας θερμός έπαινος στον Έλληνα άρχιμουσικό.

Στη «Συμφωνία άρ. 2» την πιο επιτυχημένη έρμηνεία παρουσίασε το 2ο (άργό) μέρος. Αυτή ή έξαίσια, ή τόσο ποιητική μελωδία με το νοσταλγικό τόνο, αποδόθηκε με χαρακτηριστική έκφραση. Στο 1ο μέρος το άρχικό θέμα — ύστερα άπό την άργή είσαγωγή — δαίσκειμε πως θαπρεπε να δοθεί με πιο άρρενωπό χαρακτήρα, για να φανεί περισσότερο έντονη και χαρακτηριστική ή αντίθεσή του με το 2ο (τραγουδιστό) θέμα. Δε θα συμφωνήσουμε άκόμη και για το «Φινάλε» της Συμφωνίας, που άπνιγε — όπως και 1ο μέρος — το ήρωικό πνεύμα της εποχής εκείνης.

Άπό την «Έβδόμη» σημειώνουμε ιδιαίτερα την πραγματικά συναρπαστική άπόδοση του τελευταίου μέρους. Γενικά ή συναυλία της Δευτέρας ήταν μία θετική κατάκτηση της συμφωνικής μας όρχηστρας και έδειξε, για μία φορά άκόμη τι μπορούν να προσφέρουν οι Έλληνες μουσικοί έχοντας επί κεφαλής άξιους άρχιμουσικούς. Δικαιολογημένα λοιπόν, το πυκνό ακροατήριο έπεφύλαξε θεομώτατη ύποδοχή στον κ. Βαβαγιάννη και στο όρχηστρικό σύνολο.

Β. ΑΡΚΑΔΙΝΟΣ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΜΠΕΤΟΒΕΝ

μέ διευθυντή τόν κ. Βαβαγιάννη

ΤΟΥ Κ. ΜΑΝΩΛΗ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗ

Σύμφωνα με τις ειδήσεις των εφημερίδων, ο διακεκριμένος μάεστρος Θεόδωρος Βαβαγιάννης, σ' ένα πρόσφατο ταξίδι του στην Γερμανία, πραγματοποίησε πολύ τιμητική επιτυχία, διευθύνοντας την περίφημη Φιλαρμονική Ορχήστρα του Βερολίνου, με έργα γερμανικής μουσικής Παράβλεπντες το γεγονός του πόσο βαθύτεροι και έπωφελέστεροι θα ήταν, για τόν ίδιο και για το έθνος μας, η επιτυχία του αυτή, αν την εισέπραττε εν ονόματι ελληνικών συνθέσεων, του εύχομαι αυτή την επιτυχία για το μέλλον και τόν συγχαίρω από καρδιάς για την τωρινή

Ένα πρόγραμμα όπως αυτό της Δευτέρας, αφιερωμένο στον γίγαντα Μπετόβεν, δεν ύπχωρεί — φυσικά — είς ουδέν. Έτσι, το μουσικό κοινό της Αθήνας, τιμητικά ανεπρέαστο από τις γνωστές... αντιΜπετοβενικές παραινήσεις του Μητρόπουλου, μ' ετήν ευκαιρία που θάκουγε την 7η συμφωνία από τόν εκ Βερολίνου επανελθόντα μάεστρον, πλημ μύρησε από τη βάση ως την κορφή τις κερκίδες του ωραίου αρχαίου ρωμικού Σιδείου.

Καί, πρέπει να τώ πώ άμέσως: Τό κοινό, σε γενικές γραμμές δε βγήκε γελασμένο στην προσδοκία του ν' άκούσει καλοετελεσμένο από τόν κ. Βαβαγιάννη τό πρόγραμμα της Μπετοβενικής συναυλίας. Ο «Κοριολανός» του ήταν ένα θαύμα συγκροτημένης αρχιτεκτονικής μαεστρικής αντίληψης και κατά την απόδοσή του, η όρχήστρα μας άγγισε τώ ύψηλά όρια μιάς ήχητικής τελειότητας, έξαιρετικά σπάνιας στα μουσικά χρονικά μας. Τό ίδιο συγκροτημένα και υποδλητικά μπορώ να πώ επίσης πώς αποδόθηκαν τώ μεσαία μέρη της 2ης συμφωνίας, ύστερα από κάμποσες έκφραστικές ασάφειες και διαταγμούς ιδίως στην ένναξη. Είναι κρίμα πού αυτή ή καθ' όδον κτηθείσα ωραία έκφραστική δεν διατηρήθηκε ως τό θαυμάσιο φινάλε πού παίχτηκε αίσθητά κάπως παραδρά και άπνευστα.

Η 7η άρχισε επίσης μ' ένα μέτριο σε συνοχή Πάκο σαστενούτο, για να περάσει σε λίγο σε μιά μνημιώδη ένναξη τού άπροσμέτρητα μεγαλειώδους Άλλεγκρέττο, με τώ θαυμάσια σε υποδλητικότητα βιολοντσέλλα ής όρχήστρας. Στο σημείο αυτό ή άνάσα τού κοινού λές και «πιάστηκε» από τη μαγεία της μουσικής προσδοκίας. Δυστυχώς, αυτό πού άκούσθηκε δεν ήταν ανάλογο κα ή μαγεία σκόρπισε άπ την εισβολή άκαταστασιών στο θέσιμο τών διαφόρων όργάνων και, κυρίως, από την αίσθητη έλλειψη της δύναμης και τού έσωτερικού εκείνου μεγαλείου, πού άπαιτεί από τούς έκτελεστές ή έρμηνεία τών γεμάτων πάθος και ψυχική διαμαρτυρία αύτών σελίδων της πιο ύψηλης Μπετοβενικής τέχνης. Τό φινάλε ήταν ωστόσο άκόμα χαμηλότερο σε άποδοση. Ήταν δέδαια καλά και — μπορώ να πώ — με έμβρίθεια ρυθμολογημένο. Όμως, ως τού έλειπε ή έμβριθεια κι' ως είχε περισσότερο διονυσιασμό, περισσότερη ζωντάνια, περισσότερη μέθη. Έδώ δεν έχει να κάνει κανείς με τις κούφιεσ μεγαλοπρέπειες ένός Μπράμς, αλλά με τούς άντιχρονισμούς ένός διονυσιακού ήφαιστείου πού πρέπει να ξεσηκώσει σε χορευτικό οίστρο τούς άκροατές και να τούς δώσει την αίσθηση πώς ό Πάν δεν πεθαίνει. Καί όμολογώ ότι αυτή τή συναρπαστική αίσθηση δεν την είχα.

Τελειώνω με μιά γενική παρατήρηση: Τό ύπαιθρο άδικεί τώ έγχορδο και κολακεύει την σονοριτέ τών πνευστών. Οι

μάεστροι μας θα πρέπει να τώ προσέξουν αυτό και να τώ ίσχυροπήσουν έτσι, ώστε να μην άκούγεται ώρες-ώρες σαν ασύγχρονο νο γραντζούνισμα ή συμμετοχή — ιδιαίτερα — τών πρώτων βιολιών, όταν έχουν μικρές φράσεις, και για να μην δίνει την έντύπωση αύθαδείας, ώρες-ώρες, ή είσεδος τών πνευστών στα όρχηστρικά σύνελα.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΥΠΟ ΤΟΝ Κ. Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ.

ΤΟΥ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ

Η καλή μέρα φαίνεται από τό πρώτ, λέει μιά σοφή λαϊκή παροιμία. Καί όταν οι πρώτοι ένοχλητικοί φιλόμουσοι με τρακάρισαν στού Μακρυγιάννη και μού ζητούσαν να τούς πουλήσω, αν είχα, κανένα πλεονάζον εισιτήριο, έστω και με 70 ή 100 δρχ., αυτό ήτανε ένα καλό προμήνυμα τού ευχάριστου δειλινού πού θα περνούσαμε. Να ήτανε, τάχα, ό έμπορικώτατος Μπεττόβεν, ή ή άκτινοβολία πού έκπέμπει ή προσωπικότης τού θριαμβευτού τού Βερολίνου, μάεστρου Βαβαγιάννη, της οποίας πρώτοι αίσθάνονται ευεργετικώτατη την έπ'δρασι οι ότοριττέ της όρχήστρας μας ;

Όπωςδήποτε ή έμφάνισι στο «πόντιουμ» τού ξεχωριστού μάεστρου, δίνει την ευκαιρία στις χιλιάδες τών ένθουσιώντων άκροατών, να ξεσπάσουν σε άτέλειωτα χειροκροτήματα και ζητωκραυγές. Οι πρώτες «μπατούτες» τού ήρωος της έλευθερίας «Κορυσολανού» — πού ως γνωστό, μαζί με τόν «Προμηθέα», τόν «Φιντέλιο» και τόν «Έγκμοντ», έγινε αίτία να γράψη ό άθάνατος τών ήχων και τών ρυθμών σμιλευτής, τις γνωστές ύπέροχες μουσικές σελίδες — μάς καθήλωσαν κι' όλας. Άρχιμουσικός και έκτελεσται έδειξαν μιά ζηλευτή, μιά σπάνια κατανόηση Μπεττοβενικού πνεύματος και με ακρίβεια ρυθμική και δραματικότητα στούς χρωματισμούς μάς χάρισαν μιά άξέχαστη έρμηνεία. Τό έργο, πού είναι γεμάτο δραματικότητα και πένθιμο τένο, βρήκε από τόν Σαίξπηρ την θεατρική του μορφή.

Τό καλοκαίρι τού 1802 έγραψε ό μάγος τών ήχων την παρτιτούρα της υπέρλαμπρης «Δευτέρας Συμφωνίας» του. Καί στη δημιουργία του αυτή, ό Μπεττόβεν, ξεχνάει τις άπερίγραπτες άθλιότητες της τυραννισμένης ζωής του, προσπαθεί να δώση ένα χαρούμενο πίνακα, έξω από κάθε ύποκειμενικό στοιχείο. Στην έκτέλεσι της συμφωνίας αυτής, ό κ. Βαβαγιάννης, μπόρεσε με αξιοσύνη να μάς δώση άνάγλυφες τις ψυχικές αντίθέσεις τού δημιουργού της: Την άπογοήτευσι από τό χαμό της άγαπημένης του, την άμεριμνησία και την αισιοδοξία του για ένα λαμπρό μέλλον. Γοητεία έγχόρδων και πνευστών, ήχητική πληρότης, ευαισθησία, έμπνευσι και στοργή. Να ποιά ήτανε ή έρμηνεία της Δευτέρας Συμφωνίας.

Η «Έβδομη Συμφωνία» σε λιά, δημιουργήθηκε σε μιά έποχή πού ή κώφωσι είχε άπομονώσει τόν Γίγαντα από τόν γύρω του κόσμο, «βυθίζοντάς τον — γράφει ό ίδιος — σ' ένα έσωτερικό όνειρο, άπ όπου, όταν έπιχειρούσε να βγή, για να έλθη σε επαφή με την κοινωνία, έμοιαζε μ' ένα ψάρι πού σπάρταρούσε στην άμμουδιά». Γεμάτη από φαντασία, δύναμι και χρώματα, ή έρμηνεία αυτή — καταπληκτική και άπαραμίλλη θα την χαρακτήρισω — προκάλεσε άφάνταστο ένθουσιασμό. Άριστουργηματικό τό «σαστενούτο» θείο τό «πρέστο» θεελλώδες τό «άλλεγκρέττο κόν μπιρίο». Άληθινά λίγες φορές συγκινηθήκαμε. σαν χθές, άκούγοντας τό μνημειώδες μεγαλόурνημα τού Τιτάνος. Ο κ. Βαβαγιάννης με

την άφάνταστη έπιβολή στην όρχήστρα του, με την άνώτερη μουσική αντίληψη, έλαφράδα και διαφάνεια της έρμηνείας του, κέρδισε τό άκροατήριό του, πού επί 10 δλόκληρα λεπτά μετά τό τέλος της συναυλίας, τόν χειροκροτούσε και τόν άνεκάλει στο προσκήνιο.

ΙΩΑΝ. ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ

BLUE ROSES AND PINK BIRDS

The State Orchestra Opens Its Summer Season

By Emil Bouratinos

THERE ARE certain people who love to look at the stars and dream about blue roses and pink birds. There are others who love to look at the ruins of a 2,000 year old, Roman theatre, contemplating the huge blocks of stone, and thinking about eternity.

But there is an even greater number of people who love to look at one another — their faces, hair dressing escorts.

Then, there is the tourist. Rich or poor, he has been told that to listen to classical music in a classical theatre, in the shade of a classical temple and under a romantic starlit sky is something he should not miss.

And finally, we have those few who happen to love music — for its own sake, and no other reason.

All these specimens of the human race gather every Monday during summer at the theatre of Herodes Attikus to listen to the Athens State Orchestra performing its regular weekly concerts. This year, we have so far had two concerts.

The first, under the conductorship of Mr. Ph. Economides, was meant for those who love the pink birds and contemplating the blocks of stone and the faces of their friends. The second, under Mr. I Vavayianis, was meant for those who love the classical temple and the music that goes with it: Beethoven's music.

THE CORIOLANUS

Truly, it was a somewhat rare occasion. Mr. Vavayianis doesn't usually perform Beethoven. But when he does, one may be sure that it will be an entirely different Beethoven to the one Mr. Economides has got us used to.

The concert commenced with the overture to «Coriolanus» Op. 62. Of all his compositions, there is perhaps no other in which the composer is truer to himself. And in no other did he ever manage to demonstrate his talent in a greater way.

Mr. Vavayianis must have obviously studied the score deeply and carefully. Nowever, the «Coriolanus», wasn't given its best-partly because it was stripped of its allegorical meaning, its inner sense, its portraying qualities.

Besides, the strings were frequently apart, while the brass section was partly out of tune. The trumpets especially were much too shrill and «cracky», often covering the entire orchestra.

The Allegro Con Brio, Scherzo and Allegro Molto, were all delightfully performed with great exactitude and a balanced sense of rhythm and timing.

Less interesting was the interpretation given to the Symphony No. 7, though this is

far from saying that it wasn't given a most careful and tidy performance.

The dreamers of pink birds and blue roses, weren't presented with a single opportunity to fall asleep. They must have been rather disappointed!!!

ομμα

ολογία

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΗΧΩΝ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Δευτέρα Συναυλία της Κρατικής Όρχηστρας στο Ώδειον Ηρώδου. — Συναυλία παλαιάς μουσικής στον Εθνικό Κήπο.

Της κ. ΑΛΕΞ. ΑΛΛΑΟΥΝΗ

«Ένα πρόγραμμα αφιερωμένο στον Μπετόβεν και ή προσωπικότητάς του μαέστρου Θ. Βαβαγιάννη πού, επέκτεινοντας τη δράση του στο εξωτερικό, επέστρεψε αυτή τη φορά έπειτα από μια μεγάλη επιτυχία στο Βερολίνο—όπου διηύθυνε την περίφημη Φιλαρμονική Όρχηστρα—προτείλκυσε άπειρο κόσμο σ' αυτήν την δεύτερη θερινή συναυλία της Κρατικής Όρχηστρας. Το πρόγραμμα άρχισε με την εισαγωγή του «Κοριολανού» πού, σάν την εισαγωγή του «Εγκμοντ» και την «Λεονώρα άριθ.3», είναι μάλλον ένα συμφωνικό ποίημα, παρά μια άπλή «εισαγωγή», μια «ούβερτούρα» άπ' τις συνειδησμένες, γαλλικού ή ιταλικού τύπου, πού κατασκευάζονται έντεχνα από μοτίβα της όπερας πού προλογίζουν. Η τεχνοτροπία του Μπετόβεν είχε έντελώς αλλοιωτική: στίς «εισαγωγές» του δίνει μια περίληψη του δράματος πού προλογίζει, μια ζωντανή εικόνα του χαρακτήρα των ήρώων του, ζωγραφίζει με ήχους, αισθήματα και ψυχικές καταστάσεις. Άγαπημένα θέματα του Μπετόβεν ή ήρωισμός και ή έλευθερία... Στόν «Κοριολανό» του—μουσική γραμμένη για ένα δράμα του Γερμανογάλλου Κολλέν έμπνευσμένο άπ' τόν Πλούταρχο—ό ήρωισμός παίρνει μια άλλη, βαθιά συγκλονιστική μορφή: Ο «Κοριολανός» είναι ό στασιαστής, ό εύγενής Ρωμαίος πού δυσσεβισμένος με τούς συμπατριώτες του, έρχεται επί κεφαλής έχθρικών στοατευμάτων για να καταλάβει τη Ρώμη. Καί θα την κατακτήσει άν δέν του πρόσπεφταν ή μητέρα, ή γυναίκα και τό παιδί του, ίκετεύοντάς του ν' άποσυρθεί. Κι' ό «Κοριολανός» πετυχαίνει την πιο μεγάλη νίκη πού μπορεί να πέτυχει ποτέ άνθρωπος: νίκη πάνω στον ίδιο του τόν εαυτό. Κόμπτεται, επιβάλλει σιγή στίς φιλοδοξίες του και φεύγει για να βρεί ένα τέλος τραγικό—όι ένθροί πού είχε έξεγείρει έναντίον της πατρίδας του τόν σκοτώνουν— τέλος τραγικό, αλλά ένδοξο.

SECOND SYMPHONY

Mr Vavayianis' genius was best displayed in his rendering of the 2nd Symphony, a work with great technical difficulties and many a fine nuance. The work was written during the winter of 1802-1803, a year which marked the coming of Beethoven's deafness. No trace, however, of self pity can be detected through its score.

The symphony is in every sense a joyous one — and was also performed in a joyous (though not frivolous) way. This time the strings showed greater discipline and the trumpets were left alone to spoil a wonderful blending and co-operating ensemble.

Με πόση δύναμη περιγράφει ό Μπετόβεν τις ψυχικές αυτές αντίθεσεις, τόν γεμάτο δύναμη και άγρια όρμητικότητα χαρακτήρα του ήρωα, τη γυναικεία εύαισθησία, την ίκεσία της γυναικείας ψυχής, την γλυκύτατη τρυφερότητα της αγάπης πού στό τέλος νικάει, είναι κάτι τόν μοναδικό μέσα στο όλο έργο τού Μπετόβεν. Κι' αυτές τις αντίθεσεις επέτυχε να κρίσει με θαυμαστή ενάργεια ό άστρος Βαβαγιάννης, έδωτας με σφάλεια την όρχήστρα του σ' ήχητικό χείμαρρο, συγκρατώντας την έπειτα σ' ένα γλυκύτατο τραγούδι, δίνοντας όλο τόν δραματικό παλμό του έργου.

Ακολουθούσε ή Δεύτερη και ή Έβδομη Συμφωνία. Για την «Δεύτερη» πού είναι ένα έργο όλο χαρά και ευθυμία, ενώ είχε γραμμένη σε μια περίοδο δυστυχίας κι' άπελπισίας τού Μπετόβεν — μια νίκη της θελήσεως — θα πώ ότι ό μαέστρος Βαβαγιάννης έφθασε σε πολύ ύψηλό έρμη νευτικό επίπεδο. Ηχητική ίσορροπία, διαύγεια, ένότης, ακρίβεια στίς λεπτομέρειες, πού άντισυνδόνταν σ' ένα σταθερό σύνολο, είναι τά προσόντα τού μαέστρου πού κατέχει τό έργο ως τις τελευταίες του πτυχές.

Η «Έβδομη», πού ό Βάγκνερ έπωνομάζει «Αποθέωσις τού Χορού» για τόν άφάνταστο ρυθμικό της πλούτο, προβάλλει άπειρα προβλήματα στόν έρμηνευτή μαέστρο. Ο μαέστρος Βαβαγιάννης τά έλυσε με τόν πιο ίκανοποιητικό τρόπο, παρασύροντας την όρχήστρα του στην ρυθμική δίνη τού Μπετόβεν, σάν ένα εύλύγιστο, «ρευστό» θάλασα, σύνολο, χωρίς ν' αφήνει σκοτεινή και μια λεπτομέρεια.

Τό δεύτερο μέρος, τό περίφημο κείνο «Άλλεγκρέττο», με τόν έντονο ρυθμό και την θαυμάσια μελωδικότητα, συχνά παρεξηγείται από τούς μαέστρους πού παίρνουν τόν όρισμό «άλλεγκρέττο» κατά γράμμα, ξεχνώντας πώς πρόκειται για ένα άλλεγκρέττο της εποχής τού Μπετόβεν πού είχε μια συγκρατημένη θλίψη, ένα τιγαλό κλάμα, μια νοσταλγική έκφρασις κάποιου χαμένου όνειρου ίσως...

Ο κ. Βαβαγιάννης πέτυχε τόν σωστό ρυθμό, άργό, αλλά έντονο, πέτυχε δυναμικές ποικιλίες, απέσπασε αίσθησις «πιανίσισιμι» άπ' την όρχήστρα του, ώσαύτα «κρυσσέντε», ως τό πιο δυναμικό κορύφωμα. Ώστόσο, έλειπε ή ποιήσις, ή εσωτερική συγκίνηση. Ίσως ή έντατική προσοχή τού μαέστρου στο τεχνικό μέρος να συγκρατούσε την ψυχική έκφραση.

Στό «Σκέρτσσο», έπειτα από τό γοργό «άλλεγκρο», ό κ. Βαβαγιάννης μου προξένισε ξεχωριστή έντύπωση για τόν τρόπο πού συγκράτησε την όρχήστρα του στο «ταίσις» και πού άνέδειξε με πλαστικότητα την άργη μελωδία, όπου πρωτοστατούν τά πνευστά — άπολύτως άμεμπτα και μελωδικώτατα αυτή την φορά, πράγμα πού δέν συμβαίνει πάντοτε στην όρχήστρα μας.

Τό διθυραμβικό φινάλε με την άκάθεκτη όρμη του και την ρυθμική του δίνη, την λάμψη και την φαντασία του, δρήμε στην κ. Βαβαγιάννη έναν άξιο έρμηνευτή κι' άπέτέλεσε ένα λαμπρό επίτεγασμα της ώραιάς αυτής συναυλίας.

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Ἡ Συμφωνική: Ὁ Θ. Βαβαγιάννης διευθύνει ἔργα Μπετόβεν. Ὁκτέττο Ἀθηνῶν, Sergio Varela, Nina Valery, Rudolph Goehr. Σχολή μπαλέτου Τατιάνας Βαρούτη — Ἑλλεν Τσουκαλά.

Ὑπὸ τοῦ συνεργάτου μας κ. Μ. ΔΟΥΝΙΑ

Τὸ κατάμεστο θέατρο τοῦ Ἡρώδου ὑποδέχθηκε τὸν Θεόδωρο Βαβαγιάννη στὴν πρώτη του θερινὴ ἐμφάνισι με θερμότατες ἐκδηλώσεις. Ἦταν ἕνας φόρος τιμῆς πρὸς τὸν θαυμασιό μαέστρο μας ἐπειτα ἀπὸ τὶς τελευταῖες ἐπιτυχίες του με τὴν πρώτην ὀρχήστρα τῆς Εὐρώπης, τὴν Φιλαρμονικὴ τοῦ Βερολίνου. Ὁ ὑπεύθυνος αὐτῆς τῆς στήλης παρακολουθεῖ με ἐνδιαφέρον τὴν διεθνή πορεία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀρχιμουσικοῦ καὶ πιστοποιεῖ με χαρὰ πὺς μαζί με τὴν αὐξουσα φήμη του συμβαδίζει καὶ μία σταθερὴ ἀνοδος πρὸς τὰ ἐπιπεδὰ τῆς μεγάλης τέχνης. Ὑπογραμμίζω τὸ γεγονός ἐπειδὴ ἡ σχέση φήμης καὶ τέχνης δὲν εἶναι πάντοτε κατ' εὐθείαν ἀνάλογος.

Ἡ προχθεσινὴ Συμφωνική, ἀφιερωμένη ἀποκλειστικὰ σὲ ἔργα Μπετόβεν, ἀπετέλεσε μία σπανία προσφορά στὸ κλασσικὸ πνεῦμα. Ἡ ἐπιτυχία εἶναι ἀκόμη περισσότερο ἀξιοσημείωτη, ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψιν τὰ προβλήματα τοῦ ἀντιμετωπίζει συνήθως ἡ ὀρχήστρα μας στὴν ἐρμηνεία τῶν Κλασσικῶν. Ἡ προσφορά τοῦ Βαβαγιάννη μπορεῖ νὰ συνοψισθῇ με δύο λόγια: ἰσορροπία ρυθμικῆς ἐντάσεως καὶ ἐκφραστικῆς ἐλευθερίας.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα μέτρα τῆς Εἰσαγωγῆς στὸν «Κοριολανό» ἐγίνε ἀντιληπτὸ ὅτι ἡ ὀρχήστρα εἶχε πρὸ αὐτῆς ἕνα κυβερνήτη. Οἱ ἀρχικὲς συγχωρδίες ἐφεφταν με τὴν συναρπαστικὴν ἐντάσι ἀτραπῆς, ἐνῶ ὁ ρυθμικὸς καλπασμὸς τοῦ ἐπομένου κυρίου μοτίβου καὶ ἐν συνεχείᾳ ἡ ἐλεγειακὴ πлагия μελωδία προσέφεραν τὴν θεματικὴν θάσι, ὅπου μαέστρος καὶ ὀρχήστρα ἐτοποθέτησαν κατὰ τρόπο μεγαλειώδη τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἔργου. Ἡ δραματικὴ αὐτὴ σελὶς εἶναι στὴν οὐσία τῆς ἑνῆς συμφωνικοῦ ποιήματος καὶ ἀνάλογος ἦταν ὁ τόνος τῆς ἐρμηνείας τοῦ μαέστρου Βαβαγιάννη. Ἐτοποθέτησε τὶς ἀντιθέσεις στὸ ψυχικὸ τους κλίμα χωρὶς νὰ παραμελήσῃ τὴν ρυθμικὴ συγκρότησιν καὶ τὴν συνοχὴ τῆς μορφῆς. Ἐπειτα ἀπὸ τὴν τρομερὴν πορεία του, τὸ περίφανο θέμα τῆς ἀρχῆς ἐσώθησε ὀργανικὰ στὸν πένθιμο ἐπίλογο τῶν βιολοντσέλλων.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ Βαβαγιάννη στηρίζεται στὴν διαύγεια τῶν προθέσεων, τὴν σαφὴ μεταδόσι ἀναλόγων ὁδηγιῶν πρὸς τὴν ὀρχήστρα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰκαρότητα ὑποβολῆς τῶν προθέσεων τοῦ πρῶτου μουσικοῦ, οἱ ὅποιοι πειθαρχοῦν ὡς μία ψυχὴ ἐπειδὴ καθε ἐντολή τοῦ μαέστρου ἀνταποκρίνεται στὴν φύσιν τῶν τεχνικῶν ἀπαιτήσεων καὶ στὸ ὅρος τῆς μουσικῆς. Με αὐτὲς τὶς προϋποθέσεις ἡ ἐκτέλεσις τῆς Δευτέρας Συμφωνίας ἐφθασε σχεδὸν τὸ τέλειον. Ἐνας τόνος γλυκύος καὶ πρᾶος ἀπλώθηκε στὴν ὀρχήστρα, τὰ πνευστὰ ἐτραγουδῶσαν σάν ποτέ, καὶ αὐτὲς ἀκόμη οἱ κατὰ καιροὺς ὑπασμωδικὲς κινήσεις τοῦ Βαβαγιάννη ἐφαινοῦντο νὰ ἐμπνέωνται ἀπὸ τὴν ἡρεμὴ, ἀβίαστη ροὴ τῆς μουσικῆς. Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου παρουσίασε εἰκόνα ἀνέφελος εὐτυχίας.

Ἡ ἑβδόμη συμφωνία θέτει, ἰδίως στὸ πρῶτο μέρος, μεγάλα τεχνικὰ προβλήματα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου ἀμφιταλαντεύεται, ἐδῶ ἀνάλαφρη ἐκεῖ θαρρύθυμη. Με κάποια ἐκφραστικὴ ἀσάφεια ἀντεμετώπισε ἡ προχθεσινὴ ἐκτέλεσις τὸν διχασμένο ψυχικὸ κόσμον τοῦ ἔργου. Στὸ περίφημο Ἀλλεγκρέττο ἡ μελωδικὴ ἀνάπτυξις τῆς πολυφωνίας ἐπείτα ἀπὸ τὸ ἀρχικὸ ρυθμικὸ ἐκκίνημα τῶν θαυτέρων ἐγχόρδων δὲν ἐφθασε τὸ ἀναμενόμενο ὀνυκὸ κορύφωμα. Ὅμως με τὴν ἀτίθασιν ρυθμικὴν κίνησιν τοῦ Σκέρτσου καὶ τὸ ἀκάθεκτο Φινάλε ἡ ἐρμηνεία ἐφθασε τὸ λαμπρὸν τῆς κορύφωσι. Ὁ θοῖμος μαέστρου καὶ ὀρχήστρας ἦταν μεγάλος καὶ δικαιολογημένος.

★

ΒΡΑΔΥΝΗΣ

Ἀπὸ τὰς συναυλίαις

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Ἡ ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ ΣΤΟ ΩΔΕΙΟΝ ΗΡΩΔΟΥ. — ΣΧΟΛΗ ΧΟΡΟΥ ΤΑΤΙΑΝΑΣ ΒΑΡΟΥΤΗ ΚΑΙ ΕΛΕΝ ΤΣΟΥΚΑΛΑ = = = = =

Τῆς Κας ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Οὔτε μιὰ θεοσύλλα ἄδεια στὴν προχθεσινὴ, δευτέρη συναυλία τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας στὸ Ὡδεῖον Ἡρώδου: Ἐνα πρόγραμμα ἀφιερωμένο ἐξ ὁλοκλήρου στὸν Μπετόβεν ἐξασκεῖ πάντα μιὰ ἀπέραντη γοητεία στοὺς φιλομούσους μας καὶ σ' ὅλο τὸν κόσμον. Κι' ἐπειτα διπύθνε ὁ μαέστρος Βαβαγιάννης ἐπιστρέφοντας ἀπὸ νῆες ἐπιτυχίες πὺς σημείωσε στὸ Βερολῖνο, καὶ πὺς τὸ ἀθηνναϊκὸ κοινὸ ὑποδέχθηκε με ἀποθεωτικὲς ἐκδηλώσεις, ὅπως τοῦ ἄξιζε. Καὶ τοῦ ἄξιζαν καὶ τὰ ἀτέλειωτα κι' ὀλόθερμα χειροκροτήματα πὺς ἐπισφράγιζαν κάθε ἐρμηνεία τοῦ προχθεσινοῦ προγράμματος πὺς ἀρχίζει με τὴν Εἰσαγωγὴν τοῦ «Κοριολανού». Ἄν ὁ Μπετόβεν δὲν ἀπέδωσε ποτὲ τόσο ἐντονα τὶς ψυχικὲς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στὸν ἠρωισμό καὶ τὴν τρυφερότητα, τὸ ἀρρενωπὸ πείσμα γιὰ τὴν νίκη καὶ τὴν γλυκύτητα τῆς γυναικείας ἱκεσίας, τὸ ἴδιο κι' ὁ μαέστρος Βαβαγιάννης δὲν πέτυχε θορῶ ποτὲ ὡς τώρα νὰ ἀποδώσῃ αὐτὲς τὶς ἀντιθέσεις με τέτοια ἐνάργεια, με τέτοια ἐσωτερικὴ ἐντάσι, χωρὶς νευρικότητα, με πλήρη ἡχητικὴ ἰσορροπία καὶ διαύγεια. Ἦταν σάν ἕνας ἡχητικὸς πίνακας με ἐντονες φωτοσκιάσεις.

Ἡ Δεύτερη Συμφωνία δόθηκε ἀπὸ τὸν κ. Βαβαγιάννη καὶ τὴν ὀρχήστρα μας με τὴν ἴδια ἀκριβολογημένη καὶ φωτεινὴ διαύγεια, τὶς καλορυθμισμένες δυναμικότητες κι' ὅλη τὴ χαρούμενη διάθεσι πὺς κλίνει ἡ Συμφωνία αὐτὴ—ἔργο ὡς τόσο μιὰς περιόδου τῆς ζωῆς του πὺς ὁ Μπετόβεν δοκίμαζε τὴν πρώτη του ἐρωτικὴ ἀπελπισία καὶ πὺς λίγες ἑλπίδες τοῦ ἀπόμεναν γιὰ τὴν ἀποκατάστασι τῆς ἀκοῆς του. Εἶχε ἀρχίσει ἤδη νὰ βυθίζεται στὸν ἐαυτὸ του καὶ νὰ μὴν ἀκλύη παρὰ τῆς ψυχῆς του τὴ φωνή...

Ἀπὸ τὰς συναυλίαις

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Ἡ ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ ΣΤΟ ΩΔΕΙΟΝ ΗΡΩΔΟΥ. — ΣΧΟΛΗ ΧΟΡΟΥ ΤΑΤΙΑΝΑΣ ΒΑΡΟΥΤΗ ΚΑΙ ΕΛΕΝ ΤΣΟΥΚΑΛΑ = = = = =

Τῆς Κας ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Οὔτε μιὰ θεοσύλλα ἄδεια στὴν προχθεσινὴ, δευτέρη συναυλία τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας στὸ Ὡδεῖον Ἡρώδου: Ἐνα πρόγραμμα ἀφιερωμένο ἐξ ὁλοκλήρου στὸν Μπετόβεν ἐξασκεῖ πάντα μιὰ ἀπέραντη γοητεία στοὺς φιλομούσους μας καὶ σ' ὅλο τὸν κόσμον. Κι' ἐπειτα διπύθνε ὁ μαέστρος Βαβαγιάννης ἐπιστρέφοντας ἀπὸ νῆες ἐπιτυχίες πὺς σημείωσε στὸ Βερολῖνο, καὶ πὺς τὸ ἀθηνναϊκὸ κοινὸ ὑποδέχθηκε με ἀποθεωτικὲς ἐκδηλώσεις, ὅπως τοῦ ἄξιζε. Καὶ τοῦ ἄξιζαν καὶ τὰ ἀτέλειωτα κι' ὀλόθερμα χειροκροτήματα πὺς ἐπισφράγιζαν κάθε ἐρμηνεία τοῦ προχθεσινοῦ προγράμματος πὺς ἀρχίζει με τὴν Εἰσαγωγὴν τοῦ «Κοριολανού». Ἄν ὁ Μπετόβεν δὲν ἀπέδωσε ποτὲ τόσο ἐντονα τὶς ψυχικὲς ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στὸν ἠρωισμό καὶ τὴν τρυφερότητα, τὸ ἀρρενωπὸ πείσμα γιὰ τὴν νίκη καὶ τὴν γλυκύτητα τῆς γυναικείας ἱκεσίας, τὸ ἴδιο κι' ὁ μαέστρος Βαβαγιάννης δὲν πέτυχε θορῶ ποτὲ ὡς τώρα νὰ ἀποδώσῃ αὐτὲς τὶς ἀντιθέσεις με τέτοια ἐνάργεια, με τέτοια ἐσωτερικὴ ἐντάσι, χωρὶς νευρικότητα, με πλήρη ἡχητικὴ ἰσορροπία καὶ διαύγεια. Ἦταν σάν ἕνας ἡχητικὸς πίνακας με ἐντονες φωτοσκιάσεις.

Ἡ Δεύτερη Συμφωνία δόθηκε ἀπὸ τὸν κ. Βαβαγιάννη καὶ τὴν ὀρχήστρα μας με τὴν ἴδια ἀκριβολογημένη καὶ φωτεινὴ διαύγεια, τὶς καλορυθμισμένες δυναμικότητες κι' ὅλη τὴ χαρούμενη διάθεσι πὺς κλίνει ἡ Συμφωνία αὐτὴ—ἔργο ὡς τόσο μιὰς περιόδου τῆς ζωῆς του πὺς ὁ Μπετόβεν δοκίμαζε τὴν πρώτη του ἐρωτικὴ ἀπελπισία καὶ πὺς λίγες ἑλπίδες τοῦ ἀπόμεναν γιὰ τὴν ἀποκατάστασι τῆς ἀκοῆς του. Εἶχε ἀρχίσει ἤδη νὰ βυθίζεται στὸν ἐαυτὸ του καὶ νὰ μὴν ἀκλύη παρὰ τῆς ψυχῆς του τὴ φωνή...

Πασιγνώστη καὶ κοσμαγαπητὴ ἡ ἑβδόμη Συμφωνία — ἡ «Ἀπελπισία τοῦ Χοροῦ» ὅπως τὴν λέει ὁ Βάγκνερ γιὰ τὸν ρυθμικὸ τῆς πλοῦτο — βρίσκει στὸν κ. Βαβαγιάννη ἕναν λαμπρὸ ἐρμηνευτὴ πὺς παρασύρει τὴν ὀρχήστρα του στὸ ρυθμικὸ ὄργιο με μιὰ ἀξιοθαύμαστη εὐλυγισία καὶ χωρὶς ν' ἀφήνῃ τίποτα σκοτεινὸ ἢ ἀφανές. Ἐχωριστὰ σημειώνω τὴν ἐρμηνεία τοῦ δευτέρου μέρους, τοῦ περιφάνου ἐκείνου «ἀλλεγκρέττο», πὺς τόσο συχνὰ παρασύρει τοὺς μαέστρους μακριὰ ἀπ' τὴν ἐννοία τοῦ Μπετόβενι-κοῦ ρυθμοῦ καὶ κινήματος. Εἶναι ἕνα «ὀχι ἀλλέγκρο» κι' ἔτσι ἀκριβῶς τὸ ἐρμήνευε κι' ὁ μέγας Φουρτβάιγκλερ, ὅπως ὁ Βαβαγιάννης πὺς πέτυχε προχθὲς νὰ «ἀπλώσῃ» τὸν ρυθμὸ χωρὶς νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τίποτα ἀπ' τὴν ἐντονη κίνησιν τοῦ ἐνῶ συνάμα ἀποσπᾷ τὴν πῖδ μεγάλη ποιικιλία δυναμισμῶν ἀπ' τὴν ὀρχήστρα του, ἀπ' τὸ πῖδ μυστηριώδες «πιανίσσισμο» ὡς τὸ πῖδ ζωντανὸ κι' ὀλόγεμο «φορτίσσιμο». Ἦταν, γενικὰ, μιὰ ἐρμηνεία συναρπαστικὴ.

Ἡ ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Συμφωνικὴ συναυλία
ΜΕ ἜΡΓΑ ΜΠΕΤΟΒΕΝ

Πρέπει χωρὶς ἀμφιβολία νὰ παραδεχθῶμε ὅτι τὸ κοινὸν τῶν συναυλιῶν ἔχει ἀφάνταστα διαπαιδαγωγηθῇ καὶ προαχθῇ μουσικὰς. Αὐτὴ τὴ σκέψιν κάναμε στὴ δευτέρη συναυλία στὸ θέατρο Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ με ἔργα ἀποκλειστικὰ Μπετόβεν.

Με μεγάλη μας χαρὰ διαπιστώσαμε ὅτι ὄχι μόνον τὸ πρόγραμμα δὲν κούρασε τὸ κοινόν, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου μουσικοῦ ἔχει ἐγκλιματισθῇ πῖδ στὸν τόπον μας καὶ ἀκούγεται εὐχάριστα. Καὶ μαζί με τὸ ἔργο καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὁ κουφὸς ἐρμητὴς ἐπαυσε νὰ εἶναι ἡ ἀπρόσιτη κορυφή, πὺς δὲν ἄξιζε οὔτε μιὰ προσπαθεῖα νὰ τὴν φθάσῃ κανεὶς. Τώρα τὸν θεωροῦμε συνάνθρωπό μας, τὸν συμπονοῦμε, τὸν θαυμάζουμε καὶ νοιώθουμε τὴ δημιουργία του περισσότερο ἀπὸ ὅτι νοιώθουμε ἕνα ἔργο τῆς ἐποχῆς, με ἀκατανόητες ἀρμονίες καὶ με ἀνύπαρκτες μελωδίες.

Ποῦ ὀφείλεται αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ; Κατὰ πρῶτον καὶ κύριον λόγο στοὺς μαέστρους μας. Ἐργὸ δικό τους εἶναι νὰ πλησιάσῃ τὸν συνθέτη στὸ κοινόν. Ὁ κ. Βαβαγιάννης, ὁ μαέστρος τῆς προχθεσινῆς συναυλίας εἰδικὰ, εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς πῖδ φανατικούς προπαγανδιστὰς με ἀξία, με ἐπιμονή, με θέλησιν. Ἀλλωστε γιὰ τὴν προχθεσινὴ συναυλία μποροῦμε νὰ πούμε με πεποίθησιν, ὅτι ἦταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἕως τὸ τέλος πολὺ ἐπιτυχημένη.

Ἡ δευτέρα συμφωνία τοῦ Τανόβ, πὺς δὲν ἔχει τὴν αἴγλη, οὔτε τῆς Ἡρωϊκῆς, οὔτε τῆς ἑβδόμης, οὔτε τῆς ἐνάτης, ἐν τούτοις δὲν παύει νὰ ἔχῃ τὴν σφραγίδα τοῦ μεγάλου δημιουργοῦ. Με πρότυπον τὸν μεγάλο δάσκαλον, τὸν παπὰ Χάυντν, κατάρθωσε ὁ Μπετόβεν νὰ συνδυάσῃ τὴν ἀχαλίνωτη προσωπικότητά του με τὴν ἀντικειμενικότητα τοῦ κλασσικισμοῦ. Ὁ κ. Βαβαγιάννης παρουσίασε τὸ ὅλον αὐτὸ ἔργο γεμάτο δροσιά καὶ χαρὴ, ἀλλὰ καὶ με ὠραία γραμμὴ σὲ κλασσικὸ στύλ.

Ἡ ἑβδόμη συμφωνία, τὸ ἀριστούργημα αὐτὸ τῶν αἰώνων, ἔδωσε ἀφορμὴ στὸν ἐκλεκτό μαέστρο νὰ δείξῃ ὅλη του τὴν λατρεία, ὅλη του τὴν προσήλωσιν στὸ ἔργο τοῦ μεγάλου κλασσικοῦ, καὶ νὰ μας προσφέρῃ μιὰ ἀπὸ τὶς καλύτερες ἐκτελέσεις πὺς ἔχουμε ἀκούσει. Ὁ διαλεκτὸς μαέστρος, πὺς τώρα τελευταῖα ἀποθεώθηκε κυριολεκτικὰ ἀπὸ τὸ γερμανικὸ κοινόν, κατορθώνει κάθε νότα τοῦ συνθέτου, κάθε μουσικὴ ἰδέα, νὰ τὴν ἀναπτύσῃ καὶ νὰ τὴν ἐμφανίσῃ ἀνάγλυφον, σάν πολυτιμὸν πετράδι, με τὸ ἀνάλογο φόντον καὶ στὶς ἐλάχιστες λεπτομέρειες. Ἡ συναυλία αὐτὴ ἦταν ἕνας ἀληθινὸς θρίαμβος γιὰ τὸν μαέστρο καὶ τὴν ὀρχήστρα.

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΗΧΩΝ 30-7-56

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἡ Κρατική Ὀρχήστρα ὑπὸ
τὸν μαέστρο Βαθαγιάννη. —
Μότσαρτ καὶ Σούμαν.

Τῆς κ. ΑΛΕΞ. ΑΛΛΑΟΥΝΗ

Ἄν ὅλος ὁ πολιτισμένος κόσμος γιορτάζει φέτος τὴν 200ῃ ἐπέτειο τῆς γενήσεως τοῦ Μότσαρτ, ἀφιερῶναι συνάμα μιά εὐλαβική σκέψι σ' ἕναν ἄλλο μεγάλο μουσικὸ πού ἀκριβῶς πρὶν λίγες μέρες, στίς 29 Ἰουλίου, συμπληρώθηκαν 100 χρόνια ἀπ' τὸ θάνατό του: Στὸν πιὸ ρωμαντικὸ συνθέτη πού γνώρισε ποτὲ ἡ Μουσική, στὸν Ρόμπερτ Σούμαν, πού ἡ τραγική του μοῖρα εἶνε γνωστή, γιατί, ἂν πέθανε στίς 29 Ἰουλίου 1856, σὲ μιά κλινικὴ ἔξω ἀπ' τὴ Βόννη, στὴν πραγματικότητα, εἶχε σβύσει ἤδη ἀπ' τὰ 1854, ὅταν πάνω τὴ μιά τρομακτικὴ παράκρουση τοῦ ἄρρωστημένου ἐγκεφάλου του, μιά χειμωνιάτικη νύχτα, ξέφυγε ἀπ' τὸ σπίτι του καὶ ἔπεσε στὸν Ρῆνο. Ἀπὸ τότε, κλεισμένος στὴν κλινικὴ, δὲν μποροῦσε ποτὲ πιά νὰ ξαναβρεῖ τὸ λογικὸ του.

Ὁ μαέστρος Βαθαγιάννης, πού διηύθυνε αὐτὴν τὴν Δευτέρα τὴν τακτικὴ συναυλία τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας, ἀφιέρωσε τὰ κυριώτερα ἔργα τοῦ προγράμματός του στὸν Μότσαρτ καὶ στὸν Σούμαν. Ἡ Συμφωνία ἀριθ. 38 τοῦ πρώτου ἄρχιζε τὸ πρόγραμμα, ἡ Συμφωνία πού ἀποτελεῖται, ἄγνωστο γιατί, μόνο ἀπὸ τρία μέρη, χωρὶς τὸ καθιερωμένο μενουέτο. Εἶνε ἀπὸ τίς πιὸ τελευταῖες Συμφωνίες τοῦ μεγάλου τέκνου τοῦ Σάλτσμπουργκ, ὅπου παύει πιά νὰ εἶνε ὁ θελκτικὸς καὶ χαρούμενος Μότσαρτ, ἀλλὰ μᾶς ἀφίνει νὰ ρίξουμε ἕνα βλέμμα στὴν πορευμένη ψυχὴ του: Παράλληλα στὴν αἰσθηματικότητα καὶ τὴν τρυφερότητα, οἱ δυναμικὲς ἀντιθέσεις, οἱ παραγμένες φράσεις, οἱ ἀρμονίες του, — μερικοὶ χτυπητοὶ ρυθμοὶ — ἰδιαίτερα στὸ «ἀντάντε» — μᾶς δείχνουν πὼς σκοτεινὲς σκέψεις ταράζουν τὸν μουσικὸ, σκοτεινὲς καὶ ἀήσυχες, πού συνεχίζονται ἀκόμα καὶ στὸ γοργὸ «φινάλε», μὲ τίς πολλὲς συγκοπές.

Ἡ ὀρχήστρα, στὴν καλύτερη «φόρμα» τῆς, ὑπὸ τὴν ἀσφαλὴ ὁδηγία τοῦ μαέστρου Βαθαγιάννη, ἔδωσε μιά ἐξαιρετικὴ ἑρμηνεία. Ἰδιαίτερα ἐπιτυχημένη ἦταν ἡ διαυγέστατη ἀπόδοσις τοῦ τελικοῦ «πρέστο».

Ἄν σ' ὅλα σχεδὸν τὰ ἔργα τοῦ Σούμαν, ξεχειλίζει τὸ φλογερὸ πάθος καὶ ὁ πάνας, ἡ Πρώτη του Συμφωνία, πού εἶνε συνάμα καὶ τὸ συμφωνικὸ του πρωτόλειο, ἀποτελεῖ μιά ἐξαιρεσι: «Συμφωνία τῆς Ἀνοίξεως» τὴν ἐπωνομάζει ὁ ἴδιος ὁ συνθέτης, ἐπειδὴ εἶνε ἐμπνευσμένη ἀπ' τὴν ἀνοιξιὰτικὴ φύσι καί, ἴσως, γραμμένη σὲ μιά εὐτυχισμένη στιγμὴ τῆς βασανισμένης του ζωῆς. Εὐτυχισμένη, πάντως, στιγμὴ ὀρμητικῆς ἐμπνεύσεως, ἀφοῦ γράφηκε — ὅλη ἡ Συμφωνία — μέσα σὲ τέσσερις μέρες!

Σὰν συμφωνικὸ πρωτόλειο, τὸ ἔργο μπορεῖ νὰ παρουσιάσει μερικές ἀδεξιότητες στὴν ἐνορχήστρωσι καὶ ὑπάρχουν πολλὲς στιγμὲς πού νομίζει πὼς ἀκούς τὸν πιανίστα Σούμαν, ὡς τόσο ὅμως, ἐκτὸς ἀπὸ μερικές ἐξάρσεις, φυσικὲς σὲ μιά μεγαλοφυΐα σὰν τοῦ Σούμαν, ὡς φόρμα καὶ γενικὴ ἐπεξεργασία, δὲν ἀπομακρύνεται ἀπ' τὴν κλασικὴ μορφή τῆς Συμφωνίας, καθὼς βλέπουμε ἤδη ἀπ' τὸ πρῶτο μέρος, ὅπου ὕστερα ἀπὸ τὴν καθιερωμένη κλασικὴ εἰσαγωγή, ἀκολουθεῖ τὸ ὁλοδροσο καὶ γεμάτο ζωντάνεια ἀλλέγκρο.

Ἡ ρωμαντικὴ ιδιοσυγκρασία τοῦ μαέστρου Βαθαγιάννη θρῖσκει στὸν Σούμαν τὴν πιὸ ὠραία τῆς ἐκδήλωσι. Δὲν εἶνε μόνο ἡ ἀκρίβεια, ἡ ἀπέραντη προσοχὴ στίς λεπτομέρειες, ἡ ἡχητικὴ ἰσορροπία, πού χαρακτηρίζουν τὴν ἑρμηνεία του: εἶνε τὸ προσωπικὸ ψυχικὸ αἶσθημα τοῦ μαέστρου πού μεταδίδεται στὴν ὀρχήστρα καὶ τὴν «ξεσηκώνει», θάλλεγες, ἀφίνοντάς τῆς, ὠρισμένες στιγμὲς, μιά γοητευτικὴ ἐλευθερία, γιὰ νὰ τὴν συγκρατήσῃ πάλι, πειθύνεια στὸ νεῦμά του, νὰ τὴν ξαναφέρει στὴν «ἴσια γραμμὴ», πού δάζει στὴν ἑρμηνεία τοῦ Βαθαγιάννη, μιά ξεχωριστὴ, προσωπικὴ σφραγίδα. Ἔτσι, μετὰ τὴν ἀρχὴ εἰσαγωγῆς, θυελλῶδες ξεσπάει τὸ «ἀλλέγκρο», ἔτσι τὸ «λαργέττο» γίνεται ἕνα ἀληθινὸ σουμανικὸ τραγούδι — ὅπως καὶ εἶνε — ἔτσι στὸ Σκέρτσο τονίζονται οἱ ἀντιθέσεις κι' ἔτσι κυλάει αἰθέριο τὸ «φινάλε» ὁλόχαρο καὶ ὁλόφωτο, χωρὶς ὡς τόσο, ὁ μαέστρος νὰ παραβλέψῃ καὶ τίς βαρύθυμες στιγμὲς, πού παρεμβάλλει ἡ μελαγχολικὴ φύσις τοῦ συνθέτη. Ἦταν, γενικά, μιά ἀπὸ τίς ὠραιότερες ἑρμηνείες τοῦ Σούμαν, πού ἔχουμε ἀκούσει στὸν τόπο μας.

Ἀνάμεσα στὰ δυὸ αὐτὰ μεγάλα ἔργα, τὸ Συμφωνικὸ Ποίημα τοῦ Γάλλου συνθέτη Ἀνρὺ Ραιμπώ «Νυκτερινὴ Λιτανεία», ἐμπνευσμένο ἀπ' τὸ ὁμώνυμο ποίημα τοῦ Γερμανοῦ Λενάου, ἔργο νεανικὸ τοῦ συνθέτη, ἀπ' ὅπου δὲν λείπουν οἱ ἐπιδάσεις τοῦ Μπερλιόζ καί, ἰδίως, τοῦ Βάγκνερ, δοσμένο ὅμως τόσο ἐκφραστικὰ ἀπ' τὸν κ. Βαθαγιάννη καὶ τὴν ὀρχήστρα, πού συνήρπασε τοὺς ἀκροατές. Καὶ μιά πρώτη ἐκτέλεσις: Ἡ «Εἰσαγωγή γιὰ μιά ἐορτὴ τῆς νεότητος» τοῦ Ἑλβετοῦ συνθέτη Ροζέ Βυατάζ. Ἕνα ἔργο γεμάτο ζωὴ, πρωτότυπο, πνευματώδες, μὲ χαριτωμὲς, ἀληθινὰ, τολμηρότητες, πού μὲ τὴν σφριγηλὴ καὶ νευρώδη ἑρμηνεία τοῦ Βαθαγιάννη ἄρρεσε καὶ χειροκροτήθηκε μὲ πολὺν ἐνθουσιασμό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΑΛΛΑΟΥΝΗ

ΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ

...-1 ΑΥΓ. 1956...

530

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Ἡ Συμφωνικὴ 30-7-56

Ὑπὸ τοῦ συνεργάτου μας κ. Μ. ΔΟΥΝΙΑ

Πολλοὶ μαέστροι διευθύνουν ἀπὸ μνήμης, λίγοι ὅμως ἔχουν τὸ μνημονικὸ τοῦ Βαθαγιάννη. Δὲν «κατέχει» ἀπλῶς, ὅπως λέμε, τὴν ποσότητά του, ἀλλὰ τὴν «ἐλέπει» μπροστά του σ' ὅλες τίς λεπτομέρειες καὶ τὴν «μοιράζει», θά ἔλεγα, μὲ εὐστοχὰ νεύματα σ' ὅλη τὴν γκάμμα τῆς ὀρχήστρας, ὅπως ἕνας πιανίστας κατευθύνει τὰ δαχτυλά του πάνω στὰ πληκτρα τοῦ πιάνου. Μόνον ἂν κανεὶς παρακολουθήσῃ τὸν μαέστρο Βαθαγιάννη κατὰ πρόσωπον, διαπιστώνει ὅλην τὴν ἔκτασι τῆς ἰκανότητός του νὰ διατηρῇ ζωηρότατη ὀπτικὴ ἐπαφὴ μὲ κάθε μέλος τῆς ὀρχήστρας.

Βεβαίως δὲν θαυμάζει κανεὶς τὸ ὕψος μιάς δεξιότητις παρὰ μόνον ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα. Πράγματι, ἡ ὀρχήστρα τοῦ Βαθαγιάννη ἀντιδρᾷ στὴ θέλησί του μὲ κεραυνόβολο ρυθμικὴ ἀκρίβεια, ἀλλὰ καὶ θελκτικὴ πλαστικότητα, ὅπως στὴν ὠραιότατη ἀρχὴ εἰσαγωγῆς τῆς Μοτσαρτείας Συμφωνίας ἀρ. 38 (Ρε μείζ. Κ 504). Τὸ ἐπόμενο «Ἀλλέγκρο» ὅμως παρουσίασε τραχύτητες τῶν βιολίων ἀσυμβίβαστες μὲ τὸν ἥλιο ἀλαφρὰ μελαγχολικὸ καὶ γλυκύτατο χαρακτῆρα τοῦ τελευταίου Μότσαρτ (1786). Ἰσως ἂν ὁ μαέστρος ἐπέμενε περισσότερο στὴν ἀνάγκη μιάς δοξαριάς μαλακώτερης, ἀκόμη καὶ στὸ φόντε, θά ἐπέιθοντο οἱ μουσικοὶ νὰ παρουσιάσουν ἕνα Μότσαρτ περισσότερο γνήσιο καὶ λιγώτερο συμβατικὸ. Τὸ τμήμα τῆς ἐπεξεργασίας παρουσιάζει, ἰδίως σ' αὐτὴ τὴν συμφωνία, ἐντονὴ ζύμωσι ἰδεῶν, μιά ἐσωτερικὴ ταρσχή, πού ἐξεδηλώνοντο ὅμως προχθὲς μὲ ἕνα ρωμάλιο πρίδνισμα. Δὲν εἶναι ζήτημα ἱκανότητος ἐκ μέρους τῶν μουσικῶν μας. Δυστυχῶς ἀκόμη δὲν ἔχει γίνῃ συνειδησις ὅτι «φόρτε» δὲν σημαίνει ἐνταση ὀλικῆς, ἀλλὰ ψυχικῆς ἐνεργείας.

Ἡ «Νυκτερινὴ Λιτανεία» τοῦ Henri Rabaud (* 1873) εἶναι μιά ἀναδρομὴ στὸ ὕψος τοῦ Μπερλιόζ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ὁ συνθέτης δανεῖζεται τὸ τεχνικὸ καὶ ἐκφραστικὸ ἰδίωμα συχνὰ αὐτολέξει. Εἰδικὰ ἡ «Ἐρωτικὴ σκηνή» ἀπὸ τὸ «Ρωμαιοὶ καὶ Ἰουλιέττα» φαίνεται νὰ ἔχη σταθῇ ὑπόδειγμα στὸν νεαρό τότε κάτοχο τοῦ Prix de Rome (1894). Ὁ κανὼν πού ἀναπτύσσεται στὰ πνευστὰ τραβᾷ σὲ μάκρος γενικὰ μιά καταθλιπτικὴ δμοιομορφία θαρραίνει τὸ ἔργο πού ἀναμφιδόλως ἐμπνέεται ἀπὸ φλογερὸ λυρικὸ πάθος, χωρὶς ἐν τούτοις αὐτὸ νὰ ὑπο-

τάσσεται στὸν ἀπαράβατο νομὸ «θέσεως καὶ ἀντιθέσεως» πού εἶναι πρωταρχικὸ γνώρισμα στερεᾶς μορφῆς.

Ἕνας δεξιότητις τῆς ὀρχήστρας ἐμφανίζεται ὁ Ἑλβετος Roger Vuataz στὴ «Εἰσαγωγή γιὰ μιά ἐορτὴ τῆς νεότητος». Θαρραλέος ἀρμονιστής, χρησιμοποιοῖ τὰ διάφορα ὄργανα μὲ ἀπεριόριστη ἐλευθερία, ἀδιαφορώντας γιὰ τίς ἡχητικὰς συγκρούσεις. Δὲν διακρίνει κανεὶς στὴν πλούσια ποικιλία τῶν σκέψεων τοῦ συνθέτου πούθενά τὴν ὑποταγὴ σ' ἕνα ὠρισμένο σύστημα, πρᾶγμα πού κατὰ κάποιο τρόπο εἶναι εἰς ἄραος τῆς ἐνότητος τοῦ ὅφους. Ἡ ὅλη σύνθεσι δίδει μᾶλλον τὴν ἐντύπωσι ἐνὸς ἐλευθέρου αὐτοσχεδισμοῦ μὲ θέμα τὴν ἀνεξάντλητὴ ζωτικότητα τῆς νεότητος, σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι τῆς ἐλβετικῆς πιθανῶς, πού δὲν φαίνεται νὰ ὑστερῇ σὲ ζωηρότητα ἐκδηλώσεων ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴ.

Ἡ Ἀνοιξιὰτικὴ Συμφωνία τοῦ Σούμαν, «γέννημα μιάς φλογερῆς ὥρας», ὅπως λέγει ὁ ἴδιος, γράφηκε — ἀπίστευτο! — μέσα σὲ τέσσερις μέρες! Εἶναι ἕνα ξέσπασμα χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως, ὅταν ἐπειτα ἀπὸ ἀγῶνες ἐτῶν (καὶ δικαστικῶν) ἐπραγματοποίησε τελικὰ τὴν ἑνώσι μὲ τὴν πολυαγαπημένη του Κλάρα.

Μὲ τὴν μαεστρικὴ ἱκανότητα τοῦ Βαθαγιάννη εἶχε κανεὶς τὴν ἐντύπωσι πὼς ἡ ἐνθουσιαστικὴ αὐτὴ μουσικὴ μιλοῦσε ἀφ' ἑαυτῆς. Ἐδῶ στὴν πρώτη του συμφωνία ὁ Σούμαν παίζει ἀκόμη... «πιάνο», πρᾶγμα πού δυσκολεύει τὸ ἔργο τοῦ μαέστρου ὅμως ὁ νοῦς καὶ τὸ μᾶτι τοῦ Βαθαγιάννη προφταίνουν παντοῦ διονοντας μιά ὁλοζώντανι εἰκόνα τοῦ ἔργου. Ἰδιαίτερος στὸ ἀτίθασο χορευτικὸ θέμα τοῦ Φινάλε ὁ μαέστρος ὠδήγησε τὰ ἐναλλασσόμενα πρῶτα καὶ δευτέρα βιολιά μὲ ἀπαράμιλλη ρυθμικὴ χάρι.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

Σημ. Ἐν ὄψει τοῦ προσεχοῦς Φεστιβάλ Ἀθηνῶν καλὸν εἶναι νὰ προσέξουν οἱ ἀρμόδιοι τὸ ζήτημα τοῦ θορύβου τῶν αὐτοκινήτων γύρω ἀπὸ τὸ Ἡρώδειον. Τούλαχιστον ὁ χώρος τοῦ Ἀρχαίου θεάτρου πρέπει νὰ μείνῃ τόπος περισυλλογῆς καὶ ψυχικῆς γαλήνης. Νὰ ἐμποδίζεται τὴν ὥρα τῶν συναυλιῶν ἡ διέλευσις θορυβωδῶν αὐτοκινήτων, ἰδίως φορτηγῶν καὶ τῶν σατανικῶν νεωτέρων διτροχῶν. Ὅσο γιὰ τὰ ἀεροπλάνα, νὰ κινητοποιηθῇ ἐν ἀνάγκῃ ἡ ἀντισεροπορικὴ ἐμμενα, ὅπως πολὺ ὀρθὰ παρετήρησε κάποτε ξένος ἐπισκέπτης.

30-7-56 ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΧΟΡΕΥΤΙΚΑΙ ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ - ΝΕΟΣ ΜΑΕΣΤΡΟΣ

ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ ΜΑΣ κ. ΓΕΩΡ. ΒΛΚΟΥ

Με διακρινόμενη καλαισθησία είχε καταρτισθή το πρόγραμμα της συμφωνικής συναυλίας της Κρατικής Όρχηστρας.

Στο ανάλογο του μαέστρου δ. κ. Θ. Βαβαγιάννης. Τα στοιχεία της συνειδητής προεργασίας, της λογικής και της συνεπειάς προς κάποιον συγκεκριμένον αντικειμενικόν σκοπόν, ήταν εμφανή τόσο στην τεχνικήν, όσον και στην αισθητικήν έρμηνευτικήν διαμόρφωσιν του προγράμματος. 'Η διαπίστωσις αὐτὴ ἀποτελεῖ ἓνα ἐκ τῶν συνήθων πλέον γνωρισμάτων, πού χαρακτηρίζουν τὴν ἐξελικτικὴν πορείαν τοῦ προαναφερθέντος ἀρχιμουσικοῦ.

'Η εὐεργετικὴ ἐπίδρασις καταφαίνεται καὶ ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν μουσικῶν τῆς ὀρχήστρας, τῶν ὑποίων ἢ ἀπόδοσις ἀτομικὰ καὶ μαζικὰ ἀνέρχεται κατὰ βαθμούς.

Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς ἐνυπάρχει ἡ ἀλληλοεξάσθησις ἀρχιμουσικοῦ καὶ ὀρχήστρας, ἔξω ἀπὸ κάθε πρόθεσιν ἐπιτακτικὴν ἐκ τῶν ἄνω πειθαναγκασμοῦ, βασιζομένου εἰς κάποιο ἀμφιβόλου στερεότητος καλλιτεχνικὸν θεμέλιον.

Στὴν προχθεσινὴν τῆς ἐμφάνισιν, ἡ ὀρχήστρα προεβλήθη εὐκαμπτῇ, ὁμοιογενῇ, τακτικῇ καὶ οὐσιώδῃ στὶς ἀναζητήσεις τῆς. Τὰ κόρνα, τὰ τρομπόνια καὶ οἱ σάλπιγγες, τοποθετημένες σὲ πλαίσιον πειθαρχίας, ἀντιμετώπισαν μὲ ζήλον τὶς συγκεκριμένους ρυθμικὰς καὶ χρωματικὰς προσταγὰς τοῦ κ. Βαβαγιάννη, ὁ ὁποῖος μὲ σαφῆνειαν ἐζητοῦσε κι' ἐπετύγχανε ν' ἀποκομίσῃ ὀφέλη. 'Αδυναμίες καθορισμοῦ ἡχητικοῦ χρώματος, ἐπσοκοῦς τεχνικῆς ἐδελείας, καὶ ὁμοειδοῦς χαρακτήρος στὸ ὕψος καὶ τὸ πάχος τοῦ ἡχοῦ, παρούσας τὰ φλάουτα, τὰ ὄμποε καὶ τὰ κλαρίνα. 'Ελείπεν ἀπὸ αὐτὰ τὸ συγκεκριμένον, πού εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα οἱ ἐναλλαγὰς τῶν μελωδικῶν καὶ ἀρμονικῶν τῶν σχεδίων, νὰ μὴ χαρακτηρίζονται ἀπὸ συμμετρίαν καὶ ἀκρίβειαν.

'Αντιθέτως εἰς τὴν ὁμάδα τῶν ὑψόφωνων διεπιστώθησαν «προσωπικὰ γνωρίσματα» ἀκοιθῶς ἀνολογίας καὶ συντονιστικῆς ἐκφράσεως στὶς περιοχὰς τῶν ρυθμικῶν διαφοροποιήσεων, καθὼς καὶ στὶς αὐξομειώσεις τοῦ ἡχοῦ. Σὲ διακρινόμενῃ θέσιν θὰ πρέπει νὰ τοποθετηθοῦν οἱ βιόλες γιὰ τὴν διαισθητικὴν τους ἀπόδοσιν στὸ συμφωνικὸν ποίημα τοῦ Ραμπώ «Νυκτερινὴ Λιτανεία», πού ἡ ἐρμηνεία του ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα στάθηκε σὲ ὑψηλὸ ἐπίπεδο ἐπιβλητικότητος, μέσα σ' ἓνα φόντο μυστικοπαθείας, ψυχικῶν νοσημάτων, μὲ τὰ ὁποῖα ἡ διαπλάτυνσις τῶν μελωδικῶν σχεδιαγραμμάτων, ἡ σκιώδης ἀλλὰ τόσον οὐσιαστικὴ ἐνορχήστρωσις, οἱ ἡχητικοὶ λοιδοισμοί, περιβάλλουν μὲ ἰδιαιτέραν ἑξαρσιν, τὸ νόημα τῆς μυσταγωγικῆς ποιητικῆς ιδέας, τὴν ὁποῖαν τὰ βιολιά, οἱ βιόλες καὶ τὰ βιολόντσέλλα ἐκθέτουν μὲ θαυμαστὴν συνθετικὴν αἰσθητικήν.

Διὰ τὴν ἐρμηνείαν τῆς Συμφωνίας ἀριθ. 38 σὲ ρέ μείζ. τοῦ Μότσαρτ, γνωστῆς ὡς «Συμφωνία τῆς Πράγας», ἰσχύει κι' ἐδῶ τὸ δόγμα τῆς ἀνανεώσεως μὲ τὴν ὁποῖαν τὴν παρουσίασεν ὁ κ. Βαβαγιάννης.

Λεπτομέρειες καὶ καλαισθητικὲς οἱ ἀποδόσεις τῶν 'Αντάτζιο — 'Αλλέγκρο καὶ Βιάτσε. Συναρμονιὰ στὶς ὁργανικὰς ομάδας, ἐπέκτασις τοῦ χαρακτήρος τῆς Μοτσαρτείας συμφωνικῆς ιδέας, πού στὴν παρούσα περίπτωσιν προσδιορίζει κάποιον διαφορετικὸν ψυχικὸν κόσμον τοῦ μεγάλου μουσουργοῦ, προσέδωσαν στὸ ἐρμηνευτικὸ περιεχόμενον τὴν μορφολογικὴν πιστότητα, δείγμα πνευματικοῦ προσεταιρισμοῦ.

Ὅμως ἡ ρυθμικὴ συγκράτησις τοῦ φινάλε (πρέστο) ἐμείωσε σχετικὰ τὸ θέλητρον, πού ἀκριβῶς προκαλεῖται ἀπὸ τὸν βαθμὸν τῆς ρυθμικῆς αὐτῆς ἀντιθέσεως, μεταξύ τοῦ 'Αντάντε καὶ τοῦ πρέστο.

γάλος ρομαντικὸς ἀπὸ πηγαία δημιουργικότητα.

Μιά ἀπόδοσις τὸ ἴδιο δροσερὴ, τὸ ἴδιο συγκινητικὴ, μιᾶς συνθέσεως πού κλείνει μέσα τῆς τὸν λεπτὸ συναισθηματισμό, τὴν ὁμορφιά τῆς ζωῆς, τὸ χαρούμενόν τῆς τραγουδι...

Δὲν νομίζω ὅτι ἡ «Εἰσαγωγή γιὰ μιὰ γιορτὴ τῆς νεότητος» τοῦ 'Ελβετοῦ μουσουργοῦ Ρ. Βουατάζ, πού ὁ κ. Βαβαγιάννης μᾶς ἔδωσε σὲ πρώτη ἐκτέλεσι, προσφέρεται σὰν καλλιτεχνικὸν ἀντικείμενον. Ἰκανὸν νὰ δημιουργήσῃ ἓνα κάποιο ψυχικὸ ἐνδιαφέρον. Κινούμενο σὲ μιὰ περιοχὴ ἀπιθάνων καὶ κενῶν οὐσιαστικοῦ περιεχομένου ἐντυπωσιασμῶν, ἀπροσάρμοστης συνθετικῆς τεχνοτροπίας, καὶ «εὐφλέκτου» ἐνορχηστρώσεως, τὸ μόνον πού κατορθώνει — καὶ μάλλον αὐτὸ ἐπιδιώκει — εἶνε τὸ νὰ αἰφνιδιάσῃ τὸν ἀκροατὴ μὲ σειρὰν δυσκολωτάτων «ἐμφέ», πού ὁ τυμπανιστὴς πραγματοποιεῖ χειριζόμενος πολυπληθεῖ ὁμάδα τυμπάνων.

Ὁ «τυμπαλιέ» τῆς Κρατικῆς Όρχήστρας κ. 'Αρνυρόπουλος, ἔχει ἐξαιρετικὰ γυμνασμένους καρπούς, μὲ τοὺς ὁποίους ἐπέτυχε στὸν χειρισμὸ τῶν μπαγκκετῶν του νὰ προσδώσῃ ἀκροδακτικὴν τῶ ὄντι ἱκανότητα. 'Εὰν «δουλέψῃ» ἐντοπικώτερα, γρηγόρα θὰ ἐξελιγθῇ εἰς καλλιτέχνην κλάσεως γιὰ τὸ εἶδος του. Αἱ ἀποχρώσεις πού ἐπέτυχεν προχθὲς τὸ πιστοποιοῦν.

'Η ἐρμηνεία τῆς «Εἰσαγωγῆς» σὲ μιὰ γιορτὴ τῆς νεότητος» ἀπετέλεσε κοιτῆριον διὰ τὴν ἱκανότητα τοῦ κ. Βαβαγιάννη καὶ εἰς τὴν δ)σιν πολυβαιδάλων μοντέρνας τεχνοτροπικῆς ὕφης συμφωνικῶν ἔργων.

Προσφιλὴς καὶ γοητευτικὴ ἡ Συμφωνία ἀριθ. 1 σὲ Σί ὕφεσ., μείζ. τοῦ Σούμαν. 'Ατέλειωτη σειρὰ ἡχητικῶν φωτοσκιάσεων τὴν περιβάλλει. Μελωδικὰ εὐρήματα χουσιζοῦν στὸ ρομαντικὸ μουσικὸ στερέωμα. Κατακλείς τὴν ἀριστουργηματικὴν ἐκείνη 'Αλλέγκρο ἀνιάτο. Μέσα σ' αὐτὴ τὴν πρώτην ἀκόμη συμφωνία του, ξεχειλίζει ὁ με

54

Προγρ.
143

ΝΕΩΝ 30-7-56

-6 ΑΥΓ. 1956

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΟΥ ΑΚΟΥΩ

Η Κρατική μέ τον Βαβαγιάννη

Του συνεργάτου μας κ. ΜΑΡΙΟΥ ΒΑΡΒΟΓΛΗ

Η τελευταία συναυλία της Κρατικής Όρχηστρας υπό την προσωπική διεύθυνση και έγγύηση του κ. Θεοδ. Βαβαγιάννη, μου επέτρεψε την ευχάριστη διαπίστωση ότι το Κρατικό μουσικό συγκρότημα ανακτά την φόρμα του, ώστε η ελπίδα μιας καλής εμφάνισής στο Φεστιβάλ να μην φαίνεται μόνο σαν ευσθεδής πόθος, διαψευδόμενος στην πρώτη κιόλας επαφή με την πραγματικότητα.

Ο κ. Βαβαγιάννης άνοιξε το πρόγραμμα της συναυλίας με την Συμφωνία αρ. 38 του Μότσαρτ σε ρε μείζ., που έχει και τον τίτλο «Συμφωνία της Πράγας». Προικισμένος με διεθνώς αναγνωρισμένα μουσικά προσόντα και θαυμαστή πείρα ο κ. Βαβαγιάννης, παρουσίασε την συμφωνία της Πράγας, με λιγότερα εγχόρδα, δημιουργώντας έτσι την δυναμική ισορροπία προς τα πνευστά.

Στη συμφωνία αριθ. 38 ο Μότσαρτ δεν ακολουθεί την συνηθισμένη φόρμα του Ιταλικού ύφους του Κλασικισμού. Δεν μεταχειρίζεται την μονοθεματική ανάπτυξη, αλλά εφαρμόζει την ανάπτυξη των δύο αντίθετων θεμάτων. Η μελωδική και αισθηματική τυφωράδα και η ευγένεια που πλημμυρίζουν το έργο και άλλου πάλι το χαριτωμένο ύφος σκοτεινιάζουν σε μερικά σημεία, γιατί ο συνθέτης εμφανίζει αντιθέσεις βίαιες, με δραματικό χαρακτήρα, παρόμοιο μ' εκείνον που διακρίνει τις μελοδραματικές του όπερες. Η Συμφωνία σε ρε μείζ. έχει δικαιωματικά τη θέση της πλάι στην περίφημη τριλογία των αδελφών της Σολμίν. Μι ύφ., και την Ντό μείζ. του Διός. Στο αναλυτικό σημείωμα του προγράμματος της συναυλίας, διάβασα πως η απουσία του «Μενουέτο» από την συμφωνία της Πράγας — έλλειψη που δίνει πρωτοτυπία σ' αυτήν εν σχέσει προς τις άλλες

του. Ός συνθέτης ο Rabaud μ' έκανε να θυμηθώ τα λόγια του Ρενάν «Οι αληθινοί άνθρωποι της προόδου έχουν το βαθύ συναίσθημα του σεβασμού στο παρελθόν».

Αρχιμουσικός και όρχηστρα έδωσαν όλη την διαύγεια των πλουσίων όρχηστρικών και μελωδικών χαρισμάτων του έργου.

Στην πρώτη, για την Ελλάδα έκτελεση ή «Εισαγωγή για μία έορτή της νεότητος», έργο 80 του Έλβετου συνθέτη Roger Vuataz, όμολογώ πως δεν μου έδωσε την εικόνα της νεότητας, ούτε ξεκάθαρα τα συναισθήματα του συνθέτη. Δεν κατώρθωσα ν' ανακαλύψω, σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα, που είναι η σύνθεση «πλημμυρισμένη από ζωή και φώς»! Ο Vuataz ακολουθεί την φόρμα της «Εισαγωγής», μάταια όμως προσπαθεί να εκφράση την ζωντάνια της νεότητας με τη ρυθμική θεματική και θεματική τυμπανόκρουσία των τριών τυμπάνων του (όσο κι' αν ο τυμπανιστής της Κρατικής ανέπτυξε δεξιότητες εκπαινετή στην απόδοση του μέρους του).

Το έργο γενικά είναι καλλιεργημένο στο χωράφι που φυτρώνουν οι συνθέσεις για τις κινηματογραφικές ταινίες. Ίσως η μουσική αυτή ν' ασχολείται με τα προβλήματα μιας ρεαλιστικής τέχνης γι' αυτό ακριβώς το λόγο του βρίσκω κάποιο δεσμό με τους δόμους των αεροπλάνων που πετούσαν πάνω απ' το θέατρο του Ηρώδη συνεχώς. Με βρίσκει λοιπόν σύμφωνο και ο Ούγκω, σαν λέη, πως καμμία φορά η μουσική είναι ο λιγότερο δυσάρεστος από άλλους διαφόρους θορύβους.

Η έκτελεση της πρώτης συμφωνίας του Ρομπέρτου Σούμαν, που κράτησε όλο το δεύτερο μέρος της συναυλίας, είχε έναν τόσο πανηγυρικό. Συμπληρώθηκαν έφετος 100 χρόνια από την ημέρα του θανάτου του μεγάλου μουσουργού (29 Ιουλίου 1856). Η συμφωνία αυτή, έργο νεανικό του Σούμαν και σύντομα γραμμένο — λέγεται και «Συμφωνία της Άνοιξης» — ξεχωρίζει από τα έργα των συγχρόνων του ρομαντικών συνθετών Μένδελσον, Λιστ και Σοπέν, γιατί ο ρομαντισμός του συνθέτου της είναι πάντα συγκρατημένος, μπορείς άφοβα να γράφω «κλασσικός».

Η όρχηστρα με την καθοδήγηση του κ. Βαβαγιάννη, έδωσε μία έκφραση, γεμάτη ευαισθησία στα απολά μέρη και μεγάλη ρυθμική ζωντάνια εκεί που έπρεπε, έρμηνεία, που τίμησε με θερμά χειροκροτήματα το άκροατήριο.

ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΡΒΟΓΛΗΣ

Το μυθιστόρημα

ΣΤΗ ΣΚΙΑ ΜΙΑΣ ΑΛΛΗΣ

στην 5ην σελίδα

συμφωνίες του Μότσαρτ — δεν έχει την επίσημη δικαιολόγηση της. Για μένα η εξήγηση της έλλειψης αυτής μπορεί να δοθ, αν προσέξω κανείς ότι ο συνθέτης σ' αυτό ακριβώς το έργο, υπερακοντίζοντας την άπλη πρόθεση να δώση μία άρτια τεχνική προσφορά, ζήτησε να εκφράση βαθιούς έσωτερικούς στοχασμούς, σε δραματικό ύφος ασυμβίβαστο άσφαλώς προς τον χορευτικό ρυθμό, του «Μενουέτου». Την επαλήθευση της γνώμης μου αυτής την αναζητώ στις συμφωνίες του Μπετόβεν που ακολουθούν χρονικά. Με άριστοτεχνικό τρόπο ο κ. Βαβαγιάννης απέδωσε το Μοζάρτειο πνεύμα.

Το συμφωνικό ποίημα του Γάλλου συνθέτη H. Rabaud «Νυκτερινή Λιτανεία», γραμμένο πάνω στο ποίημα «Φάουστ» του Λενάου, έχει ρομαντικό χαρακτήρα και συντηρητική τεχνοτροπία, με επιδράσεις άλλων μεγάλων μουσουργών (άκόμα κι' από τον Μασσενέ). Έξακολουθεί όμως πάντοτε να είναι ένα άκρόαμα άρκετά ένδιαφέρον παρ' όλη την ηλικία

54a

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΣ

Η Συμφωνική 30-7-56

Υπό του συνεργάτου μας κ. Μ. ΔΟΥΝΙΑ

Πολλοί μαέστροι διευθύνουν από μνήμης, λίγοι όμως έχουν το μνημονικό του Βαβαγιάννη. Δεν «κατέχει» απλώς, όπως λέμε, την παρτιτούρα του, αλλά την «βλέπει» μπροστά του σ' όλες τις λεπτομέρειες και την «μοιράζει», θά έλεγα, με ευστοχά νεύματα σ' όλη την γκάμα της όρχηστρας, όπως ένας πιανίστας κατευθύνει τα δαχτυλά του πάνω στα πλήκτρα του πιάνου. Μόνον αν κανείς παρακολουθήση τον μαέστρο Βαβαγιάννη κατά πρόσωπον, διαπιστώνει όλην την έκταση της Ικανότητός του να διατηρή ζωνρότατη όπτική επαφή με κάθε μέλος της όρχηστρας.

Βεβαία δεν θαυμάζει κανείς το ύψος μιας δεξιότητας παρ' όσον από τα αποτελέσματα. Πράγματι, η όρχηστρα του Βαβαγιάννη αντιδρά στη θέλησή του με κεραυνοβόλο ρυθμική ακρίβεια, αλλά και θελκτική πλαστικότητα, όπως στην ωραιότητα άργη εισαγωγής της Μοτσαρτείας Συμφωνίας αρ. 38 (Ρε μείζ. Κ 504). Το επόμενο Άλλεγκρο όμως παρουσίασε τραχύτητες των βιολιών ασυμβίβαστες με τον ήπιο άλαφρά μελαγχολικό και γλυκύτατο χαρακτήρα του τελευταίου Μότσαρτ (1786). Ίσως αν ο μαέστρος επέμενε περισσότερο στην ανάγκη μίας δοξαριάς μαλακώτερης, άκόμη και στο φόρτε, θά έπείθοντο οι μουσικοί να παρουσιάσουν ένα Μότσαρτ περισσότερο γνήσιο και λιγότερο συμβατικό. Το τμήμα της έπεξεργασίας παρουσιάζει, ιδίως σ' αυτή την συμφωνία, έντονη ζύμωση ιδεών, μία έσωτερική ταραχή, που έξεδηλώνοντο όμως προχθές με ένα ρωμαλέο πριόνισμα. Δεν είναι ζήτημα Ικανότητος εκ μέρους των μουσικών μας. Δυστυχώς άκόμη δεν έχει γίνει συνείδησις ότι «φόρτε» δεν σημαίνει ένταση ύλικής, αλλά ψυχικής ένεργείας.

Η «Νυκτερινή λιτανεία» του Henri Rabaud (* 1873) είναι μία άναδρομη στο ύφος του Μπερλιόζ, από τον όποιο ο συνθέτης δανείζεται το τεχνικό και έκφραστικό Ιδίωμα συχνά ατόλεξει. Είδικά η «Έρωτική σκηνή» από το «Ρωμαιο» και «Ιουλιέττα» φαίνεται να έχη σταθή υπόδειγμα στον νεαρό τότε κάτοχο του Prix de Rome (1894). Ο κανών που αναπτύσσεται στα πνευστά τραβάει σε μακρός γενικά μία καταθλιπτική όμοιομορφία θαρραίνει το έργο που άναμφιβόλως έμπνέεται από φλογερό λυρικό πάθος, χωρίς έν τούτοις αυτό να υπο-

τάσσεται στον άπαράβατο νόμο «θέσεως και αντίθεσεως» που είναι πρωταρχικό γνώρισμα στερεάς μορφής.

Ένας δεξιότεχνος της όρχηστρας έμφανίζεται ο Έλβετος Roger Vuataz στην «Εισαγωγή για μία έορτή της νεότητος». Θαρραλέος άρμονιστής, χρησιμοποiei τα διάφορα όργανα με άπεριόριστη έλευθερία, άδιαφορώντας για τις ήχητικές συγκρούσεις. Δεν διακρίνει κανείς στην πλούσια ποικιλία των σκέψεων του συνθέτου πουθενά την ύποταγή σ' ένα ώρισμένο σύστημα, πράγμα που κατά κάποιο τρόπο είναι εις θάρος της ένότητος του ύφους. Η όλη σύνθεσι διδαι μάλλον την έντύπωσι ενός έλευθέρου αυτοσχεδιασμού με θέμα την ανεξάντλητη ζωτικότητα της νεότητος, σ' αυτή την περίπτωση της έλβετικής πιθανώς, που δεν φαίνεται να ύστερή σε ζωρότητα έκδηλώσεων από την έλληνική.

Η «Ανοιξιάτικη Συμφωνία του Σούμαν, «γέννημα μιας φλογερής ώρας, όπως λέγει ο ίδιος, γράφηκε — άπίστευτο — μέσα σε τέσσερες μέρες! Είναι ένα έξεσπασμα χαράς και άγαλλιάσεως, όταν έπειτα από άγώνες έτών (και δικαστικών) έπραγματοποίησε τελικά την ένωσι με την πολυαγαπημένη του Κλάρα.

Με την μαεστρική Ικανότητα του Βαβαγιάννη είχε κανείς την έντύπωσι πως η ένθουσιαστική αυτή μουσική μιλούσε άφ' έαυτης. Έδω στην πρώτη του συμφωνία ο Σούμαν παίζει άκόμη... «πιάνο», πράγμα που δυσκολεύει το έργο του μαέστρου όμως ο νους και το μάτι του Βαβαγιάννη προφταίνουν παντού διονοντας μία όλοζώντανη εικόνα του έργου. Ιδιαίτέρως στο άτίθασο χορευτικό θέμα του Φινάλε ο μαέστρος ώδήγησε τα έναλλάσσόμενα πρώτα και δεύτερα βιολιά με άπαράμιλλη ρυθμική χάρη.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

Ο ΡΟΜΠΕΡΤ ΣΟΥΜΑΝ ΚΑΙ Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

ΤΑ ΕΚΑΤΟ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΘΑ-
ΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΟΥΣΟΥΡΓΟΥ

ΣΤΙΣ 29 'Ιουλίου 1856 έ-
σθισε σε ηλικία 46 χρό-
νων ο Ρόμπερτ Σούμαν,
στην ιδιωτική κλινική για
νευροπαθείς του "Ενταίνιχ της
Γερμανίας, όπου τον είχαν με-
ταφέρει πρίν δυό χρόνια. Κι' έ-
τσι τελείωσε η ζωή ενός μεγά-
λου μουσουργού, που τά τελευ-

έργων του τον βοηθάει να δα-
μάση το μυστηριώδες χάος των
έμπνευσών του και να του δώ-
ση την καθαρή κλασσική μουσι-
κή γραμμή. Τ' άλλα καλά πνεύ-
ματά, που τον οδηγούν στην θυ-
ελλώδη άνοδο της ωριμότητος,
είναι ο Μπάχ, που σ' αυτόν θαυ-
μάζει το μέτρο, ίσως γιατί έ-

Ο Γερμανός μουσουργός Ρόμπερτ Σούμαν με τη γυναίκα του
Κλάρα.

ταία του χρόνια είχαν καταντή-
σει σωστό μαρτύριο. Γιατί όσο
πλουσία κι' αν ήταν η δημιουρ-
γική φλέβα της μεγαλοφυΐας
του, δίπλα σ' αυτό το θείο δώ-
ρο, δίπλα στις έμπνευσεις μιας
θείας μουσικής, που άποκαλούμε
σωστά όνειροπόλα και γαλήνια,
υπήρχε με εξαίρεσεις σ' ελάχι-
στες εποχές της ζωής του, ο
δαίμονας που τον κατέδιωκε στη
φαντασία του με μουσικές νότες
και θέματα, που χτυπούσαν στ'
αυτή του όλοένα και πιο εφιαλ-
τικά και μαρτυρικά, ώσπου, ύ-
στερα από μια άποτυχημένη ά-
πόπειρα αυτοκτονίας στο Ρήνο,
παρεκάλεσε ο ίδιος να τον μετα-
φέρουν στην κλινική το "Ενταί-
νιχ. Στά δυό χρόνια της διαμο-
νής του εκεί, ο Σούμαν φυτοζω-
ούσε, μέχρις ότου, με τη στερε-
νή του πνοή, η μοίρα του χάρισε
επ' τελούς τη γαλήνη, που είχε
όνειρευτή τόσο στη ζωή του.

Μιλήσαμε ιδιαίτερα για την
αδωρόστεια του Σούμαν, έπειδή,
μόνο όταν ξέρει κανείς την ύπαρ-
ξή της, μπορεί να εξηγήσει και
να καταλάβει τις άποτομες χα-
λαρώσεις στην έμπνευσή, ακόμη
και στα μεγαλύτερα του έργα,
κάθε φορά που νομίζε ότι τον
κυνηούσε το κακό, στανικό
πνεύμα. Κι' έτσι, γνωρίζοντας
την αιτία, τα λόγια του Ντράϊ-
ζεκε ότι «ο Σούμαν άρχισε ως με-
γαλοφυΐα και τελείωσε ως ιδιο-
φυΐα», χάνουν την σκληρότητά
τους. Κι' όμως δεν μπορούσε να
καταλήξει διαφορετικά...

Δίπλα στο Βάγκνερ, που έχτι-
σε με τα ρωμαντικά στοιχεία το
νέο υπαρκτό οικοδόμημα των μου-
σικών δραμάτων του, ο Σούμαν
είναι ο μουσουργός, που εξέφρα-
σε άναμεσα στο Βέμπερ και τον
Μπράμς, με περισσότερη δύναμη
από κάθε άλλο, τη γερμανική ρω-
μαντική μουσική. Στην άρχη πι-
ορισσότερο ποιητής παρά συνθέ-
της, γεμάτος άνησυχία, οίστρο
και πάθος, βρίσκει με μιάς τη
μουσική φλέβα στην ψυχή του.

Τα πρώτα του έργα είναι μι-
νιανοίρες για πιάνο, αλλά η μορ-
φή εύρυνεται μετά. Οι συμφωνί-
ες του είναι έπηρεασμένες από
τον Μπετόβεν, που η μελέτη των

λείπε τόσο συχνά στον ίδιο, ο
Σούμπερτ με τον πλούτο του σε
μορφή και αρμονία και ο Σου-
πέν, που σ' αυτόν αισθάνεται
μια συγγενική ψυχή, γεμάτη ευ-
αισθησία.

Δίπλα στην λεπτότατη απαλό-
τητα, βρίσκουμε στα έργα του
Σούμαν κι' ένα πάθος, που αν
έμενε ως το τέλος της συνθέσε-
ως στο ίδιο επίπεδο, στην ίδια
έκφραστικότητα, θα έδινε στις
συμφωνίες του τη δύναμη και το
μεγαλείο, που τους λείπουν. Τα
πιο θαυμάσια αισθηματικά έκφράζει
ο Σούμαν στο τραγούδι και ά-
πάνω στα πλήκτρα του πιάνου
(έδώ συμπεριλαμβάνονται και
αυτά τα έργα μουσικής δωμα-
τίου, όπου το πιάνο παίζει κύ-
ριο ρόλο).

Το πνεύμα της λαμπρής δε-
ξιοτεχνίας, που κυριαρχούσε στην
εποχή του με τους Λιστ, Παγκ-
νίνι και Σοπέν, τον έπηρεάζε άρ-
κετά και τον ώδηγηση συχνά στην
περιοχή εκείνη όπου η τέχνη εκ-
δηλώνεται με τεχνητά μέσα.

Στη συμφωνική μουσική έγρα-
ψε πολλές θαυμάσιες σελίδες, άλ-
λά λίγα έργα, που όλα τα μέρη
τους βρίσκονται στο ίδιο ύψλο
επίπεδο. "Ας μην ξεχνάμε ότι ο
Σούμαν έτοιμάσε άλλωστε το
δρόμο για την εξέλιξη του ρω-
μαντικού δραματικού. Ο ίδιος έ-
λεγε σχετικά μ' αυτή τη μουσική
ότι «δεν πρέπει να γράφεται για
το ναό, αλλά για ευθυμους άν-
θρώπους».

Ο Σούμαν ήταν επί πλέον έ-
νας από τους πιο λεπτούς κρι-
τικούς, που έγραψαν ποτέ για
μουσική και καλλιτέχνες. Στη
«Νέα μουσική επίθεωρηση», που
είχε ιδρύσει, διέτύπωνε το πρό-
γραμμά του: Άναγνώρισι του πα-
λιού καιρού, καταπολέμησι του
μόλις περασμένου, έπειδή δεν εί-
χε τέχνη και προετοιμασία του
μελλοντικού με καινούργια ποιή-
σι και όμορφιά.

Προγρ.
I43

ορμη ΒΡΑΔΥΝΗΣ

λογία

- 1 ΑΥΓ. 1956

54b

54c

ΑΘΗΝΑ·Ι·ΚΗΣ

.....3 ΑΥΓ. 1956.....

ΚΡΙΤΙΚΗ

30-7-56

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

ΥΠΟ ΤΟΝ Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝ

ΝΗ ΣΤΟ ΩΔΕΙΟΝ ΗΡΩΔΟΥ

Της Κας ΑΛΕΞ. ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Με την Συμφωνία του Μό-
τσαρτ άριθ. 38, έργ. 504 κατά
τον κατάλογο του Κέχελ, άρχιζε
το πρόγραμμά του αυτή την Δευ-
τέρα ο μαέστρος Βαβαγιάννης,
για να τα τελειώσει την Πρώ-
τη Συμφωνία του Σούμαν — άφι-
έρωμα εύλαδικά στη μνήμη των
δύο μεγάλων μουσικών που πέτος
όλος ο πολιτισμένος κόσμος
στρέφει ιδιαίτερα τη σκέψη του:
200 χρόνια άπ' τη γέννησι του
Βόλφγκανγκ — Άμεντέους Μό-
τσαρτ, 100 χρόνια άπ' το θάνα-
το του μεγάλου ρωμαντικού Ρόμ-
περτ Σούμαν.

Η Συμφωνία άριθ. 38 του Μό-
τσαρτ είναι η γνωστή χωρίς με-
νουέτο, από τις τελευταίες Συμ-
φωνίες του δασκάλου, όπου μάς
αφήνει να διακρίνουμε πιό βα-
θεία μέσ' στην πονεμένη ψυχή
του, πέρα άπ' τη συνηθισμένη
χάρι και εύθυμία του. Ο κ. Βα-
βαγιάννης έδωσε μια εξαιρετική
έρμηνεία, άναδείχνοντας το του
φερό και αισθηματικό τραγούδι
της άρχης, τονίζοντας, χωρίς νευ-
ρικές υπερβολές, τις αντίθεσεις,
δίνοντας μια ανάλαφρη ρωμαντι-
κή σκιά στο Άντάντε, ξετυλίγον-
τας με ζηλευτή διαύγεια και εύ-
λύγυσία το τελικό «πρέστο», δια-
τηρώντας σ' όλη τη διαδρομή του
έργου άμεμπτη την κλασσική του
γραμμή.

Άκολουθούσε μια αληθινά υπέ-
ροχη έρμηνεία του Συμφωνικού
Ποιήματος του Γάλλου συνθέτη
Άνρι Ραμπώ «Νυκτερινή Λιτα-
νεία», που είναι έμπνευσμένο ά-
πό ένα ποίημα του Γερμανού ποι-
ητού Λενάου. Είναι παράξενο πώς
ο Γάλλος μουσικός εισέδυσε στις
σφαίρες του γερμανικού ρωμαν-
τισμού: η μουσική περιγραφή του
νυκτερινού δάσους έχει τέτοια
έναργεια και τέτοια ποιητική έ-
ξαρσι, που μεταφέρει τον άκροσ-
τη σ' άλλες σφαίρες, συγκινώντας
τον βαθύτατα. Κι' έπειτα η με-
γαλ' έπρεπη περιγραφή της λιτα-
νείας, το βαθύ, μυστικόπαθο αϊ-
σθημα που διαπνέει τις ήχητικές
εικόνες, ο ψυχικός τόνος του ά-
μαρτωλού Φάουστ μέσ' στο σκο-
τάδι... "Α, ναι, ήταν μια έμπνευ-
σμένη έρμηνεία του μαέστρου Βα-
βαγιάννη και όλων των μουσικών
μας — τα χάλκινα πνευστά, ά-
κόμα, τραγουδούσαν, όπως και
τα ξύλινα, όπως όλα. Πώς να
μην ξεχωρίσει, όμως, κανείς τα
σόλα του βιολιού του Κολάση
και της διόλας του Κούλα;

Μια πρώτη έκτελεσις έκλεινε
το πρώτο μέρος του προγράμμα-
τος: «Είσαγωγή για μία έορτή
της Νεότητος» έργ. 80, του Έλ-
βετου συνθέτη Ροζέ Βυατάξ, ένα
έργο χαρούμενο, φωτεινό, γεμάτο
ζωντάνεια, έργο αληθινής έμπνεύ-
σεως, που συνάει άποκαλύπτει
ένα «τεχνητό» μουσικό τόσο στην
θεματική επεξεργασία όσο και
στους πρωτότυπους συνδυασμούς
των χρωμάτων της όρχήστρας. Με
την σφριγηλή έρμηνεία του κ. Βα-
βαγιάννη, το έργο άρεσε και χει-
ροκροτήθηκε θερμότατα.

Στο δεύτερο μέρος, η Πρώτη
Συμφωνία του Σούμαν που ο Ί-
διος ο συνθέτης έπνομαζέει «Συμ-
φωνία της Άνοιξεως», έπειδή εί-
ναι έμπνευσμένη άπ' τη φύσι και
είναι γραμμένη σε μία άπ' τις
τόσο λίγες εύτυχισμένες στιγμές
της ζωής του τυραννισμένου μου-
σικού, όπως φαίνεται άπ' όλη τη
χαρούμενη διάθεση που την δια-
πνέει, μ' όλο που δεν λείπει και
η χροιά του Σουμανικού πάθους,
ή αισθηματική τρυφερότης, ή πο-
νεμένη σκέψις του συνθέτη, όπως,
έξερφνα από αιθέριο τελικό άλ-
λέγκρο, όπου η χαρά, θάλεγες,
παλεύει με τη λύπη, για να έπι-
βληθεί, ως τέτοιο, το γέλιο μιας
έλευθερής — στιγμιαίας έστω
— ψυχής. Θερμότατα και παρα-
τεταμένα χειροκροτήματα εύχαρί-
στησαν τον μαέστρο Βαβαγιάννη
για την άραιότατη και γεμάτη
εύγενικό αίσθημα και ποιήσι έρ-
μηνεία του.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΛΑΛΑΟΥΝΗ

Ο μεγαλοφυής ρωμαντικός με
τις τρεις ψυχές, όπως έλεγε ο
Ίδιος, μακριά από κάθε πολιτική
στην τόσο ταραγμένη εποχή του,
είχε ως άρχη ότι: «Οι νόμοι της
ήθικής, είναι και οι νόμοι της τέ-
χνης» και σύμφωνα με αυτό καθ-
ωδηγούσε ο Ρόμπερτ Σούμαν τη
ζωή και την τέχνη του άνάμεσα
από τους βράχους της μελαγχο-
λίας και της γνώσεως μιας άθε-
ράπευτης διανοητικής άρρώστει-
ας, ως το σημείο όπου τώ φώς
νικήθηκε από το σκοτάδι.

Στη συναυλία της κρατικής ορ-
χήςτρας άκούσαμε, υπό την δι-
εύθυνσι του κ. Θ. Βαβαγιάννη,
μια από τις συμφωνίες του Σού-
μαν: Την πρώτη, που άποκαλεί-
ται «της Άνοιξεως», με τέτοια
ζωντάνια, αλλά και με τέτοιο μέ-
τρο, που ξεχνούσε κανείς εύκολα
τις άνακρίβειες, που παρουσιά-
στηκαν έδώ κι' εκεί. Με ύποδει-
γματικό ξεκίνημα των οργάνων,
καθαρό ήχο, ίσοροπημένες δυνά-
μεις, συναρπαστικά «τέμπερ» (έκ-
τός από μερικά του τελευταίου
μέρους), η έρμηνεία του κ. Βα-
βαγιάννη και η έκταlesi από την
όρχηστρα απέδωσαν με γνήσιο
τρόπο αυτό το τόσο χαρακτηρισ-
τικό έργο για το Σούμαν.

Αντιθέτως, δεν άκούσαμε στο
πρώτο μέρος της συναυλίας γνή-
σιο Μότσαρτ (έκτελέσθηκε η Συμ-
φωνία άριθ. 38 σε ρε μείζ. «της
Πόαςας»). Η άπόδοσι αυτής της
συμφωνίας με τρία μόνο μέρη,
γιατί σ' ένα έργο, όπου έκφρά-
ζονται τόσο μελαγχολία και κά-
ποτε (στο πρώτο μέρος) τόσο
πάλη και άπελπισία, ένα χορευ-
τικό μενουέτο δεν είχε θέσι, πα-
ρουσίαζε ώραίες στιγμές, κυρίως
στο δεύτερο μέρος με το πότε
σκυθρωπό και το πότε τραγουδι-
στό ύφος του, άλλ' οι ώραίες αυ-
τές στιγμές δεν άποτελούσαν άρ-
μονικό σύνολο.

Το πρόγραμμα της συναυλίας
περιολάμβανε και μια πρώτη έκ-
τέλεσι της «Είσαγωγής για μία
έορτή της νεότητος» του συγχρό-
νου Έλβετου συνθέτου Ρ. Βυα-
τάξ και το συμφωνικό ποίημα
«Νυκτερινή Λιτανεία» του συγ-
χοόνου Γάλλου Άνρι Ραμπώ. Το
δεύτερο έργο είχε άδύνατες στι-
γμές στα κοντραμπάσο, πλού-
σιες όμως σε άποχρώσεις ήχου
και έκφραστικότητας στο βιολιά,
ένώ στην είσαγωγή του Βυατάξ
ξεσπούσε όλη η άσυγκράτητη δύ-
ναμι, που κούβεται στην ψυχή των
νέων. Έδώ και τα έγχορδα και
πνευστά, με τα θέματα που συγ-
κοούνται το ένα με το άλλο,
βοήκαν τον έκφραστικό τόπο έ-
κείνον, που νοσούσαν για να κα-
ταλάβει ο άκουστής την πρωτο-
τυπία και την νευάτη έκπλήξις
έννοήστωσι της συνθέσεως. Ί-
διαίτερη σημασία είχε έδώ η κορ-
ποφόρος έογασία του κ. Βαβα-
γιάννη με τη θαυμάια κατανόη-
ση και την τόσο μεγάλη επίδρα-
σί του στην δονήσισα.

ΑΙΛΥ ΣΠΕΡΕΡ—ΔΡΑΚΟΥ

..... - 2 ΑΥΓ. 1956
30-7-56

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

Σάν τιμητική προσφορά στα κατόχρα από το θάνατο του μεγάλου ρομαντικού συνθέτη Ροβέρτου Σούμαν, (1810—1956, 29 Ιουλίου) η συμφωνική μας ορχήστρα με τη διεύθυνση του κ. Θ. Βαβαγιάννη έπαιξε στο τελευταίο μέρος του προγράμματος την πρώτη του Συμφωνία.

Η ποιητική ιδέα αυτού του έργου, που γράφηκε στα 1841, πηγάζει από ένα ποίημα του Α. Βύττιγκερ, και ιδιαίτερα από το στίχο: «Στίς κοιλάδες ή ανοίξη αρχίζει». Από τὸν ἐγκεντρικισμό και τὸ ὑποκειμενικὸ πάθος που χαρακτηρίζουν τὰ περισσότερα τραγούδια και τις συνθέσεις για πιάνο του Σούμαν, η «Συμφωνία τῆς Ανοίξεως» — ὅπως ὁ ἴδιος τὴν ὀνόμασε — μάς ξαφνιάζει με τὴν τόσο φωτεινὴ ἀτμόσφαιρα που περιβάλλεται, τις ὁλόχαρες εἰκόνες που ἐμφανίζει, τὴ διάχυτη μαγεία της. Ἐργο στὸ ὁποῖο δε σπάζουν ὁ αὐθορμητισμός και ἡ δημιουργικὴ ἐξαψη — ἡ «Πρώτη Συμφωνία» γράφηκε μέσα σὲ ἐλάχιστο χρονικὸ διάστημα — εἶναι ἐπόμενο νὰ παρουσιάζει και ἀδύνατες πλευρὲς ἀπὸ τὴν ἀποψη ἀρχιτεκτονικοῦ σχεδίου κλπ. Θὰ προσθέσουμε ἀκόμη πὼς τὴν ἐποχή που ἔγραψε τὸ ἔργο αὐτὸ ὁ Σούμαν, τοῦ ἔλειπε και ἡ τεχνικὴ ἐμπειρία τῆς ορχήστρας.

Ἀπὸ τὰ ἔργα που παρουσίασε ὁ κ. Βαβαγιάννης στὴ συναυλία τῆς Δευτέρας ἡ Συμφωνία τοῦ Σούμαν εἶχε τὴν καλύτερη ἀπόδοση. Ἰδιαίτερα σημειώνουμε τὴν ὠραία ἐρμηνεία στὸ δεύτερο μέρος (Λαργκέττο), ὅπου ἀποκαλύπτεται ἡ μεγάλη μουσικὴ εὐαισθησία τοῦ συνθέτη. Τὴν ἴδια ἐρμηνευτικὴ ἐπιτυχία σημείωσε και τὸ φινάλε τοῦ ἔργου.

Ὁ Roger Vuataz (1902) εἶναι ἀπὸ τοὺς πρὶν γνωστοὺς και ἀξιόλογους Ἑλβετοὺς συνθέτες. Τὸ ἔργο του «Εἰσαγωγή γιὰ μιά ἐορτὴ τῆς νεότητος», που ὁ κ. Βαβαγιάννης παρουσίασε σὲ πρώτη ἐκτέλεση, κατέχει ἐξέχουσα θέση μέσα στίς πρὶν ὑαδεδομένες δημιουργίες τοῦ συνθέτη. Ὁ Vuataz ἀφοῦ προηγουμένα πειραματίσθηκε πολὺ καιρὸ με τις διάφορες τεχνολογίες και τὰ μουσικὰ συστήματα, ταλαντευόμενος ἀνάμεσα στίς τάσεις και αἰσθητικὲς ἀντιλήψεις τοῦ ἱμπρεσσιονισμού, τῆς πολυτονικότητας και ἀτονικότητας, και ἀκόμη τοῦ δωδεκαφθογγισμού, ἐμφανίζεται σήμερα κάπως κατασταλαγμένος.

Στὸ ἔργο του που ἀκούσαμε, ὑπάρχει ἀναμφισβήτητα κάποιος ὑγιὲς σπóρος στὴν πρωταρχικὴ του σύλληψη. Ἐτσι, ἡ σύνθεση αὐτὴ παρουσιάζει ἐνδιαφέρον, γιατί δὲν εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἓνα ἐγκεφαλικὸ ἡχητικὸ κατασκευάσμα. Βέβαια δὲ μπορεῖ κανεὶς νὰ παραβλέψει τὰ φορμαλιστικὰ στοιχεῖα που ὑπάρχουν διάχυτα μέσα στὴ μουσικὴ αὐτὴ δημιουργία, που νοθεύουν ἡ ἀλλοιώνουν τις ζωερὲς και φωτεινὲς εἰκόνες της.

Ὁ μαέστρος κ. Βαβαγιάννης ἐκτὸς ἀπὸ τὴν καλὴ τεχνικὴ ἐκτέλεση τῆς «Εἰσαγωγῆς» γιὰ μιά ἐορτὴ τῆς νεότητος, — θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τὴν χαρακτηρίσει σάν ἀποψη — κατόρθωσε νὰ μάς δώσει και μιά πολὺ πειστικὴ ἐρμηνεία τοῦ ἔργου. Σὲ μερικὰ μάλιστα σημεία ἡ ἀπόδοση ἦταν τόσο συναρπαστικὴ, ὥστε ἐκάλυπτε και τις ἀδυναμίες ἀκόμη που, ὅπως εἴπαμε προηγουμένα, ὑπάρχουν στὴ σύνθεση αὐτή.

55

Προγρ.
I43

Ἀπόκομμα ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΗΡΥΚΟΣ

Χρονολογία

- 2 ΑΥΓ. 1956

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ 30-7-56

Η ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΥΠΟ ΤΟΝ Κ. ΘΕΟΔ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ

ΤΟΥ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ

Ἐνταῖοτατο και καλοδιαλεγμένο τὸ πρόγραμμα που μάς παρουσίασε στὴν τελευταία συναυλία τῆς ορχήστρας μας ὁ μαέστρος κ. Θεοδ. Βαβαγιάννης. Ἡ «Συμφωνία ἀρ. 38» σὲ ρε μείζ. (Κ. 504) σὲ τρία μέρη — χωρὶς μενουέτο — εἶναι ἓνα ἔργο ἀριστουργηματικὸ, ἀνάμεσα στὰ τέσσερα τελευταία Συμφωνικά δημιουργήματα τοῦ ἀθάνατου συνθέτου, που ἔγραψε και πρωτόπαιξε στὴν Βοημικὴ πρωτεύουσα Πράγα στίς 19 Ἰανουαρίου 1877. Ὁ μαέστρος παρέκαμψε ὅλες τις δυσκολίες που ἔχει ν' ἀντιμετώπιστῃ στὴν ἀπόδοση τῆς «Συμφωνίας» αὐτῆς, συνεικράτησε τὴν ορχήστρα του στὰ πλαίσια μιάς θαυμαστῆς ἡχητικῆς και ἀκριβολόγου ρυθμικῆς σορροπίας και μάς χάρισε μιά θαυμασία και αἰσθαντικὴ ἐρμηνεία.

Δεύτερο ἔργο τοῦ θαυμασίου προγράμματος τῆς Δευτέρας ἦταν ἡ «Νυκτερινὴ Λιτανεία» τοῦ Ρομπιν. Τὸ ὠραίο αὐτὸ συμφωνικὸ ποίημα, που χαρακτηρίζεται σάν ἓνα ἀπὸ τὰ πρὶν ἀξιόλογα ἔργα τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς, μεταπλάθει μουσικὰ ἓνα ἐπεισόδιο ἀπὸ τὸν Φάουστ τοῦ Γερμανοῦ ποιητῆ Λενάου και πρωτοεκτελέστηκε στίς 15 Ἰανουαρίου 1899 στὸ Παρίσι, ἀπὸ τὴν γνωστὴ φημισμένη ορχήστρα «Κολόν». Ἡ ορχήστρα μας ἰδιαίτερα συντονισμένη, κυρίως ἀπὸ ἡχοχρωματικῆς ἀπόψεως εὐέλκτος και ὁμοιογενὲς, κάτω ἀπὸ τὰ καθοδηγητικὰ κελεύσματα και τὴν ἀσφαλὴ μουσικὴ ἀντίληψη τοῦ ταλαντούχου μαέστρου, μάς χάρισε μιά ἀλησμόνητὴ ἐκτέλεση.

Ὁ μεσόκοπος, σήμερα, φημισμένος Ἑλβετὸς μουσουργὸς Ροτζέρ Βουατάζ, που θεωρεῖται μεταξὺ τῶν πρὶν διοικητικῶν μουσουργῶν τῆς Ἑλβετίας, ἐμφανίζεται σάν ἓνας δεξιοτέχνης τῆς ορχήστρας με τὴν «Εἰσαγωγή γιὰ μιά ἐορτὴ τῆς νεότητος». Ἀρμονιστὴς τολμηρότατος, ἐν τούτοις δὲν φαίνεται νὰ ὑποτάσσεται σ' ἓνα ὀρισμένο σύστημα, γιατί ἀπὸ ἀπόψεως τεχνολογίας και αἰσθητικῶν ἀντιλήψεων — κάπου μάς λέει τὸ πρόγραμμα — ἐκαλλιέργησε ἐκαλλὰς τὸν ἱμπρεσιονισμό, τὴν πολυτονικότητα, τὴν ἀτονικότητα, τὸ δωδεκάτονο σύστημα και ὅ,τι γενικὰ παρουσιάζει ἡ μουσικὴ ἀπὸ τις ἀρχὲς τοῦ εικοστοῦ αἰῶνος και κατέληξε νὰ γίνῃ ἓνας συντηρητικὸς, χωρὶς ὅμως και νὰ ἀποβάλῃ ὀρισμένες τολμηρότητες στὴν ἀρμονία του. Ἐνὰς ἐλεύθερος αὐτοσχεδιασμός, ἡ σελίδα τοῦ Ἑλβετοῦ «μαίτρη», σκιτσάρε τὴν ξεγνοιασιά, τὴν ἀφέλεια και τὴν ζωτικότητα τῆς χαρούμενης χρυσῆς νεότητος, με χάρι και πολλὴν καινοτόμο διέθεσι. Ἀληθινὰ τὸ μουσουργικὸν τοῦ Βουατάζ ἀφύζει ἀπὸ χαρὰ, ἀπὸ ζωὴ και πλημμυρίζει ἀπὸ φῶς.

Σάν σύμμελη στίς παγκόσμιες γιορτὲς που γίνονται γιὰ τὰ 100 χρόνια ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου ρομαντικοῦ Ρόμπερτ Σούμαν, ὁ μαέστρος κ. Βαβαγιάννης περιέλαβε στὸ δεύτερο και τελευταῖο μέρος τοῦ προγράμματός του, τὴν «Συμφωνία ἀρ. 1» σὲ σι ὤφ. μείζ. ἀρ. 38 (τῆς ἀνοίξεως), που εἶναι ἐμπνευσμένη ἀπὸ ἓνα ποίημα τοῦ Α. Μπέτγκερ — ὅπως δεβαιώνεται μιά αὐτόγραφη ἀφιέρωσι τοῦ Σούμαν, πάνω σὲ φωτογραφία του, χαρισμένη στὸν ποιη-

τὴ — και που πρωτοεκτελέσθηκε στίς 31 Μαρτίου 1841 στὸ Γκεγου ἀνάντχους τῆς Λειψίας ὑπὸ τὴν διεύθυνσι τοῦ Μέντελσον.

Ὁ κ. Βαβαγιάννης μάς ἔδωσε ἓνα Σούμαν τυφερό, εὐαίσθητο, συναίσθηματικό, με ὠλοκληρωμένη μουσικὴ συνείδησι και ἀπόλυτὴ κατὸ τῆς συμφωνικῆς ιδέας. Ἐκφραστικὰ και μορφικὰ ὁ μαέστρος τῆς Δευτέρας, μάς χάρισε μιά ἐρμηνεία βασισμένη σὲ πληρότητα ἐκφραστικῆς σὲ οἰσθητικὴ και ὀργανικὴ πειθορχία και ἡχητικὴ δυνάμεια. Ἡ ορχήστρα μας ἐξ ἄλλου, πειθηνιο ὄργανο στὰ δυναμικὰ χέρια τοῦ φωτισμένου ἀρχιμουσικοῦ, διεξήλθε λεπτολογημένα ὅλες τις ρυθμικὲς και ἡχητικὲς δυσκολίες τοῦ ἔργου και ὑποχρέωσε στὸ τέλος τοῦ προγράμματος, νὰ ὑποκληθῇ με ἐπὶ κεφαλῇ τὸν θαυμασιὸ ὁδηγό της, πολλὰς φορὲς ὑπερστὰ στὸ παραληρούς ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ πυκνὸ ἀκρατήριο.

ΙΩΑΝ. ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ

Τὸ συμφωνικὸ ποίημα «Νυκτερινὴ Λιτανεία» τοῦ Γάλλου συνθέτη Henri Raband (1873), ἐμπνευσμένο ἀπὸ ἓνα θαυμάσιο ποίημα τοῦ Λενάου, γράφηκε πρὶν ἀπὸ πενήντα περίπου χρόνια και πρωτοπαίχτηκε στὸ Παρίσι τὸ Γενάρη τοῦ 1899.

Ἐργο ρομαντικῆς τεχνολογίας παρ' ὅτι ἐμφανίζει και καλὰ σημεῖα, ἰδιαίτερα πρὸς τὸ τέλος, ὥστόσο στὸ σύνολο εἶναι μιά μονότονη και ἀνιαρὴ σύνθεση. Ὁ κ. Βαβαγιάννης προσπάθησε νὰ δώσει στὸ συμφωνικὸ αὐτὸ ποίημα, παρὰ τὴν ἄρτια τεχνικὴ του ἐκτέλεση, και κάποιον πνοὴ ζωτανίας. Ὅμως δὲν κατόρθωσε νὰ μάς πείσῃ γιὰ τὴν ἀξία του, και πολὺ περισσότερο γιὰ τὴ σκοπιμότητα τῆς ἐκλογῆς του. Στὴ θέση τῆς «Νυκτερινῆς Λιτανείας» θὰ μπορούσε νὰ μπεῖ ἓνα ἑλληνικὸ ἔργο.

Ἡ ἐρμηνεία τῆς «Συμφωνίας ἀρ. 38» τοῦ Μότσαρτ ὁμολογοῦμε πὼς δὲν μάς ἱκανοποίησε. Ἀτονὴ και χλιαρὴ ἐμφανίσθηκε ἡ μεγάλη ἀργὴ εἰσαγωγή καθὼς και τὸ γεμάτο ἀντιθέσεις ἀρχικὸ Allegro. Τὸ θαυμάσιο ἀργὸ 2ο μέρος δὲν παρουσίασε παρὰ μιά καλὴ τεχνικὴ ἐκτέλεση και τίποτε ἄλλο.

Β. ΑΡΚΑΔΙΝΟΣ

55b

ονολογία ... 4. ΑΥΓ. 1956

ΜΟΥΣΙΚΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

ΑΡΧΙΜΟΥΣΙΚΟΣ κ. Θ. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ἡ ἀνοδος τῶν ἀκροατῶν πρὸς τὸ Ὡδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ τὸ βράδι τῆς περασμένης Δευτέρας ἦταν ἕνας ἀγὼν μεταξύ ματιῶν ἀμυνομένων, καὶ ἡλεκτροφωτισμοῦ ἐπιτιθεμένου μετὰ δύναμη καθέτων φλογισμένων δελῶν. Πραγματικὴ πάλι τῶν ματιῶν ν' ἀντισταθῶν στὴν ἐκτυφλωτικὴ ἐπίθεση τεσσάρων προβολέων, στημένων στὸν ἐξωτερικὸ τοῖχο τοῦ ἀρχαίου κτιρίου, κατάντικρυ στοὺς ἀνερχομένους ἀπὸ τὴν κάτω λεωφόρο πρὸς τὴν μεγάλη κλίμακα, τὴν ὁδηγοῦσα στὴ σημερινὴ εἴσοδο τοῦ Ὡδεῖου. Θάλεγε κανεὶς ὅτι τοποθετήθηκαν σκόπιμα αὐτοὶ οἱ φανοὶ, γιὰ νὰ ταλαιπωρήσουν τοὺς προσερχομένους, καὶ νὰ κακοποιήσουν τὴν ὄραση μετὰ τὴν κατάματα ἐκθαμβωτικὴ προβολὴ τοῦ ἀπλέτου φωτός των. Ἀτυχέστερη ἐγκατάσταση καὶ πῶς ἀπολίτιστη δὲν θάχη παρατηρηθῇ. Καὶ ν' ἀναγράφῃ μέρες τώρα ὁ Τύπος τίς φροντίδες καὶ μελέτες τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας γιὰ τὴν ἐξεύρεση φωτισμοῦ πρὸς ἀνετώτερη ἐξυπηρέτηση τῆς προσπελάσεως τῶν θεατῶν πρὸς τὸ ἀρχαῖον Ὡδεῖον. Ἀλλὰ μήπως δὲν συμβαίνει περίπου τὸ ἴδιο καὶ μέσα στὸ θέατρο; Ὅμοια τύχη ἀναμένει τοὺς καθισμένους στίς θέσεις τους, μετὰ τὴν ἀστοχὴ τοποθέτηση καφεναντι, ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῖχου τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου, λαμπτήρων, τῶν ὁποίων αἱ δέσμες ἀκτίνων προσβάλλουν ἐνοχλητικὰ τὸν ὄψλον ὀφθαλμόν! Μόνον ὑπεύθυνη ὑπολογισμένη μελέτῃ καὶ νυκτερινὰ πειράματα θὰ διώρθωναν τὸ σοβαρὸ ζήτημα φωτισμοῦ, καὶ ὅχι σπασμωδικὲς προχειρότητες ἀναρμοδιῶν ὡς φαίνεται πρωτοβουλιῶν.

Μετὰ τὴν ἐναρξὴ τῆς συναυλίας οἱ συνθήκες εὐτυχῶς ἀλλάζουν, οἱ προβολεῖς τῆς σκηνῆς σβήνουν, καὶ μένουν μόνον τὰ αἰωρούμενα ἀδυσσώγητα ὑπεράνω τῆς ὀρχήστρας, πού ἐπαναφέρουν τὴν ὄραση στὴν ἀνασπαστικὴ τῆς θέσης. Ἀρχιμουσικὸς τῆς δραδίας ἦταν ὁ κ. Θεόδωρος Βαβαγιάννης. Τὸ ὄνομά του γεννᾷ ἀπὸ μουσικόφιλο κοινὸ ἀξιώσεις, πού συνηθισμένο στίς ξεχωριστὲς τοῦ ἐκτελέσεις παίρνει στάση αὐστηροῦ κριτῆ, καὶ προσέρχεται ἀπαιτητικὸ, μετὰ δύσκολη τὴ γνωμάτευσίν του.

Ἡ Συμφωνία ἀρ. 38 (Κ. 504) πού ἔγραψεν ὁ Μότσαρτ γιὰ τὴν Πράγα στὰ 1786, θεωρεῖται ἀληθινὸ ἀριστοῦργημα, ἔργο «ὠψιπέτερος» φέρνοντας μαζί του τίς αἰθέριες δονήσεις ὑπερκόσμιων ἐπικλήσεων. Ἡ ἐντυπωσιακὴ ἡρεμὴ καὶ ἐπιδηλητικὴ εἰσαγωγὴ στὸ α' μέρος ἀνοίγει τίς πύλες πρὸς τὸ χαρακτηριστικὸ «Ἀλλέγκρο» πού χωρὶς παρεκκλίσεις κι' ἐλιγμούς προχωρεῖ ἀποφασιστικὸ στὴ διαγραφὴ τῆς ἀκύμαντης τροχιάς του. Εἶναι μία ἀπὸ τίς θαυμαστὲς μοζάρτιες σελίδες, πού διαδέχεται τὸ λυρικό «Ἀντάντε», παλλόμενο ἀπὸ ἕνα σκίρτημα αἰσθηματικῶν συγκινήσεων. Τὸ τελευταῖο «Ρόντο» μετὰ τοὺς φλογεροὺς κι' αὐθόρμητους ρυθμούς του, σπνέχεται σὰν εὐλογη ἀκολουθία τῶν δύο προηγούμενων μερῶν, κι' ἡ Συμφωνία ἐπιστεγάζεται μετὰ τὴν κατάφωτη ἀκτινοβολία ἐνὸς αἰσιόδοξου «φινάλε». Ἡ ἀπόδοσις ἐνὸς ἔργου φαινομενικὰ ἀπλοῦ, ἀλλὰ τόσο διεισπετευκτῆς διδασκαλίας, παρουσιάζει πλεῖστα διλήμματα στὸν διευθυντὴ τῆς ὀρχήστρας, πού ἔχει νὰ παλαίῃ ὅχι μόνον μετὰ τὴν ἐκτέλεση μιᾶς προσωπικῆς τοῦ ἐρμηνείας, ἀλλὰ

καὶ μετὰ τὸν τρόπο τῆς μεταδόσεώς της σὲ μιὰν ὀρχήστρα στερημένη ἀπὸ πολυετὴ εἰδικὴν παράδοσι, σὲ ἔργα λεπτῆς εὐαισθησίας. Ἐστὶν ἂν ἡ ἀπόδοσις πρόσκοπτε ἐνίοτε στὴν ὁλοκλήρωσι μιᾶς ἱκανοποιητικώτερης δημιουργίας, θὰ ἦταν ὀδὴ οἰαδήποτε διαμαρτυρία, ὅταν ξέραμε πὺς τὰ ὑπάρχοντα ὀρχηστρικά μέσα ἐξήντησαν κάθε κόμητο γιὰ τὴν ἀριωτέρη δυνατὴν ἐμφάνισιν, καὶ τὴν πληρέστερη καὶ ἱκανοποίησίν μας.

Τὸ Συμφωνικὸ Πόημα «Νυχτερινὴ Λιτανεία» τοῦ Γάλλου Ραμπώ (1873—1949) μαθητοῦ τοῦ Μασσενέ, καὶ διὰ δόχου τοῦ Φωρὲ εἰναι μιὰ διευρυμένη τοῦ Παρισινοῦ Ὡδεῖου, στὴν ἀνταρρατικὴ σελίδα ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὸ ἐπικολυρικό ποίημα τοῦ Λενάου ὁ «Φάουστ», στὸ ὁποῖο ἀντικατοπτρίζονται εἰκόνες ἀπὸ τὴν ἴδια ζωὴ τοῦ ποιητῆ. Ὁ θρύλος τοῦ δόκτορος Φάουστ, μάγου ἀγύρτη τοῦ 16ου αἰῶνος, μύστη τῶν γραμμάτων καὶ σοφοῦ ἐπιστήμονα, ἐκέντησε τὴ φαντασία πολλῶν μουσουργῶν κι' ἔγινε ἀφορμὴ νὰ γραφοῦν συνθέσεις ἐμπνευσμένου λυρισμοῦ, πού κατέχουν σήμερὰ ἐπίσημὴ θέσιν στὸ μουσικὸ ρεπερτόριο. Ὁ Λιστ, ὁ Μπερλιόζ, ὁ Σούμαν, ὁ Βάγνερ σὲ συμφωνικά τους ποιήματα, ὁ Γκουνὸ καὶ ὁ Μπόιτο στίς δημοφιλεῖς ὀπερές τους, ὁ Σούπερτ στὸ πασίγνωστο τραγούδι «Ἡ Μαργαρίτα στὸ ροδάκι», κι' ἄλλοι σ' ἔργα λιγώτερο γνωστά, ἐφαλ-

λαν ἐπεισόδια ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ θρυλικοῦ ἥρωα, πού τόσο ἐλίκυσε τὴν προσοχὴ μουσουργῶν καὶ συγγραφέων. Ὁ Γάλλος Ραμπώ στὴ «Λιτανεία» πού ἀκούσαμε, ἔγραψε μιὰ μουσικὴ σκοτεινὴ, πνιγμένη στὸ ἄλγος καταθλιπτικὸ ὁμιχλώδες οὐρανὸ, ὅπου μικρὲς ἐδῶ καὶ κει παροδικὲς ἀναλαμπὲς αἰθρίας ἀπαλύνουν λίγο τὴ ζοφερότητα τῆς μουσικοπάθειας, καὶ μαλακώνουν τὸ βαρύνοντο πάθος. Τὸ ἐντυπωσιακὸ αὐτὸ ἔργο πού θίγει κατὰ βάθος τὸν ψυχικὸ μας κόσμον, ἀποδόθηκε θαυμάσια ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα, πού μετὰ τὴν κατανόησιν μετέδωσε τὴν ἀριστοτεχνικὴ ἐρμηνεία τοῦ κ. Βαβαγιάννη.

Ἡ «Εἰσαγωγὴ γιὰ μιὰ γιορτὴ τῆς Νεότητος» τοῦ Ἑλβετοῦ Ρ. Βουαζᾶς ἀφήνει πλεῖστες ἀπορίες, παρ' ὅλη τὴ βοήθεια πού τὸ ἀναλυτικὸ πρόγραμμα τῆς συναυλίας μᾶς ἔδωσε κατὰ τὸ δυνατό καταληπτότερη. Μέσα σὲ μιὰν ἀσάφεια μουσικῆς ἐκφράσεως καὶ σὲ κοινοτομίες χωρὶς καμμιὰ ἀνοδο πρὸς νέους ὀρίζοντες, ὑπῆρχε μιὰ ταραγμένη ζωὴ ἀπὸ ὀρμητικὸς παλμός, ἀλλ' οὐδ' αὖθις ὑπῆρχε τὸ ἀναγραφόμενον φῶς, πού κι' ἂν κάποτε διαπερνώντας τὰ νέφη μιᾶς δυσνόητης μεταφυσικῆς, ὑπέφωσκε ἀμυδρὰ, ἐπσκοιάζοντο εὐθὺς ἀπὸ τὰ δάχρυμα τῶν κρουστῶν ὀργάνων καὶ τὸν ὄγκον τῶν χαλκίνων. Στὴ θέσιν τῆς μάλλον ἀσήμαντης αὐτῆς «Εἰσαγωγῆς», πού τίποτα δὲν πρόσθεσε στὸν πλουτισμὸ τοῦ προγράμματος, πόσο καλλίτερα θάταν ἡ ἐκτέλεσις ἐνὸς ἀπὸ τὰ δικά μας ἑλληνικά

ἔργα, πού καθὼς φαίνεται ἡ Κρατικὴ Ὀρχήστρα ἔχει κηρύξει γιὰ τὸ καλοκαίρι: τοὐλάχιστον σὲ διωγμό.

Ἡ α' Συμφωνία τοῦ Σούμαν (ἔργο ἀρ. 38) πού ὁ ἴδιος ὠνόμαζε τῆς «Ἀνοίξεως», εἶναι ἕνας ὕμνος στὴν εὐτυχία καὶ χαρὰ τοῦ συνθέτη γιὰ τὸν γάμνον μετὰ τὴν ἀγαπημένη κόρη τοῦ δασκάλου τοῦ Κλάρα, κι' ἐγράφηκε σ' ἐλάχιστο χρονικὸ διάστημα, πρὶν ἀκόμα ἀποκτήσῃ τὸν ἐλεύθερον χειρισμὸν στοὺς συνδυασμοὺς τῶν ὀργάνων τῆς ὀρχήστρας. Ἦταν ὡς τότε ὁ ποιητὴς τοῦ πιάνου, τοῦ τραγουδιοῦ καὶ τῆς συναισθηματικῆς μουσικῆς γιὰ περιωρισμένο φωνικὸ κύκλον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐκλινε ἡ ρομαντικὴ τοῦ ἰδιοσυγκρασίας. Ποιὸς νὰ ἐφάνταζε τότε, στὴν πῶς εὐτυχισμένη ἐποχὴ τῆς ζωῆς τοῦ συνθέτη, πὺς ὕστερα ἀπὸ 15 χρόνια θάσθηνε τόσο τραγικὰ μιὰ ὑπαρξὴ ριγμένη στὸ σκοτάδι τοῦ παραλογισμοῦ, χωρὶς ἔτσι νὰ νοιώσῃ τὸν σπαραγμὸ τῆς λατρεμένης τοῦ συζύγου Κλάρας, πού ἐπέζησε μόνη τέσσαρες μελανὲς δεκαετίες.

Ἡ μελετημένη ἀποκαλυπτικὴ ἐρμηνεία πού ἔδωκεν ὁ μαέστρος Βαβαγιάννης, ἐνθουσίασε ἐντελῶς δικαιολογημένα τὸ ἀκροατήριον, πού θερμασμένο ἀπὸ τὴν ὡραία ἐκτέλεσις τῆς Συμφωνίας, ἐξεσπασε σὲ αὐθόρμητες παρατεταμένες ἐπιδοκιμασίες.

Γ. Α.

ΩΡΑΣ

30-7-56

- 2 ΑΥΓ. 1956

55c

Προγρ.
I43

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ

Η Κρατική, με τὸν Θ. Βαβαγιάννη

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΕΚΤΕΛΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΥΝΘΕΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΟΙ ΕΣΧΑΤΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΘΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΝΟΟΤΡΟΠΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΡΜΟΔΙΩΝ

ΤΟΥ Κ. ΜΑΝΩΛΗ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗ

Ἀνοὶ κανεὶς πάντα μετὰ πολλὴ συγκίνηση μιὰ κλασικὴ συμφωνία στὸ Ὡδεῖον Ἡρώδη, ὅταν αὐτὴ, μάλιστα, εἶναι ἡ ἀριστουργηματικὴ ἀριθ. 38 τοῦ Μότσαρτ πού ἀντιπροσωπεύει τοὺς πῶς βαθεῖς καὶ δυναμικοὺς τόνους τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ τόνου πού ἐγαλοῦχσαν κι' ἐπηρεάσαν ἕναν Μπετόβεν. Καὶ φυσικὰ πηγαίνει κανεὶς πολὺ προθυμότερα νὰ τὴν ἀκούσῃ ὅταν ξέρεῖ πὺς ἔχει ἐξασφαλίσῃ ἕνα μίνι μουμ καλῆς ἀπόδοσης, πρᾶγμα πού συμβαίνει σχεδὸν κατὰ κανὸνα κάθε φορὰ πού διευθύνει τὴν ὀρχήστρα ὁ μαέστρος Θεόδωρος Βαβαγιάννης. Καὶ στὸ τελευταῖο αὐτὸ κεφάλαιο, μπορῶ νὰ πῶ πὺς ὁ διακεκριμένος μουσικὸς, ὁδηγούμενος προφανῶς ἀπὸ φυσικὴ ἔφεση περισσότερο πρὸς τὴ σπουδὴ καὶ τὴν ἀγάπην τῶν μεγάλων Γερμανῶν κλασικῶν καὶ ρομαντικῶν, πραγματοποιεῖ — ἐρμηνεύοντας τὰ ἔργα τους — τίς καλύτερες ἐπιδόσεις του.

Εἰδικὰ στὴν προχθεσινὴ ἐκτέλεσις τῆς Συμφωνίας χωρὶς μινουέττο, ἡ ἐνότητα τῆς ιδέας, τὸ καθαρὸ ὕφος, ἡ ρυθμικὴ ζωντάνια, ἡ ἀντικαταστάσιμη πεποίηση ἐκφράσεως, μαζί μετὰ τὴν λάμψη μιᾶς ὀρχήστρας ἐξαιρετικῆς πειθαρχημένης, ἦταν οἱ ἀρετὲς πού σύνθεσαν τὴν ἐξοχὴ καὶ ὀλοφύτειν ἐρμηνεία τῆς — μιᾶς ἀπὸ τίς καλύτερες τῆς καριέρας του. Μετὰ τὴν ἴδια μελετηρότητα καὶ κατανόησιν, ὁ κ. Βαβαγιάννης, ὕστερ' ἀπὸ τὸν Μότσαρτ, ἀνέδειξε τῆς — ἐκ διαμέτρου ἀντίθετης ὕφους καὶ τεχνοτροπίας — ρομαντικῆς, πολυχρῶμης καὶ ρωμαλέας ἐνορχηστρωμένης μελωδίας τῆς Νυχτερινῆς Λιτανείας τοῦ Φαμπῶ. Ἦταν ἀληθινὰ ὑποδηλητικὴ ἡ ἀπόδοσις τῆς «διερχόμενης» αὐτῆς εὐλαείας, πού κορυφώνεται μετὰ τὰ πανηγυρικὰ τρομπόνια καὶ πού ὅταν σὲ λίγο χάνεται τὸ ὡραῖο μοτίβο τῆς, ὁ συνθέτης τὴν χαίρει μετὰ μιὰ λαμπερὴ συνθετικὴ ἀνάνευσιν τῆς ὁποίας τὰ ὀρχηστρικά ἡχοὶ ἀποπνέουν ἕναν δοξαστικὸ θαυμασμό, ἀλλὰ καὶ μιὰ συγκινητικὴ παιδική

νοσταλγία. Δὲν ἦταν λιγώτερο θαυμαστή, ἂν ἐξαιρέσει κανεὶς τὴν κάποια ἀβεβαιότητα τῆς ἐναρξῆς, ἡ ἀπὸ κάθε ἀποψη καλὴ ἀπόδοσις τῆς «Ἀνοιξιάτικης Συμφωνίας» τοῦ Σούμαν, πού κοντὰ σ' ἄλλα ἀνέδειξε τὴν — κάπως χαλαρωμένην, τελευταίως — εὐαισθησία καὶ ἡχητικὴ ὁμοιογένεια τῶν βιολιῶν τῆς ὀρχήστρας μας.

Καὶ τώρα ἐρχομαι στὰ τρωτά: Θεωρῶ ἀληθινὴν πρόκλησιν τὴν πρώτη ἐκτέλεσις αὐτῆς τῆς ἀνοήτου «Εἰσαγωγῆς» γιὰ μιὰ (ἀνόητη) ἑορτὴ τῆς νεότητος πού παρερσέφθησε στὸ πρόγραμμα τῆς προχθεσινῆς συναυλίας. Καὶ ἡ πρόκλησις γίνεται ἀκόμα μεγαλύτερη δοθέντος ὅτι αὐτὴ ἡ νέα «Εἰσαγωγή» ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ,

μπαίνει στὸ πέμπτον πρόγραμμα μιᾶς σειρᾶς συναυλιῶν στίς ὁποῖες δὲν ἀούτηκε οὐτε μιὰ ἑλληνικὴ νότα! Πρέπει τάχα νὰ ἐγκαλέσουμε, γιὰ ἑλλειψὴ φιλότιμου, τοὺς ἑλληνες ὑπεύθυνους διευθυντὲς τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας πού πληρώνονται ἀπὸ τὸ ὑστέρημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ; Τοὺς ρωτῶ καὶ — μαζί μετὰ μένα — τοὺς ρωτᾷ ὅλη ἡ ἑλληνικὴ Κοινὴ Γνώμη: Γιατί ἐπὶ 5 συναυλίας δὲν παίχτηκε οὐτε ἕνας ἑλληνικός συνθέτης; Νομίζω πὺς οἱ ὑπεύθυνοι πρέπει νὰ κατανοήσουν τὴν σοβαρότητα τοῦ ἐρωτήματος καὶ νὰ φροντίσουν νὰ τακτοποιηθοῦν τὸ ταχύτερον ἀπέναντι τῆς ἑλληνικῆς συνείδησης τὴν ὁποῖαν βέβαια ὀφείλουν νὰ ἔχουν. Γιατί ἂν ἀμφέβαλλε κανεὶς γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τῆς ἑλληνικῆς αὐτῆς συνείδησης θὰ ἦταν ἴσως σωστὸ νὰ εἰσηγηθῇ στὸ κράτος νὰ μετακαλέσῃ ἀπ' ἔξω γνησίως ξένους μαέστρους καὶ συντάκτες προγραμμάτων τῶν συμφωνικῶν μας συναυλιῶν. Γιατί — ἐπὶ τέλους — σὰν ξένοι, θὰ ἐπαίζαν καλύτερα τὰ ξένα ἔργα, ἀπ' ὅ,τι τὰ παίζουσιν οἱ ψευτοξένοι — δῆθεν — δικοί μας καὶ ἐπὶ πλέον τότε, δὲν θὰ μᾶς ἐνοιαζε καθόλου ἂν δὲν ἐπαίζαν τὰ ἑλληνικά.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΣΚΟΥΛΟΥΔΗΣ

«Διεθνής Μουσική Κίνηση»

Ο Βαβαγιάννης στην Γερμανία

ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ, ΔΙΟΥΡΑΜΒΙΚΕΣ ΚΡΙΤΙΚΕΣ

«Ενθουσιασμός για τον άρχιμουσικό από τας 'Αθήνας», «Ένας σπουδαίος άρχιμουσικός», «Ίντερμέτζο από την 'Ελλάδα», «Ένας μεγάλος άρχιμουσικός», «Ο Βαβαγιάννης ένθουσίασε» — αυτοί είναι οι τίτλοι τών γερμανικών έφημερίδων που αφιερώνουν ολόκληρες στήλες στον άρχιμουσικό μας κ. Θεόδωρον Βαβαγιάννη, που, ως γνωστόν διηύθυνε πριν λίγες μέρες τις Φιλαρμονικές Όρχηστρες της Νυρεμβέργης και του Μπίλλεφελντ. Από τις κριτικές αυτές, που, δυστυχώς, δεν μπορούμε να δημοσιεύσουμε ολόκληρες έλλείπει χώρου, αποσπούμε τις πιο ένδιαφέρουσες περικοπές.

Η «Έφημερίς της Βεστφαλίας» του Μπίλλεφελντ, ασχολείται διά μακρών για την προσωπικότητα του κ. Βαβαγιάννη, αναφέρει τις ως τώρα επιτυχίες του τόσο στας 'Αθήνας όσο και σε πολλές πόλεις του εξωτερικού και ιδιαίτερα της Γερμανίας έπειτα κρίνοντας την έκτέλεση της Έβδομης Συμφωνίας του Ντβόρζακ (σε έλ. έρ 70), γράφει: «Ημέχρι φανηταισμού έκρηκτική δύναμις του άρχιμουσικού απέσπασε απ' την ορχήστρα πρωτάκουστη ποικιλία χρωμάτων που ως τώρα δεν είχαμε «επιχρήσει». Ήταν μία έκτελεσις πλημμυρισμένη από βαθύτατο μουσικό ρυθμό, που ο άρχιμουσικός, με τις δυναμικές, πλατείες και έντονες χειρονομίες του προωθούσε, κατέστειλε, έσβησε. Έπειτα πάλι άφινε ελεύθερο για να φθάσει στο δυναμικό τέλος. Ήταν, απλούστατα, κάτι το μεγαλειώδες... Ένας άρχιμουσικός που, καθώς ζητάει το πόν απ' τον έαυτό του, το ίδιο απαιτεί κι' απ' την ορχήστρα. Το κοινό περιέβαλε την ορχήστρα και τον διευθυντή της με ένθουσιαστικές έκδηλώσεις που διήρκεσαν ολόκληρα λεπτά. »Στην άρχή του προγράμματος, στην 3η Συμφωνία του Σούμπερτ, ο Βαβαγιάννης μ' όλα τα αύστηρά χαλινάρια που επέβαλε στην ορχήστρα του, άφισε ως τόσο άρκετή ελευθερία για τη συναρπαστική ανάπτυξη των διαφόρων οργάνων. Μιά τέτοια μουσικότητα άντανakλούσε στους ακροατές και έστησε άμέσως τη γέφυρα της έγκαρδιότητας ανάμεσα στον άρχιμουσικό και στην αίθουσα. Οι τρεις «Έλληνικοί Χοροί» του Σκαλκώττα μας ένθουσίασαν το ίδιο». Υπογραφή Μ. Χύ.

Ο κριτικός Κάρλ Φέζελ, άφου γράφει πως οι περισσότεροι από τους προσκεκλημένους διευθυντές της μπαγκέττας καταρτίζουν τα προγράμματά τους, για εύκολία τους, πάντα με τα ίδια γνωστά έργα, όπως τελευταίως ο Σαβάλλης, — γράφει — έπαινει θερμά τον Βαβαγιάννη που είχε τό θάρρος να παρουσιάσει στην 5η Φιλαρμονική Συνουσία της Όπερας της Νυρεμβέργης ξεχασμένα ή έντελώς ξένα συμφωνικά έργα. «Μετά τη πασίγνωστη Συμφωνία της Όεφόρδης του Χάυντν, μας έδωσε δυό αποσπάσματα από την όπερα «Βασιλιάς Ανήλιαγος» του Άν. δρέα Νεζερίτη. «Ίντερμέτζο» και «Χορός των Θερίστριών». Ο κ. Φέζελ έπαινει τον Έλληνα συνθέτη ιδίως στο «Χορό». Όσο για την 7η Συμφωνία του Ντβόρζακ, γράφει πως ο κ. Βαβαγιάννης άξιζει ένα «παράσημο θάρρους» που θύμισε το ξεχασμένο αυτό έργο του, ως τόσο, γνωστότατου Ντβόρζακ, αλλά γνωστότατου μόνο απ' την 5η Συμφωνία του, του «Νέου Κόσμου» και την Τετάρτη του, ενώ ο Βοημός συνθέτης έχει γράψει έννά συμφωνίες! «Ο Θεόδωρος Βαβαγιάννης, λεπτός, γκριζομάλλης, μ' ένα πνευματικά σφραγισμένο κεφάλι, διευθύνει από μνήμης, χωρίς μαγιόττα, με χειρονομίες πλαστικές και επιβλητικές που διηγείαν κι' εδάμαζαν την ορχήστρα, με ασπληγή πνευματικότητα και συνάμα σπάταλη έγκαρδιότητα. Καθώς όλοι οι καλοί μάεστροι, ο Βαβαγιάννης βασίλειται στην ψυχή, εύγενική και πλούσια σε χρώματα και αποχρώσεις ήχητικότητα των ένχορδων, αλλά τονίζοντας συνάμα με λεπτή μουσικότητα τα πνευστά ακόμα και στα πιο δυνατά «τούττι». Η Φιλαρμονική Όρχήστρα άνταποκρίθηκε θαυμάσια σε μία τέτοια αγάπη για καλλιτεχνικές λεπτομέρειες. Ήδη είχαμε την πιο μεγάλη χαρά με την πειθαρχημένη, αλλά γεμάτη κατανόηση έκτέλεση της Συμφωνίας του Χάυντν. Το ώραίο έργο του Νεζερίτη και η γεμάτη όρμη Συμφωνία του Ντβόρζα έκαναν τον θαυμασμό των ακροατών να ξεσπάσει σε αποθέωση για τον μάεστρο και την ορχήστρα».

Με υπογραφή Φ. Σ. η έφημερίς «Τέχνη και Έπιστήμη» γράφει «Ο Θ. Βαβαγιάννης είναι μία δυναμική - ένστικτώδης μουσική προσωπικότητα με λάμπρες, ζωντανές χειρονομίες που επικοινωνούν άμεσα με την ορχήστρα. Πόσο βρίσκει η μουσική μέσα στο αίμα του το αντίληφθήκαμε άμεσα με το πρώτο μέρος της Συμφωνίας του Χάυντν που την αύστηρότητα της φόρμας χαλάωσε όχι «μοντέρνα», αλλά ως τόσο, με ένδιαφέροντα τρόπο. Ο Β. όμως είναι κι' ένας προσεκτικός «δάσκαλος του άντάτσιο» που ζωγραφίζει όλο αγάπη τα μελωδικά τόξα, συνάμα ένας γεμάτος όρμη δραματικός, ένας επιβλητικός ρυθμικός. Ένας κυρίαρχος, χω-

ρίς παρτιτούρα και χωρίς μπαγκέττα».

Ο κριτικός συνεχίζει έκθειάζοντας την έρμηνεία της 7ης του Ντβόρζακ που ο Βαβαγιάννης έκανε ένα «γεγονός» για τους ακροατές. «Στην πλούσια σε χρώματα παλέττα αυτού του άρχιμουσικού δεν λείπουν ούτε οι λεπτοί, χαρούμενοι τόνοι, ούτε οι βίαιες έκφραστικές εξάρσεις». Η σύνθεσις του Νεζερίτη και ο τρόπος της έρμηνείας από τον Βαβαγιάννη και την ορχήστρα, αποσπάει πολλούς επαίνους επίσης. Και ο κριτικός τελειώνει με την εύχή που εξέφρασαν οι μουσικοί της ορχήστρας: να ξαναπαίξουν μ' έναν τέτοιο διευθυντή, εύχή που επεκύρωσε το κοινό με τον ένθουσιασμό του.

με τον ίδιο ένθουσιασμό γράφει και ο κριτικός Μαξιμίλιαν Σπάετ, τονίζοντας την ένταση της καλλιτεχνικής έκφρασεως και το ολοκληρωτικό δόσιμο στο έργο του άρχιμουσικού Βαβαγιάννη. «Είναι ένας μάγος που κατέχεται απ' τη Μουσική κι' ένας δαμαστής της ορχήστρας. Κάθε ίνα του λεπτοκαμωμένου γεμάτου ένεργητικότητα αυτού σώματος, κραδάνεται από Μουσική... Ο Β. έχει κάθε νότα του έργου, κάθε μικρή φράση, κάθε δυναμικά διαφορετική ένταση και κάθε «αντιμωυέντο» στο κεφάλι κι' όλη την εύαισθησία στην καρδιά».

Και ο κ. Σπάετ συνεχίζει σε δυό ολόκληρες στήλες. Για τα αποσπάσματα απ' τον «Βασιλιά Ανήλιαγο» του Νεζερίτη γράφει πως δείχνουν έναν συνθέτη που κατέχει την παλέττα της ορχήστρας, που ξέρει να γράφει πλατείες μελωδίες και να τις βάσει στη σκηνή με φολκλοριστική ζωτανεία και έντυπωσιακή θερμότητα. «Θυελλώδη χειροκροτήματα...».

Σπάνια αληθινά, Γερμανοί κριτικοί έγραψαν ποτέ για έναν ξένο άρχιμουσικό με τέτοιες διθυραμβικές εκφράσεις.

Κατά την πρόσφατον περιοδείαν του άρχιμουσικού κ. Θεόδωρου Βαβαγιάννη εις την Δυτικήν Γερμανίαν, έγράφησαν ένθουσιώδεις κριτικά από τόν γερμανικόν Τύπον, διά τόν Έλληνα μάεστρον. Συγκεκριμένως ή «Nürnberg-Zeitung» της 24 Μαρτίου υπό τούς τίτλους «Ένας μεγάλος άρχιμουσικός από την Έλλάδα» και «ο Βαβαγιάννης έμάγευσεν» γράφει, μεταξύ άλλων :

«Ο Βαβαγιάννης είναι ένας συνεπαρμένος από τη μουσική μάγος και δαμαστής της ορχήστρας. Κάθε πτυχή της μικροφτιαγμένης, γεμάτης ένεργητικότητας νευρικής υπάρξεώς του, πάλεται από μουσική. Εύλγιστος ως χορευτής εις τας κινήσεις του, υποτάσσει την ορχήστραν εις την θέλησιν του και εις τό ταμπεραμέντο του με αποτέλεσμα την απόλυτη συνοχή. Διατηρεί εις την μνήμη του κάθε νότα του έργου, κάθε μικρή φράσιν, κάθε διαφορετικά δυναμική άνοδο κάθε χρωματισμό, αλλά κυρίως την εύαισθησίαν του».

Επίσης ή «Nürnberg Tagediatt» της 24 Μαρτίου 1962 γράφει μεταξύ άλλων ότι ο Βαβαγιάννης είναι μία «πηγαία, δυναμική μουσική προσωπικότης. Ότι ή μουσική ρέει εις τό αίμα του έφάνη από την έκτέλεσιν της Συμφωνίας του Χάυντν. Είναι ένας κυρίαρχος της ορχήστρας χωρίς άναλόγιον και μπαγκέτταν».

Η έφημερίς «Westfälische Zeitung» της 10 Μαρτίου 1962 υπό τόν τίτλον «Σημαντικός μάεστρος από την 'Αθήνα» γράφει μεταξύ άλλων :

«Εις την σειράν άρχιμουσικών ποιότητος ένεφανίσθη χθές εις την 7ην συναυλίαν των συνδρομητών ένας άξιολογώτατος άρχιμουσικός, ο Θεόδωρος Βαβαγιάννης από την 'Αθήνα, γενικός διευθυντής και πρώτος άρχιμουσικός της Κρατικής Όρχηστρας 'Αθηνών. Συνεχιστής της παραδόσεως του έλθρονήτου εις όλον τόν κόσμον Δημήτρη Μητροπούλου, του οποίου υπήρξε φίλος και τόν οποίον έχει ως πρότυπον, κατέχει σήμερα την υπεύθυναν θέσιν του φορέως της έλληνικής ορχηστρικής τέχνης, της οποίας τό γόητρον εξυψώνουν πέραν των συνόρων της πατρίδος».

Ein großer Dirigent aus Griechenland

Theodor Vavajannis begeisterte

Die Begeisterung über die große Schauspielkunst des Piraikon-Theaters aus Athen schwingt bei allen, die dieser Tage eine der Aufführungen der „Medea“ gesehen haben, noch nach — und schon wurde, wiederum von Athen her, die Begeisterung, diesmal von der musikalischen Seite her, aufs neue angefacht. Im 5. Philharmonischen Konzert dirigierte als Gast Theodor Vavajannis, der Generalmusikdirektor des griechischen Staatsorchesters.

Die Hauptdarstellerin der Medea, Vavajannis und auch die Griechin Maria Callas haben eines gemeinsam: Die Intensität der künstlerischen Aussage, die äußerste Hingabe an ein Werk. Sie haben auch den großen, langen Atem, der den Besucher von Anfang bis zum Ende in Spannung hält, weil die Intensität der Aussage mit sicherer Intuition (das Wort Virtuosität wäre bei dem Dirigenten und der Schauspielerin falsch am Platze) bis in die feinsten Schattierungen vorgeführt wird.

Vavajannis ist ein von Musik besessener Magier und Bändiger des Orchesters. Jede Faser der kleinen, schmalen, energiegeladenen, feinnervigen Gestalt vibriert von Musik. Der Dirigent ist in seinen Bewegungen geschmeidig wie ein Ballett-Pantomime. Mit seiner Gestik zwingt er das Orchester unter seinen Willen, zwingt er es bei seinem temperamentvollen Musikerlebnis mitzugehen. Er hat jede einzelnen Note der Werke, jede kleine Phrase, jede dynamisch differenzierte Steigerung und jedes Diminuendo im Kopf und hat die Empfindsamkeit im Herzen. Er macht kein Theater und will kein Schaudirigent sein. Die Zucht des Strebens nach Vollkommenheit, die er sich selbst und dem Orchester abverlangt, kommt von einem klaren Geist, der genau weiß, was er will.

Man muß ihn auch in einer Probe miterlebt haben, um zu erkennen, welch untrügliches Ohr er hat, wie groß er als Orchestererzieher ist. „Das ist wunderbar“ ruft er zuweilen einer Orchestergruppe zu. „Nicht oberflächlich!“ mahnt er. Temperamentvoll fährt er auf, wenn ihm eine Kleinigkeit, etwa ein Diminuendo oder eine rhythmische Pointierung, nicht ganz gefällt, wenn ihm die Geigen noch nicht genug singen, wenn ihm das Espressivo nicht intensiv genug ist.

Nach solcher sorgfältigen Vorarbeit und im Banne des Magiers war das Orchester am Abend in ganz großer Form.

Der Höhepunkt und das große Ereignis des Abends war Dvoraks 7. Symphonie. Einmal, weil sie, sehr zu unrecht, fast ebenso selten aufgeführt wird, wie ein halbes Dutzend anderer wertvoller symphonischer Werke des Komponisten. Man setzt uns ja immer nur die Fünfte („Aus der neuen Welt“) vor. Zum anderen: Bei diesem ausdrucksstarken, reifen und monumentalen Werk ist der Dirigent in seinem ureigensten Element. Vor dem dunklen Hintergrund läßt er die Schönheit und Macht der Musik leidenschaftlich aufblühen, läßt im Scherzo die Heiterkeit aufleuchten und im Schluß-Satz den Jubel aufklingen. Und das alles, wie schon gesagt, in einem großen, langen Atem voller Spannung.

Dankbar war man auch, daß der Dirigent eine musikalische Kostprobe aus seinem Heimatland mitbrachte. Denn: Was wissen wir schon vom musikalischen Schaffen in Griechenland? — geschweige davon, daß man sonst kaum einem Werk eines griechischen Komponisten begegnet. Der Komponist Andreas Nezeritis, von dem „Zwei Fragmente“ aus einer Oper, ein „Zwischenspiel“ und ein „Tanz der Mäherinnen“ als Nürnberger Erstaufführungen geboten wurden, gehört dem Jahrgang 1897 an. Das ist auch sein Standort in der Entwicklung der Musik. Die Gestirne der Spätromantik — Strauß, Smetana, Dvorak, ein wenig auch Wagner und Tschaikowsky — stehen um ihn. Die beiden Fragmente weisen den Komponisten als einen Mann aus, der die Orchesterpalette beherrscht, der weitgespannte eingängige Melodien zu schreiben versteht, der im Folkloristischen Vitalität und Temperament effektiv in Szene zu setzen weiß.

Als Auftakt des Abends wurde Haydns „Oxford-Symphonie“ gespielt. Mit aller Akkuratez und aller Intensität, die wir an dem Dirigenten schon gerühmt haben. Die Intensität wird hier dramatisch ausgeweitet und sprengt damit stilistisch den Rahmen der rokokohaft-klassischen Grundhaltung des Werkes. Dennoch wurde man auch von dieser Auffassung noch fasziniert.

Dem Dirigenten und dem Orchester wurden stürmische Ovationen dargebracht.

Maximilian Spaeth

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΑΥΛΙΩΝ

ΤΟΥ Κ. ΑΧ. ΜΑΜΑ

Σημειώνω αρχίζοντας ότι την προ-
σέχη Δευτέρα και ώραν 8.30 μ.μ.
δίδεται εις τὸ θέατρον «Κοτοπού-
λη» ἡ πρώτη συναυλία τῆς Κρατικῆς
Ὀρχήστρας Ἀθηνῶν ὑπὸ τὴν διευ-
θυνσιν τοῦ κ. Βαβαγιάννη με συμ-
μετοχὴν ὡς σολίστ τοῦ διασημοῦ
Πολωνοαμερικανοῦ πιανίστα Τζά-
κομπ Κίμπελ με τὸ «Κοντσέρτο γιὰ
πιάνο καὶ ὀρχήστρα ἀριθ. 2» τοῦ
Ραχμάνινωφ. Ἡ συναυλία εἶναι ἀφι-
ερωμένη εἰς μνήμην Δημήτρη Μητρο-
πούλου ἐπὶ τῇ συμπληρωσῇ ἑτὺς ἀ-
πὸ τοῦ θανάτου του. Τὸ πρόγραμμα
περιλαμβάνει ἐπίσης τὴν «Τραγική

Ὁ Θεόδωρος Βαβαγιάννης.

εἰσαγωγὴ» τοῦ Μπράμς καὶ εἰς πρῶ-
τὴν ἐκτέλεσιν τὴν «Συμφωνία ἀριθ.
3», Λειτουργική, τοῦ Κ. Κυδωνιά-
τη ἀφιερωμένη στὸν Δημήτρη Μη-
τρόπουλον.

— Ἐν τῷ μεταξύ, ἔφθασαν οἱ
πρῶτες κριτικαὶ διὰ τὴν τελευταία
τουρνέ τοῦ Θεοδώρου Βαβαγιάννη
στὴν Δυτικὴ Γερμανία. Ἐστὶν ἡ ἐφη-
μερίς «Neue Ruhr-Zeitung» τῆς
20ῆς Ὀκτωβρίου γράφει ὑπὸ τὸν τί-
τλον «Μουσικὴ προσωπικότης ἀπὸ
τὴν Ἑλλάδα» τὰ ἑξῆς: «Λεπτὸς καὶ
κομψὸς στὸ ἀναλόγιον ὁ Γενικὸς δι-
ευθυντὴς καὶ πρῶτος ἀρχιμουσικός
τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας Ἀθηνῶν
πρὸ τῆς Συμφωνικῆς τοῦ Duisburg,
χωρὶς παρτιτούρα καὶ χωρὶς μπαγ-
γέτο, ἀπεδείχθη μουσικὸς με ἐξαι-
ρητικὰς ἱκανότητες. Τὸ ὅλον πρό-
γραμμα ἔφερε τὴν σφραγίδα τῆς προ-
σωπικότητός του. Παράλληλα ἡ ἐ-
φημερίς «Rheinische Post» τῆς
20ῆς Ὀκτωβρίου ἀναφέρει: «Εἰς
τὴν δευτέραν συναυλίαν τῶν συνδρο-
μητῶν ὁ Θεόδωρος Βαβαγιάννης ἀ-
πὸ τὴν Ἀθήνα μᾶς προσέφερε μίαν
λαμπρὴν ἐρμηνείαν τῆς Συμφωνίας
τῆς Ὁσφρόδης τοῦ Χαύν. Αὐτό, ἐν
τούτοις, ποὺ μπορεῖ νὰ προσφέρῃ ἡ
γεμάτη ταμπραμέντο μουσικὴ προ-
σωπικότης του, ἔγινε περισσότερο
καταφανὲς στὴν ἐκτέλεσιν τῆς Συμφω-
νίας τοῦ Μποροντίν. Ὁ κ. Βαβα-
γιάννης ἐπέδειξε στὴν ἐρμηνεία τοῦ
ἔργου αὐτοῦ τὴν ποιικίλιαν τῆς τέ-
χνης του, τὸ ρυθμικὸν ταμπραμέντο
του καὶ τὴν πνευματικὴν του δύναμιν,
χωρὶς στὴν ὁποία ἐπέτυχεν νὰ συνδέ-
σῃ τὸ χαῶδες καὶ πρωτόγονον τοῦ
ἔργου. Τῆς δυνάμεώς του αὐτῆς ἀ-
νάλογα δείγματα μᾶς ἔχει ἔδειξεν ἐπὶ
τῇ ἐκτέλεσιν τῆς Σούι-
τας τοῦ Μ. Παλλαντίου. Συνοπτικὰ
ἐντυπωσιὰς μᾶς: Ἐνὰς βαθὺς γνώ-
στης τῆς παρτιτούρας, με πολλὴν
ἀκριβὴ ρυθμικὴ ἀντίληψιν καὶ φαντα-
σία. Τὸ κοινὸν τὸν ὑπεδέχθη φιλι-
κῶτα καὶ ἡ Ὀρχήστρα ἔδειξε,
γιὰ νὰ μεταφρασθῇ, μίαν ἐκφρα-
στικὴν εἰκόνα τοῦ Ρούσσο, ὅτι δο-
κεῖ νὰ ἔσται ὁ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τῆς

57a
21/10/61
- ΜΟΥΣΙΚΗ - ΛΟΓΟΤ

ΜΕΤΑ ΣΕΙΡΑΝ ΕΠΙΤΥΧΙΩΝ

Ο ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΣ ΕΠΕΣΤΡΕΨΕ ΧΘΕΣ ΕΚ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ ΔΙΗΥΘΥΝΕ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

ΟΙ ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ

Ὁ ἀρχιμουσικός Θεόδωρος Βα-
βαγιάννης ἐπέστρεψε χθὲν τὴν ἐ-
σπέραν εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ ἀ-
πουσίαν ἐνὸς περίπου μηνός. Ὁ
διαλεκτὸς μαέστρος εἶχε μεταβῇ
εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τὴν
Γερμανίαν, ὅπου διηύθυνε με ἰδι-
αίτερη καλλιτεχνικὴ ἐπιτυχία συ-
ναυλίες. Συγκεκριμένως, ὁ Βαβα-
γιάννης εἰς τὰς 28 Σεπτεμ-
βρίου διηύθυνε τὴν Φιλαρμονικὴν
τῆς Πράγας καὶ κατόπιν, εἰς τὰς
2 Ὀκτωβρίου τὴν συμφωνικὴν ὀρ-
χήστρα τῆς Ὁστράδας. Εἰς τὴν
Πράγα ὅπου κοινὸν καὶ κριτικοὶ
ἐπεφύλαξαν ἰδιαιτέρως ἐνθουσιώ-
δη ὑποδοχὴν εἰς τὸν Ἕλληνα ἀρ-
χιμουσικόν — ὁ Βαβαγιάννης δι-
ηύθυνε ἐκτέλεσιν τῆς «Τραγικῆς
εἰσαγωγῆς» τοῦ Μπράμς, τὴν
«Ἡμιτελὴ» τοῦ Σούμπερτ, τὴν
«7ην Συμφωνίαν» τοῦ Μπετόβεν,
καθὼς καὶ τὴν «Προσευχὴν στὴν
Ἀκρόπολιν» τοῦ Μενέλαου Παλ-
λάντιου, ποὺ τὸ φιλόμουσο κοινὸν
τῆς Πράγας ἐδέχθη με ἰδιαίτερες
ζωηρὰς ἐκδηλώσεις. Κατὰ τὴν συ-
ναυλίαν τῆς Ὁστράδας, ὁ Βα-
βαγιάννης διηύθυνε πρόγραμμα
ποὺ περιελάμβανε τὴν συμφωνία
εἰς ρε μείζον τοῦ Μπαχ, τὴν 2αν
συμφωνία τοῦ Μποροντίν καθὼς
καὶ τὸ κοντσέρτο γιὰ βιολοντσέ-
λα καὶ ὀρχήστρα τοῦ Χόνεγκερ
με σολίστ τὸν διακεκριμένον βι-
ολοντελλίσταν Σάντλο. Οἱ μουσι-
κοκριτικοὶ ἀφιέρωσαν διθυραμβι-
κὰ σχόλια διὰ τὸν Ἕλληνα μαέ-
στρον καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν ἀπόδο-
σιν του καὶ ὑπεγράμμισαν τὴν ξε-
χωριστὴ ἀξία του. Μετὰ ταῦτα ὁ
Θεόδωρος Βαβαγιάννης μετέβη
εἰς τὴν Στουτγάρδην ὅπου ἐνέ-
γραψε διὰ προσηχὴ ραδιοφωνικὴν
μετάδοσιν τὴν συμφωνία τοῦ
Μποροντίν. Μετὰ ταῦτα ἐπῆγεν
εἰς τὸ Ντουϊσμπουργκ, ὅπου δι-
ηύθυνε δύο συναυλίας, μία στίς
18 καὶ ἄλλη μία προχθὲς 19 Ὀ-
κτωβρίου. Τὸ τοπικὸν κοινὸν ἐπέ-
φύλαξε καὶ ἐκεῖ ἰδιαιτέρως ζωη-
ρὰς ἐκδηλώσεις εἰς τὸν Ἕλληνα
μαέστρον, ὁ ὁποῖος μέσα στὸ ἄλ-
λο πρόγραμμα περιέλαβε πάλιν
σύνθεσιν τοῦ Μενέλαου Παλλάν-
τιου καὶ συγκεκριμένως τὴν εἰς
δύο μέρη μικρὴ σουίτα του. Ὁ
Βαβαγιάννης ἀνεκλήθη ἀμπολ-
λες φορὲς εἰς τὸ προσκηνίον καὶ
τὰ χειροκροτήματα τοῦ κοινού
συνέθεσαν ἀληθινὰ θριαμβευτικὰς
ἐκδηλώσεις. Ἡδὴ, ἀ ἀσκῶν τὰ
καθήκοντα τοῦ διευθυντοῦ τῆς
Κρατικῆς Ὀρχήστρας μαέστρος,
θὰ ἐγκαινιάσῃ στίς 5 Νοεμβρίου
τὸν ἐφετεινὸν κύκλον συναυλιῶν
τῆς. Στὴν ἐναρκτήριον αὐτὴν συ-
ναυλίαν θὰ συμπράξῃ ὡς σολίστ
ὁ διαλεκτὸς πιανίστας Ζίμπελ
παίζοντας τὸ κοντσέρτο ἀριθ. 2
τοῦ Ραχμάνινωφ. Ἐν συνεχείᾳ
κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς χειμερι-
νῆς περιόδου 1961 — 62 ὁ Βα-
βαγιάννης θὰ διευθύνῃ ἄλλες ὁ-
κτὼ φορὲς τὴν Κρατικὴν Ὀρχή-
στρα Ἀθηνῶν. Εἰς αὐτὰς τὰς συ-
ναυλίας θὰ συμπράξῃ ὡς σολίστ

κατὰ χρονικὴν σειρὰν ἐμφανίσε-
ως ἡ Ρίτα Μπουμπουλίδου (μ-
τὸ «Κοντσέρτο εἰς ρε ἑλάσσ.» τοῦ
Μότσαρτ), ὁ βιολοντελλίστα
Μισελίν (τὸ «Κοντσέρτο» τοῦ
Ντόβαρκ), ἡ Μαρία Χαιρογιώρ-
γου («Κοντσέρτο ἀριθ. 2» τοῦ
Μπράμς), ὁ πιανίστας Ταγκλι-
φέρρο («Κοντσέρτο ἀριθ. 2» τοῦ

Ὁ ἀρχιμουσικός Βαβαγιάννης

Σοπέν), πιανίστας Τσαϊκόφ-
(«Κοντσέρτο ἀρ. 1» τοῦ Μπρά-
μς), ὁ βιολιστὴς Βύρων Κολά-
(«Κοντσέρτο τοῦ Καμπολιέσκ-
ο»), καὶ ὁ πιανίστας Κραουζ («Κ-
οντσέρτο ἀριθ. 2» τοῦ Μπ-
βεν).

Περιεχόμενα στο τέλος του DOSSIER

1. Τίλ Ούλενσπίγκελ Κριτική τού Μ.ΔΟΥΝΙΑ
2. Έκτακτος Συναυλία, 30 Οκτωβρίου 1967 Σολίστ Η.Δεσποτίδης
3. Τρίτο Πρόγραμμα, 21 Ιουλίου 1969, Σολίστ FELICIA WEATHERS
4. Εφημερίδα ΝΙΚΗ 19 Σεπτεμβρίου 1963, άρθρο του Νίκου Οικονόμου
ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΣ
- 5, SOUVENIR από τόν MICHEL SCHWALBÉ
6. Κείμενα από Εφημερίδες μετά τόν θάνατο του Θεοδώρου Βαβαγιάννη

Ο "Τίλλ Ούλενσπίγκελ" του Στράους
 συνειληφώσε την προχθεσινή Συμφωνική
 με λαμπρότητα ασυνήθη στά χρονικά των
 συναυλιών μας. Δέν ξεύρω τί θα επετύγγα-
 νε ο μαέστρος Βαβαγιάννης, μέ την φιλαρμο-
 νική του Βερολίνου, αλλά καί μέ την ορχή-
 στρα μας έφθασε αξιοζήλευτο σημείο τελειό-
 τητος, ίσως τά φορτίσσιμα ήσαν στιβαρώτερα
 του δέοντος, όμως πνεύμα καί συγκλήσεις
 ωδήγησαν την μαεστρία του Βαβαγιάννη σέ
 μία από τις λαμπρότερες επιτεύξεις του.
 Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

Ο "Τίλλ Ούλενσπίγκελ" του Στράους
 συνεπλήρωσε την προχθεσινή Συμφωνική
 με λαμπρότητα ασυνήθη στά χρονικά των
 συναυλιών μας. Δέν ξεύρω τί θα επετύγγα-
 νε ο μαέστρος Βαβαγιάννης, μέ την φιλαρμο-
 νική του Βερολίνου, αλλά καί μέ την ορχή-
 στρα μας έφθασε αξιοζήλευτο σημείο τελειό-
 τητος, ίσως τά φορτίσσιμα ήσαν στιβαρώτερα
 του δέοντος, όμως πνεύμα καί συγκλήσεις
 ωδήγησαν την μαεστρία του Βαβαγιάννη σέ
 μία από τις λαμπρότερες επιτεύξεις του.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

Το έργο αυτό του STRAUSS συμπεριλαμβανόταν
 στο πρόγραμμα της Συναυλίας του Θ. Βαβαγιάννη
 της 27-Ι-1957, το οποίο είχε ως εξής:

- Καρυωτάκη: Μικρή Συμφωνία
- BEETHOVEN: Κοντσέρτο γιά Πιάνο No 3
 (Σολίστ Μ. Παπαϊωάννου)
- MALIPIERO: Συμφωνία No 3
 (DELLE CAMPANE) α' εκτέλ.)
- STRAUSS: Τίλλ Ούλενσπίγκελ (TILLEULENSPIEGEL)

Το Τίλλ Ούλενσπίγκελ της Λουνιόν 24 Αυγούστου 1949
 W. Furtwängler
 Till Eulenspiegels lustige Streiche.
 27 Ιανουαρίου 1957 α' γοεα

Gemächlich. *Πρόσφορο* -
 Richard Strauss, Op. 28
 (geb. 11. Juni 1864)

1. 2. große Flöte
 1. 2. Klarinette in B.
 1. 2. Fagott.
 1. Violinen.
 2. Violinen.
 Bratschen.
 Violoncelle.
 Kontrabässe.

(d. 1. aus 3)

2. Fl.
 2. Kl. (B)
 1. H. (F)
 1. Vl.
 Vl.

Copyright including right of performance 1949 by Jos. Albi-Verlag.
 Copyright renewed 1982 by Dr. Richard Strauss
 Leipzig, Jos. Albi-Verlag, G. m. b. H.
 Stich & Druck R. v. Waldheim-Jos. Eberle & Co., Wien.
 N. E. 8508

Eule

No.

1. Mozart, (
2. Beethove
3. Haydn, Q
4. Beethove
5. Cherubini
6. Beethove
7. Mendelsso
8. Mozart, Quartett, C [405]
9. Beethoven, Quartett, op. 130, B
10. Haydn, Quartett, op. 76, 2, D m (Quinten-)
11. Schubert, Quartett, op. posth., D m (Der Tod und das Mädchen)
12. Beethoven, Septett, op. 20, Es
13. Mozart, Quintett, G m [516]
14. Beethoven, Quartett, op. 95, F m
15. Schubert, Quintett, op. 163, C
16. Beethoven, Quartett, op. 18, 1, F
17. Beethoven, Quartett, op. 18, 2, G
18. Beethoven, Quartett, op. 18, 3, D
19. Beethoven, Quartett, op. 18, 4, C m
20. Beethoven, Quartett, op. 18, 5, A
21. Beethoven, Quartett, op. 18, 6, B
22. Beethoven, Quartett, op. 74, Es (Harfen-)
23. Cherubini, Quartett, D m
24. Mozart, Quartett, D [499]
25. Mozart, Quartett, D [575]
26. Mozart, Quartett, B [589]
27. Mozart, Quartett, F [590]
28. Beethoven, Quartett, op. 59, 1, F
29. Beethoven, Quartett, op. 59, 2, E m
30. Beethoven, Quartett, op. 59, 3, C
31. Beethoven, Quintett, op. 29, C
32. Mozart, Quartett, D m [421]
33. Mozart, Quartett, Es [428]
34. Mozart, Quartett, B (Jagd-) [458]
35. Mozart, Quartett, A [464]
36. Beethoven, Quartett, op. 127, Es
37. Mozart, Quintett, C m [406]
38. Mozart, Quintett, C [515]
39. Schubert, Quartett, op. 161, G

Ο «ΤΙΛΛ "ΟΥΛΕΝΣΠΙΓΚΕΛ" του Σ τρα-
ους συνεπλήρωσε την προχθεσινή Συμ-
φωνική με λαμπρότητα άσυνήθη στα χρο-
νικά των συναυλιών μας. Δεν ξέρω τί-
θα έπετύγχανε ο μαέστρος Βαθαγιάν-
νης με την Φιλαρμονική του Βερολίνου,
άλλα και με την ορχήστρα μας έφθασε
άξιοζήλευτο σημείο τελειότητας. "Ι-
σως τα φορτίσιμο ήσαν στιβαρότερα
του δέοντος, όμως πνεύμα και συγκίνη-
σις ώδήγησαν την μαεστρία του Βαθα-
γιάννη σε μιὰ από τις λαμπρότερες έπι-
τεύξεις του.

M. ΔΟΥΝΙΑΣ

80. Mendelssohn, K
81. Mendelssohn, K
82. Beethoven, Kl K
83. Beethoven, Kl K
84. Schubert, Kla K
85. Schubert, Kla K
86. Schumann, Kl
87. Schumann, Kl
88. Schumann, Kl
89. Haydn, Quarte
90. Haydn, Quarte
91. Haydn, Quarte
92. Haydn, Quarte
93. Haydn, Quart.,
94. Haydn, Quart.,
95. Haydn, Quartet
96. Haydn, Quartet
97. Spohr, Nonett,
98. Beethoven, Qu
99. Schumann, Kla
100. Mozart, Serenad
101. Mendelssohn, Q
102. Mendelssohn, Q
103. Beethoven, Flöte
104. Beethoven, Trio
105. Dittersdorf, Qua
106. Dittersdorf, Qua
107. Dittersdorf, Qua
108. Haydn, Quart., o
109. Haydn, Quartett,
110. Haydn, Quartett,
111. Haydn, Quartett,

Ο "Τίλ Ούλενσπίγκελ" του Στράους συμπλήρωσε την προχθεσινή Συμφωνική με λαμπρότητα ασυνήθη στα χρονικά των συναυλιών μας. Δεν ξέρω τι θα επιτύχαινε ο μαέστρος Βαβαγιάννης με την Φιλαρμονική του Βερολίνου, αλλά και με την ορχήστρα μας έφθασε αξιοζήλευτο σημείο τελειότητας. Ίσως τα φορτίσιμα ήταν στεβαρώτερα του δέοντος, όμως πνεύμα και συγκίνησης, ωδήγησαν την μαεστρία του Βαβαγιάννη σε μία από τις λαμπρότερες επιτεύξεις του.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

Ο "Τίλ Ούλενσπίγκελ" του Στράους συμπλήρωσε την προχθεσινή Συμφωνική με λαμπρότητα ασυνήθη στα χρονικά των συναυλιών μας. Δεν ξέρω τι θα επιτύχαινε ο μαέστρος Βαβαγιάννης με την Φιλαρμονική του Βερολίνου, αλλά και με την ορχήστρα μας έφθασε αξιοζήλευτο σημείο τελειότητας. Ίσως τα φορτίσιμα ήταν στεβαρώτερα του δέοντος, όμως πνεύμα και συγκίνησης, ωδήγησαν την μαεστρία του Βαβαγιάννη σε μία από τις λαμπρότερες επιτεύξεις του.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

itup-Ausgabe

aus der Teilschule des Antonianer Lehrjahres 1949
W. Furtwängler
Till Eulenspiegels lustige Streiche.
27. November 1957 a. g. o. e. a

Aufführungsberechtigt vorbehalten.

Richard Strauss, Op. 28.
(geb. 11. Juni 1864)

Gemächlich. *Πρόλογος -*

1. 2. große Flöte. *Fl.*

1. 2. Klarinette in B. *Kl.*

1. 2. Fagott. *Fag.*

1. Violinen. *1. Vl.*

2. Violinen. *2. Vl.*

Bratschen. *Br.*

Violoncelle. *Viola*

Kontrabässe. *Kb.*

Till Eulenspiegels

aus der Teilschule des Antonianer Lehrjahres 1949

W. Furtwängler

27. November 1957 a. g. o. e. a

Aufführungsberechtigt vorbehalten.

Richard Strauss, Op. 28. (geb. 11. Juni 1864)

Gemächlich. Πρόλογος -

1. 2. große Flöte. Fl.

1. 2. Klarinette in B. Kl.

1. 2. Fagott. Fag.

1. Violinen. 1. Vl.

2. Violinen. 2. Vl.

Bratschen. Br.

Violoncelle. Viola

Kontrabässe. Kb.

Till Eulenspiegels

aus der Teilschule des Antonianer Lehrjahres 1949

W. Furtwängler

27. November 1957 a. g. o. e. a

Aufführungsberechtigt vorbehalten.

Richard Strauss, Op. 28. (geb. 11. Juni 1864)

Gemächlich. Πρόλογος -

1. 2. große Flöte. Fl.

1. 2. Klarinette in B. Kl.

1. 2. Fagott. Fag.

1. Violinen. 1. Vl.

2. Violinen. 2. Vl.

Bratschen. Br.

Violoncelle. Viola

Kontrabässe. Kb.

Till Eulenspiegels

aus der Teilschule des Antonianer Lehrjahres 1949

W. Furtwängler

27. November 1957 a. g. o. e. a

Aufführungsberechtigt vorbehalten.

Richard Strauss, Op. 28. (geb. 11. Juni 1864)

(J. aus 3)

2. Fl. *Fl.*

2. Kl. (B) *Kl.*

1. H. (F) *H.*

1. VI. *VI.*

2. VI. *VI.*

Till Eulenspiegels

aus der Teilschule des Antonianer Lehrjahres 1949

W. Furtwängler

27. November 1957 a. g. o. e. a

Aufführungsberechtigt vorbehalten.

Richard Strauss, Op. 28. (geb. 11. Juni 1864)

Gemächlich. Πρόλογος -

1. 2. große Flöte. Fl.

1. 2. Klarinette in B. Kl.

1. 2. Fagott. Fag.

1. Violinen. 1. Vl.

2. Violinen. 2. Vl.

Bratschen. Br.

Violoncelle. Viola

Kontrabässe. Kb.

Till Eulenspiegels

aus der Teilschule des Antonianer Lehrjahres 1949

W. Furtwängler

27. November 1957 a. g. o. e. a

Aufführungsberechtigt vorbehalten.

Richard Strauss, Op. 28. (geb. 11. Juni 1864)

Copyright including right of performance 1994 by Jos. Albi-Verlag.
Copyright renewed 1982 by Dr. Richard Strauss
Eulenspiegels, Jos. Albi-Verlag, G. m. b. H.
Stich & Druck R. v. Waldheim-Jos. Eberle & Co. Wien.
B. E. 8508

Ο "Τίλ Ούλενσπίγκελ" του Στράους συμπλήρωσε την προχθεσινή Συμφωνική με λαμπρότητα ασυνήθη στα χρονικά των συναυλιών μας. Δεν ξέρω τι θα επιτύχαινε ο μαέστρος Βαβαγιάννης με την Φιλαρμονική του Βερολίνου, αλλά με την ορχήστρα μας έφθασε αξιοζήλευτο σημείο τελειότητας. Ίσως τα φορτίσιμα ήταν στιβαρότερα του δέοντος, όμως πνεύμα και συγκίνησης, ωδήγησαν την μαεστρία του Βαβαγιάννη σε μία από τις λαμπρότερες επιτεύξεις του.

Μ. ΔΟΥΝΙΑΣ

itur-Ausgabe

Από τα θεατρικά της Λονδίας 24 Αυγούστου 1949
 W. Furtwängler
 Till Eulenspiegels lustige Streiche.
 27 Ιανουαρίου 1957 α. γορ

Aufführungsberechtigt vorbehalten.

Richard Strauss, Op. 28.
 (geb. 11. Juni 1864)

Gemächlich. *Καλώς -*

1. 2. große Flöte.

1. 2. Klarinette
 in B.

1. 2. Fagott.

1. Violinen.

2. Violinen.

Bratschen.

Violoncelle.

Kontrabässe.

(J. J. aus 3)

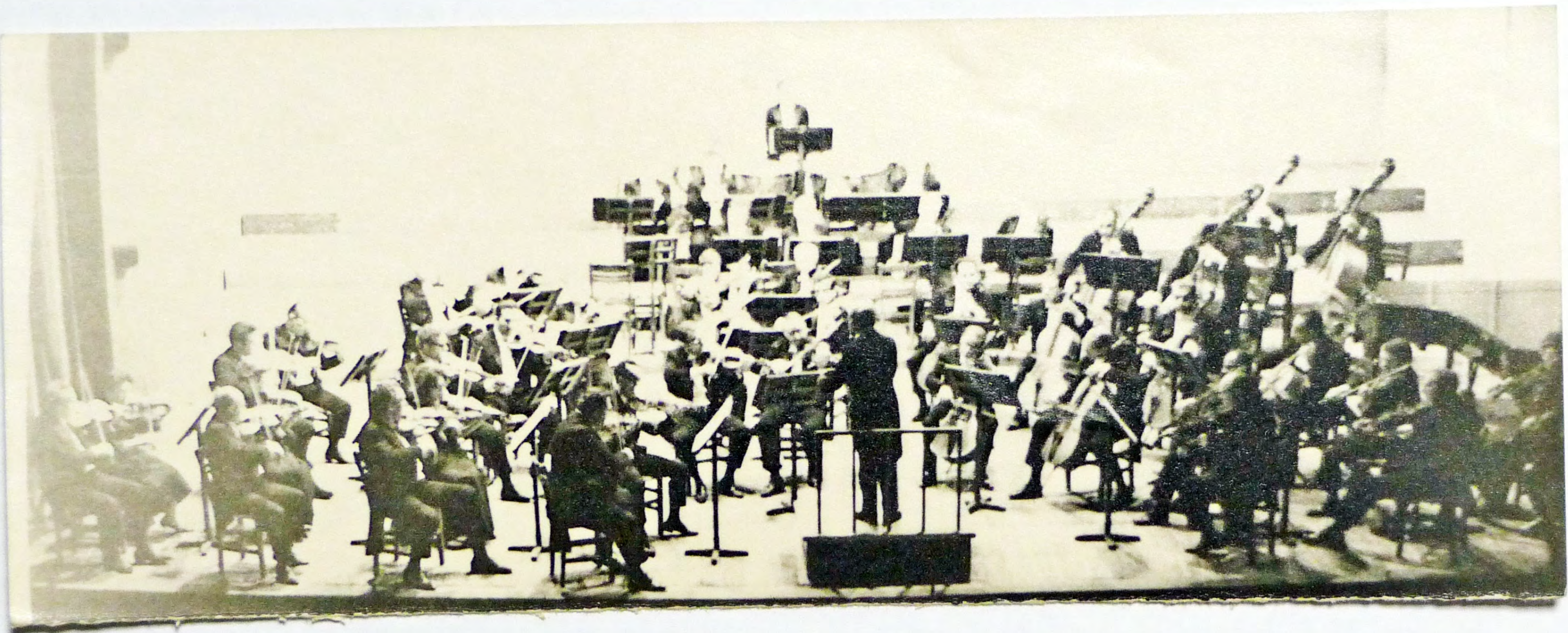
Copyright including right of performance 1990 by Jos. Aibl-Verlag.
 Copyright renewed 1982 by Dr. Richard Strauss
 Leipzig, Jos. Aibl-Verlag, G. m. b. H.

Stich & Druck R. v. Waldheim-Jos. Eberle & Co. Wien.

E. E. 8508

Ρ Ε Χ

Εκτακτος Συναυλία, 30 Οκτωβρίου 1967. Σολίστ Π. Δεστορίδης.

REX

2 Ewanton Garajid
30 October 1967

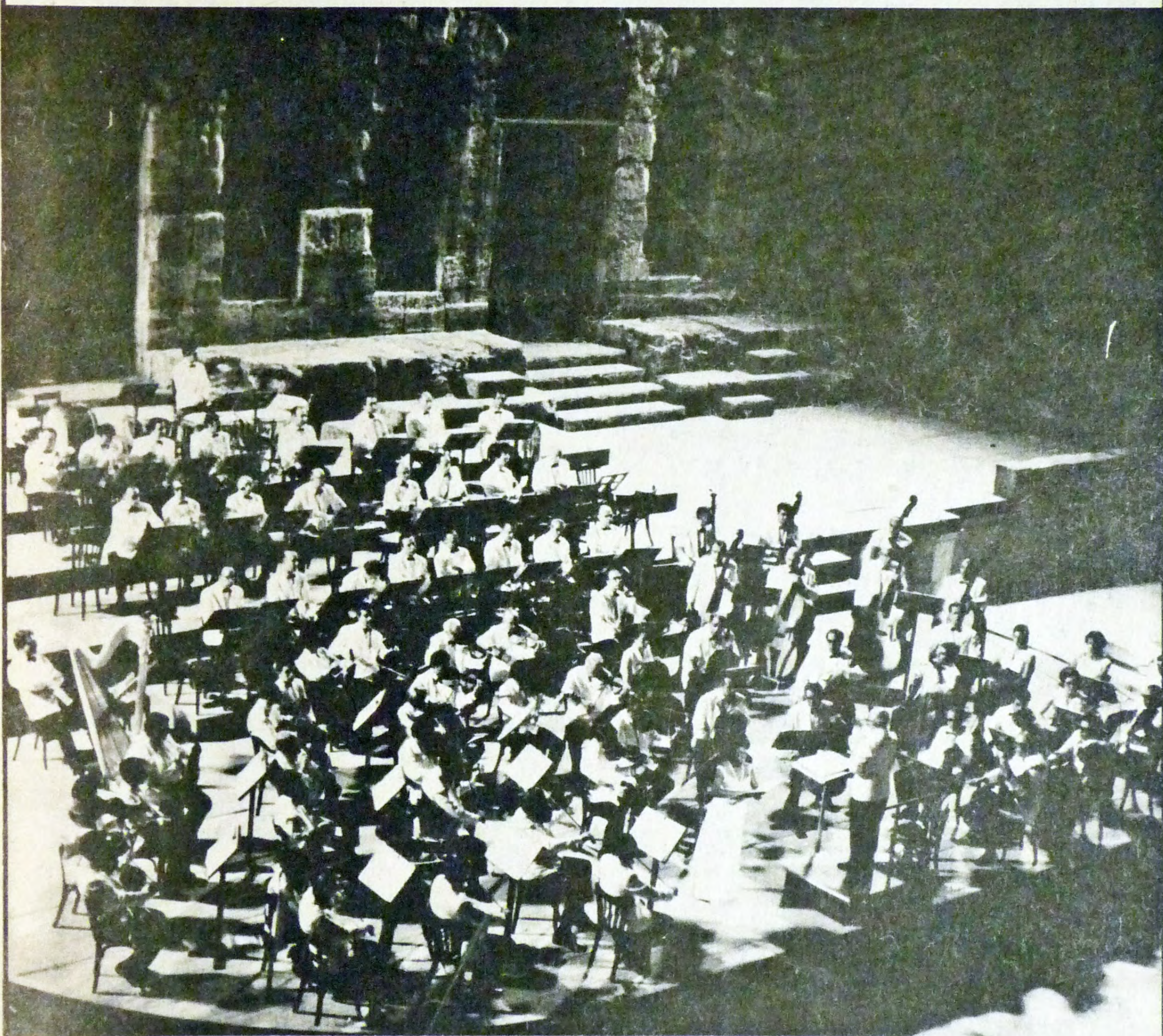
337

Τρίτο Πρόγραμμα

ΠΑΙΔΕΙΑ

ΤΕΧΝΗ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Ἡ Κρατική Ὀρχήστρα Ἀθηνῶν στὸ Ἡρώδειο

21 Ιουλίου 1969: Soliste Felicia Weathers.

25.7.76

★ 1833: Γέννηση του 'Ιταλού συνθέτη 'Αλφρέντο Καζέλλα

18.00

ΜΟΥΣΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

'Επέτειος γέννησης του 'Ιταλού συνθέτη 'Αλφρέντο Καζέλλα (1833)

Παραγωγός: Χάρης Ξανθουδάκης.

19.00

ΠΡΕΣΙΤΑΛ ΤΗΣ ΜΕΣΟΦΩΝΟΥ

ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΣ ΠΑΠΠΑΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ ΣΤΟ ΠΙΑΝΟ

ΓΙΟΖΕΦ ΧΑΪΝΤΝ (1732—1809):

«'Η 'Αριάδνη στη Νάξο» Καντάτα

ΦΕΔΕΡΙΚΟ ΜΟΜΠΟΥΥ (1893):

«Μάχη του όνειρου». Κύκλοι τραγουδιών σε κείμενο Ζ. Ζάνες

— Μόνο τὰ λουλούδια επάνω σου

— Τούτη τὴ νύχτα ἕνας ἴδιος ἄνεμος

— Σὲ προαισθανόμουν σὰν τὴ θάλασσα

ΕΔΟΥΑΡΔΟ ΤΟΛΔΡΑ (1895—1962):

«Κανταρθίλλιο» (σὲ ποίηση Λόπε ντὲ Βέγκα)

ΧΟΑΚΙΝ ΤΟΥΡΙΝΑ (1882—1949):

«Καντάτες» ἀπὸ τὰ ποιήματα σὲ μορφή τραγουδιῶν σὲ στίχους Καμποαμόρ.

ΙΗΣΟΥ ΓΚΟΥΡΙΝΤΙ (1886—1961):

Τρία ἀπὸ τὰ τραγούδια τῆς Καστίλλης

Παραγωγός: Κλειώ Τσατσούλη

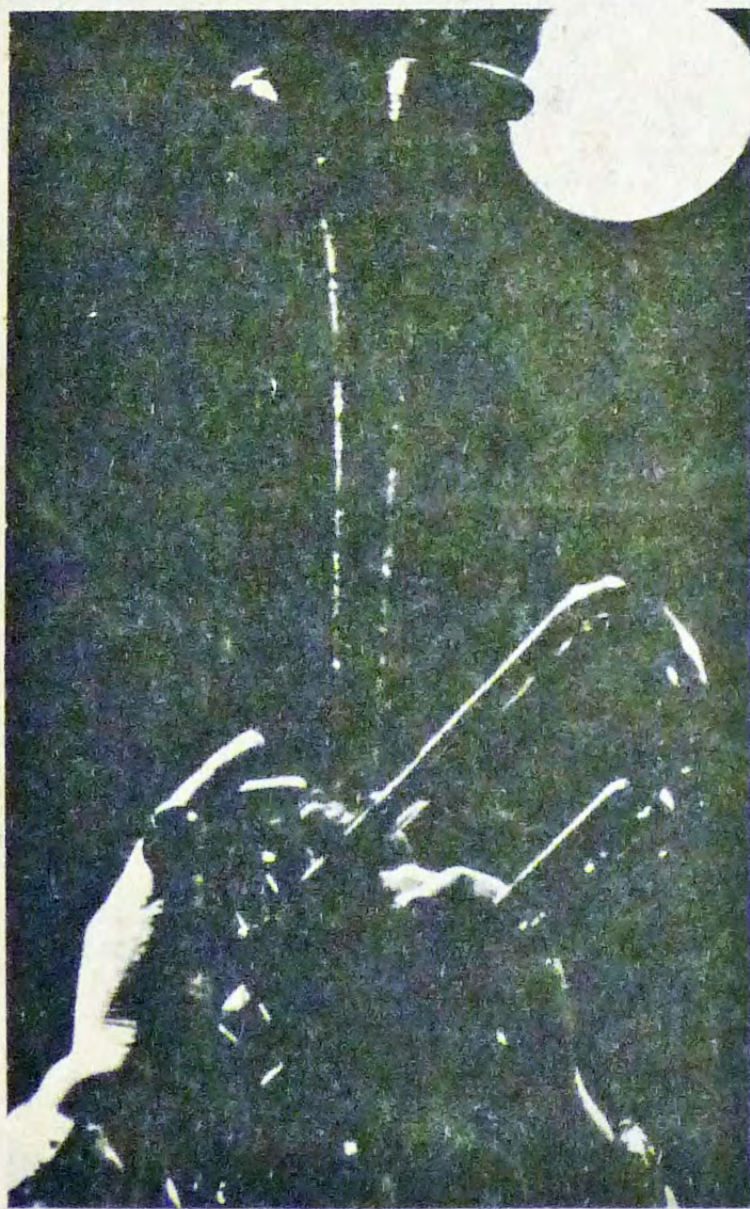
19.45

ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Παραγωγός: Νίκος Παπουτσόπουλος

20.00

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΖΑΖ

21.00

ΜΙΑ ΝΕΑ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΑΠΕΡΓΗ

«Οι δάφνες κόπηκαν» (1957)

πάνω στὸ κείμενο ἑνὸς γαλλικοῦ παιδικοῦ τραγουδιοῦ, γιὰ ὑψίφωνο, μεσόφωνο, καὶ μικρὸ ἐνόργανο συγκρότημα. Ἡ ὑψίφωνος Ντομινίκ Ντιεσί, ἡ μεσόφωνος Ἀμέλια Σαλβέττι καὶ τὸ Πολυφωνικὸ Συγκρότημα τῆς Γαλλικῆς με διευθυντὴ τὸν Σαρλ Ραβιέ.

'Επανάληψη ἐκπομπῆς: 4B8—60) 76

Παραγωγός: Γιώργος Λεωτσάκος

21.30

ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΜΠΝΕΥΣΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΗ ΒΙΒΛΟ

'Ιγκὼρ Στραβίνσκι

«Ο ΔΑΝΙΗΛ ΣΤΟΝ ΛΑΚΚΟ ΤΩΝ ΛΕΟΝΤΩΝ»

Μουσικὸ θρησκευτικὸ δράμα τοῦ 12ου αἰῶνα

Μεταγραφή ἀπὸ τὸ χειρόγραφο Ἐγκερτον 2615 τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου ἀπὸ τὸν πατέρα Ρέμπερτ Γουϊκλαντ. Παίρνουν μέρος:

Οἱ Ρουσσέλ Ὁμπερλεν, Μραΐτον Λέβις, Τζέρολντ Σιάν, Ἀλβάν Μκαΐνκερ, Μπέττυ Γουϊλσον, Τσάρλς Μπρέσσελερ, Γκόρντον Μάγερς, Ἀλθα Τρίπ καὶ ἄλλοι καλλιτέχνες. Τὴν Ὁρχήστρα Πρὸ Μούζικα τῆς Νέας Ὑόρκης διευθύνει ὁ Νόα Γκρῆνμπεργκ.

Γ. Σ. ΜΠΑΧ (1685—1750):

«ΜΕ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΗ ΣΗΚΩΝΩ ΤΟ ΣΤΑΥΡΟ» (1732)

Καντάτα, ἀριθμὸς 56 (Ματθαῖος 9, 1—8)

— Ἀρία

— Ρετσιτατίβο

— Ἀρία

— Ρετσιτατίβο

— Χορικὸ

'Ο βαρύτενος Ντῆτριχ φίσσερ Ντισκάου καὶ ἡ Χορωδία «Μπάχ» τοῦ Μονάχου.

Διευθύνει ὁ Κάρλ Ρίχτερ.

ΙΓΚΟΡ ΣΤΡΑΒΙΝΣΚΥ (1882—1971):

«Ο ΚΑΤΑΚΛΥΣΜΟΣ» (1962)

Μικρὸ μουσικὸ δράμα με χορὸ πάνω σὲ κείμενο τοῦ Ρόμπερτ Κράφτ ποὺ βασίζεται στὰ πρῶτα κεφάλαια τῆς Βίβλου καὶ σὲ ἀγγλικά θρησκευτικὰ δράματα τοῦ 15ου αἰῶνα τῶν κύκλων Τσέστερ καὶ Γιόρκ.

'Αφηνιτὴς ὁ Λῳρενς Χάρβεϋ

Τραγουδοῦν οἱ Σεμπάστιαν Κάμποτ, Ἐλσα Λάντεστερ, Τζῶν Ρῆρντον, Ρόμπερτ Ὀλιβερ, Πῶλ Τρίπ καὶ Ρίτσαρντ Ρόμπινσον.

'Η Συμφωνικὴ Ὁρχήστρα καὶ ἡ χορωδία τῆς Κολούμπια. Διευθύνει ὁ συνθέτης καὶ ὁ Ρόμπερτ Κράφτ.

ΚΑΡΛ-ΧΑΪΝΤΣ ΣΤΟΚΧΑΟΥΖΕΝ (1928):

«ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ» (1956)

Γιὰ ἠλεκτρονικοὺς ἤχους καὶ φωνὴ ἑνὸς μικροῦ παιδιοῦ (Κείμενο: Δανιὴλ, Κεφάλαιο 3)

Παραγωγή τῶν ἠλεκτρονικῶν στούντιο τῆς Ραδιοφωνίας τῆς Δυτικῆς Γερμανίας

'Επανάληψη ἐκπομπῆς: 4D18—139) 76

Παραγωγός: Γιάννης Ἀννινός.

Π Ο Ρ Τ Ρ Α Ι Τ Α Ανθρώπων της Τέχνης : ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΣ

Μιά τυχαία επίσκεψη στο Ωδείο Αθηνών, έδωσε διέξοδο στο μουσικό δαιμόνιο που κουβαλούσε μέσα του " εκ κοιλάς μητρός " ο μικρός κορίστας της παιδικής χορωδίας της Ζωοδόχου Πηγής, καθώς ο ορμαθός των ήχων που έφτανε από τις διάφορες αλφουσες, αναστάτωνα την παιδική ψυχή του και γινόταν ο ναυτίλος που θα χάραζε την πορεία του στις θάλασσες της μουσικής.

Το μικρό εκείνο δεκατετράχρονο αγόρι - ο Θεόδωρος Βαβαγιάννης - δεν θα απομακρυνόταν πιά ούτε μιά μέρα από το Ωδείο.

Από την πρώτη μέρα μαθητής του Μάριου Βάρβογλη, θα τελειώσει όλα τα θεωρητικά με τον Φιλοκτήτη Οικονομίδη το 1932, μ' ένα δίπλωμα "άριστα παμψηφεί". Ας σημειωθεί ότι ο Θεόδωρος Βαβαγιάννης είναι μίσα από τις ελάχιστες εξαιρέσεις διευθυντών ορχήστρας που εσπούδασαν από την αρχή την διεύθυνση, και δεν έγιναν "επ' ευκαιρία" και "καθ' οδόν".

Από το 1924, μαθητής ακόμη του Ωδείου, γίνεται ακροατής της Συμφωνικής Ορχήστρας του και από το 1929 μέχρι το 1940 μετέχει στην Ορχήστρα ως μέλος στα κρουστά. Με την ευκαιρία αυτή, άς γραφτεί η χρήσιμη πληροφορία ότι τα κρουστά είναι ένα "σκαλοπάτι" που πρέπει απαραίτητα να πατήσει ο μουσικός που προορίζεται για μάεστρος, σκαλοπάτι που πάτησε άλλωστε και ο Δημήτρης Μητρόπουλος.

Βοηθός του Μητρόπουλου και μαθητής του στην διεύθυνση, ο Θεόδωρος Βαβαγιάννης θ' ακούσει και όλους τους άλλους μεγάλους μάεστρους που θα περάσουν από την Αθήνα και θα μάθει "από στήθους" όλα τα προγράμματά τους. Το 1937 διευθύνει για πρώτη φορά στο Αμφιάραιο και συνέχεια στα αρχαία θέατρα Σικιώνος, Κορίνθου και Δελφών, συναυλίες που είχε οργανώσει η Ελληνική Περιηγητική Λέσχη.

Ένα χρόνο αργότερα θα διευθύνει για πρώτη φορά την ορχήστρα του Ραδιοφωνικού Σταθμού Αθηνών και τον επόμενο θα φύγει με ιδιωτική υποτροφία για την Ανώτατη Μουσική Ακαδημία του Βερολίνου. Κάτοχος όλου του συμφωνικού ρεπερτορίου, θα φθάσει στο Βερολίνο για να παρακολουθήσει μόνο εκτελέσεις διασκήμων Μάεστρων και Σολίστ.

Επιστρέφει στην Αθήνα το 1940, ένας πάνοπλος μάεστρος, οπότε το Ωδείο Αθηνών του αναθέτει για πρώτη φορά την διεύθυνση της Συμφωνικής του Ορχήστρας. Η πρώτη επίσημη, μπροστά στο Αθηναϊκό κοινό, εμφάνιση έγινε στις 11 Φεβρουαρίου 1940 στα "Ολύμπια" και η δεύτερη 50 ημέρες αργότερα στις 31-3-1940 με σολίστ στο πιάνο αυτήν την φορά τον Ανδρέα Παρίδη.

Με την ίδρυση της Κρατικής Ορχήστρας το 1942, έπειτα από πρόταση του Φ. Οικονομίδη, ο Θεόδωρος Βαβαγιάννης διορίζεται στην θέση του δεύτερου μάεστρου της, αμέσως μετά τον Οικονομίδη, τον οποίο διαδέχεται από την ημέρα του θανάτου του, τόσο στη θέση του αρχιμουσικού της Κρατικής Ορχήστρας, όσο και στη Γενική Διεύθυνση αυτής.

Ο χώρος δεν επιτρέπει ν' απαριθμήσουμε τις εδώ εμφανίσεις του διακεκριμένου μαέστρου. Άς περιοριστούμε να σημειώσουμε τα καλλιτεχνικά του ταξίδια στο εξωτερικό που είναι - το καθένα - και από μία επιτυχία διεθνούς επιπέδου. Άλλωστε "περί αυτού" εκτός από τις κριτικές διεθνών μουσικών προσωπικοτήτων "μαρτυρεί" η ατέλειωτη σειρά των προσκλήσεων του. Η πρώτη πρόσκληση φθάνει από το Βελιγράδι το 1952, για να διευθύνει την Φιλαρμονική Ορχήστρα του Βελιγραδίου. Αργότερα θα διευθύνει στα Σκόπια, στην Στουτγάρδη, στο Παρίσι, στο Μόντε-Κάρλο, στο Βερολίνο, στο Ζάγκρεμπ, στην Λιουμπλιάνα στην οποία επανειλημμένως καλείται και διευθύνει, στο Σαράγεβο. Το 1955 διευθύνει στην Ουάσιγκτων. Το 1958 αρχίζει ουσιαστικά ο κύκλος των εμφανίσεών του στην Γερμανία που πραγματικά έχει ιδιαίτερα τιμήσει τον εξαίρετο μαέστρο μας.

Για τα μελλοντικά του ταξίδια δεν θα μας πεί τίποτα. " Το έχω ως αρχή - θα μας τονίσει - να μην ομιλώ για το μέλλον, έστω και αν ακόμη έχω το εισιτήριο του ταξιδιού στην τσέπη μου. Τότε σημειώνω μία διεύθυνση ορχήστρας στο καρνέ, όταν έχει πραγματοποιηθεί. Στο σημείο αυτό θα παρακαλέσω να μην επιμείνετε".

- Τουλάχιστον, Μαέστρο, μιλήστε μας για τους νέους. Ποιά είναι η γνώμη σας για την νέα μουσική γενιά;

- Επιθυμώ μέσα από την καρδιά μου να αναφανούν διάδοχοι και βοηθάω κάθε νέο με ταλέντο, όπως το ίδιο κάνω παρουσιάζοντας νέους σολίστ. Στα τέσσερα τελευταία χρόνια με πολλή χαρά και υπερηφάνεια παρουσίασα 14 νέους σολίστ, πράγμα που ποτέ δεν είχε γίνει μέχρι σήμερα. Εφέτος θα παρουσιάσω 5 νέα ταλέντα. Όσο για την σύνθεση στην νέα γενιά, έχουμε πολύ ενδιαφέροντα ταλέντα. Ο Ξενάκης, ο Γ. Παπαϊωάννου, ο Παλλάντιος, ο Σισιλιάνος, ο Μ. Θεοδωράκης είναι κεφάλαια του τόπου. Όσο για τον Μ. Χατζηδάκι που και μόνο ότι ανέβασε την ελαφρά μουσική σε περιωπή, παίρνει την θέση που του ανήκει. Σημειώστε παρακαλώ, ακόμη ότι ουδέποτε παρέλειψα να συμπεριλάβω στα προγράμματά μου, εγώ τουλάχιστον, έναν Έλληνα συνθέτη.

Όσο για την ορχήστρα μας, τί να πω; Μου έχει δώσει το πάν και την ευχαριστώ.

- Για την σύγχρονη μουσική, ποιά είναι η γνώμη σας;

- Ενδιαφέρομαι γι' αυτήν και πάντα στα προγράμματά μου θα βρήτε ένα μοντέρνο κομμάτι, γιατί πιστεύω ότι η δωδεκάφθογγη μουσική είναι η μουσική του απωτέρου μέλλοντος.

- Και οι προτιμήσεις σας από τους κλασσικούς προς ποιούς στρέφονται;

- Στον Μπράμς, στον Μάλερ, στον Στράους.

Πράγματι, ο τρόπος με τον οποίο ερμηνεύει ο μεγάλος μας μαέστρος τον Μπράμς, έχει θαυμάσει και στην Γερμανία ακόμη, που απορούν πως ένας μαέστρος νότιος εκτελεί τόσο τέλεια τον Μπράμς.

Τόμος ολόκληρος τα εγκώμια των κριτικών για τον Θεόδωρο Βαβαγιάννη, μας υποχρεώνουν να σταχυολογήσουμε μόνον μερικά.

Στην Ουάσιγκτων έγραψαν: "Πολλοί καλεσμένοι μαέστροι διεύθυναν την σαιζόν αυτή, Μαέστροι με μεγάλη φήμη. Κανένας όμως δεν απεδείχθει ο ίδιος τόσο μουσικός, όπως ο μαέστρος Βαβαγιάννης". Η Πολίτικα του Βελιγραδίου το 1952 έγραψε: "Ένας αληθινός βιρτουόζος της μπαγγέτας. Ένας απόλυτος κυρίαρχος της ορχήστρας. Ένας μαέστρος με μεγάλη αξία".

Το 1956 στο Βερολίνο, θα σημειώσουν οι δύσκολοι Γερμανοί κριτικοί: "Ένας ειδικός Μοτσαρτίστας, ένας πηγάς μουσικός, μία εξέχουσα μουσική προσωπικότητα".

Και στις γιορτές του Μπετόβεν το 1959 θα καταχωρηθεί στις κριτικές ο ακόλουθος διθύραμβος: "Είναι ένα είδος Διός από του οποίου τα δάκτυλα βγαίνουν αστραπές και ο οποίος κάνει τους κεραυνούς ορατούς και ακουστούς. Ανήκει στους μαέστρους εκείνους οι οποίοι αμέσως παρασύρουν, φλογίζουν, ενθουσιάζουν". Στο Μπράουντσβάϊχ το 1960 θα γραφεί: "Μαγεία των χεριών και υποβλητική δύναμη των ματιών". Ας σταματήσουμε όμως γιατί μία σταχυολόγηση όσα κι αν περιλαμβάνει, δεν είναι δυνατόν να αποδώσει έστω και ωχρά το "ό λ ο ν", όταν αυτό το "όλον" είναι το έργο του Θ. Βαβαγιάννη.

Αλήθεια, πόσο ήξερε τι έκανε ο αλησμόνητος Σακελλαρίδης, όταν εμπιστευόταν πολλές φορές την διεύθυνση της παιδικής χορωδίας της Ζωοδόχου Πηγής στον μικρό θόδωρο από τα Φιλιατρά.

ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Kenhuos ~

Nº2

allegretto moderato

Violino I

En souvenir de notre collaboration à Genève et Berlin.

Michel Schwalbé

Ο MICHEL SCHWALBÉ συνεργάστηκε με τον Θ. Βαβαγιάννη σαν CONCERTINO στις δύο αυτές μεγάλες Ορχήστρες.

ΑΛΛΟΤΕ ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΟΡΧΗΣΤΡΑΣ

Πέθανε ο μαέστρος Βαβαγιάννης

Πέθανε, προχθές το βράδυ, ο αρχιμουσικός Θεόδωρος Βαβαγιάννης. Ήταν ηλικίας 83 χρονών. Η κηδεία του γίνεται σήμερα στις 12 μ. στο Α' Νεκροταφείο.

Ο μαέστρος Βαβαγιάννης διετέλεσε επί 15ετία (1957 - 1972) γενικός διευθυντής της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών.

Γεννημένος στα 1905, στα Φιλιατρά, είχε σπουδάσει στο Ωδείο Αθηνών και στην Ανωτάτη Μουσική Σχολή του Βερολίνου.

Βοηθός, αρχικά, του Δημήτρη Μητρόπουλου, (1931 - 1935), ο Βαβαγιάννης εργάστηκε κατόπιν ως αρχι-

μουσικός του Εθνικού Θεάτρου και της Ορχήστρας του Ραδιοφωνικού Σταθμού Αθηνών.

Στα 1940 εμφανίστηκε ως μαέστρος της Συμφωνικής Ορχήστρας του Ωδείου Αθηνών και στα 1942 διορίστηκε μόνιμος μαέστρος της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών.

Παράλληλα προς τη δραστηριότητά του στην Ελλάδα, όπου έπαιξε βασικό ρόλο στη μουσική μας ζωή, ο Βαβαγιάννης διεύθυνε επανειλημμένα ξένες συμφωνικές ορχήστρες ιδιαίτερα στη Γερμανία και Γιουγκοσλαβία.

«Μια πραγματικά σημαντική πα-

ρουσία στη μουσική μας ζωή», είπε για τον Βαβαγιάννη, ο ακαδημαϊκός Μενέλαος Παλλάντιος.

Τι λέει ο Παρίδης

Ο χαμός του Βαβαγιάννη ξάφνιασε τον μαέστρο Ανδρέα Παρίδη. «Ήταν ένας άριστος συνάδελφος» μας είπε «εξαιρετικός μουσικός, αφοσιωμένος στο έργο του και έντιμος στη διοίκηση της ΚΟΑ. Δυστυχώς, όμως είχε αποσυρθεί εδώ και καιρό αφήνοντας πίσω του σημαντικό κενό».

«Αγαθὴν ανάμνηση ισχυρῆς μουσικής φυσιογνωμίας διατηρεί» και ο Μιχά-

λης Αδάμης για τον Βαβαγιάννη όπως μας είπε. Και συνέχισε:

«Δυναμικός αρχιμουσικός και αποτελεσματικός στο διοικητικό του έργο ως διευθυντής της ΚΟΑ σφράγισε με την οργανωτική του δεινότητα μια αποδοτική περίοδο εύρυθμης λειτουργίας της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών. Ουσιαστική υπήρξε η συμβολή του Βαβαγιάννη στην προβολή της ελληνικής μουσικής και πολλές απ' τις πρώτες εκτελέσεις έργων Ελλήνων συνθετών κατέγραψε η ιστορία της ελληνικής μουσικής στο ενεργητικό του ικανού αυτού μουσικού».

Σ. Ψ.

«Η ΒΡΑΔΥΝΗ» Τρίτη 29 Νοεμβρίου 1988

Εφυγε καί ο Βαβαγιάννης

Πέθανε τήν περασμένη Παρασκευή καί κηδεύτηκε τό Σάββατο, χωρίς ή κηδεία του νά πάρει δημοσιότητα σέ ηλικία 83 ἐτῶν, ὁ ἀρχιμουσικός Θεόδωρος Βαβαγιάννης, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε διευθυντής τῆς Κρατικῆς Ὁρχήστρας Ἀθηνῶν γιά μιά 15ετία καθώς ἐπίσης καί τῆς Ὁρχήστρας τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ Ἀθηνῶν.

Γεννημένος τό 1905 στά Φιλιατρά ὁ Θεόδωρος Βαβαγιάννης σπούδασε θεωρητικά καί διεύθυνση ὀρχήστρας στό Ὁδεῖο Ἀθηνῶν καί στήν Ἀνωτάτη Μουσική Σχολή Βερολίνου. Ξεκίνησε τήν καριέρα του ὡς ἀρχιμουσικός τοῦ «Ἐθνικοῦ Θεάτρου» τήν περίοδο 1935 - 36. Ὑπῆρξε μόνιμος τακτικός διευθυντής τῆς Κρατικῆς Ὁρχήστρας Ἀθηνῶν ἀπό τό 1942 καί γεν. διευθυντής αὐτῆς ἀπό τό 1957 ἕως τό 1972. Εἶχε διευθύνει τίς Φιλαρμονικές Ὁρχήστρες τοῦ Βελιγραδίου, τῶν Σκοπίων, τῆς Οὐάσιγκτον, τήν ὀρχήστρα τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ Στουτγκάρδης καί τοῦ Παρισιοῦ, τήν ὀρχήστρα τῆς Ρομανικῆς Ἑλβετίας, τή Φιλαρμονική τοῦ Βερολίνου, τῆς Ὀπερας τοῦ Μόντε Κάρλο, τῆς Λιουμπλιάνας, τοῦ Ζάγκρεμπ, τήν ὀρχήστρα τοῦ Σαράγεβο. Ἀπό τό 1938 διεύθυνε τήν Ὁρχήστρα τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ Ἀθηνῶν. Ὑπῆρξε μέλος τῆς Διεθνούς Ἑταιρίας Ρίχαρντ Στράους Βερολίνου.

Ὁ ἀρχιμουσικός Θεόδωρος Βαβαγιάννης τήν ἐποχή πού διηύθυνε τήν Κρατική Ὁρχήστρα Ἀθηνῶν

Θ. Βαβαγιάννης.

Αναφορά στον αρχιμουσικό

ΑΝΑΦΟΡΑ στη μνήμη του αρχιμουσικού Θεόδωρου Βαβαγιάννη έγινε χθες από τους μουσικούς της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών πριν από την έναρξη της συναυλίας της στο «Παλλάς».

Ο Θεόδωρος Βαβαγιάννης που κηδεύτηκε το περασμένο Σάββατο, πέθανε σε ηλικία 83 ετών από ανακοπή καρδιάς. Διετέλεσε για 12 περίπου χρόνια γενικός διευθυντής της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, ενώ στο ποντίουμ του ίδιου μουσικού σχήματος «στάθηκε» για 35 χρόνια. Για 11 χρόνια ήταν το «δεξί χέρι» του μαέστρου Δημήτρη Μητρόπουλου, ενώ ο ίδιος, εκτός από την ΚΟΑ διηύθυνε και σημαντικές ορχήστρες του εξωτερικού.

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Μουσικού και Δραματικού Συλλόγου «Ωδείου Αθηνών» συνήλθε εκτάκτως σήμερα 25 Νοεμβρίου 1988, ημέρα Παρασκευή, με αφορμή την αναγγελία του θανάτου του διακεκριμένου μέλους της μουσικής οικογένειας και διατελέσαντος καθηγητού του Ωδείου και Γενικού Διευθυντού της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ

και απεφάσισε:

α) Να αναρτηθεί μεσίστιος η σημαία και να αργήσουν τα γραφεία του Ωδείου Αθηνών κατά την ημέρα της κηδείας.

β) Να κατατεθεί στεφάνι στη σορό του.

γ) Να παρακολουθήσει την κηδεία του αντιπροσωπεΐα του Διοικητικού Συμβουλίου.

δ) Να αποχαιρετήσει τον νεκρό ο Διευθυντής του Ωδείου.

Αθήνα 25 Νοεμβρίου 1988
Για το Διοικητικό Συμβούλιο
Ο πρόεδρος
ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΠΑΛΛΑΝΤΙΟΣ

Μαρτυρία - μνήμη Θεοδ. Βαβαγιάννη

ΑΓΧΟΣ ΧΡΟΝΟΥ για την αποπεράτωση εξοντωτικής συγγραφικής εργασίας, παραδοτέας σε χρόνο άτεγκτα αμετακίνητο, μ' εμπόδισε ν' αρθρώσω έγκαιρα τούτα τα λόγια για τον αρχιμουσικό Θεόδωρο Βαβαγιάννη (γ. Φιλιατρά Μεσσηνίας, 9 Μαρτ. 1905-θαν. Αθήνα, 25 (;) Νοέμβρη 1988) που βάραιναν την καρδιά μου απ' τη στιγμή που έφυγε. Χρέος στη μνήμη του ανθρώπου πάνω απ' όλα και προσωπική μαρτυρία που η κατάθεσή της είναι για μένα ζήτημα συνείδησης ως ανθρώπου και ιστορικού.

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ

Ως ισόβιος γενικός διευθυντής της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών από το 1957, όταν διαδέχθηκε το Φιλοκτήτη Οικονομίδη (1889-1957) ως το 1969 όταν η χούντα τον εξανάγκασε σε παραίτηση με αποτέλεσμα, απ' όσο ξέρω κι αν δεν σφάλω, να μην ξαναδιευθύνει έκτοτε στην Ελλάδα, ο Βαβαγιάννης δέχτηκε συχνότατα τα έντονα πυρά της κριτικής μου, μεταξύ άλλων και ως επικεφαλής μιας ορχήστρας από τον ίδιο τον ιδρυτικό της νόμο (το Ν. 2010 της 12 Δεκ. 1942) προορισμένης να διαιωνίσει την κακοδαιμονία της μουσικής μας (βλ. σχετικά και «Πρώτη», 22-23.11.1988). Από την πλευρά του θα είχε κάθε δικίο να μου βαστά ισόβια κακία. Όχι μόνο δεν έκαμε κάτι τέτοιο αλλά, παρακολουθώντας την όποια κριτική μου πορεία και εξέλιξη, γύρω στα 1980 πλησιάσαμε ο ένας τον άλλον και μου συμπαραστάθηκε προθυμότατα, μεταξύ άλλων και στις ιστορικές μου έρευνες γύρω από τη μουσική μας. Γίναμε, θάλεγα, φίλοι μέχρι σημείου, πάντα τυπικότατος, να μου τηλεφωνεί στην ονομαστική μου εορτή για να μου ευχηθεί και μάλιστα με πολλή αγάπη.

Τον αγαπημένο μας σύζυγο, αδελφό και θείο

ΘΕΟΔΩΡΟ ΑΝΔΡΕΑ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ
Αρχιμουσικό - τέως διευθυντή
Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών
κηδεύουμε αύριο Σάββατο 26-11-88 και
ώρα 12 μ. από τον Ιερό Ναό Αγίων
Θεοδώρων του Α' Νεκροταφείου Αθηνών.
Η σύζυγος: Υπατία. Τα αδέρφια του:
Ιωάννης και Ελένη Βαβαγιάννη, Θωμάς
Βαβαγιάννης, Νάκος και Θάλεια Βαβαγιάν-
νη, Βαρβάρα Κολοκοτρώνη, Μιχαήλ και
Δανάη Κουκουλά. Τα ανίψια του: Ανδρέας
και Μαίρη Βαβαγιάννη. Οι λοιποί συγγενείς.
Η οικογένεια δεν θα δεχθεί συλλυπητη-
ρίους επισκέψεις κατ' οίκον.

Εις μνήμη αρχιμουσικού **ΘΕΟΔΩ-
ΡΟΥ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ** η κυρία Χριστί-
να Τζάθα κατέθεσε απ' ευθείας
στην Ελληνική Καμεράτα 5.000
δρχ.

ΕΚΘΑΜΒΟΣ, συγκινημένος, ανακάλυπτα τον άνθρωπο: με το δικό του τρόπο αγαπούσε βαθύτατα τη μουσική (και μάλιστα την ελληνική). Δεν εγκατέλειψε ποτέ τη μελέτη της έστω κι αν ήξερε ότι είχε ελάχιστες πιθανότητες να ξαναδιευθύνει στην Ελλάδα. Πονούσε βαθιά τα μουσικά μας πράγματα, ενημερωνόταν και μ' ενημέρωνε γι' αυτά. Ήταν μαζί μου απίστευτα γλυκός, ανθρώπινος, ευπροσήγορος μ' ένα υπέροχο τακτ, δίχως την παραμικρή, έστω και έμμεση αναφορά στα όσα κατά καιρούς είχα γράψει για την Κρατική και για τον ίδιο, ακόμη και όταν το θέμα της συζήτησης θα δικαιολογούσε κάτι τέτοιο. Μια ψυχή πολύ πλατύτερη από το φάσμα των αξιών στις οποίες γαλουχήθηκε και τις οποίες υπηρέτησε ίσως κάπως τεχνοκρατικά αλλά με απαρέγκλιτη συνέπεια. Μια από τις αξίες αυτές ήταν ο σεβασμός στους όποιους κειμένους νόμους, σαν ν' αποκτούσαν μετά την κύρωσή τους υπόσταση ανεξάρτητη από την πρόθεση του νομοθέτη και μια αίσθηση του χρέους που επί αιώνες στήριζε ξένες αστικές κοινωνίες — όχι βέβαια την εξαρχής αυτοανααιρούμενη ελληνική. Κι η ψυχή αυτή φανερώθηκε τουλάχιστον σε μένα από τη στιγμή που λευτερώθηκε από την ασφυξία των πλαισίων μέσα στα οποία λειτουργούσε ως τότε. Μου εμπιστεύτηκε κρίσεις και ανησυχίες του για ανθρώπους που ακόμα δρουν ανάμεσά μας όχι δημιουργικά και για την ίδια τη μουσική μ' εκείνη τη έγνοια του απερχόμενου για τη μορφή του κόσμου ύστερα απ' αυτόν που ίσως είναι το πιο άσφαλο σημάδι ανθρωπιάς.

ΑΚΟΜΑ μου μιλούσε για τις μουσικές του αγάπες, όπως ο Τσέχος συνθέτης Μποχουσλάβ Μαρτινού (1890-1959) που μελετούσε με πάθος και σε βάθος. Δύο - τρεις φορές μάλιστα με πήρε πρωί από το σπίτι μου με το αυτοκίνητό του και ήπιαμε καφέ στην Κηφισιά. Και κάποτε μου χάρισε μια ωραιότατη ομοιότυπη έκδοση του τελικού χειρόγραφου της Ενατης Συμφωνίας του Μπετόβεν. Θυμάμαι πάντα με συγκίνηση την επαφή μας, πολλαπλά διδακτική για μένα, πηγή γόνιμων προβληματισμών για την ανθρώπινη φύση και ψυχή και ξέρω ότι συχνά θα ευχηθώ να είναι σαν το Θεόδωρο Βαβαγιάννη όσους το λειτούργημα της κριτικής με αναγκάσει να πικράνω. Εστω κι αν στην τωρινή εποχή μας μια τέτοια ευχή κινδυνεύει να μείνει ανεκπλήρωτη. Ας είναι το χώμα που τον σκέπασε τόσο αλαφρύ όσο κι η ψυχή του σαν λευτερώθηκε από τις δουλείες της πράξης και των θεσμών και ξαναβίωσε τη μουσική σαν τ' όνειρο εκείνο που στάθηκε αρχικά για όλους μας...

Με τη συμπλήρωση 40 ημερών από τον θάνατο του πολυαγαπημένου μας **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗ** τελέσαμε επιμνημόσυνη δέηση στον τάφο του, σε στενό οικογενειακό κύκλο. Η σύζυγός του. Τα αδέρφια του. Τα ανίψια του.

Η προσωπικότητα του Θ. Βαβαγιάννη

Πριν λίγες μέρες, η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών έχασε έναν διακεκριμένο μουσικό της τον Θ. Βαβαγιάννη. Ο Θ. Βαβαγιάννης γεννήθηκε στα Φιλιατρά το 1905. Από πολύ μικρός μαθητής του Ωδείου Αθηνών, από όπου και αποφοίτησε. Συνέχισε τις σπουδές του στην Ανώτατη Μουσική Σχολή του Βερολίνου. Διετέλεσε μέλος του διδακτικού προσωπικού του Ωδείου Αθηνών για πολλά χρόνια. Διηύθυνε την ορχήστρα του ραδιοφώνου. Από το 1942 υπήρξε μόνιμος μαέστρος της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών (ΚΟΑ). Από το 1957 ως το 1972 υπήρξε γενικός διευθυντής της ΚΟΑ. Από τη θέση αυτή έδωσε στο ελληνικό κοινό ό,τι μπορούσε καλύτερα. Δίδαξε σε πρώτη εκτέλεση νέα έργα Ελλήνων συνθετών. Μαθητής και βοηθός του Δημήτρη Μητρόπουλου, τίμησε την Ελλάδα στο εξωτερικό, όπου διηύθυνε γνωστές μεγάλες συμφωνικές ορχήστρες. Και γενικά, όπως είπε ο ακαδημαϊκός Μενέλαος Βαλάντιος, ο Βαβαγιάννης υπήρξε μια σημαντική παρουσία στη μουσική ζωή του τόπου.

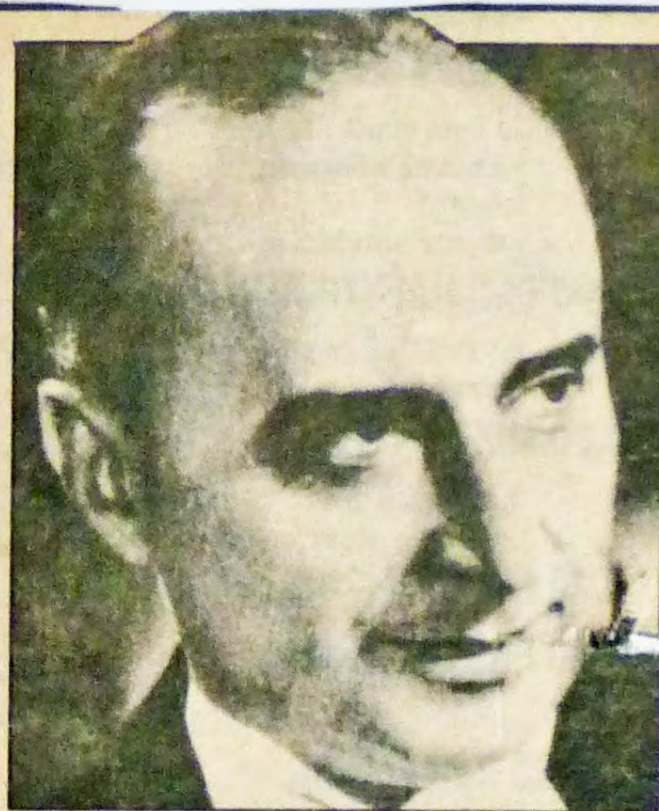
★★★ΓΕΝΙΚΟΣ διευθυντής επί 15ετία (1957-1972) της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, μόνιμος μαέστρος της οποίας ήταν ήδη από το 1942, ο αρχιμουσικός Θεόδωρος Βαβαγιάννης άφησε την τελευταία πνοή του την περασμένη Παρασκευή. Ο μαέστρος γεννήθηκε το 1905 στα Φιλιατρά και σπούδασε στο Ωδείο Αθηνών και την Ανώτατη Μουσική Σχολή του Βερολίνου. Είχε επανειλημμένα διευθύνει συναυλίες στο εξωτερικό και είχε στο ενεργητικό του σημαντικές διακρίσεις.

Θ. Βαβαγιάννης

★ Πέθανε πριν από λίγες μέρες ο αρχιμουσικός **Θεόδωρος Βαβαγιάννης**, μια από τις συνεπέστερες και ειλικρινέστερες μορφές του μεταπολεμικού μουσικού μας βίου.

Οι πολιτικές και κοινωνικές ντροπές των τελευταίων ημερών, το αφήνισμα του Τύπου και των μέσων μαζικής ενημέρωσης άφησαν να περάσει το γεγονός τελείως απαρατήρητο.

Η επικαιρότητα και η δημοσιότητα, που τόσο απέφευγε ο Θ. Βαβαγιάννης, με τη σιωπή της τον κατέβασε στον τάφο άκλαυτο και απαίνευτο. Η στήλη τιμώσα, την προσφορά του στη μουσική ζωή του τόπου, τον αποχαιρετά, μαζί με όλους εκείνους που επί δεκαετίες τον θαύμαζαν και τον χειροκροτούσαν.

Ο Θεόδωρος Βαβαγιάννης

Για τον Θεόδωρο Βαβαγιάννη

ΓΙΑ το θάνατο του αρχιμουσικού Θεόδωρου Βαβαγιάννη, που έφυγε πλήρης ημερών (83 ετών), ο ακαδημαϊκός και καθηγητής Κ.Ι. Δεσποτόπουλος γράφει:

«Την Πέμπτη, 24 Νοεμβρίου 1988, έπαυσε να υπάρχει ως ζωντανός οργανισμός ένας από τους γνήσιους ταγούς της ελληνικής μουσικής, ο Θεόδωρος Βαβαγιάννης, ο αρχιμουσικός των δύσκολων χρόνων.

Στην ηρωική περίοδο της Κατοχής, με άθλιες υλικές συνθήκες, πείνας, κακουχίας και παντοίων κινδύνων, η μουσική δεν είχε σιγήσει. Οι φίλοι της μουσικής έβλεπαν στην εκτέλεση των συναυλιών της Ορχήστρας Αθηνών επιβεβαίωση της μεγάλης ελπίδας για επιδίωση του ελληνικού λαού και στο χώρο του πνεύματος. Ο Βαβαγιάννης κατ'εξοχήν περιβλημένος με την εμπιστοσύνη της νέας τότε γενιάς των φιλομούσων, εμπύχωνε τους πεινασμένους και ταλαιπωρημένους μουσικούς, αναρρίπιζε την αυτεμπιστοσύνη των ως εθνικών τότε λειτουργών, κατόρθωνε και πρόσφερε μουσική έξοχης ποιότητας.

Είχε μόλις αναδειχθεί σε αρχιμουσικό τον τελευταίο χρόνο πριν από τον πόλεμο. Έμοιαζε όμως σαν να ήταν γεννημένος για αρχιμουσικός. Αυτοπειθαρχημένος υποδειγματικά, προικισμένος με άκρα μουσική αισθαντικότητα και με σπάνια ικανότητα διοικητική, ασκούσε με αυστηρότητα και με ακρίβεια το συνθετικό λειτουργήμα του αρχιμουσικού, και ως ερμηνεία πνεύματος και ως διοίκηση ψυχών. Η εξαιρετική μνήμη του επέτρεπε να έχει στη συνείδησή του ακέραιο το υπό εκτέλεση μουσικό έργο, μελετημένο πριν εισδυτικά ως τα έσχατα. Η οξύτατη μουσική ακοή του και η αμειλίκτη παρακολούθηση και του πιο ακραιού μέλους της ορχήστρας, εξασφάλιζε την άρτια εκτέλεση και των πιο δυσερμήνευτων έργων. Το σοβαρό ήθος τους, ρίζα της άποψής συμπεριφοράς του, κατοχύρωνε το αδιάδλητο κύρος του προς τους μουσικούς του συνεργάτες.

Αξίζει, παράλληλα προς το καλλιτεχνικό του μέγεθος, να εξαρθεί και η άποψη συμπεριφοράς του, αξία του πιο ηθικού υπεύθυνου ανθρώπου.

Στη μνήμη Βαβαγιάννη

Ενός λεπτού σιγή στη μνήμη του Θεόδωρου Βαβαγιάννη τηρήθηκε, χθες, λίγο πριν από τη συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών.

Ο Ν. Παπαδόπουλος εκ μέρους των μουσικών της ορχήστρας, σκιαγράφησε τον Βαβαγιάννη που αφιέρωσε τη ζωή του, ως μόνιμος μαέστρος της αρχικής και ως γενικός διευθυντής της αργότερα, επί 15ετία, στην ΚΟΑ. «Αν υπηρετούσε άλλη μουσική, είπε, θα είχε κηρυχθεί εθνικό πένθος, αλλά ήταν μαέστρος σοβαρής μουσικής... Ο θάνατός του δεν μεταδόθηκε καν από την τηλεόραση!...».

Τη συναυλία διηύθυνε ο Βύρων Κολάσης με σολίστ το βιολίστα Χ. Μπεντελιάν, που χειροκροτήθηκε θερμά.

Σύγχρονη μουσική

Το γαλλικό οργανικό σύνολο «Ντενοζούρ», που δημιουργήθηκε από το συμπατριώτη μας Πέτρο Κορέλη, θα δώσει δύο συναυλίες απόψε και την Πέμπτη στις 8.30, στο Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών (Σίνα 31). Θα διευθύνει ο Φαμπρίς Μπολόν. Στο πρόγραμμα έργα Μεσιάν, Αδαμή, Κορέλη, Γκοσέν, Μπουλέζ (Τρίτη) και Κουμεντάκη, Χάιμ, Τραυλού και Ζερβού (Πέμπτη).

2 ΝΙΚΑ ΕΣΤΙΑ ΠΕΝΘΗ ΘΕΟΔ. Α. ΒΑΒΑΓΙΑΝΝΗΣ

Δέν ήταν Θεός, μά οι θεοί τόν χρειάστηκαν καλώντας τον κοντά τους. Διότι μόνο σέ θεούς ήταν δυνατόν νά παρακάθεται ο μαέστρος πού από τήν άκτινοβολία του έγέμιζε κάποτε τό «Ηρώδειον».

Ήταν δάσκαλος τής «Ωδικής στό «Ελληνικόν Έκπαιδευτήριον Δ. Ν. Μακρή» όπου έφοίτησε ή γενιά του Τριάντα, στήν όποία ανήκει καί ό γράφων, τό παλαιό εκείνο ιστορικό σχολείον τών γενεών τής έναλλαγής τών αιώνων. Γεννηθείς τό 1905 εϊς Φιλιατρά, εϊργάσθη κοντά εϊς τόν Δημ. Μητρόπουλον εϊς τό «Ωδείον Α-θηνών καί διωρίσθη άρχιμουσικός τής «Ορχήστρας του Ωδείου αυτού, έξελιχθείς εϊς μόνιμον τής Κρατικής «Ορχήστρας. Διηύθυνεν, έπίσης, τήν «Ορχήστραν του Ε.Ι.Ρ. από του 1938, ώσπου κάποιον τόν έπολέμησαν καί άπεσύρθη νά ιδιωτεύσῃ. «Όσοι ήσαν νέοι, παιδιά μάλλον, πρό σχεδόν «Εξηντα έτών, τόν θυμούνται μέ άγάπη, καί δέν τόν ξεχνούν, όταν κυριαρχούσε στίς συναυλίες, κάθε Δευτέρα, στό «Ηρώδειον» πρό σαράντα έτών.

«Όπως τό εϊπε κάποιος θιογράφος του γιά τόν Μπετόβεν: Δέν άπωλέσθη θεός, αλλά άνθρωπος, πού χωρίς τό τεράστιό του έργον ή ανθρωπότης θά ήταν τόσον άπορη, όσο έμεινε τώρα πού τόν έχασε...

Σπυρ. Μιχ. Ευλάμπιος

Ο Θεόδωρος Βαβαγιάννης ΝΕΑ

Για τον Θεόδωρο Βαβαγιάννη 29-11-88

ΓΙΑ το θάνατο του αρχιμουσικού Θεόδωρου Βαβαγιάννη, που έφυγε πλήρης ημερών (83 ετών), ο ακαδημαϊκός και καθηγητής Κ.Ι. Δεσποτόπουλος γράφει:

«Την Πέμπτη, 24 Νοεμβρίου 1988, έπαισε να υπάρχει ως ζωντανός οργανισμός ένας από τους γνήσιους ταγούς της ελληνικής μουσικής, ο Θεόδωρος Βαβαγιάννης, ο αρχιμουσικός των δύσκολων χρόνων.

Στην ηρωική περίοδο της Κατοχής, με άθλιες υλικές συνθήκες, πείνας, κακουχίας και παντοίων κινδύνων, η μουσική δεν είχε σιγήσει. Οι φίλοι της μουσικής έδλεπαν στην εκτέλεση των συναυλιών της Ορχήστρας Αθηνών επιβεβαίωση της μεγάλης ελπίδας για επιδίωση του ελληνικού λαού και στο χώρο του πνεύματος. Ο Βαβαγιάννης κατ' εξοχήν περιδλημένος με την εμπιστοσύνη της νέας τότε γενιάς των φιλομούσων, εμπνύωνε τους πεινασμένους και ταλαιπωρημένους μουσικούς, αναρρίπιζε την αυτεμπιστοσύνη των ως εθνικών τότε λειτουργών, κατόρθωνε και πρόσφερε μουσική έξοχης ποιότητας.

Είχε μόλις αναδειχθεί σε αρχιμουσικό τον τελευταίο χρόνο πριν από τον πόλεμο. Έμοιαζε όμως σαν να ήταν γεννημένος για αρχιμουσικός. Αυτοπειθαρχημένος υποδειγματικά, προικισμένος με άκρα μουσική αισθαντικότητα και με σπάνια ικανότητα διοικητική, ασκούσε με αυστηρότητα και με ακρίβεια το συνθετικό λειτουργήμα του αρχιμουσικού, και ως ερμηνεία πνεύματος και ως διοίκηση ψυχών. Η εξαίρετη μνήμη του επέτρεπε να έχει στη συνείδησή του ακέραιο το υπό εκτέλεση μουσικό έργο, μελετημένο πριν εισδυτικά ως τα έσχατα. Η οξύτατη μουσική ακοή του και η αμείλικτη παρακολούθηση και του πιο ακραίου μέλους της ορχήστρας, εξασφάλιζε την άρτια εκτέλεση και των πιο δυσερμήνευτων έργων. Το σοβαρό ήθος τους, ρίζα της άψογης συμπεριφοράς του, κατοχύρωνε το αδιάδολητο κύρος του προς τους μουσικούς του συνεργάτες.

Αξίζει, παράλληλα προς το καλλιτεχνικό του μέγεθος, να εξαρθεί και η άψογη συμπεριφορά του, άξια του πιο ηθικού υπεύθυνου ανθρώπου».

Υπήρξε βοηθός του Δημήτρη Μητρόπουλου, αρχιμουσικός του Εθνικού Θεάτρου και διευθυντής του ραδιοφω-

νικού σταθμού της Αθήνας. Ήταν ένας σπουδαίος μαέστρος που διηύθυνε μερικές από τις μεγαλύτερες ορχήστρες της Ευρώπης και διετέλεσε επί 15ετία (1957-1972) γενικός διευθυντής της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών. Τιμήθηκε με τον ταξιάρχη Φοίνικος και το Χρυσό Σταυρό. Ο Θεόδωρος Βαβαγιάννης, αρχιμουσικός της παλιάς σχολής, βαθύτατα συνδεδεμένος με τη μουσική, πέθανε την περασμένη Παρασκευή στα 83 του χρόνια. Απομονωμένος τα τελευταία χρόνια της ζωής του, ο Βαβαγιάννης υπήρξε ένας από τους τελευταίους ρομαντικούς μιας τέχνης που χρειάζεται απόλυτη προσήλωση και πίστη.

«Η ΒΡΑΔΥΝΗ» Τρίτη 29 Νοεμβρίου 1988

Εφυγε και ο Βαβαγιάννης

Πέθανε την περασμένη Παρασκευή και κηδεύτηκε τό Σάββατο, χωρίς ή κηδεία του νά πάρει δημοσιότητα σέ ηλικία 83 ετών, ο αρχιμουσικός Θεόδωρος Βαβαγιάννης, ο οποίος υπήρξε διευθυντής της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών γιά μιά 15ετία καθώς επίσης και της Ορχήστρας του Ραδιοφωνικού Σταθμού Αθηνών.

Γεννημένος τό 1905 στή Φιλιππιάδα ο Θεόδωρος Βαβαγιάννης σπούδασε θεωρητικά και διεύθυνση ορχήστρας στό Ωδείο Αθηνών και στήν Ανωτάτη Μουσική Σχολή Βερολίνου. Ξεκίνησε τήν καριέρα του ως αρχιμουσικός του «Εθνικού Θεάτρου» τήν περίοδο 1935 - '36. Υπήρξε μόνιμος τακτικός διευθυντής της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών από τό 1942 και γεν. διευθυντής αυτής από τό 1957 έως τό 1972. Είχε διευθύνει τίς Φιλαρμονικές Ορχήστρες του Βελιγραδίου, των Σκοπίων, της Ούασινγκτον, τήν ορχήστρα του ραδιοφωνικού σταθμού Στουτγκάρδης και του Παρισιού, τήν ορχήστρα της Ρομανικής Ελβετίας, τή Φιλαρμονική του Βερολίνου, της Όπερας του Μόντε Κάρλο, της Λιουμπλιάνας, του Ζάγκρεμπ, τήν ορχήστρα του Σαράγεβο. Από τό 1938 διεύθυνε τήν Ορχήστρα του Ραδιοφωνικού Σταθμού Αθηνών. Υπήρξε μέλος της Διεθνούς Εταιρίας Ρίχαρντ Στράους Βερολίνου.

Ο αρχιμουσικός Θεόδωρος Βαβαγιάννης τήν εποχή που διηύθυνε τήν Κρατική Ορχήστρα Αθηνών